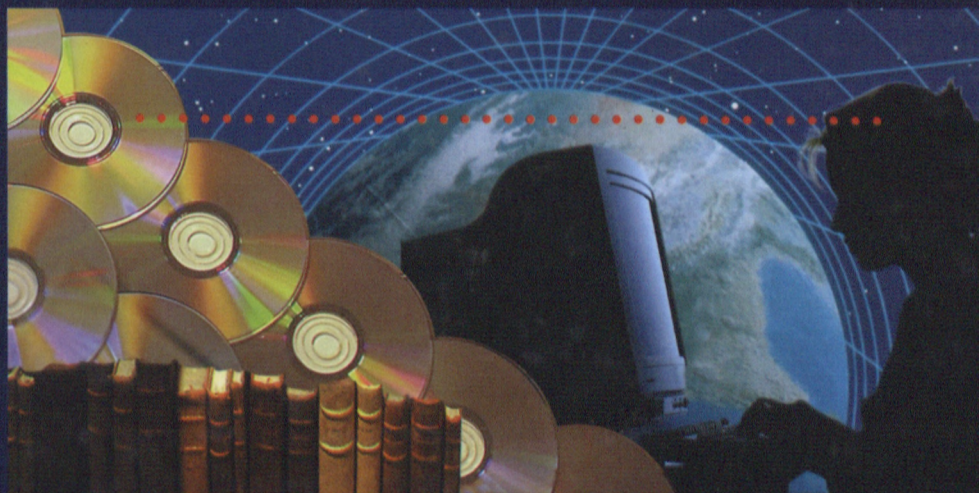

A 400842

- 1244 II

Biblioteka i informacja w komunikowaniu

pod redakcją Marii Kocójowej

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Λ 400842

Π

A

**Biblioteka i informacja
w komunikowaniu**

**Library and Information
in Communication**

Jagiellonian University Scholarly Fascicle

MCCXLIII 1244

Studies in Library and Information Science, Edited by Maria Kocójowa

Vol. 4 [6] 2000

Library and Information in Communication

The Silver Jubilee of the Librarianship
and Information Science
of the Jagiellonian University

Edited by Maria Kocójowa

JAGIELLONIAN UNIVERSITY PRESS

Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

MCCXLIII

1244

(170044)

Prace z Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej pod red. Marii Kocójowej
Zeszyt 4 (6) 2000

Biblioteka i informacja w komunikowaniu

Jubileusz 25-lecia studiów Bibliotekoznawstwa
i Informatyki Naukowej
w Uniwersytecie Jagiellońskim

Pod redakcją Marii Kocójowej

Biblioteka Jagiellońska

1000492717

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Tytuł dotowany przez Komitet Badań Naukowych oraz Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego

REDAKTOR SERII PRACE Z BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ

Maria Kocójowa

RECENZENT

Julian Dybiec

OKŁADKĘ PROJEKTOWAŁ

Andrzej Harasz

TŁUMACZENIA NA JĘZYK ANGIELSKI

Remigiusz Sapa

PROJEKT ZNACZKA JUBILEUSZOWEGO IBIN UJ

Katarzyna Nizęgorodcew

REDAKCJA I KOREKTA

Jerzy Hrycyk

© Copyright by Uniwersytet Jagielloński
Wydanie I, Kraków 2000

ISBN 83-233-1295-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Dystrybucja: ul. Bydgoska 19 C, 30-056 Kraków, Poland
tel. (012) 636-80-00 w. 2022, 2023
tel. kom. 0604-414-568
tel./fax (012) 430-19-95
e-mail: wydaw@if.uj.edu.pl
<http://www.uj.edu.pl>
Konto: BPH SA IV/O Kraków nr 10601389-320000478769

A
Bibl. Jagiell.
2001 CEO

1508/56

WPROWADZENIE

*Pracownikom, Współpracownikom,
Absolwentom, Doktorantom i Studentom
Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytetu Jagiellońskiego
dedykują Autorzy i Redaktor*

---

*This book is dedicated to Staff,
Collaborators, Graduates and Students
of Library and Information Science
of the Jagiellonian University
by Authors and Editor*

WPROWADZENIE

INTRODUCTION

**SREBRNA ROCZNICA
W INSTYTUCIE BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI
NAUKOWEJ UNIwersYTETU JagIELLOŃSKIEGO
(R. AKAD. 1974/1975–1999/2000)**

*Rocznica –
więc po zwyczaju
niech każdy toastem splaci...
(Wincenty Pol)*

Jubileusz dwudziestopięciolecia powstania studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim zasługuje na wiele toastów, nie tylko w srebrną rocznicę w r. akad. 1999/2000. Gratulacje należą się kilku pokoleniom absolwentów, którzy wydatnie zasilili biblioteki i ośrodki informacji naukowej w Polsce i pomogli skierować je na nowoczesne tory. Powinnować można kadrze, która pomogła zgłębić tajniki wiedzy profesjonalnej i poszerzyć horyzonty myślowe przeszło 800 magistrów, kilkuset absolwentom studiów podyplomowych oraz aktualnie prowadzi nauczanie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Krakowie w najstarszej polskiej uczelni, rocznie dla ok. 500 studentów tego kierunku na studiach dziennych i zaocznych (licencjackich i magisterskich), podyplomowych i doktoranckich.

Srebrne gody przypominają o wkładzie naukowym pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego do dyscypliny, zamykającym się na koniec 1999 r. 1228 pozycjami bibliograficznymi aktualnie etatowo zatrudnionych ponad dwudziestu nauczycieli akademickich [zob. Dokumentacja I i VII]. Dorobek ten na pewno przekroczy 2000 pozycji bibliograficznych, gdyby doliczyć teksty naukowe

pracowników z innych dziedzin niż BIN lub których nie ujęto, bo zostały opublikowane po zaprzestaniu pracy etatowej w IBIN. Nie policzono również dorobku naukowego około trzydziestu specjalistów rocznie, związanych umowami o pracę dydaktyczną w IBIN UJ. Przedstawiony z okazji jubileuszu dorobek naukowy nauczycieli akademickich z IBIN UJ wyróżnia się wieloma książkami i opracowaniami opartymi na źródłowych badaniach, publikowanymi w renomowanych wydawnictwach w kraju i na świecie. Zwraca też uwagę aktywne uczestniczenie zespołu IBIN UJ w życiu naukowym w kraju i za granicą, w setkach konferencji, partycypowaniu w kilkudziesięciu profesjonalnych, ważnych gremiach naukowych w Uniwersytecie Jagiellońskim, w Polsce, a też i poza granicami ojczystymi.

W aktualnych działaniach zespołu nauczycieli akademickich i studentów można odczytać chęć nawiązania i kontynuacji chlubnych tradycji kształcenia z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Krakowie. Tu bowiem w 1810 r. została powołana katedra bibliografii dla Jerzego Samuela Bandtkiego oraz wykłady te były kontynuowane aż do 1866 r., gdy Katedra Bibliografii została zlikwidowana zarządzeniem cesarskim z 5 lutego. Nawiązują też te wysiłki do przywileju dla Uniwersytetu Jagiellońskiego nadawania tytułu prywatnego docenta w zakresie bibliografii w latach międzywojennych. *Veniam legendi* otrzymali tutaj m.in.: w 1919 r. znany badacz książki – Ludwik Bernacki, w 1937 r. – Aleksander Birkenmajer – twórca pierwszych studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Warszawie w 1951 r. Sięgnąć też trzeba do przykładów prób zorganizowania studiów BIN w UJ po drugiej wojnie światowej. Prowadzono tu w latach 1949–1951 specjalizację bibliotekarską dla studentów Wydziału Filologicznego i Filozoficzno-Historycznego; następnie Międzywydziałowe Studium Bibliotekoznawstwa w latach 1970–1975. Starania te były zasługą wybitnego bibliotekarza prof. dra Jana Baumgarta. Zostały one następnie uwieńczone, przy aktywnej współpracy prof. dra hab. Stanisława Grzeszczuka z Instytutu Filologii Polskiej UJ, otwarciem pełnych studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej od r. akad. 1974/1975, który to właśnie jubileusz staramy się uczcić w księdze pamiątkowej.

W zestawieniu ze wspomnianymi długoletnimi tradycjami krakowskimi pełne studia BIN w UJ powstały z opóźnieniem w stosunku do seniorów tego kierunku w Warszawie i Wrocławiu, mających doświadczenia blisko półwieczne (Uniwersytet Warszawski od 1951 r., Uniwersytet Wrocławski od 1956 r.). Tym bardziej dynamiczny rozwój studiów BIN w UJ w Krakowie, zwłaszcza w latach dziewięćdziesiątych, opinie absolwentów, obserwowane liczne oferty miejsc pracy budzą satysfakcję i przekonanie o słuszności wybranej drogi edukacji.

Status i przebieg się kierunku BIN w najstarszej polskiej uczelni były trudne. Przeszkadzała konkurencja wielu atrakcyjnych ofert kształcenia w renomowanej polskiej uczelni, wysokie wymagania profesjonalne środowiska krakowskiego, konieczność permanentnego dokształcania kadry, utrudniały znane powszechnie trudne warunki lokalowe w UJ, etc.

Uczenie i studiowanie w UJ jednak zobowiązuje do najwyższych wysiłków zarówno kadre, jak i studentów. Przeciwności udało się pokonać dzięki wysiłkowi nielicznej, ale bardzo ambitnej i operatywnej kadry, wspomaganiej przez doświadczonych bibliotekarzy oraz życzliwe inne polskie i zagraniczne Instytuty BIN. Ta współpraca najowocniejsza była z Uniwersytetem Warszawskim

i Uniwersytetem Wrocławskim, później też na zasadzie wzajemności z Uniwersytetem Śląskim. Wkrótce kadra UJ zaczęła wspomagać inne uczelnie, m.in. WSP w Kielcach. Przyjęty wspólnie z Uniwersytetem Warszawskim z końcem lat siedemdziesiątych program matematyczno-społeczny studiów zbliżył obie placówki i spowodował pogłębienie współpracy, które owocuje do dnia dzisiejszego. Do Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego zbliżyły poszukiwania teoretyczno-metodologiczne w latach osiemdziesiątych, wymiana wykładów, staży, przeprowadzanie przewodów doktorskich i habilitacyjnych w tej ważnej dla bibliotekoznawców uczelni.

Wyróżniającą pozycję na tle ogólnopolskim IBIN UJ zapewnia placówce:

- ranga uczelni;
- poziom i nowoczesna struktura studiów IBIN i całej uczelni UJ;
- możliwość korzystania z wysoko kwalifikowanej kadry IBIN oraz innych jednostek UJ;
- uczestniczenie w ogólnouczelnianych grantach, konferencjach, wymianie międzynarodowej, programach TEMPUS i SOKRATES, i in.;
- rozwijanie własnych IBIN UJ kontaktów i współpracy międzynarodowej;
- usamodzielnienie i włączenie od 1996 r. do struktury Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej, które stwarzają możliwość wymiany doświadczeń (wspólne badania, wykłady, etc.);
- dobra i inspirująca współpraca z bibliotekarzami i pracownikami informacji w Krakowie i innych ośrodkach;
- wspomaganie IBIN UJ przez Ośrodek Informacji Naukowej Konsulatu USA i Czytelni British Council w Krakowie;
- bogate i nowoczesne zaplecze dla studiów w bibliotekach krakowskich, zwłaszcza w BJ i WBP;
- laboratoria komputerowe i multimedialne w IBIN UJ dzięki MEN i KBN;
- nawiązanie kontaktów międzynarodowych i wymiana doświadczeń z zagranicą.

Dla ukazania i udokumentowania dorobku BIN UJ zebrano w tej książce rozprawy i dokumentację tych przedsięwzięć. Praca zbiorowa pt. **Biblioteka i informacja w komunikowaniu. 25-lecie Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim (1977/1975–1999/2000)** została podzielona na cztery części, w których w pierwszej i czwartej przedstawiono informacje o IBIN UJ. Część druga i trzecia zawierają natomiast artykuły problemowe, podzielone na dwie sekwencje zgodne z tytułem książki, wskazujące kierunki zainteresowań badawczych zespołu Instytutu BIN UJ: Informacja w komunikowaniu oraz Biblioteki i książki w komunikowaniu.

W pierwszej części książki pt. **Jubileusz 25-lecia studiów BIN w UJ** zebrano wiadomości o losach uniwersyteckiej placówki, która od 1974 r. do czerwca 1996 r. mieściła się w strukturze IFP UJ, początkowo jako Zakład, a od 1992 r. jako Katedra – z własnym kierunkiem studiów i z siedzibą w BJ; następnie od 1987 r. przy ul. Gołębiej 16 w wyremontowanym społecznie budynku, tzw. Kolegium Opolskim.

Od r. akad. 1996/97 Katedra BIN IFP UJ została podniesiona do rangi Instytutu BIN UJ i weszła w strukturę utworzonego właśnie w uczelni krakowskiej nowego Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej. Znaczne powiększenie

liczby studentów, spowodowało potrzebę dodatkowych pomieszczeń. Czasowo zatem zajęcia odbywały się przy ul. św. Filipa 24, następnie przy ul. Karmelickiej 34. W planach przyszłościowych IBIN razem z całym Wydziałem Zarządzania i Komunikacji Społecznej ma zasiedlić budowany III Kampus UJ w Pychowicach.

Opracowania dziejów studiów BIN UJ mają wartość źródłową, oparte są na badaniach dokumentów archiwalnych i są pióra naocznych świadków wydarzeń, współtwórców w UJ tego kierunku, tworzących w latach siedemdziesiątych załóżek kadry naukowej, a obecnie kierownictwo tego Instytutu, uczestniczących od samego początku w procesie dydaktycznym (rozdział pierwszy i czwarty). Wdzięczność dla kilkudziesięciu współpracowników IBIN UJ z Krakowa, kraju i zagranicy, bez których nie udało by się tak rozwinąć studiów BIN UJ, wyrażono w artykule **Partnerzy w kraju i na świecie** w opracowaniu W. Pindlowej, organizatora specjalności i specjalizacji Informacji naukowej w UJ, obecnie z-cy dyrektora IBIN (rozdział pierwszy). Studentów przedstawiła K. Bednarska-Ruszajowa, na początku – w 1974 r. – najmłodszy etatowy pracownik, tworzonej wówczas placówki, obecnie kierownik Studium Podyplomowego Bibliotekoznawstwa UJ (rozdział trzeci, cz. 1). Refleksję ze strony studentów napisała dr Anna Gruca – absolwentka pierwszego rocznika studiów dziennych, dzisiaj doktor nauk humanistycznych i etatowy pracownik IBIN UJ (rozdział trzeci, cz. 2). Dorobek naukowy omówiła M. Kocójowa, w 1974 r. pierwszy etatowy adiunkt, dzisiaj dyrektor Instytutu BIN UJ (rozdział drugi). W przypisach w części pierwszej została zestawiona bibliografia na temat studiów i dziejów IBIN UJ, inne materiały dokumentacyjne zostały zamieszczone w części ostatniej – czwartej.

Części środkowe książki: druga i trzecia, zawierają artykuły aktualnie pracujących w IBIN UJ nauczycieli akademickich. Rozprawy są reprezentatywne dla obranych przez nich kierunków badań naukowych, przedstawiają najnowsze osiągnięcia. W siedemnastu artykułach odzwierciedlone zostały dwa kierunki badań, charakterystyczne dla zespołu krakowskiego, koncentrujące się wokół tematów **Informacja w komunikowaniu** oraz **Biblioteki i książki w komunikowaniu**. W części drugiej książki znalazły się głównie artykuły metodyczno-metodologiczne. Otwiera ją interesujący artykuł Wandy Pindlowej na temat modelu nauczyciela informacji naukowej. Zagadnienia filozoficzne i związane z teorią informacji naukowej omówiły młode autorki zespołu IBIN: Sabina Cisek, Maria Próchnicka, Małgorzata Janiak. Temat związany z organizacją stowarzyszeń bibliotek kościelnych podjął ks. Jan Bednarczyk, absolwent indywidualnych studiów BIN UJ, obecnie dyrektor Biblioteki PAT w Krakowie i wykładowca w Instytucie BIN UJ. Zagadnienia związane z zarządzaniem systemami informacyjnymi i promocją wiedzy opracowali: Remigiusz Sapa, Małgorzata Stanula i Małgorzata Jaskowska.

W części trzeciej poza dwoma inspirującymi artykułami teoretycznymi Jacka Wojciechowskiego i Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej opracowania są faktograficzne, zostały ułożone w zstępującym porządku chronologicznym. Rozpoczyna ten ciąg – ostatni napisany przed śmiercią artykuł nieodżałowanego naszego kolegi, wybitnego uczonego prof. dra hab. Wiesława Bienkowskiego pt. *Życie kulturalne Krakowa w latach 1978–1998*. Kolejne odkrywcze rozprawy przedstawili: Alina Fitowa *Profesor Stanisław Kot (1885–1975). Działalność naukowa, edytorska i informacyjna*, Anna Gruca *Wydawcy w Krakowie w latach 1878–1914*.

Ustalenia wstępne, Krzysztof Jaśko Przedruki z paryskiego Instytutu Literackiego w krakowskich oficynach podziemnych (1982–1990), Piotr Lechowski Likwidacja skutków drugiej wojny światowej w polityce bibliotecznej PRL (1945–1950), Jerzy Ronikier Szkolny podręcznik historii – szczególny rodzaj książki (1920–1990).

W części czwartej – dokumentacyjnej, zebrano materiał uzupełniający i konkretyzujący dane zawarte w części pierwszej, przygotowany sumiennie przez młodą kadre: spis 1228 publikacji w latach 1974–1999 opracował ze studentami Piotr Lechowski, spis 802 prac magisterskich oraz chronologię zdobywania stopni naukowych przez kadre IBIN UJ zestawiała Małgorzata Jaskowska, spis partnerów w kraju i na świecie zebrał doktorant Wiktor Gawarecki pod kierunkiem Wandy Pindlowej; przy spisie zawartości dwóch serii wydawniczych pod red. M. Kocójowej razem z indeksem współpracowała inż. Irena Ćwikilewicz i student Michał Tąta. Załączone w książce spisy mają odpowiedniki w bazach danych w IBIN UJ. Informację o Instytucie i pracownikach, kronikę opracowała dyrekcja IBIN. Ważnym uzupełnieniem dokumentacji są fotografie upamiętniające rozwój IBIN UJ.

Ukazanie dorobku naukowego i dydaktycznego Instytutu BIN z okazji dwudziestopięciolecia ma nadzieję przyczynić się do budowania prestiżu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce, ukazania walorów i *visibility* bibliotekarzy i pracowników informacji w społeczeństwie oraz rozwoju badań naukowych w nowym w Polsce, a ukształtowanym już na świecie obszarze badawczym o nazwie „communication”, odpowiadającym zakresem „naukom o poznaniu i komunikacji społecznej (wg klasyfikacji dyscyplin naukowych przez Centralną Komisję ds. tytułu naukowego i stopni naukowych).

*
*   *
*

Wszystkim pracownikom z IBIN UJ oraz Współpracownikom z naszego uniwersytetu, jak i z innych uczelni, bibliotek oraz instytucji naukowych, oświatowych i kulturalnych oraz naszym absolwentom i studentom, z którymi przez 25 lat dzieliliśmy wysiłki w budowaniu pozytywnego wizerunku naszego Zakładu / Katedry / Instytutu BIN – pragnę serdecznie podziękować za aktywne i przyjacielskie popieranie tych starań, zgodnych z dobrymi tradycjami Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nobilitują te wyrazy wdzięczności: równoległa do obchodów rocznicy 25-lecia studiów BIN data 2000 – uznanego za Rok Święty, a równocześnie oznaczająca uroczysty jubileusz 600-lecia obchodów Odnowienia *Almae Matris*.

Maria Kocójowa

**SILVER JUBILEE
OF THE INSTITUTE OF LIBRARIANSHIP AND INFORMATION
SCIENCE OF THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY
(1974/1975–1999/2000)**

25 years of studies in librarianship and information science at the Jagiellonian University is worth celebrating not only in the Institute's silver jubilee year. We should congratulate all our graduates, who work in libraries and information centers and who do their best to improve and modernize them. Also the academic teachers should be congratulated. Until now, they have educated 802 regular graduates (Master in Arts) and several hundreds postgraduate students. At present, there are about 500 students at the LIS Institute of the JU – the oldest Polish university.

The silver jubilee is also a very good occasion to remember the scientific contribution of the scholars and teachers employed at the JU into discipline: library and information science in communication processes – 1228 books and articles published till the end of 1999 by 21 present full-time employees of the Institute (see appendices). If added the number of publications written by part time faculty employed at the Institute in the academic year 1999/2000 and those, who specialized in different fields of science, the total number of publication would exceed 2000 titles. The scientific output of the Institute consists of many books and works based on serious research and issued in renowned journals and by well-known publishers in Poland and abroad.

We should also remember the active participation of our academic teachers and scientists in scholar activities in Poland and abroad, especially in hundreds of conferences and several dozen scientific bodies.

Present activities of the academic teachers and students continue glorious traditions of library and information education in Kraków. It should be men-

tioned here that as early as in 1811 the Chair of Bibliography was founded for Jerzy Samuel Bandkie. Those lectures were continued by other directors of the Jagiellonian Library till 1866, when the this Chair was suppressed by Franz Joseph I (instruction issued on 5th February). Then, between two World Wars, Jagiellonian University conferred a title of Associate Professor in bibliography. *Veniam legendi* was received by a few famous Polish scientists in this field. Among others were: Ludwik Biernacki well-known researcher in the field of book studies (1919), Aleksander Birkenmajer in 1937, the initiator and organizer of the first in Poland LIS studies in Warsaw (1951). It should be stressed that after the Second World War there were a few attempts to establish LIS studies at the Jagiellonian University. In the years 1949–1959, a course in librarianship was being offered to students of the Faculty of Philology and the Faculty of Philosophy and History. In the years 1970–1975, Interfaculties Studies in Librarianship were organized at the JU. A man who undertook and supported those attempts was an eminent librarian professor Jan Baumgart. Finally, in cooperation with professor Stanisław Grzeszczuk from the Institute of Polish Philology, he succeeded in establishing regular studies in librarianship and information science in academic year 1974/1975. What we are trying to do in this book is just to commemorate the silver jubilee in academic year 1999/2000.

Against the background of the long tradition, regular LIS studies in Kraków were established too late in comparison with the oldest LIS studies in Poland – at the Warsaw University (1951) and at the Wrocław University (1956). In such a context, the dynamic development of studies at LIS Institute in Kraków (especially in the nineties), graduates' opinions and job opportunities, can be really satisfying and prove the rightness of the way chosen 25 years ago. The beginnings of LIS studies in the oldest and the most renowned university in Poland were not easy. The highly competitive environment of many other attractive courses, very high professional demands in Kraków, the necessity for organizing continuing education for the staff of LIS Department UJ, problems with classrooms etc., made the beginnings of the LIS studies really difficult.

Teaching and studying in the Jagiellonian University obligates both the researchers and the students to maximize their efforts. The difficulties were overcome thanks to the efforts of small in number but very ambitious staff and the help of experienced librarians and friendliness of other Polish and a foreign LIS institutes. The cooperation with the Warsaw University and the Wrocław University was the most fruitful. There should also be mentioned a reciprocal cooperation with the Silesian University. Before long, the staff of our Institute started to assist the development of LIS studies in other academic schools of librarianship in Poland, for example at the Teacher Training College in Kielce and Silesian University. In the late seventies, together with the Warsaw University, the Institute created and accepted new, mathematically and socially oriented program of LIS studies. Fruits of such close cooperation can be easily seen even today. In the eighties, the research activities of the Institute came closer to those practiced by the staff of LIS Institute of the Wrocław University, particularly in the field of theory and methodology. It results in exchanging lectures, practices, doctoral and post-doctoral studies between these universities, which have been very important for LIS Institute of JU.

There are a few factors which distinguish LIS Institute of the JU from other Polish LIS studies:

- dignity of the University;
- standard and modern structure of studies at the Institute;
- highly qualified staff of the Institute and academic teachers from other institutes of the JU;
- notable participation in grants, conferences and international exchange, TEMPUS and SOCRATES programs organized at the level of the University;
- the Institute's own international connections and relationship;
- joining the structure of the Faculty of Management and Communication in 1996, what inspires the staff to share experiences, conduct joined research and exchange lectures;
- very good cooperation with librarians and information professionals from Kraków and other cities;
- assistance of the British Council as well American Information Resource Center of the General Consulate of the USA in Kraków;
- modern and abundant base for studies in Kraków libraries, especially in the Jagiellonian Library and the County Public Library;
- well equipped computer laboratories, funded by the Ministry of Education and the State Committee for Scientific Research;
- numerous international connections.

In order to supply and present the evidence of scientific output of the Institute, documentation and articles have been collected in this book: **Library and Information in Communication. The Silver Jubilee of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University (acad. year 1974/1975 to 1999/2000)**. This study is divided into four parts. The first and the last one present the history of the Institute. Part Two and Part Three contain articles, divided into sections, according to the title of the book that represents and shows the basic fields of research activities and interests of the faculty.

The first part entitled: **25 years of studies in librarianship and information science at the Jagiellonian University (1974–2000)** describes the most important events in the history of the Institute including its beginnings, as a Department and then as a Chair at the Faculty of Polish Philology (1974–1996) with the seat in the building of the Jagiellonian Library and, since 1987, at 16 Gołębia Street.

In the academic year 1996/1997 the LIS Chair changed into the LIS Institute and entered into the structure of the new Faculty of Management and Communication JU. The number of students rapidly increased what results in the necessity of renting new classrooms. Temporarily, few classes and lectures were organized at 24 St Filip's Street, and then at 34 Karmelicka Street. In the future, we hope to move, together with the whole Faculty, to the JU Campus III in Pychowice.

This study on the history of the Institute is based on sources from archives and is written by eye-witnesses of this history, co-organizers of LIS studies in the JU and present directors and vice-directors of the Institute, who took part in the teaching process from its very beginnings (chapter 1–3). The gratitude to several dozen partners from Kraków, Poland and abroad, who enthusiastically contributed to the Institute development, is expressed in the article **Partners**

written by W. Pindlowa – a promoter and organizer of the specialization and courses in information science and today a vice-director of the Institute (chapter 1). Students are described K. Bednarska-Ruszajowa, who was the youngest regular member of staff in 1974, and now she is the head of Postgraduate Studies in Librarianship. Students' perspective is presented by Anna Gruca – a first year graduate, today Ph.D. in humanities and a regular employee of the Institute. The scientific output is described by Maria Kocójowa, the first regular associate professor from 1974 and now the director of the Institute. The bibliography on studies at the Institute and other documents are enclosed in the last part of this book.

Part Two and Three consist of articles written by academic teachers employed in the Institute at present. The papers are representative for their research interests and present their latest achievements. Generally speaking, the subjects of those 17 articles reflect two general directions, which are characteristic for Kraków research circle: **Information in communication** and **Libraries and books in Communication**. Methodological and methodical articles are gathered mainly in the second part of the book. It is opened by an interesting paper delivered by Wanda Pindlowa on the model of a LIS teacher. Philosophical and theoretical aspects of information science are elaborated by Sabina Cisek, Maria Próchnicka and Małgorzata Janiak. The problem of ecclesiastical libraries organization is described by rev. Jan Bednarczyk, a graduate if LIS studies, now the director of the Library of the Pontifical Academy of Theology in Kraków and a lecturer in the Institute. Issues connected with information management and promotion are presented by: Remigiusz Sapa, Małgorzata Stanula and Małgorzata Jaskowska.

Part three, apart from two inspiring theoretical articles written by Jacek Wojciechowski and Krystyna Bednarska-Ruszajowa, contains mainly articles on historical facts and events which are arranged in chronological order. The first article in this series and, at the same time, the last one written by our much regretted colleague and an eminent scientists professor Wiesław Bieńkowski, is entitled Cultural events in Kraków 1978–1998. Other revealing articles are written by: Krzysztof Jaśko Reprints of books published by Instytut Literacki in Paris issued by Kraków underground publishers from the martial law enforcement to the end of censorship in Poland (1982–1990), Jerzy Ronikier History textbooks for schools – a special kind of book. The analysis of history textbooks for secondary schools 1920–1990, Alina Fitowa Professor Stanisław Kot (1885–1975). Aspects of his scientific, publishing and information activities, Piotr Lechowski Overcoming the consequences of the Second World War in the library policy of Polish People Republic (1945–1950), Anna Gruca Publishers in Kraków 1878–1914. Initial statements.

Part Four – a documentary annexe – consists of specifying and supplementary materials to the Part One, gathered and elaborated by the young staff of the Institute: the list of 1228 publications (1974–1999) prepared by Piotr Lechowski and a group of students, the list of 802 master thesis and the chronology of scientific staff promotions gathered and composed by Małgorzata Jaskowska, the list of the Institute's partners in Poland and abroad made by a doctoral student Wiktor Gawarecki under direction of Wanda Pindlowa, the contents of

the LIS JU series and authors index made by Maria Kocójowa in cooperation with a student Michał Tąta and ing. Irena Ćwikilewicz. The lists enclosed in this book have their equivalents in databases accessible in the Institute. Information on the Institute, its staff and the chronicle are prepared by the Institute's directors. The collection of photographs presenting the history of the Institute supplements the documentary part of the book.

We hope that the presentation of the scientific and educational achievements of the Institute will increase the prestige of librarianship and information science in world professional community and promote qualities and visibility of librarians and information specialists in Polish society.

*
*   *   *

I would like to express my gratitude to the faculty of the Institute and the collaborators from the Jagiellonian University, other universities, libraries as well as other scientific and cultural institutions, graduates and students with whom I shared efforts building positive image of our Department / Chair / Institute. I would like to thank all of them very much for active and friendly supporting all the enterprises which are in accordance with the best tradition of the Jagiellonian University.

These thanks are of special character because we are now celebrating 25th anniversary of our Institute and the year 2000 (proclaimed the Holy Year), which is also a jubilee of 600 Anniversary of the Renewal of *Almae Matris*.

Maria Kocójowa

WYKAZ SKRÓTÓW * LIST OF ABBREVIATIONS

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW LIST OF ABBREVIATIONS

AAASS	– American Association for the Advancement of Slavic Studies
ALA	– American Library Association
AE	– Akademia Ekonomiczna
AGH	– Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
APID	– <i>Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji</i>
Acta Univ. Iagell. adm.	– <i>Acta Universitatis Iagellonicae</i> – administracyjny
Akad. Przew. Bibliogr.	– <i>Akademicki Przewodnik Bibliograficzny</i>
Akt. Będzin.	– <i>Aktualności Będzińskie</i>
Archiwista Pol.	– <i>Archiwista Polski</i>
BC	– British Council w Warszawie
BIN	– bibliotekoznawstwo i informacja naukowa
BJ	– Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BN	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. w Szkole bibliogr.	– <i>Biblioteka w Szkole</i> – bibliografia
Biul. BJ	– <i>Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej</i>
Biul. Gł. Bibl. Lek.	– <i>Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej</i>

- Biul. Inform.-Instr. MBP Krak. – *Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie* obecnie *Notes Biblioteczny*
- Biul. Inform.-Instr. WBP Krak. – *Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie* obecnie *Notes Biblioteczny*
- Biul. Inform. MBP Krak. – *Biuletyn Informacyjny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie* obecnie *Notes Biblioteczny*
- Biul. Inst. Met. Nieżel. – *Biuletyn Instytutu Metali Nieżelaznych*
- Biul. PAT – *Biuletyn Papieskiej Akademii Teologicznej*
- Biul. Polonist. – *Biuletyn Polonistyczny*
- CBM – Centralna Biblioteka Medyczna w Warszawie
- CEP – Civic Education Project, USA
- CINTE – Centrum Informacji Naukowej Technicznej i Ekonomicznej
- CK – Centralna Komisja do spraw tytułu naukowego i stopni naukowych
- CUKB – Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Warszawie
- Dekada lit. – *Dekada Literacka*
- Dz. Pol. – *Dziennik Polski*
- EUCLID – European Association for Library and Information Education and Research
- FID News Bull. – *FID News Bulletin*
- FIDES. Biul. Bibl. Kośc. – *FIDES. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*
- Focus Intern. Comp. Librarianship – *Focus on International and Comparative Librarianship*
- Folia Bibliol. – *Folia Bibliologica*
- Forum Akad. – *Forum Akademickie*
- HESP – Higher Education Support Project
- Historyka. Stud. metodol. – *Historyka. Studia metodologiczne*
- IB – Instytut Bibliotekoznawstwa
- IBIN – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
- IBIN UJ – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ
- IFP – Instytut Filologii Polskiej
- IINTE – Instytut Informacji Naukowo Technicznej Ekonomicznej w Warszawie
- IN – Informacja Naukowa
- INSB – Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych w Warszawie (poprzednio IBIN)

- IREX – The International Research and Exchange Board, USA
- IT – Information Technology
- Inform. Mokslai – *Informacijos Mokslai*, Vilnius
- Inform. Sci. – Information Sciences
- Instyt. – Instytut
- JU – Jagiellonian University
- KBN – Komitet Badań Naukowych
- KNB – Koło Naukowe Bibliotekoznawców UJ
- KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski
- Knygotyra – Knygotyra Enciklopedinis Žodynas, Vilnius: Vilniaus Universitetas 1997
- Kult. i Spol. – *Kultura i Społeczeństwo*
- Kwart. Eduk. Universitas – *Kwartalnik Edukacyjny Universitas*
- Kwart. Hist. – *Kwartalnik Historyczny*
- LIBER Q. J. Eur. Res. Libr. – *LIBER Quarterly. The Journal of European Research Library*
- LIS – Library and Information Studies
- LSW – Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza
- MBP – Miejska Biblioteka Publiczna
- MCNTI – Międzynarodowe Centrum Informacji Naukowo-Technicznej
- MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej
- MKISz – Ministerstwo Kultury i Sztuki (obecnie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)
- MNSzWiT – Ministerstwo Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki (obecnie MEN)
- MZiOS – Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej
- Mies. Lit. – *Miesięcznik Literacki*
- NPZ – Narodowy Program Zdrowia
- Nasza Politech. – *Nasza Politechnika*
- Newsl. Intern. Relat. Cent. Jagiell. Univ. – *Newsletter International Relations Center Jagiellonian University*
- Nota Numis. – *Nota Numismatica*
- Notes Bibl. – *Notes Biblioteczny*, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie
- Nowe Książ. – *Nowe Książki*
- Numis. Circ. – *The Numismatic Circular*
- OIN – Ośrodek Informacji Naukowej
- OPAC – Online Public Access Catalogue
- OSI RLP – Open Society Institut, Regional Library Programme

ok.	— około
oprac.	— opracowanie
Österr. Biogr. Lexikon	— Österreichisches Biographisches Lexikon
PAN	— Polska Akademia Nauk
PAT	— <i>Papieska Akademia Teologiczna</i>
PAU	— Polska Akademia Umiejętności
PIW	— Państwowy Instytut Wydawniczy
PR	— Polskie Radio
PSB	— <i>Polski Słownik Biograficzny</i>
PTB	— Polskie Towarzystwo Bibliologiczne
PTB Kr	— Polskie Towarzystwo Bibliologiczne, Oddział w Krakowie
PTCz	— Polskie Towarzystwo Czytelnicze
PTIN	— Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej
PTiNT	— <i>Praktyka i Teoria Informacji Naukowej</i>
PTL	— Polskie Towarzystwo Ludoznawcze
PWN	— Państwowe Wydawnictwo Naukowe (obecnie Wydawnictwo Naukowe PWN)
Pol. Arts Club Buffalo Monthly Bull.	— <i>Polish Arts Club of Buffalo Monthly Bulletin</i>
Pol. Libr. Today	— <i>Polish Library Today</i>
Pol. Daily	— <i>Polish Daily, London</i>
Pol. Sacra	— <i>Polonia Sacra</i>
Por. Bibliotekarza	— <i>Poradnik Bibliotekarza</i>
poz.	— pozycje bibliograficzne
Probl. Społ. Ruchu Nauk.	— <i>Problemy Społecznego Ruchu Naukowego</i>
Prz. Bibl.	— <i>Przegląd Biblioteczny</i>
Prz. Humanist.	— <i>Przegląd Humanistyczny</i>
Prz. Lit.	— <i>Przegląd Literacki</i>
Prz. Tyg.	— <i>Przegląd Tygodniowy</i>
Public Libr.	— <i>Public Libraries</i>
r.	— rok
rec.	— recenzent
red.	— redakcja
Rocz. Bibl.	— <i>Roczniki Biblioteczne</i>
Rocz. BN	— <i>Rocznik Biblioteki Narodowej</i>
Rocz. Bibl. PAN Krak.	— <i>Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie</i>
Rocz. Hist. Muz. Hist. Pol. Ruchu Lud.	— <i>Rocznik Historyczny Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego</i>
Rocz. Hist. Prasy Pol.	— <i>Rocznik Historii Prasy Polskiej</i>

- Rocz. Komis. Hist.Lit. — *Rocznik Komisji Historyczno-Literackiej*
- Rocz. Krak. — *Rocznik Krakowski*
- Rocz. Muz. Etnogr. Krak. — *Rocznik Muzeum Etnograficznego w Krakowie*
- Rocz. PAU — *Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności*
- Rozpr. i Spraw. Muz. Nar. Krak. — *Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie*
- Ruch Lit. — *Ruch Literacki*
- RZB — *Rycerski Zakon Bibliofilski w Krakowie*
- SBP — *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich*
- SILS — *School of Information and Library Studies, SUNY Buffalo, USA*
- SPIN UJ — *Studium Podyplomowe Informatyki Naukowej UJ*
- Spraw. z Czyn. i Posiedz. PAU — *Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności*
- Spraw. z Posiedz. Komis. Nauk. PAN Krak. — *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Polskiej Akademii Nauk w Krakowie*
- Stud. Austro-Pol. — *Studia Austro-Polonica*
- Stud. Hist. — *Studia Historyczne*
- Stud. o Książ. — *Studia o Książce*
- ŚOZ — *Światowa Organizacja Zdrowia*
- TMHiZK — *Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*
- TVP — *Telewizja Polska*
- tłum. — *tłumaczenie*
- UB — *State University New York, Buffalo NY, USA*
- UAM — *Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu*
- UG — *Uniwersytet Gdański*
- UJ — *Uniwersytet Jagielloński*
- UŁ — *Uniwersytet Łódzki*
- UŚ — *Uniwersytet Śląski*
- UW — *Uniwersytet Warszawski*
- UWr — *Uniwersytet Wrocławski*
- WBP — *Wojewódzka Biblioteka Publiczna*
- Wiad. Numiz. — *Wiadomości Numizmatyczne*
- WHO — *World Health Organization*
- WL — *Wydawnictwo Literackie*
- WP — *Wiedza Powszechna*
- WSiP — *Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne*

WSP	– Wyższa Szkoła Pedagogiczna (aktualnie Akademia Pedagogiczna)
WSPS	– Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej
współpr.	– współpraca naukowa
wyd.	– wydanie
wydaw.	– wydawnictwo
Wydział ZiKS	– Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ
Wypożycz. Międzybibl.	– Wypożyczanie Międzybiblioteczne
ZDW	– Zespół Dydaktyczno-Wychowawczy przy MNSzWiT
ZIN	– <i>Zagadnienia Informacji Naukowej</i>
ZNiO	– Zakład Narodowy im. Ossolińskich
z	– zajęcia dydaktyczne
Zag. Naukozn.	– <i>Zagadnienia Naukoznawstwa</i>
Z Badań nad Pol. Księgozb. Hist.	– <i>Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi</i>
Ze Skarbca Kult.	– <i>Ze Skarbca Kultury</i>
zesz.	– zeszyty
Życie Lit.	– <i>Życie Literackie</i>

Część pierwsza

Part one

**JUBILEUSZ 25-LECIA STUDIÓW
BIBLIOTEKOWIASTWA
I INFORMACJI NAUKOWEJ W UJ
(1974/1975-1999/2000)**

**25 YEARS OF STUDIES IN LIBRARIANSHIP AND
INFORMATION SCIENCE AT THE JU
(1974/1975-1999/2000)**

Wanda Pindłowa

PARTNERZY W KRAJU I NA ŚWIECIE POLISH AND FOREIGN PARTNERS

Abstrakt: Zarysowano obraz współpracy zarówno międzyinstytucjonalnej, jak i interpersonalnej, krajowej i międzynarodowej w ciągu dwudziestu pięciu lat działania Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podkreślono pozytywną rolę partnerstwa dla rozwoju i wzbogacania programów studiów w IBIN UJ. Wskazano na różne formy współpracy wynikające z bezpośrednich umów pomiędzy uczelniami, jak i na kontakty nawiązywane w czasie spotkań na konferencjach i sympozjach, które owocowały podjęciem wykładów, udziałem w konferencjach czy też wymianą publikacji, materiałów i doświadczeń.

Abstract: This article outlines the cooperation between institutions and individuals in Poland and on the international scale during 25 years' history of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University. The stress is laid on the positive role of partnership in the development of LIS curricula. Also different forms of cooperation are pointed out – those which evolved directly from agreements between universities and those, which are the results of many conferences and symposiums. Cooperation results in lectures, participation in various conferences, scientific literature exchange and sharing experiences.

*

*

*

Słowo „partner” zawiera w sobie niewątpliwie ładunek pozytywny – na ogół bowiem partner to ktoś, kto pomaga, współdziała, komu możemy zawierzyć. Istnieje wiele rodzajów partnerstwa wynikających albo z formalnych układów występujących między instytucjami lub mających przyczyny prawie prywatne o charakterze interpersonalnym, ale nie tyle chodzi tu o ich pełną kwalifikację

a raczej o przypomnieniu przyczyn, jakie legły u podstaw zaistnienia samego zjawiska partnerstwa w działalności Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ. Dla krótkiej wprowadzić a jednak już dwudziestopięcioletniej historii IBIN UJ znaczenie kontaktów z różnymi uczelniami, placówkami oraz indywidualnymi osobami, tak w kraju jak i poza nim, miało i ma bardzo ważne znaczenie. Warto więc uczynić próbę wskazania i nazwania partnerów, którzy wspomagali nas u początku naszej drogi, jak i potem, gdy już okrzepliśmy w naszej pracy dydaktycznej i naukowej. Liczba współpracujących osób, które możemy nazwać naszymi partnerami jest spora i dlatego nie jest możliwe, aby wspomnieć je wszystkie. Ich lista zestawiona w części czwartej w aneksie IV pozwoli na upamiętnienie większej ich liczby niż wymieniono w tekście, choć zapewne i tak nie da się wymienić wszystkich, gdyż pamięć jest ulotna, a dokumentacja nieco „dziurawa”. W tym rozdziale starano się przedstawić ogólną charakterystykę rozwoju współpracy IBIN UJ w powiązaniu z partnerskimi instytucjami oraz indywidualnymi osobami z kraju i z zagranicy.

POLSKA

Kraków – UJ

Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej powołany do życia na Uniwersytecie Jagiellońskim w r. akad. 1974/1975 staraniem Stanisława Grzeszczuka, wówczas wicedyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, i Jana Baumgarta, dyrektora BJ pod względem organizacyjnym umieszczono w Instytucie Filologii Polskiej (IFP), lokal zaś władze Uczelni przydzieliły tymczasowo w Bibliotece Jagiellońskiej. Zarówno więc Instytut Filologii Polskiej, jak i Biblioteka Jagiellońska stały się z natury rzeczy najbliższymi placówkami, w których studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej znalazły swoje oparcie. Od początku IFP zapewniał wykładowców literatury polskiej, m.in. najdłużej współpracowali z nami: Zbigniew Siatkowski, Włodzimierz Próchnicki, a nieco krócej Stanisław Bryndza-Stabro, Anna Czabanowska-Wróbel, Bogusław Dopart, Aleksander Fiut, Jacek Kajtoch, Antonina Lubaszewska, Magdalena Lubelska, Teresa Walas, Danuta Wesołowska, Krzysztof Woźniakowski, Józef Wróbel, Zofia Zarębianka, a także z biblioteki IFP Roman Jaskóła. Instytut Filologii Polskiej dał nam również możliwość otrzymania stopnia doktora w zakresie nauk humanistycznych. Rozwiązujemy też wspólne problemy wynikające z użytkowania tego samego budynku.

Inne jednostki naukowo-dydaktyczne UJ

Na przestrzeni dwudziestu pięciu lat korzystaliśmy również z wiedzy znakomitych wykładowców z innych jednostek Uniwersytetu Jagiellońskiego, których nie sposób tu wszystkich wymienić, głównie z Instytutów: Filozofii, Historii i Historii Sztuki, Informatyki, Ochrony Własności Intelektualnej, Pedagogiki, Socjologii, Studium Języków Obcych, etc. Po połączeniu od 1996 r. na wspólnym Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ – te związki zacieśniły się zwłaszcza z Instytutem Wyalazczości i Ochrony Własności In-

telektualnej przez wspólne prace w Radzie IBIN, prowadzenie zajęć specjalistycznych, seminariów magisterskich oraz prace naukowe. Wykłady profesorów i docentów, specjalistów w poszczególnych dyscyplinach, przyciągały studentów i podnosiły rangę naszego młodego kierunku studiów. Wskazywały też na to, jak bardzo obie wykładane przez nas dyscypliny: bibliotekoznawstwo i informacja naukowa, są powiązane z innymi polami badawczymi. Wśród tych profesorów i wykładawców z UJ znaleźć możemy nazwiska: cybernetyków Wita Forysia, Marii Lipki; ekonomistów: m.in. Stefana Barczyka, Jana Bartnika, Lucyny Ciałowicz, Janiny Rosickiej; filologów klasycznych: Krzysztofa Pawłowskiego, Stanisława Stabryły; filozofów: Barbarę Krauz-Mozer, Ryszarda Legutko, Jacka Majchrowskiego, Andrzeja Nowaka, J. Pałosza, Leszka Sosnowskiego, Władysława Stróżewskiego, Jarosława Skoczyńskiego, Beaty Szymańskiej; logików: Marii Porębskiej, Stanisława Zachorowskiego; historyków: Juliana Dybca, Leszka Hajdukiewicza, Heleny Madurowicz-Urbańskiej, Jerzego Michalewicza, Andrzeja Pankowicza; informatyków: Leszka Kotulskiego, Andrzeja Łachwy; językoznawców: Jolanty Rokosz; pedagogów: Tadeusza Aleksandra, Kamili Mrozowskiej, Wandy Poznańskiej, Ewy Zaręby; psychologów Zbigniewa Nęckiego; matematyków: m.in. Jana Malczaka; socjologów: Grzegorza Babińskiego, Jerzego Mikułowskiego Pomorskiego, Tomasza Gobana-Klasa; muzykologów: Stanisława Hrabiego; prawników związanych z problematyką ochrony własności intelektualnej: Janusza Barty, Marka Bukowskiego, Ryszarda Markiewicza, Tomasza Trafasa. Nawiązano również cenną współpracę z placówkami UJ najbliższymi z książką, jak Archiwum UJ, z którego zajęcia prowadzili m.in. Jan Hulewicz i Urszula Perkowska, Biblioteką Jagiellońską, której zostanie poświęcone więcej miejsca, oraz Drukarnią UJ. Do Drukarni studenci udawali się na wycieczki terenowe, a zajęcia z nimi prowadzili inżynierowie: Józef Miklas oraz Józef Brzozowski. Wspomnieć wypada, że prócz wymienionych tu osób było jeszcze wielu innych prowadzących zajęcia ogólnouniwersyteckie oraz zmieniających się nauczycieli języków obcych.

Biblioteka Jagiellońska

Instytucją ważną dla rozwoju IBIN nie tylko ze względu na zapewnienie nam lokalu przez około 10 lat, ale przede wszystkim dlatego, że przez cały czas stanowi dla nas zaplecze źródłowe oraz wzbogaca kadrą specjalistów nasz szczupły personel własny, jest **Biblioteka Jagiellońska**. Stąd przede wszystkim wywodzi się trzon kadry IBIN, a więc Jan Baumgart, Stanisław Grzeszczuk (równoległe do pracy w IFP – praca etatowa w BJ w latach od 1967–1974; 1978–1981), a następnie Małgorzata Stolzman oraz Krystyna Bednarska-Ruszajowa.

Oprócz wymienionych czterech osób zaproponowano zajęcia Zofii Skwarnickiej, kiedy na drugim roku studiów pojawił się przedmiot zwany wówczas Informacją naukową, a także zajęcia z zakresu Gromadzenia zbiorów prowadzi od początku Teresa Malik. Bibliotekarstwa uczyła Halina Ślaska. Wykłady i ćwiczenia z zakresu opracowania formalnego i rzeczowego, zarówno na studiach dziennych, zaocznych jak i później podyplomowych, były i są nadal w większości prowadzone przez specjalistów z BJ, a to: Halinę Adamczyk, Marzenę Baś, Elżbietę Burakowską-Niezdodę, Ewę Dąbrowską, Irenę Gruchałę, Barbarę Kierwiak,

Alinę Misiową, Alicję Myszkę, Krystynę Sanetrę, Zofię Steczowicz, Zofię Walczy, Zofię Weisło. Irena Czerni prowadziła przedmiot Specjalne źródła informacji dla nauk humanistycznych, a ćwiczenia z przedmiotu Zbiory informacji i dokumentów prowadziły: Krystyna Bielawska i Anna Sienkiewicz. Aż do bieżącego roku akademickiego, prowadził zajęcia z rękopisów Marian Zwiercan, po nim Jan Pietrzyk, a obecnie Zbigniew Koziński. Jan Pirożyński, zainaugurował I r., a potem na krótko po zakończeniu kadencji dyrektora BJ przeszedł do pracy na pełny etat (do otrzymania profesury); zajmował się historią książki oraz opiekował się magistrantami i pełnił w r. akad. 1996/7 funkcje kierownika Studiów Zaocznych. Z problemami konserwacji zbiorów zapoznawały naszych studentów: Anita Bogdanowicz oraz Krystyna Dajnowicz, a z bogatą tematyką dokumentów życia społecznego Teresa Smolarczykowa, Zofia Wawrykiewicz. Od kilku lat Danuta Bromowicz współpracuje z IBIN, przekazując studentom wiedzę na temat promocji książki i biblioteki oraz uczy wystawiennictwa; z ochroną zbiorów zapoznaje – Jan Kęsek. Bardzo ciekawych zajęć z zakresu kartografii podjęła się Jadwiga Bzinkowska. Gdy technologia informacyjna zaczęła nabierać coraz większego znaczenia, znaleźliśmy również wsparcie w Bibliotece Jagiellońskiej, ponieważ zajęcia z projektowania systemów informacyjnych poprowadził przez kilka lat Jan Hulak oraz Krzysztof Wierzchowski ćwiczenia z użytkowania komputera. Prowadzenia wysoce specjalistycznego przedmiotu, jakim jest Grafika książki, podjęli się Piotr Hordyński oraz Marta Jaworska. Od r. akad. 1998/99 z BJ przeszedł na pełny etat do IBIN, biorący wcześniej udział w dydaktyce na Studium Podyplomowym Informacji Naukowej, Remigiusz Sapa, zajmujący się wdrażaniem systemu VTLS, szczególnie modułu udostępniania i zarządzania systemami informacyjnymi.

W roku jubileuszu UJ jedenastu pracowników BJ wspiera specjalistyczne zajęcia dydaktyczne.

Inne placówki naukowe i biblioteki Krakowa

Pojawienie się w środowisku Krakowa instytucji kształcącej pracowników bibliotek i informacji naukowej na poziomie wyższym wywołało niewątpliwie zainteresowanie zarówno w samych bibliotekach, jak i ośrodkach informacji. Do tej pory bowiem wykwalifikowana kadra rekrutowała się albo spośród absolwentów Liceum Bibliotekarskiego w Krakowie, zamkniętego jeszcze w latach sześćdziesiątych, lub stosunkowo nielicznych absolwentów kierunku BIN Uniwersytetu Wrocławskiego i Warszawskiego. Dlatego też łatwo było nawiązać współpracę z bibliotekami i ośrodkami informacji w Krakowie, które rozumiały znaczenie wychowania kadr na odpowiednim poziomie.

Najwyższe kontakty poza Uniwersytetem Jagiellońskim łączyły IBIN UJ z **Polską Akademią Nauk**, a w niej z kilkoma jej placówkami. Jedną z nich jest Zakład Bibliografii Bieżącej Instytutu Historii PAN w Warszawie, z którym związani byliśmy przez: Wiesława Bieńkowskiwego (wykłady z naukoznawstwa, źródeł informacji oraz seminaria magisterskie i doktorskie) i jesteśmy przez Annę Grucę, absolwentkę pierwszego rocznika studiów BiIN, obecnie kierownika tego Zakładu. Pracuje ona w IBIN w pełnym wymiarze godzin, przygotowując studentów do korzystania z warsztatu informacyjno-bibliograficznego. Z Zakładu

Języka Polskiego PAN wspomagał nas krótko w zakresie nauczania zagadnień językoznawstwa ogólnego Witold Lubaszewski. Z Instytutu Farmakologii PAN konwersatorium prowadził Stanisław Wolfarth.

Powołany przy PAN w Krakowie Ośrodek Informacji Naukowej (OIN PAN) przysporzył IBIN UJ kadry specjalistów. Jako pierwsza przeszła do nas na pełny etat Magdalena Górecka-Regucka (1978/79), następnie Jerzy Ronikier, Wiesław Babik, Marek Nahotko (1/2 etatu), a w końcu po zlikwidowaniu tego Ośrodka były jego kierownik, Alina Fitowa.

Dyrektor **Biblioteki Polskiej Akademii Nauk** Zbigniew Jabłoński prawie od początku istnienia Zakładu IBIN wykladał historię książki i kultury, a zbiory specjalne: Krystyna Stachowska, Bogumiła Schnaydrowa, Anna Treiderowa, Renata Zurkowa; w późniejszych latach nasz absolwent, Krzysztof Krużel, zaznajamiał naszych studentów z problematyką zbiorów graficznych.

Z **Wydawnictwa Ossolineum PAN** wywodzi się Augustyn Bialic, który uczy zagadnień wydawniczych i drukarskich, a z Drukarnią UJ związany był Henryk Babral.

Z **Akademii Ekonomicznej** Adam Stabryła prowadził seminaria na specjalizacji informacji naukowej oraz był kilkakrotnie recenzentem prac magisterskich wykonywanych pod opieką Wandy Pindlowej.

Z **Biblioteki Głównej AGH** przeszła w 1976 r. na pełny etat, zatrudniona wcześniej na pracach zleconych Wanda Pindlowa dla prowadzenia specjalizacji Informacji naukowej oraz seminariów magisterskich z tego zakresu. Wykłady prowadzili lub nadal prowadzą: Helena Jarecka (Heurystyka informacyjna), Jadwiga Kosek (Retrokonwersja katalogów), Jerzy Krawczyk, (Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej) Ewa Dobrzyńska-Lankosz (Automatyzacja bibliotek) Krytyna Miroszewska (Opracowanie rzeczowe – UKD). Biblioteka Główna AGH służyła też przez pierwsze lata po powołaniu kierunku studiów BIN na UJ jako zaplecze do ćwiczeń z zakresu informacji naukowej oraz miejsce praktyk studenckich. Niektórzy pracownicy IBIN byli też zapraszani do Biblioteki AGH z wykładami na zebrania szkoleniowe (Wanda Pindlowa).

Wojewódzka Biblioteka Publiczna jest poważnie zaangażowana w pomoc dydaktyczną dla IBIN. Dyrektor tej Biblioteki Jacek Wojciechowski od początku prowadzi w IBIN zajęcia z Czytelnictwa, a w późniejszych latach także z Zarządzania bibliotekami i marketingu. Różne zagadnienia związane z bibliotekami publicznymi były i są nadal podejmowane przez osoby pracujące w WBP, jak: Józef Korpała, Jadwiga Nagły, Maria Pieniążek, Maria Garczyńska, Teresa Szczerbińska, Dorota Frodyma. Biblioteka ta służy również naszym studentom jako warsztat naukowy. Wykorzystywana jest szczególnie: Czytelnia Naukowa, Oddział Informacyjno-Bibliograficzny, Oddział Informacji Biznesowej.

Z **Biblioteki Muzeum Narodowego w Krakowie** już przy powoływaniu Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w r. akad. 1974/55 przeszła Maria Kocójowa, jako pierwszy adiunkt na pełnym etacie. Erudycyjne wykłady o starych drukach prowadził Tadeusz Frączyk z Biblioteki XX Czartoryskich oraz o książce w malarstwie – Janusz Wałek z Muzeum XX Czartoryskich.

Z **Biblioteką Główną Akademii Rolniczej** łączyła nas współpraca przez udział w zajęciach z zakresu Heurystyki informacji naukowej prowadzonych przez Ligię Hayto, kierownika Oddziału Informacji Naukowej tej placówki.

Biblioteka Główna Politechniki Krakowskiej jest również naszym partnerem, ponieważ przez kilka lat prowadził zajęcia z zakresu wykorzystania środków audiowizualnych Ryszard Milc, konwersatorium Leszek Staśto. Obecny dyrektor Biblioteki, a nasz absolwent Marek Nahotko, zajmujący się głównie automatyzacją bibliotek, jest wykładowcą w IBIN, a wicedyrektor Marek Górski przekazuje naszym studentom wiedzę o organizacji konferencji, staraniu się o granty i prowadzeniu polityki promowania biblioteki. Pracownik Biblioteki PK Małgorzata Puch-Nahotko uczy w IBIN zagadnień opisu materiałów audiowizualnych.

Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie związana jest bardzo bliską współpracą z IBIN. Dyrektor Biblioteki PAT ks. dr Jan Bednarczyk, również nasz absolwent, prowadzi proseminarium, Danuta Rebech uczy o źródłach informacyjnych. Pracownicy IBIN jak Małgorzata Janiak i Władysław Szczęch obok prowadzenia zajęć w IBIN UJ wykonują szereg prac związanych z automatyzacją w Bibliotece PAT.

Ostatnio żywe są przede wszystkim kontakty z Konsorcjum Bibliotek skupionych w VTLS. Otrzymano ćwiczebne programy poszczególnych modułów VTLS, co ułatwia odpowiednie przygotowanie studentów i słuchaczy studiów podyplomowych. Studium Podyplomowe Informacji Naukowej UJ, wsparte przez grant HESP otrzymany z Fundacji Sorosa, przez pięć lat (1994–1998) kształciło bibliotekarzy ze środowiska bibliotek wprowadzających VTLS, uzupełniając szkolenia organizowane przez Konsorcjum.

Ośrodki Informacji Naukowej w Krakowie

Nawiązano również kontakty z ośrodkami informacji, szczególnie branżowymi, których było w Krakowie kilka, ale nie tylko. Do dziś przetrwała np. bliska współpraca z Ośrodkiem Informacji Naukowej i Technicznej Instytutu Obróbki Skrawaniem. M.in. Maria Daszkiewicz zaznajamia naszych studentów z problematyką wydawnictw informacyjnych. Języka programowania uczył Jan Żołnierczyk z ZETO, a obecnie uczy Jacek Paśnik z Instytutu Ekonomiki Przemysłu Chemicznego. Zygmunt Ryznar z ZETO uczył podstaw tworzenia baz danych i napisał skrypt pt. „Poradnik do nauki przedmiotu banki danych”. Kraków UJ 1983. Z informacji patentowej prowadził zajęcia W. Wolski z Wojewódzkiego Ośrodka Patentowego w Krakowie.

Z **Archiwum miasta Krakowa** współpracujemy z dyrektorem Sławomirem Radoniem, wicedyrektorem Radosławem Litewką oraz Moniką Andrasz-Mrozek i Ewą Perłakowską: łączy nas przygotowywanie programu kształcenia kadr dla archiwów instytucji państwowych z terenu województwa małopolskiego.

Sporadycznie miał także zajęcia dla naszych studentów aktor Tadeusz Małak (obecnie Stary Teatr), ucząc ich sposobu wypowiedzania się (retoryki).

W Krakowie powołano **Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Wyższej Szkole Pedagogicznej** (obecnie **Akademia Pedagogiczna**) w 1976 r. Kontakty IBIN z Zakładem ograniczały się głównie ze względu na różnice programowe (UJ – profil matematyczny, WSP – profil humanistyczny studiów) do wzajemnego uczestnictwa w konferencjach organizowanych przez obie placówki. Na zaproszenie Adama Jarowieckiego do prowadzonego przez niego z ramienia Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich Zespołu Kie-

runkowego dla nauczycieli bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (obecnie przewodnictwo przejął Franciszek Mincer z WSP z Bydgoszczy) delegowano Wandę Pindlową, potem Krystynę Bednarską-Ruszajową i ostatnio od dwu kadencji znowu Wandę Pindlową. Współpracowała ona przy organizowaniu przez wspomnianą Komisję dwu konferencji (1997 i 1999) w Krakowie. Na skutek rotacji dwóch pracowników IBIN UJ przeszło w latach 1988 i 1989 do WSP. Byli to: Barbara i Henryk Czubałowie.

WSPÓŁPRACA OGÓLNOPOLSKA

Obraz partnerskiej współpracy z placówkami UJ oraz pozauniwersyteckimi instytucjami naukowymi i bibliotekami Krakowa stanie się pełniejszy, gdy uzmysłowimy sobie, że polega ona z jednej strony na korzystaniu przez IBIN z doświadczeń, szczególnie bibliotekarzy dyplomowanych i pracowników informacji, włączanie ich w prowadzenie różnego rodzaju zajęć (wykłady i prelekcje, konwersatoria, ćwiczenia, wystawy), wykorzystywaniu tych placówek do przeprowadzania praktyk studenckich oraz prowadzenia różnorodnych badań do prac magisterskich przez studentów, zapraszaniu do uczestniczenia w organizowanych przez IBIN konferencjach. Z drugiej strony placówki te korzystają z wykładów i prelekcji przygotowanych przez pracowników IBIN, uczestniczą w studiach podyplomowych organizowanych zgodnie z zapotrzebowaniami środowiska, są zapraszani na konferencje i spotkania organizowane przez IBIN, zwracają się po recenzje, porady i ekspertyzy, szczególnie do takich pracowników, jak: Wiesław Babik, Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Irena Ćwikilewicz, Małgorzata Janiak, Maria Kocójowa, Wanda Pindłowa, Maria Próchnicka, Władysław Szczęch, Jacek Wojciechowski.

Współpraca z uczelniami prowadzącymi studia z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce

Cztery uniwersytety w Polsce prowadziły studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej wcześniej od UJ: Łódź 1946 r., Warszawa 1951 r., Wrocław 1956 r., Poznań 1968 r. Inne uniwersytety i wyższe szkoły pedagogiczne otwierały kierunek studiów BiIN równoległe lub nieco później od Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nowo utworzony Zakład BIN UJ od początku rozpoczął współpracę z mającymi już długoletnie doświadczenia placówkami, szczególnie z Uniwersytetem Wrocławskim i Warszawskim, a w miarę powstawania zakładów, katedr i instytutów w innych uczelniach nawiązywano również z nimi kontakty bezpośrednie. Służyły temu wspólne spotkania: konferencje metodologiczne, seminaria, staże i inne inicjatywy poszczególnych ośrodków kształcenia.

Jak już wspomniano, najbliższe więzi łączyły IBIN UJ ze środowiskiem wrocławskim i warszawskim, nasi pracownicy byli kierowani na staże naukowe. W Uniwersytecie Wrocławskim doktoryzowała się Maria Próchnicka, a stopień doktora habilitowanego zdobyły tam: Maria Kocójowa, Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Wanda Pindłowa. Pracownicy naukowci Instytutu Bibliote-

koznawstwa UW. byli zapraszani na wykłady do IBIN UJ, szczególnie Krzysztof Migoń, Anna Żbikowska-Migoń, i in., a także byli recenzentami prac na stopnie doktora i doktora habilitowanego, i odwrotnie: pracownicy IBIN byli recenzentami w UW (m.in. Wiesław Bieńkowski, Stanisław Grzeszczuk).

W Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Neofilologii habilitował się Wiesław Babik. Oba Uniwersytety zapraszały również prelegentów z IBIN UJ na organizowane konferencje, seminaria i podobnie nasz Instytut korzystał z wiedzy kolegów z Warszawy. Nie sposób wymienić ani wszystkich recenzji, ani spotkań, ponieważ w ciągu dwudziestopięciolecia zebrałyby się spora lista tych różnorodnych kontaktów. M.in. z IBIN UW zajęcia prowadzili: Barbara Bieńkowska, Radosław Cybulski, Anna Sitarska, Jagoda Woźniak oraz współpracowali: Marcin Drzewiecki, Wiesław Gliński, Jacek Puchalski, Anna Radziejowska-Hilchen, Barbara Sasińska-Kalata, Elżbieta B. Zybert. Na Studium Podyplomowe Informacji Naukowej przyjeżdżała z wykładami nt. Internetu i programu Telematics Bogumiła Rykaczewska-Wiorogórska z CIUW (Centrum Informatyczne Uniwersytetu Warszawskiego).

Poza wymienionymi dwoma placówkami ożywione partnerskie kontakty łączą nas z IBIN Uniwersytetu Śląskiego. Wykłady z zakresu informacji naukowej prowadziła tam przez jeden semestr (w 1979 r.) Wanda Pindlowa, a od trzech lat ma tam zajęcia Wiesław Babik. Opracowywano wzajemnie recenzje prac na stopnie naukowe lub wydawanych książek. Bronisław Zyska, wybitny znawca papieru, wykładał studentom IBIN UJ problematykę ochrony tego materiału. Irina Marszakowa z Moskwy zatrudniona w UŚ jako *visiting professor* miała wykład dla studentów UJ z zakresu bibliometrii i uczestniczyła w konferencji nt. elektronicznej przyszłości bibliotek akademickich. Jerzy Ratajewski recenzował konferencje krakowskie.

Z pozostałymi uczelniami prowadzącymi studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej łączą nas podobne związki, recenzowanie prac na stopnie naukowe, prowadzenie wykładów.

I tak np. z Uniwersytetu Łódzkiego wykładał w IBIN Janusz Dunin, a w IBIN Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach wykładała przez jeden rok Małgorzata Stolzman, następnie Jacek Wojciechowski.

Kontakty z Biblioteką Narodową wyrażały się wieloletnią współpracą z Andrzejem Kłossowskim, który prowadził zajęcia dotyczące bibliotek polskich na emigracji na Studium Podyplomowym Bibliotekoznawstwa, oraz z Zofią Moszczyńską-Petkowską prowadzącą wykłady z zakresu katalogowania w systemie MAK na Studium Podyplomowym Informacji Naukowej.

Z Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej prowadzili wykłady dotyczące budowy SINTO na Studium Podyplomowym Informacji Naukowej Zdzisław Bobiatyński, Helena Dryzek (obecnie IINTE). Centrum INTE zwróciło się też do IBIN z prośbą o opracowanie tematów prac magisterskich, dotyczących problematyki wynalazczości, działalności ośrodków INTE na terenie Krakowa, badania potrzeb informacji w przemyśle interesujących Centrum INTE. Niektóre z tych prac zostały wyróżnione, były to: dwie prace magisterskie pod opieką Marii Kocójowej (Dorota Rybak – II Nagroda i Barbara Figura – III Nagroda) oraz dwie pod opieką Wandy Pindlowej (Jolanta Jędralska – III Nagroda i Barbara Siczka – wyróżnienie). Centrum INTE przyznało w 1988 r. Marii

Kocójowej oraz Wandzie Pindlowej medale: „Zasłużony Pracownik Informacji Naukowej”.

Z Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Eugeniusz Ścibor wykładał języki informacyjne na Studium Podyplomowym Informacji Naukowej.

Współpraca IBIN zatacza swe kręgi nie tylko w odniesieniu do placówek czy instytucji, ale także w odniesieniu do stowarzyszeń. I tak np. **Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich** ogłasza różne konkursy. Z prac magisterskich zostało nagrodzone opracowanie Antoniny Winczewskiej pod opieką M. Stolzmana nt. bibliotek szpitalnych. Przyznano K. Bednarskiej-Ruszał Nagrodę im. Adama Łysakowskiego. Maria Próchnicka, a następnie od 1997 r. także Wanda Pindłowa współpracuje z Komisją Wydawniczą SBP w Warszawie. Wygłosiła też ona nie będąc członkiem SBP kilka odczytów na zaproszenie Krakowskiego Oddziału SBP. W 1999 r. w osiemdziesięciolecie działalności Krakowskiego Oddziału SBP Wanda Pindłowa otrzymała medal „W dowód uznania za pracę dla SBP”.

Polskie Towarzystwo Bibliologiczne – powołane do życia w Warszawie w 1989 r. z prezesem Barbarą Bieńkowską, rozszerzyło swoją działalność także na inne obszary Polski. W Krakowie powstał Oddział PTB z prezesem Marią Kocójową i licznym udziałem pracowników BiIN. Współpraca z PTB ma charakter zarówno naukowy, jak i promocyjny. Dzięki badaniom nad księgozbiorem przemieszczonymi po drugiej wojnie światowej Piotr Lechowski podjął temat pracy doktorskiej z tego zakresu, którą obronił w 1998 r., Maria Kocójowa, Wiesław Bieńkowski, Krystyna Bednarska-Ruszałowa, Wanda Pindłowa, Anna Gruca, Piotr Lechowski działają czynnie w PTB Oddziale w Krakowie, gdzie organizowane są zebrania naukowe, corocznie „opłatek” dla bibliotekarzy środowiska krakowskiego we współpracy z Biblioteką PAT (rocznie około 200 uczestników). Piotr Lechowski jest członkiem ZG PTB w Warszawie. Oddział krakowski PTB wydał wspólnie z pracownikami Katedry / Instytutu BiIN UJ pięć tomów w serii „Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej” pod redakcją Marii Kocójowej (nr 4 zredagowany wspólnie z Alicją Altenberger, Harvard University Library, a nr 5 z Wojciechem Zalewskim, Stanford University Library). Materiały te są cennym źródłem uzupełniającym wiedzę wyniesioną z wykładów, szczególnie w ramach przedmiotu Podstawy nauki o książce, bibliotece i informacji naukowej. Omówione w nich zostały bowiem m.in. problemy bibliotek w krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście, edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce oraz zagadnienia nowoczesnego bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa w Polsce.

Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Warszawie zaprosiło Marię Kocójową, Wandę Pindłową i Jacka Wojciechowskiego do współpracy przy ocenie programów kształcenia, a następnie do udziału w konferencjach. Obie Panie zostały odznaczone medalami z okazji pięćdziesiątej rocznicy działalności CUKB w 1998 r.

Polskie Towarzystwo Wydawców Książek w Warszawie przyznało studentom IBIN UJ II nagrodę (praca magisterska Józefa Ławrowskiego pod kierunkiem Marii Kocójowej).

Trzeba też pamiętać o współpracy z bibliotekami, głównie publicznymi, przede wszystkim z terenu Polski Południowej, dokąd na wykłady często zapraszali

swoich nauczycieli wychowankowie. Pracownicy UJ brali i biorą udział w Komisji Egzaminacyjnej na Bibliotekarza Dyplomowanego MEN: przewodniczącym był Stanisław Grzeszczuk przez jedną kadencję, stale współpracuje Wanda Pindłowa.

Współpracowano także z IKNIBO w Krakowie, z Ośrodkiem Metodycznym Bibliotek Szkolnych współpracowały Krystyna Bednarska-Ruszajowa i Wanda Pindłowa, a w Komisji Informacji Naukowej Naczelnej Organizacji Technicznej w Krakowie działała Wanda Pindłowa.

WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA

Współpraca zagraniczna IBIN jest wielostronna i obejmuje szeroki wachlarz krajów, instytucji i osób. Formy współpracy mają charakter sformalizowany i niesformalizowany.

Sformalizowana współpraca obejmuje:

- podpisane umowy o bezpośredniej współpracy pomiędzy uczelniami oraz odpowiednimi jednostkami z danych uczelni;
- umowy dwustronne podpisane pomiędzy poszczególnymi jednostkami danych uczelni;
- współpraca popierana, np. przez British Council;
- staże.

Współpraca niesformalizowana to:

- wizyty gości z różnych uniwersytetów lub instytucji, odbywające się z ich inicjatywy i w uzgodnieniu z IBIN;
- wizyty gości zagranicznych przebywających w innych uniwersytetach lub instytucjach w Polsce, przyjeżdżających w celu wygłoszenia wykładu, przeprowadzenia rozmów i nawiązania kontaktów;
- organizacja lub współorganizacja konferencji, seminariów itp. oraz udział pracowników IBIN w konferencjach, seminariach, spotkaniach itp.;
- wspólne publikowanie, opracowywanie recenzji i ocen: publikacji, grantów, pracowników;
- wyjazdy pracowników IBIN na badania naukowe, (stypendia zagraniczne).

W odniesieniu do współpracy międzynarodowej BIN UJ ostre podziały klasyfikacyjne nie zawsze są możliwe do utrzymania, ponieważ niekiedy współpraca ta rozpoczynała się w sposób nieformalny, a dopiero po upływie pewnego czasu dokonała się jej formalizacja. Często również jedna forma współpracy przeplata się z drugą. Można także zauważyć, że w danym kraju współpracowano z jedną instytucją formalnie i z innymi prowadzono współpracę bez formalnych umów. W ramach form współpracy sformalizowanej omówiona zostanie z: Litwą, Bułgarią, Wielką Brytanią, Niemcami, Stanami Zjednoczonymi, Francją, Szwecją i Danią, zgodnie z chronologią podejmowanych działań i z pierwszoplanowym uwzględnieniem działań sformalizowanych przez UJ.

LITWA

Najdawniejsze więzi łączą IBIN UJ z Katedrą Informacji Naukowej Uniwersytetu Wileńskiego. Pierwszym gościem w dziejach naszego Instytutu był w 1975 r. prof. Lew Władymirow, wówczas kierownik Katedry, a wcześniej dyrektor biblioteki ONZ w Nowym Jorku. Dzięki jego staraniom nawiązano żywe kontakty wymienne i wobec tego w Wilnie gościli ze strony polskiej: Stanisław Grzeszczuk, Małgorzata Stolzman, Zbigniew Siatkowski. Od 1980 r. nastąpiła niestety przerwa w tych kontaktach. Potrzebę ich odnowienia zasygnalizowało Wilno, gdy w maju 1987 r. Ina M. Dagite z Katedry Informacji Naukowej przybyła po tej długiej przerwie do Krakowa. Odwiedziła następnie Kraków grupa ośmiu studentek z Wilna pod opieką Eleny Mačiavičiutė oraz dziekana Stanisłava Dubauskasa w 1988 r.; w 1989 r. polska grupa w tej samej liczbie wyjechała do Wilna wraz z Marią Kocójową i Wandą Pindlową.

Cel odwiedzin następnych gości z Wilna Stase Matulaitytė i Julji Zinkevicienė (1991) był związany z badaniami naukowymi i wygłaszaniem wykładów. Zawarta pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim a Uniwersytetem w Wilnie umowa o bezpośredniej współpracy pozwoliła na nowo nawiązać stosunki. Po różnych zmianach organizacyjnych BiIN na Uniwersytecie Wileńskim ustalono w 1994 r. następujące wspólne tematy badań:

- Związki kulturowe między Wilnem a Krakowem (wspólnie z Instytutem Historii UJ);
- Polsko-litewskie związki naukowe w sferze księgoznawstwa;
- Rozwój polskiego i litewskiego bibliotekoznawstwa po drugiej wojnie światowej.

Obustronne wizyty w ramach bezpośredniej wymiany były połączone z wykładami w Wilnie i Krakowie i badaniami naukowymi o wynikach publikowanych głównie w Polsce. Do tej pory wymiana bezpośrednia trwa. Ze strony IBIN UJ wyjeżdżali do Wilna w ramach prac studyjnych: Maria Kocójowa, Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Wiesław Bieńkowski, Jerzy Roniker, Janusz Gruchała, Władysław Szczęch, Piotr Lechowski. Na ogół tematyka wykładów mieściła się w tematach związanych ze współpracą, oznaczonych w UJ: 2 „Dzieje kultury Wilna i Krakowa”, lub 4 „Litewsko-polskie związki w sferze księgoznawstwa”. Współpraca zaowocowała nie tylko badaniami (zob. artykuł M. Kocójowej), wykładami wygłaszanymi na obu uczelniach, wymianą publikacji i w tomach wydawanych przez Marię Kocójową ukazały się artykuły pracowników z Uniwersytetu Wileńskiego, szczególnie w tomach: *Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*, Praca zbiorowa pod red. M. Kocójowej, Kraków 1990 oraz *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Praca zbiorowa pod red. M. Kocójowej, Kraków 1993. W Wilnie natomiast polskie opracowania z UJ opublikowano głównie w dwóch czasopismach: *Informacijos Mokslai* i *Knygotyra* oraz w materiałach z konferencji (m.in. zamieszczono tam artykuły Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej, Marii Kocójowej, Wandy Pindlowej). Do Rady Redakcyjnej czasopisma *Knygotyra* została powołana Maria Kocójowa.

Goście z Wilna Stasė Matulaitytė i Julji Zinkevicienė prowadzili własne badania i wygłaszali wykłady (grudzień 1991), Domas Kaunas i Vanda Stonienė

(na przełomie kwietnia i maja 1992), S. Peciulkienė (1992), a Oswaldas Janonis i Aušra Navickienė (1994 oraz 1999). Julie Zinkavienė ponownie odwiedziła Kraków (1995), Audronė Glosienė, obok Danute Kastanauskaitė, Domasa Kausana (ponownie odwiedził Kraków w listopadzie 1999), Rimy Kluskovskienė, Povilasa Saudargasa, Vandy Stonienė (3–9 VIII 1995), brali udział udział w Konferencji współorganizowanej przez IBIN UJ ze Stanford University nt. „Libraries in Europe’s Post Communist Countries: Their International Context” w Krakowie. Remigius Misjonis zainteresowany przedmiotem Zagadnienia wydawnicze i księgarskie odwiedził IBIN UJ w 1996 r.

Ostatnio, w 1999 r., kierunek bibliotekoznawstwo i informacja naukowa na Uniwersytecie Wileńskim obchodził swój jubileusz pięćdziesięciolecia. W ramach obchodów zorganizowano w dniach 23–24 września 1999 r. międzynarodową konferencję nt. „Library and Information Science: Tradition and Modernity”. Uczestniczyły w niej z referatami: Maria Kocójowa, Wanda Pindłowa, Marek Nahotko.

BULGARIA

Krajem oficjalnej współpracy, nawiązanej jeszcze w 1983 r., była też Bułgaria. Uniwersytet Jagielloński realizował tę umowę z Uniwersytetem im. Klimenta Ochrydzkiego w Sofii z jego Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Inicjatywa, aby napisać wspólny podręcznik z zakresu informacji naukowej, wyszła ze strony bułgarskiej. W jej wyniku do Bułgarii została wysłana Wanda Pindłowa, a do Krakowa przyjechała następnie Zornica M. Petkova. W 1984 r. uzgodniono rozszerzenie tematyki współpracy także na bibliotekoznawstwo, formułując temat: „Rozwój myśli naukowej z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa w Polsce i Bułgarii po drugiej wojnie światowej”. Wprowadzie polscy autorzy (Wanda Pindłowa, Władysław Szczęch) wywiązali się z zadania i napisali swoją część, ale podręcznik nie powstał. Wykorzystano jednak możliwość opracowania tomu wspólnego opracowań naukowych, którego naukową redakcję objęła Maria Kocójowa. Tom ukazał się w 1990 r. Ze strony bułgarskiej wizyty, najczęściej połączone z wykładami, podjęli: Zornica M. Petkova, Liuben Atanasov, Galina Cankova, Nina Šumanova, Svetla Eučeva, i in. Ze strony polskiej: Wanda Pindłowa, Maria Kocójowa, Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Władysław Szczęch. Zorganizowane też zostały wymienne praktyki dla studentów, ze strony polskiej opiekunem była Maria Kowalec. Obecnie umowa nie została przedłużona, wskutek zmian organizacyjnych na Uniwersytecie w Sofii.

WIELKA BRYTANIA

Początki współpracy – goście Uniwersytetu Warszawskiego odwiedzający IBIN UJ

Stosunkowo długą historię ma również współpraca z Wielką Brytanią, chociaż kontakty z przedstawicielami tego kraju o bogatej tradycji kształcenia bibliotekarzy miały z początku charakter nieformalny. Goście z Wielkiej Brytanii pojawiali się dzięki pośrednictwu Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (wcześniej IBIN UW). Zapraszani do Warszawy goście z Wielkiej Brytanii pragnęli bowiem poznać najstarszy w Polsce uniwersytet

i miasto znane jako kolebka narodowej kultury. Przyjazdy ich do Krakowa stały się okazją do wygłaszania wykładów i odczytów dla studentów i pracowników IBIN UJ, a także dla środowiska bibliotekarzy krakowskich. Na tej zasadzie goszczono z wykładami, m.in. Derka Austina, kierownika Działu Bibliograficznego w British Library (1977); Toma Wilsona z Sheffield University, wówczas redaktora czasopisma *Social Science Information Studies* i jednocześnie kierownika Institute of Information Studies w Sheffield University (1979). W tym samym roku odwiedził IBIN UJ Peter Williams, dziekan Wydziału Bibliotekoznawstwa z Loughborough University.

Współpraca z The British Council w Warszawie i współpraca popierana z uczelniami brytyjskimi

O prawdziwej dwustronnej współpracy z Wielką Brytanią można dopiero mówić od 1980 r., kiedy to Instytut Brytyjski w Warszawie zaproponował nam poszukanie własnego partnera i zaczął nas wspierać finansowo. Zawarto wówczas umowę o wymianie osobowej i współpracy z najnowocześniejszą w Wielkiej Brytanii School of Librarianship w Aberystwyth w Walii. Dyrektorem tej Szkoły był wówczas Frank N. Hogg. Pierwszym gościem z tej Szkoły w Krakowie był Andrew Large w 1980 r., a następnie w 1981 r. odwiedziła Aberystwyth Wanda Pindlowa, prowadząc tam rozmowy dotyczące programu Szkoły. Andrew Large odwiedził Kraków jeszcze dwukrotnie, odbywając wykłady dla studentów nt. systemów *online*, wykorzystania literatury zagranicznej w Wielkiej Brytanii, korzystania z baz danych na przykładzie Biblioteki British Council w Warszawie. Aberystwyth odwiedzili także Władysław Szczęch z Anną Pycową, kierownikiem Działu Gromadzenia BJ. Na zaproszenie Franka Hogga Maria Kocójowa przebywała w Wielkiej Brytanii w 1991 r., zwiedzając ośrodki kształcenia. W 1992 r. Sabina Arcisz (Cisek) brała tam jeszcze udział w wykładach z zakresu informacji biznesowej, w zamian za to w IBIN UJ gościł Michael A. Lowe, prowadząc cykl wykładów dla studentów IBIN UJ. Studentka Monika Rząsa odbyła staż w Aberystwyth w 1992 r. Zmiany organizacyjne, które włączyły Szkołę do Uniwersytetu Walijskiego oraz przejście Franka N. Hogga na emeryturę zakończyły właściwie współpracę, choć jeszcze w 1999 r. F. Hogg przybył z wykładami do Krakowa. Krystyna Bednarska-Ruszajowa w ramach bezpośredniej wymiany z UJ przebywała w Londynie w 1986 r.

Należy specjalnie docenić pomoc udzielaną IBIN UJ przez kolejnych bibliotekarzy British Council w Warszawie, zapoczątkowaną przez Johna Saltera i Arthura D. Bentleya wykładami dla studentów i darami literatury fachowej. Tę dobrą tradycję z dużym zapałem podtrzymywał w latach 1986–1988 Russel Drury i współpracujący z nim Andrzej Dziubecki. Był on m.in. pomysłodawcą i organizatorem seminariów nt. nowoczesnego bibliotekarstwa brytyjskiego urządzonych w Krakowie jesieni 1987 i 1988 r. Artykuły Russela Drury i Iwony Łukijaniuk ukazały się w tomie wydanym przez IBIN UJ w 1990 r. Russel Drury został wyróżniony w 1988 r. przez Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego odznaką „Zasłużony dla Uniwersytetu Jagiellońskiego” m.in. dzięki zgłoszeniu jego kandydatury przez IBIN UJ. Russel Drury przyczynił się także do otrzymania przez IBIN dalszych cennych darów od British Council w postaci prenumeraty niektórych tytułów

czasopism brytyjskich niedostępnych w Krakowie oraz stypendium w Londynie dla pracownika IBIN UJ. W 1988 r. skorzystał z niego Janusz Gruchała, który trzytygodniowy pobyt w Londynie i Oksfordzie wykorzystał na zbieranie materiałów do swojej pracy habilitacyjnej. Patronował dalej współpracy z Wielką Brytanią *via* British Council następnym bibliotekarzem Runnalls Davis, kontynuując przyjazdy z wykładami i popierając inicjatywę Franka Hogga, aby Polacy przygotowali publikację o studiach bibliotekoznawstwa oraz o ważniejszych zagadnieniach polskich bibliotek. Powstała ona ostatecznie opracowana jako praca zbiorowa i wydana przez Marię Kocójową przy współpracy redakcyjnej Alicji Altenberger, Harvard University, USA, pt. „Modern Libraries and Librarianship in Poland” w 1966 r. Recenzentem był George S. Bobinski z Buffalo, USA, dziekan tamtejszej Szkoły BIN.

Następny bibliotekarz z British Council, Jeff Samuelson, podtrzymywał tradycje swych poprzedników odwiedzał IBIN i wygłaszał także wykłady dla studentów.

Ze względu na wyczerpanie się współpracy z Aberystwyth zainteresowania IBIN UJ przeniosły się na ośrodek kształcenia w Sheffield, znany z badań nad użytkownikami informacji naukowej, prowadzonych pod opieką Toma Wilsona. W latach 1993–1994 współpraca popierana przez British Council zaowocowała pierwszym przyjazdem F. Brendana Loughridge’a z University of Sheffield, Department of Information Studies, który odwiedził jeszcze Kraków kilka razy. W Sheffield przebywała również Wanda Pindłowa, która wygłosiła wykład nt. „Bibliotekarstwo polskie po drugiej wojnie światowej” oraz W. Szczęch. Rozmowy o ewentualnej współpracy prowadziła jeszcze w Krakowie Frances Wood z University w Sheffield i ona też przyjmowała tam Sabinę Arcisz (Cisek).

Wykłady zaproszonych gości

Wykłady prowadzone w IBIN dla studentów i pracowników były bardzo różnorodne, zgodnie z zainteresowaniami gości i uzgodnieniami w IBIN. Były one przeważnie zaliczane do przedmiotu zwanego „Nowe kierunki w bibliotekoznawstwie i informacji naukowej” obowiązujące studentów zarówno IV, jak i V roku studiów. Goście odwiedzający IBIN wypełnili treścią ten przedmiot w każdym roku odmiennie. Mają więc w ten sposób studenci możliwość poznania wielu indywidualności ze świata, a także ciekawych, różnorodnie ujętych tematów:

Miejsce bibliotekoznawstwa wśród innych dyscyplin omówił w swym wykładzie kierownik Instytutu Bibliotekoznawstwa z Polytechnic North London Kevin Mac-Gary (1988), z systemami ekspertowymi w farmakologii zapoznała studentów Barbara Smolny-Kostrewski z Centre of Information Science (1988) i ponownie w (1998). Wyszukiwanie informacji w systemach *online* było przedmiotem wykładów Steve’a Robertsona z City University London, o działalności Instytutu im. W. Sikorskiego w Londynie mówił przy okazji pobytu w Krakowie Aleksander Szkuta – wiceprezes tego Instytutu oraz prezes Stowarzyszenia Historyków Polskich w Wielkiej Brytanii (1992). Problemy zarządzania bibliotekami i planowania poruszyli: znany w świecie bibliotekarz i profesor Maurice Line (1993) oraz Luise M. Edwards z Cranfield University (1995). Bardzo istotne dla współczesnej informacji naukowej zagadnienia „Etyki w Internecie” omówił

Paul Sturges z Loughborough University (1998) i w tymże roku cykl wykładów na temat „Informacji Biznesowej” miała Maria Burke z Metropolitan Manchester University.

Te ostatnio wspomniane kontakty przyniosły dodatkowe rezultaty: otrzymaliśmy teksty wykładów Paula Sturgesa do wprowadzenia do Internetu oraz cenną książkę Marii Burke, którą jest wykorzystywana w dydaktyce przedmiotu „Informacja biznesowa”. Spowodowała także Maria Burke zaproszenie na koszt strony brytyjskiej Wandy Pindlowej do Brukseli w 1999 r. na spotkanie grupy przygotowującej międzynarodowy grant w ramach V Programu Unii Europejskiej.

Z problematyką organizacji bibliotek dla niepełnosprawnych, zarówno niedowidzących jak i niewidomych, a także o bibliotekach Ameryki Łacińskiej, szczególnie w Peru i Argentynie, zapoznał w grudniu 1999 studentów Fank N. Hogg, który ponownie przybył do Krakowa w związku z jubileuszem BIN UJ.

Goście na konferencjach

W grudniu 1997 r. odbyła się konferencja zatytułowana „Electronic Future of Academic Libraries”. Referaty wprowadzające na temat roli Internetu dla badań oraz oceny trendów w zakresie automatyzacji bibliotek wygłosili: Terry Beck, wykładowca ze School of Information and Communication, University of North London, oraz Peter Burnett, kierownik Services of Bodleian Library w Oksford; Maureen O'Brien, wówczas zastępca dyrektora biblioteki szkolnej Oakham w Rutland nt. „Oakham – biblioteka szkolna tworzona z myślą o przyszłości”; „EBSCO – Subscription Services – informacje o instytucji i jej historii” omówiła w swoim referacie Hanna March. Materiały z konferencji zostały wydane równoległe w polskim i angielskim języku pod red. W. Pindlowej.

Krótkie wizyty dla omówienia współpracy lub poznania IBIN

Odnotować wypada jeszcze szereg wizyt, które miały charakter albo rozpoznawczy jako wstęp do ewentualnej współpracy, albo były jedynie wizytami przy okazji pobytu w innym mieście. I tak: wizytował IBIN UJ Jeremy Potter z Brighton Polytechnic ze względu na pobyt u nas stażystki z Wielkiej Brytanii Krystyny Dudzik (1979/1980). Ivory Kemp z KNOW HOW Fund Book Sector odbył krótką wizytę dla zapoznania się z programem studiów i wyposażeniem IBIN UJ (1991). Krzysztof Muszkowski, syn znanego bibliotekoznawcy Jana, spotkał się w IBIN UJ z członkami Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego (1993), a John Hicks przy okazji pobytu w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej spotkał się w IBIN ze studentami i z członkami Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego (1993). Steve Harries przybył z Brighton Polytechnic, aby poszukiwać partnerów do programu TEMPUS (1994). Rosemary Raddon z Polytechnic North London, odwiedzając UW, przybyła do Krakowa, gdyż chciała poznać programy studiów IBIN UJ (1994). Ian Johnson, z Robert Gordon University, w Aberdeen, interesował się ewentualną współpracą i poszukiwał źródeł statystycznych odnoszących się do polskiego bibliotekarstwa (1996).

STANY ZJEDNOCZONE

Dla rozwoju naszego Instytutu duże znaczenie miały i nadal mają kontakty z bibliotekoznawstwem Stanów Zjednoczonych. Przed 1990 r. IBIN UJ odwiedzali sporadycznie przedstawiciele tego kraju albo jako goście Uniwersytetu Warszawskiego, chcący zobaczyć Kraków, albo też goście UJ.

Współpraca sformalizowana umowami

Jeszcze w 1985 r. w ramach umowy o współpracę Instytutu Filologii Polskiej UJ z Alliance College, w Cambridge Springs, Pennsylvania, przebywała w USA jeden semestr Wanda Pindłowa. Do jej obowiązków należało prowadzenie dwu przedmiotów, zapoznała się dlatego z metodami dydaktycznymi (oceniając, kredytami itp.) oraz pracowała w Bibliotece College'u, przygotowując polskie książki do katalogowania w systemie OCLC. Opublikowała następnie artykuł na temat tej biblioteki w *Bibliotekarzu* (Biblioteka Alliance College – wrażenia z pobytu w Stanach Zjednoczonych *Bibliotekarz* 1986 nr 10/11 s. 39–41). Bezpośrednia współpraca IBIN została nawiązana od momentu przyjazdu dziekana George'a S. Bobinskiego ze School of Librarianship and Information Science (SLIS) SUNY at Buffalo w maju 1992. Poparł tę inicjatywę Stephen Dunnet, prorektor do współpracy międzynarodowej SUNY at Buffalo, Peter Gessner opiekun Polskiego Programu, zaakceptował William R. Greiner rektor University at Buffalo oraz prorektor UJ Krystyna Dyrek. W czasie swego pierwszego pobytu George S. Bobinski wygłosił trzy wykłady dla studentów: „Rozpowszechnianie idei demokratycznych przez biblioteki” o „Nowoczesnych metodach zarządzania bibliotekami” oraz o „Rozwoju bibliotek publicznych w USA”.

Bezpośrednie porozumienie pomiędzy IBIN a SILS UB Buffalo zostało włączone do zawartej wcześniej umowy między UJ i UB. Objęło początkowo trzy tematy: „Informacja biznesowa”, „Demokratyzacja bibliotek” oraz „Informacja o ochronie środowiska naturalnego”. W związku z tym do UB wyjechała na półroczny staż naukowy Sabina Arcisz (Cisek) zajmująca się tematem pierwszym (styczeń-lipiec 1993), następnie Maria Kocójowa (sierpień-grudzień 1993) tematem drugim i Wanda Pindłowa (styczeń-lipiec 1994), interesując się tematem trzecim. Staż obejmował: udział w wybranych zajęciach dydaktycznych, wygłoszenie referatów, badania własne, odwiedzenie instytucji interesujących z uwagi na badany temat. W wyniku pierwszego i trzeciego tematu opracowano programy zajęć dla studentów BiIN. Badania nad rolą bibliotek w demokratyzacji społeczeństwa zostały uwieńczone wydaniem tomu pt. *Rola bibliotek w rozwoju demokracji*. Kraków 1995 z rozprawami przedstawicieli UB i UJ pod redakcją Marii Kocójowej i George'a S. Bobinskiego. Semestralny staż odbył jeszcze Władysław Szczęch w 1995 r. Głównym tematem jego zainteresowań była dydaktyka przedmiotów związanych z systemami informacyjnymi i tworzeniem baz danych. W wyniku stażu W. Szczęcha wprowadzono w IBIN nowy przedmiot pt. *Freenets* nauczany z wykorzystaniem sieci. W 1997 r. Danuta Bromowicz, pracownik Biblioteki Jagiellońskiej i wykładowca IBIN UJ zorganizowała w Buffalo wystawę o Wisławie Szymborskiej – polskiej noblistce '97. Przedstawiciele UB przyjeżdżali do Krakowa na pobyty 10-dniowe, które wykorzystywano na wykłady i wymianę doświadczeń dydaktycznych. Należy podkreślić, że przyjeżdżający do

IBIN goście z Buffalo proponowali takie tematy swoich wykładów, które wówczas były nam najbardziej potrzebne: m.in. problematykę katalogów w systemach zautomatyzowanych omawiały: Jean Dickson (Biblioteka Główna UB) i Barbara Von de Wahlde (dyrektor bibliotek UB w randze prorektora) Obie prowadziły także instruktaż dla pracowników Biblioteki Jagiellońskiej; problemy nowych ujęć nauki o informacji przedstawiał w swych wykładach William MacGrath. Informacja biznesowa stała się przedmiotem cyklu wykładów Michaela Lavina. Nowoczesne zagadnienia zarządzania bibliotekami, szkołami wyższymi poruszała m.in.: George S. Bobinski, wspomniany już dziekan Szkoły Bibliotekarskiej w Buffalo, informacją prawną zajmowała się Marcia Zubrow, z biblioteki prawniczej UB (Charles B. Sears Law Library). Od Kathy Kubala, sekretarki dziekana ds. specjalizacji studentów uczyliśmy się roli tzw „tutorów”.

Ze względu na szczególne zasługi w rozwijaniu współpracy i pomocy merytorycznej udzielonej przez SILS UB Instytutowi Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej G.S. Bobinski na wniosek Instytutu BIN UJ otrzymał przyznaną przez Senat UJ odznakę „Zasłużony dla Uniwersytetu Jagiellońskiego” w dniu 30 kwietnia 1997 r.

Dzięki współpracy z Uniwersytetem w Buffalo skorzystali także studenci IBIN UJ, gdyż w kolejnych trzech latach mogli uczestniczyć w kursach internetowych nt. wolności, demokracji i marketingu prowadzonym przez Johna W. Ellisona i sponsorowanym przez prorektora d/s wymiany zagranicznej z UB.

Współpraca z The State University of New Jersey, School of Communication, Information and Library Studies, Rutgers, wspólnie ze Szkołą Dziennikarstwa i Komunikacji UJ (Teresa Sasińska-Klas) formalnie podpisana została już w okresie, gdy IBIN UJ wszedł w skład Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej (1998). Przyniosła w efekcie zorganizowanie telekonferencji na temat kształcenia pracowników informacji i dziennikarzy oraz wymianę publikacji w elektronicznych wydawnictwach obu uczelni. Telekonferencję zorganizowano w ambasadzie amerykańskiej w Warszawie ze względu na sprzęt. Jednym z moderatorów była tam M. Kocójowa, wypowiedź przygotowała też W. Pindlowa. W grudniu 1998 zorganizowano też seminarium na temat ochrony zdrowia (komunikat z propozycją programu zajęć z tego zakresu W. Pindlowa). Wizyty w IBIN składał kilkakrotnie Jerome Aumente wcześniej, Maria Kocójowa, przy okazji uczestnictwa w Konferencji ALA, odwiedziła Szkołę w Rutgers i jej biblioteki (1996 r.).

Konsulat Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w Krakowie

Biblioteka Konsulatu USA w Krakowie od początku założenia w latach siedemdziesiątych była odwiedzana przez pracowników naukowych i studentów IBIN UJ w poszukiwaniu niedostępnych w innych placówkach książek i czasopism. Konsulat zapraszał również przedstawicieli IBIN UJ na wykłady z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, organizowane z okazji wizyt w Krakowie profesorów tej specjalności, sfinansował m.in. wykłady w IBIN Alicji Altenberger, School of Education Harvard University, USA. Biblioteka została przekształcona obecnie w Ośrodek Informacji (American Information Resource Center) i wzajemne kontakty z IBIN UJ jeszcze bardziej się zacieśniły. Pracownicy Ośrodka Janina Galas oraz Maria Brzostek prowadzą zajęcia dla

studentów IBIN z poszukiwania informacji w bazach amerykańskich. Obie panie są zapraszane na organizowane przez IBIN konferencje, także odbyło się kilka spotkań w konsulacie z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu do konferencji na odległość. Pośredniczą też w kontaktach naukowych z ambasadą amerykańską w Warszawie i tamtejszym Ośrodkiem Informacji, prowadzonym przez Jerzego Roguskiego.

Wykłady gości z USA poza formalną wymianą

Poza owocną wymianą z Uniwersytetem w Buffalo i formalnie zatwierdzoną z Rutgers odwiedzali IBIN UJ profesorowie z i bibliotekarze z innych środowisk naukowych USA. I tak o nowoczesnych zasadach zarządzania oraz informacji dla samorządu mówili: wspomniana Alicja Altenberger (Harvard University, School of Education) (1991, 1997), także Bob Miller, jako *visiting professor* w UW (1998). Cykle wykładów nt. współczesnego bibliotekarstwa amerykańskiego w ramach przedmiotu „Bibliotekarstwo porównawcze” odbyli: Wojciech Zalewski ze Stanford University Libraries, Curator for Slavic and East European Collections, Cecil H. Green Library (1994) oraz Marek Sroka, University of Illinois at Urbana Champaign, Slavic and East European Library (1998). O tworzeniu biblioteki wirtualnej w Minnesota University informował na wykładach Tom W. Shaugnessy, University Minnesota Libraries – Twin Cities, University Librarian (1998). Filozofią bibliotekoznawstwa interesował się Joseph Nitecki (emerytowany profesor) zbierający materiały polskie do elektronicznej książki na ten temat. Przeprowadził wywiady z wieloma osobistościami polskiego świata bibliotekarskiego, a także ze studentami (październik 1995). Z najnowszymi problemami systemu VTLS zaznajamiał studentów Vinod Chachra – z Virginia Tech Library System, który wygłosił cykl wykładów dla studentów (1996).

Pomoc ze strony Civic Education Project, innych organizacji i placówek oraz i indywidualnych bibliotekarzy amerykańskich

Bardzo otwarte i spieszące z wieloraką pomocą okazało się środowisko amerykańskie, zwłaszcza po 1990 r. IBIN UJ zawdzięcza nauczycielom akademickim i bibliotekarzom USA uzupełnianie literatury profesjonalnej, wymianę wykładowców, wspólne prace edytorskie, konferencje, subwencjonowanie z Civic Education Project etatów wykładowców nowoczesnego bibliotekarstwa. W IBIN spędziły jeden semestr: Donna Garnier (wykładała Podstawy bibliotekarstwa, Poszukiwania w bazach danych), Wanda Wawro, 2 semestry – wykłady z Poszukiwania w bazach danych, elektroniczne czasopisma), oraz Barbara Feldman – 2 semestry – wykłady z poszukiwań w sieciach rozległych, literatura dla dzieci, oraz elektroniczne czasopisma). Z wdzięcznością należy wspomnieć indywidualne, bezinteresowne inicjatywy bibliotekarzy i wykładowców ze Stanford University, Harvard University, Cornell University, wspomagane przez Soros Foundation, konsulatu amerykański w Krakowie i inne granty.

Krótkie wizyty dla zapoznania z działalnością IBIN UJ

Donald Y. Davis z University of Texas at Austin przeprowadził rozmowy o programie studiów – IBIN UJ zorganizował dla niego wycieczki do bibliotek Krakowa (1978). Barnett Serchuk z Soros Foundation w Budapeszcie był zainteresowany dostępem do wydawnictw oraz sprzętem, jaki posiada IBIN UJ (1993). Peter Gessner z Buffalo University był odpowiedzialny za współpracę z Polską (1993). Dr Kerry S. Grant, University of Buffalo, Dean Faculty of Arts and Letters prowadził rozmowy o programie studiów w IBIN UJ (1994); Richard E. Quandt z The Andrew Mellon Foundation zwiedził Laboratorium komputerowe IBIN i zapoznał się z programem szkolenia bibliotekarzy dla VTLS (1994), Daniel V. Goulet, Director Academic Computing User Services prowadził rozmowy nt. kształcenia na odległość (1994); Danuta Nitecki (1995), wicedyrektor d/s Usług Bibliotecznych w Uniwersytecie Maryland; Mary Ellen Jacob, oraz Jose-Marie Griffiths, director The University of Tennessee, Center for Information Studies, reprezentantki American Council on Education, USA, udzieliły wskazówek dotyczących możliwości uzyskania niektórych materiałów dydaktycznych (1995); Stephen C. Dunnet z Buffalo University, Vice-Provost for International Education odbył owocne dla IBIN UJ rozmowy nt. współpracy oraz wsparcia finansowego dla internetowego kursu dla polskich studentów (1996). W 1997 r. odwiedziła IBIN grupa przedstawicieli z Emporia University po odbytej w Warszawie konferencji nt. „Information and restructuring for democracy” z Herbertem Aichleitnerem oraz z Rogerem B. Wyattem. Interesowali się programami studiów oraz wyposażeniem laboratorium komputerowego.

W 1996 r. Maria Kocójowa, jako członek ALA, uczestniczyła w Kongresie Amerykańskiego Stowarzyszenia Bibliotek w Sekcji Sławistyki i Europy Wschodniej, gdzie wygłosiła referat pt. „Kształcenie bibliotekarzy w Polsce”.

NIEMCY

Współpraca z Niemcami (jeszcze za czasów – NRD i RFN) nie miała charakteru sformalizowanego. Ze strony NRD nadchodziły jedynie czasem zaproszenia na konferencje, z czego podjęto dwukrotnie inicjatywę wystąpień na spotkaniach dotyczących informacji i dokumentacji. Maria Próchnicka uczestniczyła w Kolloquium über Information und Dokumentation (1983, 1985), które były organizowane przez Technische Hochschule Illmenau. Wystąpienia te opublikowano w materiałach konferencyjnych.

Bliższe kontakty zostały tymczasem zawiązane z Biblioteką Uniwersytetu w Bochum, RFN, a stało się to w wyniku bezpośredniej umowy o współpracy pomiędzy Uniwersytetem w Bochum a Uniwersytetem Jagiellońskim. Obejmowała również Instytut Filologii Polskiej, w którego strukturze organizacyjnej mieścił się wówczas IBIN. Włączono dzięki temu do współpracy przedstawicieli IBIN i tam właśnie w Bibliotece Uniwersytetu w Bochum odbyły naukowe staże: Maria Próchnicka (1983) oraz Krystyna Bednarska-Ruszajowa (1993). W Krakowie przebywał kilkakrotnie dyrektor Biblioteki w Bochum Bernhard Adams, wielki przyjaciel Polski i przedstawiciel Uniwersytetu w Bochum ds. współpracy z Polską. Wygłosił on kilka wykładów o automatyzacji Biblioteki Uniwersyteckiej w Bochum. Jednym z efektów współpracy było zaproszenie w 1983 r. Jana Pi-

rożyńskiego na sympozjum organizowane w Uniwersyteckiej Bibliotece w Essen przez przyjaciela Bernharda Adamsa, dyrektora tej biblioteki Ahmeda Helmi Helala. Ahmed Helal był organizatorem dorocznych międzynarodowych sympozjów dotyczących przede wszystkim automatyzacji bibliotek i wykorzystywania najnowszej technologii w pracy informacyjnej. Jan Pirożyński, wówczas dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, zaproponował wyjazd Wandzie Pindłowej, uważając, że stan automatyzacji bibliotek w Polsce był w tym czasie tak mizerny, że bardziej skorzysta na tym dydaktyka. Było to cenne posunięcie, gdyż przez najtrudniejsze lata dostępu do informacji, czyli w okresie od 1983–1997, jedna, dwie lub trzy osoby z IBIN (Wanda Pindłowa, Maria Kocójowa i Maria Próchnicka) miały możliwość uczestniczenia w sympozjach, nawiązując kontakty, zdobywając literaturę, obserwując rozwój systemów komputerowych dla bibliotek, wydawnictw elektronicznych itp. Dyrektor Biblioteki w Essen był gościem IBIN UJ w 1986 r. i m.in. wygłosił wykład dla studentów nt. automatyzacji bibliotek. W wyniku tej współpracy wprawdzie nie formalnej, ale przez kilkanaście lat stałej, powstało szereg artykułów omawiających po raz pierwszy w Polsce niektóre techniki wprowadzane do informacji naukowej (elektroniczne publikacje, multimedia, hiperteksty etc.).

Krystyna Bednarska-Ruszajowa miała okazję uczestniczyć w dwutygodniowym kursie językowym w Jenie. Następnie wyjeżdżała w celach prowadzenia badań naukowych: w 1992 r. do Bremy i Getyngi (2 miesiące), 1994, 1995 oraz 1996 do Wolfenbüttel po jednym miesiącu; w 1997 r. do Marburga na 3 tygodnie z własnego grantu.

Formalna współpraca została podpisana z Moguncją w 1999 r. z Johannes Gutenberg Universität Mainz, Institut für Buchwissenschaft w ramach programu SOKRATES (pierwszy wyjazd na studia przemienne Renata Szczepaniak w r. akad. 1999/2000). Geneza tej umowy sięga 1995 r., kiedy dyrektor tego Instytutu, redaktor *Gutenberg-Jahrbuch* Stephen Füssel z Moguncji odwiedził IBIN UJ w celu zapoznania się z programami studiów i wygłosił wykład o nowoczesnych metodach publikowania. IBIN UJ został zaproszony do udziału w uroczystościach Roku Gutenbergowskiego 2000 (M. Kocójowa).

Wykłady gości IBIN poza formalną wymianą

Zagadnienia badań nad problematyką bibliotekoznawstwa w Niemczech poruszył w swym wykładzie dla studentów IBIN UJ Paul Kaegbain kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa z Uniwersytetu w Kolonii (1985). Problemy badań nad książką w Niemczech omawiał w swych wykładach Alfred Świerk z Erlangen (1987). Na temat organizacji Biblioteki Uniwersyteckiej w Getyndze i jej zbiorów wygłosił wykład Michael Berndt (1992); Systemy multimedialne i ich budowa była przedmiotem wykładu dla studentów Andreasa Nowaka – z Fachhochschule Hannover (1993).

Krótkie wizyty gości w IBIN dla poznania programów lub omawiania ewentualnej współpracy

Z Institut für Bibliothekswesen, der Humboldt Universität Berlin, przybył Friedrich Nestler dla zapoznania się z programami studiów w IBIN UJ

(1989); Peter Blumendorf i Andreas Nowak z Fachhochschule Hannover odwiedzili Kraków w poszukiwaniu partnerów do programu TEMPUS (1991) oraz ponownie (1993); Helga Schultz z Europa- Universität Viadrina, Fakultat für Kulturwissenschaften- dyskutowała nad współpracą pomiędzy UJ a Uniwersyte-tem Viadrina i ewentualnym udziałem w tej współpracy IBIN UJ (1994).

FRANCJA

Umowy międzyuczelniane

Współpraca z Francją jest oparta na umowie zawartej pomiędzy Uniwersyte-tem Jagiellońskim z Uniwersytetem w Grenoble III i obejmuje przede wszystkim problematykę automatycznego indeksowania. W wyniku tej współpracy kilka-krotnie przebywał w IBIN George Antoniadis (1991, 1994, 1998) oraz Jacques Ronault (1996), którzy oferowali cykle wykładów dla studentów na temat indeksowa-nia dokumentów. Z Polski wyjeżdżała do Grenoble Maria Próchnicka (1994 i 1996), prowadząc tam badania do swojej pracy habilitacyjnej. W r. 1999/2000 studentka IBIN UJ podjęła studia przemienne w Grenoble (A. Korycińska).

Wizyty poza umowami

Wykład na temat organizacji biblioteki narodowej w nowym budynku im. Mitteranda w Paryżu wygłosiła dla studentów Elżbieta Walle, pracownik Działu Sławistycznego tej Biblioteki (1998). Maria Kocójowa (z referatem) i Wanda Pindłowa brały udział w międzynarodowym spotkaniu Archiwów, Bibliotek i Muzeów na Zachodzie organizowanym przez Marię Rey w w Montresor w sierpniu 1997 r. we Francji.

Darwin Smith z Centre des Etudes de l'Écriture, Paris VII – Jussieu z inicja-tywy francuskiej proponował współpracę przy budowie baz danych (1992).

SZWECJA

Inicjatywa nawiązania współpracy z jedyną wówczas Szkołą Bibliotekarską w Szwecji Swedish School of Library and Information Science (SSLIS) Hog-skolan Borås University – College, wypłynęła ze strony IBIN UJ. Poszukiwano wówczas partnerów do współpracy w programach TEMPUS i ERAZMUS. Stro-na szwedzka nie odpowiedziała na list. Ze względu jednak na to, że Uniwersytet Jagielloński ma formalnie podpisaną umowę o współpracy z Uniwersyte-tem w Uppsali, pojechali tam w 1990 r. Wiesław Bieńkowski i Wanda Pindłowa. W ra-mach tego wyjazdu odwiedzili SSLIS w Borås i po rozmowach postanowiono nawiązać współpracę. Została ona sformalizowana sygnowaniem umowy przez rektorów obu uczelni.

Władze szwedzkiej uczelni pragnąc włączyć się w działalność Europy Zachodniej na rzecz zbliżenia i pomocy krajom postkomunistycznym uznały za słuszne wprowadzenie kursu (przedmiotu) „European Librarianship”, aby zapoznać stu-dentów bliżej z bibliotekarstwem krajów postkomunistycznych. Do wygłoszenia wykładu na temat sytuacji w polskich służbach informacji naukowej została za-proszona Wanda Pindłowa w 1992 r. W planach współpracy postanowiono przede wszystkim prowadzić wymianę wykładowców i wydawnictw.

Rewizyty w sprawie współpracy

Chagan Lalloo ze SSLIS Borås odpowiedzialny za kontakty międzynarodowe odwiedził Kraków na zaproszenie IBIN UJ, aby odbyć rozmowy w sprawie współpracy (1991), następnie Magnus Torstensson odbył rekonesansową wizytę jako wykładowca problematyki bibliotek – ich historii oraz zarządzania (1992).

Obecnie po zasadniczych zmianach w szkolnictwie bibliotekarskim w Szwecji umowa ta nie jest kontynuowana. Pozostało jednak z pożytkiem dla IBIN UJ otrzymywanie opracowywanego przez Bibliotekę Hogskolan Current Contents z bieżących czasopism bibliotekarskich i informacyjnych pt. *Bibliotek i Tidskrifter* oraz wzajemny udział w konferencjach [zob. Dokumentacja IX].

DANIA

Nawiązanie współpracy z Royal School of Librarianship w Kopenhadze nastąpiło na drodze indywidualnych kontaktów stosunkowo późno. Wyniknęły one z przystąpienia IBIN UJ do organizacji EUCLID (1992) skupiającej przedstawicieli, a przede wszystkim dyrektorów szkół bibliotekarskich w Europie (przedstawiciel M. Kocójowa). Wyjazd do Kopenhagi w 1995 r. na konferencję nt. kształcenia permanentnego bibliotekarzy Marii Kocójowej i Wandy Pindłowej zaowocował nawiązaniem kontaktów z ówczesnym dyrektorem Royal School of Librarianship Ole Harbo, a także wykładowcą tej Szkoły Ireną Wormell, która była wówczas przewodniczącą grupy Education and Training / Federation of International Documentation (ET/FID).

Irena Wormell zaprosiła Marię Kocójową i Wandę Pindłową do wygłoszenia referatu w czasie prekonferencji przed 48 Kongresem FID w Grazu w r. 1995 nt. Globalizacji informacji / Globalization of Information / The Networking Information Society. Następnie Irena Wormell przyjęła zaproszenie na konferencję „Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej” organizowanej przez IBIN UJ w 1997 r., gdzie wygłosiła referat pt. „Współcześni pracownicy informacji: problem identyfikacji i integracji”.

Wanda Pindłowa i Sabina Cisek napisały recenzje książki Ireny Wormell pt. *Success Factors for Fee-Based Information Services*, następnie jej drugiej publikacji nt. badań bibliometrycznych.

W latach 1998–1999 współpraca z Danią została wsparta finansowo przez grant KBN dotyczący informacji biznesowej. Maria Kocójowa i Wanda Pindłowa mogły uczestniczyć w następnej konferencji w Kopenhadze IFLA CPERT Third International Conference on Continuing Professional Education for the Library and Information Professions, 27–29 sierpnia 1997. W grudniu 1998 r. Sabina Cisek przebywała tydzień w Royal School of Librarianship, gdzie zbierała materiały do tematu „Informacja biznesowa”.

W 1999 r. współpraca koncentrowała się wokół zorganizowania konferencji międzynarodowej BOBCATSSS – 2000 w Krakowie, za którą odpowiedzialni byli: ze strony duńskiej – Carl Gustav Jorgenson i dwudziestu ośmiu studentów, a ze strony polskiej Wanda Pindłowa, Remigiusz Sapa i dwunastu studentów. W maju 1999 r. Carl Gustav Johanssen oraz czterech studentów (Trine, Ane, Rikke, Peter) z Royal School of Librarianship Denmark przybyło do Krakowa w sprawie omówienia spraw organizacyjnych, następnie wspólnie w styczniu 2000 r. została

zorganizowana międzynarodowa konferencja BOBCATSSS – 2000 z udziałem około dwustu studentów BIN z całej Europy.

WĘGRY

Współpraca z Berzsényi College Department of Librarianship and Information Studies w Szombathely na Węgrzech miała objąć metodologię kształcenia, budowę biblioteki wirtualnej oraz ewentualne uruchomienie kursu edukacji na odległość, została rozpoczęta w 1977 r.

Maria Kocójowa otrzymała grant KBN na tę współpracę z Węgry, którego temat brzmiał: „Ku społeczeństwu informacyjnemu. Analiza porównawcza sytuacji bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce i na Węgrzech w kontekście europejskim” (1997–1998).

Ze strony węgierskiej wzięli udział: dyrektorzy Szkoły bibliotekarskiej – Mihály Pálvölgyi, Gula Toth; Roza Frank, Peter Muranyi oraz Agneš Téglaši, reprezentująca Węgierską Bibliotekę Narodową w Budapeszcie.

Ze strony polskiej współpracowali: Maria Kocójowa, Wanda Pindlowa, Sabina Arcisz (Cisek), Małgorzata Jaskowska, Piotr Boroń, Remigiusz Sapa.

Maria Kocójowa i Wanda Pindlowa zostały zaproszone do Szombathely w 1997 r. z okazji zakończenia programu TEMPUS prowadzonego przez Berzsényi College i Fachhochschule Hannover oraz Fachhochschule Stuttgart. Następnie Maria Kocójowa i Wanda Pindlowa odbyły studyjny wyjazd do Budapesztu w grudniu 1998 r., którego głównym celem było zapoznanie się z prowadzeniem usług informacyjnych w bibliotekach węgierskich. Były to: Biblioteka Narodowa w Budapeszcie – Oddział Informacji Naukowej, Biblioteka Akademii Ekonomicznej i Muncyपालna Biblioteka Publiczna w Budapeszcie.

Michály Pálvölgyi przebywał w listopadzie 1998 w Krakowie i pracował nad przygotowaniem kolejnego grantu. Węgrzy uczestniczyli też w konferencji w IBIN UJ w 1998 r. Wzajemnie wykorzystano doświadczenia dydaktyczne w prowadzeniu zajęć. Ze względu na brak umowy międzynarodowej współpraca została zawieszona.

IZRAEL

Kontakty nawiązane przez Marię Próchnicką z Michaeliem Perry z University of Haifa zaowocowały zorganizowaniem dwukrotnie (3–4 kwietnia 1993 oraz 17–18 marca 1994) przez World Federation of Advertisers z siedzibą w Brukseli seminariów dla studentów UJ, w czasie których przedstawiano problematykę zarządzania i reklamy. Wykładowcami byli: Hans Merkle, President, World Federation of Advertisers, Michael Perry, professor of Haifa University, oraz Bruno Chau, General Director, Advertisers Association. Polscy studenci otrzymali specjalne dyplomy ukończenia kursu.

STAŻE I PRAKTYKI

Staż jest niezwykle przydatną formą kształcenia szczególnie dla młodych pracowników naukowo-dydaktycznych. W bibliotekoznawstwie i informacji naukowej staże mają największe znaczenie, gdy rozpoczynający pracę dydaktyczną

stażysta lub asystent przyjrzy się z bliska pracy w bibliotece lub ośrodku informacji albo też może uczestniczyć w procesie nauczania i poznaje metody pracy ze studentami w innej szkole wyższej, prowadzącej ten sam kierunek studiów. Staże zagraniczne dodatkowo pozwalają na zebranie materiałów do pracy naukowej niedostępnych w kraju, a jednocześnie przyczyniają się do pogłębienia znajomości języka obcego.

Staże pracowników IBIN w innych polskich uczelniach

Pierwszym wysłanym przez IBIN stażystą był Jerzy Hławiczka. W Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego zapoznał się z zajęciami z zakresu informacji naukowej. Nigdy nie powrócił do Krakowa, ponieważ na przeszkodzie jego planów dydaktycznych i naukowych stanęła miłość do warszawianki. Dwukrotnie po jednym semestrze spędziła w Uniwersytecie Wrocławskim Krystyna Bednarska-Ruszajowa, interesując się historią książki, przede wszystkim zaś wykładami Anny i Krzysztofa Migoniów.

Staże pracowników IBIN w bibliotekach polskich i obcych

Postanowienie, aby naszych absolwentów, którzy zostają stażystami lub asystentami i ewentualnie mają być zatrudnieni w IBIN, zapoznać z praktyką biblioteczną, zanim przystąpią do pracy dydaktycznej, nie wypełniono niestety do końca. Główną przeszkodę stanowił brak czasu, odesłanie bowiem na dłuższy czas osoby, które była potrzebna w dydaktyce od zaraz, było niekiedy trudne do spełnienia. Osoby, które odbyły pełny staż, były to: w r. akad. 1981/82 – Maria Próchnicka i w r. akad. 1988/1989 – Zofia Bunsh-Müller (ostatecznie wybrała pracę w Bibliotece Jagiellońskiej), Sabina Arcisz (Cisek) (zakładała w WBP w Krakowie Oddział Informacji Biznesowej i spędziła tam pół roku) (1996) oraz niepełny staż Krzysztof Jaśko i Wiktor Gawarecki w Bibliotece Głównej AGH (trzy miesiące stażu w 1997 r.).

Maria Próchnicka odbyła również staż w Niemczech w Bibliotece Uniwersyteckiej w Bochum, gdzie zapoznawała się z opracowaniem zbiorów w systemach zautomatyzowanych w 1983 r.

Stażyci polscy i obcy w IBIN UJ

W 1976 r. Tadeusz Frączyk odbył staż pod opieką dr Marii Kocójowej. Staże w IBIN odbyły osoby z kieleckiego WSP, a to: Danuta Hombek pod opieką Stanisława Grzeszczuka oraz Grażyna Gulińska pod opieką Wandy Pindlowej. Z IBIN Uniwersytetu Śląskiego natomiast odbywali staże: Tadeusz Aleksandrowicz, Irena Socha, Andrzej Trojnar, Maria Pawłowiczowa pod opieką Wiesława Bieńkowskiego, który przyjął też na staż Barbarę Dąbrowską (WSP Kielce).

Stażyci zagraniczni w IBIN UJ

Pierwszą stażystką zagraniczną w IBIN w r. akad. 1979/1980 była Krystyna Dudzik-Lenik z Wielkiej Brytanii, córka polskich emigrantów, wychowana i wykształcona w Anglii, ukończyła studia bibliotekoznawcze w Brighon Polytechnic, a interesowała ją polska kultura, program kształcenia bibliotekarzy w Polsce, a także zwiedzanie bibliotek i muzeów.

Chinka Tian Jin przebywała w r. akad. 1990/1991 pod opieką Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej. Uczestniczyła w niektórych zajęciach, szczególnie komputerowych i przygotowywała bazę danych w MICRO/ISIS nt. wybranych zagadnień z informacji naukowej.

Aspirant z Bułgarii Sławejko Daskałow z Uniwersytetu w Sofii przebywał pod opieką Marii Kocójowej w 1990 r.

Trzymiesięczny staż w IBIN UJ odbył Alwyrdas Pačevicius z Uniwersytetu w Wilnie, który pod opieką Wiesława Bieńkowskiego, poszukiwał materiałów do pracy doktorskiej nt. „Biblioteki klasztorne na Litwie 1795–1864”.

Stypendyści z Kasy Mianowskiego odbywali staż pod opieką Marii Kocójowej. Byli to: – Roman Motulski (w dniach 06.02.1995 – 06.02.1996) i Rima Dirsite, z Biblioteki Narodowej w Wilnie, która przebywała trzy miesiące w 1996 r.; w rezultacie jej pobytu powstał artykuł: Polonica w zbiorach rękopisów Litewskiej Biblioteki Narodowej opublikowany w *Krakowskim Roczniku Archiwalnym* T. 3. Kraków 1997 s. 174–179.

Stażyci Centrum INTE Bui Huy Viet oraz Nauyen Hai Yen z Wietnamu z Centrum Informacji w Hanoi – w 1985 r. zwiedzali IBIN oraz biblioteki Krakowa (1995).

Małgorzata Szewczuk z Ukrainy z Instytutu Leśnictwa we Lwowie, stypendystka MEN pod opieką Marii Kocójowej przebywała w r. akad. 1995/1996, przerwała staż ze względu na chorobę dziecka.

Dan Ma z Chińskiej Republiki Ludowej w r. akad. 1999/2000 pod opieką Wandy Pindlowej uczestniczy w niektórych zajęciach komputerowych oraz seminariach.

PRAKTYKI, STAŻE, KONFERENCJE I WYCIECZKI STUDENTÓW POLSKICH I ZAGRANICZNYCH

Praktyki, staże i sympozja międzynarodowe

Studenci pod opieką Marii Kocójowej i Wandy Pindlowej odbyli we wrześniu 1989 r. trzytygodniową praktykę wakacyjną, udając się do Wilna, a także do Kowna, Nowogródka, nad jezioro Świtez. Odwiedzono przy tej okazji także Katedry Bibliotekoznawstwa w Rydze (Łotwa) i w Tallinie (Estonia) oraz w Instytucie Kultury w Leningradzie. Pokłosiem tego wydarzenia jest opublikowana Kronika praktyki w Wilnie w tomie *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej* pod red. M. Kocójowej. Kraków 1993, s. 197–219, napisana przez studentów pod red. E. Józwiak i M. Kocójowej. Dwukrotnie udało się zorganizować praktykę wakacyjną dla studentów z czwartego roku w Niemczech przez Międzynarodową Organizację Praktyk Studenckich. Praktykę odbyło w latach 1985 i 1986 w sumie sześciu studentów w Uniwersyteckiej Bibliotece w Essen pod opieką Kathe Delius, kierownika Oddziału Udostępniania.

W 1988 r. Maria Próchnicka wraz z grupą studentów IV roku odbyła praktykę wakacyjną w Bułgarii. Ze strony bułgarskiej opiekunką była Galina Cankova. Studenci odwiedzili biblioteki: Uniwersytecką oraz Narodową w Sofii, a także publiczne biblioteki w Burgas i Plovdiv.

Na dwutygodniowy staż do Aberystwyth, Wielka Brytania, w 1992 r. wyjechała studentka Monika Rząsa. Także w tym samym roku studentka Izabela Widomska otrzymała stypendium fundacji polonijnej do Paryża; a do Raperswilu Małgorzata Szpunar. W r. akad. 1999/2000 wyjechała do Grenoble do Francji studentka Agnieszka Korycińska, w ramach współpracy pomiędzy Uniwersyte-tem III w Grenoble (stypendium od miasta Grenoble); a do Moguncji, Niemcy – doktorantka Renata Szczepaniak w ramach programu SOCRATES.

W 1999 r. studenci IBIN UJ byli współorganizatorami międzynarodowego sympozjum w Rzymie nt. „Dokumentacja europejskiego znaczenia Świętej Jadwigi Królowej”, powtórnego w maju 1999 r. w Krakowie (praca zbiorowa Europejskie znaczenie Świętej Jadwigi Królowej, zawierająca m.in. ich opracowania, została opublikowana pod red. M. Kocójowej w 2000 r.).

W styczniu 2000 r. studenci IBIN UJ współorganizowali wspomnianą już międzynarodową konferencję BOBCATSSS 2000 (opiekun naukowy Wanda Pindłowa).

Studenci zagraniczni w IBIN

Dwie studentki z Czech ukończyły studia w 1996 r. (Gabriela Böhm i Anna Folwarczna); jedna studentka z Kazachstanu (Irena Szczepaniak) i jedna z Czech (Joanna Schönwald) otrzymały tytuł magistra BIN UJ w 1999 r. Te studentki ukończyły seminarium Marii Kocójowej. Obecnie w r. akad. 1999/2000 na V roku studiuje jedna studentka z Białorusi (Irena Bobina) pod opieką Wandy Pindłowej.

Praktyki i pobyty studyjne studentów zagranicznych w IBIN

W 1988 r. odwiedziła Kraków grupa ośmiu studentek z Wilna pod opieką Eleny Mačiavičiūtė oraz dziewczyna Stanislavasa Dubauskasa. Następna grupa studentów z Litwy odwiedziła Kraków w 1989 r. pod opieką Genovaite Ragoutienė i asystentki Almy Janulevicienė. Zorganizowano dla nich wizyty w Katedrze Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, zwiedzanie ważniejszych bibliotek i miasta, a także wizytę w Warszawie w Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza oraz zwiedzanie Starego Miasta.

W 1990 r. grupa studentów kulturoznawstwa w Uniwersytecie Sofijskiego pod opieką Galiny Cankovej odwiedziła IBIN w Krakowie.

W dniach od 17–19 października 1991 r. przebywało w Krakowie pięćdziesięciu studentów Szkoły Bibliotekarskiej ze Stuttgartu pod opieką prof. Gudrun Calov. Następna grupa studentów ze Stuttgartu odwiedziła IBIN UJ 19 marca 1992 r. 18 maja 1994 r. odbyło się spotkanie z dwudziestoosobową grupą studentów oraz profesorów z Fachhochschule Hannover w IBIN UJ. Zajmowały się tą grupą Krystyna Bednarska-Ruszajowa i Maria Próchnicka, podobnie jak studentami z Erlangen.

John J. Struzik z Woonsocket University of Rhode Island z Graduate School of Library and Information Studies odwiedził IBIN UJ w celu zapoznania się z programami studiów (1993); Stephen Pelgen – Nieder-Olm (student) uczestniczył w zajęciach prowadzonych przez Renatę Żurkową ze starych druków

w Bibliotece PAN (1993); Lacave Rodero student Bibliotekoznawstwa z Madrytu wybrał studiowanie na UJ przez jeden semestr od września 1995 r. w ramach własnego grantu TEMPUS – pod opieką Wandy Pindlowej.

Wycieczki studentów BIN z innych uczelni do UJ

Każdego roku IBIN UJ gości studentów BIN z innych uczelni, najczęściej z Warszawy, Bydgoszczy, ostatnio też z Białegostoku. Specjalne prelekcje prowadzą zwykle młodszy pracownicy IBIN UJ oraz prowadzają po Instytucie.

ODWIEDZINY W CELU POZNANIA PROGRAMU STUDIÓW LUB EWENTUALNEJ WSPÓŁPRACY

Na zakończenie warto dodać, że kilkanaście osób odwiedziło IBIN UJ z własnej inicjatywy albo na specjalne zaproszenie i wygłosili wykłady. Do tej grupy zaliczyć można: Dolors Lamarca z Barcelony (Hiszpania), która wygłosiła kilka wykładów dla studentów nt. katalogów *online* i wprowadzania automatyzacji do biblioteki uniwersyteckiej (1990); Dagfin Bach z Norwegian Research Center z Oslo, Norwegia o systemie hipertekstowym nt. kompozytora Edwarda Griega (1991); Sona Makulova ze Słowacji z Bratysławy o tworzeniu systemów hipertekstowych (1993) – artysta grafik Alina Kalczyńska i wydawca z Włoch Vanini Scheiwiller – przedstawili wykład z przezroczami nt. pięknych rycin dla członków Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego oraz studentów IBIN UJ (1991); Boris Wołodin, wicedyrektor Narodowej Biblioteki Rosji w Petersburgu wykladał dla studentów III roku nt. przemian w bibliotekach rosyjskich. Był stypendystą Fundacji „Janineum” (1995);

Inne krótkie wizyty odbywały się np. w celu poznania programu studiów lub omówieniu ewentualnej współpracy. I tak: z Estonii przyjechała do IBIN Marc Loth, kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Tallinie (1989) – była to rewizyta w związku z pobytem studentów IBIN UJ wraz z Marią Kocójową i Wandą Pindlową w Tallinie; Monika Segbert – z Komisji Europejskiej zajmująca się działem – Sieci i Służby Biblioteczne – zapoznała się z programem studiów Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ (1995). Podobnie Melita Ambrožič z Uniwersytetu w Lublaniu, Słowenia, zapoznała się z programem studiów Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ (1995) i opublikowała w Słowenii artykuł na ten temat; Stojanov Žebierko z Biblioteki Uniwersytetu w Sofii interesował się programami studiów związanymi z nowoczesnym bibliotekoznawstwem (1996).

Lista osób, które odwiedziły w ciągu 25 lat IBIN, jak to już wspomniano, wcześniej nie jest pełna. Te nazwiska, które udało się zarejestrować, wskazują, że osoby te reprezentowały różne kraje, a jeśli wygłaszały w naszym Instytucie wykłady, to ich tematyka dotyczyła zwykle najnowszych problemów związanych albo z automatyzacją procesów bibliotecznych i informacyjnych, albo specyfiki kraju, który reprezentowały. Wygłaszane przez naszych gości wykłady interesująco wzbogacały i uzupełniały program studiów w IBIN.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Jóźwiak, E.; M. Kocójowa (red.) (1993). Kronika praktyki w Wilnie studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego we wrześniu 1989 r. Przyczynek do programu studiów. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 197–219. *Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* 1 [3].
- Kocójowa, M. (1997). Współpraca Krakowa z Bochum i inicjatywa marburska. *Prz. Bibl.* 65, 1 s. 107–113.
- . (1995). Wstęp. W: Kocójowa, M.; G.S. Bobinski (red.). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ, s. 9. *Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* 2 [4].
- . (1990). Wprowadzenie. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 11–21. *Prace Historycznoliterackie* 74.
- ; W. Pindłowa (1997). Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim. W: Pindłowa, W. (ed.). *Electronic Future of Academic Libraries*. Kraków: Wydaw. UJ, s. 204–213; w j. ang. s. 96–105.
- ; M. Stolzman (1980). Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75–1977/78. *Biul. BJ* 30, 1/2, s. 137–177.
- Kronika IBIN UJ prowadzona od 1986 r. (rękopis).
- Pindłowa, W. (1997). Współpraca Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ z Biblioteką Uniwersytecką w Essen. *Prz. Bibl.* 65, 1, s. 115–118.
- . (1995). Z kontaktów międzynarodowych Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej IFP UJ w latach 1993 i 1994. W: Kocójowa, M.; G.S. Bobinski (red.). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ, s. 171–180. *Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* 2 [4].
- . (1993). Z kontaktów międzynarodowych Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w roku akademickim 1991/1992. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 229–233. *Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* 1 [3].

Maria Kocójowa

**ROZWÓJ BADAŃ NAUKOWYCH W INSTYTUCIE
BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UJ
(1974–2000)**

**SCIENTIFIC ACTIVITIES OF INSTITUT LIBRARIANSHIP AND
INFORMATION SCIENCE, JAGIELLONIAN UNIVERSITY (1974–2000)**

Abstrakt: 25-lecie kształtowania programu badawczego w IBIN UJ skłania do refleksji o przyczynach przemian, kierunkach podjętych badań, dorobku i priorytetach zespołu pracowników, jak i poszukiwaniach opcji przyszłościowej. Omawiany dalej dorobek liczy 1239 opracowań na tematy profesjonalne z okresu zatrudnienia w UJ pracowników obecnie związanych etatowo z Instytutem BIN UJ [wykaz: Cz. 4. Dokumentacja VII Prace naukowe] w połączeniu z publikacjami osób, które zmarły lub tylko czasowo były związane – przekracza znacznie 2000 pozycji bibliograficznych, w tym kilkadziesiąt książek.

Abstract: 25 years of research development on library, book and information at the Jagiellonian University (1974–1999) is shown as divided into four chronological phases. This process is seen through the scientific output – 1239 publications (not including related scientific fields), hundreds of conferences, several dozen scientific degrees, participation in many important scientific bodies and so on. The article also presents the transformation of individual, truly humanistic research interests of the scientific team consolidated in the years 1974–1979 into professional and global scientific output exposing the role of libraries, books, information professional education and use of modern technology advantageously to information society and the development of communication processes. Research findings proves ambitions of the research staff and important parallels between their scientific activities and international tendencies.

Ówczesny Zakład BIN UJ w roku otwarcia studiów – 1974, znalazł się w analogicznej sytuacji jak większość powstałych wtedy ośrodków kształcenia na poziomie wyższym [Więckowska 1975]. Korzystną okoliczność stanowiła tu możliwość oparcia programu badawczego na pełnym inicjatyw krakowskim środowisku uczonych, zwłaszcza z Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz praktyków pracujących w znanych bibliotekach i ośrodkach informacji w mieście. Ta sytuacja: wysokie kwalifikacje, elastyczność i doświadczenie zawodowe kadry akademickiej, zrozumienie potrzeb praktycznych, rozwinięte przez Uniwersytet Jagielloński kontakty krajowe i zagraniczne, nowe spojrzenie na program kształcenia przez właśnie powołany ośrodek – spowodowały w ciągu następnego ćwierćwiecza nieco szybsze zmiany w programach badawczych niż w innych uczelniach w Polsce. Tym było to ważniejsze, że trzeba było pokonywać trudności wynikające z licznych, ogólnie znanych czynników hamujących, jak np. ograniczeń ekonomicznych i technicznych, opóźnień w rozwoju polskich bibliotek w porównaniu do Zachodu, uwarunkowań politycznych, etc. Niewielkie grono nauczycieli akademickich w UJ, w trudnych warunkach lokalowych, przy niedostatku sprzętu technicznego umiało wykorzystać szansę i nadażyć za wymogami przełomu wieków, kreować nowoczesny program badawczy i edukacyjny z zakresu BIN UJ. Wielką pomocą w tych przemianach była możliwość korzystania z doświadczeń najstarszych akademickich instytutów BIN w Polsce: w Warszawie (zał. 1951 r.) oraz we Wrocławiu (zał. 1956 r.).

Dla prześledzenia drogi przemian w działalności naukowej w Zakładzie BIN IFP UJ (1974–1991), następnie w Katedrze BIN IFP UJ (1992–1995) i wreszcie Instytucie BIN UJ (1996–1999) wyróżnić należy następujące etapy:

1. Geneza programu badawczego w indywidualnych zainteresowaniach pracowników w latach 1974–1979
2. Krystalizowanie programu wspólnego dla pracowników Zakładu BIN UJ w latach 1980–1989
3. Paralele z zagranicznymi programami badawczymi w latach 1990–1999
4. Ku czemu zmierzamy u progu XXI wieku? – poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, otwierające etap czwarty.

GENEZA WSPÓLNEGO PROGRAMU BADAWCZEGO W ZAKŁADZIE BIN UJ W INDYWIDUALNYCH ZAINTERESOWANIACH ZESPOŁU (1974–1979)

Powstały w latach siedemdziesiątych XX w. zespół Zakładu BIN Instytutu Filologii Polskiej UJ składał się początkowo wyłącznie z humanistów: filologów polskich, historyków i jednego bibliotekoznawcy. Posiadali oni długoletnią praktyką w BJ lub innych naukowych bibliotekach krakowskich, jak i naturalnie w UJ. Były to osoby na ogół na stanowiskach kierowniczych o znacznym dorobku naukowym i sprecyzowanym już profilu badawczym. Działalność naukowa na polu książki i bibliotek była dla nich (poza małymi wyjątkami) interesującym dodatkiem do szeroko pojętych badań historycznych z literatury, nauki i kultury, m.in. były podejmowane opracowania biograficzne lub monograficzne instytucji świata książki. Dorobek ten na tle innych uczelni kształcących w zakresie BIN,

nawet tych z długoletnim stażem, przedstawiał się pokaźnie. Tematy były na ogół ujmowane w perspektywie interdyscyplinarnej, ważnej dla pokazania roli książki, biblioteki i informacji dla życia umysłowego i kulturalnego. Była to kontynuacja badań prowadzonych od stuleci na wielu wydziałach UJ. Wystarczy tu przywołać prace Jerzego Samuela Bandtkiego, Karola i Stanisława Estreicherów, Kazimierza Piekarskiego, Aleksandra Birkenmajera, Jana Baumgarta i in. Podjęcie w Zakładzie BIN UJ kontynuacji tego typu opracowań skutecznie przyczyniło się do dalszego budowania prestiżu dyscypliny BIN, a przy tej okazji – omawianej krakowskiej placówki uniwersyteckiej.

Nagle zwiększenie w Polsce liczby ośrodków kształcących z BIN w latach siedemdziesiątych i co za tym idzie pokrewnego potencjału badawczego dodało nowy impuls dla intensyfikacji badań życia książki i funkcjonowania informacji w perspektywie ogólnopolskiej.

W pierwszym opublikowanym artykule na temat dziejów Zakładu BIN UJ starałam się sprecyzować to pole badawcze i ukazać dorobek krakowskiego zespołu. Przy powrocie do tych konstatacji, wyłonić należy prace bezpośrednio związane z książką, biblioteką i informacją naukową. O efektywności naukowej świadczyły już publikacje pracowników ZBIN UJ wydane w latach 1974–1978, czyli do momentu opuszczenia murów *Alma Mater* przez pierwszych magistrów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ: „[...] 6 książek, 104 artykuły, rozprawy, hasła w encyklopediach itp., oraz 27 recenzji, 29 życiorysów do PSB, 25 do Österreichisches Biographisches Lexicon, 6 prac edytorskich oraz 19 redakcyjnych. Ponadto do druku oddano 85 prac” [Kocójowa 1980].

Tematyka skupiła się wówczas wokół trzech głównych zagadnień:

- **Rola książki w kulturze polskiej;**
- **Wybrane problemy współczesnego bibliotekarstwa polskiego;**
- **Analiza potrzeb użytkowników informacji naukowej i wybrane zagadnienia systemów informacyjnych.**

Zdecydowanie prym wiódł wówczas dorobek naukowy z pierwszego tematu **Rola książki w kulturze polskiej**, zwłaszcza dzięki oryginalnym, źródłowym opracowaniom o Krakowie. Stało się tak m.in. za sprawą dorobku Zbigniewa Jabłońskiego – w okresie początkowym związania z UJ opublikował on obok prac z historii teatru m.in. artykuły: *Działalność biblioteczna, archiwalna i muzealna PAU* (1974), *Z działalności wydawniczej Towarzystwa Naukowego Krakowskiego* (1977), *Zbiór tzw. Autografów Królewskich Cypriana Walewskiego* (1976). Aktywnością naukową wyróżniał się Wiesław Bienkowski. Poza pracami naukoznawczymi ogłosił artykuły: *Kraków a Warmia i Mazury w XIX i XX w. (kontakty naukowe oraz związki kulturalne)* (1975), *Polnische wissenschaftliche Institutionen zwischen der 1905 Revolution und dem 1. Weltkrieg* (1978 i 1979), *Kraków jako ośrodek badań etnograficznych* (1977), liczne artykuły dla *Rocznika Krakowskiego* oraz biogramy do Polskiego Słownika Biograficznego i do Österreichisches Biographisches Lexicon, prowadził prace edytorskie nad książką I. Wawel Louis Urywki z dziejów i życia mieszkańców Krakowa (wspólnie z Janiną Bieniarzówną), był aktywnym sekretarzem *Studiów Historycznych*. Prace nad tekstem Edwarda Kunzego do dziejów Biblioteki Jagiellońskiej podjęli Jan Baumgart i Stanisław Grzeszczuk, ten ostatni zredagował też wspólnie z Alodią Gryczową pracę zbiorową *Dawna książka i kultura. Mate-*

riały międzynarodowej sesji drukarskiej z okazji pięćsetlecia sztuki drukarskiej w Polsce. Wrocław 1975. S. Grzeszczuk przede wszystkim jednak kontynuował prace polonistyczne na temat Jana Kochanowskiego, Krzysztofa Opalińskiego oraz poświęcone literaturze sowizdrzalskiej – wysoko ocenione przez historyków literatury. Na te lata przypadł też debiut książkowy Marii Kocójowej Pamiętkom ojczystym ocalonym z burzy dziejowej. Muzeum E. Hutten Czapskiego. Kraków – Stańków (1978). Książka ta otrzymała w 1978 r. indywidualną nagrodę Prezydenta m. Krakowa, Ministra NiSzw oraz wyróżnienie „Echa Krakowa za najlepszą książkę o Krakowie roku 1978”. Zainaugurowali działalność naukową: Krystyna Bednarska-Ruszajowa interesującym artykułem Michał Hieronim Juszyński – bibliograf i bibliofil (1976) oraz Janusz Gruchała opracowaniem Lektury antyczne Jana Brożka (1978).

Na tym tle pojawiła się też inna interesująca specjalność związana z kulturą Wilna. Artykuły Małgorzaty Stolzman dotyczyły ruchu wydawniczego (1976), opracowania pamiętnika M. Pełki Polińskiego (1977) oraz Przeszłość umiera dwa razy S. Kirkora (1978).

Prace z drugiego tematu **Wybrane problemy współczesnego bibliotekarstwa polskiego** zajmowały najmniej miejsca w dorobku pracowników Zakładu BIN UJ. Związane były głównie z problemami organizacyjnymi oraz potrzebami bibliotek publicznych i naukowych. Jacek Wojciechowski zajmował się recepcją dzieł piśmienniczych wśród czytelników oraz problemami organizacyjnymi, jak: Zakup literatury pięknej w bibliotekach terenowych (1978), seminariami bibliotecznymi (1978). Zwrócić też należy uwagę na jego teksty na temat komunikowania: A jednak się czyta (*Literatura na świecie* 1975 nr 10, s. 330–337), Biblioteki jutra (*Tygodnik Kulturalny* 1976 nr 16, s. 4), Wprowadzenie do lektury (*Życie Literackie* 1978 nr 38, s. 14) Wiedza o literaturze w kształceniu bibliotekarzy (1978). M. Stolzman opisała udział biblioteki głównej w przygotowaniu zawodowym studentów (1978). Z. Jabłoński omawiał tematy związane z bibliotekami naukowymi, m.in. Gromadzenie zbiorów w samodzielnych bibliotekach PAN (1976).

Opracowania te powstawały jednak na marginesie głównych zainteresowań historycznoliterackich pracowników ZBIN UJ.

Temat trzeci **Źródła i analiza potrzeb użytkowników informacji naukowej i wybrane zagadnienia systemów informacyjnych** objął przede wszystkim opracowania bibliograficzne, informatorów, indeksy. W. Bieńkowski promował naukę polską przez materiały bibliograficzne przesyłane do International Bibliography of Historical Science UNESCO w Paryżu, typował też materiały bibliograficzne do bibliografii bieżącej Historii Polski i in. Opracował również bibliografię dotyczącą tomu I i II Historii nauki polskiej (1975, wspólnie z J. Paruchem). Zostały opracowane informatory: Instytucje naukowe Krakowa i województwa krakowskiego (Magdalena Górecka 1975) oraz Pisarze ziemi krakowskiej (J. Wojciechowski z zespołem 1976), zestawiono zawartość *Biuletynu Biblioteki Jagiellońskiej* 1949–1975 (K. Bednarska – wspólnie z Władysławem Berbelickim 1978).

Osobne miejsce zajmowały tu publikacje informacyjne Wandy Pindlowej dotyczące Biblioteki Głównej AGH: System poszukiwania informacji z zakresu metalurgii żelaza (1977) czy Szkolenie użytkowników informacji naukowej (1978). Zainicjowała też ona współpracę naukową magistrantów Zakładu BIN UJ w pro-

blemie węzłowym w Uniwersytecie Warszawskim (nr VII.B.2.05 „Odrębności funkcjonalne i strukturalne uniwersyteckich i specjalistycznych systemów bibliotecznych”, kierownik Anna Sitarska), wchodzącym w skład programu Uniwersytetu Wrocławskiego „Książka w procesie komunikacji społecznej” (kierownik Karol Głombowski). Ten przykład świadczy o szybkim nawiązaniu współpracy naukowej Zakładu BIN UJ z najbardziej liczącymi się ośrodkami kształcenia na poziomie wyższym bibliotekarzy i pracowników informacji w Warszawie i Wrocławiu, co korzystnie zaważyło m.in. na rozwoju planów naukowych w Zakładzie BIN UJ. Ważną na ówczesne czasy pomocą w dostępie do światowej literatury służyli też pracownicy Instytutu Farmakologii PAN w Krakowie, pośrednicząc w dostarczaniu *current contents* i odbitek kserograficznych z niedostępnych w Krakowie czasopism zagranicznych.

W Zakładzie BIN UJ od samego początku położono nacisk na zdobywanie stopni naukowych oraz stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju młodej kadry naukowej. Ukierunkowaniu badań naukowych sprzyjały staże naukowe oraz czynny udział w konferencjach środowiskowych. Podjęto tematy trzech doktoratów (K. Bednarska-Ruszajowa, W. Pindłowa, J. Wojciechowski) i dwóch prac habilitacyjnych (M. Kocójowa, M. Stolzman).

Pierwszy obronił w Zakładzie BIN UJ pracę doktorską Jacek Wojciechowski dnia 12 stycznia 1979 r. nt. Współczesna recepcja prozy literackiej (promotor Stanisław Grzeszczuk, recenzenci: Stanisław Jaworski oraz Krzysztof Migoń). Staże naukowe odbyli: we Wrocławiu (K. Bednarska-Ruszajowa dwukrotnie) oraz w Warszawie (J. Hławiczka) [zob. Kronika]. W. Pindłowa uczestniczyła w seminarium doktoranckim Marii Dembowskiej w Warszawie.

Pierwszym sygnałem zewnętrznego zainteresowania w Krakowie młodą placówką było zgłoszenie w 1976 r. na staż Tadeusza Frączyka z Biblioteki Muzeum Narodowego w Krakowie, przygotowującego monografię o bibliotece Czarторыskich (opiekun M. Kocójowa).

Aktywność naukowa zespołu zaznaczyła się przedstawianiem wyników badań na krajowych konferencjach ogólnopolskich oraz podjęciem własnych prób organizacji spotkań profesjonalnych. Podkreślić należy dwie cechy, charakterystyczne dla tego etapu. Po pierwsze splatanie się tematów, stymulowanych badaniami i metodyką dydaktyki. Zagadnienia metodyczno-metodologiczne znalazły się na eksponowanym miejscu ze względu na konieczność przygotowania kadry do opracowywania i realizowania nowych programów, zgodnie z zaleceniami Raportu o stanie bibliotek w Polsce (1974). Było to tym ważniejsze, że kadre tę w dużej mierze stanowili wprawdzie długoletni praktycy-bibliotekarze, ale bez większych doświadczeń dydaktycznych.

Po drugie – cechą charakterystyczną dla tego okresu było łączenie przez pracowników Zakładu BIN UJ prac naukowych dotyczących współczesnych spraw organizacyjnych (bibliotekarstwo i informacja naukowa) z własnymi dociekaniem naukowymi, najczęściej historycznymi. Częściowo było to wymuszone potrzebami praktyki i czynnym zaangażowaniem części zespołu zarówno w prace bibliotekarsko-bibliograficzne, jak i historyczne badania naukowe. Aspekt ten był ważny przy łączeniu obowiązków dyrektorów bibliotek w Krakowie z działalnością dydaktyczną: Z. Jabłoński był wówczas dyrektorem Biblioteki PAN w Krakowie; J. Baumgart – dyrektorem, a S. Grzeszczuk – wicedyrektorem Biblioteki

Jagiellońskiej; J. Korpała – dyrektorem, a J. Wojciechowski – wicedyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej, etc.

Trzeba też oddać sprawiedliwość aktywności zespołu w uczestniczeniu życiu naukowym. W trakcie omawianych dziewięciu lat czterech nauczycieli akademickich Zakładu BIN UJ wzięło udział w czterdziestu czterech konferencjach w Polsce i wygłosiło na nich dwadzieścia pięć referatów.

Dodać do tego należy miejscowe inicjatywy organizacyjne. Zapoczątkowane zostały w Kole Naukowym Bibliotekoznawców studentów zaocznych, którzy pod opieką M. Kocójowej zorganizowali naukową konferencję wyjazdową w Polańczyku „Z problemów obiegu książki w Krakowie po 2. wojnie światowej” (18–20 lutego 1978) oraz kilka miesięcy później symposium pod kierunkiem M. Stolzmana w Tomaszowie Mazowieckim nt. „Książka i biblioteka – przeszłość i teraźniejszość” (17–19 czerwca 1978). Promocję badań naukowych podejmowanych razem ze studentami stanowiło opublikowanie ponad trzydziestu fragmentów prac magisterskich i kontrolnych w czasopismach profesjonalnych – głównie o charakterze lokalnym, oraz wyróżnianie sześciu prac magisterskich specjalnymi dyplomami Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz jednej – nagrodą Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i in. [zob. Kronika]. To skupienie uwagi na jakości opracowań studentów było poważną wizytówką działalności w profesjonalnym środowisku i inspirowało prace naukowe o charakterze regionalnym, głównie studentów z Polski Południowej (zostało w tym okresie ukończonych pierwszych sto prac magisterskich).

Ten okres formowania oraz prób scalania zespołu i programu badawczego zakończyło pierwsze przedsięwzięcie ogólnokrajowe w postaci konferencji ogólnopolskiej o charakterze metodycznym dla pracowników uczelni kierunku BIN, która została zorganizowana w Osieczanach w 1979 r. (organizatorzy: M. Stolzman, Z. Siatkowski).

Wszystkie owe działania naukowe przebiegały w atmosferze entuzjazmu dla tworzenia nowego, potrzebnego kierunku studiów i twórczych poszukiwań najwłaściwszego modelu nauczania. Z czynników hamujących rozwój naukowy należy wymienić: trudne warunki lokalowe, przeciążenie małego zespołu pracami administracyjnymi i zbyt dużą liczbą godzin dydaktycznych oraz koniecznością koordynowania godzin dydaktycznych zleconych ok. trzydziestu specjalistom spoza UJ.

KRYSTALIZOWANIE PROGRAMU WSPÓLNEGO DLA PRACOWNIKÓW ZAKŁADU BIN UJ W LATACH 1980–1989

Sporadyczne przyjazdy do Krakowa gości zagranicznych, nawiązanie kontaktu z General Information Programme UNESCO w Paryżu oraz z bibliotekarzami i nauczycielami akademickimi z Anglii i Niemiec Zachodnich, bogato jak na owe czasy zaopatrzona Biblioteka Jagiellońska w zagraniczne czasopisma profesjonalne (dzięki wymianie) pozwoliły śledzić, co się dzieje w zakresie BIN na świecie i przekazywać nowości na łamy polskich czasopism profesjonalnych.

Równocześnie, przez kadrę rekrutującą się z bibliotek oraz dzięki studentom zaocznym z całej Polski, można było poznać „od podszewki” osiągnięcia i bolączki bibliotekarzy na prowincji oraz politykę wielkomięską. Przyczyniała się do tego też współpraca z bibliotekoznawcami i bibliotekarzami z Wrocławia, Śląska, Krakowa i Warszawy. Rozerwanie żelaznej kurtyny w 1980 r., a później kontakty i pomoc świadczona przez Europę w okresie stanu wojennego zbliżyły informacje profesjonalne o bibliotekach na Zachodzie oraz pozwoliły zrozumieć przyczyny odmiennej atrakcyjności tam studiów BIN oraz porównać różnice w stosunku do rzeczywistości polskiej. Większość z podejmowanych tam tematów badawczych, związanych z funkcjonowaniem bibliotek zgodnie z zasadami demokracji i w warunkach szybkiej automatyzacji, była jednak odległa, bo inne były potrzeby w Polsce i warunki rozwijania bibliotek, zbyt duży dystans w automatyzacji (np. obliczane opóźnienia w zastosowaniu udoskonaleń technicznych w porównaniu do USA szacowano na około dwadzieścia lat).

Różnice te dodatkowo uzmysławiały rozwijające się bezpośrednie kontakty zagraniczne pracowników Zakładu BIN UJ. Pierwszą taką sposobność stworzyła bezpośrednia umowa UJ z nowo utworzoną w UK szkołą BIN w Aberystwyth w Walii, dzięki jej rektorowi prof. Frankowi Hoggowi. Jego wykłady i Andrew Large'a od 1980 r. (dzisiaj dyrektora renomowanej Szkoły BIN w Kanadzie), jak i możliwość wyjazdów do Anglii spowodowały publikację w Polsce szeregu artykułów na temat nie znanych w kraju osiągnięć nowoczesnego bibliotekarstwa brytyjskiego, głównie pióra W. Pindlowej. Wspomnieć trzeba tu m.in. jej pierwsze w Polsce opracowanie nt. czasopism elektronicznych, systemów ekspertowych, cykl artykułów o bibliotekarstwie w Chinach, nowym budynku Biblioteki Aleksandryjskiej, etc.). Prof. Hogg pomógł nawiązać kontakty z British Council w Warszawie, które wydatnie wspomogło wymianę osobową, orientację w najnowszych kierunkach badawczych w Anglii oraz dostęp do profesjonalnej literatury anglojęzycznej. Zasłużyli się tutaj kolejni warszawscy bibliotekarze z Anglii: John Salter, Arthur D. Bentley, Russel Drury, Ronald Davis, J Samuelson. Nowe idee przekazywali nauczyciele akademicy BIN z Anglii, goście w Zakładzie BIN UJ: Derek Austin, Tom Wilson, Peter Williams, Jeremy Potter, Kevin McGary, Barbara Smolny-Kostrzewski, Wspomagali badania bibliotekarze polscy z British Council w Warszawie, zwłaszcza Iwona Łukijaniuk oraz Andrzej Dziubecki [Kocójowa 1990, s. 15–16, 177–184].

Drugim „zielonym światłem” ułatwiającym wprowadzenie pracowników Zakładu BIN UJ do badań naukowych o znaczeniu globalnym były międzynarodowe konferencje w Essen (wówczas w RFN), w których uczestniczenie od 1983 r. stanowiło dla Polaków prawdziwe okno na świat [Pindłowa 1993, s. 221–222; taż 1997, s. 115–118]. Przywożone systematycznie materiały konferencyjne i publikacje pomagały zrozumieć przyczyny różnic, dystansu i konsekwencje dla rozwoju bibliotek nowych ofert technicznych, a także konieczność przemian w mentalności polskich bibliotekarzy. Refleksje te przekazywano studentom i pracownikom, inspirowały też prace badawcze (W. Pindłowa, M. Kowalec, M. Kocójowa). Kilku krakowskich studentów mogło się przekonać naocznie o postępie prac bibliotekarskich dzięki praktykom w bibliotece w Essen (1985 i 1986), wizytom z wykładami gości zagranicznych z RFN w Krakowie (Bernard Adams, Ahmed Helal, Paul Keggain, Alfred Swierk), jak i przez staże zagraniczne młodych pra-

owników Zakładu BIN UJ (Bochum 1983 – M. Próchnicka, Wolfenbüttel 1985 i Londyn 1991 – J. Gruchała).

Presja nowych wiadomości, szerszy dostęp do najnowszej literatury profesjonalnej zaktywizowały badania nad współczesnym bibliotekarstwem i informacją naukową. Nadal jednak pozostawały one w cieniu tematów historycznych, ale i w nich zaczęły się odzwierciedlać się nowe trendy metodologiczne. Przysłużyły się temu książki Krzysztofa Migonia o modelu nauki o książce (1976, 1984), publikacje Karola Głombiowskiego m.in. Rola książki w procesie komunikacji społecznej (1980), Radosława Cybulskiego o systemie książki (1984), Zofii Gacy-Dąbrowskiej o teorii nauki o bibliotece (1984), Marii Dembowskiej o teorii informacji naukowej (1984). Rozwijająca się wymiana myśli naukowej BIN w kraju i z zagranicą, spotęgowała w UJ przeniesienie ciężaru badań historycznych i współczesnych na odbiorców i procesy związane z książką oraz biblioteką. Te opcje badawcze znakomicie zresztą korespondowały z dotychczasowym zainteresowaniem kręgu badaczy z Zakładu BIN z rolą książki i biblioteki w życiu umysłowym i kulturalnym oraz szeroko pojętą humanistyką. Za całokształt takich właśnie badań otrzymał w 1981 r. tytuł profesora nadzwyczajnego W. Bieńkowski (rec. Józef Buszko, Władysław Chojnacki, Feliks Tych), następnie w 1982 r. tytuł profesora zwyczajnego S. Grzeszczuk (rec. Jerzy Pelc, Alojzy Sajkowski, Tadeusz Ulewicz). Zaczęto też poświęcać więcej uwagi kierunkowi badawczemu dotyczącemu udziału świata książki w procesach komunikowania, m.in. w związku z projektowaniem drugiego wydania Encyklopedii Wiedzy o Książce. (M. Kocójowa i K. Ruszajowa).

Wprowadzone modyfikacje do programu badawczego Zakładu BIN UJ pozwoliły na akcentowanie następujących grup problemowych:

- **Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej;**
- **Problematyka teorii i metodologii oraz dydaktyki w nauce o książce, bibliotece i informacji naukowej;**
- **Rozwój informacji naukowej w Polsce i na świecie.**

Podstawowy trzon tych badań stanowiły prace na stopnie naukowe pracowników Zakładu BIN UJ, przeprowadzone w Instytucie Filologii Polskiej UJ (doktoraty z nauk humanistycznych w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej i literaturoznawstwa) lub na Wydziale Filologicznym UJ (habilitacja), nadal głównie w klasycznej konwencji życia umysłowo-kulturalnego, ale z nachyleniem na odbiorcę. Były to: doktorat w 1979 r. J. Wojciechowskiego – „Społeczne funkcje powieści” (promotor S. Grzeszczuk, rec. Stanisław Jaworski, K. Migoń) – 1980 r. doktorat K. Bednarskiej-Ruszajowej „Książka, czytelnictwo literatura na łamach <Monitora>” (promotor S. Grzeszczuk, rec. K. Migoń oraz Waław Woźnowski), praca habilitacyjna Małgorzaty Stolzman na podstawie „<Nigdy od Ciebie miasto>. Dzieje kultury wileńskiej lat między powstaniowych 1831–1863”, kolokwium 1984 (rec. M. Inglot, Z. Jabłoński), zatwierdzenie 1985, książka wyd. Olsztyn 1987 (wydanie pośmiertne); 1986 – doktorat J. Gruchały „<Aratus> Jana Kochanowskiego z 1579 r. – warsztat filologiczny poety” (promotor: S. Grzeszczuk, rec. Tadeusz Ulewicz, Jerzy Axer); 1987 – doktorat A. Grucy, jako pierwszej absolwentki studiów BIN UJ nt. „Spółka Wydawnicza Polska (1890–1916) i jej rola w życiu umysłowym Krakowa” (promotor W. Bieńkowski, rec. Julian Dybiec i Jan M. Małecki).

Pojawiły się też rozprawy informacyjne na stopnie naukowe. Pierwszą w UJ była praca doktorska w zakresie informacji naukowej w Instytucie Filologii Polskiej UJ W. Pindlowej w 1982 r. „Szkolenie studentów jako użytkowników informacji naukowej w świetle nauki o informacji naukowej (informatologii) i pedagogiki” (promotor Maria Dembowska, rec. S. Grzeszczuk, rec. K. Migoń, Adam Wysocki), następnie w 1989 r. doktorat jej magistrantki Marii Kowalec (obecnie Próchnicka) w Uniwersytecie Wrocławskim na Wydziale Filologicznym pt. „Zależność potrzeb informacyjnych twórców techniki od typu intelektu i fazy procesu myślenia” (promotor: Czesław Nosal, rec. Zofia Gaca-Dąbrowska, Zbigniew Kwieciński).

Przejawem kontynuacji historycznych badań naukowych było zaangażowanie się pracowników Zakładu BIN w dalsze tematy węzłowe, głównie 08.05 „Polska kultura narodowa, jej tendencje rozwojowe” (K. Bednarska-Ruszajowa, J. Gruchała, S. Grzeszczuk, M. Kocójowa, M. Stolzman). W 1982 r. pojawiła się również w zakresie tego problemu opcja komunikacji społecznej w związku z opracowywaniem projektu drugiej edycji Encyklopedii Wiedzy o Książce, zainicjowanym i prowadzonym przez Instytut Bibliotekoznawstwa we Wrocławiu (wspominany krakowski projekt ogólny M. Kocójowej i K. Bednarskiej-Ruszajowej). Komunikacyjna perspektywa badawcza ujawniła się w dalszych pracach historycznych obu autorek oraz w rubryce recenzyjnej, zamówionej u K. Bednarskiej-Ruszajowej przez redakcję czasopisma *Studia o Książce* (1984–1993).

O scalanii programu badawczego zespołu Zakładu BIN świadczą podjęte własne wydawnictwa naukowe i dydaktyczne. Rozpoczęła się ta działalność w 1980 r. opublikowaniem skryptu „Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej” w opracowaniu M. Kocójowej i W. Pindlowej przy współpracy K. Bednarskiej-Ruszajowej (1 wyd. 1980, 2 wyd. 1982); pierwszego „Informatora dla studiów zaocznych” (M. Kocójowa, 1980) oraz zapoczątkowaniem serii poradników dla studiów zaocznych do nauki przedmiotu: „Informacja naukowa” przez W. Pindlową w 1980, dalsze poradniki to: „Metodyka i organizacja czytelnictwa” (J. Wojciechowski – 1981, 1983) „Proseminarium” (K. Bednarska-Ruszajowa i M. Kocójowa 1981), „Wstęp do badań historycznych” (Andrzej Pankowicz 1983), Banki danych (Zygmunt Ryznar 1983), Źródła informacyjne (Alina Miśkowa 1983). Najwięcej, bo aż pięć wydań osiągnął skrypt J. Wojciechowskiego „Czytelnictwo” (1985, 1989, 1992, 1994, 1999).

Z prac naukowych osiągnięciem zespołu była pierwsza praca zbiorowa pod red. Z. Jabłońskiego **Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych** (udział wzięło dziewięciu autorów z ZBIN UJ, publikacja została w 1985 r. dedykowana zmarłemu redaktorowi przez autorów) oraz wydanie w postaci książek wszystkich wymienionych prac na stopnie naukowe.

Pracownicy ZBIN UJ powoływani byli do prestiżowych gremiów naukowych, zwłaszcza S. Grzeszczuk, Z. Jabłoński i W. Bieńkowski. Maria Kocójowa została zaproszona do redakcji międzyuczelnianego czasopisma *Studia o Książce* (1980).

Zakład BIN UJ poniósł też niestety niepowetowane straty. Śmierć w 1984 r. Z. Jabłońskiego oraz w 1986 r. M. Stolzman zahamowały badania nad relacjami książki i teatru oraz nad książką w Wilnie w XIX w. Wychowankowie obojga uczonych zasilili jednak kadry biblioteczne i przenieśli do swoich kręgów

zamiłowanie do prowadzenia badań naukowych nad rolą książki i biblioteki w szerszym humanistycznym kontekście.

PARALELE Z ZAGRANICZNYMI PROGRAMAMI BADAWCZYMI W LATACH 1990–1999

Przemiany po 1989 r. spowodowały wzmożenie bezpośredniej wymiany doświadczeń naukowych z zagranicą. W tym okresie w Zakładzie, a od 1992 r. – Katedrze BIN UJ, nastąpiła intensyfikacja międzynarodowych projektów badawczych. Współpraca ta rozwinęła się początkowo, przede wszystkim w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych, z USA i Litwą (dwa wydawnictwa i kilka artykułów, konferencje etc.), ale też z Niemcami, Francją, Anglią. Kontakty europejskie nasiliły się w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, zwłaszcza z Niemcami, Danią, Anglią, Węgrami oraz co najważniejsze przyjęły partnerski charakter. Wyrazem były wspólne publikacje, głównie w języku angielskim, wzajemne uczestniczenie z referatami w konferencjach, jak i organizacja międzynarodowych konferencji w Krakowie, też z inspiracji zagranicznych. Udało się też umożliwić studentom UJ korzystanie z osiągnięć edukacyjnych za granicą (np. w kursach *distance education* w USA), co dało asumpt dla porównawczych badań naukowych tego trybu edukacji.

Przeobrażenia w organizacji badań naukowych i procesu wydawniczego w Polsce stworzyły nową szansę w Uniwersytecie Jagiellońskim oraz ofertę dla pracowników Katedry BIN. Było to m.in. kreowanie w gronie kadry UJ z początkiem lat dziewięćdziesiątych działalności eksperymentalnego Towarzystwa Autorów i Wydawców „Universitas” (ze znacznym udziałem pracowników KBIN – M. Kocójowa od początku sekretarz naukowy, potem krótko prezes). Stworzyło ono w uczelni tak potrzebne forum wydawnicze, przyspieszające i modyfikujące organizację procesu edytorskiego, co umożliwiło publikację wielu książek też w kręgu Katedry BIN UJ. W samej Katedrze BIN UJ rozwinęły się ponadto pod moją redakcją dwie własne serie wydawnicze KBIN UJ: *Prace z Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UJ* (pięć tomów w latach 1990–1997) oraz *Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego* (dziewięć tomów w latach 1995–1999). Wreszcie Zespół Instytutu BIN UJ podjął w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, nowatorskie dla kierunku BIN w Polsce, eksperymentalne prace nad tworzeniem biblioteki wirtualnej, przydatnej dla prac naukowych i studiów BIN (adres elektroniczny: <http://www.miks.uj.edu.pl/ibin/>).

W działalności naukowej BIN UJ w latach dziewięćdziesiątych można wyróżnić dwa etapy, z punktem granicznym na lata 1994–1995.

Pierwszy z nich, do połowy lat dziewięćdziesiątych wyróżnił się kontynuacją podwyższania kwalifikacji na podstawie prac na tytuły i stopnie naukowe oraz porównawczymi badaniami nad przekształcaniem studiów (programy, metodyka), jak i szeregiem eksperymentalnych prac edytorskich ważnych dla publikowania wyników badań naukowych zespołu [Kocójowa, Pindłowa 1992 w j. pol. i ang.].

Ważna była intensyfikacja awansów samodzielnych pracowników naukowych. W 1992 r. stanowisko profesora tytularnego zwyczajnego w UJ objął

W. Bieńkowski (rec. Henryk Markiewicz, K. Migoń, Józef Szymański). Zaproponowane zostały kolejne habilitacje i doktoraty. W 1990 r. dwoje nauczycieli akademickich otrzymało stopnie naukowe doktora habilitowanego: J. Wojciechowski na podstawie książki „Powieść historyczna w świadomości potocznej” (Stanisław Burkot, Stanisław Jaworski, K. Migoń) oraz M. Kocójowa (rozprawa „Świat książki w dobie autonomii galicyjskiej” (rec. W. Bieńkowski, Janusz Dunin, K. Migoń). W rok później, w 1991 r., stopień doktora habilitowanego otrzymała K. Bednarska-Ruszajowa na podstawie książki „Od Homera do Jana Jakuba Rousseau. W kręgu lektury profesorów krakowskich okresu oświecenia” (rec. S. Grzeszczuk, Elżbieta Aleksandrowska, Andrzej Cieński). W 1994 r. wygrali konkurs na stanowisko profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Jagiellońskiego: J. Wojciechowski (rec. W. Bieńkowski, Tadeusz Bujnicki, S. Burkot, Krzysztof Dmitruk) oraz M. Kocójowa (rec. Kazimiera Maleczyńska, W. Bieńkowski, Barbara Bieńkowska)

W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych przybyły kolejne najwyższe stopnie naukowe: w 1996 r. tytuły profesora otrzymali: J. Wojciechowski (rec. W. Bieńkowski, T. Bujnicki, S. Burkot, K. Dmitruk) i J. Pirożyński (rec. B. Bieńkowska, Maria Bogucka, S. Grzeszczuk). Pomnożona została liczba habilitacji i doktoratów: w 1996 r. zatwierdzony został stopień doktora habilitowanego dla W. Pindlowej na podstawie książki „Informetria w nauce o informacji. Metody i problemy” (rec.: Juliusz Lech Kulikowski, Józef Kosiński, Anna Sitarska); w 1997 r. jej magistranta – Wiesława Babika na temat „Generowanie języków informacyjno – wyszukiwawczych ze słowników terminologicznych” (rec. Bożena Bojar, J.L. Kulikowski, Eugeniusz Ścibor), następnie w 1999 r. odbyło się z wynikiem pozytywnym kolokwium habilitacyjne Andrzeja Linerta na podstawie książki „Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego 1949–1992” (rec. Jan Cichowicz, Lidia Kuchtówna, Emil Orzechowski). W 1998 r. zakończony został pozytywnie przewód doktorski Piotra Lechowskiego (promotor W. Bieńkowski, rec. M. Kocójowa, B. Bieńkowska). W tym też czasie w IBIN UJ pod opieką W. Bieńkowskiego zostało ukończonych kilka dalszych doktoratów, a to z IBIN Uniwersytetu Warszawskiego – Tadeusza Kędziory, z IBIN WSP Kielce – Barbary Dąbrowskiej (wychowanki ZBIN UJ), z IBIN WSP Kraków – byłej pracownicy i absolwentki Zakładu BIN UJ – Barbary Kamińskiej-Czubała) oraz dwóch bibliotekarek: absolwentki ZBIN UJ Barbary Mauer-Górskiej, jak i ostatnio Janiny Rogozik). Jeden doktorat został zakończony ponadto pod opieką K. Bednarskiej-Ruszajowej (Stanisława Drózdza). Wielokrotnie samodzielni pracownicy IBIN byli zapraszani do recenzowania prac na stopnie naukowe w kraju i za granicą, jak i recenzowali wydawnictwa z zakresu BIN. Przybyły poza wymienionymi wcześniej nowe autorskie książki: Informacja a umysł – badania nad użytkownikami [M. Próchnicka 1991], Hetman Adam Sieniawski i jego regimentarze – badania nad mentalnością [J. Ronikier 1992], Zastosowanie komputera w bibliotece – wyniki badań nad automatyzacją [W. Szczęch 1996 – wspólnie z Jerzym Majem i Markiem Nahotko].

Dla podjęcia w IBIN UJ nowych kierunków badań ważną rolę odegrały staże naukowe i dydaktyczne pracowników za granicą oraz gości zagranicznych w Polsce.

Dużą pomocą dla przekształcania programu badawczego były naukowe wyjazdy studyjne nauczycieli akademickich KBIN UJ do USA. Rozwinęło się dzięki nim kilka programów badawczych, zainicjowanych w USA i kontynuowanych w Polsce, mających ważny rezonans w dydaktyce UJ. Te tematy badawcze dotyczyły od 1993 r.: 1) informacji biznesowej (badania podjęła S. Arcisz, absolwentka nie tylko BIN UJ, ale i w 1992 r. Limburg Business School w Belgii) oraz 2) rozprzestrzeniania demokracji przez biblioteki (program M. Kocójowej, w wyniku – m.in. została wspólnie opracowana z ośrodkiem w Buffalo, USA, praca zbiorowa pt. Rola bibliotek w rozwoju demokracji [Kocójowa, Bobinski, eds. 1995]; następnie od 1994 r. tematyka została wzbogacona o 3) badania nad informacją o ochronie środowiska (program badawczy W. Pindlowej); oraz od 1996 r. 4) badania nad kreowaniem sieci lokalnych (badania naukowe W. Szezęcha). We Francji natomiast w 1993 i 1995 r. podjęła temat „Nowe techniki w nauczaniu i indeksowaniu” M. Próchnicka. Studia historyczne w oparciu o niemiecko-polskie źródła były domeną K. Bednarskiej-Ruszajowej w latach 1992–1997, zakończone publikacją dwóch opracowań bibliograficznych. Badania natomiast związków austriacko-polskich przyniosły szereg, głównie biobibliograficznych publikacji W. Bieńkowskiego, promujących kulturę polską za granicą.

Liczne przyjazdy gości zagranicznych ułatwiały dyskusję na tematy priorytetowe, a także dostęp do literatury i źródeł znajdujących się zagranicą. Wspomagali badania *visiting professors*, których semestralne bądź roczne pobyty dydaktyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1996–1998 były dofinansowane przez amerykański program Civic Education Project (dyrektorem na Polskę był Jakub Basista). Pomoc ta była ważna przy poszukiwaniach w sieciach rozległych literatury zagranicznej np. nt. „Książka i biblioteka w literaturze” przez Donnę Gagnier dla badań K. Bednarskiej-Ruszajowej; jak też własny wkład naukowy np. Wandy Wawro (Cornell University) lub Barbary Feldman w postaci publikacji, zamieszczonych w seriach IBIN UJ [Kocójowa, ed. 1998, 1999]. Kraków, jak wiadomo, jest bardzo atrakcyjny dla badaczy ze Wschodu ze względu na zachowane tu źródła historyczne, stąd liczne staże naukowe zaczęły być tu kierowane z Litwy, Białorusi, Ukrainy, a nawet z Chin, etc. [zob. w tej książce W. Pindlowa Partnerzy. . .]. W tym też okresie przyjeżdżali do Uniwersytetu Jagiellońskiego na studyjne pobyty bibliotekoznawcy z całej Polski, zwłaszcza pracownicy Uniwersytetu Śląskiego (Irena Socha, Maria Pawłowiczowa, Andrzej Trojnar, Tadeusz Aleksandrowicz) oraz WSP w Kielcach (Barbara Dąbrowska, Danuta Hombek).

IBIN UJ stał się też koordynatorem ważnych naukowych, międzynarodowych prac zbiorowych, poczynając od pierwszej źródłowej polsko-litewskiej pt. Przewodnik po zbiorach polskich w Wilnie, 1993 (publikacja wspomagana przez Fundację S. Batorego i Wydział Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, następnie w 1998 r. na tej podstawie baza danych w Internecie, grant KBN). Obie te prace powstały pod red. i przy współautorstwie M. Kocójowej. Dzięki inicjatywie British Council, została też opublikowana pierwsza praca zbiorowa środowiska uczelnianego BIN w Polsce w języku angielskim, przeznaczona dla zagranicy i promująca polskie bibliotekarstwo w III Rzeczypospolitej pt. *Modern Libraries and Librarianship in Poland*, 1996 (dofinansowanie Ministerstwa Kultury i Sztuki i UJ, rec. F. Hogg, UK, red.: Alicja Altenberger, Harvard University, USA, oraz M. Kocójowa).

Znaczący moment dla przyspieszenia wprowadzania zmian w edukacyjnym programie BIN UJ stanowiły refleksje po międzynarodowej konferencji w Bratysławie w 1994 r., której organizatorzy z UNESCO, IFLA, EUCLID wystosowali listę zaleceń dla władz krajów postkomunistycznych dla umożliwienia przyspieszenia zwiększenia udziału nowoczesnych technik informacyjnych (dalej IT) w kształceniu kadr dla bibliotek i rozwoju informacji. Została wtedy zainicjowana w Zakładzie BIN UJ naukowa dyskusja m.in. w kręgu polskich uczelni, prowadzących kierunek BIN i wykonany oraz opublikowany ogólnopolski raport. Dla zespołu BIN UJ oznaczało to intensywniejsze włączenie się we wdrażanie modyfikacji studiów BIN i oparcie ich oraz badań naukowych o nowoczesny skomputeryzowany warsztat pracy. Wtedy też, od 1995 r. zostały zainaugurowane doroczne, środowiskowe konferencje w Krakowie, stanowiące od tego czasu ogólnopolskie naukowe, uczelniane forum dyskusyjne z BIN. To przedsięwzięcie w Uniwersytecie Jagiellońskim udało się dzięki życzliwości i poparciu finansowemu dyrektora mgra Stanisława Madeja z Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Druga połowa lat dziewięćdziesiątych owocowała dalszymi korzystnymi przemianami programu badawczego i zwracaniu go w stronę przyszłości. Rokiem przełomowym dla BIN w UJ był 1996, kiedy podniesiono Katedrę BIN do rangi Instytutu IBIN i włączono do nowo tworzonego Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ (dalej ZiKS). Koncepcja tego wydziału wzorowana na uczelniach amerykańskich została pomyślana bardzo nowocześnie. Instytut BIN UJ znalazł się od tego czasu we wspólnej jednostce organizacyjnej z Instytutem Zarządzania, Sztuk Audiowizualnych, Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Spraw Publicznych, Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej, Psychologii Stosowanej. Pokrewna tematyka w różnych ujęciach, z naciskiem na nowoczesne media jest modelem bliskim dla szkół BIN na świecie. Przykładem mogą tu służyć angielskie uniwersytety w Sheffield, Liverpool i Aberdeen (łączenie BIN z zarządzaniem) lub z dziennikarstwem – w Brighton (UK) [Wilson 1999]. Podobną tendencję można odnaleźć w USA, np. łączenia BIN z dziennikarstwem w Rutgers University czy Buffalo State University.

Te zmiany w UJ nastąpiły dzięki zrozumieniu ówczesnych władz rektorskich UJ, zwłaszcza ówczesnie prorektora, obecnie Jego Magnificencji prof. dra hab. Franciszka Ziejki i stworzyły m.in. korzystniejsze warunki dla rozwoju badań z BIN. Otwarte zostały nowe perspektywy badawcze, nastąpiło dalsze ukierunkowanie badań naukowych w stronę współczesności i przyszłości społeczeństwa informacyjnego, komputeryzacja warsztatu naukowego oraz włączenie do zespołu młodych ludzi, głównie absolwentów BIN UJ, biegłych w wykorzystywaniu IT w informacji naukowej.

Zmiany strukturalne w IBIN UJ, zwiększenie liczby młodych absolwentów BIN UJ oraz nowe oferty techniczne (Internet, World Wide Web), szybki postęp w komputeryzacji i modernizacja studiów wymusiły dalszą zmianę kierunków badań, zbliżenie ich do globalnych tematów. Metamorfoza programu badawczego w IBIN UJ znakomicie wpłynęła na dalsze przemiany programu studiów, a w konsekwencji wzrost zainteresowania (natłok kandydatów na studia: 4–6 kandydatów na jedno miejsce, podwyższenie limitów przyjęć do 70 osób na studiach dziennych i zaocznych). W efekcie młodzież z zespołu IBIN UJ skłania się

najczęściej do badań z wykorzystaniem technik IT, drażących procesy komunikowania w informacji naukowej i w bibliotece.

Do osiągnięć zespołu w latach dziewięćdziesiątych, obok wzrostu prestiżu i liczby publikacji, natężenia czynnego udziału w międzynarodowym ruchu naukowym, należy m.in. opracowanie na podstawie porównawczych badań międzynarodowych programów studiów oraz publikacji (prowadzonych też z wykorzystaniem Internetu) – nowej merytorycznie koncepcji przedmiotów. Studia BIN UJ zawdzięczają tej działalności też pomysły innowacyjne w skali kraju jak wprowadzenie po raz pierwszy w Polsce dla studiów BIN systemu punktów dla specjalizacji na IV i V roku studiów. Kolejnym krokiem stało się przygotowanie w UJ programu studiów trzystopniowych (licencjackich, magisterskich, doktoranckich) dla studiów dziennych i zaocznych BIN oraz opracowanie punktacji zgodnej z europejskim systemem kredytów ECTS, wprowadzonych od roku akad. 1999/2000. Dobrym przygotowaniem była wcześniej dokonana modyfikacja programów studiów podyplomowych przygotowujących kadre, głównie z Polski Południowej dla zautomatyzowanych bibliotek (pierwsze w Polsce dofinansowanie grantem HESP), jak i pracowników bibliotek szkolnych po reformie (w porozumieniu z Małopolskim Kuratorium Szkolnym).

Przykładowo można tu też wymienić międzynarodowe programy badawcze dotyczące edukacji permanentnej i teorii informacji naukowej (współpraca z Danią, grant KBN 1998–1999 pod kierunkiem W. Pindlowej), elektroniczne źródła informacyjne (współpraca z Węgrami, grant KBN 1998 pod kierunkiem M. Kocójowej). Dodać do tego należy inne indywidualne opracowania dla zagranicy, jak np. W. Pindlowej o polskiej szarej literaturze dla Komisji Europejskiej (1998), prace bibliograficzne K. Bednarskiej-Ruszałowej dla niemieckiego wydawnictwa Peter Lang (1994, 1996), tłumaczenie na język rosyjski książki J. Wojciechowskiego *Osnovy raboty z czitatielem* (1994), omówienie sytuacji polskiego bibliotekarstwa w III Rzeczypospolitej w publikacji *American Library Association* przez M. Kocójową (1998), i in. Zespół IBIN UJ uczestniczył też w badaniach ogólnouniwersyteckich Uniwersytetu Jagiellońskiego z programu TEMPUS nad wdrażaniem ECTS (M. Kocójowa, W. Pindłowa, Remigiusz Sapa).

Rozwijanie kontaktów zagranicznych i żywy udział w międzynarodowym życiu naukowym zapewniły międzynarodową renomę ośrodkowi BIN na Uniwersytecie Jagiellońskim i zadecydowały m.in. o wyborze IBIN UJ jako gospodarza światowych spotkań profesjonalistów w Polsce, jak np. bibliotekarzy słowiańskich studiów na świecie (w 1995 r. 180 gości zagranicznych, głównie z USA i UK) czy europejskiego spotkania studentów BIN – BOBCATSSS 2000, współorganizowanego z Królewską Szkołą BIN w Kopenhadze, ok. 200 studentów.

Wspomagały wydatnie ten proces i przedstawiały doświadczenia zespołu wspomniane środowiskowe konferencje ogólnopolskie i międzynarodowe w UJ pod auspicjami i finansowane przez MEN. Sprzyjają one rozwojowi naukowej dyskusji ogólnopolskiej między nauczycielami akademickimi i praktykami oraz gośćmi z za granicy nad tematami metodologiczno-metodycznymi dotyczącymi najnowszych, globalnych zagadnień profesjonalnych. Wspomniane, publikowane każdego roku tomy, pod moją redakcją, w serii *Materiały z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ* (w latach 1995–2000 – dziesięć książek) pokazują efekty

przekształceń i pozwalają porównywać sytuację w Polsce i na świecie. Owe konferencje i publikacje przyczyniają się do rozpowszechniania idei związanych m.in. z potrzebami rynku pracy, budowaniem strategii rozwoju bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, edukacji permanentnej, przyszłości społeczeństwa informacyjnego, jak i potrzeb użytkowników źródeł elektronicznych. M.in. właśnie w Krakowie została zainicjowana dyskusja nad bibliotekami wirtualnymi z BIN, badanie jakości procesów w bibliotece i informacji naukowej oraz nowego oblicza permanentnej edukacji bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej. Interesujące i inspirujące doświadczenia przyniosły też wspólne prace redakcyjne z USA (z George'em S. Bobinskim z Buffalo czy z bibliotekarzami z Harvardu (Alicja Altenberger) i Stanfordu (Wojciech Zalewski).

O znaczeniu i inicjatywnej roli ośrodka krakowskiego świadczy dorobek publikowany, wyróżniony wieloma nagrodami [zob. prace naukowe Dokumentacja VII]. Wymienić tu trzeba m.in. pierwsze wydane w Polsce publikacje na kluczowe tematy związane z przyszłością bibliotek jak ogólnie znane książki J. Wojciechowskiego poświęcone marketingowi w bibliotece (1993), organizacji i zarządzaniu w bibliotekach (1997, 2 wyd. 1998) oraz podręcznik z czytelnictwa (1984–1999 – pięć wydań); pierwsze w kraju omówienia przez W. Pindlową systemów ekspertowych, multimedialnych i elektronicznych czasopism; krzewienie idei związanych z przekształcaniem edukacji bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej (M. Kocójowa).

Organizacyjnie, badania w IBIN UJ są prowadzone przez tworzenie zespołów dla poszczególnych zadań. Biorą w nich udział pracownicy różnych jednostek IBIN UJ, włączani są do prac doktoranci i studenci. Pozytywny wpływ na rozwój badań naukowych mają konkursy na prace naukowe dla młodszych pracowników naukowych ogłaszane z inicjatywy prorektora UJ prof. dra hab. Stanisława Hodorowicza, finansowne przez KBN oraz własne konkursy Instytutu BIN UJ, czasem organizowane wspólnie z Oddziałem w Krakowie Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego. Aktywne jest Koło Naukowe Bibliotekoznawców UJ, które ostatnio w 1999 r. było np. współorganizatorem międzynarodowego, naukowego sympozjum „Dokumentacja europejskiego znaczenia Świętej Jadwigi Królowej w zbiorach polskich i włoskich” (Rzym i Kraków 1999, publikacja 2000); zob. też artykuł w tym tomie o działalności dydaktycznej IBIN UJ.

Część zajęć dydaktycznych w IBIN UJ skłania studentów do czynnego udziału w pracach naukowych, np. od 1990 r. przygotowywanie i realizacja trzynastu wystaw w BJ oraz współpraca przy opracowywaniu katalogów i posterów prowadzona pod kierunkiem mgr Danuty Bromowicz. Podobny charakter mają prace pomocnicze studentów przy organizacji konferencji IBIN UJ oraz słuchanie przez nich referatów i dyskusji.

Do czynnego udziału doktorantów w pracach naukowych i rozszerzenia dzięki temu programu badawczego z BIN przyczyniło się prowadzenie w UJ w latach 1992–1999 seminarium doktoranckiego przez W. Bieńkowskiego; od 1995 r. prowadzi je też M. Kocójowa, od 1996 r. W. Pindlowa. O ekspertach z IBIN UJ informują m.in. światowe wydawnictwa słownikowo-encyklopedycznych, jak *Biographical Dictionary, UK*; *Who's Who in the European Information World* (od 1994 r. wznawiane edycje); *Knigotyra Enciklopedinis Žodynas, Vilnius 1997* i *The World Who's Who of Women, American Biographical Institute 1999* i in.

Program badawczy IBIN UJ w omawianym trzecim etapie 1990–1999 został wzbogacony o nowe tematy, głównie wynikające z zastosowania nowoczesnych technik w edukacji i w badaniach naukowych, dotyczących współczesności, jak i przeszłości. Na pierwszy plan wysunęły się zagadnienia nadążania za tendencjami globalnymi w zakresie edukacji BIN, informacji naukowej; zagadnienia zarządzania bibliotekami i systemami informacyjnymi, ważne dla procesów komunikowania [Owens 1999]. Zespół BIN UJ tworzy też bazy danych w Internet oraz *off line*, przydatne dla edukacji i badań naukowych nie tylko z BIN.

W sumie tematy te można ująć w kilka grup problemowych, opisanych niedawno na tle dorobku światowego i krajowego z BIN – w pracy zbiorowej *Zarządzanie i Komunikowanie* [Pindłowa 1999, s. 131–148; Kocójowa 1999, s. 109–130]. Zasygnalizować tu należy następujące grupy tematyczne:

- **Funkcjonowanie polskich bibliotek w dobie przemian społecznych i ekonomicznych**
  - organizacja i zarządzanie bibliotekami, przemiany w polskich bibliotekach publicznych. J. Wojciechowski otrzymał na ten cel indywidualny grant KBN oraz grant Fundacji im. S. Batorego, wydał trzy książki;
  - ocena jakości elektronicznych usług i systemów bibliotecznych (R. Sapa);
  - program MAK w bibliotekach kościelnych (M. Janiak).
- **Modernizacja edukacji profesjonalnej: potrzeby i zastosowanie IT**
  - badania nad przemianami w edukacji na poziomie wyższym bibliotekarzy i pracowników IN, zwłaszcza porównawcze badania związane z modyfikacją programów, nad systemem dwustopniowym, kredytami ECTS, przemianami i potrzebami w edukacji permanentnej; badania prowadzi zespół IBIN pod kierunkiem M. Kocójowej, porównawcze wyniki ogólnopolskie są ogłaszane drukiem w wspominanej serii *Materiały z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ* (dziewięć tomów 1995–1999);
  - badania nad specyfiką studiowania BIN przez osoby niepełnosprawne (zespół BIN pod kierunkiem W. Pindłowej, grant UJ);
  - potrzeby i wdrażanie biblioteki wirtualnej BIN (I. Ćwikilewicz, K. Jaśko, M. Jaskowska, W. Gawarecki, P. Boroń, R. Sapa pod kierunkiem W. Pindłowej i M. Kocójowej);
  - tworzenie i wyszukiwanie informacji – słowniki terminologiczne (W. Babik, W. Szczęch).
- **Informacja naukowa a rozwój społeczeństwa informacyjnego: systemy, użytkownicy, źródła, rozwój dyscypliny, kontekst Unii Europejskiej**
  - informacja biznesowa (S. Cisek);
  - informacja o ochronie zdrowia (K. Stanula);
  - informacja o ochronie środowiska (M. Jaskowska, W. Pindłowa, Projekt CRBW UJ);
  - ogólnopolska sieć komputerowa FREE NET (W. Szczęch);
  - elektroniczne źródła informacji (grant KBN pod kierunkiem M. Kocójowej (współpraca zespołu IBIN z Department of LIS Berzsenyi College, Szombathely, Węgry);
  - polskie i polonijne czasopisma elektroniczne w Internecie (W. Pindłowa, W. Gawarecki);

- próba oceny rynku programów komputeryzacji w Polsce (W. Szczęch).
- **Książka, literatura i biblioteka w procesie komunikowania**
  - Kraków jako ośrodek biblioteczny i wydawniczy w XIX i XX w. (W. Bieńkowski, A. Gruca, K. Jaśko, M. Kocójowa, P. Lechowski);
  - książka i biblioteka w literaturze pięknej i pamiętnikach (K. Bednarska-Ruszajowa, 2 granty indywidualne KBN);
  - promocja polskiej myśli naukowej (M. Jaskowska, M. Kocójowa);
  - mity i stereotypy w podręcznikach szkolnych (J. Ronikier);
  - edytorstwo książki naukowej tradycyjne i elektroniczne (M. Kocójowa, R. Szczepaniak);
  - dokumentacja ruchu ludowego (A. Fita).
- **Teoria i metodologia badań nad książką, biblioteką i IN w procesie komunikowania oraz prace źródłowe bibliograficzno-dokumentacyjne**
- Z zakresu teorii i metodologii BIN opublikowano wyniki badań z zakresu:**
  - zastosowania infrometrii w informatologii (W. Pindłowa);
  - opisano metodę topograficzną (M. Kocójowa);
  - sformułowano zasady badań nad opisami książki i bibliotek w literaturze pięknej (K. Bednarska-Ruszajowa);
  - teorii mentalności (J. Ronikier).

W przygotowaniu są opracowania na następujące tematy:

- teoria i filozofia informacji naukowej (S. Cisek);
- informacja w „świecie 3” K.R. Poppera (M. Stanula);
- zastosowanie metod chaosu do informacji naukowej (M. Janiak);
- metodologia badań jakości (R. Sapa, J. Jaskowska, M. Kocójowa, W. Pindłowa);
- język słów kluczowych. Aspekty teoretyczne i rozwiązania praktyczne (W. Babik).

Prace bibliograficzno-dokumentacyjne w IBIN UJ są wprowadzone do Internetu albo przygotowywane do dostępu online.

Bazy danych elektroniczne znajdują się pod adresem:

<http://www.miks.uj.edu.pl/ibin/>

Do ukończonych i wprowadzonych do Internetu należą:

- a) Rękopisy polskie w Wilnie (współpraca polsko-litewska, kier. M. Kocójowa i zespół, grant KBN 1998);
- b) pierwszy spis polskich i polonijnych czasopism elektronicznych w Internet (oprac. Klimek, W. Gawarecki, baza aktualizowana).

Oczekują natomiast na wprowadzenie do Internet m.in.:

- selekcyjna polska bibliografia bibliologiczna (oprac. K. Bednarska-Ruszajowa i zespół);
- prace naukowe pracowników IBIN UJ (oprac. P. Lechowski, I. Ćwikilewicz oraz studenci IBIN UJ);
- prace magisterskie w IBIN UJ (oprac. M. Jaskowska);
- wybrane prace roczne – bibliografie głównie osobowe (studenci IBIN UJ pod kier. M. Stanuli i M. Jaskowskiej).

Institut BIN UJ pod koniec tego pomyślnego okresu lat dziewięćdziesiątych po raz kolejny doznał wielkich start osobowych przez niespodziewaną śmierć prof. dra hab. W. Bieńkowskiego (22 XI 1999) oraz przez odejście po długiej chorobie

20 X 1999, współzałożyciela studiów BIN na Uniwersytecie Jagielloński – prof. dra hab. S. Grzeszczuka.

KU CZEMU ZMIERZAMY W U PROGU XXI WIEKU?

Pracownicy IBIN UJ mają ambitne plany naukowe w zakresie dalszego rozwoju w IBIN UJ badań teoretycznych i stosowanych w zakresie informacji naukowej, bibliotekoznawstwa, bibliologii, zarówno w przekroju potrzeb dla społeczeństwa XXI wieku, jak i prognozowania przeszłości.

W pierwszym wątku badania są planowane w odniesieniu do:

- kontynuowania badań nad modernizacją kształcenia BIN na poziomie wyższym z wykorzystaniem najnowszych technik. Badania nad rozwojem edukacji BIN kierowane są w stronę poszukiwania modeli i rozwiązań ważnych dla kształtu edukacji permanentnej BIN w jednoczącej się Europie i nowych perspektyw wynikających z ofert sieci rozległych i stosowania technik IT, naturalnie z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy (m.in. nauczanie na odległość);
- zostały dlatego podjęte badania i w toku przygotowania jest eksperymentalny program zajęć dydaktycznych, proponowanych dla wszystkich ośrodków kształcenia BIN w Polsce (planowane podjęcie zajęć w roku 2000/2001, po udanej próbie prowadzenia ich w sieci lokalnej IBIN UJ od trzech lat).

Kontynuowane są badania nad modelem kształcenia z wykorzystaniem IT dla edukacji osób niewidyjących i niedowidzących w zakresie BIN (projekt badawczy CRBW IBIN UJ).

a) Przeprowadzane są badania nad wdrażaniem programu z informacji naukowej dla archiwistów.

b) Z myślą o ofertach kształcenia z informacji naukowej w trybie *distance education* dla obcokrajowców w trakcie opracowania jest program w języku angielskim zajęć z informacji naukowej o Polsce, przygotowanej w kraju do Internetu.

- ośrodkiem zainteresowania naukowego jest *World Library Community*;
- rozwijają się badania nad czytelnictwem i teorią komunikacji społecznej;
- do ważnych tematów należy badanie procesów bibliotecznych i informacyjnych w kontekście komunikowania, głównie na poziomie naukowym. W większości badania te mieszczą się w globalnym nurcie badań na świecie, zwłaszcza związanych z zarządzaniem systemami informacyjnymi. Do takich tematów należą z uwzględnieniem specyfiki polskiej: ocena jakości procesów i narzędzi informacyjnych, skutki traktowania wiedzy jako towaru, wykorzystanie narzędzi multimedialnych w bibliotece wirtualnej, edytorstwo elektroniczne, zarządzanie w sieciach rozległych;
- z tematów metodologicznych – dołączyć należy wspomniane już prace teoretyczne: interdyscyplinarne badania z pogranicza filozofii i informacji naukowej, chaosu, „trzeciego świata” Poppera, języków informacyjno-wyszukiwawczych.

Duże nadzieje wiąże się też w IBIN UJ z rozwijaniem programu badawczego doktorantów. Grono to podjęło w głównej mierze tematy związane ze współczesnością. Wzbogacony został zwłaszcza program badań nad użytkownikami, głównie z punktu widzenia potrzeb: informacji naukowej, kierowniczej kadry placówek medycznych, informacji w Wyższych Szkołach Biznesu w Polsce, efektywności czasopism elektronicznych i in., jak też z badaniami jakości edukacji BIN, zarządzania systemami informacyjnymi, etc.

Drugi wątek, to podejmowanie penetracji naukowych historycznych. Nadal prowadzone są badania nad książką i biblioteką w pamiętnikach, podręcznikami historii. Z monograficznych tematów wspomnieć należy związane z Krakowem jak: monografia bibliotekarza Biblioteki Jagiellońskiej Jacka Idziego Przybylskiego, Zbiornicy Księgozbiorów Zabezpieczonych w Krakowie 1945–1951. Kontynuowane są badania nad rynkiem wydawniczym w okresie autonomicznym, angielską książką literacką w Polsce, edytorstwem okresu międzywojennego, i in.

Na tym tle widać wyraźnie, że tematy badań naukowych w IBIN UJ utrzymane są generalnie w głównym nurcie studiów nad komunikacją społeczną i mieszczą się w tematach o znaczeniu globalnym. Zgodnie z tą opcją, na pierwszy plan wysuwa się potrzeby użytkowników i możliwość ich zaspokajania w nowoczesnych bibliotekach i placówkach informacji naukowej.

Dla prawidłowej realizacji tych zamierzeń konieczne jest jednak powiększenie szczupłego osobowo zespołu BIN w UJ przeciążonego obowiązkami dydaktycznymi oraz stworzenie warunków do rozwijania dalszej współpracy międzynarodowej (stali partnerzy, fundusze na podwyższanie kwalifikacji zespołu i dostępu do nowoczesnego sprzętu i programów).

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Bibliotekarskie kontakty polsko-niemieckie. (1997). *Prz. Bibl.* 65, 1, s. 109–115.
- Cybulski, R. (1984). Struktura i właściwości książki. *Stud. o Książ.* 14, s. 3–38.
- Dembowska, M. (1984). Stan informacji w Polsce. Warszawa: CINTe. Prace INTE 51.
- Gaca-Dąbrowska, Z. (1984). O teoretycznych problemach nauki o bibliotece. *Stud. o Książ.* 14, s. 201–210.
- Głombiowski, K. (1980). Książka w procesie komunikacji społecznej. Wrocław: ZNiO.
- Kocójowa, M. (1999). Biblioteka i książka w komunikowaniu. W: Kocójowa, M. (red.). *Zarządzanie i komunikowanie*. Kraków: Wydaw. UJ, s. 109–130.
- . (1997). Współpraca Krakowa z Bochum i inicjatywa marburska. *Prz. Bibl.* 65, 1, s. 109–114.
- . (1990). Wprowadzenie [dzieje współpracy z zagranicą Katedry BIN UJ]. W: Kocójowa, M. (red.). *Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ, s. 11–31. *Prace Historycznoliterackie* 74.
- ; W. Pindlowa (1992). Działalność naukowa i dydaktyczna. Katedra BIN IFP UJ. Kraków: „Universitas”, s. 24–40.
- ; W. Pindlowa (1992). The Department of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University. Guide. Cracow: LIS JU.
- ; M. Stolzman (1980). Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75–1977/78. *Biul. BJ* 30, 1/2, s. 137–177.

- . (red.) (1999). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 9.
- . (red.) (1998). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów z informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 7.
- .; G.S. Bobinski (eds.) (1995). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej 2 [4].

Migoń, K. (1984). Nauka o książce. Wrocław: ZNiO.

Owens, I. (1999). The Impact of Change from Hierarchy to Team in Two Academic Libraries: Intended Results versus Actual Results Using Total Quality Management. *College & Research Libraries* 60, 6, p. 571–584.

Pindłowa, W. (1993). Dokąd zmierzają biblioteki we współczesnym świecie, czyli sympozja w Essen. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 221–222. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej 1 [3].

Pindłowa W. (1997). Współpraca Katedry BIN UJ z Biblioteką Uniwersytecką w Essen. *Prz. Bibl.* 65, 1, s. 115–118.

–. (1999). Informacja naukowa w komunikowaniu. W: Kocójowa, M. (red.). Zarządzanie i komunikowanie. Kraków: Wydaw. UJ, s. 131–148.

Więckowska, H. (1975). Akademickie kształcenie bibliotekarzy. Postulaty Raportu o stanie bibliotek i próby ich realizacji. *Prz. Bibl.* 43, 3, s. 219–232.

Wilson, T. (1999). Collaboration, Convergence or Catastrophe: Change in Professional Education. *Inform. Mokslai* 11–12, p. 19–24.

Krystyna Bednarska-Ruszajowa

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA BIN UJ 1974–2000.

CZ I. STUDENCI

TEACHING ACTIVITIES. PART I. STUDENTS LIS JU 1974–2000

Abstrakt: *Podjęto próbę podsumowania zadań i przebiegu działalności Instytutu w latach 1974/1975–1998/1999 w perspektywie spraw studenckich. Zostały uwzględnione wszystkie typy studiów: stacjonarne, zaoczne i podyplomowe. Omówiono sposoby rekrutacji w poszczególnych latach, liczbę przyjętych studentów, programy kształcenia wraz z praktykami zawodowymi, kierunki zainteresowań naukowych studentów wyrażone wyborem tematyki prac magisterskich (bibliotekoznawstwo, informacja naukowa, historia książki) oraz udział w Kole Naukowym.*

Abstract: *The article tries to recapitulate the tasks and activities of the Institute in the years 1974/75–1998/1999 in the context of student affairs. All types of studies are taken into account: regular, extramural and postgraduate. The rules of enrolment are described and the number of new students in each year is given. The article describes also the curricula, scientific interests of the students (by the subjects of master thesis – librarianship, information science, book history) and their participation in the activities of the student scientific group.*

*
*   *
*

Udostępnienie zbiorów w bibliotece jest wizytówką każdej biblioteki, sprawdzianem prawidłowego funkcjonowania całej instytucji, podobnie wykształcenie studenta-absolwenta, jego poziom merytoryczny oraz sprawność zawodowa stanowi o renomie uczelni i instytutu potwierdzają kompetencje nauczycieli akademickich.

W okresie powojennym kształceniem bibliotekarzy na poziomie wyższym zajmowały się trzy instytuty: w Łodzi, Warszawie i Wrocławiu. W r. ak. 1974/1975 wśród kilkunastu nowo powołanych znalazł się Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

REKRUTACJA

W 1974 r. rekrutacja na studia stacjonarne bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, podobnie jak na inne kierunki realizowane w ramach Instytutu Filologii Polskiej UJ, w skład którego wchodził Zakład BIN, odbywała się na podstawie pozytywnie zdanego egzaminu z języka polskiego, historii oraz dowolnie wybranego spośród kongresowych – języka obcego. Od 1975 r. do egzaminu wstępnego obok historii została wprowadzona fakultatywnie matematyka. W latach dziewięćdziesiątych egzamin wstępny został zastąpiony przez rozmowę kwalifikacyjną. Składa się on do dzisiaj z dwóch części. Pierwsza obejmuje charakterystykę i interpretację dowolnie wybranego utworu literackiego, druga charakterystykę dowolnie wybranej biblioteki oraz propozycję jej modernizacji. Ostatnio dodano wymaganie złożenia w papierach listu intencyjnego motywującego wybór kierunku. Wprowadzony „dzień otwarty” kierunku – zazwyczaj organizowany na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, gdzie od 1996 r. znalazł się Instytut BIN, półtora miesiąca przed egzaminami wstępnymi – umożliwia kandydatom zapoznanie się z programem nauczania oraz wymaganiami przy rozmowie kwalifikacyjnej. W dniu tym Wydział jest masowo odwiedzany przez przyszłych maturzystów.

Do egzaminu wstępnego lub później rozmowy kwalifikacyjnej przystępowało zazwyczaj 2–3 kandydatów na jedno miejsce, w kilku ostatnich latach liczba ta zwiększyła się do 4–6 na jedno miejsce. Prawie wszyscy kandydaci posiadają ponadto lepszą niż jeszcze przed kilkoma laty znajomość języków obcych i umiejętność obsługi komputera, wyniesione ze szkoły średniej.

Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa wybierane jest również jako drugi kierunek, zazwyczaj po drugim roku studiów podstawowych, m.in. przez studentów literatury polskiej, teatrologii, indianistyki, ukrainistyki, historii; *vice versa* – studenci bibliotekoznawstwa i informacji naukowej studiują równoległe polonistykę, romanistykę, prawo, zarządzanie, filozofię w UJ, a nawet muzykę kościelną (organy).

W 1974 r. limit miejsc na I rok studiów dziennych wynosił 60 osób, od 1976 r. został zmniejszony do 30 osób, od 1996 r. wynosi 70 osób, z czego kończy studia w terminie ok. 80%.

W 1974 r. rekrutacja na studia zaoczne bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, podobnie jak na studia stacjonarne, odbywała się na podstawie pozytywnie zdanego egzaminu wstępnego, a ponadto limit został dopełniony osobami skierowanymi przez urzędy wojewódzkie. Od kilku lat jako kryterium przyjęcia obowiązuje kolejność zgłoszeń.

W pierwszych latach istnienia studiów zaocznych w Uniwersytecie Jagiellońskim podejmowali je bibliotekarze z wieloletnim stażem zawodowym, znający

doskonale procesy biblioteczne od strony praktycznej. Z roku na rok wiek kandydatów obniżał się. Obecnie są to prawie rówieśnicy studentów stacjonarnych, niedawni maturzyści, wdrożeni do uczenia się, jednakże słabo zorientowani w praktyce bibliotekarskiej lub w ogóle nie pracujący w bibliotece.

W 1974 r. limit miejsc na I rok studiów zaocznych wynosił 60 osób (przyjęto 69), od 1978 r. – 30 osób, od 1996 r. 70 osób, analogicznie do liczby studentów stacjonarnych. Studia zaoczne są płatne. Stawka ustalana jest corocznie. Zajęcia odbywają się jeden raz w miesiącu w soboty, niedziele i poniedziałki. Instytut nie zapewnia ani nie rezerwuje miejsc noclegowych. Jest duża selekcja zwłaszcza na I roku studiów. Studia kończy w terminie ok. 50%.

Wzruszającym zjawiskiem jest pokoleniowa obecność na studiach w Instytucie BIN UJ rodziców i dzieci. Zdarza się, że najpierw mama kończy bibliotekoznawstwo i informację naukową zaocznie, po czym za kilka lat przysyła na studia stacjonarne swoją córkę, rzadziej syna. Obecnie, po dwudziestu pięciu latach istnienia Instytutu, zaczyna się też pojawiać na studiach dziennych nowe pokolenie dzieci byłych absolwentów studiów stacjonarnych.

PROGRAMY

Bibl. Jag.

W 1974 r. kształcenie studentów stacjonarnych i zaocznych opierało się na programie opracowanym przez Jana Baumgarta, dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, który był *spiritus movens* powołania tego kierunku na UJ, oraz przez Stanisława Grzeszczuka, wicedyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, kierownika wówczas powołanego Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej potem Katedry BIN. Program ten został zatwierdzony przez rektora UJ. W 1975 r. na mocy decyzji MNSzWiT placówki kształcenia bibliotekarzy na poziomie wyższym otrzymały dwa programy nauczania do wyboru: tzw. humanistyczny i tzw. matematyczny. Po dwuletnim okresie obserwacji i przystosowywania zdecydowano się realizować program matematyczny na studiach stacjonarnych i humanistyczny na zaocznych. Zmodyfikowany program zajęć w profilu matematycznym realizowany w Uniwersytecie Jagiellońskim od r. 1976/1977 został przedrukowany w artykule podsumowującym pierwsze czterolecie istnienia Zakładu [Kocójowa, Stolzman 1980, s. 145–148]. Od 1980 r. stało się możliwe modyfikowanie przez poszczególne uczelnie programów, a od lat dziewięćdziesiątych ich tworzenie, co sprzyja stałej modernizacji kształcenia odpowiadającej zmieniającej się sylwetce zawodowej bibliotekarza z uwzględnieniem standardów światowych. W nowych programach przygotowanych w Instytucie BIN UJ uwzględnione są: 1) przedmioty kierunkowe, 2) ogólne niekierunkowe, 3) dodatkowe (opcje) według indywidualnych zainteresowań studenta, które może zaliczyć w innym instytucie, na innym wydziale lub na innej uczelni, 4) specjalizacja, 5) laboratorium komputerowe, 6) praktyka zawodowa. Przedmiotami obowiązkowymi do lat dziewięćdziesiątych był język angielski, łaciński i rosyjski na studiach dziennych i tylko język angielski na studiach zaocznych [Kocójowa 1992, s. 265–276]. Od 1998 r. po wprowadzeniu studiów licencjackich j. łaciński został przesunięty do specjalizacji, a na studiach zaocznych obowiązuje egzamin z wybranego języka kongresowego.

Od 1999/2000 r. jest realizowane kształcenie dwustopniowe złożone z trzy-letniego licencjatu i dwuletnich studiów magisterskich policencjackich (program próbny na studiach dziennych od 1998/1999). Przygotowywany jest także program 2 i 1/2 letnich studiów magisterskich policencjackich dla licencjatów nie bibliotekoznawczych [Kosińska, Janik 1999, s. 107–109, 120–122, 130–134, 144–146, 157–158]. Wprowadzono dla studiów dziennych kredyty ECTS [<http://www.miks.uj.edu.pl>]

Obecnie realizowany program kształcenia nastawiony jest na jak najpełniejsze przekazanie studentom wiedzy i umiejętności w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa w perspektywie XXI w., w którym ukończą oni studia i podejmą pracę zawodową. Służą temu m.in. takie przedmioty, jak: Nowe kierunki w bibliotekoznawstwie i informacji naukowej (wykłady gości zagranicznych), Dydaktyka informacji naukowej, Informacja biznesowa, Czasopisma elektroniczne, zajęcia z projektowania stron www i kurs internetowy dotyczący sieci typu Freenet. Do dyspozycji studentów są trzy, dobrze wyposażone pracownie komputerowe, w tym jedna do pracy własnej studentów. Dzięki Civic Education Project, USA Fundacji Sorosa przez trzy kolejne lata prowadziły w Krakowie zajęcia z nowoczesnego bibliotekarstwa trzy specjalistki ze Stanów Zjednoczonych. Dwie spośród nich posługiwały się wyłącznie językiem angielskim, co stanowiło utrudnienie, ale też uświadamiało studentom konieczność uczenia się tego języka.

Eksperymentalnie studenci BIN UJ brali udział w kursach *distance education* w Buffalo, USA. Nowe możliwości otwierają też międzynarodowe programy jak TEMPUS, SOKRATES, np. w r. akad. 1999/2000 dwie studentki podjęły naukę w Niemczech oraz jedna we Francji. Jako stypendyści MEN kształciła się natomiast w IBIN UJ młodzież z Czech, Kazachstanu i Ukrainy. Zaproszenie na wykłady nauczycieli akademickich z innych uczelni, głównie z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Śląskiego i bibliotek polskich też pozwala interesująco uzupełnić program dydaktyczny BIN UJ.

Humanizacji wszystkich studentów służy – przed laty bardzo rozbudowany, obecnie niewielki – blok przedmiotów związanych z książką i biblioteką w procesie komunikacji społecznej (od starożytności do XX w.) oraz z kulturą, literaturą polską i powszechną [Stolzman 1988]. Blok ten jest niezbędny dla rozwijania ogólnej wiedzy profesjonalnej kandydatów oraz umożliwia podjęcie pracy w działach książki dawnej rękopiśmiennej i drukowanej bibliotek narodowych i dużych bibliotek naukowych o zbiorach historycznych oraz przygotowuje do pracy z czytelnikiem w bibliotekach szkolnych i publicznych. Ostatnio zajęcia te kureżą się wypierane przez przedmioty związane z wykorzystaniem najnowszych technologii, preferowane przez studentów na specjalizacjach.

PRAKTYKI

Wiedza zdobyta przez studentów w trakcie zajęć dydaktycznych jest uzupełniona praktykami zawodowymi [Stolzman 1978, 1979; E. Józwiak, M. Kocójowa 1993, s. 197–219].

Wymiar praktyk aż do 1997 r. wynosił 120 godzin, praktyki odbywali studenci II, III i IV roku. Na II roku obowiązywała praktyka z zakresu katalogowania alfabetycznego i rzeczowego. Studenci roku III odbywali praktykę z zakresu informacji naukowej. Na roku IV była prowadzona tzw. praktyka magisterska, która wiązała się z obroną przez studentów specjalizacją. Ponieważ ta ostatnia często ograniczała się do zbierania przez studentów materiałów do pracy magisterskiej, zrezygnowano z niej.

W r. akad. 1997/98 zmniejszono wymiar praktyk dla studiów dziennych do sześćdziesięciu godzin, zarówno na roku drugim, jak i na trzecim, a w r. akad. 1999/2000 studentów obu lat licencjatu obowiązuje trzydziestogodzinna praktyka. Zmiany te nastąpiły głównie z przyczyn finansowych: od pewnego czasu instytucje, w których odbywają się praktyki, żądają wynagrodzenia dla pracowników, zajmujących się praktykantami. Zmniejszenie wymiaru praktyk nie pociągnęło za sobą zmiany ich programu.

Praktyki, odbywane w trakcie roku akademickiego lub w czasie wakacji, realizowane są głównie w bibliotekach krakowskich lub w miejscach zamieszkania studentów, choć w początkowych latach istnienia Instytutu wszystkie praktyki odbywały się w większych bibliotekach poza Krakowem, aby studenci mogli się zapoznać z pracą różnych bibliotek. Z czasem musiano zrezygnować jednak z takiego trybu odbywania praktyk, ponieważ brakowało funduszy na pokrycie kosztów pobytu studentów w innych miastach.

Od kilku lat, odkąd przyjmuje się na studia zaoczne także osoby nie pracujące w bibliotekach, problem praktyk dotyczy także studentów zaocznych. Odbywają oni jedną praktykę na trzecim roku studiów, a jej program obejmuje zarówno katalogowanie, jak i informacje naukową. Początkowo wymiar praktyki dla studentów zaocznych wynosił 60 godzin, a od r. akad. 1999/2000 – 45 godzin. Z praktyk są zwalniane osoby pracujące odpowiednio długo w bibliotekach.

Tematyka prac magisterskich wskazuje, że w początkowych latach istnienia Instytutu przeważało zainteresowanie studentów historią książki, co wiązało się z tak ukierunkowanym programem studiów, w ostatnich latach zauważyć można zdecydowane preferencje dla bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Najwięcej magistrów wypromowały: Wanda Pindłowa (190) i Maria Kocójowa (156), które prowadziły seminaria od pierwszych lat istnienia Instytutu.

KOŁO NAUKOWE BIBLIOTEKOZNAWCÓW

Koło Naukowe Bibliotekoznawców UJ powstało w 1977 r. z trzema sekcjami historii książki (przewodnicząca Barbara Szornel, opiekun naukowy M. Stolzman); informacji naukowej (przewodnicząca M. Kowalec, opiekun naukowy W. Pindłowa); bibliotekoznawstwa na studiach zaocznych (przewodnicząca Alicja Słomczyńska, opiekun naukowy M. Kocójowa). W 1978 r. w zimie sekcja bibliotekoznawcza zorganizowała sesję naukową nt. „Z problemu obiegu książki w Krakowie po drugiej wojnie światowej” (Polańczyk, opiekun naukowy M. Kocójowa) oraz w czerwcu „Książka i biblioteka. Przeszłość i teraźniejszość” (Tomaszów Mazowiecki, opiekun M. Stolzman). Statut Koła został ponownie

zatwierdzony przez władze UJ w 1987 r. i jest zarejestrowane pod nr 39 w UJ. Kolejno Kołem Naukowym Bibliotekoznawców na studiach dziennych opiekowali się Z. Siatkowski, M. Rząsa, W. Gawarecki i W. Szczęch. Do Koła na studiach dziennych należało średnio kilkanaście osób rocznie. Koło pracowało do 1984 w dwóch sekcjach: sekcji informacji naukowej i sekcji kulturoznawczej, później bez podziału na sekcje. Spotkania członków Koła odbywały się średnio co dwa tygodnie lub co miesiąc. Działalność członków KNB UJ obejmowała:

- uczestnictwo w konferencjach naukowych i pomoc w przygotowaniu konferencji organizowanych przez IBiIN UJ w latach 1995–1999 lub innych, np. w III Infofestiwalu w Krakowie w 1995 r.;
- uczestnictwo w ogólnopolskich konferencjach kół naukowych bibliotekoznawców, przygotowywanie i wygłaszanie na nich referatów (nagrody otrzymały w 1978 r. studentki: Maria Kowalec, Maria Lebica);
- organizowanie wycieczek i zwiedzania bibliotek, ośrodków informacji, muzeów i targów książki, m.in. targi książki w Warszawie, biblioteki we Wrocławiu, Łańcucie;
- współorganizowanie sympozjów zagranicznych, np. „Dokumentacja europejskiego znaczenia Świętej Jadwigi Królowej” (Rzym–Kraków 1999, opiekun M. Kocójowa i wiceprzewodnicząca KNB Renata Szczepaniak);
- przygotowywanie i wygłaszanie referatów na spotkaniach Koła, a także organizowanie spotkań z interesującymi osobistościami;
- prowadzenie kursów samokształceniowych, m.in. z zakresu komputeryzacji bibliotek;
- uczestnictwo w dyskusjach nad programem studiów bibliotekoznawczych;
- tworzenie baz danych i pomoc w prowadzeniu biblioteki, m.in. w opracowaniu spisu prac magisterskich, literatury drugiego obiegu, bibliografii pracowników;
- udział w przygotowaniu strony WWW IBIN UJ;
- współpracę z innymi kołami naukowymi.

STUDIUM PODYPLOMOWE BIBLIOTEKOZNAWSTWA

W 1981 r. zostało uruchomione roczne Studium Podyplomowe Bibliotekoznawstwa oraz w 1984 r. Studium Podyplomowe Informacji Naukowej [Kocójowa 1992, s. 277–280]. Ich zadaniem było i jest nadal przygotowanie bibliotekarzy do pracy w nowoczesnej bibliotece: zautomatyzowanej, nastawionej na zaspokojenie różnych potrzeb informacyjnych jej użytkowników, będącej – w przypadku biblioteki szkolnej – centrum multimedialnym szkoły. W pierwszych latach istnienia studiów obowiązywały skierowania z zakładów pracy, a liczba słuchaczy wahała się od czterdziestu do sześćdziesięciu. W następnych latach przy rekrutacji była brana pod uwagę jedynie kolejność zgłoszeń, a liczba chętnych spadła do trzydziestu, a nawet dwudziestu osób. Główną przyczyną było wprowadzenie odpłatności za studia. Studium Podyplomowe Bibliotekoznawstwa przyciąga także osoby pracujące poza bibliotekami pragnące zmienić kwalifikacje, np. byłych nauczycieli języka rosyjskiego, a nawet nigdzie nie zatrudnionych. Wymaga to od nauczycieli akademickich wypracowania takich form i metod przekazu treści, aby były zro-

zumiały dla osób nie zorientowanych w problematyce, a nie nudziły fachowców. Zazwyczaj różnice poziomów wiedzy poszczególnych słuchaczy wyrównywane są w drodze indywidualnych konsultacji w czasie dyżurów dydaktycznych oraz przez podział na grupy według stopnia przygotowania uczestników.

Obecnie program Studium Podyplomowego Bibliotekoznawstwa jest nastawiony przede wszystkim na biblioteki szkolne, które w niedługim czasie winny stać się centrami multimedialnymi szkoły [Bednarska-Ruszejowa 1999, s. 124–126]. Został on opracowany we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym w Krakowie. Uniwersalizm ujęć przedmiotów bibliotekarskich realizowanych w ramach Studium pozwala na przygotowanie lub doskonalenie zawodowe słuchaczy zatrudnionych nie tylko w bibliotekach szkolnych, lecz także w placówkach bibliotecznych innych typów: pedagogicznych, publicznych, naukowych i fachowych [Bednarska-Ruszejowa 1999].

STUDIUM PODYPLOMOWE INFORMACJI NAUKOWEJ

Studium Podyplomowe Informacji Naukowej (dalej SPIN) rozpoczęło swoją działalność od 1984 r. Od tej pory Studium przechodziło różne zmiany programowe. Przyjmowano na nie kandydatów zarówno z bibliotek naukowych, publicznych, jak i ośrodków informacji naukowej. W zasadzie było ono przeznaczone dla Polski południowo-wschodniej ale zdarzali się również uczestnicy z innych stron, nawet ze Szczecina czy też Warszawy. Przeważają na nim pracownicy bibliotek i ośrodków informacji naukowej [Pindłowa 1999, s. 120–123].

Pierwszy program SPIN obejmował przedmioty związane ogólnie z informacją naukową, a więc: Podstawy teorii informacji naukowej, Źródła informacji naukowej, Technologia informacji, Systemy informacyjne i Języki informacyjne. Przyjmowano zwykle od 20–30 osób, kończyło SPIN zwykle 85–90% słuchaczy. Często były to osoby nie pracujące nigdy wcześniej w informacji naukowej, czasami osoby zmieniające pracę np. z dydaktycznej na biblioteczną lub w ośrodku informacyjnym. Studium kończyło się zdaniem egzaminów zwykle z trzech przedmiotów oraz napisaniem pracy dyplomowej o charakterze naukowego artykułu (zwykle 15–29 stron).

Studium przerwało swoją działalność w momencie, gdy wprowadzono zasadę odpłatności. Po jednorocznej przerwie ruszyło ponownie jako forma kształcenia głównie bibliotekarzy z Biblioteki Jagiellońskiej, rozpoczynającej komputeryzację. W porozumieniu z rektorem UJ i dyrektorem BI Studium zmieniło swój program umieszczając w nim więcej przedmiotów dotyczących stosowania informatyki w pracy informacyjnej. Przyjęto zasadę bezpłatnego uczestniczenia dla pracowników Biblioteki Jagiellońskiej. Słuchaczami byli też pracownicy innych bibliotek naukowych oraz ośrodków informacji naukowej z Krakowa, Tarnowa, Śląska (sporadycznie z innych miejscowości) i dla nich uczestnictwo w SPIN było prowadzone odpłatnie. Po długich staraniach w 1994 r. MEN przyznało środki na zakup 10 komputerów i urządzenie Pracowni – laboratorium komputerowego z przeznaczeniem na edukację dla bibliotekarzy Polski południowo-wschodniej.

W 1993 r. wystąpiono o grant dydaktyczny do Fundacji Sorosa na prowadzenie SPIN ze zwiększonym programem dotyczącym automatyzacji bibliotek ze specjalnym uwzględnieniem programu VTLS zakupionego właśnie do realizacji w wielu bibliotekach krakowskich.

Otrzymany na lata 1994–1998 grant HESP (unikatowy w skali kraju) pozwolił na zakup niezbędnego wyposażenia uzupełniającego laboratorium oraz na przeszkolenie w ciągu tych pięciu lat ok. 150 bibliotekarzy, głównie z bibliotek naukowych. Studium cieszyło się wielkim powodzeniem, więc trzeba było ograniczać liczbę chętnych ze względu na ilość miejsc przy komputerach.

Studium było wprawdzie odpłatne, ale prowadzone było po obniżonych kosztach dla słuchaczy ze względu na to, że część kosztów mogła być pokryta z funduszu pochodzącego z grantu.

Dla środowiska krakowskiego przede wszystkim, ale także i dla bibliotek spoza Krakowa korzystających ze SPIN UJ możliwość poznania nowej technologii pracy była niezwykle ważna. IBIN UJ włączył się więc czynnie w proces unowocześnienia bibliotek.

Zajęcia Studium Podyplomowego każdego typu odbywają się jeden raz w miesiącu przez 3 dni: w soboty, niedziele i poniedziałki. Studium kończy w terminie ok. 95% słuchaczy.

PERSPEKTYWY

W zakresie wszystkich typów studiów: stacjonarnych, zaocznych i podyplomowych, najbliższe lata będą wymagały od kadry dydaktycznej dużej aktywności, pomysłowości i odpowiedzialności w kształceniu studentów. Wymuszają to zarówno przyczyny proste, jak i złożone. Najprostszą jest wstępujący właśnie na uczelnie wyż demograficzny, z czym wiąże się zabezpieczenie odpowiedniej ilości miejsc w salach wykładowych i pracowniach komputerowych, zapewnienie podręczników i innych materiałów dydaktycznych oraz przewidywanie o zmniejszeniu liczby studentów po 2005 r. ze względu na prognozy niżu demograficznego. Do istotniejszych przyczyn należy gwałtowny rozwój technik informatycznych i informacyjnych oraz konieczność dostosowania usług bibliotecznych i informacyjnych do standardów europejskich. Rozpoczęte w Polsce wielkie reformy: administracji, służby zdrowia i oświaty, niezbędność edukacji permanentnej – na wszystkich stanowiskach wymagają mądrych, przyszłościowych programów nauczania oraz zespołów dydaktycznych umiejących sprostać (intelektualnie i metodycznie) powierzonym zadaniom. Absolwent bibliotekoznawstwa i informacji naukowej musi być nie tylko dobrym fachowcem w określonej specjalności, lecz także, a może nawet przede wszystkim, winien być jednostką twórczą, nieprzerwanie pogłębiającą swoje przygotowanie do zawodu. Będąc nie tylko z urodzenia, ale i z świadomego wyboru Polakiem, musi poczuć się rzeczywiście Europejczykiem, przełamując nie tylko bariery intelektualne – bo to można stosunkowo łatwo osiągnąć – ile bariery psychologiczne i niestety cywilizacyjne, wynikające z „żelaznej kurtyny”, które cechowały pokolenie rodziców. Trzeba z dumą stwierdzić, że zarówno programy kształcenia, jak i nauczyciele akademicy są przygotowani do realizacji tych za-

dań, można więc sądzić, że kolejni absolwenci będą dobrą wizytówką Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Bednarska-Ruszejowa, K. (1999). Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa UJ w świetle standardów wykształcenia zawodowego nauczycieli-bibliotekarzy. W: Kocójowa M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ, s. 124–126. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 9.
- Jóźwiak, E.; M. Kocójowa (red.) (1993). Kronika praktyki w Wilnie studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego we wrześniu 1989 r. Przyczynek do programu studiów. W: Kocójowa M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 197–219. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej 1 [3].
- Kocójowa, M. (1998). Perspektywa Uniwersytetu Jagiellońskiego: Rdzeń (core) studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w kontekście międzynarodowym. W: Kocójowa M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 165–176. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 7.
- . (1993). Nowy model studiów kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Universitas, s. 87–94. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej 1 [3].
- . (1989). Propozycje dla dydaktyki kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W: Kocójowa M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 165–175. Prace Historycznoliterackie 74.
- . (red.) (2000). Europejskie znaczenie Św. Jadwigi Królowej: Dokumentacja w zbiorach polskich i włoskich. Kraków: Wydaw. UJ. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 10.
- . (red.) (1992). Wydział Filologiczny. Uniwersytet Jagielloński. Informator. Kraków: „Universitas”, s. 263–276.
- .; W. Pindłowa (1992). Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Działalność naukowa i dydaktyczna. Kraków: „Universitas”.
- .; W. Pindłowa (1992 i 1994). Department of Librarianship and Information Science. Guide. Cracow: „Universitas”.
- .; M. Stolzman (1980). Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75–1977/78. *Biul. BJ* 30, 1/2, s. 137–177.
- Kosińska, M.; J. Janik (1999). Informator Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków: Wydaw. UJ, s. 107, 120, 130, 132, 144, 157.
- Pindłowa, W. (1999). Studium Podyplomowe Informacji Naukowej. W: Kocójowa M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ, s. 120–123. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 9.

- Stolzman, M. (1988). Historia i teoria kultury i literatury w programie studiów bibliotekoznawstwa. Do druku przygotował i posłowiem opatrzył Zbigniew Siatkowski. *Biul. BJ* 38, 1/2, s. 15–22.
- . (1979). Rola biblioteki głównej w procesie kształcenia studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W: Jarosz A.; Z. Żmigrodzki (red.). *Z problemów organizacji pracy bibliotecznej*. Katowice: UŚ, s. 118–132. *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego* 293.
- . (1978). Udział biblioteki głównej w przygotowaniu zawodowym studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. *Biul. BJ* 28, 1/2, s. 141–149.

Anna Gruca

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA.
CZ. II. ABSOLWENCI: TAK SIĘ ZACZEŁO...
TEACHING ACTIVITIES
PART II. GRADUATES: THAT WAS THE BEGINNING...

Abstrakt: *Autorka, absolwentka pierwszego rocznika studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim wspomina lata studiów, wykładowców, koleżanki i kolegów. Zwraca też uwagę na różnice w realizowanym obecnie a ówczesnym programem studiów.*

Abstract: *The author, a graduate of the first year of library and information science studies at the Jagiellonian University, remembers her studies, her teachers, friends and other students. She also draws our attention to differences between present curriculum and that realized 25 years ago.*

*
*   *
*

Podobnie jak duża część koleżanek i kolegów z mojego roku, pierwszego w dziejach IBIN UJ, trafiłam na studia bibliotekoznawcze trochę z przypadku. Kończyłam Technikum Poligraficzno-Księgarskie i zamierzałam po maturze iść do pracy. Ponieważ moje końcowe oceny na świadectwie maturalnym stawały mnie w czołówce uczniów naszej szkoły, moja wychowawczyni zbesztiała mnie, że marnuję swoje zdolności, i kazała mi złożyć podanie na studia. Stałam więc przed koniecznością wyboru kierunku studiów. W informatorze Uniwersytetu Jagiellońskiego trafiłam na informację o nowo otwartym kierunku: bibliotekoznawstwie i informacji naukowej, który był pokrewny mojej dotychczasowej specjalizacji. Zdecydowałam się więc spróbować zdawać na te studia. Ponieważ

był to pierwszy rok naboru na ten kierunek i nie był on jeszcze dostatecznie rozreklamowany, zgłosiło się niewielu kandydatów. Po egzaminach wstępnych okazało się, że nie wszyscy zdali i nie zdołano wypełnić limitu sześćdziesięciu miejsc. Zaproponowano wtedy ten kierunek studiów osobom, które zdały na historię z wynikiem co najmniej dobrym, a nie dostały się z braku miejsc. Mimo że dla tych osób nie był to wymarzony kierunek, chyba nie żałowały swojego wyboru. Prawie w komplecie dotrwaliliśmy do końca studiów. W ciągu czterech lat studiów ubył z naszej sześćdziesiątki tylko sześć osób, i to głównie z powodu różnych przypadków losowych.

Nasze studia sprawiały wrażenie trochę improwizowanych. Nie znaleźliśmy dokładnego programu studiów. Jakie będą zajęcia w następnym semestrze, dowiadaliśmy się dopiero z harmonogramu zajęć. Nie narzekaliśmy jednak specjalnie z tego powodu, choć czasami bywaliśmy niemile zaskakiwani np. koniecznością zdawania dodatkowego w sesji egzaminu, o którym na początku semestru nie wspomiano. Tak było na przykład z łaciną, której uczyliśmy się obowiązkowo przez dwa lata. O tym, że mamy zdawać egzamin z tego przedmiotu, dowiedzieliśmy się niemal pod koniec czwartego semestru. Można sobie wyobrazić naszą reakcję, skoro uzyskanie zaliczenia z tego przedmiotu dla niektórych graniczyło niemal z cudem. Pamiętam, że jeden z kolegów tak pesymistycznie oceniał swoje szanse na zaliczenie, iż nieopatrznie założył się, że jeśli je otrzyma, zejdzie po schodach na czworakach. Trzeba dodać, że lektorat odbywał się w Collegium Paderevianum ... na szóstym piętrze. Gdy ku naszemu wielkiemu zdziwieniu okazało się, że cała grupa zaliczenie otrzymała, kolega stanął przed koniecznością dotrzymania swojego zobowiązania. Zszedł na czworakach z jednego piętra. Reszta – szczęśliwi, że tak nam się dobrze powiodło na lektoracie – wspaniałomyślnie mu darowaliśmy.

Program studiów był inny niż obecnie realizowany. Został specjalnie opracowany przez profesorów Jana Baumgarta, długoletniego dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, i Stanisława Grzeszczuka, pierwszego dyrektora IBiN. Program ten już się później nie powtórzył, ponieważ w następnym roku wprowadzono ogólnopolskie, ujednoczone programy [Kocójowa, Stolzman 1980, s. 140]. Przedmioty zawodowe nosiły inne nazwy, bliższe tradycyjnemu pojęciu zawodu bibliotekarza: bibliotekarstwo i bibliotekoznawstwo, bibliografia, technika i technologia książki, historia książki, czytelnictwo, problematyka, metodologia i organizacja badań bibliotekoznawczych, ilustracja książkowa oraz bardziej nowoczesnie brzmiące, jak biblioteczne wydawnictwa informacyjne i informacja naukowa, bogate jednak w inne niż obecnie treści. Z informacji naukowej np. uczyliśmy się, jak wygląda komputer, a raz nawet pokazano nam olbrzymie „Odry”. O samodzielnej pracy na komputerze oczywiście nie było mowy. Za to na ćwiczeniach z tego przedmiotu zgłębialiśmy tajniki tworzenia kart perforowanych, które dla dzisiejszych studentów są zupełną egzotyką. Jedynym sprzętem używanym na ćwiczeniach z katalogowania było pióro lub długopis. Katalogowaliśmy oczywiście ręcznie, na drukowanych kartach katalogowych, starając się pisać tzw. druczkiem bibliotecznym. Jednakże te podstawy teoretyczne obsługi komputera były na tyle solidne, że osoby, które obecnie pracują w bibliotekach, dobrze sobie radzą nawet z bardzo skomplikowanymi systemami.

Zajęcia prowadziły osoby, które przeszły do historii naszej dyscypliny, a obecni studenci znają jedynie z podręczników: prof. dr Jan Baumgart [Tyszkowska 1990], doc. dr Józef Korpała [Zajac 1990], prof. dr hab. Krzysztof Mi-goń. Jedynie magistrami było wówczas dzisiejsze kierownictwo IBiIN: Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Wanda Pindłowa, Jacek Wojciechowski, a Maria Kocójowa była doktorem. Nie mieliśmy – tak jak to jest obecnie – możliwości wyboru przedmiotów specjalizacyjnych. Pewne różnice w programie wiązały się jedynie z wyborem seminarium. Było ich na naszym roku cztery. Seminarium z bibliotekoznawstwa prowadził – tylko przez parę miesięcy – prof. Jan Baumgart. Na czwartym roku z powodu choroby profesora przejęła je dr Maria Kocójowa. Seminarium z informacji naukowej prowadziła mgr Wanda Pindłowa, a z historii książki – dr Małgorzata Stolzman oraz prof. Zbigniew Jabłoński [Kocójowa; Stolzman 1980, s. 161].

Program studiów w większym niż obecnie stopniu nastawiony był na przedmioty humanistyczne. Oprócz bloku zajęć zawodowych mieliśmy sporo zajęć z zakresu historii literatury, nie tylko polskiej, historii i teorii kultury. Bardzo lubiliśmy wykłady doc. Stanisława Stabryły z historii literatury klasycznej, choć z dużą ulgą (ze względu na pokaźną liczbę lektur obowiązkowych) przyjęliśmy fakt, że nie musimy z tego przedmiotu zdawać egzaminu. Nie udało nam się natomiast wymigać od egzaminu z historii literatury angielskiej. Chociaż bardzo lubiliśmy słuchać wykładów prof. Jerzego Strzetelskiego, które mimo iż dobywały się w sobotę rano, gromadziły niemal komplet studentów naszego roku, obawialiśmy się trochę egzaminu z tego przedmiotu, do którego również obowiązywała długa lista lektur. Po szczęśliwie zdanym przez większość z nas egzaminie, długo jeszcze opowiadaliśmy sobie zabawne sytuacje, które się podczas niego zdarzyły, a sprovokowane były nietuzinkową osobowością profesora Strzetelskiego. Wystarczy wspomnieć, że profesor egzaminował milcząco. Przed egzaminem otrzymaliśmy od niego kartkę z informacją, że jest przeziębiony, ma kłopoty z mówieniem i nie będzie się w czasie egzaminu odzywał. Porozumiewał się z nami za pomocą karteczek z pytaniami – każdy z nas otrzymał ich w trakcie egzaminu kilkanaście – a profesor sygnalizował jedynie, kiedy mamy swoją wypowiedź zakończyć. Tak więc dopóki nie zaglądaliśmy do indeksu, nie wiedzieliśmy, czy egzamin zda-liśmy. Nie tylko zresztą ten egzamin kojarzy mi się z zabawnymi wydarzeniami. Przed jednym z egzaminów u profesora Baumgarta koleżdy, którym dłużył się okres oczekiwania na ich kolejkę, zaimprovizowali kabaret bibliotekarza. Mieliśmy mnóstwo zabawy, dopóki, ktoś ze zdających wcześniej nie uświadomił nam, że wygłupy kolegów i nasze reakcje są świetnie słyszalne w pokoju, gdzie odbywał się egzamin, a profesor Baumgart nie należał do osób o nadmiernym poczuciu humoru. Na szczęście egzamin dla większości z nas zakończył się bardzo dobrze.

Ciekawie były również prowadzone przez dr Beatę Szymańską wykłady z filozofii, które wbrew programowi zakładającemu kurs filozofii marksistowsko-leninowskiej, były prezentacją historii filozofii od starożytności do czasów współczesnych. Lubiliśmy także zajęcia z historii literatury polskiej prowadzone m.in. przez prof. dra hab. Stanisława Grzeszczuka, które bazując na naszej wiedzy ze szkoły średniej, skupiały się na życiu literackim poszczególnych epok. O innych poza filozofią obowiązujących wówczas studentów wszystkich kie-

runków przedmiotach, jak ekonomia polityczna, wojsko, woleliśmy szybko zapomnieć.

Również i te przedmioty, które bezpośrednio łączyły się ze studiowanym przez nas kierunkiem, jak historia książki, wykładana kolejno przez dra Mariana Zwiercana, prof. dra hab. Leszka Hajdukiewicza i prof. dra Zbigniewa Jabłońskiego, dawały nam szerszą niż przewidziana w programie wiedzę. Staraliśmy się pokazać dzieje książki na szerszym tle, w powiązaniu z historią kultury, literatury, sztuki. Podobne były wykłady z historii nauki, prowadzone m.in. przez prof. Jana Hulewicza, wykraczające znacznie dalej niż potrzebne do zrozumienia mechanizmów klasyfikacji piśmiennictwa minimum.

Większość zajęć odbywała się wówczas w Bibliotece Jagiellońskiej, ku początkowemu zgorszeniu jej pracowników, nie przyzwyczajonych do stałej, jednoczesnej obecności w Bibliotece tak dużej grupy młodych osób, która choćby nawet starała się jak najszybciej zachowywać, zawsze powodowała trochę hałasu i zamieszania. Zawsze życzliwie odnosiła się do nas natomiast pani Zosia prowadząca w Bibliotece Jagiellońskiej bufet, która często bez kolejki i przed otwarciem bufetu obsługiwała zgłodniałych, bo niejednokrotnie spędzających w Bibliotece całe dnie studentów.

Zajęcia w Bibliotece Jagiellońskiej miały wiele korzyści. Ćwiczenia prowadzone były często przez pracowników Biblioteki i odbywały się w poszczególnych jej oddziałach. Na ćwiczeniach z historii książki, prowadzonych przez doktorów Mariana Zwiercana i Jana Pirożyńskiego, mogliśmy wziąć do ręki książki rękopiśmienne, wczesne druki. Podobnie ekscytujące były zajęcia ze zbiorów specjalnych, odbywające się w poszczególnych oddziałach Biblioteki, a materiałem do ćwiczeń były zbiory tych oddziałów. Przebywając praktycznie przez cały dzień w Bibliotece Jagiellońskiej, mieliśmy łatwiejszy dostęp do literatury, stanowiącej lekturę do poszczególnych przedmiotów. Poznawaliśmy też atmosferę biblioteki, instytucji, w której większość z nas zamierzała pracować. Początkowo mieliśmy do dyspozycji w Bibliotece Jagiellońskiej dwie sale: jedną wykładową na drugim piętrze (obecnie mieszczą się tam zbiory kartograficzne) oraz salę do ćwiczeń na pierwszym piętrze stanowiącą dziś część Oddziału Informacji. Później większość zajęć odbywała się w pomieszczeniach dawnego mieszkania prof. Jana Baumgarta, również w gmachu BJ, ale z osobnym wejściem.

Ważną rolę w programie naszych studiów odgrywały praktyki zawodowe. Mieliśmy trzy miesięczne praktyki, po każdym – oprócz czwartego – roku studiów oraz jedną, tygodniową, w trakcie pierwszego roku. Tylko ta tygodniowa praktyka mogła się odbywać w Krakowie. Pozostałe musiały być w bibliotekach poza Krakowem, i to tylko w tych największych. Dzięki temu poznawaliśmy lepiej bibliotekarski świat, metody pracy w różnych bibliotekach, a poza tym mogliśmy się w ciągu tego miesiąca praktyki spędzanego razem w innym mieście lepiej poznać. Byliśmy zresztą dość ze sobą zżyci. Poznawaliśmy się nie tylko w trakcie zajęć, ale także podczas wspólnej nauki, która była tradycją na naszym roku. W czasach, kiedy nie było kserografów, najłatwiej było dzielić się notatkami z wykładów czy lektur właśnie podczas nauki, która była tradycją na naszym roku. Nie tylko jednak samą nauką żyliśmy, choć wyniki osiągaaliśmy niezłe i wiele osób otrzymywało stypendium naukowe. Korzystaliśmy także z uroków życia studenckiego. Oczywiście jak wszędzie tworzyły się grupy bardziej zaprzyjaźnionych osób,

spotykających się także na gruncie towarzyskim. Organizowaliśmy też imprezy dla całego roku. Już na pierwszym roku nasi panowie, a było ich w naszym gronie aż trzynastu, zorganizowali nam wieczorek z okazji Dnia Kobiet. Urządziliśmy też bal półmetkowy, a następnie bal karnawałowy w Pałacu pod Baranami.

Pierwszymi osobami, które 28 czerwca 1978 r. obroniły pracę magisterskie, a zarazem pierwszymi magistrami bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, byli Leszek Sucholewski, magistrant Wandy Pindlowej, oraz Anna Wereszka i Barbara Kamińska z seminarium Małgorzaty Stolzman [Kocójowa; Stolzman 1980, s. 162]. Dyplomy otrzymaliśmy – jak przystało na pierwszy rocznik nowego kierunku – w uroczystej oprawie: 16 grudnia 1978 r. w auli Collegium Maius.

Po studiach rozjechaliśmy się po Polsce i po świecie. Duża część z nas wybrała pracę zgodną z wykształceniem, głównie w różnego typu bibliotekach i dzielnie na tych stanowiskach trwa. Najwięcej chyba osób (ok. 12) pracuje w bibliotekach szkolnych, szkół podstawowych i średnich. Po kilka osób pracuje w bibliotekach publicznych różnego szczebla i pedagogicznych. Kilka osób związało swój los z bibliotekami naukowymi Krakowa. Największa grupa (Lucyna Pyrzowska, Krzysztof Miłowski i Jacek Wojtowicz) pracuje w Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie. W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej Wydziałem Zbiorów Audiowizualnych kieruje Andrzej Pyrzowski. Pracownikiem biblioteki Instytutu Botaniki UJ jest Hanna Miłowska, która skończyła ponadto w IBIN studia podyplomowe. Biblioteką Zamku w Łańcucie kieruje Tadeusz Baj. Trzy osoby (Barbara Kamińska-Czubałowa, Barbara Dąbrowska, Anna Gruca) obroniły prace doktorskie i są związane z ośrodkami kształcenia bibliotekarzy w Uniwersytecie Jagiellońskim, Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach. Część – ok. 10 osób – zupełnie odeszła od zawodu. Mamy wśród nas m.in. producenta filmowego (Stanisław Neugebauer), agenta ubezpieczeniowego (Zbigniew Czarnocki), pracownika ośrodka szkolno-wychowawczego, po specjalistycznych studiach podyplomowych (Wojciech Różycki), pracowników administracji uczelni, urzędów miejskich, policji. Barbara Bossowska-Szeremeta jest menadżerem swojego męża Ryszarda Szeremety, znanego kompozytora muzyki rozrywkowej. Mamy też w swoim gronie artystkę: Małgorzata Rudowicz wystawia swoje obrazy oraz publikuje wiersze. Dwie osoby: Małgorzata Kolb i Anna Wereszka, mieszkają za granicą. Koleżanka Grażyna Jastrząb już niestety nie żyje. O kilku osobach z naszego roku nie mamy wiadomości.

Po dwudziestu latach od zakończenia studiów z grupą koleżanek i kolegów mieszkających w Krakowie postanowiliśmy zorganizować zjazd naszego roku. Z niepokojem czekaliśmy na zgłoszenia: czy po tak długim czasie ktoś jeszcze będzie chciał się spotkać, przypomnieć sobie znajomych ze studiów? Obawy okazały się niepotrzebne. 26 września 1998 r. do Raby Niżnej, gdzie się zjazd odbywał, przybyło 30 osób, a kilkanaście wyraziło żal, że z powodu różnych okoliczności życiowych nie będzie się mogło z nami spotkać. Na zjazd zaprosiliśmy też naszych wykładowców, którzy do dziś pracują w IBIN: Marię Kocójową, Wandę Pindlową, Krystynę Bednarską-Ruszajową, Jacka Wojciechowskiego oraz nieżyjących już dziś niestety Wiesława Bieńkowskiego i Stanisława Grzeszczuka. Gości powitała nasza starościna – Lucyna Pyrzowska. Wiele miłych słów o naszym

roku usłyszeliśmy od zaproszonych wykładowców. Później koleżanki i koledzy opowiadali o swoich losach po zakończeniu studiów. Pomyśleliśmy też o książce pamiątkowej, która szybko wypełniła się wpisami uczestników spotkania. Można więc powiedzieć, iż mimo, że nasze drogi życiowe różnie się ułożyły, mile wspominamy okres studiów, nie tylko dlatego, że dały nam solidne podstawy do życiowego startu. Czasem tylko żal, że studia trwały tak krótko, bo tylko cztery lata, że było to już tak dawno, że wielu spośród naszych wykładowców nie ma już wśród nas.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Bieńkowski, W. (1980). Pamięci Małgorzaty Stolzman. *Biul. BJ* 38, 1/2, s. 7–10.
- Gruca, A. (2000). „Wszecławiat zwany Biblioteką...” – wspomnienie o Profesorze Wiesławie Bieńkowskim. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy – EBIB* 9, <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib09/gruca.html>
- Kalinowski, L. (1985). Zbigniew Jabłoński 1926–1984. *Rocz. Bibl. PAN Krak.* 30, s. 3–6.
- Kocójowa, M. (1985). Z metodyki prac magisterskich kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W: Jabłoński, Z. (red.), *Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych*. Kraków: Wydaw. UJ.
- ; M. Stolzman (1980). Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75–1977/78. *Biul. BJ* 30, 1/2, s. 137–177.
- Księga pamiątkowa zjazdu absolwentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej rocznika 1974–1978. [W posiadaniu autorki].
- Tyszkowska, J. (1990). Pożegnanie Jana Baumgarta. *Biul. BJ* 41, 1/2, s. 7–8.
- Zajac, M. (1990). Józef Korpała (1905–1989). *Rocz. Bibl.* 34, 1/2, s. 293–297.

Część druga**Part two**

Wanda Pińkowska

INFORMACJA W KOMUNIKOWANIU**INFORMATION IN COMMUNICATION**

Abstract: Zintegrowane systemy naukowe informacji i komunikacji w ogólnie dostrzeżonej interpretacji nie są do dziś spotykany model informacyjno-komunikacyjny IBIN UJ są to IKT. Zakładając, że ma to być, co przedstawiła, a nie wynika w ogólnym ujęciu kształtowania się procesu w programach naukowych i społecznych? Czy możemy dostrzeżone i komunikacyjne programy naukowe i społeczne? Czy możemy dostrzeżone? Czy obywatel powinien być naukowcem i nie tylko jest komunikacyjnym? W tym celu

Abstract: Integrated systems of information and communication in general is recognized in the expected context of a LIS graduate at the Jagiellonian University. Also a few other questions are considered: If not here, and what makes the process of knowledge possible to achieve? What kind of structure should an information science system? How do economic changes and technology restructuring in Poland affect the information science equipped or directed? Can LIS graduates can effectively work as well as information libraries? What kind of specialist is, in fact, educated by LIS curricula – a librarian or an information professional? What are the studies, a question on their education is relevant? It is also stressed that the name "scientific and technical information" will always be in LIS curricula and the name of the profession is unclear (this contains a information specialist).

Wanda Pindłowa

ŚCIEŻKI, „INFOSTRADY” ORAZ ROZDROŻA INFORMACJI NAUKOWEJ

PATHS, INFORMATION HIGHWAYS AND CROSSROADS OF INFORMATION SCIENCE

Abstrakt: Zasygnalizowano dylematy nauczyciela informacji naukowej ze względu na stawiane przez niego pytania: jaki jest spodziewany model absolwenta studiów BiIN np. w UJ? Zastanawiano się nad tym, co przeszkadza, a co pomaga w wypełnieniu celu kształcenia? Jakie powinno być przygotowanie pracownika informacji naukowej? Czy zmiany ekonomiczne i restrukturyzacja przemysłu rozszerzyły rynek informacji, czy raczej go skurczyły? Czy absolwenci studiów BiIN umieją poruszać się nie tylko po ścieżkach informacyjnych, ale i po infostradach? Czy programy studiów BiIN przygotowują pracownika informacji naukowej, czy raczej bibliotekarza? Jak sami studenci BiIN oceniają swoje przygotowanie po skończeniu studiów (sondażowe badanie studentów UJ)? Zwrócono uwagę na brak adekwatnej do zawartości programu BiIN nazwy, która obecnie brzmi informacja naukowo-techniczna oraz nieostrej nazwy zawodu – dokumentalista czy pracownik informacji.

Abstract: This article is mainly focused on the dilemmas of an information science teacher connected with the expected model of a LIS graduate at the Jagiellonian University. Also a few other questions are considered: What helps, and what makes the goals of teaching impossible to achieve? What kind of education should an information specialist receive? Have the economic changes and industry restructuring in Poland made the information market expanded or shrunk? Can LIS graduates use information paths as well as information highways? What kind of specialist is, in fact, educated by LIS curricula – a librarian or an information professional? What are the graduates' opinions on their education (a survey). It is also stressed that the name „scientific and technical information” isn't adequate to LIS curricula and the name of the profession is unclear (documentalist or information specialist).

ŚCIEŻKI

Informacja naukowa stanowi wciąż wdzięczny temat do rozważań. Z jednej strony wszystko, co wiąże się z jej rolą w społeczeństwie czy znaczeniem dla rozwoju nauki, wydaje się nie budzić wątpliwości, a z drugiej strony zmieniająca się rzeczywistość powoduje, że pojawiają się nowe pytania, na które poszukujemy odpowiedzi. Celem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na niektóre wątpliwości, jakie powstają, gdy mówimy o informacji naukowej jako przedmiocie nauczania na kierunku studiów bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna oraz gdy zastanawiamy się „kogo” za pomocą naszych programów chcemy wykształcić?

Nasuujące się refleksje na temat, czego nauczamy w przedmiocie „informacja naukowa” i jakie rezultaty chcemy osiągnąć, mają niewątpliwie swoje źródło w nadawaniu tak istotnego znaczenia nadchodzącej Erze Informacji. Każdy nauczyciel czuje się zwykle odpowiedzialny za to, czy treści zawarte w wykładach i ćwiczeniach są na tyle aktualne, aby służyły pracownikom informacji przynajmniej kilka następnych lat po podjęciu pracy. Interesuje go również odpowiedź na pytanie, do czego naprawdę absolwent będzie przygotowany?

Wyrazem niepokojów nauczycieli w tym zakresie są m.in. tematy organizowanych ostatnio międzynarodowych spotkań, gdzie dyskutuje się problemy przygotowania pracowników informacji naukowej [m.in. Information 1999; Information Specialists 1999].

Nauczyciel przedmiotu „informacja naukowa” nie może też zaniedbać ciągłego dokształcania się, gdyż zmiany, nie tylko technologiczne, wymuszają stałą pracę nad sobą. Dotyczy to naturalnie nie tylko nauczycieli informacji naukowej, w przypadku jednak tych ostatnich transformacje zarówno w otoczeniu informacji, jak i w samej informacji zachodzą z niezwykłą wprost szybkością.

Bez względu na to czy przedmiot „informacja naukowa” wykładany na uniwersytetach, czy wyższych szkołach pedagogicznych w Polsce (nazwanych ostatnio akademiami) występuje pod tą nazwą, czy też w połączeniu z „bibliotekoznawstwem”, to w jego zakres wchodzi zarówno teoria, jak i praktyka. To stwierdzenie z powodu swej oczywistości nie miałoby większego sensu, gdyby nie to, że zadanie stojące przed każdym nauczycielem jest dość trudne do spełnienia m.in. dlatego, że uściśleń wymaga szereg nazw i terminów związanych z informacją naukową. Joanna Tomasik-Beck zwracając uwagę na stały rozwój terminologii informacyjnej, przytoczyła szereg nowych terminów i zmian w ich znaczeniu [Tomasik-Beck 1999], ale mimo to nie udało się do tej pory zmienić niektórych nieadekwatnych już i często mylących nazw funkcjonujących w oficjalnym obiegu. Uwaga ta dotyczy m.in. np. nazwy kierunku studiów bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna, jak i braku odpowiedniej nazwy dla zawodu, do podjęcia którego studia takie przede wszystkim uprawniają. Czy przygotowuje się na tym kierunku studiów dokumentalistę, bibliotekarza, czy pracownika informacji? Wiele jeszcze innych terminów związanych z informacją naukową czeka na bliższe sprecyzowanie, gdyż znaczenie jednych albo się już zdewaluowało, albo odeszły w zapomnienie, rozumiane są inaczej niż pierwotnie, a często też nie mają dobrych odpowie-

dników w języku polskim (np. *information science*, *scientific information*, *informatics*, *informatyka*). Zwraca także na to uwagę wcześniej wspomniana autorka. Niełatwo jest również zinterpretować zawartość problematyki informacji naukowej w tych programach, w których nastąpiła integracja dziedzin – bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, jak to ma miejsce w uniwersytetach Warszawskim i Jagiellońskim, ponieważ z założenia wynika, że treści dotyczące obu dyscyplin są tam połączone zgodnie z nazwą kierunku studiów [Pindłowa 1999].

Transformacja polityczna i gospodarcza lat dziewięćdziesiątych przyniosła zmiany przede wszystkim w sferze praktyki informacji naukowej. Inaczej działają obecnie ośrodki informacji po rozpadzie hierarchicznego układu funkcjonującego prawie przez czterdzieści pięć lat. Niektóre ośrodki znikają zupełnie z powodu restrukturyzacji różnych gałęzi przemysłu, a powstają tymczasem nowe, często komercyjne, sprzedające informacje jako towar [Nowacka 1999]. Jest oczywiste, że zmiany w praktyce informacji znajdują swoje odbicie zarówno w budowaniu teorii informacji naukowej, jak i wykładach uniwersyteckich.

Szybko rozwijająca się technika wpłynęła również na przewartościowanie dotychczasowej działalności informacyjnej. W nauczaniu więc można wyłączyć zupełnie ważny wcześniej temat dotyczący modelu organizacyjnego (model scentralizowany, zdecentralizowany, częściowo scentralizowany) służb informacyjnych w kraju, ponieważ uwaga skupia się raczej obecnie na dostarczaniu informacji dla instytucji czy poszczególnych użytkowników, którym jest ona potrzebna. Nie jest więc istotne organizowanie całego ośrodka informacji, ale ewentualnie zlecenie nawet jednej osobie zadań wyszukiwania potrzebnej informacji, głównie w sieciach rozległych i bazach danych. Informacja naukowa znalazła się więc jakby w otaczającej nas przestrzeni. Z pomocą odpowiedniej techniki (komputera oraz programu), a także umiejętności poruszania się po sieciach rozległych trzeba informację odnaleźć i przygotować serwis informacyjny dla pojedynczego użytkownika lub grupy użytkowników pracujących nad tym samym problemem. Ważnym aspektem umiejętności poszukiwania informacji jest znajomość języków obcych, szczególnie języka angielskiego. Dostępne bowiem w sieci lub na CD-ROM bazy danych są najczęściej w języku angielskim. Ze względu na to, że język stanowił i stanowi wciąż barierę w dostępie do informacji, a polska literatura naukowa „dostaje się” do międzynarodowych systemów w bardzo ograniczonym zakresie, to naturalnie wciąż istotnym problemem pozostaje organizowanie własnych serwisów, obejmujących polskie opracowania i przygotowywanie do nich streszczeń (analiz) oraz analogicznego serwisu w języku angielskim dla zagranicy. Odpowiednie uruchomienie takiego serwisu wymagać już może, choć niekoniecznie, zorganizowanej grupy ludzi, która podejmie to zadanie. Ośrodki informacji działają często lub próbują działać jako komercyjne, sprzedając swoje serwisy, gdyż nie ma instytucji, które chciałyby je utrzymywać. Rynek informacyjny w Polsce jest jeszcze wciąż mało rozwinięty, a wydawanie pieniędzy na informację wciąż jest jeszcze niedoceniane. Przyczyną takiego stanu są m.in. trudności w ocenie materialnych efektów płynących z wykorzystania informacji, choć pozornie wszyscy rozumieją jej wartość i potrzebę jej posiadania. Wykorzystywanie utartych ścieżek, na których do tej pory znajdowano informację naukową, teraz często zawodzi, choć niewątpliwie wyszukiwanie informacji w tradycyjnych źródłach oraz w tradycyjny sposób jeszcze nie zanikło. Źródła jednak

i zasoby tradycyjne znajdują się najczęściej w bibliotekach i wobec tego one teraz głównie są traktowane jako placówki informacyjne, one też przede wszystkim kupują czasopisma zagraniczne, do których skierowują nas bazy danych bibliograficzne lub dokumentacyjne. Pozostały naturalnie na scenie infrastruktury informacyjnej w kraju różne silne ośrodki informacji, jak np. Ośrodek Informacji Instytutu Ekonomiki Przemysłu Chemicznego w Warszawie, Ośrodek Informacji Instytutu Obróbki Skrawaniem w Krakowie czy Instytut Metali Nieżelaznych w Gliwicach, ale ich byt zależy od wsparcia finansowego macierzystej instytucji. Inne rozwiązanie to np. gdy Ośrodek Instytutu Metalurgii Żelaza w Gliwicach próbuje zarabiać na swoje utrzymanie. Czy więc praktyka informacyjna stanęła na rozdrożu, czy przeniesiona została w stronę bibliotek?

INFOSTRADY

Wydaje się, że nie. Zmieniła jednak nieco swoje dotychczasowe ścieżki i o tym trzeba pamiętać w wykładach dla studentów. Informacja naukowa więcej korzysta obecnie z infostrad, o czym świadczy np. powstanie Zintegrowanego informacyjno-bibliotecznego systemu METAŁE NIEŻELAZNE 3, w którym połączono funkcje biblioteczne gromadzenia, opracowania, zarządzania informacją i publikowania oraz wyszukiwania informacji [Skotnicka, Młodożeniec, Gorol 1999]. Mniej się już dyskutuje o tworzeniu jakiegoś zintegrowanego ogólnopolskiego systemu informacji naukowej dla przemysłu. Warto jednak zaznaczyć, że na forum międzynarodowym działa np. International Council for Scientific and Technical Information, która wydaje kwartalnik (*Quarterly Newsletter of the International Council for Scientific and Technical Information*). Jest to organizacja *non-profit*, której celem jest rozwój dostępu do informacji naukowej i technicznej, a na jej czele stoi od r. 1998 John Regazzi, z Engineering Information, USA [ICSTI 1998]. Brak w Polsce organizacji, która pełniłaby rolę koordynatora, chociaż co najmniej trzy takie ośrodki próbują skupiać wokół siebie służby informacyjne. Są to: Centrum Informacji Naukowej i Przemysłowej w Instytucie Ekonomiki Przemysłu Chemicznego, Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie oraz Ośrodek Przetwarzania Informacji Naukowej przy Komitecie Badań Naukowych.

Zmiany w technologii i praktyce informacyjnej rzutują także na poszukiwanie nowych ujęć teoretycznych. Aby się o tym przekonać, wystarczy sięgnąć do Internetu [Stonier, Haefner, Flückiger 1995; i in.], a także do literatury publikowanej w tradycyjnej postaci. Warto w tym miejscu skierować np. do rozważań Michaela K. Bucklanda na temat, co to jest dokument? Ponieważ, jak twierdzi ten autor, nowa technologia cyfrowa ponawia stare pytania dotyczące relacji: nośnik – wiadomość – znaczenie [Buckland 1997].

Badacze kierują swoje zainteresowania głównie ku efektywności wyszukiwania, ocenie jakości informacji i poznaniu użytkownika, wykorzystując często ostatnio kognitywizm, jako kierunek przydatny dla wieloaspektowego poznania odbiorcy informacji, dla którego przecież powstają wszystkie sposoby udostępniania informacji, wszystkie systemy i serwisy informacyjne. Za równie ważną uznaje się problematykę zarządzania bibliotekami i ośrodkami informacji w no-

wych warunkach ekonomicznych i politycznych. Jak twierdzi Ian M. Johnson, ten temat jest wciąż zbyt ubogo reprezentowany w programach studiów szkół bibliotekarskich [Johnson 1999].

Wśród najważniejszych autorów, których prace miały zasadniczy wpływ na kształtowanie się informacji naukowej jako działalności i dyscypliny, wymienia się zwykle: Vannevara Busha z jego pracami *As We May Think?* (1945), *Science The Endness Frontier* (1945) i *Endless Horizon* (1946); Norberta Wienera *Cybernetics: Or Control and Communication in the Animal and the Machine* (1948) oraz *Human Use of Human Beings, Cybernetics and Society* (1950); Claude'a E. Shannona i Warrena Weaver'a: *The Mathematical Theory of Communication* (1949) oraz S.C. Bradforda: *Documentation* (1948). W odniesieniu jednak do podjętego tutaj tematu najważniejsze wydaje się nazwisko Arthura C. Clarke'a, który w swojej pracy *Wireless World* (1945) przewidział, około ponad pół wieku wcześniej, że satelity krążące wokół ziemi będą mogły być przekaźnikami informacji nie tylko radiowej i telewizyjnej, ale także naukowej. Wobec tego również katalogi bibliotek i nawet całe teksty znajdują miejsce w tym satelitarnym przekazie informacji.

W dobie, kiedy technika wspomogła przekaz informacji, zmieniły się wymagania co do umiejętności i kwalifikacji, jakie ma posiadać pracownik informacji czy bibliotekarz. Wiadomo niewątpliwie, że nie wystarczy mu dzisiaj znajomość ścieżek informacyjnych i że musi on umieć poruszać się po infostradach.

Już w 1994 r. przedstawiciele Szwecji w swoim wystąpieniu na Sympozjum w Essen powiedzieli, że:

Drogi szybkiego ruchu są użyteczne wówczas, kiedy wiemy dokąd mamy się udać i jak wrócić tak szybko jak to możliwe. Jednym z problemów jest jednak to, że w czasie naszej jazdy można dostać się w pułapkę ruchu ulicznego wytworzonego przez tych, którzy udają się w tym samym kierunku i w tym samym czasie używają tej samej trasy [Björklund, Hjerpe, Björklund 1995].

Wszystkie takie „autostrady” wymagają dobrych oznaczeń, dobrych map i przewodników. Wydaje się, że zastępując pojęcie „autostrady” infostradą, aby problem stał się nam bliższy, możemy bez większego ryzyka stwierdzić, że sposobami wyszukiwania, oznakowania, stosowania „przewodników” zajmuje się obecnie praktyka informacji, wciąż udoskonalając swoje metody. Uwaga bowiem pracowników informacji naukowej jest skupiona na odpowiednim wyborze drogi i na sposobach znajdowania odpowiedniej informacji zarówno na ścieżkach, jak i infostradzie, aby potrzeby użytkowników zostały spełnione. Nacisk więc w programach nauczania przedmiotu Informacja naukowa powinien być niewątpliwie położony na problemy wyszukiwania informacji i zaspokajania potrzeb użytkowników. Dopóki zajmujemy się w praktyce zbieraniem informacji, jej kodowaniem przetwarzaniem, przechowywaniem, wyszukiwaniem i dostarczaniem jej użytkownikowi, jesteśmy pewni lub prawie pewni, że wykonujemy zawód pracownika informacji. Ale czy jesteśmy wówczas bibliotekarzami, czy pracownikami informacji? Czym różni się wobec tego zawód bibliotekarza od zawodu pracownika informacji naukowej? Czy wobec tego kierunek studiów, o którym tu mowa, pozwala na zdobycie dwu zawodów jednocześnie? Pytania nie są zapewne bardzo oryginalne,

ponieważ zadawano je wielokrotnie, a obecnie stawiają je również często studenci kierunku studiów bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna.

ROZDROŻA

Obserwacja światowych trendów w ostatnich latach prowadzi do wniosku, że wiele uczelni zmienia swoje nazwy, a co za tym idzie przeformułowuje programy, w których odcina się od bibliotekoznawstwa, akceptując raczej informację naukową, a przynajmniej stawiając ją na pierwsze miejsce (m.in. np. School of Communication, Information and Library Studies in Rutgers University (USA) czy Loughborough University's Department of Information and Library Studies (UK). Marissa Melton zwraca uwagę, iż na bibliotekoznawstwo ma obecnie wielki wpływ „cyberrewolucja”. Przytacza też słowa Carol Hoffmann, że:

Poprzednia generacja bibliotekarzy to ludzie w poruszający się w „cichym” obuwii i utrzymujący władzę w środowisku książek, ale późniejsza eksplozja i ogrom elektronicznej informacji wytworzyły potrzebę przemiany takich bibliotekarzy w ekspertów w wyszukiwaniu i organizowaniu dostępu do różnorodnej informacji, niezależnie od dyscypliny. Teraz pracują jako doradcy w szpitalach, firmach prawniczych, tworzą strony WWW, są brokerami informacji [Melton 1999].

W Polsce także można zarejestrować pewne zmiany zgodne z tymi trendami. Oto Uniwersytet Warszawski zmienił nazwę na Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, a Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego wprawdzie nie zmienił nazwy, ale za to kierunek studiów został przeniesiony na nowo utworzony Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej. Wydział ten składa się z jednostek stanowiących świetne otoczenie dla nowoczesnie pojmowanej informacji naukowej. Znajdują się tam m.in. dwa instytuty zarządzania – Zarządzania Przedsiębiorstwami i Instytut Spraw Publicznych, czyli zarządzania instytucjami *non-profit*, Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji, Instytut Własności Intelektualnej, Instytut Sztuk Audio-wizualnych. Wskazane tendencje mogą świadczyć o mniejszym zainteresowaniu historyczną warstwą bibliotekoznawstwa w koncentrowaniu się na problemach wprowadzania automatyzacji do procesu bibliotecznego i informacyjnego oraz sposobach szybszego wyszukiwania relewantnej informacji.

W latach dziewięćdziesiątych daje się również zaobserwować na świecie takie zjawisko, że w krajach, w których tradycyjnie prowadzono studia z zakresu bibliotekoznawstwa, jak np. w Stanach Zjednoczonych, zamyka się szereg prywatnych szkół bibliotekarskich a przewiduje się, że tendencja ta może rozszerzyć się na uniwersytety stanowe (np. już w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych została zamknięta Szkoła Bibliotekarska w Cleveland, Ohio). Inne rozwiązanie – to np. w 1998 r. w Uniwersytecie Stanowym N.Y. w Buffalo połączono Szkołę Bibliotekarską ze Szkołą Dziennikarstwa. Prócz tendencji do zamykania lub łączenia bibliotekarskich szkół w Stanach Zjednoczonych istnieje równolegle tendencja do otwierania ich na nowo, ale z innymi już programami, np. w Uniwersytecie Berkeley w Kalifornii zamknięto szkołę bibliotekarską w 1995 r., ale otwarto ją na nowo obecnie jako Szkołę Informacji i Zarządzania Systemami. Niektóre szkoły

oferują np. możliwość kombinowania studiów, tak aby obok tradycyjnej wiedzy studenci nabywali nowych umiejętności. Na przykład Drexel University College of Information Science and Technology oferuje zarówno stopnie MLS i MIS (magister bibliotekoznawstwa i magister informacji naukowej). Studia mogą też mieć charakter interdyscyplinarny i nieraz są prowadzone przez instytuty matematyki i inżynierii [Melton 1999].

W wielu zaś mniej rozwiniętych przemysłowo krajach, lub nowo uprzemysłowionych, gdzie programy z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej nie miały tak długiej tradycji jak w USA – pojęcie „biblioteka” ma złe konotacje, a zawód słabe przebitcie na rynku pracy (Niemcy, Hiszpania, Francja, nie mówiąc już o Wielkiej Brytanii). Tymczasem w innych krajach europejskich nie obawiają się tego tradycyjnego bagażu i wobec tego programy są oparte na wiedzy bibliotekarskiej, choć uzupełniane są albo pomaturalnymi kursami ukierunkowanymi na „klienta”, czyli na poszukiwanie informacji, lub studiami podyplomowymi. Jak twierdzi Blaise Cronin, jest widoczne, że kraje te potrzebują zarówno wykształconych bibliotekarzy do bibliotek publicznych, jak i specjalistów informacji naukowej (odnosi się to np. do krajów Ameryki Łacińskiej (Peru) czy krajów postkomunistycznych (Węgry, Polska, b. Jugosławia), a także do krajów Afryki (Bostwana) [Cronin 1992]. Wszędzie tam, gdzie zmieniły się zasady gospodarki, zaczął rozwijać się wolny rynek oraz mały i średni biznes, zmienił się także rynek pracy. Można np. przeczytać następującą deklarację dyrektora programu kształcenia w Portugalii:

Rozwój wiedzy o przemyśle zależy w dużej mierze od odpowiednio wykształconych specjalistów informacji, przygotowanych nie tylko do procesów i procedur przekazywania wiedzy, lecz także świadomych rozwoju informacji naukowej poprzez wykorzystywanie technologii. Stwierdzenie to wiedzie wprost do zainicjowania programów kształcenia podyplomowego, aby przygotować pośredników informacji, którzy mogą zapewniać transfer wiedzy dla biznesu w Portugalii [Correia et al. 1992].

Kiedy w latach 1974–1976 otwarto w Polsce na kilku uczelniach kierunek bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna, uważając, że takie właśnie jest zapotrzebowanie społeczne w naszym kraju, uzasadniano tę decyzję rozwojem liczby szkół, a zatem wzrostem liczby bibliotek szkolnych, zwiększeniem się liczby bibliotek publicznych, przede wszystkim zaś złym przygotowaniem kadry bibliotekarzy i pracowników informacji.

Lata dziewięćdziesiątych przyniosły Polsce zmiany także w odniesieniu do bibliotek (wprawdzie zmniejszyła się ich liczba), ale za to rozpoczęło się nadrobianie zacięcia technologicznego, a co za tym idzie wprowadzanie automatyzacji. Proces ten wymógł podwyższanie kwalifikacji szczególnie w bibliotekach uczelnianych. Z drugiej zaś strony wielkie zmiany w przemyśle wytrąciły wprawdzie z równowagi działające tam ośrodki informacji, otwierane na ogół w drodze nakazu, ale oczekuje się, że zgodnie z przytoczoną wypowiedzią odnoszącą się do Portugalii również w Polsce otworzy się rynek pracy dla specjalistów z zakresu informacji naukowej. Można więc zgodzić się z tezą Cronina, że Polska jest krajem, któremu potrzeba na razie zarówno bibliotekarzy, jak i specjalistów informacji.

Warto jednak wrócić jeszcze do nazwy kierunku studiów, a zwłaszcza drugiego jej członu – „informacja naukowo-techniczna”, i zastanowić się nad jej znaczeniem. Gdy chodzi o podobną strukturę językową w przypadku określenia np. koloru „czerwono-biały”, to wiadomo, że jest tu połączenie dwu kolorów i nie budzi ono wątpliwości. W przypadku określenia „naukowo-techniczny”, nie wiadomo, czy mamy do czynienia z informacją o charakterze trochę naukowym i trochę technicznym jednocześnie. Mówimy bowiem nauki techniczne lub przez technikę określamy często urządzenia, którymi posługują się praktycy różnych dziedzin. Nazwa została wprowadzona, jako kalka z języka rosyjskiego: *nauczno-techniczeskaja informacija*. Przy zmianach nazw podstawowej placówki zajmującej się organizacją informacji w Polsce, a było tych zmian nazw w historii tej instytucji kilka, zastąpiono łącznik przecinkiem; i tak z Centralnego Instytutu Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej powstało Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, i to już pod koniec lat siedemdziesiątych. Jak się więc okazuje, łatwiej zmienić nazwy niektórych instytucji czy utworzyć nowy wydział na bardzo starym uniwersytecie niż zmienić nieadekwatną nazwę kierunku studiów.

Spróbujmy więc odpowiedzieć na postawione na początku rozdziału pytanie, do jakiego zawodu przygotowują studia kryjące się pod nazwą Bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna? Minisondaż wśród studentów V roku studiów BIN w Uniwersytecie Jagiellońskim przyniósł odpowiedź, że studenci uważają, iż mogą podejmować prace w bibliotekach albo być specjalistami informacji. Twierdzą, że mogą prowadzić poszukiwania w bazach danych i sieciach rozległych oraz organizować proces biblioteczny, ale nie czują się np. dokumentalistami. Pod określeniem „dokumentalista” czyha na nich niebezpieczeństwo niezrozumienia tekstu np. z zakresu techniki, z którego mieliby sporządzić abstrakt. Rozumieją więc pojęcie „dokumentalista” w węższym znaczeniu, niż funkcjonowało ono np. w Polsce zamiennie z pojęciem „specjalista informacji naukowej” oraz w taryfikatorach i wykazach stanowisk obsadzanych w ośrodkach informacji.

Różne więc zjawiska możemy nazywać umownie i przyjmować nazwy, jakie się nam podoba, ale byłoby lepiej, aby studenci wybierający ten kierunek studiów na pewno wiedzieli, co będą studiować i do jakiej pracy będą po tych studiach przygotowani.

Wydaje się w kontekście tych rozważań, że studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim spełniają swoją rolę, gdyż przygotowują do dwu zawodów zarówno bibliotekarza, jak i pracownika informacji naukowej z zastrzeżeniem, że analizowanie tekstów z różnych dziedzin i tworzenie abstraktów nie jest najmocniejszą stroną tych absolwentów.

Próby nauczania studentów dobrego przygotowywania abstraktów do tej pory nie zupełnie się udają. Zapytani, jak uczyć tej umiejętności, specjaliści z ośrodków informacji przygotowujący serwisy dokumentacyjne twierdzą, że oprócz pewnych zdolności do zauważania istotnych treści dokumentu i jasnego formułowania zdań najważniejsza jest praktyka. W czasie studiów, jak wiadomo, studentom nie zostawia się zbyt wiele czasu na praktyczne zadania. Studenci słusznie zauważają, że trudno byłoby im przygotowywać abstrakty z obcej im dyscypliny. Wiadomo jednak, że długoletnia praktyka w jakimś ośrodku informacji

pozwalala także humaniście na wykonywanie streszczeń nawet z zakresu techniki. Automatyczna analiza uprości zapewne niebawem ten proces, pozostawiając człowiekowi ewentualnie kontrolę. Odsunie to od studentów ów lęk, jaki obecnie wyrażają, odzegnując się od „bycia dokumentalistą”.

WNIOSKI

- powinno się dążyć do zmiany nazwy kierunku studiów na bibliotekoznawstwo i informacja naukowa;
- w przypadku gdy na danej uczelni nie jest prowadzony przedmiot informacja naukowa, a jest on łączony z bibliotekoznawstwem (jak to ma miejsce w UJ i UW), powinno się wyraźnie podkreślać, że większość prac wykonywanych przez bibliotekarza można zaliczyć do prac informacyjnych, ponieważ ich celem jest informowanie;
- powinno się w miarę możliwości wymagać od studentów przygotowywania większej liczby abstraktów, aby nie bali się podejmowania takiej czynności;
- powinno się wciąż przykładać dużą wagę do nauczania języków obcych, zwłaszcza języka angielskiego;
- zgodnie z najnowszymi tendencjami absolwentom nie powinny być obce ani ścieżki, ani infostrady informacji, a to wszystko, co dzieje się na rozdrożach, należy bardzo jasno tłumaczyć i wyjaśniać.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Björklund, L.; R. Hjerpe; A. Björklund (1995). Highways and Backroads of Internet: Strategies and Tactics. In: Helal, A.H.; J.W. Weiss (eds.). Information Superhighway: The Role of Librarians, Information Scientists and Intermediaries. 17th International Essen Symposium 24–27 Oct. 1994. Essen: Essen Universitätsbibliothek, p. 164.
- Correia, A.M. et al. (1990) Towards the Development of the Knowledge Industries in Portugal. In: Cronin B.; N. Tudor-Silovic (eds.). The Knowledge Industries: Levels of Economic and Social Development in the 1990s. London *ASLIB Proceedings* 44, 4, p. 196.
- Cronin, B. (1992). Information Science in the International Arena an Educator's Perspective. *ASLIB Proceedings* 44, 4, p. 196.
- Flückiger, D.F. (1995). Contributions Towards a Unified Concept of Information [praca doktorska]. Supervisor prof. dr H. Mey, Berne [Home Page: Flückiger D.F.].
- Haefner, K. (1998). We Need a General Theory of Information Processing. [Private Homepage]. New Executive Board for ICSTI. June 1998.
- Information Science and Education, (1999). Papers of the International Conference. Gdańsk 10th–12th of June 1999.
- Information Specialists for the 21 Century (1999). International Conference Hannover 14–15 Oct. 1999.
- Johnson, I.M.; F.C.B. Cambell; J.C. Farmer (1999). Continuing Professional Development for Library and Information Management. [Paper on] International Conference BOBCATSSS-99. Bratislava. 25–27.01.1999.
- Melton, M. (1999). The Modern MLS Degree. Library Schools Today are Turning out Webmasters. [WWW.usnews.com. News & Views. Edu].

- Nowacka, M. (1999). Zmiany w polskich zasobach informacyjnych [komunikat]. Konferencja z cyklu: Informacja naukowa dziś i jutro. Nowe tendencje w działalności informacyjnej. Warszawa 21 czerwca 1999. Warszawa: IINTE.
- Pindłowa, W. (1999). Kształcenie specjalistów informacji w programie nauczania Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Papers of the International Conference „Information Science and Education”. Gdańsk 10th–12th of June 1999. Warszawa: INSB UW, s. 19–24.
- Skotnicka, A.; W.M. Młodożeniec; A. Gorol (1999). Zintegrowany informacyjno-biblioteczny system METALE NIEŻELAZNE – 3. *PTINT* 7, 1, s. 20–26.
- Stonier, T. (b.r.) Information, Intelligence and Meaning oraz także On the Confusion between „Information” and „Meaning”. Private Homepage, e-mail; 102256.206@CompuServe.COM.
- Tomasik-Beck, J. (1999). Ewolucja terminologii informacyjnej [referat]. Konferencja z cyklu: Informacja naukowa dziś i jutro. Nowe tendencje w działalności informacyjnej. Warszawa 21 czerwca 1999. Warszawa: IINTE.

Władysław Szczęch

SIECI FREE-NET FREE-NET

Abstrakt: Omówiono początki powstania, cele i zadania sieci Free-Net. Przedstawiono podstawowe informacje o wybranych sieciach Free-Net oraz warunki zapoczątkowania ich utworzenia w Polsce.

Abstract: The origins, aims and functions of Free-Nets. The basic informations on some Free-Nets. The general purpose for creating a Free-Nets in Poland.

*

* *

Pierwsza sieć Free-Net o nazwie Cleveland Free-Net powstała w 1986 r. w Cleveland (USA) z inicjatywy dra T. Grundnera. Działo się to w okresie, gdy dostęp do usług sieci komputerowych mieli w zasadzie pracownicy uczelni, instytutów badawczych i przedsiębiorstw, a wykorzystywane były one w ich pracy zawodowej. Celem twórców sieci Free-Net było zainspirowanie i zaktywizowanie przedsięwzięć zmierzających do udostępnienia dostępu do sieci komputerowych jak najszerszym kręgom społeczeństwa, szczególnie ludziom młodym oraz poszukującym szybkiego dostępu do informacji. Niewątpliwą ich zasługą było dostrzeżenie ogromnego znaczenia usług sieci komputerowych dla rozwoju społeczeństwa oraz chęć odpowiednio szybkiego przygotowania się do ich maksymalnego wykorzystania przez jak najliczniejsze kręgi ludzi we wszelkich sferach ich życia. T. Grundner utworzył w 1989 r. National Public Telecomputing Network (NPTN), organizację która określała wspólne zasady i standardy działania kolejnych sieci Free-Net. Sieci te powstawały początkowo w USA, następnie w Kanadzie, Australii oraz krajach europejskich. W opracowanych

w 1996 r. przez Morino Institute oraz przez Petera Scotta listach sieci Free-Net wymienionych jest ich prawie 300 w 12 krajach świata [zob. Adresy internetowe na końcu rozdziału].

Głównymi zadaniami sieci Free-Net są:

- zapewnienie bezpłatnego dostępu do usług sieci komputerowych mieszkańcom danego regionu, czyli społeczności lokalnej;
- dostarczenie nowoczesnego narzędzia wymiany informacji w społecznościach lokalnych, sprzyjającego zacieśnianiu więzów międzyludzkich;
- ułatwienie łączności grupom ludzi o podobnych zainteresowaniach pozawodowych;
- rozpowszechnianie informacji o regionie i o sprawach dotyczących społeczności lokalnych, np. informacji administracyjnych, kulturalnych, turystycznych, gospodarczych.

Podstawowymi cechami sieci Free-Net są:

- bezpłatne udostępnianie usług sieci (sieć niekomercyjna);
- świadczenie usług dla mieszkańców danej społeczności lokalnej (sieć regionalna);
- oparcie działania sieci na pracy wolontariuszy i dotacjach instytucji samorządowych lub osób prywatnych (sieć komunalna);
- podejmowanie działań i dostarczenie narzędzi do zdobywania wiedzy i podnoszenia umiejętności, w tym w zakresie wykorzystania komputerów (sieć edukacyjna);
- rozpowszechnianie informacji i usług niezwiązanych z pracą zawodową jej użytkowników, ale służących rozwojowi społecznemu i kulturalnemu mieszkańców regionu – promocja inicjatyw lokalnych w tym kultury, edukacji, turystyki, handlu, ochrony zdrowia itp. (sieć promocyjna).

Tworząc sieci Free-Net, zakładano, że powinny one sprzyjać podwyższaniu poziomu umiejętności korzystania z komputerów i usług sieci komputerowych, szczególnie przez tych mieszkańców społeczności lokalnych, którzy nie mają dostępu do sieci w swoich miejscach pracy. Zarówno T. Grundner, jak i inni twórcy sieci Free-Net zgodnie uważają, że wśród sieci komputerowych spełniają one funkcje odpowiadające funkcjom bibliotek publicznych wśród innych typów bibliotek.

Ciekawymi sieciami Free-Net są m.in. the Greater Columbus Free-Net; the Rio Grande FreeNet; FAIRNET; Three Rivers Free-Net; Prairenet Community Network (USA); ACTEIN oraz Cinema Freenet (Australia); Edmonton FreeNet (Kanada); Freenet Finland Helsinki czy V.I.P Freenet (Wyspy Dziewicze) i in.

I tak np. sieć SEFLIN (<http://www.seflin.org/>) oferuje na głównej stronie WWW informacje, z następujących dziedzin:

- sztuka (taniec, festiwale, koncerty, muzea, galerie, parki, teatry, a także restauracje);
- edukacja i szkolnictwo;
- dom, ogród, życie codzienne;
- biblioteki i literatura;
- nauka i technologia;
- nowości i media (prasa, radio, telewizja, telewizja kablowa, czasopisma, w tym „linki” do tytułów gazet, programów telewizyjnych i radiowych itd.);

- „linki” do grup dyskusyjnych;
- lista placówek kulturalnych dla dzieci, nastolatków i osób dorosłych wraz z linkami do ich stron w sieci;
- biznes, pieniądze i podatki;
- instytucje rządowe i samorządowe;
- prawo, akty prawne;
- medycyna i zdrowie, placówki służby zdrowia;
- religia, kościoły i wyznania;
- filozofia;
- serwis socjalny;
- sport;
- podróże;
- inne Free-Nety;
- wprowadzenie do Internetu (wyjaśnienie podstawowych pojęć, połączenia, metody i rodzaje wyszukiwania itp.).

Istnieją nieliczne przykłady utworzenia sieci Free-Net w krajach Europy Środkowej (Węgry, Rosja, Ukraina). W zasadzie w klasycznej postaci brak ich jeszcze w Polsce. Tym niemniej można wskazać w Polsce szereg inicjatyw i stron WWW, które posiadają pewne cechy sieci Free-Net. Są to z jednej strony strony WWW poszczególnych miast czy regionów (Wirtualna Polska, Wirtualny Kraków, strona WWW Cyfronetu – Kraków i wiele, wiele innych), z drugiej strony pojawianie się organizacji, które bezpłatnie lub za niewielką opłatą udostępniają usługi poczty elektronicznej (np. serwer „frico”), czy w końcu powstawanie lokalnych sieci komputerowych na osiedlach mieszkaniowych (np. sieć osiedlowa w Biskupinie, sieci Jasień-NET, KOBnet, Lokalna Sieć Komputerowa Swaróżyca, LAN Osiedla Stegny w Warszawie, Osiedlowa Sieć Komputerowa Wieczysta Net w Krakowie czy Wirtualny Falowiec).

Utworzenie regionalnej sieci Free-Net w Krakowie należałoby rozpocząć od:

- znalezienia grupy ludzi przekonanych o potrzebie i celowości utworzenia takiej sieci oraz chcących poświęcić swój czas i umiejętności na rozpoczęcie i kontynuowanie projektu;
- zainteresowania projektem instytucje samorządowe, biblioteki, uczelnie, szkoły i instytucje mogące zapewnić dostęp do sieci (np. Cyfronet, Telekomunikacja Polska);
- przeprowadzenia akcji propagującej powstanie sieci z zaangażowaniem massmediów;
- zorganizowania grupy wolontariuszy do przygotowania projektu sieci Free-Net, a później do różnych prac technicznych, programowych, prowadzenia usług i obsługi sieci;
- zapewnienie środków finansowych na działanie sieci (sponsorowanie, dary, płatne informacje w sieci, dotacje itp.);
- opracowania ramowego projektu sieci określającego zakres i tematykę jej usług, zasady pracy, zasady uczestnictwa w niej różnych instytucji i ich zadania, zasady korzystania z sieci przez mieszkańców.

Problematyce sieci Free-Net poświęcone są zajęcia specjalistyczne prowadzone dla studentów czwartego roku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ w formie komputerowej grupy dyskusyjnej. Prowadzona podczas nich wymiana

informacji znalazła pewne odzwierciedlenie w niniejszym artykule, za co pragnę studentom uczestniczącym w zajęciach w latach 1997–1999 złożyć w tym miejscu należne im wyrazy podziękowania.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- An Overview and Framework for the Directory of Public Access Networks. Prep. by Morino Institute – <http://www.morino.org>
- Garth, G. (1994). Freenets and the Politics of Community in Electronic Networks. *Government Information in Canada* 1, 16.
<http://www.usask.ca/library/gic/index.html>
- Heery, M. (1996). Academic Library Services to non Traditional Students. *Library Management* 17, 5, p. 3–13.
- Mattison, D. (1994). Librarians and Free-Net Movement. *Internet Librarian*, p. 46–50, 52.
- Wasman, W. (1993). Ask Dr Dino, or, my Life as an Electronic Reptile. *American Libraries*, p. 122–123.
- Yerkey, A.N. (1995). Librarians and Community Computer Network – a Training Institute. SILS SUNY at Buffalo, p. 13 (draft).

ADRESY INTERNETOWE

1. Adresy internetowe list sieci Freenet:

- <http://www.lights.com/freenet>
- <http://www.morino.org>
- <http://www.cais.com/morino/htdocs>
- <http://www.ofcn.org/networks/By-State.html>
- <http://www.scn.org/other.freenets.html>
- <http://www.coin.missouri.edu/outside/freenets>
- <http://www.netlab.co.uk/freenet/free2.html>
- <http://www.gpfn.sk.ca/inet/freenets.html>
- <http://www.sils.umich.edu/community/community.html>
- <http://www.nptn.org>

2. Adresy internetowe wybranych sieci Freenet:

- Buffalo Free-net: <http://freenet.buffalo.edu>
- Greater Columbus Free-Net: <http://www.freenet.columbus.oh.us>
- Rio Grande FreeNet: <http://rgfn.epcc.edu>
- FAIRNET: <http://www.fairnet.org>
- SEFLIN : <http://www.seflin.org>
- Three Rivers Free-Net: <http://trfn.clpgh.org>
- Prairienet Community Network: <http://www.prairienet.org>
- ACTEIN: <http://freenet.actein.edu.au/acteinnew/australia.html>
- Cinema Freenet: <http://www.link.cs.cmu.edu/cinfn>
- the Edmonton FreeNet: <http://freenet.edmonton.ab.ca>
- Freenet Finland Helsinki: <http://www.freenet.hut.fi>
- V.I.P. Freenet: <http://www.usvi.net>

Ks. Jan Bednarczyk *

**WSPÓLPRACA BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH W RAMACH
FEDERACJI FIDES ORAZ MIĘDZYNARODOWEJ RADY
STOWARZYSZEŃ BIBLIOTEK TEOLOGICZNYCH**

**POLISH FIDES AND INTERNATIONAL COUNCIL OF THEOLOGICAL
LIBRARIES SOCIETIES**

Abstrakt: *Przedstawiono historię powstawania Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES od pierwszych inicjatyw w 1979 r. do zatwierdzenia jej statutu przez Konferencję Episkopatu Polski w 1995 r. Opisano najważniejsze prace Federacji, szczególnie w zakresie komputeryzacji bibliotek kościelnych w Polsce. Wymieniono główne przyszłe zadania FIDES. W drugiej części omówiono powstanie i rozwój Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Bibliotek Teologicznych, uwzględniając podstawowe projekty realizowane przez Radę w latach 1961–1998. Podano informacje o przebiegu Zgromadzenia Ogólnego Międzynarodowej Rady w Krakowie w 1998 r.*

Abstract: *This article describes the history of formation of the Federation of Ecclesiastical Libraries FIDES – from the first initiatives in 1979 to its confirmation by the Conference of Polish Episcopacy in 1995. The most important activities of the Federation are presented, especially those connected with the process of computerization. Also the future tasks and goals of FIDES are listed. The history of International Council of Theological Libraries*

---

*Ks. dr Jan Bednarczyk, dyrektor Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Dr filozofii, mgr lic. teologii; mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ. Przewodniczący Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Problematyka badawcza: biblioteki kościelne oraz relacje wiara – nauka. Publikacje – 17 (jedna książka): J. Bednarczyk. Laudacja ku czci Księdza prof. dr hab. Tadeusza Wojciechowskiego. *Logos i Ethos* 1 (7)/1999, s. 123–127; Piórem w posłudze Ewangelii. 25 lat myśli twórczej ks. Kazimierza Bukowskiego. Szkic biobibliograficzny oprac. ks. J. Bednarczyk i J. Majda. Kraków 1997, s. 128.

Societies and basic projects carried out by the Council in 1961–1998 are described in the second part of the article. There is also a report on The General Assembly of the International Council in Kraków in 1998.

*
*   *
*

Autor jako absolwent studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz prowadzący w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ pro-seminarium poświęcone problemom bibliotek kościelnych prosi o przyjęcie niniejszego artykułu, jako dowodu wdzięczności za wieloletnie wprowadzanie go w tajniki wiedzy bibliotecznej, życząc równocześnie wszystkim Pracownikom Instytutu dalszych wspaniałych osiągnięć w pracy naukowej i dydaktycznej, a studentom zdobywania rozległej wiedzy.

FEDERACJA BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH – FIDES

W 1979 r. zrodziła się inicjatywa utworzenia Stowarzyszenia Polskich Bibliotek Teologicznych w celu popierania współpracy i rozwoju bibliotek teologicznych, kształcenia i doskonalenia zawodowego ich pracowników, współpracy z innymi bibliotekami i organizacjami bibliotecznymi w kraju i za granicą [ABPAT S, Statut SPBT, par. 2; Bednarczyk 1995, s. 21–32]. Tymczasowe kierownictwo Stowarzyszenia wybrane na spotkaniu przedstawicieli głównych bibliotek w Lublinie w dniu 5 października 1979 r. ostatecznie ukonstytuowało się w maju 1980 r. w Warszawie na posiedzeniu zwołanym przez ks. prof. Michała Petera – delegata Rady Naukowej Episkopatu Polski [ABPAT Górski 1983b; ABPAT Górski, Notatki]. Sytuacja zaistniała po 1981 r. nie pozwoliła na rozwój Stowarzyszenia.

Pod koniec lat osiemdziesiątych biblioteki kościelne napotykały wiele trudności związanych m.in. z brakiem odpowiedniego sprzętu komputerowego i komputerowych programów bibliotecznych, niedostateczną ilością przygotowanych do tego kadr oraz brakiem ujednoczonego formatu opisów bibliograficznych. Stanowiło to mocny impuls do szerszej wymiany doświadczeń i podejmowania wspólnych inicjatyw w tym zakresie.

W 1991 r. Kolegium Rektorów Uczelni Papieskich jednomyślnie stwierdziło potrzebę stworzenia i działania Stowarzyszenia Bibliotek Teologicznych Wyższych Uczelni Katolickich Polski w celu wprowadzenia ujednoczonego systemu biblioteczno-informacyjnego [ABPAT S, Świerzawski 1991].

Pod patronatem ks. kardynała Franciszka Macharskiego, przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki Katolickiej, w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie w dniu 24 czerwca 1991 r., ks. Krzysztof Gonet zorganizował konferencję na temat automatyzacji bibliotek kościelnych [Gonet 1993, s. 257]. Podczas konferencji zaprezentowano stan prac nad komputeryzacją bibliotek kościelnych w różnych ośrodkach w Polsce [Gonet 1991a, s. 253; Gonet 1993, s. 257–259].

Na spotkaniu w dniu 23 września 1991 r. w Warszawie z udziałem przedstawicieli 13 bibliotek, podjęto decyzję o potrzebie utworzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES [Gonet 1991b, s. 5–6; Gonet 1993, s. 259–261; Gonet 1994, s. 143]. Przyjęto wspólną deklarację, że w pracach nad komputeryzacją bibliotek kościelnych konieczne jest zachowanie daleko idącego ujednoczenia działań i dzielenia się doświadczeniami w celu zbudowania w niedalekiej przyszłości jednolitego systemu komputerowego i wspólnej bazy katalogowej [Gonet 1994, s. 144].

Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES określiła jako swój podstawowy cel „podejmowanie poczynań związanych z ewangelizacją oraz ożywianie duchem chrześcijańskim porządku doczesnego przez usprawnianie działalności polskich bibliotek kościelnych, wdrażanie postępu technicznego, a w szczególności komputeryzację prac bibliotecznych” [ABPAT F, Statut FIDES, art. 6]. Federacja realizuje swe cele poprzez, m.in., prowadzenie działalności badawczej nad zastosowaniem nowych technik w pracach bibliotecznych, stymulowanie wysiłków nad tworzeniem komputerowych bibliografii i katalogów, szkolenie pracowników bibliotek, popularyzację doświadczeń prowadzoną w formie spotkań, konferencji i działalności wydawniczej, zdobywanie środków materialnych na działalność własną i wdrażanie postępu technicznego [ABPAT F, Statut FIDES, art. 7].

Pracownicy zrzeszonych bibliotek widzieli potrzebę kontynuowania prac nad formatem dla komputerowego opisu różnych rodzajów wydawnictw [Gonet 1993, s. 260–261].

Na kolejnych plenarnych naradach roboczych członków Federacji dzielono się doświadczeniami z zakresu komputeryzacji oraz wspólnie szukano rozwiązań powstających problemów. Warto nadmienić, że biblioteki Federacji tworzą różnego rodzaju komputerowe kartoteki tematyczne i bibliografie poszczególnych dyscyplin naukowych. Zakończeniem pewnego etapu prac było udostępnienie pierwszego centralnego katalogu FIDES sieciom komputerowym EARN i INTERNET [Gonet 1994, s. 144–146; ABPAT F, Stolz 1992–1993]*. Dla potrzeb automatyzacji bibliotek kościelnych zrzeszonych w Federacji zalecono stosowanie komputerowego programu bibliotecznego MAK, organizowano szkolenia jego użytkowników i administratorów [Gonet 1993, s. 257–261].

Federacja FIDES nawiązała kontakt ze Stowarzyszeniem Amerykańskich Bibliotek Teologicznych – ATLA w USA, które wydaje międzynarodową bazę danych na CD-ROM – *Religion Indexes* i będzie się starała o włączenie do tejże bibliografii polskiego piśmiennictwa teologicznego. Nawiązała także kontakt z innymi ośrodkami bibliotecznymi w kraju i za granicą [Gonet 1993, s. 261; Gonet 1994, s. 147; Bednarczyk 1996, s. 14]. We wrześniu 1998 r. do Federacji należało 88 bibliotek kościelnych. W pracach nad automatyzacją bardzo zaawansowane są m.in. biblioteki uczelni katolickich, seminariów duchownych diecezjalnych i zakonnych, a także biblioteki klasztorne [Bednarczyk 1994, s. 86; Pernal 1994, s. 18–19].

Konferencja Episkopatu Polski na sesji plenarnej w Warszawie w dniu 18 marca 1995 r. erygowała Federację Bibliotek Kościelnych FIDES i zatwierdziła

* Ponadto odbywały się spotkania szkoleniowe: w dniach 7–9.12.1992 i 21–23.09.1993 w Lublinie oraz 4.01.1994 w Warszawie.

statut [ABPAT Dekret 1995]. Federacja otrzymała również osobowość prawną zgodnie z rozporządzeniem Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 17 października 1995 r. [Bednarczyk 1996, s. 14].

Z inicjatywy Federacji zorganizowano kursy szkoleniowe, np. w Warszawie w latach 1995, 1996 i 1997 dla administratorów programu MAK, a dla początkujących użytkowników w 1997 r. Należy tu podkreślić szczególną aktywność ks. Krzysztofa Goneta. Kursy odbyły się również w Krakowie w zakresie korzystania z programu MAK w czerwcu i październiku 1995 r. [Bednarczyk 1995, s. 28; Bednarczyk 1996, s. 14; Bednarczyk 1997b, s. 15]. We współpracy z krakowskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego zostały przeprowadzone kursy przez wykładowców Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ – w 1998 r. kurs „Opis bibliograficzny w formacie MARC BN w bazach programu MAK dla bibliotek FIDES”, który obejmował zasady opisu książek jedno- i wielotomowych, tworzenie haseł ujednocionych, katalogowanie czasopism i innych typów dokumentów [AFBKF Kurs 1998], a w 1999 r. z podstaw korzystania z programu MAK i Internetu [AFBKF Kurs 1999].

Pracownicy bibliotek należących do Federacji FIDES udzielali i udzielają sobie nawzajem pomocy oraz konsultacji w zakresie obsługi i działania programu MAK. FIDES odbywa corocznie Walne Zgromadzenie, a jej Zarząd zbiera się kilka razy w roku.

Federacja od 1995 r. wydaje czasopismo „FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych”. W tym półroczniku publikowane są dokumenty i sprawozdania dotyczące działalności Federacji oraz artykuły poświęcone aktualnym problemom pracy bibliotek kościelnych [Bednarczyk 1997a, s. 396].

Za największe osiągnięcie Federacji uznać należy realizację założeń programowych FIDES w pracy jej bibliotek członkowskich. Ciągłe zwiększa się ilość informacji oferowanych czytelnikom w postaci komputerowych baz danych, intensyfikuje się wymiana informacji z zakresu nauk kościelnych z wykorzystaniem nowoczesnych metod i środków przekazu, jak np. CD-ROM, wymiana baz, praca w sieciach komputerowych. Postępują prace nad tworzeniem zrębów polskiej bibliografii nauk teologicznych. Docenić trzeba rolę Federacji, jako forum wymiany doświadczeń pomiędzy bibliotekami kościelnymi w zakresie ich codziennego owocnego funkcjonowania [Bednarczyk 1997b, s. 13–14].

W najbliższym czasie do ważniejszych zadań Federacji można zaliczyć m.in.:

- staranie o umożliwienie bibliotekom członkowskim szerszego dostępu do Internetu;
- działania zmierzające do stworzenia komputerowej sieci bibliotek kościelnych;
- włączenie się do prac nad przygotowaniem ujednoczonych formatów opisu bibliograficznego oraz kartotek haseł wzorcowych (szczególnie z zakresu szeroko rozumianych nauk kościelnych);
- prowadzenie spotkań, szkoleń, kursów, poradnictwa w zakresie prac bibliotecznych, a zwłaszcza w zakresie sprzętu, programów i usług komputerowych związanych z funkcjonowaniem bibliotek w różnych regionach Polski;
- wypracowanie form działalności gospodarczej, pozwalającej zdobywać fundusze na rozwój bibliotek kościelnych (np. fundacje, płatne ekspertyzy, staże, wyjazdy szkoleniowe za granicę);

- przygotowanie i wydawanie materiałów szkoleniowo-metodycznych oraz bibliografii na aktualne tematy;
- propagowanie nowatorskich rozwiązań oraz szczególnych osiągnięć w pracy poprzez prowadzenie kursów oraz fundowanie nagród;
- nawiązanie współpracy z bibliotekami wyższych uczelni i instytutów w kraju i za granicą, a także z bibliotekami Kościołów niekatolickich [Bednarczyk 1995, s. 29–30; Kocójowa 1996, s. 49–54].

MIĘDZYNARODOWA RADA STOWARZYSZEŃ BIBLIOTEK TEOLOGICZNYCH

W dniu 2 czerwca 1980 r. w Warszawie odbyło się spotkanie kierownictwa Stowarzyszenia Polskich Bibliotek Teologicznych z Generalnym Sekretarzem Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Bibliotek Teologicznych Teologicznych (Conseil International des Associations de Bibliothèques de Théologie – CIABT) – drem Juanem Antonio Cervello³-Margalefem [ABPAT Górski, Sprawozdanie 1980; ABPAT Górski, Relazione 1980; ABPAT Górski 1983a]. Tym samym stworzona została podstawa do włączenia się w działalność Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Teologicznych. Polacy uczestniczący w posiedzeniach Międzynarodowej Rady w charakterze „obserwatora” reprezentowali własną instytucję [ABPAT Górski 1983b; ABPAT Górski 1985].

Federacja FIDES została formalnie przyjęta jako członek zwyczajny do CIABT na jej dorocznym posiedzeniu odbytym w Lille, we Francji, dnia 9 września 1995 r. [AFBKF Dokumenty 1995; Bednarczyk 1996, s. 14].

We Frankfurcie we wrześniu 1957 r. Arbeitsgemeinschaft Katholisch-Theologischer Bibliotheken (AKThB) z okazji dziesięciolecia swego powstania zorganizowało spotkanie z bibliotekarzami zagranicznymi, które dało początek idei utworzenia instytucji, pozwalającej na regularne zebrania delegatów stowarzyszeń i mającej na celu uzgadnianie wspólnych przedsięwzięć ogółu bibliotek teologicznych. W końcu, poprzez „Projekt międzynarodowej współpracy pomiędzy bibliotekami teologicznymi”, doszło 18 października 1961 r. we Frankfurcie do pierwszego zebrania delegatów trzech stowarzyszeń AKThB – Niemcy, VSKB (Vereniging voor Seminarie – en Kloosterbibliotheken – od 1974 r. nazwa: Vereniging voor het Theologisch Bibliothecariaat – VTB) – Holandia, ABSR (Association des Bibliothèques de Sciences Religieuses – później L'Association Bibliothèques Ecclésiastiques de France – ABEF) – Francja [Mech 1996, s. 1; Geuns 1998b, s. 4–5; Geuns 1998a, s. 43–44; Mech 1990, s. 37–38]. Osiągnięto wówczas porozumienie, zawierające pewne wskazówki dotyczące kierowania wspólnymi działaniami. Nowa instytucja przybrała nazwę: *Comité international de Coordination des Associations de Bibliothèques de Théologie catholique (CIC)* [Mech 1996, s. 1]. W latach 1961–1971 odbyło się dziesięć posiedzeń CIC, z tego siedem we Frankfurcie, dwa w Nijmegen, jedno w Paryżu, na których omawiano zagadnienia związane ze współpracą bibliotek teologicznych [Mech 1996, s. 4].

Od samego początku zostały zainicjowane następujące projekty:

- Scripta Recenter Edita – międzynarodowe czasopismo bibliograficzne;
- Bibliographia ad usum seminariorum – seria tematycznych bibliografii;

- VSKB World Library Service – międzynarodowa księgarnia;
- TEOL (Teologici Exquisiti Oblatique Libri) – program wymiany książek o wyczerpanym nakładzie;
- reprodukcja starych dokumentów na mikrofiszę pod nadzorem opactwa benedyktynów w Slangenburgu w Holandii.

Obecnie kontynuowane są tylko dwa ostatnie projekty [Geuns 1998b, s. 6].

W 1970 r. we Frankfurcie podczas dziewiątego zebrania CIC podjęto decyzję o jego przekształceniu w Międzynarodową Radę Stowarzyszeń Bibliotek Teologicznych – CIABT z siedzibą w Holandii. Do trzech pierwszych stowarzyszeń dołączyło Vereniging van Religieus – wetenschappelijke Bibliothecarissen (VRB) z Belgii [Geuns 1998b, s. 7; Mech 1996, s. 4].

W oficjalnych statutach Rady zawarty jest potrójny cel: 1) wspieranie współpracy pomiędzy zrzeszonymi członkami; 2) reprezentowanie ich interesów na płaszczyźnie międzynarodowej; 3) przyczynianie się do dalszego rozwoju bibliotek teologicznych, niezależnie od tego czy są one zrzeszone, czy też nie, w szczególności wspomaganie tych, które muszą pracować w trudnych warunkach.

Kontrolę nad pracami Rady sprawują dwa organy: Zgromadzenie Ogólne i Zarząd. Poszczególne delegacje spotykają się przynajmniej raz w roku i decydują o formach wspólnych działań, jednak z uwzględnieniem autonomii stowarzyszeń narodowych [Geuns 1998b, s. 8–9].

Statut Rady dopuszcza dwa sposoby uczestnictwa: pierwsze – to członkostwo zwyczajne, które otrzymują stowarzyszenia narodowe. Drugą formą jest członkostwo nadzwyczajne, które może zostać przyznane ważnym bibliotekom, posiadającym obszerne zbiory teologiczne [Geuns 1998b, s. 8].

Od 1971 r. zgromadzenia ogólne Rady, w którym może uczestniczyć po dwóch delegatów stowarzyszeń członkowskich i po jednym reprezentancie członków nadzwyczajnych, odbywają się regularnie co roku [Mech 1996, s. 4]. Za każdym razem w innym kraju w celu zapoznania się z rzeczywistą sytuacją każdego należącego do tej organizacji stowarzyszenia. Rada stopniowo zwiększała liczbę członków. Zwłaszcza po 1990 r., kiedy to dzięki zmianom politycznym w Europie Środkowej i Wschodniej przed bibliotekami teologicznymi otworzyły się możliwości założenia własnych stowarzyszeń oraz udziału w międzynarodowej współpracy [Geuns 1998b, s. 7–8]. Nawiązano kontakty ze stowarzyszeniami bibliotek teologicznych w Austrii, Szwajcarii, Hiszpanii, Słowenii. Stanach Zjednoczonych, Australii i Nowej Zelandii. Od 1971 do 1986 r. Rada była członkiem Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarzy – FIAB / IFLA.

W działalności Rady na uwagę zasługuje troska o redagowanie przez Stowarzyszenie *Clavis Foliorum Periodicorum Theologicorum*. Ten, realizowany jako międzynarodowy projekt, leksykon bio- i bibliograficzny czasopism teologicznych odgrywa dużą rolę w pracy bibliotekarzy i czytelników [Geuns 1998b, s. 21; Mech 1996, s. 5–6].

Postęp automatyzacji ułatwia wszystkim zrzeszonym związkom wzajemny dostęp do usług bibliotecznych. Ostatnie lata CIABT wykorzystywał do ulepszenia sposobu indeksowania zbiorów w zakresie badań teologicznych i biblijnych w różnych językach europejskich. Celem projektu ETHERELI (European

Thesaurus for Indexing in Religious Libraries) jest przygotowanie tezauryusa dostępnego *online* w większości języków europejskich.

Chociaż współpraca z bibliotekami wiąże się z licznymi trudnościami, członkowie Rady są przekonani, że jest ona fundamentem dobrej jakości bibliotekarstwa teologicznego. Należy wykorzystywać dzisiejsze możliwości komunikacji elektronicznej w celu propagowania jedności i współpracy poza granicami narodów oraz dzielenia się istniejącymi już usługami bibliotecznymi z wszystkimi bibliotekami teologicznymi [Geuns 1998b, s. 21–22; AFBKF Projekt 1998].

W dniach od 12 do 18 września 1998 r. w Krakowie obradowało Zgromadzenie Ogólne Międzynarodowej Rady. Po raz pierwszy przedstawiciele 13 stowarzyszeń bibliotek teologicznych z całej niemal Europy oraz Stanów Zjednoczonych obradowali w naszym kraju. Przybyli oni na zaproszenie ks. prof. dra hab. Adama Kubisia, rektora Papieskiej Akademii Teologicznej i polskiej Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Zjazd delegatów stowarzyszeń bibliotek teologicznych wpisał się w obchody 600-lecia Wydziału Teologicznego Akademii Krakowskiej. Z uczestnikami Rady spotkał się metropolita krakowski ks. kard. Franciszek Macharski, podkreślając rolę bibliotek kościelnych. Podczas zjazdu goście wysłuchali referatów ks. dra Mariana Zielnioka, prof. dr hab. Marii Kocójowej i red. Stefana Wilkanowicza, zapoznając się z sytuacją Kościoła i kultury w naszym kraju, a także z sytuacją bibliotek w Polsce. W czasie obrad miało też miejsce spotkanie z rektorem PAT ks. bpem prof. drem hab. Tadeuszem Pieronkiem i prorektorem ks. prof. dr. hab. Łukaszem Kamykowskim, a także z Zarządem Federacji FIDES. Przewodniczący „Conseil” dr Andrzej Geuns spotkał się z ks. prof. Adamem Kubisiem [Homan 1998, s. 22; AFBKF Protocole 1998, s. 4].

Jednym z punktów obrad było omówienie stanu prac nad wielojęzycznym tezaurem teologicznym, który powinien ułatwić opis książek teologicznych i ich wyszukiwanie, także polskim czytelnikom. Federacja FIDES uczestniczy w tym projekcie [Homan 1998, s. 22].

Podczas spotkania podjęto decyzję o zmianie nazwy „Conseil” na „Bibliothèques Européennes de Théologie” (BETH – Europejskie Biblioteki Teologiczne), która została zatwierdzona podczas Zgromadzenia Ogólnego w 1999 r. [AFBKF Protocole 1998, s. 4].

Uczestnicy spotkania po zakończeniu obrad zwiedzili najcenniejsze krakowskie zabytki, kopalnię soli w Wieliczce oraz Bibliotekę Jagiellońską i Bibliotekę Papieskiej Akademii Teologicznej, a następnie udali się na Jasną Górę do Częstochowy [AFBKF Program 1998].

Współpracę pomiędzy stowarzyszeniami bibliotek teologicznych ożywia idea: biblioteki muszą się znać i pomagać sobie wzajemnie, by dobrze wypełniać swą pracę oraz pewność, że rozwój bibliotek teologicznych jest służbą konieczną dla wiary Kościoła i jego świadectwa [Mech 1996, s. 7].

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

Źródła

- ABPAT – Archiwum Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej
- ABPAT, Dekret Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 kwietnia 1995
- ABPAT, (1983a) T. Górski, Do ks. prof. A. Kubisia – Sekretarza Rady Naukowej Episkopatu, Prorektora PAT, Kraków, 26 II 1983
- ABPAT, (1983b) [T. Górski], Do ks. Rektora [PAT], Kraków, 11 X 1983
- ABPAT, T. Górski, Do ks. bpa Rektora [PAT], Kraków, 16 IV 1985
- ABPAT, [T. Górski], Notatki
- ABPAT, T. Górski, Relazione Riguardante la Riunione Svoltasi a Varsavia il. 2 giugno 1980
- ABPAT, [T. Górski], Sprawozdanie ze spotkania Kierownictwa Stowarzyszenia Bibliotek Teologicznych w Polsce z Juan Antonio Cervello-Margalefem, 1980
- ABPAT, T. Górski, Sprawozdanie z udziału w Zebraniu Generalnym Conseil International des Associations de Bibliothèques de Théologie (CIABT) odbytym w Paryżu w dniach 8 i 9 września 1985 r. i udziału w sesji Association des Bibliothèques Ecclésiastiques de France odbytej w Paryżu w dniach 9–13 września 1985 r., Kraków 14.10.1985
- ABPAT F, Statut Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, art. 6
- ABPAT F, T. Stolz ks., Narada Robocza Bibliotek Federacji FIDES (Sprawozdanie), (Lublin, 30.09.1992); Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES. Druga Narada Robocza (Sprawozdanie), Lublin, 8.05.1993
- ABPAT S, Ks. prof. W. Świerżawski – Rektor PAT w Krakowie i Przewodniczący Kolegium Rektorów Wyższych Uczelni Papieskich do O. Prof. Kazimierza Marciniaka, Kraków, 28 I 1991
- ABPAT S, Statut SPBT – Statut Stowarzyszenia Polskich Bibliotek Teologicznych
- AFBKF – Archiwum Federacji Bibliotek Kościelnych – FIDES, Kraków
- AFBKF, Dokumenty dotyczące kursu 24–27 XI 1998 r.
- AFBKF, Dokumenty dotyczące kursu 9–11 VI 1999 r.
- AFBKF, Dokumenty dotyczące przyjęcia FIDES do CIABT, w dniu, 9 IX 1995
- AFBKF, Program posiedzenia CIABT, Kraków, 12–18 IX 1998 r.
- AFBKF, Project Ethereli, Rapport d'activité, Juin – Septembre 1998, Centre Informatique et Bible – Maredsous (Belgique)
- AFBKF, Protocole de la 27e Assemblée Générale des Bibliothèques Européennes de Théologie – BETH, anciennement CIABT, Cracovie, le 13–17 septembre 1998, s. 5

Opracowania

- Bednarczyk, J. (1997a). FIDES. Biuletyn Bibliotek Kościelnych, *Prz. Bibl.* 65, 4, s. 395–396.
- (1997b). Sprawozdanie z działalności Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES w okresie 19 VI 1996–13 V 1997, *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1–2, s. 13–15.
- (1996). Działalność Federacji Bibliotek Kościelnych – FIDES (20 VI 1995 – 31 XII 1996), *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1–2, s. 13–17.
- (1995). Ku lepszej organizacji pracy w bibliotekach kościelnych – Federacja FIDES, *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1, s. 21–32.
- (1994). Biblioteki kościelne w Polsce. W: Jagosz, M. (red.). Materiały XV Sesji Stałej Konferencji Archiwów, Bibliotek i Muzeów Polskich na Zachodzie 23–26.09.1993, Rzym, s. 79–89.

- Geuns, A. (1998a). Conseil International des Associations de Bibliothèques de Théologie, *Mitteilungsblatt der Arbeitsgemeinschaft Katholisch-Theologischer Bibliotheken* 45, p. 43–47.
- . (1998b). De International Council of Associations of Theological Libraries. Geschiedenis, huidige vorm, projecten, samenwerking met verenigingen buiten Europa. V.R.B. [*Vereniging van Religieus-Wetenschappelijke Bibliothecarissen*] *Informatie* 28, 1–2, p. 3–22.
- Gonet, K. (1994). Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES. W: Ryszewski, B. (red.). Komputeryzacja bibliotek. Materiały konferencji 24–26 maja 1993 r., Toruń: UMK, s. 143–148.
- . (1993). Komputeryzacja bibliotek i możliwości jej wpływu na procesy gromadzenia księgozbiorów w bibliotekach kościelnych. Zarys problematyki, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 62, s. 255–268.
- . (1991a). Komputeryzacja w Bibliotece Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego św. Jana Chrzciciela w Warszawie, *Prz. Bibl.* 59, 3–4, s. 246–254.
- . (1991b). Narada kościelnych bibliotek wiodących nt. komputeryzacji, Warszawa-Bielany, 23.09.1991, *Pismo Okólne – Biuletyn Informacyjny, Biuro Prasowe Episkopatu Polski* 24, 46/91/1236 z dn. 11–17 XI, s. 5–6.
- Homan, A. (1998). Bibliotekarze w Krakowie, *Gość Niedzielny*, 75, 47, (22 XI 1998), s. 22.
- Kocójowa, M. (1996). Pracownik bibliotek kościelnych w XXI wieku, *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1–2, s. 47–57.
- Mech, P. (1990). L'Association des Bibliothèques Ecclésiastique de France, *Conseil International des Associations de Bibliothèques de Théologie [CIABT]*, 1961–1990 [druk:] 1990, s. 37–46.
- .; H. Morlion SJ; A. Geuns (1996), *Le Conseil International des Associations de Bibliothèques de Théologie, CIABT 1961–1996* [druk:] 1996, s. 1–7.
- Pernal, A. (1994). Biblioteki bez granic, *Magazyn – Słowo – Dziennik Katolicki* 2, 7, 11–12–13.02, s. 18–19.

Maria Próchnicka

MODELOWANIE PROCESU WYSZUKIWANIA INFORMACJI SHAPING OF INFORMATION RETRIEVAL PROCESSES

Abstrakt: *W teorii informacji modelowanie procesów jej wyszukiwania ma istotne znaczenie jako podstawa prac projektowych dotyczących systemów informacji. Wychodząc od krytyki zbyt wąskich – zakładających stabilność i definiowalność potrzeb informacyjnych – modeli standardowych procesu wyszukiwania informacji, omówiono inne podejścia do modelowania: poznawcze, kładące nacisk na aspekty konsytuacyjne wyszukiwania, oraz konwersacyjne, uwypuklające interakcyjność tego procesu. Najwięcej uwagi poświęcono tzw. modelom konwersacyjnym, posługującym się w opisie interakcji użytkownika z systemem „metaforą dialogu”. Podjęto próbę charakterystyki i wyodrębnienia cech specyficznych dialogu użytkownika z systemem.*

Abstract: *In the theory of information, shaping of information retrieval processes is very important as the base for designing systems of information. The author begins with the critical examination of too narrow, standard models of information retrieval which assume that information needs are stable and possible to define. Then, other approaches to this problem are discussed: cognitive, laying stress on situational aspects of information retrieval and conversational, emphasizing the interactivity of this process. The author concentrated mainly on so called conversational models, which use the „metaphor of dialogue” for describing interactions between a system and its users. There is also an attempt to characterize and distinguish specific features of such interactions and dialogues.*

*

*

*

W teorii wyszukiwania informacji proponuje się wiele modeli opisujących proces jej wyszukiwania. Najbardziej charakterystyczną cechą rozwojową tych modeli jest zwiększanie roli użytkownika jako komponentu systemu wyszuki-

wania informacji i podkreślanie znaczenia efektywnej interakcji użytkownika z systemem jako głównego elementu procesu wyszukiwania.

STANDARDOWE MODELE PROCESU WYSZUKIWANIA INFORMACJI

Najogólniej rzecz biorąc, można wyróżnić trzy typy modeli procesu wyszukiwania informacji. Pierwszy z nich obejmuje najwcześniejsze – chronologicznie – modele standardowe. Najbardziej lakonicznie i trafnie scharakteryzował tę grupę modeli N. Belkin, pisząc:

[...] wyszukiwanie informacji najczęściej było interpretowane jako problem wyboru tekstów z bazy danych w odpowiedzi na mniej lub bardziej ściśle sformułowane pytanie. Z tego punktu widzenia najważniejszymi procesami związanymi z wyszukiwaniem informacji były sposoby reprezentowania tekstu i pytania oraz techniki porównywania tych reprezentacji [Belkin [ftp://scils.rutgers.edu](http://scils.rutgers.edu), katalog pub/belkin/papers].

Należy tu podkreślić – i zwraca na to uwagę także Belkin – że przy takim modelowaniu procesu wyszukiwania informacji, gdzie centralnym problemem jest znalezienie adekwatnych metod reprezentowania dokumentów i pytań oraz skutecznych technik porównywania tych reprezentacji i formułowania odpowiedzi, w celu osiągnięcia jak najwyższego wskaźnika relewancji, użytkownik nie stanowi istotnego komponentu procesu wyszukiwania, jest klientem systemu, a nie jego równorzędnym partnerem. Cała uwaga systemu skierowana ku użytkownikowi jest skupiona na tym, aby zapewnić mu możliwość jak najlepszego odzwierciedlenia jego potrzeby informacyjnej w postaci pytania do systemu. Temu też ma służyć interfejs, co zapewniają takie m.in. jego cechy funkcjonalne, jak:

- pomoc użytkownikowi w wyrażeniu pytania przez np. umożliwienie wyboru terminów wyszukiwawczych z tezaury;
- pomoc użytkownikowi w precyzowaniu pytania przez np. wskazanie terminów w pytaniu, które są niezrozumiałe czy wieloznaczne lub wprowadzenie do pytania terminów będących synonimami wyrażen zastosowanych przez użytkownika;
- pomoc użytkownikowi w sformułowaniu pytania wyszukiwawczego [Vickery & Vickery 1993, s. 105–106].

U podstaw standardowego modelu procesu wyszukiwania informacji stoi, po pierwsze, mocne przeświadczenie o względnej stabilności i możliwości zdefiniowania (nazwania) potrzeb informacyjnych określonego użytkownika oraz, po drugie, że najbardziej stosownym, właściwym sposobem zaspokojenia potrzeb informacyjnych jest poszukiwanie i wybór odpowiednich dokumentów*. Oba te założenia, jakkolwiek mocno ugruntowane, nie stanowią dostatecznie

*Spostrzeżenie to wielokrotnie zresztą było wysuwane przez różnych autorów, zwolenników tzw. kognitywistycznego podejścia do analizowania procesu wyszukiwania informacji, tzn. lokowania go w obrębie pokonywania sytuacji problemowej i traktowania zaspokajania potrzeb informacyjnych jako warunków rozwiązania problemu. Oprócz Belkina kognitywistyczny model wyszukiwania informacji lansowali m.in.: [Ingwersen 1996], [Wilson & Streatfield & Wersig 1982].

mocnych podstaw do zbudowania modelu odzwierciedlającego całą złożoność zachowań informacyjnych człowieka. Biorąc za podstawę tworzenia systemu stabilność i precyzyjne definiowanie potrzeb, gubią z pola widzenia cały obszar zmienności i niedookreśloności, tak charakterystyczny dla wszelkich twórczych zachowań człowieka, w tym także zachowań informacyjnych. Belkin wskazuje na inne jeszcze konsekwencje przyjęcia standardowego modelu. Jedną z nich jest ignorowanie znaczenia interakcji między użytkownikiem a tekstem dokumentu. Proces tworzenia reprezentacji tekstu i porównywania reprezentacji tekstu i pytania odbywa się bowiem bez udziału użytkownika, gdy tymczasem jego interakcja z tekstem dokumentu może stać się np. źródłem zmiany potrzeb informacyjnych w wyniku dostrzeżenia nowych perspektyw badawczych. Inną konsekwencją jest wspieranie jednej tylko formy zachowań informacyjnych, związanej z wyszukiwaniem dobrze określonych „porcji” informacji. Warto więc zauważyć, że celem zachowań informacyjnych użytkownika nie zawsze jest znalezienie czegoś konkretnego i z góry określonego, często zachowania informacyjne polegają po prostu na „szperaniu”, np. szukaniu czegoś podobnego do wcześniejszych rezultatów wyszukiwania itp. [Belkin <ftp://scils.rutgers.edu>, katalog pub/belkin/papers].

POZNAWCZE MODELE PROCESU WYSZUKIWANIA INFORMACJI

Ograniczenia standardowych modeli wyszukiwania informacji, wyjaśniających tylko pewną szczególną klasę zachowań informacyjnych, skłoniły badaczy do poszukiwania bardziej globalnych modeli alternatywnych, w których zintegrowane zostałyby różne typy zachowań informacyjnych. Modele te można zaliczyć do grupy **modeli poznawczych**, koncentrujących się nie tyle na opisie samego „mechanizmu” wyboru tekstów z bazy, co raczej na **celach** procesu poszukiwaniu informacji i **czynnikach motywujących użytkownika** do jego podejmowania. Kluczowym założeniem przy budowaniu modeli poznawczych stało się przyjęcie **sytuacji problemowej** użytkownika – traktowanej jako pewien dysonans między aktualnym a antycypowanym stanem wiedzy – i, wynikającego z sytuacji problemowej, zapotrzebowania na informację, jako kontekstu, w którym użytkownik podejmuje jej wyszukiwanie, zmierzając do zredukowania dysonansu poznawczego, czyli osiągnięcia rozwiązania problemu. Za podstawową cechę sytuacji problemowej należy uznać dynamizm, dynamiczny jest też proces poszukiwania informacji wpisany w proces rozwiązywania problemu. Obszerne rozważania dotyczące zmienności sytuacji problemowej i wynikających z tego konsekwencjach teoretycznych i praktycznych znaleźć można w pracy *Informacja a umysł* [Próchnicka 1991]. Szczególnym przejawem dynamizmu procesu wyszukiwania informacji jest zmienność potrzeb wynikająca ze zmian cech sytuacji problemowej oraz zmieniającej się wiedzy użytkownika o problemie.

Zatem, przyjęcie kontekstu sytuacji problemowej dla zachowań informacyjnych użytkownika obala przeświadczenie o stabilności i precyzyjności potrzeb na rzecz założenia o zmienności i nieokreśloności potrzeb. W literaturze znaleźć można wiele teoretycznych rozważań oraz empirycznych dowodów potwierdzających ten punkt widzenia. Warto tu przypomnieć o pracach Belkina &

Oddy'ego & Brooksa [1982], Belkina & Seegera & Wersiga [1983] oraz Wersiga [1979].

Przeświadczenie o tym, że proces wyszukiwania informacji jest dynamiczny, a jego dynamika jest konsekwencją zmienności potrzeb i odpowiednich dla ich zaspokajania sposobów zachowań informacyjnych, sprawia, że centralnym elementem tego procesu staje się **użytkownik**, a podstawową cechą procesu – **interaktywność**.

MODELE KONWERSACYJNE PROCESU WYSZUKIWANIA INFORMACJI

Interaktywność ma dwa oblicza. Po pierwsze, w system realizujący proces wyszukiwania informacji muszą być wbudowane mechanizmy pozwalające na rozpoznanie i zrozumienie celów oraz zamierzeń użytkownika, po drugie, inicjatywa w sterowaniu procesem wyszukiwania informacji powinna być zmienna i przechodzić – w zależności od typu interakcji – z systemu na użytkownika lub odwrotnie. W systemie opartym na modelu standardowym użytkownik nie ma praktycznie prawie żadnego wpływu na sterowanie procesem wyszukiwania informacji, gdyż kluczowy dla tego modelu mechanizm porównywania reprezentacji tekstu i pytania jest całkowicie autonomiczny względem użytkownika. Nie można powiedzieć, że w systemie standardowym użytkownik jest całkowicie pozbawiony wpływu na sterowanie procesem wyszukiwania, gdyż systemy te oferują użytkownikom możliwość modyfikacji pytania w oparciu o rezultaty oceny potencjalnej relewancji wyników wyszukiwania w odniesieniu do potrzeb użytkownika (jest to oparte na mechanizmie określanym jako *relevance-feedback*). Ocena relewancji jest jednak dokonywana przez użytkownika nie na podstawie tekstu oryginalnego, a tylko reprezentacji tekstu, zaś jej rezultatem jest najczęściej wybór (z owej reprezentacji) bardziej stosownych terminów wyszukiwawczych do modyfikacji pytania. Przedstawione wyżej rozumienie interaktywności stało się podstawą do stworzenia **modeli konwersacyjnych**. Terminu tego użyli Stein & Thiel [1993], uwzględniając w charakterystyce procesu interakcji użytkownika z systemem integrację takich elementów, jak wiedza o użytkowniku, wiedza o zadaniach, wiedza o strukturze dialogu oraz wiedza o dziedzinie stanowiącej zakres tematyczny systemu.

Jak zauważa A. Tissen, podstawową trudnością w modelowaniu procesu wyszukiwania informacji i zachodzących w jego obrębie interakcji użytkownika z systemem obsługującym ten proces jest – znaczny na ogół – rozdźwięk między tym, czego oczekuje od systemu użytkownik, a faktycznymi możliwościami systemu. Stąd też dopasowanie wymagań użytkownika do możliwości systemu nie zawsze jest łatwo osiągalne. Pisze ona:

[...] wiedza użytkownika o systemie i przechowywanych w nim danych jest niekompletna, ogólnikowo sformułowana, niespójna i nietrwała. Osiągnięcie zgodności między potrzebami użytkownika a zdolnością systemu do wyszukania i zaprezentowania informacji odpowiadającej intencjom użytkownika i wynikającej z sytuacji dialogowej przeważnie nie jest oczywiste [Tissen 1993].

W celu pokonania tych trudności proponuje się przyjęcie w procesie modelowania interakcji użytkownika z systemem technik rozumowania opartych

na konkretnych przypadkach realizacji zadań wyszukiwawczych w określonej dziedzinie wiedzy czy zastosowań (*case-based reasoning technique*). Oznacza to przejście od prób budowania modeli uniwersalnych procesu wyszukiwania informacji, niezależnych od kontekstu tematycznego zadania wyszukiwawczego, do tworzenia modeli szczegółowych opisujących rozwiązywanie problemów wyszukiwawczych w poszczególnych dziedzinach wiedzy czy grupach zagadnień. W obrębie określonej dziedziny wiedzy zadania wyszukiwawcze są bowiem do siebie podobne z uwagi na cel czy sposób realizacji. Zatem, zamiast rozwiązywać problem wyszukiwawczy od zera, co wiąże się z koniecznością zdefiniowania poszczególnych elementów jego struktury, zbudowania hierarchii celów wyszukiwania (opisywanych przez potrzeby) oraz opracowania planu działania, wykorzystuje się zestaw opisów uprzednich – zakończonych sukcesem – sesji wyszukiwawczych (przypadków), adaptując je do rozwiązywania nowych problemów wyszukiwawczych. Wymaga to stworzenia zbioru (biblioteki) takich przypadków oraz zaproponowania **metod ich opisu**. W modelach konwersacyjnych poszczególne przypadki są opisywane jako sekwencja replik dialogowych (takich jak np. informowanie, oferowanie, odrzucenie). Prawidłowe zbudowanie modelu interakcji użytkownika z systemem z wykorzystaniem technik rozumowania opartych na przypadku wymaga zatem opracowania typologii zadań wyszukiwawczych (traktowanych jako uzewnętrznienie interakcji użytkownika z systemem) i dopasowania do poszczególnych typów zadań odpowiednich schematów dialogu. Bardzo ważnym problemem do rozwiązania jest też znalezienie sposobów dostosowywania określonych przypadków do aktualnej sytuacji wyszukiwawczej, co wiąże się z indeksowaniem przypadków i możliwością ich wyszukania we właściwym czasie [Belkin & Cool & Stein & Thiel 1994].

Opracowaną w oparciu o kryteria poznawcze typologię zadań wyszukiwawczych, traktowanych jako sekwencja interakcji użytkownika z systemem, znaleźć można w pracach Belkina & Marchettiego & Cool [1990, 1993, 1994]. W typologii tej przyjmuje się, że każde zadanie wyszukiwawcze jest zestawem pojedynczych interakcji następujących po sobie w określonej kolejności w zależności od zmian sytuacji problemowej użytkownika oraz że każda interakcja z systemem da się opisać za pomocą czterech dwubiegunowych wymiarów: metoda interakcji, cel interakcji, tryb wyszukiwania, zasoby brane pod uwagę w procesie interakcji. Biorąc pod uwagę cztery wymiary opisujące interakcję z systemem oraz dwa bieguny przypisywane każdemu wymiarowi, otrzymujemy w rezultacie szesnaście rodzajów interakcji, które twórcy koncepcji nazywają strategiami wyszukiwania informacji (*information-seeking strategies*). Jeżeli założymy – zgodnie zresztą z rzeczywistą naturą zachowań informacyjnych – że charakter poszczególnych wymiarów nie jest dwubiegunowy, lecz każdy z nich opisuje pewne kontinuum, otrzymamy wielowymiarową przestrzeń strategii wyszukiwania informacji. Każde zadanie wyszukiwawcze, wynikające z sytuacji problemowej użytkownika, może być zatem opisane jako sekwencja strategii wyszukiwania informacji występujących w tak zdefiniowanej przestrzeni.

Belkin i jego współpracownicy przyjmują poszczególne rodzaje interakcji – określane przez nich jako strategie wyszukiwania informacji – za podstawę do opisu każdego indywidualnego zadania wyszukiwawczego rozumianego jako przechodzenie od jednej strategii (interakcji) do następnej.

Koncepcja przestrzeni strategii wyszukiwawczych dostarcza teoretycznych i typologicznych podstaw do opisu reprezentatywnych – dla określonych sytuacji wyszukiwawczych – zachowań użytkowników w interakcji z systemem [Belkin & Cool & Stein & Thiel 1994, s. 18]. Jest to jednak tylko jeden z poziomów opisu interakcji wymagający uzupełnienia o poziom opisu dialogu użytkownika z systemem. Zapoczątkowanie dialogu przez użytkownika i podjęcie go przez system jest bowiem swoistym uzewnętrznieniem interakcji. Analiza sensu poszczególnych replik dialogowych pozwala na zidentyfikowanie zadania wyszukiwawczego i przypisanie go określonemu typowi. Modele konwersacyjne opierają się na założeniu, że „interaktywny proces poszukiwania informacji da się przedstawić w postaci złożonej sieci <aktów dialogowych>, opartej na wielowarstwowej przestrzeni taktyk i strategii dialogowych” [Gulla & Stein 1997].

W modelach konwersacyjnych termin „dialog” ma bardzo szeroki – daleki od standardowego – zakres znaczeniowy. Jak zauważa A. Stein, w interaktywnych systemach wyszukiwawczych, oferujących użytkownikom różne formy komunikowania się z systemem, „akty dialogu” mogą być realizowane zarówno za pomocą środków lingwistycznych, jak i nielingwistycznych (takich jak np. „kliknięcie” myszy czy wybór opcji z menu) potoczne [Stein & Thiel 1993, s. 283]. Tak jak dialog w literaturze może być tylko stylizacją na mówienie, tak dialog użytkownika z systemem jest jedynie symulacją rzeczywistego dialogu mówionego, odbywającego się między ludźmi (użytkownikiem i dostawcą informacji) w konkretnej sytuacji wyszukiwawczej*. H. Markiewicz podaje następującą definicję dialogu: „czasowo ciągły łańcuch wypowiedzi (replik) co najmniej dwóch podmiotów mówiących, pozostających ze sobą w bezpośrednim i wymiennym kontakcie nadawczo-odbiorczym” [Markiewicz 1984, s. 61]. Taka definicja dialogu – jakkolwiek wykorzystywana przez Markiewicza do innych celów (tj. do opisu morfologii dialogu w dziele literackim) – jest na tyle pojemna, że może być z powodzeniem wykorzystywana w modelowaniu procesu wyszukiwania informacji, rozumianego jako ciąg – odzwierciedlanych poprzez dialog – interakcji użytkownika z systemem. W cytowanej definicji nie zostały bowiem szczegółowo określone ani cechy „podmiotów mówiących”, ani sposoby nadawania i odbioru informacji. Wydaje się zatem, że termin „mówiący” można potraktować szeroko i rozciągnąć także na takie sposoby wysyłania komunikatu do systemu przez użytkownika jak np. wybór opcji z menu i takie sposoby odpowiedzi systemu jak np. wyświetlenie komunikatu na ekranie. Warto też zwrócić uwagę na podkreślenie w definicji Markiewicza znaczenia „wymienności kontaktu nadawczo-odbiorczego” podmiotów mówiących. A. Stein w licznych pracach zaznacza, że interaktywny charakter procesu wyszukiwania informacji determinuje fleksybilność dialogu użytkownika z systemem, rozumianą jako wy-

*Dialog mówiony posiada bowiem takie cechy, których nie można naśladować przy użyciu innych środków realizacji dialogu, np. w dialogu utrwalonym w formie pisemnej lub w dialogu człowieka z systemem zautomatyzowanym. Wymienia je H. Markiewicz [1984, s. 65]. Są to: cechy prozodyjne: pauzy i akcenty; cechy paralingwistyczne: śmiech, chrząkanie itp., barwa głosu siła, tempo, intonacja, cechy kinezyjne: mimika, gesty, ruch. Mówiąc ogólnie, dialog symulowany zostaje pozbawiony większości efektów parazytykowych.

mienność ról partnerów dialogu w jego inicjowaniu i sterowaniu nim [Gulla & Stein 1997].

Rzeczywisty dialog użytkownika z dostawcą informacji przy realizacji zadania wyszukiwawczego jest złożony i zawiera wiele replik mających na celu wyjaśnienie, skorygowanie, uzupełnienie – wyrażonych w poprzednich wypowiedziach – intencji obu partnerów dialogu. Dlatego też A. Stein podkreśla, że stosowane w większości klasycznych interfejsów proste modele dialogu, oparte na schemacie pytanie – odpowiedź, nie wyczerpują całej złożoności struktury dialogu prowadzonego w procesie wyszukiwania informacji między użytkownikiem a źródłem informacji [Stein & Thiel 1993, s. 284].

W celu scharakteryzowania dialogu będącego odzwierciedleniem interakcji użytkownika z systemem posłużymy się kryteriami typologii dialogów, proponowanymi przez H. Markiewicza [1984, s. 61–65]. Jako najważniejsze aspekty różnicujące dialogi wskazuje on:

- stosunki międzypodmiotowe;
- sytuację dialogową;
- funkcje dialogu;
- ukształtowanie stylowe dialogu*;
- stosunek do konsytuacji;
- konstrukcję dialogu.

Z punktu widzenia pierwszego kryterium partnerów dialogu użytkownika z systemem można określić jako podmioty nierównorzędne, których aktywność ulega zmianom w trakcie trwania dialogu (zmienność ról i inicjatywy). Stosowane są też takie interfejsy, w których jeden z partnerów dialogu (system) jest właściwie bierny i jego „repliki” są tylko prostą reakcją na „akcje” użytkownika. Interfejsy „inteligentne”, adaptujące się symulują partnerstwo w dialogu między maszyną i człowiekiem. Proces wyszukiwania informacji, który tworzy **sytuację dialogową** i z którego wynikają **funkcje dialogu**, należy określić, zgodnie z typologią Markiewicza [1984, s. 62], jako publiczny i uregulowany konwencjami (regułami). W procesie wyszukiwania informacji z wielu powodów nie ma miejsca na spontaniczność. Jest on podporządkowany szerszej strukturze, jaką jest sytuacja problemowa, i celowi nadrzędnemu – rozwiązaniu problemu. Reguły dialogu narzuca „słabszy” językowo partner – interfejs do systemu. W zależności od zastosowanego języka interakcji (sztucznego bądź naturalnego) interfejsy pozwalają użytkownikowi na mniejszą (języki komend, języki pytań) lub większą (język naturalny) swobodę w formułowaniu komunikatu, zarówno z punktu widzenia

---

* Kwestie ukształtowania stylowego dialogu w sensie rozpatrywanym przez H. Markiewicza odnoszą się do morfologii dialogu w dziele literackim. Należy jednak zauważyć, że styl dialogu człowiek – system zautomatyzowany – we współczesnych interfejsach zneutralizowany emocjonalnie – ma wielkie znaczenie dla uczynienia systemu przyjaznym użytkownikowi. E. Geysler w licznych pracach poświęconych determinantom przyjazności systemu dla użytkownika [1992a, 1992b] wskazuje na pozytywnie zabarwiony emocjonalnie „ton” komunikatów systemu jako ważny wyznacznik przyjazności systemu. Także w kwestionariuszu do oceny interfejsu (QUIS The Questionnaire for User Interaction Satisfaction) K. Normana [Harper & Norman 1993] również są pytania dotyczące oceny jasności, precyzyjności, zrozumiałości komunikatów systemu oraz plików pomocy.

użytych w nim słów, jak i jego syntaktyki. Jego możliwości komunikowania się są ograniczone. Nawet gdy interfejs jest oparty na języku naturalnym, to wbudowany weń system automatycznej analizy i przetwarzania tekstu w języku naturalnym potrafi obsługiwać tylko pewien podzbiór wypowiedzi w tym języku – najczęściej są to oznajmienia i pytania. Systemy automatycznej analizy i przetwarzania tekstu w języku naturalnym wbudowane w interfejsy nie interpretują np. wypowiedzi o charakterze fatycznym (służących nawiązaniu i podtrzymaniu kontaktu między partnerami dialogu) czy wypowiedzi autotelicznych (o charakterze zabawowym, rozrywkowym, mającym charakter gry).

Proces wyszukiwania informacji opisywany jako dialog jest niewątpliwie konsytuacyjnie zdeterminowany. Konsytuacją – w którą wbudowany jest proces wyszukiwania informacji – jest tutaj najczęściej sytuacja problemowa lub proces uczenia się. Nie można chyba jednak wykluczyć sytuacji wyszukiwania informacji dla przyjemności. Wówczas mamy do czynienia z autonomizacją dialogu wobec konsytuacji. Dialog w procesie wyszukiwania informacji najczęściej rozpoczyna się jako jednotematyczny, ale może przejść w wielotematyczny. Nie da się tu zastosować jednoznacznego rozgraniczenia i zależy to w znacznym stopniu od złożoności sytuacji problemowej stanowiącej konsytuację. Dialog ten ma też najczęściej charakter konsensualny, ale zdarzają się także dialogi kontrowersyjne (np. propozycja i odmowa lub restrykcja, tj. ograniczona akceptacja).

PODSUMOWANIE

W każdym z opisanych tu modeli procesu wyszukiwania informacji położono nacisk na inny jego aspekt. Dlatego można chyba powiedzieć, że są one komplementarne względem siebie. Modele standardowe skupiają uwagę przede wszystkim na tych elementach procesu wyszukiwania informacji, które są, przynajmniej częściowo, „ukryte” przed użytkownikiem – reprezentowaniem tekstów i pytań oraz porównywaniem tych reprezentacji.

Modele poznawcze kładą nacisk na konsytuację, w której proces wyszukiwania informacji zachodzi. Jej cechy są uznawane za czynniki sterujące procesem wyszukiwania informacji.

Modele konwersacyjne, posługujące się metaforą dialogu [Stein & Maier 1995], koncentrują się na interakcji, jaka zachodzi między użytkownikiem a systemem, czyli partnerami procesu wyszukiwania informacji.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Belkin, N.J. Interaction with Texts: Information Retrieval as Information-seeking Behaviour, <ftp://scils.rutgers.edu>, katalog pub/belkin/papers
–; C. Cool; A. Stein; U. Thiel (1994). Cases, Scripts, and Information-seeking Strategies: On the Design of Information Retrieval Systems, Nov. 1994. <ftp://scils.rutgers.edu>, katalog pub/belkin/papers
–; P.G. Marchetti; C. Cool (1993). BRAQUE: Design of an Interface to Support User Interaction in Information Retrieval. *Information Processing & Management Special Issue on Hypertext* 29, 3, p. 325–344.

- ; P.G. Marchetti (1990). Determining the Functionality and Features of an Intelligent Interface to an Information Retrieval System. In: Vidick, J.-L. Proceedings of the 13th International Conference of Research and Development in Information Retrieval (SIGIR'90). Brussels, p. 151–178.
- ; R.N. Oddy; H.M. Brooks (1982). ASK for Information Retrieval: Parts 1 & 2. *Journal of Documentation* 38, 2–3, p. 145–164.
- ; T. Seeger; G. Wersig (1983). Distributed Expert Problem Treatment as a Model for Information System Analysis and Design. *Journal of Information Science* 5, 5, p. 152–167.

- Geyser, E. A model for Evaluating User Friendliness of an Interface to an Information Retrieval System. M. Bibl. Thesis, Pretoria: University of Pretoria [niepubl.].
- . (1992a). Indiscriminate Use of the Term „User Friendly” and its Shortcomings in the Evaluation of Information Retrieval Systems. *South African Journal of Library and Information Science* 60, 2, p. 80–88.
- . (1992b). Human Factors in the Interaction Process between Man and the User Friendly Information Retrieval System. *South African Journal of Library and Information Science* 60, 3, p. 167–173.
- Gulla, J.A.; A. Stein (1997). Mixed-initiative Retrieval Dialogue Using Abductive Reasoning. In: AAAI Spring Symposium on „Computational Models for Mixed-Initiative Interaction”. AAAI Technical Report 55–97-04.
- Harper, B.D.; K.L. Norman (1993). Improving User Satisfaction: „The Questionnaire for User Interaction Satisfaction” version 5.5. In: Proceedings of the First Mid-Atlantic Human Factors Conference, Virginia Beach, p. 224–228.
- Ingwersen, P. (1996). Cognitive Perspectives of Information Retrieval Interaction: Elements of a Cognitive IR Theory. *Journal of Documentation* 52, 1, p. 3–50.
- Markiewicz, H. (1984). Wymiary dzieła literackiego. Kraków: WL.
- Próchnicka, M. (1991). Informacja a umysł. Kraków: Universitas.
- Stein, A.; E. Maier (1995). Structuring Collaborative Information-seeking Dialogue. *Knowledge-based Systems* 8, 2–3, p. 82–93.
- Stein, A.; U. Thiel (1993). A Conversational Model of Multimodal Interaction in Information Systems. In: Proceedings of the 11th National Conference on Artificial Intelligence, Washington DC, July 11–16 1993. Menlo Park, p. 283–288.
- Tissen, A. (1993). Knowledge Bases for user Guidance in Information Seeking Dialogues. In: Proceedings of the 1993 International Workshop on Intelligent User Interfaces, January 4–7, 1993. Orlando/Florida.
- Vickery, A.; B. Vickery (1993). Online Search Interface Design. *Journal of Documentation* 49, 2, p. 103–187.
- Wersig, G. (1979). The Problematic Situation as a Basic Concept of Information Science in the Framework of Social Sciences – a Replay to N. Belkin. In: New Trends in Informatics and its Terminology (FID 568). Moscow, p. 48–57.
- Wilson, T.D.; D.R. Streatfield; G. Wersig (1982). Models of the Information User: Progress and Prospects in Research, In: Sweeney, G.P. (ed.). Information and the Transformation of Society. Amsterdam, p. 361–367.

Sabina Cisek

PROBLEMATYKA FILOZOFICZNA * WE WSPÓŁCZESNEJ NAUCE O INFORMACJI

PHILOSOPHICAL ASPECTS OF MODERN INFORMATION SCIENCE

Abstrakt: *Problematyka filozoficzna nabiera coraz większego znaczenia we współczesnej nauce o informacji, co uwidacznia się w rosnącej liczbie publikacji (zwłaszcza anglojęzycznych), poruszających ten temat. W artykule wskazano na następujące kwestie: filozoficzne fundamentalne opozycje (ciało – umysł, materialne – idealne, obiektywne – subiektywne, fizyczne – psychiczne, etc.) obecne w jądrze nauki o informacji, podstawy epistemologiczne bądź ontologiczne omawianej dziedziny, paradygmaty oraz filozoficzne aspekty wybranych badań szczegółowych (ostensywny model potrzeb informacyjnych, tzw. ontologie w systemach ekspertowych).*

Abstract: *Philosophical questions are growing in importance for information science researchers. In this article, the main philosophical issues – as visible in LIS literature – are examined. With respect to epistemological and ontological fields, the following problems are identified: fundamental philosophical oppositions (body – mind, material – ideal, objective – subjective, physical – psychical, etc.) set in the core of information science, methodology and epistemological base, ontological (metaphysical) foundations, paradigms, and philosophical aspects of more specific research (ontologies in knowledge-based expert systems, ostensive model of information needs).*

*

*

*

Przedmiotem zainteresowania w niniejszym artykule są aspekty filozoficzne informacji naukowej jako dyscypliny naukowej – a nie jako sfery działalności praktycznej. Poruszano się zatem na płaszczyźnie metanaukowej, z której dokonujemy oglądu pewnej nauki szczegółowej (w tym przypadku informatologii).

Nie badano kontekstów filozoficznych działalności czy zachowań informacyjnych, np. etycznych aspektów obsługi użytkownika informacji, lub mających związek z filozofią polityczną i społeczną problemów dostępu, gromadzenia, selekcji, etc.

Celem opracowania jest pokazanie, jakie problemy filozoficzne zostały dotychczas zauważone przez uczonych z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Dokonano zatem zwięzłego przeglądu istniejących w tej materii stanowisk, poglądów i propozycji. Większość z owych zagadnień jedynie wymieniono, niektóre – o bardziej fundamentalnym znaczeniu lub prawie w ogóle w Polsce nie znane – przedstawiono nieco szerzej.

Polskie piśmiennictwo informatologiczne jest w omawianym zakresie raczej ubogie [Arcisz 1993, 1996; Gałczyński 1996; Nitecki 1998; Sitarska 1992] – zwłaszcza na tle ilości oraz treści publikacji anglojęzycznych. Wydaje się, iż spośród wielu znakomitych uczonych światowych zajmujących się problematyką filozoficzną w nauce o informacji najlepiej ujął jej całość w swych kilku artykułach Archie L. Dick z University of South Africa w Pretorii (RPA) [Dick 1991, 1993, 1995]. Joseph Z. Nitecki [Nitecki 1995] z kolei jest autorem obszernego dzieła, w którym omawia zgromadzone przez siebie liczne wypowiedzi o filozofii w bibliotekoznawstwie i informacji naukowej. Jednakże terminy „filozoficzny” oraz „informacja naukowa” używane są przez niego w nieco innym niż w tym artykule znaczeniu, mianowicie „informacja naukowa” – w rozumieniu Niteckiego – dotyczy jedynie bibliotecznej działalności informacyjnej, natomiast „filozoficzny” oznacza częściej „ideologiczny”, „związany z misją jakiejś instytucji” niż „odnoszący się do filozofii jako dziedziny wiedzy”.

Nauka o informacji (zwana też informacją naukową, informatologią, informologią) zajmuje się – w największym skrócie – badaniem różnych aspektów działalności informacyjnej ludzi. Istnieje, rzecz jasna, wiele różnych poglądów oraz bardziej precyzyjnych sformułowań na temat przedmiotu, pola badawczego, problematyki, a nawet samej nazwy nauki o informacji. Rozważenie tych kwestii przekroczyłoby ramy niniejszego artykułu. Podobnie jak inne dyscypliny naukowe informatologia – świadomie lub nie – wchodzi w różnorakie związki z filozofią.

Filozofia jest obszerną dziedziną wiedzy ludzkiej, obejmującą cały szereg działów i znaczną liczbę nurtów oraz trendów myślowych. Tradycyjnie wyróżnia się w jej obrębie naukę o bycie (metafizyka, ontologia), naukę o poznaniu (epistemologia, gnoseologia) oraz naukę o wartościach (etyka i estetyka) [Ajdukiewicz 1983, s. 23–24, 27–28, 101–109; Tatariewicz 1993, t. 1, s. 14]. Podział ten nie jest, oczywiście, jedyny i ostateczny. Inni proponują dwa działy: filozofię teoretyczną, a w jej ramach ontologię, antropologię (filozoficzna nauka o człowieku), teologię filozoficzną i teorię poznania oraz filozofię praktyczną włączającą etykę i estetykę [Anzenbacher 1987, s. 56–57]. Kolejny

[...] podział filozofii bierze się z wyróżnienia różnych filozofii ‘czegoś’, nauki, języka, sztuki, religii, techniki, człowieka, natury, itd. Powstaje problem stosunku [...] tych podziałów. Można by powiedzieć, że mamy filozofię ogólną dociekającą ogólnych zasad bytu, poznania i wartości, a także rozmaite filozofie szczegółowe zajmujące się jakimiś wyróżnionymi problemami, ważnymi z takiego czy innego punktu widzenia [Woleński 1990, s. 5].

Co więcej, współcześnie można filozofować na różne sposoby, posługując się odmienną metodą, m.in. w ramach nurtu analitycznego, fenomenologicznego czy też neomarksistowskiego [Anzenbacher 1987, s. 58–92].

W artykule niniejszym wzięto pod uwagę problematykę epistemologiczną oraz ontologiczną (metafizyczną), pozostawiając inne zagadnienia do dalszych publikacji.

W piśmiennictwie z dziedziny nauki o informacji kwestie filozoficzne pojawiły się zarówno w związku z dyskusją na temat celów, podstaw, założeń czy pryncypiów nauki o informacji, jak również w odniesieniu do pewnych zagadnień szczegółowych, czasami wręcz – technicznych.

FUNDAMENTALNE DUALIZMY FILOZOFICZNE

Zostało zauważone, iż w samym jądrze informacji naukowej odzwierciedlone są fundamentalne dualizmy filozoficzne [Curras 1985; Wright 1986]. Prawdopodobnie to właśnie jest jedną z przyczyn, dla których czasami trudno jest badaczom osiągnąć zgodę co do przedmiotu, pojęć oraz właściwych dla nauki o informacji metod. Sama materia badań jest skomplikowana. Rzeczywiście, jak pisze Jan Woleński [Woleński 1990, s. 5–9]:

[...] filozofia zawsze stała pod znakiem różnych dualizmów. Poza dualizmem istnienia i poznania, można wymienić dualizmy: materii i ducha, duszy i ciała, zmysłów i rozumu, rozumu i wiary, wartości i faktów, natury i kultury, bytu i powinności, i cały szereg innych. [...] Taki oto schemat wydaje się zasadny dla każdego problemu filozoficznego. Weź dany problem. Zbadaj go z punktu widzenia fundamentalnych opozycji metafizycznych materializmu i spirytualizmu oraz nominalizmu i platonizmu, a dalej fundamentalnych opozycji epistemologicznych realizmu i idealizmu oraz racjonalizmu i empiryzmu, przy czym kolejność nie odgrywa tutaj większej roli. Jeśli się nie da, to znaczy, że nie masz do czynienia z problemem filozoficznym lub też jest on bardzo szczegółowy. Jeśli się da, to staraj się zsumować aspekty ekstensjonalne i aspekty intensjonalne, a wtedy zapewne dojdiesz do wniosku, gdzie tkwi trudność podstawowa, która uniemożliwia konsensus [podkreślenie moje – S.C.].

Wydaje się, iż przedstawiony schemat nadaje się do analizy tych aspektów nauki o informacji, gdzie w grę wchodzi uwarunkowania filozoficzne. Brak miejsca nie pozwala na omówienie w niniejszej pracy znaczenia terminów filozoficznych użytych w cytowanym fragmencie, jednakże zainteresowany Czytelnik znajdzie je z łatwością w obfitej literaturze przedmiotu [Ajdukiewicz 1983; Bocheński 1992, s. 61–62; Blackburn 1998].

Zdaniem piszącej te słowa, uniwersalne dualizmy filozoficzne mają swoje odpowiedniki w nauce o informacji. Występujące w naszej dziedzinie opozycje takie jak np. „nośnik – informacja”, „relewancja (formalna) – pertynencja”, etc. są ich przypadkami szczegółowymi. Ze względu na ograniczoną objętość tego artykułu posłużono się zwięzłą formą tabeli, syntetycznie ujmującej wybrane dualizmy filozoficzne oraz ich przykładowe reprezentacje w informacji naukowej.

Tabela została skonstruowana przez autorkę niniejszej pracy – w oparciu jednak o tezy badaczy z dziedziny nauki o informacji. Zagadnienia filozoficzne

związane z opozycją „dokument – informacja” obecne są m.in. w wypowiedziach znanych teoretyków Michaela K. Bucklanda [Buckland 1991, 1997] oraz Lloyda Housera [Houser 1986]. Kwestie „informacja aktualna – informacja potencjalna”, „informacja fizyczna – informacja semantyczna”, „nośnik (*carrier*) – treść (*content*)” oraz koncepcje informacji omawiają tacy autorzy, jak Susan Artandi [Artandi 1973], Nicholas J. Belkin [Belkin 1978], Jack Belzer [Belzer 1973], Ian Cornelius [Cornelius 1996], Martin Fricke [Fricke 1997], Robert M. Loose [Loose 1997], Mieczysław Lubański [Lubański 1975], N.I. Żukow [Żukow 1975] i inni. Obecność problemu „umysł – ciało” (*mind-body problem*) w materii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej zauważył m.in. H. Curtis Wright [Wright 1986]. Zagadnienie „obiektywizmu – subiektywizmu” (i nie tylko) rozważa S.D. Neill [Neill 1992].

Jak widać, te same kwestie filozoficzne powtarzają się w odniesieniu do kilku zagadnień informatologicznych, co nasuwa oczywistą myśl, iż w rzeczywistości zagadnienia owe są jedynie różnymi wersjami tego samego problemu (przynajmniej z filozoficznego punktu widzenia).

Nauka o informacji	Filozofia
Dokument – informacja	Absolutne – relatywne Fizyczne – intencjonalne Fizyczne – psychiczne Istnienie – poznanie Materia – duch (świadomość) Materialne – idealne Potencjalne – aktualne
Ilościowa teoria informacji – nieilościowe koncepcje informacji	Ilość – jakość Nieaksjologiczne – aksjologiczne Obiektywne – subiektywne Platonizm – nominalizm
Informacja aktualna – informacja potencjalna	Aktualne – potencjalne Poznanie – istnienie
Informacja fizyczna – informacja semantyczna	Absolutne – relatywne Fizyczne – intencjonalne Fizyczne – psychiczne Istnienie – poznanie Materia – duch (świadomość) Materialne – idealne Potencjalne – aktualne
Metodologia pozytywistyczna – metodologia niepozytywistyczna	Obiektywne – subiektywne Realizm – idealizm

Nośnik (<i>carrier</i>) – treść (<i>content</i>)	Fizyczne – intencjonalne Fizyczne – psychiczne Materia – duch (świadomość) Materialne – idealne
System informacyjno-wyszukiwawczy – użytkownik informacji	Istnienie – poznanie Obiektywne – subiektywne
Użytkownik aktualny – użytkownik potencjalny	Aktualne – potencjalne Ciało (<i>body</i>) – umysł (<i>mind</i>)

Uniwersalne dualizmy filozoficzne oraz ich odpowiedniki w informacji naukowej

PROBLEMATYKA EPISTEMOLOGICZNA

Opozycja „metodologia pozytywistyczna – metodologia niepozytywistyczna” prowadzi nas do kolejnego obszaru informacji naukowej, w którym wyraźnie zaznaczyła się tematyka filozoficzna – a ściślej rzecz biorąc – epistemologiczna. W zakresie tym, na łamach publikacji informatologicznych od wielu już lat dyskutuje się następujące, powiązane zresztą ze sobą ściśle, zagadnienia:

- problem „naukowości” informatologii, jej statusu oraz miejsca w systemie nauk;
- podstawy epistemologiczne informacji naukowej: podejście pozytywistyczne oraz niepozytywistyczne (czasami antypozytywistyczne); a także – czy nauka o informacji w ogóle powinna czerpać z osiągnięć filozofii dla skonstruowania swoich podstaw epistemologicznych [Zwadło 1997];
- propozycje metod jakościowych (czasami połączone z krytyką stosowania metod ilościowych);
- zagadnienie obiektywizmu – subiektywizmu w kolejnych etapach procesu badawczego.

To, czy badanie zagadnień informacji ma dla danego autora status naukowy, czy też nie, zależy w znacznym stopniu od przyjmowanej definicji nauki (co, oczywiście, należy do przedmiotu badań naukoznawstwa oraz filozofii nauki). Dla przykładu – H. Curtis Wright w swym kontrowersyjnym artykule *The Wrong Way to Go* [Wright 1979] twierdzi, nawiasem mówiąc podpierając się obficie tezami filozoficznymi, głównie – pochodzącymi ze starożytnej Grecji, iż dziedzina nasza nie tylko nauką nie jest, lecz wręcz stanowi jej przeciwieństwo. Ewidentnie jednak jego definicja nauki (*science*) oparta została na wzorcach wywodzących się z nauk przyrodniczych (fizyki). Zastanawiano się również, czy informatologia jest nauką przyrodniczą (*science*), społeczną lub humanistyczną (*social science*, *Geisteswissenschaften*, *humanities*) [Benediktsson 1989; Budd 1995; Dick 1995] – a także czy informacja naukowa to pewna wiedza profesjonalna, techniczna (*professional school*) albo też dziedzina badawcza (*liberal arts*) [Buckland 1996].

W odniesieniu do podstaw epistemologicznych nauki o informacji (a w efekcie – akceptowanych metod badawczych) widać wyraźnie dwie szkoły: star-

szą, która przyjmowała (często bezrefleksyjnie) klasyczną metodologię naukową (zwaną przez autorów pozytywistyczną) [Dick 1991; Ingwersen 1995] oraz nowszą, tzw. „humanistyczną”, w ramach której zaproponowano podejście antropologiczne [De Beer 1996; Sandstrom & Sandstrom 1995], fenomenologiczne i hermeneutyczne [Benediktsson 1989; Budd 1995; Hansson 1996], funkcjonalistyczne i pragmatyczne (analiza dziedzin, analiza dyskursu, podejście społeczne – społeczny konstruktivism) [Hjorland & Albrechtsen 1995; Houser 1986], holistyczne, krytyczne [Dick 1993], postmodernistyczne [Day 1996; Wersig 1993], feministyczną dekonstrukcję [Olson 1997] i inne. Dyskusja na te tematy wciąga szerokie kręgi autorów, zwłaszcza w latach dziewięćdziesiątych. Twierdzi się, w wielu wypadkach słusznie, iż nurt pozytywistyczny zdominował badania nauki o informacji – czego efektem było stosowanie jego zaleceń w odniesieniu do obszarów, które nie poddają się tego typu metodologii (np. nie przyniósł większych osiągnięć w zakresie badania człowieka – użytkownika informacji i jego potrzeb) [Dick 1993; Ellis 1992a, 1992b]. Niestety, problemem tutaj bywa czasami niejednoznaczne rozumienie przez autorów, czym jest (ma być) metodologia pozytywistyczna i jakie są jej wymagania. A.L. Dick [Dick 1993, s. 55] ujmuje następująco podstawowe poglądy i metafory pozytywizmu:

- ontologia – realistyczna, rzeczywistość rządzi się niezmiennymi naturalnymi prawami i mechanizmami; wiedza na temat tych bytów, praw i mechanizmów przyjmuje postać aczasowych, wolnych od wszelkich partykularnych naleciałości i kontekstów uogólnień, często przybierających kształt praw (wyjaśnień) przyczynowo-skutkowych;
- epistemologia – dualistyczna, obiektywistyczna; jest zarówno możliwe, jak i konieczne, aby badacz wyceliminował z procesu poznawczego czynniki subiektywne oraz wartości;
- natura ludzka – ludzie są produktem sił zewnętrznych związanych ze środowiskiem, w którym przebywają; środowiskowe bodźce warunkują ich do zachowywania się i reagowania na zdarzenia w przewidywalny, zdeterminowany sposób;
- metafory – maszyna i organizm biologiczny.

Twierdzenie, iż niemożliwe jest pogodzenie metod jakościowych [Fidel 1993] z dążeniem do obiektywizmu badań, sztuczne oddzielanie technik ilościowych i jakościowych, brak rozróżnienia kontekstu odkrycia i kontekstu uzasadnienia, tego, co relatywne, od tego, co subiektywne, przedmiotu badań od sposobu jego badania (np. można dążyć do obiektywizmu w badaniach – powiedzmy – subiektywnie odczuwanych potrzeb informacyjnych), etc. Doskonałą krytykę przesadnie „antynaukowego” nachylenia w informacji naukowej przedstawiają A.R. Sandstrom i P.E. Sandstrom [Sandstrom & Sandstrom 1995].

PODSTAWY ONTOLOGICZNE

Rozważania na temat podstaw ontologicznych (metafizycznych) informatologii zdążają w co najmniej trzech kierunkach:

- Co składa się na „świat” nauki o informacji? Jaki on jest?

- Czy „konceptja trzech światów” Karla R. Poppera jest przydatna dla informacji naukowej?
- Czy i w jaki sposób istnieje informacja? Czy jest poznawalna?

W roku 1980 Bertram C. Brookes opublikował na łamach *Journal of Information Science* swój znany cykl artykułów o podstawach nauki o informacji [Brookes 1980, 1981], w którym zaproponował m.in. wykorzystanie wybranych propozycji filozofa Karla R. Poppera. Karl Raimund Popper (1902–1994), jeden z najbardziej znanych filozofów XX wieku, zajmował się epistemologią, filozofią nauki, filozofią polityczną i społeczną. Podstawowe dzieła z zakresu teorii poznania oraz filozofii nauki to *Logika odkrycia naukowego*, *Objective knowledge: an evolutionary approach* i *The self and its brain*. Był to początek dyskusji (w której wzięli udział m.in. S.D. Neill [Neill 1982, 1985] oraz David Rudd [Rudd 1983]) na temat zastosowania w informatologii tzw. „konceptji trzech światów”. Popper pisze:

[...] nie biorąc słowa ‘świat’ lub ‘universum’ nadto serio możemy rozróżnić następujące trzy światy albo universa: pierwszy świat obiektów fizycznych albo stanów fizycznych; drugi świat stanów świadomości, stanów umysłu, lub być może, zachowaniowych dyspozycji do działania; trzeci świat obiektywnej treści myśli, w szczególności myśli naukowej i poetyckiej oraz dzieł sztuki. [...] Wśród mieszkańców mojego „trzeciego świata” znajdują się [...] systemy teoretyczne, [...] problemy i sytuacje problemowe, [...] to, co [...] można nazwać stanem dyskusji albo stanem argumentacji krytycznej; oraz, oczywiście, zawartość czasopism, książek i bibliotek [Popper 1984].

Wszystkie trzy „światy” pozostają w relacjach oraz wzajemnie na siebie wpływają. Sądzono, iż jest to dobry model (metafizyczny) *universum* nauki o informacji: w pierwszym „świecie” znajdują się nośniki fizyczne, *hardware* systemów, etc., w drugim – m.in. użytkownicy informacji, ze swą indywidualnością, psychicznością i subiektywnością, w trzecim wreszcie – informacja jako taka (obiektywna), treść dokumentów, zawartość baz danych, etc. Mimo iż zdania na ten temat były zawsze podzielone, do dzisiaj prowadzi się badania oparte na modelu popperskim [Abbott 1997].

PARADYMATY

Do zagadnień, w obliczu których ujawniła się problematyka epistemologiczna i ontologiczna łącznie, należy kwestia paradygmatów w informacji naukowej. Dyskusja toczy się głównie w latach dziewięćdziesiątych. Związana jest nie tylko z poszukiwaniem (odkrywaniem) konkretnych, funkcjonujących w nauce o informacji paradygmatów, lecz również stawia się pytania o zasadność stosowania pojęcia paradygmatu do analizy naszej dziedziny [Ellis 1992a; Olaisen 1985; Wersig 1993]. Bardziej szczegółowe omówienie wskazanej tematyki znajduje się w artykule pt. *Paradymaty w informacji naukowej* [Arcisz 1996].

PRZYKŁADY ZAGADNIĘĆ SZCZEGÓŁOWYCH

Do interesujących z filozoficznego punktu widzenia zagadnień szczegółowych nauki o informacji należą m.in.:

- ontologie w zarządzaniu wiedzą (wykorzystanie osiągnięć ontologii dla budowy systemów ekspertowych, systemów z bazą wiedzy, translacyjnych, etc.) [Vickery 1997];
- ostensywny model potrzeb informacyjnych [Campbell & Van Rijbergen 1996].

W efekcie dokonanego w tym artykule, z konieczności jedynie wstępnego, przeglądu tematyki filozoficznej w nauce o informacji doszłam do wniosków, iż, po pierwsze – ten obszar badawczy cieszy się obecnie dość dużym zainteresowaniem w światowym piśmiennictwie informatologicznym, po drugie – wiele zagadnień zostało jedynie wskazanych i domaga się dalszych, pogłębionych badań.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Abbott, R. (1997). Information Transfer and Cognitive Mismatch: a Popperian Model for Studies of Public Understanding. *Journal of Information Science* 23, 2, p. 129–137.
- Ajdukiewicz, K. (1983). Zagadnienia i kierunki filozofii. Warszawa: Czytelnik.
- Anzenbacher, A. (1987). Wprowadzenie do filozofii. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne.
- Arcisz, S. (1996). Paradygmaty w nauce o informacji. *Biul. Inform.-Instr. WBP Krak.* 2, s. 11–20.
- . (1993). Filozoficzne podstawy informacji naukowej. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 173–187. *Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* 1 [3].
- Artandi, S. (1973). Information Concepts and their Utility. *Journal of the American Society for Information Science* 24, 4, p. 242–245.
- Belkin, N.J. (1978). Information Concepts for Information Science. *Journal of Documentation* 34, 1, p. 55–85.
- Belzer, J. (1973). Information Theory as a Measure of Information Content. *Journal of the American Society for Information Science* 24, 4, p. 300–304.
- Benediktsson, D. (1989). Hermeneutics: Dimensions Toward LIS Thinking. *Library and Information Science Research* 11, p. 201–234.
- Blackburn, S. (1998). Oksfordzki słownik filozoficzny. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Bocheński, J.M. (1992). Współczesne metody myślenia. Poznań: Wydaw. „W drodze”.
- Brookes, B.C. (1981). The Foundation of Information Science. Part IV. Information Science: the Changing Paradigm. *Journal of Information Science* 3, p. 3–12.
- . (1980). The Foundation of Information Science. Part I. Philosophical Aspects. Part II. Quantitative Aspects: Classes of Things and the Challenge of Human Individuality. Part III. Quantitative Aspects: Objective Maps and Subjective Landscapes. *Journal of Information Science* 2, p. 125–133, 209–221, 269–275.
- Buckland, M.K. (1997). What is a 'Document'? *Journal of the American Society for Information Science* 48, 9, p. 804–809.

–. (1996). The 'liberal arts' of Library and Information Science and the Research University Environment. W: Ingwersen, P.; N.O. Pors (eds.). *Information Science: Integration in Perspective*. Copenhagen: Royal School of Librarianship.

– (1991). Information as Thing. *Journal of the American Society for Information Science* 42, 5, p. 351–360.

Budd, J.M. (1995). An Epistemological Foundation for Library and Information Science. *Library Quarterly* 65, 3, p. 295–318.

Campbell, I.; K. Van Rijsbergen (1996). The Ostensive Model of Developing Information Needs. W: Ingwersen, P.; N.O. Pors (eds.). *Information Science: Integration in Perspective*. Copenhagen: Royal School of Librarianship.

Cornelius, I. (1996). Information and Interpretation. In: Ingwersen, P.; N.O. Pors (eds.). *Information Science: Integration in Perspective*. Copenhagen: Royal School of Librarianship.

Curras, E. (1985). Some Scientific and Philosophical Principles of Information Science. *Nachrichten für Dokumentation* 36, 3, p. 151–154.

Day, R. (1996). LIS, Method, and Postmodern Science. *Journal of Education for Library and Information Science* 37, 4, p. 317–324;

De Beer, F. (1996). The Anthropology of Cyberspace. In: Ingwersen, P.; N.O. Pors (eds.). *Information Science: Integration in Perspective*. Copenhagen: Royal School of Librarianship.

Dick, A.L. (1995). Library and Information Science as a Social Science: Neutral and Normative Conceptions. *Library Quarterly* 65, 2, p. 216–235.

–. (1993). Three Paths to Inquiry in Library and Information Science: Positivist, Constructivist and Critical Theory Approaches. *South African Journal of Library and Information Science* 61, 2, p. 53–60.

–. (1991). Influence of Positivism on the Design of Scientific Techniques: Implications for Library and Information Science Research. *South African Journal of Library and Information Science* 59, 4, p. 231–239.

Ellis, D. (1992a). Domain, Approach and Paradigm in Information Retrieval Research. *Journal of Documentation* 48, 3, p. 328–331.

–. (1992b). The Physical and Cognitive Paradigms in Information Retrieval Research. *Journal of Documentation* 48, 1, p. 45–64.

Fidel, R. (1993). Qualitative Methods in Information Retrieval Research. *Library and Information Science Research* 15, p. 219–247.

Fricke, M. (1997). Information Using Likeness Measure. *Journal of the American Society for Information Science* 48, 10, p. 882–892.

Gałczyński, J. (1996). Pertynencja jako wspólny cel użytkowników i pracowników informacji. *PTINT* 4, 3, s. 14–20.

Hansson, J. (1996). In my Mind's Eye – in Search of the Mimetic Relation Between a Library Classification System and its Social Discourses. In: Ingwersen, P.; N.O. Pors (eds.). *Information Science: Integration in Perspective*. Copenhagen: Royal School of Librarianship.

Hjorland, B.; H. Albrechtsen (1995). Toward a New Horizon in Information Science: Domain-analysis. *Journal of the American Society for Information Science* 46, 6, p. 400–425

Houser, L. (1986). Documents: the Domain of Library and Information Science. *Library and Information Science Research* 8, p. 163–188.

Ingwersen, P. (1995). Information and Information Science. Introduction to Foundation. In: *Encyclopedia of Library and Information Science*. New York: Marcel Dekker, Inc., p. 137–173.

- Loose, R.M. (1997). A discipline Independent Definition of Information. *Journal of the American Society for Information Science* 48, 3, p. 254–269.
- Lubański, M. (1975). Filozoficzne zagadnienia teorii informacji. Warszawa: ATK.
- Neill, S.D. (1992). Dilemmas in the Study of Information. Exploring the Boundaries of Information Science. New York: Greenwood Press.
- . (1985). The Reference Process and the Philosophy of Karl Popper. *RQ* 24, 3, p. 309–319.
- . (1982). Brookes, Popper and Objective Knowledge. *Journal of Information Science* 4, p. 33–39.
- Nitecki, J.Z. (1998). Parę słów o amerykańskiej filozofii biblioteczno-informacyjnej. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ, s. 107–116. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 9.
- . (1995). Philosophical Aspects of Library Information Science in Retrospect. USA: [maszynopis].
- Olaisen, J.L. (1985). Alternative Paradigms in Library Science: the Case for Paradigmatic Tolerance and Pluralism. *Libri* 35, 2, p. 129–150.
- Olson, H.A. (1997). The Feminist and the Emperor's New Clothes: Feminist Deconstruction as a Critical Methodology for Library and Information Studies. *Library and Information Science Research* 19, 2, p. 181–198.
- Popper, K.R. (1984). Epistemologia bez podmiotu poznającego. *Literatura na świecie* 12, s. 356–357.
- Rudd, D. (1983). Do We Really Need World III? Information Science with or without Popper. *Journal of Information Science* 7, 3, p. 99–105.
- Sandstrom, A.R.; P.E. Sandstrom (1995). The Use and Misuse of Anthropological Methods in Library and Information Science Research. *Library Quarterly* 65, 2, p. 161–199.
- Sitarska, A. (1992). Głos w dyskusji. W: Materiały z konferencji naukowej: Biblioteka naukowa w procesach informacji. Doświadczenia i nowe wizje. Warszawa 4–5 czerwca 1991. Warszawa: IBIN UW.
- Tatarkiewicz, W. (1993). Historia filozofii. Warszawa: PWN.
- Vickery, B.C. (1997). Ontologies. *Journal of Information Science* 24, 3, p. 277–286.
- Wersig, G. (1993). Information Science: the Study of Postmodern Knowledge Usage. *Information Processing and Management* 29, 2, p. 229–239.
- Woleński, J. (1990). Problem filozofii wartości. W: Studia z ontologii i epistemologii wartości. Kraków: Wydaw. UJ, s. 5–9.
- Wright, H.C. (1986). The Symbol and Its Referent: an Issue for Library Education. *Library Trends* 34, 4, p. 729–776.
- . (1979). The Wrong Way to Go. *Journal of the American Society for Information Science* 30, 2, p. 67–76.
- Zwadlo, J. (1997). We Don't Need a Philosophy of Library and Information Science – We're Confused Enough Already. *Library Quarterly* 67, 2, p. 103–121.
- Żukow, N.I. (1975). Filozoficzna analiza pojęcia „informacja”. *Zag. Naukozn.* 43–44, 3–4, s. 517–523.

Remigiusz Sapa

KOMPUTEROWE KATALOGI BIBLIOTECZNE W ŚRODOWISKU INFORMACYJNYM INTERNETU

OPAC IN THE INFORMATION ENVIRONMENT OF THE INTERNET

Abstrakt: *Dynamiczny rozwój zasobów Internetu związany jest m.in. z rozwojem narzędzi zarządzania i wyszukiwania informacji w tym środowisku. Te z kolei kształtują nowe postawy wyszukiwawcze i nawyki użytkowników informacji elektronicznej, przyzwyczajają do kompleksowego zaspokajania potrzeb informacyjnych. Katalogi biblioteczne, funkcjonujące do tej pory w pewnym oderwaniu od innych źródeł informacji, znalazły się w Internecie w otoczeniu wielu różnych narzędzi pozyskiwania informacji. Tradycyjne podejście do zarządzania informacją w katalogach bibliotecznych gwarantuje wprawdzie dużą kontrolę nad informacją i jej jakością, ale z drugiej strony wydaje się, że może to spowodować nienadążanie za rozwojem elektronicznych zasobów informacyjnych, podczas gdy ich aparat wyszukiwawczy nie będzie odpowiadać oczekiwaniom użytkowników. Konieczne jest nowe i całościowe podejście do roli bibliotek w środowisku Internetu.*

Abstract: *Dynamic development of Internet resources is strictly connected with the development of tools of information management and retrieval in this environment. Such tools and instruments form new patterns of information seeking behavior. They also accustom the users of electronic information to satisfying their information needs in a complex way. Today, library catalogs, which have existed so far in a certain separations from other sources of information, have to compete with different tools existing in an electronic environment of the Internet. Traditional approach to information management in library catalogs ensure strict control of information and its quality, but on the other hand, it may cause stagnation and gaps between library catalogs and Internet tools of information retrieval. What is more, such traditional form probably won't meet the expectations of future information users. New and complex approach to the role of libraries in the electronic environment of the Internet seems to be absolutely necessary.*

Jeszcze do niedawna katalogi biblioteczne funkcjonowały we własnym, specyficznym środowisku informacyjnym. Wyraźnie zaznaczona (przestrzennie i merytorycznie) odmiennosc bibliotek nie była (i ciągle jeszcze do końca nie jest) czymś nadzwyczajnym. Tradycyjnie wszystkie media informacyjne funkcjonowały według własnych, odrębnych reguł, wymuszając od użytkownika stosowanie w każdym przypadku odmiennych narzędzi i zasad pozyskiwania informacji. Przeczytanie artykułu naukowego, poznanie najnowszych wiadomości politycznych czy sportowych, zapoznanie się z prognozą pogody, posłuchanie najnowszej płyty ulubionego muzyka czy obejrzenie filmu wymagały całkowicie odmiennego postępowania i często udania się do wielu różnych instytucji. Wraz z rozwojem Internetu w miejsce starych reakcji na potrzebę informacyjną w rodzaju: „pójdę do biblioteki”, „kupię gazetę” czy „obejrzę *Wiadomości* w telewizji” pojawia się nowa: „poszukam w Internecie”. Dla dużej instytucji zajmującej się obróbką i udostępnianiem informacji nieobecność w Internecie oznacza dzisiaj faktyczne wypadnięcie poza nawias rynku informacyjnego. Zatem każda szanująca się biblioteka stara się zaprezentować przynajmniej części swoich katalogów w ten sposób. Oznacza to, że osamotniony i oddzielony od reszty świata murami biblioteki katalog nagle znalazł się w otoczeniu różnorodnych usług i narzędzi pozyskiwania informacji w dynamicznym i otwartym środowisku sieci komputerowych. Zachowania informacyjne użytkownika OPAC [Online Public Access Catalogue] są więc w jakimś stopniu kształtowane właśnie przez to środowisko. A zatem i ocena jakości konkretnego systemu informacyjnego nie może być dokonywana w oderwaniu od jego środowiska.

Celem tego artykułu jest sprzeczanie na komputerowe katalogi biblioteczne właśnie przez pryzmat ich nowego środowiska informacyjnego – środowiska www. A co za tym idzie, także wskazanie nowych, związanych ze specyfiką aparatu wyszukiwawczego tego środowiska elementów kształtujących postawy wyszukiwawcze i oczekiwania użytkowników.

Istnieje zasadnicza różnica między zasobami informacyjnymi www [World Wide Web] i katalogów bibliotecznych. Podczas gdy te pierwsze obejmują zarówno pełne teksty dokumentów, jak i ich opisy (informację i metainformację), to katalogi są zbiorami wyłącznie opisów dokumentów (metainformacji). Dlatego dokonując jakichkolwiek porównań, trzeba mieć cały czas na uwadze ograniczenia, jakie dla aparatu wyszukiwawczego katalogów implikuje ta sytuacja.

Dla usystematyzowania rozważań pozwolono sobie na przedstawienie próby typologii istniejących w tym środowisku narzędzi pozyskiwania informacji. Ma ona charakter umowny, a granice między poszczególnymi typami w rzeczywistości są często bardzo nieostre. Proponowany przeze mnie podział nie odbiega od przedstawianego przez duże firmy i instytucje oferujące usługi internetowe, takie jak np. ACK Cyfronet [„Serwisy wyszukiwawcze w sieci Internet”, www.cyf-kr.edu.pl/htdig/serwisy.htm] i wygląda następująco:

- strony monograficzne i serwisy tematyczne;
- katalogi;
- wyszukiwarki;
- metaserwisy.

W porównaniu ze wspomnianym wyżej źródłem typologia ta została w zasadzie wzbogacona tylko o strony monograficzne i serwisy tematyczne. Przez

pojęcie strony monograficznej rozumiem taką stronę, która poświęcona jest jednemu zagadnieniu (lub określonej grupie zagadnień), prezentując je w formie tekstowej lub graficznej i jest zaopatrzona w dostateczną ilość aktualnych odsyłaczy pozwalających na bieżące śledzenie rozwoju danej problematyki. W tym rozumieniu serwis tematyczny różni się od stron monograficznych w zasadzie tylko skalą (stanowi system wielu stron).

KATALOGI INTERNETOWE

Katalogi internetowe umożliwiają dostęp do informacji posegregowanej i sklasyfikowanej pod względem tematycznym i pozwalają na prowadzenie poszukiwań, postępując od pojęć ogólnych do szczegółowych. Ich użytkownik z reguły napotyka jedynie bardzo ogólny i nierozbudowany w głąb podział dziedzinowy i aby zaspokoić swoją potrzebę informacyjną, musi przyjąć aktywną postawę wyszukiwawczą i samodzielnie „wydeptywać” własną ścieżkę w gąszczu informacji. Wystarczy odwiedzić jeden z popularniejszych katalogów polskich stron [www Wirtualną Polskę \[www.wp.pl\]](http://www.wp.pl), żeby przekonać się, że podział dziedzinowy w zasadzie nie wykracza poza dwa poziomy, a sam katalog główny (poziom pierwszy) zawiera jedynie dwadzieścia kilka haseł. Podobnie (a czasem nawet jeszcze bardziej ubogo) wygląda budowa innych popularnych katalogów polskich zasobów internetowych, jak np.: [WOW \[www.wow.pl\]](http://www.wow.pl), [Polska Strona \(NASK\) \[www.polska.pl\]](http://www.polska.pl), [Optimus Onet \[www.optimusnet.pl\]](http://www.optimusnet.pl). Nie inaczej wygląda konstrukcja katalogów ogólnoswiatowych – np.: [Yahoo \[www.yahoo.com\]](http://www.yahoo.com) czy [WebCrawler \[www.webcrawler.com\]](http://www.webcrawler.com). Katalogi internetowe zaopatrzone są z reguły w prosty mechanizm wyszukujący informacje skatalogowane, niezależny od zastosowanego podziału dziedzinowego. Użytkownik, zaczynając od podziałów dziedzinowych, poprzez hiperpołączenia trafia do informacji pierwotnej lub innych katalogów, by „klikając” często na jakimś odsyłaczu, znowu wrócić do punktu wyjścia. Zasada łączenia tradycyjnych metod wyszukiwawczych podczas jednej sesji zdaje się być jedną z cech charakterystycznych postaw kształtowanych przez takie narzędzia jak katalogi zasobów internetowych. Wydaje się także, że środowisko www rozbija tradycyjny proces pozyskiwania informacji naukowej, podzielony w mniejszym lub większym stopniu chronologicznie na etap zbierania bibliografii i etap studiowania dokumentów. Praca w tym środowisku umożliwia jednocześnie śledzenie tekstów i zbieranie metainformacji. Sytuacja taka może sprzyjać zaistnieniu już na samym początku poszukiwań silnych sprzężeń zwrotnych między potrzebą informacyjną prowadzącego poszukiwania a istniejącymi zasobami wiedzy. To z kolei może owocować szybszym skonkretyzowaniem i doprecyzowaniem samej potrzeby informacyjnej.

WYSZUKIWARKI

Wyszukiwarki pozwalają na uzyskanie bezpośredniego dostępu do dokumentów internetowych. Często dodatkowo są one wyposażone w katalogi, łącząc

w ten sposób w jedno różne narzędzia pozyskiwania informacji. Z reguły nie precyzują one jasno, na jakich zasobach dokonywane jest przeszukiwanie. Może to rodzić przekonanie, że przeszukują one dla nas jakieś bliżej nieokreślone i wręcz mityczne wszystko, podczas gdy w rzeczywistości same ograniczają swoje działanie tylko do pewnych zbiorów lub dają taką możliwość użytkownikowi. Na przykład polski Infoseek ogranicza się wyłącznie do polskich zasobów [www \[infoseek.icm.edu.pl\]](http://www.infoseek.icm.edu.pl). Co więcej, istnieje cały szereg mechanizmów pozwalających administratorom i twórcom stron www na wyłączenie konkretnych serwerów (lub ich części) z pola widzenia wyszukiwarek (w szczególności pliki `robots.txt` i instrukcje dla robotów zawarte na stronach www)

[info.weberawler.com/mak/projects/robots/norobots.html i info.weberawler.com/mak/projects/robots/meta-user.html]. Pewne ograniczenia wynikają wreszcie z samej metody pracy wyszukiwarek i dotyczą aktualności zbioru. Nie jest bowiem tak, że po sformułowaniu zapytania informacyjnego i wydaniu polecenia „szukaj” wyszukiwarka przegląda określoną liczbę serwerów. Przegląda własne indeksy. Te, z kolei, są tworzone i uaktualniane automatycznie przez specjalne programy, które w określonych odstępach czasu przeglądają zasoby www i odpowiednio indeksują odnajdywane dokumenty. Wspomniany już polski Infoseek sprawdza aktualność swojej bazy co trzy dni, a przegląda polskie serwery www raz w tygodniu.

Ze względu na różnorodne dodatkowe możliwości ograniczania zakresu wyszukiwań, obserwacje postaw użytkowników i zakres wiedzy niezbędnej do sprawnego posługiwania się wyszukiwarką można mówić o istnieniu trzech poziomów konstruowania zapytań:

- poziom prosty – budowanie zapytań w języku naturalnym, podawanie słów kojarzących się z poszukiwaną informacją w dowolnym porządku i bez korzystania z operatorów logicznych (ewentualnie z podstawowymi ograniczeniami zakresu);
- poziom trybu logicznego – budowanie prostych zdań logicznych z wykorzystaniem operatorów (`i`, `lub`, `nie`, `obok`, `blisko`... , nawiasów, znaków definiujących frazę);
- poziom złożony – budowanie zdań logicznych (jak wyżej) z wykorzystaniem możliwości ograniczania przeszukiwań do poszczególnych pól, domen itp. i innych dodatkowych możliwości proponowanych przez daną wyszukiwarkę.

Poziom pierwszy jest przedstawiany graficznie najczęściej w postaci pola dialogowego o szerokości jednej linii i przycisku „szukaj” („search”). Wpisane przez użytkownika słowa lub zdania języka naturalnego są już bez jego wiedzy przekształcane przez oprogramowanie na odpowiednie konstrukcje logiczne. I właśnie ten moment jest kluczowy dla zrozumienia mechanizmu wyszukiwania prostego i jego wpływu na oczekiwania użytkowników w stosunku do np. katalogów bibliotecznych. Niektóre wyszukiwarki budują z podanych wyrażen alternatywę, a następnie wyniki sortują według stopnia relewancji określanego przede wszystkim przez koniunkcję (im więcej wprowadzonych wyrażen występuje w danym dokumencie, tym wyżej znajdzie się on na liście wyników – w ten sposób działają np. wspomniane już wyszukiwarki: AltaVista, Infoseek czy Netoskop). Inne wyszukiwarki od razu budują koniunkcję argumentów. W ten sposób działają np.: Lycos [www.lycos.com], Euroseek [www.euroseek.com] czy

HotBot (przy zachowaniu domyślnych ustawień formularza: www.hotbot.com). Różnica dla użytkownika jest zasadnicza. W pierwszym przypadku, dodając kolejne wyrażenia do zapytania (używając więcej słów), powiększa zbiór wyników ale jednocześnie, przynajmniej teoretycznie, podnosi relewantność rankingu. W drugim, dodanie każdego kolejnego wyrażenia powoduje od razu zmniejszenie zbioru wyników i jego doprecyzowanie. Niesie ze sobą natomiast poważne ryzyko pominięcia istotnego z punktu widzenia zaspokojenia potrzeby informacyjnej dokumentu, w którym nie zostały użyte wszystkie wyrażenia (słowa) podane w zapytaniu informacyjnym. Dosyć ciekawą propozycję stanowi wyszukiwarka Excite [www.excite.com]. Jej działanie jest wprawdzie zbliżone do mechanizmów pierwszej z wymienionych wyżej grup, ale jednocześnie wyposażona jest w mechanizm podpowiadający użycie konkretnych słów w zapytaniu i ponowne przeszukanie zasobów. Jak podaje instrukcja wyszukiwania, Excite indeksując dokumenty, sam „uczy się” związków znaczeniowych między wyrazami i następnie automatycznie podpowiada użycie pojęć precyzujących zapytanie.

Działanie większości wyszukiwarek (szczególnie tych, które opierają konstrukcje zapytań na alternatywie) nie miałoby większego sensu bez istnienia mechanizmu rankingowego w odniesieniu do zbioru wyników. Wywiera on prawdopodobnie ogromny wpływ na zachowania użytkownika. W odpowiedzi na proste pytania zadane przy użyciu Infoseeka czy AltaVisty otrzymać możemy nawet kilkadziesiąt tysięcy odpowiedzi, co z oczywistych względów jest sytuacją niepożądaną. Użytkownikowi wyświetlany jest jednak zbiór już uporządkowany. Dzieje się tak, bowiem mechanizm rankingowy automatycznie sortuje zbiór wyników według własnego algorytmu. Niektóre wyszukiwarki pozwalają użytkownikowi na oddziaływanie na kształt tego algorytmu. Na przykład AltaVista daje możliwość podania dodatkowych słów kształtujących działanie tego mechanizmu, a Lycos prosi o indywidualną ocenę (w skali trójstopniowej) ważności sześciu stosowanych przez siebie kryteriów rankingowych. Najczęściej jednak poszukujący informacji nie bierze aktywnego udziału w tym procesie. Jest to o tyle niebezpieczne, że mechanizm rankingowy nie tylko wysuwa na początek odpowiedzi, które powinny najbardziej satysfakcjonować użytkownika, ale jednocześnie faktycznie usuwa z pola widzenia często tysiące informacji, które sam określił jako mało relewantne w stosunku do zapytania, a które mogą przyczynić się do zaspokojenia potrzeby informacyjnej użytkownika.

Poziom trybu logicznego wymaga umiejętności budowania prostych wyrażeń logicznych – koniunkcji, alternatywy i negacji oraz znajomości specyficznej składni stosowanej w danej wyszukiwarce. W zamian użytkownik otrzymuje znacznie większą możliwość samodzielnej kontroli stosowanego algorytmu wyszukiwania i jego świadomej modyfikacji w razie otrzymania niesatysfakcjonujących wyników, a sam staje się bardziej aktywnym uczestnikiem procesu informacyjnego.

Poziom złożony stanowi połączenie możliwości poziomu drugiego i zawężania poszukiwania do konkretnych elementów dokumentów. Jest to poziom najbardziej kompleksowy, pozwalający na maksymalne wykorzystanie możliwości danej wyszukiwarki w celu zbudowania optymalnego zapytania lub całej strategii wyszukiwawczej. Wymaga jednak nie tylko podstawowej znajomości logiki Boole'a, ale także pewnej wiedzy na temat struktury dokumentów HTML oraz specyficznej składni wymaganej przez daną wyszukiwarkę. Szczególnie bogate możliwości

w zakresie ograniczania wyszukiwania do konkretnych elementów dokumentu oferuje AltaVista [www.altavista.com/av/content/help.htm]. Daje ona także użytkownikowi możliwość tematycznego ograniczania kwerendy, oferując wykorzystanie dynamicznego tezaurusu w ramach budowania zapytań złożonych (Refine) [www.altavista.com/av/content/help_refine.htm].

I wreszcie ostatnia z wymienionych kategorii narzędzi wyszukiwawczych – metaserwisy. Traktują one internetowe zasoby informacji jeszcze bardziej kompleksowo, pozwalając na przeszukanie indeksów różnych wyszukiwarek jednocześnie, przy użyciu jednego zapytania informacyjnego. Ciekawym przykładem takiego narzędzia może być MetaCrawler [www.metacrawler.com], który jest w stanie poszukiwać odpowiedzi na zadane pytanie jednocześnie w indeksach takich wyszukiwarek, jak: AltaVista, Infoseek, WebCrawler, Thunderstone, Excite, Lycos i Yahoo. Metaserwisy pozwalają zatem na jeszcze większą integrację procesu poszukiwania informacji – uniezależniają sposób konstruowania pytania od specyfiki poszczególnych zbiorów informacji. Co za tym idzie, miejsce przechowywania poszukiwanej informacji (czy to w przestrzeni rzeczywistej, czy wirtualnej) traci jakiegokolwiek znaczenie dla strategii wyszukiwawczej.

ŚRODOWISKO INFORMACYJNE INTERNETU

Podsumowując powyższy, z konieczności bardzo skrócony i uproszczony, przegląd internetowych narzędzi wyszukiwania informacji funkcjonujących w środowisku www, chciałbym wskazać na podstawowe ze względu na temat tego artykułu cechy charakteryzujące to środowisko informacyjne:

- otwartość – w zasadzie nieograniczona i powszechna możliwość niekontrolowanego tworzenia i umieszczania w polu widzenia narzędzi wyszukujących informację nowych dokumentów, swoboda w wyborze ich formy i struktury (w ramach dosyć pojemnych standardów), szerokie możliwości subiektywnego porządkowania przestrzeni informacyjnej w oparciu o budowę własnej sieci odsyłaczy (linków) czy nawet serwisów informacyjnych lub katalogów;
- masowość – operowanie na wielomilionowych bazach danych, ciągły i dynamiczny rozwój zasobów;
- kompleksowość – możliwość stosowania różnorodnych metod wyszukiwawczych w obrębie jednego zapytania informacyjnego;
- globalność i rozproszenie – przeszukiwanie zasobów bez względu na ich lokalizację fizyczną i wirtualną, możliwość przeszukiwania indeksów różnych wyszukiwarek za pomocą jednego interfejsu;
- „inteligencja” – możliwość komunikowania się z użytkownikiem w języku naturalnym lub do niego zbliżonym, wartościowanie zbioru wyników wyszukiwania pod względem relewantności, sprzężenia zwrotne w procesie wyszukiwania, systemy wspomagające wyszukiwanie;
- spłaszczenie struktury – dostępność informacji i metainformacji na tym samym poziomie w obrębie jednego zbioru, jednoczesne wyszukiwanie w pełnych tekstach i ich opisach;

- zmienność i różnorodność – stały, dynamiczny i niekontrolowany rozwój zasobów, narzędzi oraz standardów.

ZARZĄDZANIE INFORMACJĄ W KATALOGACH BIBLIOTECZNYCH

W takim właśnie środowisku próbują znaleźć miejsce dla siebie skomputeryzowane katalogi biblioteczne. W odniesieniu do nich trudno jest w ogóle mówić o otwartości w takim rozumieniu, jak zostało to słowo użyte powyżej. Wprowadzać nową informację do zbioru (np. rekord bibliograficzny wydawnictwa zwarte) mogą jedynie osoby odpowiednio wykwalifikowane, zajmujące stosowne stanowiska i znające odpowiednie hasła dostępu. Także format i struktura informacji w każdym rekordzie jest ściśle określona i bardzo rozbudowana (format opisu dokumentu np. USMARC). Co więcej, w polskiej praktyce bibliotecznej spotkać się można z elementami dodatkowej kontroli poprawności wprowadzania danych. Biblioteki zachowały tradycyjny stosunek do informacji, dążąc do jej kwantyfikacji i „poszufladkowania” już na etapie wejścia do zbioru. Podczas gdy środowisko www można porównać do ogromnego worka, do którego każdy może wrzucić w całości przygotowaną przez siebie porcję informacji (kiedy chce i jak chce), to katalog biblioteczny przypomina raczej komodę z dużą ilością szuflad, do których specjalnie desygnowane osoby, przy zachowaniu odpowiednich procedur, wkładają poszczególne elementy poszatowanej uprzednio porcji informacji (rekordu). Upraszczając nieco, można powiedzieć, że w przypadku środowiska www zasoby porządkowane są dopiero na wyjściu ze zbioru (podczas wyszukiwania), natomiast w katalogach bibliotecznych proces ten odbywa się już na wejściu. Między innymi w tym wyraża się tradycyjne podejście bibliotek do zarządzania informacją. Skutkuje to także wymuszoną biernością użytkownika, który inaczej niż w środowisku www nie bierze żadnego udziału w procesie organizacji informacji.

Sposób wprowadzania informacji do zbioru nie pozostaje bez wpływu na aparat wyszukiwawczy. W przypadku katalogów bibliotecznych podstawowym sposobem na dotarcie do pożądanej informacji jest przeszukiwanie i przeglądanie poszczególnych indeksów, a nie, jak w przypadku wyszukiwarek, od razu całych zasobów środowiska. Co prawda, w katalogach bibliotecznych pojawia się taka możliwość (w odniesieniu do całego rekordu), ale sposób jej prezentacji bywa czasem niewłaściwy i mylący. Wydaje się też, że katalogi biblioteczne ciągle służą bardziej do identyfikacji znanego z opisu dokumentu w zasobach danej biblioteki niż do szeroko rozumianego wyszukiwania informacji [Sapa 1997, s. 70–79]. Prowadząc wyszukiwanie w katalogach, konieczne zdaje się być spojrzenie na zasoby biblioteki przez pryzmat poszczególnych indeksów – przez różne okna [Mann 1993]. Kompleksowość wyszukiwarek internetowych wyraża się także w możliwości włączenia w obręb jednego zapytania metod operujących na pełnych tekstach dokumentów (i z tego względu nie znajdujących zastosowania w katalogach bibliotecznych).

Proces globalizacji i rozproszenia informacji jest w przypadku katalogów bibliotecznych z natury rzeczy znacznie ograniczony – celem użytkownika jest

bowiem z reguły nadal dotarcie do fizycznie istniejącego dokumentu. Tym niemniej, także w środowisku bibliotecznym wyraźnie widać tendencję do łączenia katalogów jednostek zlokalizowanych w obrębie jednej aglomeracji, rejonu czy w ramach bibliotek podobnego typu. Powstają fizycznie istniejące i niezależnie zarządzane wspólne katalogi, same interfejsy do baz rozproszonych lub narzędzia oferujące jeszcze dodatkowe usługi informacyjne (przykłady różnych przedsięwzięć w tej kwestii można prześledzić, korzystając z Library Servers via WWW – sunsite.berkeley.edu/Libweb). Wydaje się, że fizyczne rozproszenie w połączeniu z „centralizacją” dopiero na poziomie wirtualnym (narzędzia służącego do wyszukiwania) – zasada leżąca u podstaw Internetu – jest dzisiaj najbardziej efektywnym rozwiązaniem w aspekcie szeroko rozumianego transferu informacji. Wskazuje na to choćby dynamika rozwoju środowiska www. Czas pokaże, czy takie rozwiązanie zdominuje także katalogi biblioteczne. Użytkownik wyszukiwarek przyzwyczajony jest do otrzymywania w odpowiedzi na własne zapytanie zbioru uporządkowanego pod względem relewantności. Spodziewa się, że wykorzystywane przez niego narzędzie samo dokona wstępnej oceny przydatności wyszukanych informacji i pozwala na zadawanie pytań bez konieczności znajomości zasad organizacji informacji w konkretnych zbiorach (różnorodne języki informacyjno-wyszukiwawcze, klasyfikacje, układy systematyczne itp.). Tymczasem w zasadzie nie spotyka się katalogów bibliotecznych stosujących mechanizm rankingowy porządkujący zbiór wyników w oparciu o rozbudowane kryteria relewantności. Z reguły nie pozwalają też na zadawania pytań w języku naturalnym.

Środowisko www przyzwyczajają użytkowników do kompleksowego zaspokajania ich potrzeb informacyjnych. Rezultatem poszukiwań jest zbiór zawierający pełne teksty, pliki dźwiękowe i graficzne. Katalogi biblioteczne oferują jedynie dostęp do metainformacji – nie są więc najczęściej w stanie zaspokoić potrzeby informacyjnej użytkownika. Integracja z nowym środowiskiem mogłaby oznaczać umożliwienie bezpośredniej nawigacji od metainformacji do samej informacji przechowywanej w postaci cyfrowej gdzieś w Internecie (lub w danej bibliotece).

Tempo zmian, dynamika rozwoju i swego rodzaju nieprzewidywalność środowiska www stanowi bodajże największe wyzwanie dla bibliotek. W środowisku tym, podobnie jak w rzeczywistości, codziennie pojawiają się nowe produkty, narzędzia pozyskiwania informacji czy usługi. Duża konkurencja powoduje szybką eliminację słabych produktów, które nie znalazły uznania w oczach użytkowników. Tradycyjne katalogi biblioteczne z surowymi, restrykcyjnie traktowanymi przepisami, bezwzględną eliminacją wszelkich odstępstw oraz krępującymi, „uświęconymi” przez pokolenia metodami pracy mogą okazać się strukturą nieadekwatną do nowej rzeczywistości. Na ile możliwe są gruntowne zmiany pod tym względem przy zachowaniu tradycyjnego modelu biblioteki nastawionej na gromadzenie, a nie na organizację dostępu do informacji, jej selekcję i ocenę? Czy tradycyjne podejście do zarządzania informacją sprostą wymaganiom społeczeństwa informacyjnego? Czy biblioteki powinny jedynie biernie starać się nadążyć za nowym środowiskiem informacyjnym, czy starać się porządkować i organizować jego zasoby? Te i wiele innych pytań rodzi się przy próbie określenia miejsca katalogów bibliotecznych w środowisku www (i szerzej – w wirtualnym świecie sieci komputerowych). Nie sposób podać na nie prostych i jednoznacznych odpowiedzi. Tym niemniej, wydaje się, że jedno nie ulega wątpliwości. Nie można

dłużej traktować katalogów bibliotecznych jako zjawisk statycznych, mających przetrwać w niezmienionej postaci całe pokolenia. Należy spojrzeć na nie jak na proces i starać się oceniać i badać nie tylko ze względu na cechy opisujące ich stan tu i teraz, lecz ze względu na kierunki i tempo zmian oraz relacje z ich środowiskiem. W przeciwnym razie może grozić im pozostanie poza nawiasem dynamicznego środowiska informacyjnego człowieka XXI wieku.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA*

- Sapa, R. (1997). Zachowania informacyjne użytkownika OPAC w Bibliotece Jagiellońskiej. *ZIN* 2, s. 70–79.
- Mann, T. (1993). *Library Research Models: a Guide to Classification, Cataloging and Computers*. New York, Oxford: Oxford Univ. Press.

* Uwaga: Adresy elektroniczne zostały umieszczone w tekście.

Małgorzata Stanula-Boroń

**POTRZEBA PROMOCJI ZDROWIA W PROGRAMACH
KSZTAŁCENIA STUDENTÓW BIN
NEEDS FOR HEALTH PROMOTION AT LIS CURRICULA**

Abstrakt: *Wychodząc naprzeciw strategii działań prozdrowotnych zaproponowanej w Polskim Narodowym Programie Zdrowia 1996–2005 dla różnych systemów społecznych, także dla nauki i edukacji, IBIN UJ wprowadził w roku akademickim 1999/2000 nową specjalizację do programu kształcenia studentów. W ramach specjalizacji Elektroniczne źródła informacji w zakresie promocji zdrowia studenci zapoznają się z problemami zdrowotnymi i warunkami wzmacniającymi zdrowie, z szeroko rozumianą teorią promocji zdrowia oraz działaniami naukowo-badawczymi inspirowanymi przez World Health Organization.*

Abstract: *In accordance with the general strategy for health promotion recommended by Polish National Health Program 1996–2005 for different social systems, science and education, the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University has offered a new course entitled: Electronic sources of information for health promotion. It helps the students to become familiar with various problems connected with health, conditions of health improvement, theory of health promotion as well as research and other scientific activities inspired by the World Health Organization.*

*

*

*

KONCEPCJA ZDROWIA I JEGO PROMOCJI

Narodowy Program Zdrowia (NPZ) realizowany jest w Polsce od 1990 r. Trzecia zaktualizowana wersja programu określa cele i kierunki zdrowotnej polityki publicznej w Polsce do 2005 r., zgodnie ze strategią Światowej Organizacji Zdrowia / World Health Organization (ŚOZ/WHO). W dokumencie NPZ przypomniano definicję zdrowia sformułowaną przez WHO w konstytucji z 1946 r. [MZiOS 1990, p. 1, 1]. Zdrowie określa się jako stan dobrego samopoczucia pod względem fizycznym, psychicznym i społecznym, a nie tylko nieobecność choroby lub niepełnosprawności [Karski 1994, s. 205]. Wprowadzenie takie ujęcie zrywa z myśleniem o zdrowiu w kategoriach czysto fizycznych i medycznych, prezentując holistyczne podejście do człowieka, które uwzględnia jego ciało, psychikę i aspekt życia społecznego, jednakże nie jest zadowolające z punktu widzenia koncepcji promocji zdrowia. Na pewne braki wspomnianej definicji WHO zwrócono uwagę w słowniku terminologicznym z zakresu promocji zdrowia, zarzucając jej statyczny i abstrakcyjny charakter [Słońska i Misiuna 1994, s. 68–69]. Zdrowie widziane jako idealny stan leży poza zasięgiem większości ludzi i nie uwzględnia złożonych uwarunkowań ich życia.

W 1986 r. w Ottawie odbyła się pierwsza Międzynarodowa Konferencja Promocji Zdrowia, której efektem jest *Ottawa Charter for Health Promotion*. Strategia promocji zdrowia wyrażona w *Karcie Ottawskiej* domaga się dynamicznej koncepcji zdrowia. Promocja zdrowia rozumiana jest bowiem jako proces umożliwiający każdemu człowiekowi, w kontekście jego codziennego życia, zwiększenie kontroli nad swym zdrowiem poprzez rozpoznanie własnych problemów zdrowotnych, a także jego poprawę (doskonalenie, pomnażanie, powiększanie potencjału zdrowia) drogą podejmowania świadomych wyborów i decyzji prozdrowotnych [MZiOS 1990, p. 1, 2; Słońska i Misiuna 1994, s. 34].

W dynamicznym ujęciu zdrowie to

[...] poddająca się zmianom zdolność człowieka zarówno do osiągnięcia szczytu własnych fizycznych, psychicznych i społecznych możliwości, jak i pozytywnego reagowania na wyzwania środowiska [Słońska i Misiuna 1994, s. 68].

W NPZ podkreśla się zgodnie ze wspomnianą *Kartą Ottawską*, iż zdrowie nie jest celem samo w sobie, ale należy traktować je jako wartość, dzięki której jednostka bądź grupa zdolna jest zrealizować swe aspiracje i osiągnąć satysfakcję, sprawnie radzić sobie z problemami i zmieniać środowisko. Zdrowie jest zasobem dla kraju, umożliwia jego rozwój społeczny i ekonomiczny, tworzenie dóbr materialnych i dóbr kultury, wreszcie jest środkiem pozwalającym osiągnąć lepszą jakość życia [MZiOS 1990, p. 1, 1].

W społeczno-ekologicznym ujęciu zdrowie jednostki i społeczeństwa osadza się na całym zbiorze podstawowych uwarunkowań, takich jak: pożywienie, mieszkanie, ubranie, dobra praca zapewniająca odpowiednie środki do życia, bezpieczeństwo i pokój, sprawiedliwość i równość społeczna, dostęp do oświaty, wreszcie odtwarzalność zasobów naturalnych i utrzymanie równowagi w systemie ekologicznym. Czynniki wpływające na życie człowieka podzielono na cztery grupy, szacując w procentach stopień ich oddziaływania na zdrowie: styl życia (50–60%), środowisko fizyczne i społeczne życia i pracy (ok. 20%), czynniki

genetyczne (ok. 20%) i służba zdrowia (może rozwiązać 10–15% problemów zdrowotnych) [MZiOS 1990, p. I, 1]. Działaniami prozdrowotnymi objęto wszystkie wymienione sfery (z wyjątkiem czynników genetycznych). Zwrócono przy tym uwagę, że zmiana wadliwego stylu życia, tak istotna z punktu widzenia jakości ludzkiego zdrowia, leży w rękach każdego człowieka. Termin „styl życia” odnosi się do zespołu codziennych zachowań, specyficznych dla danej jednostki lub zbiorowości. Na kształt stylu życia wpływają szeroko pojmowane warunki życia oraz indywidualne wzorce zachowań, zdeterminowane przez czynniki społeczno-kulturowe i cechy osobiste jednostki. W celu dokonania zmian w stylach życia należy więc oddziaływać zarówno na jednostkę, jak i środowisko jej życia [Słońska i Misiuna 1994, s. 49–50].

PROMOCJA A PROFILAKTYKA

Ważnym zadaniem stojącym m.in. przed promotorami zdrowia jest wzbudzenie w całej populacji objętej promocją świadomości masowego występowania wielorakich problemów zdrowotnych i przekazanie wiedzy o uwarunkowaniach zdrowia i choroby, pozwalającej na uniknięcie czynników zagrożenia zdrowia. Zapobieganie chorobom i nadzór zdrowotny stanowią zasadniczą domenę działań w zakresie prewencji (profilaktyki) chorób. Profilaktykę można włączyć w obszar promocji zdrowia, czego przykładem jest model promocji zdrowia zaproponowany przez A. Tannahilla (1985). Promocja zdrowia składa się w tym modelu z trzech wzajemnie powiązanych obszarów działań: ochrony zdrowia, edukacji zdrowotnej i profilaktyki [Pike i Forster 1998, s. 50].

W NPZ rozgraniczono kierunki działań w promocji i profilaktyce. Wprowadzie ich zakres krzyżuje się w pewnych punktach, jednakże należy mieć na względzie odmienne strategiczne cele dla promocji i profilaktyki. Prewencja, ściślej związana z wiedzą medyczną, ukierunkowana jest na zapobieganie chorobom bądź powikłaniom i następstwom powstałym w ich wyniku, u określonych jednostek i w pewnych grupach społecznych [Słońska i Misiuna 1994, s. 31–32]. W dokumencie NPZ zapobieganie chorobom, czyli profilaktyka, rozumiane jest jako działania na rzecz ochrony zdrowia [MZiOS 1990, p. I, 1].

Promocja przyjmuje szersze pole aktywności. W promocji istotna jest wiedza o czynnikach wzmacniających i doskonalących zdrowie, a nie tylko wiedza o czynnikach ryzyka chorób. Punkt ciężkości spoczywa na wykorzystaniu potencjału zdrowotnego do osiągnięcia jak najwyższej jakości życia. Jakość życia wyraża się w satysfakcji jednostki lub grupy społecznej z zaspokojenia i realizacji swych potrzeb, w tym potrzeb niematerialnych wyższego rzędu, takich jak potrzeba samorealizacji, potrzeby emocjonalne, potrzeba uznania społecznego itp. [Słońska i Misiuna 1994, s. 17].

Promocja zmierza do objęcia działaniami całej populacji, nie ograniczając zasięgu oddziaływania do wybranych jednostek lub grup o podwyższonym ryzyku zachorowań. Z pola widzenia nie traci całego kręgu uwarunkowań biologicznych, społecznych, środowiskowych, ekonomicznych, w jakich dokonywane są wybory prozdrowotne. Promocja kieruje się zasadą wzmacniania zdrowia i jego doskonalenia poprzez kreowanie zdrowych zachowań służących rozwojowi, aktywności i samorealizacji.

POTRZEBA PROMOCJI ZDROWIA W KSZTAŁCENIU NA POZIOMIE WYŻSZYM

Dla poprawy zdrowia i związanej z nim jakości życia jednostek i całego społeczeństwa opracowano trzy podstawowe cele strategiczne i osiemnaście wytycznych operacyjnych NPZ. Pierwszy cel strategiczny określa następujące działanie: stwarzanie warunków i kształtowanie motywacji, wiedzy i umiejętności zdrowego stylu życia, jak również podejmowanie działań na rzecz zdrowia własnego i innych. Szósty i siódmy cel operacyjny mówi o zwiększeniu skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa i działań w zakresie promocji zdrowia, a także o konieczności promocji zdrowia psychicznego. Do 2005 r. zgodnie z założeniami szóstego celu operacyjnego

[...] edukacja zdrowotna, jako obowiązkowy program międzyprzedmiotowy, zostanie włączona do programów nauczania szkół wszystkich typów. W środkach masowego przekazu zintensyfikuje się edukację zdrowotną społeczeństwa oraz poprawi się jej jakość i efektywność [MZiOS 1990, p. III].

W tym samym punkcie dokumentu czytamy:

Istnieje także potrzeba nasilenia i poprawy jakości edukacji zdrowotnej ogółu społeczeństwa, ukierunkowanej szczególnie na zwalczanie czynników ryzyka chorób przewlekłych oraz propagowanie zdrowych stylów życia [MZiOS 1990, p. III].

Zgodnie z kierunkiem działań prozdrowotnych wyznaczonym przez ŚOZ i NPZ dla różnych systemów społecznych m.in. dla nauki [WHO 1996] i edukacji [WHO 1987] Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego otworzył w r. akad. 1999/2000 nową specjalizację pod nazwą „Elektroniczne źródła informacji w zakresie promocji zdrowia”.

Realizacja odpowiednio opracowanego programu specjalizacji pozwoli na włączenie studentów do działań prozdrowotnych w co najmniej dwóch obszarach wyróżnionych w promocji zdrowia zgodnie z postanowieniami Karty Ottawskiej:

- Efekt ich pracy i prozdrowotna postawa winny przyczyniać się do zachęcenia całego społeczeństwa do podejmowania nowych działań na rzecz zdrowia, jak też wzmacniania i informowania o już realizowanych inicjatywach.
- Jednocześnie sami studenci będą mieli okazję rozwijać indywidualne umiejętności służące zdrowiu, co zresztą jest zasadniczym warunkiem pozytywnego oddziaływania na innych.

Nabywanie przez studentów praktycznych umiejętności korzystania z prozdrowotnych źródeł informacji będzie poprzedzone wstępem teoretycznym o sferach działania i strategicznych celach promocji zdrowia, opartych na dynamicznej koncepcji zdrowia. Ponadto studenci zapoznają się z głównymi założeniami NPZ, a także z działaniami prozdrowotnymi zainicjowanymi przez ŚOZ. Wśród działań realizowanych już w Polsce wymienić można następujące inicjatywy o charakterze zorganizowanym: Szkoła Promująca Zdrowie, Zdrowe Miasto, promocja zdrowia w miejscu pracy, szpital (sanatorium, podstawowa opieka zdrowotna) promujący zdrowie, Zdrowy Dom [Karski 1994, s. 97–177].

Nieodzowna będzie podstawowa znajomość negatywnych uwarunkowań i zagrożeń zdrowia (profilaktyka), ale zasadniczym celem pozostaje wskazanie na pozytywne warunki i sposoby doskonalenia zdrowia. Wstęp teoretyczny pozwoli

na zakreślenie obszaru zainteresowań promocji zdrowia i pod wyznaczonym kątem zostaną zbadane przez studentów wybrane źródła informacji.

ELEKTRONICZNE ŹRÓDŁA W PROMOCJI ZDROWIA

Wyszukiwania obejmą swym zasięgiem polskie, jak i światowe zasoby informacji. Szczególnie ważnymi źródłami informacji prozdrowotnych będą:

- medyczne serwisy informacyjno-wyszukiwawcze (m.in. Hipokrates, MedWeb / Emory University. Health Sciences Center Library, HON – Health On the Net Foundation, Medical Matrix) lub inne uwzględniające problematykę zdrowia (np. ekologiczne);
- bazy danych (m.in. Medline, HealthSTAR, Bioethicsline, Polska Bibliografia Lekarska);
- katalogi bibliotek medycznych (m.in. U.S. National Library of Medicine) i bibliotek organizacji prozdrowotnych;
- strony domowe uczelni, towarzystw i wszelkich instytucji związanych ze zdrowiem (m.in. WHO, American Health Foundation, ośrodki ochrony i promocji zdrowia, ośrodki zdrowia publicznego);
- strony domowe instytucji nie związanych zawodowo z propagowaniem zdrowia, które podjęły się realizacji programów prozdrowotnych lub w inny sposób włączyły się do promocji zdrowia.

Trudno w tej chwili dokonać pełnej typologii źródeł elektronicznych, których zakres tematyczny odpowiada potrzebom promocji zdrowia, ale już teraz uświadomić sobie należy możliwą ich różnorodność. Wymienić można: serwisy informacyjne, bazy danych (pełnotekstowe, faktograficzne, bibliograficzne, także multimedialne), katalogi (księgarskie, wydawnicze i biblioteczne), publikacje elektroniczne (książki, czasopisma, multimedialne atlasy, słowniki medyczne), strony domowe instytucji (lub prywatne np. lekarzy), listy dyskusyjne, konferencje, programy edukacyjne i prewencyjne, usługi medyczne, sieciowe systemy eksperckie umożliwiające udzielanie fachowych informacji i porad, sklepy internetowe, media w internecie (radio, prasa).

KIERUNKI I EFEKTY DZIAŁAŃ

Program prozdrowotnej specjalizacji realizowany w IBIN UJ w ramach 15 godzin zajęć nie wyczerpie jednorazowo szerokiego tematu promocji zdrowia. Stąd zakłada się ciągłość podejmowanych problemów w kolejnych latach, przekazując jednakże każdej grupie uczestników ogólne podstawy teoretyczne i praktyczne niezbędne w promocji zdrowia.

Przewiduje się dwukierunkowość specjalizacji:

- ścieżkę **popularnonaukową**, zorientowaną na potrzeby informacyjne społeczeństwa objętego promocją zdrowia;
- ścieżkę **naukowo-badawczą**, zorientowaną na badania naukowe podejmowane w zakresie promocji zdrowia.

Szeroka i ugruntowana wiedza stanowi podstawę racjonalnych wyborów

i zachowań każdego człowieka. Stąd tworzenie, gromadzenie i udostępnianie rzetelnej naukowej informacji prozdrowotnej jak również przekazanie informacji odsyłającej do właściwych źródeł wiedzy prozdrowotnej, staje się nieodzownym elementem promocji zdrowia. Należy więc zauważyć pilną potrzebę odpowiedniego przygotowania studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej do sprostania wymaganiom informacyjnym społeczeństwa w celu likwidacji problemów zdrowotnych i doskonalenia zdrowia. Potrzeby społeczeństwa mogą mieć charakter uświadomiony lub nieuświadomiony. Pewna grupa użytkowników poszukuje konkretnych informacji pomocnych w rozwiązywaniu określonych problemów zdrowotnych. Studenci – w przyszłości specjaliści w zakresie informacji – powinni wskazać odpowiednie ku temu źródła bezpośrednie lub informację odsyłającą. Z kolei do tych osób, które nie uświadamiają sobie potrzeby ciągłego wzmacniania zdrowia, należy wyjść z inicjatywą i upowszechnić istnienie takich źródeł informacji, które skupią uwagę na problemie i wskażą właściwą drogę postępowania.

Uwzględnić należy także potrzeby informacyjne promotorów zdrowia (indywidualnych oraz instytucji). Dla tej kategorii użytkowników cenna może się okazać informacja o badaniach naukowych i programach prowadzonych na rzecz zdrowia przez różne instytucje w Polsce i na świecie, na polu wielu dyscyplin nauki (medycyna, biologia, socjologia, psychologia, ekonomia, ekologia itp.). Informacje takie być może pośrednio ułatwią odpowiednim jednostkom budowę prozdrowotnej polityki, tworzenie środowisk życia i pracy sprzyjających zdrowiu, a także reorientację służby zdrowia.

Do realizacji wyżej wymienionych zamierzeń posłuży przygotowanie serwisu informacyjnego z zakresu promocji zdrowia i zagadnień pokrewnych. Rokrocznie aktualizowany serwis zawierał będzie listę źródeł z krótkim ich opisem i odesłaniem do źródeł bądź dostępnych dla wszystkich użytkowników Internetu, bądź tylko dla określonych kategorii.

W zakresie znajomości źródeł elektronicznych i umiejętności posługiwania się nimi studenci powinni w trakcie specjalizacji osiąść zdolność szybkiego reagowania na zapytanie użytkownika, udzielając mu pożądanej informacji:

- w formie zestawień bibliograficznych sporządzonych w oparciu o bibliograficzne bazy danych i katalogi biblioteczne i księgarskie;
- kierując do tekstów np. w czasopismach elektronicznych i bazach pełnotekstowych;
- odsyłając do źródeł faktograficznych (np. bazy faktograficzne, strony domowe).

Przygotowanie studentów w ramach specjalizacji poszerzy dotychczasową ich wiedzę teoretyczną i orientację w różnego typu źródłach informacji w kierunku problemów zdrowia i jego promocji. Specjalizacja będzie też wyrazem włączenia się dyscypliny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej do działań na rzecz promowania zdrowia w społeczeństwie.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Karski, J.B. (1994). Organizacja ośrodka promocji zdrowia: poradnik. Warszawa: Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia. Zakład Promocji Zdrowia.
- Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej (1990). Narodowy Program Zdrowia 1996–2005, <http://www.medstat.waw.pl> (25.06.1999).
- Pike, S.; D. Forster (red.) (1998). Promocja zdrowia dla wszystkich. Lublin: Wydaw. Czelej.
- Słońska, Z.; M. Misiuna (oprac.) (1994). Promocja zdrowia: słownik podstawowych terminów. Warszawa: Zakład Promocji Zdrowia Instytutu Kardiologii.
- World Health Organization (1996). Nauka dla zdrowia: podstawy, perspektywy, strategie. Łódź: WHO Collaborating Centre in Occupational Health; Instytut Medycyny Pracy. [Wydane przez WHO w 1993 r. pt. Research for Health. Principles, Perspectives and Strategies].
- . (1987). Education for Health in Europe, Copenhagen: WHO.
  - . (1986). Ottawa Charter for Health Promotion. An International Conference on Health Promotion, November 17–21. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe. <http://www.who.dk/policy/ottawa.htm>

Małgorzata Jaskowska

INFORMACJA NAUKOWA W SYSTEMIE KOMUNIKOWANIA SPOŁECZNEGO

SCIENTIFIC INFORMATION IN COMMUNICATION

Abstrakt: *Komunikowanie naukowe rozumiane jako proces przekazu informacji naukowej dotychczas odbywało się w zasadzie w środowisku naukowym. Kształtujące się obecnie społeczeństwo informacyjne tworzy nowy model uprawiania nauki. U jego podstaw leży społeczna użyteczność wyników badań naukowych. Zmienia się rola informacji naukowej rozumianej jako rezultat badań naukowych. Staje się ona przedmiotem komunikowania nie tylko na poziomie międzyosobowym i instytucjonalnym, ale i masowym. Na tym ostatnim poziomie może być traktowana jak towar, gdyż ma określoną wartość, która podlega prawom ekonomii.*

Abstract: *Until now, scientific communication as the process of scientific information transmission has taken place mainly within scientific circles. The information society, which is forming itself nowadays, creates the new model of scientific activities. It is based on social usefulness of research findings. This article presents the implications of the changing role of scientific information (seen as research findings) for scientific communication. There are also described differences between scientific information circulation among scientists and its transmission (in the form of research findings) into the society, where it becomes a commodity.*

*
* *
WSTĘP

W artykule przedstawiono informację naukową jako jedno ze zjawisk komunikowania społecznego. Wyróżniono trzy poziomy komunikowania naukowego

i specyfikę każdego z nich ze szczególnym uwzględnieniem komunikowania na poziomie masowym, w którym informacja naukowa traktowana jak towar – podlega prawom ekonomii.

KOMUNIKACJA NAUKOWA JAKO ELEMENT KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Specyfiką nauki o komunikowaniu społecznym ze względu na szeroki przedmiot jej badań i skalę zjawisk jest interdyscyplinarność. Antropologia, socjologia, psychologia, semiotyka, historia, politologia, ekonomia, prawo, estetyka, teoria literatury ujmują badane zjawiska komunikacji społecznej we własnych kategoriach pojęciowych, włączają je we własne systemy teoretyczne, stosują własne metody i techniki badawcze [Goban-Klas 1999, s. 105]. Jednym z zagadnień w obrębie nauki o komunikowaniu społecznym jest komunikowanie naukowe będące przedmiotem badań naukoznawstwa i nauki o informacji naukowej.

W procesie komunikowania naukowego nadawcą jest pracownik nauki bądź zespół naukowców, którzy przekazują informację naukową – rezultat swoich badań w postaci publikacji. Są to książki, artykuły, materiały z konferencji, opisy patentowe, literatura techniczna, normy, dokumentacje projektowe, przepisy prawne, szara literatura. Należą tu też dokumenty pochodne: syntezy, monografie, streszczenia poszczególnych dokumentów, bibliografie i informatory, analizy dokumentacyjne, bazy danych.

Rozpowszechniane na papierze, nośnikach elektronicznych czy przez Internet docierają do odbiorców, którymi są pracownicy nauki i studenci, wtedy efektem komunikowania jest poszerzenie stanu wiedzy. Odbiorcą rezultatów badań jest też społeczeństwo, które wdraża je i wykorzystuje. Jest to odzwierciedlenie dwóch tendencji:

[...] dążenia nauki do uzyskania autonomii i dążenia jej społecznego otoczenia do narzucenia nauce rozmaitych funkcji użytkowych [Wawrzyńczak 1986, s. 602].

Obecnie funkcjonują dwa modele nauki [Kubin 1995, s. 157]. W pierwszym problemy są formułowane i rozwiązywane stosownie do stanu wiedzy w danej dyscyplinie, w kontekście akademickich dyskusji poszczególnych wspólnot badaczy, głównymi środkami komunikowania się są konferencje, czasopisma i podręczniki. Zachodzą jednak zmiany w kierunku modelu, który przewiduje produkowanie wiedzy z założenia użytecznej dla przemysłu, rządu i społeczeństwa, organizowanej wokół konkretnego zastosowania, komunikowanie ma miejsce pierwotnie wśród uczestników prac i następnie wyniki badań są upowszechniane.

Rozpatrując znaczenie informacji naukowej w komunikowaniu społecznym, należy więc wyróżnić komunikowanie między naukowcami, komunikowanie w środowisku akademickim i komunikowanie polegające na przepływie informacji naukowej do społeczeństwa. Różnią się one ze względu na inną rolę i inne cele [Lachowicz 1985, s. 594].

INFORMACJA NAUKOWA JAKO TOWAR

Tomasz Goban-Klas jest zdania, że

[...] coraz trudniejsze jest traktowanie informacji jako dobra publicznego; w miarę jak rosną koszty produkcji informacji (nauka, technika), zwiększają się korzyści z jej posiadania (odkrycia, wynalazki) [Goban-Klas 1999, s. 299].

Informacja naukowa rozumiana jako rezultat badań naukowych mający zastosowanie w praktyce staje się cennym towarem, a jako taka znajduje swoje miejsce w obiegu produktów na rynku i tak jak one podlega prawom ekonomii. Jest produktem

[...] określonego procesu, mającego wykonawcę (źródło informacji) i użytkownika (odbiorcę, adresata). Jawi się więc jako rzecz poddawana różnym operacjom i manipulacjom, takim jak: wytwarzanie, magazynowanie, przesyłanie, przetwarzanie, wymiana, kupno, sprzedaż [Berman 1991, s. 427].

Tendencja ta znajduje wyraz w amerykańskiej teorii komunikowania, w której jedną z czterech koncepcji procesu komunikowania, oprócz katalizatora, narzędzia, i tekstu, jest koncepcja, która „traktuje proces komunikowania jako towar, coś, co ma wartość własną lub przypisaną wartość wymienną, coś, co można sprzedać lub kupić” [Olson 1997, s. 46]. Tak rozumiana informacja jest cenna zarówno dla swojego twórcy, jak i odbiorcy. Pierwszy z nich powinien zadbać o szybkie i efektywne dotarcie do osób i instytucji zainteresowanych nowym rozwiązaniem, gdyż wiążą się z tym korzyści finansowe. Firmy z kolei poszukują nowych rozwiązań w celu osiągnięcia korzyści z ich wdrażania.

[...] kiedy rywalizacja pomiędzy firmami [...] jest znacznie większa, kiedy zmiany technologiczne i organizacyjne w firmach wielkoprzemysłowych, w budownictwie, w usługach następują coraz szybciej, każda informacja i każda umiejętność jej zastosowania, która daje przewagę w rywalizacji – pozwala stworzyć tańszy produkt, udzielić lepszej usługi, przedstawić bardziej dopracowaną ofertę – jest cenna [Kozłowski 1997, s. 53].

Idealny obieg informacji to taki, w którym dociera ona zrozumiana zgodnie z intencją autora do odbiorcy. W skutecznym przepływie informacji przeszkodą są bariery informacyjne. Jednym ze sposobów przezwyciężania barier jest wspomaganie efektywności przepływu informacji, w tym przypadku informacji o wynikach badań naukowych.

PROMOCJA JAKO SPOSÓB ŁAMANIA BARIER INFORMACYJNYCH

W ekonomii wspomaganie efektywności przepływu informacji między firmą a rynkiem funkcjonuje pod nazwą polityki komunikacji firmy z rynkiem w celu wywołania zamierzonych reakcji ze strony kupujących oraz komunikacji klientów z firmą poprzez akceptację lub negację jej marketingowych działań. Owa polityka komunikacji, zwana promocją, jest poza produktem, ceną i dystrybucją jednym z czterech podstawowych narzędzi marketingu. Promocja spełnia funkcję informacyjną o produkcie i firmie, pobudzającą decyzję o nabyciu produktu oraz konkurencyjną.

Znaczenie i miejsce polityki promocji w strategii marketingowej przedsiębiorstwa wynika z faktu, iż szeroko rozumiana atrakcyjność produktu nie stanowi wystarczającego warunku jego realizacji (sprzedaży). Na rynkach konkurencyjnych warunkiem tym jest dotarcie do potencjalnego nabywcy i przekazanie mu pakietu informacji charakteryzujących walory oferowanego produktu, miejsce i warunki zakupu oraz korzyści związane z jego nabyciem w porównaniu z korzyściami oferowanymi przez konkurentów [Wiktor 1997, s. 288].

Do najważniejszych form polityki komunikowania firmy z rynkiem, czyli promocji, należą: reklama, akwizycja, *public relations*, promocja uzupełniająca, *sponsoring* [Altkorn 1997, s. 289].

Funkcjonowanie promocji opiera się na klasycznym modelu procesu komunikowania. Pięć składników tego modelu to nadawca, przekaz, kanał, odbiorca, efekt [wg Harolda Lasswella]. W roli nadawcy występuje tu firma lub jej przedstawiciel reklamowy, która wykorzystując różne kanały i środki przekazu, udostępnia odbiorcy informacje na temat towaru. Operacja ta winna spowodować reakcję u odbiorcy w postaci kupna towaru.

KOMUNIKOWANIE NAUKOWE I KOMUNIKOWANIE MASOWE

Klasyczne jednak reguły, przyjęte w teorii komunikowania społecznego, nie odnoszą się do promocji. Przykładem – teoria implikatury Grice’a, zakładająca cztery wytyczne procesu komunikowania, wśród nich regułę prawdziwości. Zgodnie z nią

[...] odbiorca komunikatu ma prawo oczekiwać, że nadawca wierzy w prawdziwość tego, co sam mówi; jeśli przekazywaną informację uważa za niepewną, powinien to w jakiś sposób zaszyfrować [Tokarz 1999, s. 24].

Wniosek z tego, iż dla efektywności przekazu wymagane jest aby nadawca i odbiorca ufali sobie nawzajem. W przypadku anonsów reklamowych pogwałcenie tej zasady jest całkowicie jawne. Ich odbiorca nie ogranicza się do dekodowania, interpretacji przekazu, ale podejmuje działanie „zmiernające do wykrycia intencji nadawcy” [Tokarz 1999, s. 24]. Jest bowiem oczywiste, że przekaz tego typu ma cechy subiektywne. Tendencja do łączenia informacji z reklamą jest powszechna w prasie i określa się ją mianem *advertorial* (*advertising* – reklama + *editorial* – artykuł od redakcji).

Przekazywanie informacji poprzez promocję i gospodarowanie nią jest sposobem komunikowania pełnym mediacji, czynników ideologicznych i interesów ekonomicznych. Zadaniem reklamy, akwizycji, *public relations*, promocji uzupełniającej, *sponsoringu* – różnych form promocji, jest nie tylko przekazanie informacji o towarze, ale przekazanie jej w taki sposób i z wykorzystaniem wszystkich wypracowanych metod, aby skłonić potencjalnego odbiorcę do nabycia konkretnego towaru. Stosowane są techniki manipulacyjne i zalecenia psychologii oddziaływania. Wymienia je A. Kilian [Kilian 1997, s. 44], cytując J. Bralczyka [Bralczyk 1996]. Są to m.in.

[...] dbałość o dopasowanie do odbiorcy (język, system wartości, zaufanie), indukowanie i uświadamianie potrzeb, narzucanie odbiorcy swojej woli, stosowanie

manipulowanych kompromisów, komplementowanie i schlebianie odbiorcy, kierowanie do niego pytania, wywoływanie uczucia, że komunikat jest formułowany bezpośrednio do niego.

Komunikowanie naukowe cechuje natomiast szczególnie silna dążność nadawcy i odbiorcy do unikania błędu, co uwydatnia m.in. maksymalnie jednoznaczny język.

KOMUNIKOWANIE NAUKOWE W RÓŻNYCH POZIOMACH KOMUNIKOWANIA SPOŁECZNEGO

Tomasz Goban-Klas dzieli naukę o komunikowaniu na trzy główne działy: komunikowania międzypersonalnego, komunikowania instytucjonalnego oraz komunikowania masowego [Goban-Klas 1999, s. 105].

Proces przepływu informacji naukowej odbywa się na wszystkich wymienionych szczeblach. Na pierwszym poziomie – wśród uczestników badań, na drugim – w środowisku akademickim. Wraz z powstawaniem modelu społeczeństwa informacyjnego obieg informacji, szczególnie informacji naukowej, będącej źródłem innowacji i tym samym postępu wkracza na poziom komunikowania masowego. W społeczeństwie informacyjnym „Media masowe są integrowane z innymi mediami” [Goban-Klas 1999, s. 289]. Informacja naukowa zostaje więc podporządkowana prawom rządzącym informacją, będącą towarem w masowym komunikowaniu.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Altkorn, J. (red.) (1997). Podstawy marketingu. Kraków: Instytut Marketingu.
- Berman, Cz. (1992–93). Informacja a technika komunikacji. *Zag. Naukozn.* 1–8, s. 99–108.
- . (1991). Informacja i aspekty komunikacji. *Zag. Naukozn.* 3–4, s. 425–615.
- Bralczyk, J. (1996). Język na sprzedaż. Warszawa: Businessman Book.
- Dobek-Ostrowska, B. (1997). Przemiana systemu medialnego w Polsce po 1989 roku. W: Dobek-Ostrowska, B. (red.). Współczesne systemy komunikowania. Wrocław: Wydaw. UWr.
- Goban-Klas, T. (1999). Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu. Warszawa-Kraków: PWN.
- Góral, S. (1999). Morfologia informacji dla potrzeb promocji i reklamy. <http://www.morfem.wroc.pl/MORFIN.HTM>
- Johnson, R.L.; J.C. Sager (1980). Normalizacja terminologii w modelu komunikowania się. *Zag. Naukozn.* 4, s. 531–545.
- Kilian, A. (1997). Komunikacyjne aspekty reklamy prasowej. W: Małachowski, A. (red.). Komunikacja gospodarcza. Wrocław: Wydaw. AE.
- Kozłowski, J. (1997). Rola bibliotekoznawców w zarządzaniu wiedzą. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce. Kraków: Wydaw. UJ, s. 53–55. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 6.

- Kubin, J. (1995). Przegląd piśmiennictwa: M. Gibbons, C. Limoges, H. Nowotny, S. Schwartzman, S. Scott, M. Trow: *The New Production of Knowledge*. London 1994, Sage Publications. *Zag. Naukozn.* 1–2, s. 157–164.
- Lachowicz, D. (1985). Komunikowanie się w nauce a nauka języków obcych z punktu widzenia potrzeb pracowników nauki. *Zag. Naukozn.* 4, s. 594–600.
- Olson, S.R. (1997). Teoria komunikowania: ponowne rozpatrzenie kwestii. W: Dobek-Ostrowska, B. (red.). *Współczesne systemy komunikowania*. Wrocław: Wydaw. UWr.
- Oziębło, W. (1999). Promocja – szansa na sukces. *Wydawca* 2, s. 24–26.
- Pietrzak, A.K. (1991). Problemy organizacji i zarządzania oraz dostępności do informacji naukowej Japonii. *Zag. Naukozn.* 1, s. 137–152.
- Sordyłowa, B. (1999). Informacja i komunikacja naukowa. *Zag. Naukozn.* 1, s. 35–41.
- Tokarz, M. (1998). Reklama jako komunikacja? *AIDA Media. Praktyka i teoria reklamy*. <http://www.media.aida.pl/>
- Wawrzyńczak, R. (1986). Struktury wiedzy (informacji) z pragmatycznego punktu widzenia. *Zag. Naukozn.* 4, s. 601–615.
- . (1983). O nauce jako specyficznym procesorze (przetworniku) informacyjnym. *Zag. Naukozn.* 3, s. 321–341.
- Wiktor, J.W. (1997). Promocja. W: Altkorn, J. (red.). *Podstawy marketingu*. Kraków: Instytut Marketingu.

Małgorzata Janiak

NIEPRZEWIDYWALNOŚĆ INFORMACJI: PORZĄDEK I CHAOS **UNPREDICTABILITY OF INFORMATION: ORDER AND CHAOS**

Abstrakt: *Prezentowane punkty stykowe dla teorii chaosu i teorii informacji względem przewidywalności, a właściwie nieprzewidywalności informacji. Celem artykułu jest omówienie wniosków płynących z twierdzeń teorii chaosu, mówiących o tym, że długoterminowe przewidywania nie mogą ani opisywać całego układu, ani nie mogą w pełni spełnić się w przyszłości. Wrażliwość na warunki początkowe oraz wpisane w strukturę układu zmiany, tworzenie się porządku z chaosu, ale zarazem chaosu z porządku sprawiają, że rzeczywistość jest bardziej różnorodna. Jednocześnie: im bardziej różnorodny i kreatywny świat, tym więcej dróg rozwoju. Im więcej dróg rozwoju danego układu, tym mniejsze prawdopodobieństwo przewidzenia tej jednej, konkretnej. Teoria chaosu wykazuje jednak, że nie wszystkie drogi rozwoju są prawdopodobne w równym stopniu. Natura faworyzuje tylko niektóre. Stąd wynika większa wartość informacji w momencie jej zdobycia czy też otrzymania.*

Abstract: *This article presents the common elements of the theory of chaos and the theory of information with regards to predictability, or as a matter of fact – unpredictability. It is mainly focused on describing the conclusions implicated by these theorems of the theory of chaos which state that long-term predictions can not describe the whole system and also can not be fully fulfilled in the future. Sensitivity to initial conditions and changes that form the structure of the system, order originating from chaos and also chaos originating from order – these are the reasons why the reality is so various and diversified. At the same time, the more various and creative world, the more ways of its development. It means that the correct prediction becomes less and less probable. However, the theory of chaos proves that not each way of development is probable to the same degree. The nature shows favouritism to only few of them. This implicates greater value of information at the moment of its receiving or acquiring.*

W artykule przedstawiono wpływ wniosków płynących z twierdzeń oraz założeń teorii chaosu na ten fragment nauki o informacji, który zajmuje się możliwościami przewidywania informacji, odkrycia zależności deterministycznych. Celem jest omówienie dowodów potwierdzających tzw. zdroworozsądkową tezę, iż pewne informacje są stochastyczne, pomimo iż w jakiś sposób podlegają nieuchronnym prawidłowościom. Przede wszystkim skupiono się na relacjach pomiędzy chaosem a informacją, na kreatywnej sile płynącej z przeplatania się nieporządku i porządku. Tworzenie się nowej, innej rzeczywistości, która nie zawsze potrafi być przewidziana z wyprzedzeniem, nie jest wyłącznie sprawą przełomu rewolucyjnego. Zmiany wypływają bowiem i z wewnętrznej logiki układu, wpisane są w jego strukturę. Istnienie takiego wewnętrznego chaosu produkuje nowe informacje, zwiększa ich wartości, ale zmniejsza prawdopodobieństwo przewidzenia konkretnego zdarzenia. Powoduje, że tak popularne z końcem tego tysiąclecia prognozowanie ma wręcz matematyczne dowody na brak kompletności i sprawdzalności.

Na początku zostaną omówione terminy: chaos oraz informacja w celu pokazania ich wzajemnych, przeciwstawnych relacji. Chaos to nieład, nieporządek, przypadek, nieprzewidywalność, stan całkowitego bezładu, zamieszania, rozprzężenia, zamęt. Teoria chaosu wiąże się ze zjawiskiem niestabilności, losowości zjawisk. Zajmuje się niemożliwym do przewidzenia zachowaniem się układów. Chaolodzy badają tzw. układy dynamiczne, czyli zmieniające się, które często spotykamy w otaczającym nas świecie. Widzimy je, patrząc na piłkę skaczącą po stole, badając system złożony z wielu komórek (np. serce) czy też rozważając rozwój nauki. Trzeba tylko takie układy zacząć zauważać. Jak powiedział James Yorke, matematyk z University of Maryland:

Pierwsze przesłanie, to informacja, że istnieje nieład. Fizycy i matematycy chcą odkryć regularności. Ludzie pytają jaki pożytek z nieładu? Ale muszą znać nieład, aby wiedzieć jak z nim postępować [...]. Mechanik samochodowy, który nie wie nic o osadzie na zaworach, nie jest dobrym mechanikiem. [...] W przeszłości ludzie widzieli chaotyczne zachowanie w niezliczonych okolicznościach [...]. Przeprowadzali eksperyment fizyczny, a wyniki zachowywały się dziwnie. Próbowali go ustabilizować, ale rezygnowali. Wyjaśniali dziwne zachowanie bądź szumem, bądź tym, że eksperyment jest zły [Gleick 1996, s. 78].

Tymczasem nieregularności mogą wynikać z bogactwa całego układu, czy też jego działania, a nie z braku jakichkolwiek reguł, czy zasad. Stąd naukowcy stworzyli dość paradoksalny termin: **chaos deterministyczny**, który określa nieregularne, ale jednoznaczne zjawiska, które determinuje sam układ [Schuster 1995, s. 14–18]. Często patrząc na części, widzimy ich prostotę, ale całość zachowuje się nieprzewidywalnie, co nie oznacza, że nie można odkryć pewnego wewnętrznego uporządkowania.

Informacja zaś to coś o określonym kształcie [Mikułowski Pomorski 1988, s. 17], rozróżnialny stan układu; coś, co możemy opisać, zauważyć, wyodrębnić z otoczenia. Informacja może być cechą różnorodności układu lub procesem jego zmiany. Carl Franz von Weizsäcker mówił wręcz, że informacja to *miara mnogości formy* [Mikułowski Pomorski 1988, s. 22]. Informacja jest więc związana z wielością postaci (formą, stanem statycznym), a także z ich możliwościami stawania się (procesem tworzenia się). A co jest bardziej kreatywne niż sam

chaos? Już w starożytnych mitologiach spotykamy chaos na początku świata, po przewyciężeniu którego powstał porządek naszej ziemi.

Przeciwstawność chaosu i porządku czy też informacji jako formy oraz naturalna skłonność ludzi do szukania prawidłowości, reguł, a także powtarzalności spowodowała, że za pierwszego naukowca, który nieład chciał zauważyć, uważa się dopiero Henriego Poincarégo – matematyka z przełomu wieków XIX i XX, twórcę topologii. To on tak naprawdę zrozumiał możliwość istnienia chaosu w przyrodzie. Opracował tzw. twierdzenie o powrocie, które mówi o tym, że jeżeli stosuje się wielokrotne przekształcenie systemu matematycznego, a system ten nie może porzucić ograniczonego obrazu, to musi on nieskończenie wiele razy powracać do stanu bliskiego stanowi wyjścia. W ten sposób niestabilność, zmiany, chaos tworzą porządek bliski początkowemu, ale zawsze trochę inny. Piękny, lub jak mówią matematycy, elegancki opis kreatywności systemów [Stewart 1994, s. 68–85]. Trudno jednak przewidzieć, jak taki układ będzie się zachowywał w konkretnym, wybranym przez nas momencie.

Chaos można co prawda częściowo opisać, poznać wyniki zachowania się zmiennego systemu, ale na przestrzeni krótkiego okresu. Po wielu powtórzeniach (iterowaniach) układ staje się dla nas nieprzewidywalny. Nie potrafimy przewidzieć jego zachowań, które mogą być krańcowo różne. Układy niestabilne są bowiem bardzo czułe, co nie znaczy oczywiście, że są destrukcyjne. Wręcz przeciwnie: „wrażliwość na warunki początkowe nie służy do niszczenia, lecz do tworzenia” [Gleick 1996, s. 22].

Wrażliwość na warunki początkowe zauważył jako pierwszy meteorolog z Massachusetts Institute of Technology Edward Lorenz na początku lat sześćdziesiątych. Do opisu pogody zastosował on pewne równania różniczkowe, które wprowadził do komputera. Wyliczył rozwiązania dla przewidywań krótkoterminowych i chciał sprawdzić, jak będą się zachowywać wyniki po dłuższym okresie, po wielu powtórzeniach. Wprowadzał jednak liczby zaokrąglone do wartości tysięcznych, które sam zapisał po poprzednich obliczeniach, uważając, że tak małe zmiany w wartościach nie mogą istotnie zmienić wyniku. Pewnego razu powtórzył te wyliczenia, pozwalając komputerowi liczyć wszystko samemu. Wtedy to zauważył, że bardzo małe zmiany warunków początkowych powodują całkowite zmiany wyników. Ciągi liczb po pewnym okresie czasu rozeszły się bowiem całkowicie. Jego nazwisko do dziś wiąże się z tzw. efektem motyla, który w sposób obrazowy przekazuje informację o czułości na warunki początkowe, stwierdzając, że trzepoczące skrzydła motyla np. w Ameryce Południowej mogą wywołać burzę w Europie. Potwierdza on, dlaczego w meteorologii z pewną dozą prawdopodobieństwa można przewidywać pogodę do trzech dni naprzód. Jak widać, pogoda jest zjawiskiem bardzo niestabilnym, zmiennym w stosunku do swoich warunków początkowych. Zachowywałyby się inaczej bez motyla. Ale zarazem nasze także wyniki byłyby inne, gdybyśmy potrafili wziąć pod uwagę wszystkie motyle.

Chaotyczna dynamika poprowadziła uczonego do tzw. niezależnych trajektorii. Cóż z tego, że znamy równania, jeśli nawet najdrobniejsze błędy w pomiarach, wielokrotnie przez wpływający czas, powodują, że nie jesteśmy w stanie obliczyć wyników?

Z drugiej strony badania Lorenza wykazały, że długoterminowość wykazuje pewne regularności. Po wielu powtórzeniach, przy badaniu zmienności trzech

wielkości, ekran komputera pokazał mu wykres przypominający dwa skrzydła motyla. Powstał atraktor (graficzny wykres rozwiązań równania), czyli obszar, który przyciąga rozwiązania z obszarów sąsiednich. Bogata struktura wykazuje podobieństwa. Pewne kierunki są bowiem wyróżnione np. w ewolucji. Ewolucyjność przyrody wydaje się bardziej naturalna z punktu widzenia teorii chaosu niż z przypadkowości przystosowań się gatunków. Rozwój mutacji zajmuje bardzo dużo czasu, a przecież przyroda dostosowuje się np. do zmian cywilizacyjnych o wiele szybciej, niż wskazywałby rachunek prawdopodobieństwa (prawdopodobieństwo zajścia pewnego wydarzenia). Nowe jednostki, które zapewniają przeżycie gatunkowi, są bowiem wyróżnione. Ich typ genetyczny zachowuje się jak atraktor. Same atraktory także wiele mówią nam o samym układzie: pętle zamknięte to cykle okresowe, torusy – kombinacja cykli, zaś punkt – to stan stacjonarny, nie wykazujący cech ewolucyjnych.

To atraktory wskazują na wyróżnienie pewnych działań. Niektóre pokazują także swoje samopodobieństwo, ale nie identyczność. Amerykański topolog Stephen Smale, w latach sześćdziesiątych, odkrył klasę tzw. dziwnych atraktorów, które mają taką samą strukturę we wszystkich skalach [Stewart 1994, s. 113–148]. Idea samopodobności to po prostu symetria wobec skali. Zgodność w skali wydaje się dostarczać mniej informacji. Naukowcy obawiają się bowiem dojścia do skrajnego redukcjonizmu. Ale istotą samopodobieństwa jest wizja całości. Nie jest to jednak redukcjonizm. Samopodobieństwo to nie identyczność. Całość to nie tylko suma poszczególnych składników. Całość zachowuje się inaczej niż suma części. A to już definicja nieliniowości. Nowa geometria nie rozwiązuje bowiem równań, ale je powtarza (iteruje). My zaś widzimy dynamikę, proces tworzenia się układu. Nie skupiamy się na opisie konkretnego stanu.

O atraktorach Robert Show z Dynamical Systems Collective z Santa Cruz powiedział, że „są maszynami do produkowania informacji” [Gleick 1996, s. 268]. Dziwne atraktory, zjednoczenie porządku i nieporządku, stawiały prowokujące pytanie o mierzenie entropii układu. To one tworzą nieprzewidywalność, zwiększają ją. Zwiększają entropię i tworzą informację tam, gdzie jej nie ma. Entropia jest przecież miarą brakującej informacji o stanie układu. Atraktor przybliżył nam wizję stanu układu, ale patrząc na niego, uzmysławiamy sobie, że nie wiemy, jak w konkretnym momencie zachowa się układ. A przecież według wzoru W.W. Kosołapowa wartość informacji wyznacza stopień prawdopodobieństwa rozwiązania problemu po jej otrzymaniu [Ratajewski 1994, s. 60]. Im mniej oczekiwana informacja, im mniej możemy ją przewidzieć, tym jej wartość jest większa. Różni filozofowie, np. Karl R. Popper czy Colin Cherry, także wyrażali taką myśl informacji [Mikułowski Pomorski 1988, s. 20 i n.]. Paradoksalnie fakt, że nie potrafimy przewidzieć informacji, że czujemy się wręcz bezradni wobec przyszłości, zwiększa wartość informacji, gdy ją w końcu otrzymujemy.

Podobieństwo w braku przewidywalności widać także w bifurkacjach Mitchella Feigenbauma, amerykańskiego fizyka z Laboratorium w Los Alamos [Stewart 1994, s. 189–192; Gleick 1996, s. 67–92]. Bifurkacja to rozdzielenie, rozdwojenie, które następuje w pewnym punkcie. Badany układ rozwija się czy działa według znanego nam sposobu. W pewnym momencie zaczynają w nim powstawać fluktuacje, aż dochodzi on do punktu, w którym następuje jakby wybór jednej

z dwóch (czasem więcej) dróg. Potem układ zachowuje się zgodnie z wybranym działaniem, po czym znowu może nastąpić kolejna zmiana. Co jakiś czas układ zmienia się. Nie wytrzymuje własnego uporządkowania, co nie znaczy, że chaos go niszczy. Ta inna droga jest wewnątrz wpisana w istotę układu. Po prostu zmienia on swój jeden porządek na inny. Tak poszukiwaną ideą uniwersalności w układach nieliniowych wydaje się sam fakt istnienia punktów przejścia od porządku do turbulencji. Jak napisał kiedyś inny teoretyk chaosu – Doyne Farmer, także z Santa Cruz:

[...] z filozoficznego punktu widzenia chaos mógłby być operacyjnym sposobem określenia wolnej woli w sposób, który pozwala na jej pogodzenie z determinizmem. Układ jest deterministyczny, ale nie możesz powiedzieć, co się stanie za chwilę. [...] Zawsze miałem wrażenie, że spontaniczne wynurzanie się samoorganizacji powinno być celem fizyki. Oto obie strony medalu. Tutaj porządek z przewijającą się przypadkowością, a krok dalej – przypadkowość ze swoim własnym porządkiem [Gleick 1996, s. 259].

Joseph Ford twierdził wręcz, że ukierunkowana przypadkowość może produkować zaskakującą złożoność. Ale z tej złożoności nie możemy już wrócić do poprzedniego stanu, bez względu na to czy był to porządek, czy chaos.

Tak może być z nauką. Michał Heller przedstawił taki nieliniowy, bifurkacyjny model rozwoju nauki [Heller 1984, *passim*]. Połączył on, tworząc nową teorię chaosu, z modelem rewolucji Thomasa S. Kuhna [Kuhn 1983, 1996, *passim*] oraz rozwojem nauki według wewnętrznej logiki Karla R. Poppera [Popper 1992, *passim*]. Otóż do pewnego momentu nauka rozwija się wedle swoich zasad, po czym następuje moment bifurkacji. Jest czymś podobnym do rewolucji, ale Kuhn zakładał, że przed i po rewolucji nauka jest zasadniczo inna. Natomiast w tym modelu stan „wrzenia” jest spowodowany wewnętrzną logiką rozwoju nauki. Patrząc wstecz, moment bifurkacyjny wydaje się naturalną częścią rozwoju. Ale nie możemy już takiego momentu przewidzieć. Nigdy nie wiadomo, co będzie „motylem” dla nauki, co zmieni ją, kiedy i w jaki sposób [Heller 1984, s. 122]. Stawanie się nauki wręcz jako jej nowy paradygmat przedstawił laureat Nagrody Nobla z chemii z 1977 r. Ilya Prigogine [Prigogine 1990, *passim*], który porównał pojawianie się nowych teorii do struktur dyssypatywnych, tzn. takich, które nie występują w warunkach równowagi termodynamicznej, ale które tworzą się, gdy chaos trwa. Są one wzorcami wyłaniania się porządku z chaosu. Spójność wiedzy o człowieku oraz człowieka z przyrodą odbywa się na zasadzie harmonijnego procesu.

Nieprzewidywalność może jak widać odnosić się do strzałki czasu, do rozwoju układu, do jego nieodwracalności. Można o niej także mówić, rozważając sam proces wyodrębniania informacji, ustalenia granic danego pojęcia, stwierdzenia istoty rzeczy. Taka nieprzewidywalność nie musi być jednak czymś przerażającym. Wręcz przeciwnie, świadczy o wielkiej sile kreatywności w całym wszechświecie. O procesie wyobrażania sobie, kształtowania informacji mówił już łaciński odpowiednik: **informo**. Trzeba tylko wyodrębnić informację z otoczenia, i to zarówno w trakcie jej percepcji, jak i jej tworzenia.

Jeden z chaologów, Mitchell Feigenbaum, rozważał, w jaki sposób działa ludzki mózg, jak wyodrębniamy informację z otoczenia, przechowujemy ją, działamy

na jej podstawie. Zastanawiał się, jak porządkujemy tak obfity materiał, który pobierają zmysły z otaczającego nas świata:

Jasne – albo prawie jasne, że mózg nie posiada żadnej bezpośredniej kopii realnych rzeczy. Nie ma żadnej biblioteki form i idei, wedle których porównuje obrazy percepcyjne. Informacje są przechowywane w plastyczny sposób, pozwalający na fantastyczne zestawienia i skoki wyobraźni. Jakiś chaos istnieje wokół nas i mózg wydaje się bardziej elastyczny niż klasyczna fizyka w poszukiwaniu w nim porządku [Gleick 1996, s. 174].

Filozof Jaako Hintikka także uważał, że informacja jest czymś porządkującym, powstałym w procesie poznawczym. „Informacja to inaczej stwierdzenie utraty nieokreśloności, czyli jest to sformułowanie określenia” [Ratajewski 1994, s. 13]. Nazwanie czegoś jest określeniem nawet płynnych, ale jednak granic. Daje panowanie nad rzeczą lub problemem (nawet złudne). Ta myśl towarzyszy nam od *Księgi Genesis*. Płynność granic widać w geometrycznych kształtach zwanych fraktalami, którym trudno określić brzegi, ale które są samopodobne w skali. Fraktale są wynikiem myślenia matematyka z International Business Machines Corporation Benoitta Mandelbrota, który musiał aż

[...] ćwiczyć swoją intuicję, aby potrafiła zaakceptować oczywiste kształty, które były początkowo odrzucane jako absurdalne [Gleick 1996, s. 113].

Fraktalny jest liść paproci, a przecież informacja potrzebna do stworzenia go mieści się w komórce. Opis bardzo skomplikowanego obiektu nie musi być bardzo obszerny.

Wróćmy do Feigenbauma, który swoje dociekania rozwijał na podstawie badań nad kolorami. Nie potrafimy opisać dokładnie granic konkretnego koloru, a jednak mózg w sposób regularny i z weryfikowalną spójnością zauważa np. czerwień:

Umysł ludzki sortuje informacje mimo chaosu percepcji, tak jak nieporządek może produkować uniwersalność [Gleick 1996, s. 176].

Być może to fraktale dają możliwość opisanie informacji o bardzo złożonej formie, o płynnych granicach. Inny chaolog z grupy z Santa Cruz, Norman Packard, wręcz stwierdził, co prawda intuicyjnie, że krańcowe złożone układy wytwarzają informację. Informacja jest jakoś wytwarzana i przechowywana w strukturach, które muszą być na tyle skomplikowane, by ją zgromadzić i przekazać dalej. Informacja jest tworzona w umyśle „z połączeń, których nie było tam wcześniej” [Gleick 1996, s. 270]. Być może mózg widzi fraktalnie. To nasza forma, która łączy obiekt i poznającego, poprzez którą poznajemy (według np. Arystotelesa). Jest jednak na tyle skomplikowana, że może pomieścić wiele treści i znaczeń.

Mówiąc o poznaniu, należy wspomnieć jeszcze o Magorohu Maruyamie [Mikulowski Pomorski 1988, s. 33–39, 59–61], który wśród wyróżnionych przez siebie 4 epistemologii przedstawił epistemologię wzajemnych uwarunkowań, morfogenetyczną. Przedstawia ona sposób myślenia chaologów. Wyraża heterogenizację, symbiotyzację i ewolucję. Najważniejsza w niej jest różnorodność, która jest pozytywnie twórcza (jak chaos). To ona tworzy symbiotyzację, ewolucję. Informacja w tej epistemologii zaleca percepcję kontekstualną. Należy zawsze poszukiwać nowych interakcji, nowych wzorców, ponieważ ciągle zmieniają się rzeczy, jak

i stosunki między nimi. Wielkość informacji może więc wzrastać. Proces poznawczy dokonuje się poprzez poznawanie relacji między elementami, które przez swe sprzeczności tworzą nowe byty i stosunki. Mamy więc informację kontekstualną, gdyż informacja np. o różnicach wewnątrz przekazu daje nam wiedzę o różnorodności wszechświata, jego wewnętrznym bogactwie interakcji. Pojęcie obiektywności informacji jest nam niepotrzebne, gdyż każda jednostka informacji musi być interpretowana w kontekście innych oraz w terminach odpowiadających danej sytuacji. Człowiek żyje w czasie zmian, w przestrzeni lokalnej, często wokół czegoś, co nadaje kształt całości. Nastawiony jest na możliwe do odkrycia wartości. Jego uspołecznienie wymaga nowych kontaktów, zmian wzorców, odkrywania dynamicznych stosunków. Taka epistemologia odpowiada wizji zmiennego świata chaologów. Herbert Marshall MacLuhan [MacLuhan 1975, *passim*] twierdził wręcz, że człowiek powinien tworzyć nowe informacje, które zrewolucjonizują jego pogląd na świat. Marian Mazur nazywa widzenie informacji w akcie tworzenia sterowaniem [Mazur 1999, *passim*]. Zmiany stworzone w systemie to dopiero informacja. Bez zmian nie ma więc informacji. Turbulencje byłyby więc maszynami do produkowania zmian, a więc także informacji.

Najlepiej widać tę myśl w komunikowaniu, gdzie wzajemne wpływy odbiorcy i nadawcy tworzą sprzężenia zwrotne. Jedne z głównych pytań teorii komunikacji: jaki jest skutek informacji? co się zmieniło po jej odbiorze? można zamienić na pytanie: co by się stało, gdyby nie odczytano konkretnej informacji? Czy układ byłby inny? A taki układ może być oczywiście niestabilny. Wchodzi bowiem w grę zrozumienie odbiorcy. Jeśli go nie ma, nadawca zwiększa redundancję. Musi nadać więcej komunikatów, co w istotny sposób zmienia sam układ. Inaczej trzeba tworzyć informację, a więc po pewnym czasie układ będzie nieprzewidywalny. I to układ złożony tylko z dwóch partnerów. Większe skomplikowanie widać na poziomie społeczeństwa, które przechowuje informacje, a które nie składa się wyłącznie z osób spostrzegających tak samo rzeczywistość. Ale to jeszcze raz potwierdza teorię chaosu. Różnorodność powoduje większą kreatywność. Społeczeństwa, grupy ludzkie rozwijają się w różny sposób.

Konkludując, należy stwierdzić, że chaos, pomimo swojej nieprzewidywalności, daje więcej możliwości wyboru niż porządek. Może tworzyć nowe wzorce porządku, które co prawda spowodują nowe fluktuacje, a więc nowe zmiany, ale to da nowy porządek. Przewidywania długofalowe są wprawdzie niemożliwe, ale informacje, jakie otrzymamy, będą miały wielkie wartości. Należy tylko o tym pamiętać, aby ekonomia postępowania informacyjnego nie zakryła nam możliwych wyborów. Im więcej oczekiwań, hipotez, tzn. im większe pole pierwszej fazy spostrzegania, tym więcej informacji dostrzeżemy i odbierzemy. Jak twierdzą zwolennicy teorii chaosu:

[...] chaos [...] przedstawia mocne twierdzenia dotyczące uniwersalnego zachowania się złożoności. [...] teoretycy chaosu [...] wierzą, że szukają całości [Gleick 1996, s. 13–14].

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Belkin, N.J. (1978). Progress in Documentation: Information Concepts for Information Science. *Journal of Documentation* 34, 1, p. 55–85.
- Brookes, B.C. (1981) The Foundation of Information Science. Part IV. Information Science: the Changing Paradigm. *Journal of Information Science* 3, s. 3–12.
- . (1980). The Foundation of Information Science. Part I. Philosophical Aspects. *Journal of Information Science* 2, p. 125–133.
- . (1980). The Foundation of Information Science. Part II. Quantitative Aspects: Classes of Things and the Challenge of Human Individuality. *Journal of Information Science* 2, p. 209–221.
- . (1980) The Foundation of Information Science. Part III. Quantitative Aspects: Objective Maps and Subjective Landscapes. *Journal of Information Science* 2, s. 269–275.
- Ekeland, I. (1999). Chaos. Katowice: Domino Książnica.
- Gleick, J. (1996). Chaos: Narodziny nowej nauki. Poznań: Zysk i S-ka.
- Heller, M. (1984). Nieliniowa ewolucja nauki. *Rocz. Filozoficzne* 3, s. 105–125.
- Ingwersen, P. (1995). Information and Information Science. W: *Encyclopedia of Library and Information Science*. New York: Marcel Dekker, Inc., p. 154–156.
- . (1992). Information and Information Science in Context. *Libri* 42, 2, p. 99–135.
- Kuhn, T. (1985). Dwa bieguny: Tradycja i nowatorstwo w badaniach naukowych. Warszawa: PIW.
- . (1968). Struktura rewolucji naukowych. Warszawa: PWN.
- MacLuhan, H.M. (1975). Wybór pism. Warszawa: Wydaw. Artystyczne i Filmowe.
- Mazur, M. (1999). Cybernetyka i charakter. Warszawa: Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego.
- Mikulowski Pomorski, J. (1988). Informacja i komunikacja: Pojęcia, wzajemne relacje. Wrocław: ZNiO.
- Motycka, A. (1994). Nauka a teoria chaosu. *Zag. Naukozn.* 1–4, s. 33–44.
- Popper, K.R. (1992). Wiedza obiektywna: Ewolucyjna teoria epistemologiczna. Warszawa: PWN.
- Prigogine, I., I. Stengers (1990). Z chaosu ku porządkowi: Nowy dialog człowieka z przyrodą. Warszawa: PIW.
- Ratajewski, J. (1994). Wybrane problemy metodologiczne informologii nauki (informacji naukowej). Katowice: Wydaw. US.
- Schuster, H.G. (1995). Chaos deterministyczny: Wprowadzenie. Warszawa: PWN.
- Stewart, I. (1994). Czy Bóg gra w kości?: Nowa matematyka chaosu. Warszawa: PWN.

Część trzecia

Part three

Jacek Wojtyrzewski

O KOMUNIKACJI INFORMACYJNEJ
ON NON-VERBAL COMMUNICATION

BIBLIOTEKI I KSIĄŻKI W KOMUNIKOWANIU

LIBRARIES AND BOOKS IN COMMUNICATION

... This means in fundamental agreement in the sense of communication and library studies. Generally speaking - librarianship is not identical with library studies. The process of learning doesn't exhaust all the characteristics of the aspect of communication.

Przebiegajcie się - nie do końca świadomo dostrzegając - że w komunikacji wszystko się zmienia. Każdy sygnał przesyłany do kogoś innego, każdy sygnał odbierany przez kogoś innego automatycznie zmienia tryb komunikacji i w ten sposób. To błąd, że chcemy regulować, wyznaczyć strukturalny wzorzec i ten rodzaj doświadczenia. W rzeczywistości wszystko tego rodzaju się odwołuje i odwołuje się do

Jacek Wojciechowski

O KOMUNIKACJI NIEINFORMACYJNEJ ON NON-INFORMING COMMUNICATION

Abstrakt: Rzeczywista informacja to powiadomienie o rzeczywistości realnej. Siłą rzeczy istnieje także nieinformacja, a więc forma komunikacji nie powiadamiająca o rzeczywistości, lecz oparta na ewokacji i posługująca się fikcją. To implikuje także różnice w rejestrze funkcji oraz w sferze narzędzi komunikowania. Nieinformacja mianowicie nie naśladuje rzeczywistości, ale kreuje świat nierzeczywisty.

Wynikają stąd fundamentalne różnice w zasadach komunikowania oraz mediacji bibliotecznej. Generalnie: bibliotekarstwo nie jest zatem tożsame z rozpowszechnianiem informacji. A informowanie nie wyczerpuje wszystkich znamion komunikowania.

Abstract: Real information is the information about reality. Naturally, there is also non-information. In other words – the form of communication which doesn't inform about the reality and is based on evocation and use fiction. It implies differences in functions and means of communication. Non-information doesn't imitate reality but it creates an unreal world. This results in fundamental differences in the rules of communication and library mediation. Generally speaking – librarianship is not identical with information dissemination. The process of informing doesn't exhaust all the characteristics of the process of communication.

*

*

*

Przyjęło się – nie do końca wiadomo dlaczego – że w komunikacji wszystko jest informacją. Każdy sygnał przesyłany do kogoś innego, każdy sygnał odbierany przez kogoś innego automatycznie ma uzyskiwać konotację informacyjną. To błąd, pochopne uogólnienie, zasadniczo utrudniający zrozumienie złożonego świata komunikacji. W szczególności skutek tego zaciera się odwieczne pęknięcie na

dwie odrębne rodziny komunikacyjne, dwa odrębne światy: informacyjny oraz nieinformacyjny.

Jedną z głównych przyczyn nieporozumienia zawiera się – sędzę – w terminologicznej niedokładności. Wystarczy wszak nazwać tygrysem słonia i już nikt nie zgadnie, o czym w gruncie rzeczy mowa. Tak właśnie jest z informacją.

Z jednej strony istnieje bardzo pojemne, szerokie, rzekłbym nawet że ogólnikowe, rozumienie pojęcia informacji. Jego sens zawiera się w każdym zmniejszeniu nieokreśloności, w redukcji **jakiejś** nieświadomości i tak właśnie na ogół definiują informację informatycy [Kulikowski 1978, s. 21, 36–37, 45; *Słownik* 1993, s. 53; *Słownik* 1979, s. 53]. W tym ujęciu informacja istotnie kojarzy się z każdym bodźcem **zewnętrznym**, przyjętym przez człowieka do świadomości.

Ale to nie jest charakterystyka trafna. Sugestia bowiem, że coś jest wszystkim, oznacza jednocześnie, że nie wyróżnia się niczym z całości – nie daje się wyodrębnić ani zidentyfikować. Dlatego musiała pojawić się inna, użytkowa oraz użyteczna, definicja informacji, o węższym zakresie denotacyjnym, zakładająca mianowicie, że oprócz niej istnieje również informacja.

Ta *zawężona* definicja informacji zakłada, że jest nią tylko i wyłącznie powiadomienie, odwzorowanie bądź zasygnalizowanie rzeczywistości **realnej** lub jej fragmentu [Apostle 1997, s. 12, 22; Leach 1986, s. 19; *Słownik* 1993, s. 53; *Słownik* 1979, s. 53]. W tej konfiguracji nieodzowna jest desygnacja pomiędzy sygnałem, znakiem, a jakimś fragmentem rzeczywistości lub tego fragmentu oznaką.

No i to jest dopiero **rzeczywista** informacja. W następstwie zaś komunikacja informacyjna, polegająca na informowaniu, sprowadza się do przekazywania **tak rozumianej** informacji. Siłą rzeczy, poza granicami tego informowania musi istnieć to, co informowaniu nie służy, mianowicie **nieinformacja**, czyli komunikacja **nieinformacyjna** [Apostle 1997, s. 12].

Oczywiście, nasuwa się wobec tego pytanie, jak tedy funkcjonuje, jeżeli nie przez powiadomienie. Otóż sposobów jest kilka, a bywa, że mają miejsce wszystkie razem.

Po pierwsze, komunikacja nieinformacyjna **przedstawia**, więc kreuje, konstruuje świat nierzeczywisty, nazywany *światem przedstawionym* – oraz jego różne stany – czyli fikcjonalny, zmyślony. Ten świat nie poddaje się prostym, bezpośrednim zestawieniom z rzeczywistością realną [Aarseth 1994, s. 59; Apostle 1997, s. 22; Markiewicz 1995, s. 428].

Po wtóre: komunikacja nieinformacyjna opiera się na **ewokacji**, na wywoływaniu przez komunikaty **odbiorczych** przedstawień, emocji, refleksji – stosunkowo swobodnych, dość luźno tylko ograniczonych. To odbiorca, a nie nadawca ani komunikat, ostatecznie rozstrzyga, jakie treści i jak zostaną szczegółowo przetworzone, skojarzone, wywołane i uświadomione [Aarseth 1994, s. 59; Apostle 1997, s. 22; Markiewicz 1983, s. 121, 125–126; Owczarek 1999, s. 8–10; Prince 1982, s. 132].

Wreszcie – przekaz nieinformacyjny oddziałuje samą swoją formą, sposobem ewokowania; zwraca uwagę sam na siebie, jest mało przezroczysty lub w ogóle nieprzezroczysty. Na tym polega funkcja **estetyczna**. W szczególnych wariantach komunikacji nieinformacyjnej – mianowicie beztreściowych (np. w muzyce) – występuje wyłącznie funkcja estetyczna: działa sama forma, jakkolwiek w *rodzinie* komunikacji werbalnych jest to na ogół niemożliwe, bowiem słowa

zawsze mają jakieś treści. Natomiast wszystko to nie ma nic wspólnego z informacją.

Kiedy przekaz sygnalizuje zdarzenia i *fakty* fikcjonalne, nie odnoszące się bezpośrednio do rzeczywistości, no to wszak **nie** informuje. Może natomiast, jakkolwiek nie musi, wywoływać **jakieś** przedstawienia, ewokować **jakieś** refleksje.

Jedno i drugie w rozmaitym stopniu ma miejsce w komunikacji literackiej, w komunikacji filmowej (także wideo i multimedialnej) oraz w komunikacji audialnej (*sluchowiskowej*) – żeby poprzestać na tych rodzajach komunikacji, które mają związek z biblioteką. Tam świat przedstawiony **nie** jest wersją rzeczywistości autentycznej. A wszak istnieje poza tym (jak sygnalizowałem) komunikacja muzyczna, która niczego nie opowiada ani nie przedstawia, lecz po prostu jest, zwraca uwagę na siebie i w ten sposób ewokuje emocje. Na tym polega właśnie funkcja estetyczna, zwana też autoteliczną: w komunikacji muzycznej jedyna, a w innych rodzajach komunikacji artystycznej – współwystępująca z innymi funkcjami.

Zatem obok informacji istnieje nieinformacja, tak jak obok świadomości istnieje też nieświadomość. Zarówno nieinformacja, jak i nieświadomość pełnią rozmaite funkcje, lecz nie ma wśród nich funkcji informacyjnej [Dobroczyński 1993, s. 77, 116].

Natomiast, rzecz jasna, istnieją różne rodzaje informacji oraz komunikacji informacyjnych. Jest więc informacja naukowa, informacja profesjonalna, informacja edukacyjna, informacja ekonomiczna, informacja techniczna, informacja użytkowa oraz informacja lokalna. To są najczęściej wymieniane rodzaje informacji, ale ten rejestr nie jest oczywiście kompletny ani przesłanki podziału nie wydają się jednolite, ani też klarowne. Jednak wspólne im jest to, że zawsze odnoszą się do rzeczywistości bądź jej przejawów lub stanów rzeczy.

W komunikacji nieinformacyjnej, w szczególności artystycznej, a zwłaszcza literackiej, tak nie jest. I w tym zawiera się istota problemu, określanego jako stosunek literatury i sztuki do rzeczywistości – analizowanego od wielu stuleci.

Założenie fikcjonalności treści przekazów artystycznych oraz literackich wiąże się z uznaniem, że głównym narzędziem twórczym jest **kreacja** świata przedstawionego, kompozycja, konstrukcja niby-rzeczywistości, zasygnalizowanej w przekazie. Przeciwnieństwo stanowi sugestia **naśladowania**, odtwarzania, reprodukcji rzeczywistości autentycznej w przekazie artystycznym, w tekście literackim, określanego jako **MIMESIS**. Odtwarzania niepełnego wprowadzie, ale w jakimś stopniu powiązanego z informowaniem [Bouissac 1991, s. 117; Mitosek 1992, s. 10–12; Podbielski 1992, s. 20–22]. Otóż taka relacja pomiędzy literaturą i sztuką a rzeczywistością jest przez większość znawców od dawna kwestionowana; w latach międzywojennych uczynił to m.in. Roman Ingarden [Ingarden 1960, s. 289; Ingarden 1976, s. 460].

Trzeba dodać, że w ten problem należy w teorii sztuki oraz w teorii literatury do roztrząsanych najczęściej. To bardzo niedobrze zatem, że na gruncie bibliotekoznawstwa oraz nauki o informacji pozostaje właściwie niezauważony.

W praktyce, okazuje się, ciągle trzeba wracać do rozróżniania komunikacji informacyjnej oraz nieinformacyjnej i do specyfikowania nieinformacyjnych cech literatury i sztuki, wszystko to bowiem nie jest powszechnie uświadamiane. Zapewne poniekąd przez zamazanie kryteriów.

Już samo pojęcie *Mimesis* oraz sens formuły (rzekomego) *odtworzenia rzeczywistości* w sztuce i literaturze kształtowało się na przestrzeni dziejów rozmaicie, a i nadal nie jest pojmowane jednolicie [Makota 1992, s. 73–75; Martuszczyński 1996, s. 27; Tatarkiewicz 1975, s. 312–335]. Informacyjną stronę tego pojęcia i zabiegu eksponowali naturaliści, a zwłaszcza weryści, stąd pozostający w użytku termin **weryzm**. Z kolei stopień fikcjonalności przekazów artystycznych i literackich także jest wariantywny, istnieje bowiem fikcjonalność niepełna albo cząstkowa [Markiewicz 1976, s. 134–138]. A dodatkowego zamieszania dokonało wyjątkowo mętne pojęcie **realizmu** w literaturze i sztuce [Markiewicz 1976, s. 126, 252–253; Markiewicz 1995, s. 428].

Istotnym składnikiem przekazów nieinformacyjnych – nie twierdzą że obligatoryjnym, ale występującym często – jest fabularyzacja treści. W tekstach ściśle informacyjnych fabuła byłaby czynnikiem nieinformacyjnym, fikcjonalizującym treść i dezorganizującym informacyjny charakter przekazu, dlatego w zasadzie nie powinno jej tam być.

Również sposoby funkcjonowania przekazów informacyjnych i nieinformacyjnych, czyli **reguły komunikowania**, są odmienne. Komunikat informacyjny możliwie dokładnie powiadamia odbiorcę o jakimś fragmencie rzeczywistości, o stanie rzeczy lub o faktach pochodnych. Przekaz nieinformacyjny wywołuje u odbiorcy jego **własne** przedstawienia, wyobrażenia, opinie, także potencjalne, wynikające z zetknięcia się treści przekazu (ale nie: autorskich intencji) i treści świadomości odbiorcy [Aarseth 1994, s. 79; Apostle 1997, s. 22; Leach 1986, s. 69; Markiewicz 1983, s. 121, 125; Prince 1982, s. 110, Rosner 1992, s. 241, 244].

W konsekwencji zatem komunikację nieinformacyjną od informacyjnej dzieli także zasadnicza różnica w zakresie realizowanych zadań, czyli pełnionych **funkcji**. Otóż w komunikacji informacyjnej dominuje oczywiście informowanie, powiadamianie, więc funkcja referencjalna, **poznawcza**. Inne funkcje, nawet jeśli występują, mają znaczenie marginalne.

Inaczej w komunikacji nieinformacyjnej, która właśnie po to jest, żeby te pozostałe, rozmaite funkcje spełniać. Do najważniejszych między nimi należy funkcja **intelektualna** (filozoficzno-społeczna), **estetyczna** (autoteliczna) oraz **rozrywkowa** (ludyczna). W zależności od rodzaju komunikacji oraz od charakteru samego przekazu funkcje te występują w rozmaitych złożeniach i w różnym natężeniu. Natomiast żadna z nich nie opiera się na powiadamianiu o rzeczywistości i nawet jeśli występuje funkcja poznawcza, to jednak nie ma charakteru informacyjnego.

W kontekście przedstawionych tu rozważań musi w końcu pojawić się pytanie: co to wszystko ma wspólnego z bibliotekami i bibliotekarstwem? Otóż bardzo wiele – relacje są ściśle.

Biblioteka jest instytucją **pośredniczącą** w społecznej komunikacji, występuje jako **mediatorka** pomiędzy użytkownikami/publicznością a treścią przekazów, pochodzących tak z własnych, jak i z cudzych zasobów. Ważne przy tym, że to pośrednictwo ma miejsce w obrębie **różnych** form komunikowania – naturalnie: tych, które z pośrednictwa bibliotecznego korzystają.

To z kolei oznacza, że błędem jest sprowadzanie biblioteki wyłącznie do roli systemu informacyjnego, ośrodka informacji, pośrednika w informowaniu. A jest to praktyka nagminna. Tu przywołuję tylko kilka przykładów jako świadectwo,

że tak postępuje się praktycznie wszędzie [Akilina 1996, s. 93–96; Chernik 1992, s. 1; Daniłowicz 1998, s. 55; Gertzog 1994, s. 166].

Wśród bibliotekoznawców oraz informatologów mało kto zdaje sobie sprawę, że jest inaczej. Dopóki jednak jest taka świadomość, choćby śladowa, tu i ówdzie wyrażana [*Bibliotekarstwo* 1998, s. 14; Usherwood 1996, s. 75], zawsze istnieje możliwość klarowniejszych objaśnień, dzięki odniesieniu się do opinii, wyrażanych **wewnątrz** dyscypliny.

Oczywiście biblioteki są i będą w różnym stopniu zaangażowane w działalność informacyjną. W bibliotekach naukowych, akademickich, technicznych, generalnie: specjalistycznych, komunikacja informacyjna zdecydowanie przeważa, ale nawet tam nie jest to jedyna realizowana forma komunikacji.

W bibliotekach szkolnych, pedagogicznych, a zwłaszcza w publicznych, proporcje pomiędzy komunikacją informacyjną oraz nieinformacyjną – w których te biblioteki pośredniczą – są mniej więcej równe. I nawet przewidywane przekształcenia innowacyjne nie powinny tych proporcji zmienić w zasadniczym stopniu.

To zaś w każdym razie oznacza, że bibliotekarstwo **NIE JEST** tożsame z rozpowszechnianiem informacji. Oraz: że informowanie **NIE WYCZERPUJE** wszystkich znamion komunikowania.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Aarseth, E.J. (1994). *Nonlinearity and Literary Theory*. In: *Hyper (text) Theory*. Baltimore: The John's Hopkins Univ. Press, p. 51–86.
- Akilina, M.I. (1996). Filozofija sownremennoj biblioteki. *Bibliotekowiedienije* 4/5, s. 91–100.
- Apostle, R.; B. Raymond (1997). *Librarianship and the Information Paradigm*. Lanham: The Scarecrow Press.
- Bibliotekarstwo (1998). Wyd. 2. Warszawa: SBP.
- Bouissac, P. (1991). I konieczność i stosowność. W: *Semiotyka dziś i wczoraj*. Wrocław: ZNiO, s. 117–135.
- Chernik, B.E. (1992). *Introduction to Library Services*. Englewood: Libraries Unlimited.
- Daniłowicz, Cz. (1998). Tradycyjne podziały dokumentów. *ZIN* 1, s. 55–62.
- Dobroczyński, B. (1993). *Ciemna strona psychiki. Geneza i historia idei nieświadomości*. Kraków: Wydaw. UJ.
- Gertzog, A.; E. Beckerman (1994). *Administration of the Public Library*. Metuchen: The Scarecrow Press.
- Ingarden, R. (1976). *O poznawaniu dzieła literackiego*. Warszawa: PWN.
- . (1960). *O dziele literackim*. Warszawa: PWN.
- Kulikowski, J.Z. (1978). *Informacja i świat w którym żyjemy*. Warszawa: WP.
- Leach, E. (1986). *Culture and Communication: the Logic by which Symbols are Connected*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Madejski, J. (1996) *Współczesna teoria literatury w Polsce wobec mimesis*. W: *Mimesis w dyskursie literackim*. Toruń: Wydaw. UMK, s. 7–24.
- Makota, J. (1992). *Czy mimesis w sztuce jest dziś aktualna?* W: *Sztuka: mimesis czy kreacja*. Lublin: Wydaw. KUL, s. 73–81.
- Markiewicz, H. (1995). *Teorie powieści za granicą*. Warszawa: PWN.

–. (1983). O interpretacji semantycznej utworów literackich. *Pamiętnik Literacki* 2, s. 115–131.

–. (1976). Główne problemy wiedzy o literaturze. Wyd. 4. Kraków: WL.

Martuszevska, A. (1996). Mimesis w świetle teorii światów możliwych. W: *Mimesis w dyskursie literackim*. Toruń: Wydaw. UMK, s. 25–38.

Mitosek, Z. (1992). Wprowadzenie. Obszary i funkcje Mimesis. W: *Mimesis w literaturze, kulturze i sztuce*. Warszawa: PWN, s. 5–32.

Owczarek, B. (1999). Poetyka powieści niefabularnej. Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN.

Podbielski, H. (1992). Pojęcie Mimesis w ujęciu Platona i Arystotelesa. W: *Sztuka: mimesis czy kreacja?* Lublin: Wydaw. KUL, s. 7–22.

Prince, G. (1982). *Narratology*. Berlin: Mouton Publishers.

Rosner, K. (1992). Hermeneutyczny model obcowania z tekstem literackim. W: *Problematyka aksjologiczna w nauce o literaturze*. Lublin: Wydaw. KUL, s. 241–252.

Słownik encyklopedyczny terminologii języków informacyjno-wyszukiwawczych. (1993). Warszawa: Wydaw. Nauk.-Tech.

Słownik terminologiczny informacji naukowej. (1979). Wrocław: ZNiO.

Tatarkiewicz, W. (1975). *Dzieje sześciu pojęć*. Warszawa: PWN.

Usherwood, B. (1996). *Rediscovering Public Library Management*. London: Library Association Publishing.

Krystyna Bednarska-Ruszajowa

**BIBLIOTEKI I KSIĄŻKI W UTWORACH LITERACKICH.
ROZTERKI BADACZA**
**LIBRARIES AND BOOKS IN FICTION: RESEARCHER'S
IRRESOLUTION**

Abstrakt: *Autorka nawiązuje do rozpraw Małgorzaty Stolzman sygnalizujących naukowy walor utworów literackich jako źródeł do badań księgoznawczych. Sąd ten uwiarygodnia wykonanymi badaniami zagranicznymi tego typu, a przede wszystkim własnymi, wykonanymi w ramach grantu KBN z lat 1996–1998. Te doświadczenia dały podstawę do wskazania niebezpieczeństw metodologicznych zarówno na etapie doboru materiału do badań, jak i jego interpretacji. Warunkiem sine qua non jest dobra znajomość warsztatu historyka literatury i uniejętność interpretacji utworu literackiego.*

Abstract: *The author refers studies written by Małgorzata Stolzman, which stressed the importance of fiction as a source for scientific research in the field of book science. Accepting this opinion, the author makes it more credible referring to the findings of foreign research and, first of all, her own research conducted in the years 1996–1998 thanks to the grant from Komitet Badań Naukowych [State Committee for Scientific Research]. Such experiences enable the author to identify possible mistakes in methodology both at the stage of choosing material for research and its interpretation. What is absolutely necessary is to be fully conversant with the methodology of history of fiction and skilled in the interpretation of fiction.*

*

* *

Po opublikowaniu w 1985 r. artykułu Małgorzaty Stolzman, historyka literatury i księgoznawcy pt. Dzieło literackie jako źródło wiedzy o książce [Stolzman 1985], uzupełnionego w dwa lata później tekstem, wydanym pośmiertnie pt.

Wiedza o książce w dziełach literackich [Stolzman 1987], dla większości polskich badaczy książki albo otworzyły się nowe możliwości, albo ugruntowały wcześniej nie w pełni docenione. Nie znaczy to, że do tego czasu nie istniały prace wykorzystujące utwory literackie jako źródło do badań księgoznawczych. Zapoczątkował je w Polsce prawdopodobnie Waław Borowy w 1921 r., wprowadzając równocześnie nowy i – jak się później okazało – bardzo chwytliwy termin „świat książek” [Borowy 1926]. Wcześniejsze od tekstów M. Stolzmana były w Polsce m.in. artykuły i rozprawy Barbary Bieńkowskiej [Bieńkowska 1975], Tadeusza Bieńkowskiego [Bieńkowski 1977], Mieczysława Brahmery [Brahmer 1925], Cecylii i Janusza Duninów [Duninowa, Dunin 1968], Marii Gluzińskiej [Gluzińska 1975], Jana Kucharskiego [Kucharski 1970–1971], Ziemowita Skibińskiego [Skibiński 1983], Stefana Świerzewskiego [Świerzewski 1965], Jana Tomkowskiego [Tomkowski 1980] i Włodzimierza Wójcika [Wójcik 1971].

Zasługą M. Stolzmana było pokazanie kierunków badań, uwzględniających wszystkie składniki wiedzy o książce, a więc edytorstwa, drukarstwa, księgarstwa, bibliotekarstwa, bibliofilstwa, bibliografii i czytelnictwa zawartych w dziełach literackich. Obydwa jej artykuły mają charakter rekonesansowy – sygnalizują możliwości, atrakcyjność tematu, kierunki badań, lecz nie ostrzegają wyraźnie przed niebezpieczeństwami. Taka jest zresztą zasada każdej promocji, także promocji tematów badawczych: mówić i pisać o zaletach, przemilczeć lub zminimalizować wady.

Oferta badawcza okazała się atrakcyjna. Autorka trafnie przewidziała urok i wartość naukową takich prac, które za granicą prowadzone były nieco wcześniej, a w Polsce od końca lat osiemdziesiątych. Potwierdza to licząca 123 pozycje bibliografia za lata od 1921 do 1997 pt. *Światowe badania nad opisami bibliotek w utworach literackich* [Bednarska-Ruszejowa 1998 s. 17–25], która obejmuje oprócz bibliotek również motyw i symbol szeroko rozumianej książki. M. Stolzman w wymienionych artykułach nie omówiła stanu badań, trudno więc określić, które opracowania polskie i zagraniczne znała.

W światowym dorobku są zarówno opracowania motywu w jednym utworze [Siebert 1981], jak i w wielu utworach jednego pisarza [Boice 1992] lub w wielu utworach wielu pisarzy [Kriebisch 1971]. Pojawiła się „widmowa biblioteka” [Dunin-Wąsowicz 1997] i „magiczna biblioteka” [Gaarder, Hagerup 1998], zostały zorganizowane co najmniej dwie konferencje naukowe: „Bibliotheken in der literarischen Darstellung” w Wolfenbüttel w 1994 r. [Losch 1994] i „Opisy bibliotek w polskich utworach literackich” w Koninkach (koło Krakowa) w 1997 r. [Bednarska-Ruszejowa 1997].

Wskazane tu działania naukowe, zakończone najczęściej publikacjami i ich recenzjami – co prowadzi do pożytecznej wymiany poglądów – są zaledwie początkiem drogi, najeżonej trudnościami. Tysiące pozycji literatury światowej pozostają jak dotąd poza kręgiem zainteresowań badaczy. Istniejące opracowania muskają jedynie powierzchnię, tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Sporządzona przeze mnie bibliografia zagranicznych utworów literackich wyłącznie z XIX i XX wieku, poświęconych jedynie bibliotekom, liczy 556 pozycji [Bednarska-Ruszejowa 1998 s. 25–53] i jest niepełna. W małym stopniu np. została uwzględniona literatura fantastyczna i fantastycznonaukowa. Literatura polska była spenetrowana w jeszcze mniejszym stopniu.

Dzięki przyznanemu mi przez Komitet Badań Naukowych grantowi 1HO1CO1O11 mogłam w latach 1996–1998 zrealizować projekt badawczy „Opisy bibliotek w polskich utworach literackich”. W jego ramach powstała bibliografia tych utworów oraz obszerna praca interpretująca wyodrębnione cytaty. Same tylko biblioteki (w różnej funkcji literackiej: tematu, motywu, opisu, miejsca akcji, metafory itp.) wystąpiły w 259 utworach 101 pisarzy polskich od okresu oświecenia do dwudziestolecia międzywojennego włącznie. W niektórych powieściach, np. *Bracia ślubni* Zygmunta Kaczkowskiego czy *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej występuje po kilka cytatów dotyczących bibliotek, co oczywiście znacznie zwiększa zasób materiału do interpretacji. W utworach są reprezentowane biblioteki wszystkich typów, zarówno prywatne, jak i społeczne, związkowe, samorządowe, szkolne, kościelne oraz państwowe, a także bibliotekarze. Wśród bibliotek prywatnych występują: królewskie, rodowe, magnackie (pojedynczych właścicieli), szlacheckie, mieszczańskie, chłopskie, żydowskie oraz inteligencji (literatów, uczonych, prawników, lekarzy, nauczycieli, studentów, uczniów, księży). Całość zebranych materiałów jest przeznaczona do publikacji, więc tu na tym zarysie poprzestaną.

Utrudnienia i opóźnienia w badaniach nad bibliotekami (nie mówiąc już o innych procesach bibliologicznych i o samej książce) w utworach literackich wynikają m.in. ze słabości i wysokiej selektywności wydawanych indeksów tematów literackich. Tak np. w dziewiątym wydaniu wielkiego *Columbia Granger's Index to Poetry* za 1989 rok [Hazen, Fryer 1990] pod hasłami „biblioteka” i „Biblioteki” jest łącznie 14 pozycji. Księga cytatów z polskiej literatury pięknej od XIV do XX wieku [Hertz, Kopaliński 1991] rejestruje tylko dwa teksty dotyczące bibliotek.

Wobec takiej sytuacji bibliograficznej badacz całą pracę musi wykonać sam. Niebezpieczeństwa, które przemleczala M. Stolzman, zaczynają się już na pierwszym etapie tj. przy doborze materiału. Należy ustalić i rozstrzygnąć dylematy:

- kryterium doboru materiału do badań. Jeżeli podstawą ma być selekcja, to według jakiego klucza – zapewne znaczenia danego opisu, tematu lub motywu, a także przyjęcia lub odrzucenia przekazów rękopiśmiennych lub niesamoistnych, np. w czasopiśmie. Jeżeli wybierzemy kryterium znaczenia, to z jakiej perspektywy: samego utworu, czytelnika, badacza? Jeżeli podstawą ma być kompletność, to jak ją osiągnąć?
- rangę cytatu: a więc czy uwzględnimy każdy cytat znaczący, niezależnie od jego wielkości, czy tylko fragmenty o większej objętości. Jeżeli większe, to od ilu wersów lub linijek? Jak bardziej logicznie, aniżeli objętościowo, można mierzyć wartość cytatu?
- zasadę rejestrowania nie tylko utworów, w których motyw występuje, lecz także tych, w których go nie ma, dla ustalenia wzajemnych proporcji. Jak głęboko sięgać do „milenia źródeł”?
- moment zakończenia gromadzenia materiału i przystąpienia do jego interpretacji. Kiedy ma on nastąpić: po zbadaniu całego piśmiennictwa danego narodu, utworów reprezentatywnych dla danego okresu czy utworów danego pisarza?
- kierunek organizowania materiału porównawczego. Czy mają to być utwory tego samego pisarza, tego samego okresu literackiego, tego samego ga-

tunku, w Polsce, w innym kraju lub w innych krajach o tej samej sytuacji polityczno-społeczno-kulturowej, czy niezależnie od niej?

Każdy zbiór fragmentów utworzony bez wyraźnego, uzasadnionego kryterium jest z naukowego punktu widzenia bezużyteczny.

Interpretacja zgromadzonego materiału musi przebiegać według reguł historycznoliterackich, które obrosły bogatą literaturą przedmiotu i nie da się ich streścić w paru punktach. Można jedynie zwrócić uwagę na kilka niebezpieczeństw. Są nimi:

- konwencjonalność motywu obiegowego i jego funkcja propagandowa. Przykładem może być oświeceniowy motyw „chudego literata” występujący w poezji polskiej, francuskiej, angielskiej, którego celem było nie tyle opisanie rzeczywistej sytuacji materialnej pisarza, ile podniesienie prestiżu i statusu społecznego ludzi pióra;
- stereotypowość pewnych wyobrażeń autorów lub czytelników, których oczekiwaniom chcą oni sprostać. Biblioteka rodowa musi być stara i zakurzona, nawet jeżeli jej właściciel jest pedantem i w dodatku człowiekiem bogatym i stać by go było na remont, bibliotekarka = szara myszka, a bibliotekarz jest nudnym starym kawalerem zatopionym w księgach;
- tendencyjny lub dydaktyczny charakter opisów bibliotek w niektórych powieściach. Nie mogą być one wówczas interpretowane jako biblioteki typowe, np. szlacheckie, nawet jeżeli inne źródła, jak pamiętniki, dzienniki, wspomnienia zdają się potwierdzać tę typowość [Hrankowska 1998];
- błędne rozszyfrowanie aluzji literackich np. do tytułu utworu zakazanego przez cenzurę autora lub do stosowanej przez niego wersyfikacji, co może być zwykłym naśladownictwem;
- badania nad książką i biblioteką w utworach literackich adresowała M. Stolzman do „licznych w naszej dyscyplinie księgoznawców-filologów. Wydaje się – pisała dalej – że wnioski, które udałoby się sformułować, gdyby dzieła literackie poddano takiej księgoznawczo-filologicznej analizie, z powodzeniem mogłyby służyć obu, tak bliskim sobie naukom” [Stolzman 1987, s. 233]. Użyteczność takich badań zarówno dla księgoznawstwa, jak i dla filologii jest bezdyskusyjna pod warunkiem, że badania zostaną przeprowadzone prawidłowo. Anachroniczne jest tylko stwierdzenie o licznych w naszej dyscyplinie księgoznawcach-filologach. W katedrach i instytutach bibliotekoznawstwa i informacji naukowej są zatrudniani absolwenci bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, a do nielicznych należą – reprezentujący starsze pokolenie – historycy, historycy literatury, socjologowie itp. Zresztą nie jest tutaj ważny zakres tytułu zawodowego czy stopnia naukowego badacza motywu książki i biblioteki w utworach literackich. Warunkiem *sine qua non* jest dobra znajomość warsztatu historyka literatury: wiedza o epokach literackich oraz o poszczególnych pisarzach, a także umiejętność interpretacji utworu literackiego. Bez tego realizacja takiego tematu nie może zakończyć się sukcesem.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Bednarska-Ruszałowa, K. (red.) (1998). Biblioteki i książki w literaturze. Kraków: Wydaw. UJ, s. 17–25. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego 8.
- . (1997). Opisy bibliotek w polskich utworach literackich. Konferencja naukowa w Koninkach: 18–20 III 1997 [sprawozdanie]. *Ruch Lit.* 38, 5, s. 769–773.
- Bieńkowska, B. (1975). Polscy pisarze i uczeni XVI–XVIII wieku wobec problematyki książki. Komunikat. W: Grzeszczuk S.; A. Kawecka-Gryczowa (red.). Dawna książka i kultura. Materiały międzynarodowej sesji naukowej z okazji pięćsetlecia sztuki drukarskiej w Polsce. Wrocław: ZNiO, s. 304–315.
- Bieńkowski, T. (1977). Świat książek Jana Kochanowskiego. *Stud. o Książ.* 7, s. 33–50.
- Boice, D. (1992). A Kind of Sacrament: Books and Libraries in the Fiction of George Mac Donald. *Studies in Scottish Literature* 27, p. 72–79.
- Borowy, W. (1926). Żeromski i świat książek. Kraków: Drukarnia „Czasu”.
- Brahmer, M. (1925). Anatol France i książki. Kraków: Tow. Miłośników Książki.
- Dunin-Wąsowicz, P. (1997). Widmowa biblioteka czyli Książki urojone albo Wypisy o xięgach, których nigdy nie było, ale ktoś o nich napisał. Warszawa: Lampa i Iskra Boża.
- Duninowa, C.; J. Dunin (1968). Bibliotekarze w ankietach i powieściach. *Bibliotekarz* 10, s. 304–305.
- Gaarder, J; K. Hagerup (1998). Magiczna biblioteka Bibbi Bokken. II. H. Nordberg, przeł. I. Zimnicka. Warszawa: Jacek Santorski & Co Wydaw.
- Gluzińska, M.T. (1975). Świat książek w twórczości Jana Parandowskiego. *Rocz. Bibl.* 19, 3–4, s. 631–670.
- Hazen, E.P.; J. Fryer (eds.) (1990). Columbia Granger's Index to Poetry. 9th Edition. Completely Revised Indexing Anthologies Published Through June 30, 1989. New York.
- Hertz, P.; W. Kopaliński (red.) (1991). Księga cytatów z polskiej literatury pięknej od XIV do XX wieku. Wyd. 3. Warszawa: PIW.
- Hrankowska, T. (red.), (1998). Dwór polski w XIX wieku. Zjawisko historyczne i kulturowe. Materiały IV Seminarium zorganizowanego przez Oddział Kielecki Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Kielce, 2–4 października 1997. Warszawa: Stow. Historyków Sztuki.
- Kriebisch, G. (1971). Das Bild der öffentlichen Bibliotheken in der schönen Literatur. *Buch und Bibliothek* 23, S. 957–959.
- Kucharski, J. (1970–1971). Książka pierwszym uniwersytetem Stefana Żeromskiego. *Libri Gedanenses* 4–5, s. 155–182.
- Losch, D. (1994). Wolfenbütteler Arbeitskreis für Bibliotheksgeschichte/Library History Group. Bibliotheken in der literarischen Darstellung/Libraries in Literature, 10 bis 11 Oktober 1994. *Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel* 161, S. 159–161.
- Siebert, E. (1981) „Staatsbibliothek”. Bemerkungen zu einem Gedicht von G. Benn. *Jahrbuch Preussischer Kulturbesitz* 18, S. 131–144.
- Skibiński, Z. (1983). Motyw księgi w poezji Cypriana Norwida. Łowicz: MBP.
- Stolzman, M. (1987). Wiedza o książce w dziełach literackich. *Rocz. Bibl.* 31, 1, s. 219–234.
- . (1985). Dzieło literackie jako źródło wiedzy o książce. W: Jabłoński, Z. (red.). Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych. Kraków: Wydaw. UJ, s. 37–54. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego Varia 205.

- Świerzewski, S. (1965). Kraszewski i świat książki. *Prz. Bibl.* 33, 1, s. 26–35.
- Tomkowski, J. (1980). Biblioteka Don Kichota. *Twórczość* 36, 4, s. 108–113.
- Wójcik, W. (1971). Młoda Nałkowska i „świat książek”. *Biul. BJ* 21, 1/2, s. 47–66.

Wiesław Bieńkowski

ŻYCIE KULTURALNE KRAKOWA W LATACH 1978–1998 CULTURAL EVENTS IN KRAKÓW 1978–1998

Abstrakt: *Zmiany w kulturze umysłowej, artystycznej i religijnej Krakowa zostały ukazane w sposób chronologiczny na tle rozwoju życia kulturalnego w okresie pontyfikatu Jana Pawła II (1978–1998).*

Abstract: *Changes in culture, art and religion in Kraków are shown in chronological order against the background of cultural events during the pontificate of pope John Paul II (1978–1998).*

*
*   *
*

W okresie pontyfikatu papieża Jana Pawła II zaszły ogromne zmiany w kulturze umysłowej, artystycznej i religijnej Krakowa, utrwalone także w postaci różnych śladów w jego architekturze, a także w nazewnictwie. Zostało to ukazane zwięźle, w sposób chronologiczno-rzeczowy, na tle ogólnego rozwoju życia kulturalnego miasta w latach 1978–1998.

Rok 1998, który odszedł już w przeszłość, zapisze się w naszej pamięci jako czas wielu obchodów uczczenia czterdziestolecia sakry biskupiej oraz dwudziestolecia pontyfikatu papieża Jana Pawła II.

Wszyscy stwierdzić możemy, że był to okres niezwykle brzemienny w wiele zmian w naszym życiu jako narodu i państwa, a także w sferze szeroko pojmowanej kultury. Zmiany te objęły także Kraków, który stawał się coraz bardziej atrakcyjny zarówno dla swoich, jak i obcych.

Warto przypomnieć, że sam fakt wyboru w dniu 16 października 1978 r. metropolity krakowskiego ks. kardynała Karola Wojtyły Głową Kościoła Powszech-

nego w naturalny sposób wzbudził w całym świecie ogromne zainteresowanie Krakowem i Wadowicami, ponieważ chciano poznać bliżej środowiska, które ukształtowały niezwykłą osobowość papieża Jana Pawła II. Nieco wcześniej, w czerwcu tegoż 1978 r., na drugiej sesji Komitetu Dziedzictwa Światowego UNESCO w Waszyngtonie, Kraków został wpisany na listę najważniejszych pomników dla kultury całej ludzkości (wtedy dwunastu), co również uprzytomniło w świecie jego niezwykle wartości [Bienkowski 1979].

Te dwa doniosłe wydarzenia sprzed lat dwudziestu stanowią punkt wyjścia refleksji poświęconych życiu kulturalnemu Krakowa w tym okresie. Uwagi ograniczam jedynie do dostępnych i znanych mi dziedzin życia umysłowego, artystycznego, opieki nad zabytkami i tradycjami w Krakowie, pozostawiając na uboczu, bowiem nie czuję się do tego powołany, całe bogactwo duchowe przekazane nam w tym czasie przez audiencje generalne i prywatne, ogłoszone encykliki, konstytucje, adhortacje, listy apostolskie i orędzia Piotra naszych czasów oraz posiew wszystkich sześciu doniosłych, gruntownie *odmieniających oblicze tej ziemi*, papieskich odwiedzin Ojczyzny, a w tym pięciu (w latach 1979, 1983, 1987, 1991 i 1997), dotychczasowych pobytów w Krakowie [Małecki, Kurz, Wyrozumski 1996; Wieczorek 1998].

Poza przeżyciami religijnymi i patriotycznymi uczestników tych wszystkich, nigdy nie zapomnianych spotkań z Papieżem-Polakiem, to dziedzictwo duchowe utrwalają wyniesieni na ołtarze polscy patroni, tak związani z Krakowem, jak święci: Brat Albert Chmielowski (beatyfikowany w Krakowie 22 VI 1983, kanonizowany w Rzymie 12 XI 1989), karmelita Rafał Józef Kalinowski (beatyfikowany w Krakowie 22 VI 1983, kanonizowany w Rzymie 17 XI 1991) oraz pierwsza ogłoszona świętą na ziemi polskiej królowa Jadwiga (w Krakowie 8 VI 1997), dalej błogosławieni: Aniela Salawa (beatyfikowana w Krakowie 13 VIII 1991), Józef Sebastian Pelczar, rektor UJ (beatyfikowany w Rzeszowie 2 VI 1991), zakonnik kanoników regularnych Stanisław Sołtys zwany Kazimierczykiem (beatyfikowany w Rzymie 18 IV 1993), siostry zakonne: magdalenka Maria Faustyna Kowalska, felicjanka Maria Angela Truszkowska (obie beatyfikowane w Rzymie 18 IV 1993) oraz albertynka Bernardyna Maria Jabłońska (w Zakopanem 6 VI 1997). Doczesne szczątki lub relikwie wszystkich wymienionych zachowane są w Krakowie. Zapewne doczekamy się również rychło kanonizacji od wieków czczonej w Krakowie bł. Kingi, patronki żupników solnych.

Natomiast materialnymi śladami pobytów Jana Pawła II w Krakowie są liczne tablice pamiątkowe, pomniki i popiersia [Bednarski 1990; Tekieli 1997; Cholewka 1998; Widacka 1998]. Wymieńmy je, poczynając od tych najdawniejszych, jak tablica umieszczona na frontonie pałacu arcybiskupiego oraz pierwszy w naszym mieście pomnik Jana Pawła II, dar mieszkańców Rzymu, dzieło artystki rzeźbiarki Ioli Sensi Croci, stojący tam na dziedzińcu od r. 1980. Drugi – wykonany przez włoskiego rzeźbiarza Giovanniego Bertozziego – znajduje się (od 13 VIII 1991) w holu Instytutu Pediatrii w Prokocimiu, a trzeci, dłuta prof. Gustawa Zemły z Warszawy, ustawiono w maju 1991 r. przed kościołem św. Maksymiliana w Mistrzejowicach. Tablice i popiersia obejrzyć możemy w wielu kościołach krakowskich. I tak już od czerwca 1980 r. pod zrekonstruowaną rzeźbą postaci św. Piotra przed kościołem św. Piotra i Pawła przy ul. Grodzkiej umieszczono tablicę upamiętniającą fundację tej figury przez Ojca Świętego. Wiele tablic znajduje się

również w kościele oo. Franciszkanów, oo. Redemptorystów w Podgórzu (1988), w kościele parafialnym Najśw. Serca Pana Jezusa (1990) oraz w sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach (1995). Tablice i popiersia znajdują się u paulinów na Skałce oraz u norbertanek na Zwierzyńcu, same tablice u felicjanek, w kolegiacie św. Anny, kościołach św. Floriana, św. Stanisława Kostki (w maju 1983) oraz kaplicy św. Bartłomieja na Dębnikach (3 IV 1983), następnie tablica z rzeźbą postaci (4 XI 1983) u wejścia do kościoła Matki Boskiej Zwycięskiej w Borku Fałęckim (projektu prof. Jerzego Bandury), podobnie przy wejściu do kościoła ss. Sercanek, dwie na frontowych ścianach Bazyliki Mariackiej (drugą z rzeźbą figuralną postaci Ojca Świętego, projektu artysty-rzeźbiarza Czesława Dźwigaja, odsłonięto i poświęcono 4 XI 1998 dla upamiętnienia beatyfikacji Anieli Salawy oraz przypadających jubileuszy sakry biskupiej i pontyfikatu). Dalsze cztery tablice umieszczono wcześniej w opactwie cystersów w Mogile. Podobnie tego typu pamiątki obejrzyć można w holu Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego przy ul. Podzamecze oraz w (wybudowanym w latach 1988–1997) budynku Kliniki Kardiochirurgii Collegium Medicum UJ Szpitala im. Jana Pawła II przy ul. Prądnickiej.

O wielkich chwilach pobytu Głowy Kościoła Powszechnego w Krakowie przypomina nam zarówno granitowy głaz na Błoniach, jak krzyż z Błoni zachowane przy kościołach św. Jadwigi przy ul. Łokietka i NMP Matki Kościoła na Prądniku Białym, a elementy ustawionego tam w 1997 r. ołtarza (projektowanego, jak i poprzednie, przez prof. Witolda Cęckiewicza) oraz prawie 29-metrowy krzyż trafiły na budowę kościoła w Nowej Hucie przy ul. Bulwarowej.

Mamy też w Krakowie od r. 1991 aleję Jana Pawła II, główną arterię komunikacyjną łączącą Śródmieście z Nową Huta, a Jego imię nosi też (od 30 XI 1995) zmodernizowany międzynarodowy port lotniczy w Balicach.

Tyle jest zresztą w Krakowie także innych upamiętnionych miejsc, związanych z wcześniejszymi etapami życia Ojca Świętego (niektóre również opatrzone tablicami), jak: dom przy Tynieckiej na Dębnikach, kamieniołom Jana Pawła II na Zakrzówku (plakietę z podobizną papieża, artysty rzeźbiarza Bogusława Langmana, umieszczono w obrębie zabudowań parafii św. Józefa na Podgórzu 25 III 1980) czy dawny „Solvay” w Borku Fałęckim (to miejsce pracy Karola Wojtyły w czasie wojny uczczono tablicą umieszczoną na froncie dawnego budynku administracji przy ul. Zakopiańskiej, ufundowaną przez pracowników Krakowskich Zakładów Sodowych 16 X 1982). Do miejsc tych należą też budynki uniwersyteckie, jak siedziba polonistyki przy Gołębiej 20 (tam również znajduje się od r. 1997 tablica) czy gmach dawnej Biblioteki Jagiellońskiej w Collegium Maius oraz niegdysiejsza siedziba Wydziału Teologicznego w Collegium Novum. Przywołują one naszej pamięci często odwiedzane kiedyś miejsca przez studenta Karola Wojtyłę. Są nimi również parafia kościoła św. Floriana, gdzie był wikarym (o tablicy wspomniano wcześniej) oraz późniejsze mieszkania: przy Kanoniczej 19 i 21, w których mieści się (od 5 V 1994) Muzeum Archidiecezjalne, kiedyś (28 IX 1978) poświęcone jeszcze przez kardynała Wojtyłę, wtedy w budynku Kapituły na Wawelu.

Trwałym dziełem papieskim stało się powołanie przez Jana Pawła II w Krakowie (8 XII 1981) Papieskiej Akademii Teologicznej. Rozpoczynając swą pracę w r. akad. 1982/1983, chlubnie podjęła tradycje Wydziału Teologicznego UJ,

działającego już od r. 1397 i to nieprzerwanie, prowadząc tajne nauczanie w latach ostatniej wojny i okupacji niemieckiej, a zlikwidowanego dopiero przez władzę, określającą się mianem ludowej, w jesieni 1954 r. W ostatnich dwóch latach istnienia Wydziału Teologicznego UJ wykładowcą etyki społecznej był ksiądz docent dr Karol Wojtyła. Rok jubileuszu 600-lecia uczciły (od stycznia do października 1997) obie uczelnie (PAT i UJ) sympozjami i sesjami naukowymi, poświęconymi dziejom krakowskiej teologii oraz tematyce „Papieża Pielgrzyma”, wydawnictwami i pamiątkowym medalem.

Otwarto też (4 VI 1997) wystawę w Collegium Maius UJ ukazującą związki Karola Wojtyły z UJ. Podobnej tematyce (głównie w oparciu o pamiątki po prof. Adamie Vetulanim) poświęcono wystawę w Oddziale Archiwum PAN w Krakowie (3–13 VI 1997).

Dokumentacji dotyczącej działalności Papieża służy owocnie, powołany przez ks. kardynała Franciszka Macharskiego w 1996 r., archidiecezjalny Instytut Jana Pawła II przy ul. Kanoniczej 18. Kraków, który bez żadnej przesady, można nazwać nie tylko miastem królewskim, ale i papieskim, ponieważ tak sam Ojciec Święty nazwał go w przemówieniu na Błoniach (10 VI 1987): „moim Krakowem, miastem mojego życia” [Jan Paweł II 1987]; wypiękniął nam w rozpatrywanym okresie dwudziestolecia, co z pewnością przyznać może każdy krakowianin czy przybysz, podziwiając wiele korzystnych zmian.

Wspomnijmy jedynie przykładowo prowadzoną w tym czasie gruntowną odnowę Katedry i Zamku Królewskiego na Wawelu, wiele zabiegów konserwatorskich wielkich i mniejszych zabytkowych świątyń w śródmieściu czy w Tyńcu, a także budowę kilkudziesięciu nowych kościołów, o które zabiegał dawniej metropolita Wojtyła, na obrzeżach miasta.

Z zabytków świeckich wymienić trzeba remonty kapitalne Teatru im. Słowackiego, odnowionej po pożarze (11 XII 1991) Filharmonii, Sukiennic, Wieży Ratuszowej, budynku Celestatu mieszczącego zbiory Bractwa Kurkowego, gmachów uniwersyteckich, siedzib Rady Miasta, Polskiej Akademii Umiejętności czy trwające i kontynuowane, jak Barbakanu, rozbudowę Biblioteki Jagiellońskiej (w trzecią rocznicę położenia kamienia węgielnego ustawiono 12 V 1998 tradycyjną wiechę), Collegium Maius, dworca kolejowego (pierwszy etap zakończono 1995), rekonstrukcję obszaru Plant (od 1990: „ogrody” Dworzec, Uniwersytet, Wawel, Stradom, obecnie Gródek), renowację ciągów budowli i nawierzchni wielu ulic Śródmieścia (Kanoniczej, Grodzkiej, Długiej, Karmelickiej, Zwierzyńckiej), budynków na Kazimierzu, przy Rynku Podgórskim i wielu innych.

Obecne prace konserwatorskie prowadzone są w większości ze środków przyznawanych przez obchodzący w r. 1998 swe 20-lecie (od 13 V 1991), działający pod przewodnictwem prof. Tadeusza Chrzanowskiego, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, z budżetu państwa: Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. W latach 1995–1998 wydano 109 130 081 PLN. Wykonywane są w sposób fachowy i co ważniejsze trwały, a nie jak w latach ubiegłych, pospieszny i jedynie doraźny.

Godną odnotowania jest też działalność powstałej na wiosnę 1991 r. Fundacji im. Włodzimierza Tetmajera, której staraniem odnowiono (1991–1993) pracownię malarską, następnie (1993–1996) znajdujący się w ruinie dworek w Bronowicach, tworząc w nim Muzeum, a w ogrodzie stawiając popiersie artysty,

dzieło Krystyny Czerwińskiej. Tetmajerówka stojąca niedaleko Regionalnego Muzeum Młodej Polski „Rydlówki” odgrywa odtąd rolę salonu kulturalnego Krakowa. Odbywają się tu spotkania literackie, inscenizacje sztuk o charakterze kameralnym. Fundacja (od 1991) przyznaje w czerwcu doroczne nagrody im. Włodzimierza Tetmajera za działalność kulturalną, a zwłaszcza za popularyzację tradycji Krakowa i Bronowic. Jej laureatami zostali aktorzy, pisarze, dziennikarze, muzealnicy, działacze kulturalni.

Z pewnością wiele jest jeszcze do zrobienia w zakresie odnowy zabytków, ale *przecieżnie od razu Kraków zbudowano*. Ufać można, że do roku dwutysięcznego wiele prac konserwatorskich i renowacyjnych zostanie w Krakowie pomyślnie zrealizowane.

Miasto otwarło się szeroko na świat. Mam na myśli nie tylko coraz liczniejsze rzesze cudzoziemskich turystów zwiedzających miasto, których szacunkowo przyjmowana liczba w 1997 r. wyniosła trzy miliony, ale także częste wizyty znakomitych gości, dostojników państwowych, prezydentów, niekiedy koronowanych głów. W ostatnim czasie (1990–1998) byli tu: arcyksiążę Otto von Habsburg, wiceprezydent George Bush z małżonką Barbarą, premier Margaret Thatcher, Wielki Książę Luksemburga Jan z małżonką, królowa Danii Małgorzata II, król Szwecji Karol XVI Gustaw, prezydenci Węgier Arpad Göncz i Portugalii Mario Soares, kanclerz Niemiec Helmut Kohl, królowa Anglii Elżbieta II, prezydenci: Francji Jacques Chirac, Włoch Oscar Luigi Scalfaro, król Malezji Thanku Jaafar, królowa Szwecji Sylwia i wielu innych znakomitych gości.

Organizowane są znaczące imprezy kulturalne i festiwale artystyczne (jak teatralny Sławomira Mrożka, Mozartowski Capelli Cracoviensis) oraz (od 1976) jej doroczne, sierpniowe Festiwale Muzyki w Starym Krakowie, odbywające się w zabytkowych wnętrzach, ożywiające miasto w sezonie turystycznym, kwietniowe Dni Muzyki Organowej, wreszcie trwające (od 19 XI 1986), połączone z żywym słowem, Koncerty Uniwersyteckie muzyki kameralnej, ostatnio jubileuszowy Chór Akademickiego z okazji 120-lecia jego działalności (16 V 1998) czy dwa oratoryjne Filharmonii Krakowskiej (29 i 30 X tr.) z racji jubileuszu papieskiego pontyfikatu oraz półwiecza pracy artystycznej dyrygenta, prof. Jerzego Katlewicza. Wspomnijmy, że Filharmonia obchodziła niedawno (15 XII 1995) jubileusz półwiecza działalności.

Urządzano też w Muzeum Narodowym głośne wystawy malarstwa (Polaków portret własny – 5 X 1979, Kossakowie – 14 VI 1986, Żydzi polscy – 14 VI 1989, Sztuka Dalekiego Wschodu – 18 II 1990), obrazów Rafaela i Tycjana, podobnie cennych zbiorów bibliotek krakowskich: jak rycin Francesco Bartolozziego, arcydzieł grafiki XV i XVI stulecia (Albrechta Dürera, Lucasa Cranacha, Albrechta Altdorfera i innych) czy rękopisów utworów Beethovena, Haydna, Mozarta. Wszystkie tu przywołane na pamięć czynią z Krakowa swoisty salon europejski.

Inicjatywy te występowały początkowo z wolna, przybrały na tempie dopiero po r. 1989. Powstały nowe pomniki Boya-Zeleńskiego dłuta Edwarda Krzaka (1980), Stanisława Wyspiańskiego autorstwa Mariana Koniecznego (1982), a ostatnio symboliczny animator kabaretu Piwnicy pod Baranami i obywatela honorowego miasta Krakowa, Piotra Skrzyneckiego – dzieło Karola Gąsienicy Szostaka (27 XI 1998); parę usunięto w tym czasie z pejzażu miasta. Wyspiański doczekał się także (otwartego 28 XI 1983) swego Muzeum przy ul. Kanoniczej.

Na przełomie maja i czerwca 1991 r. odbyły się w Krakowie obrady międzynarodowego sympozjum poświęconego dziedzictwu kulturalnemu Europy w ramach Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE). Powołano wówczas (29 V) do życia Międzynarodowe Centrum Kultury z siedzibą w Rynku Głównym, którego zadaniem stały się prace badawczo-naukowe europejskiej kultury rozpatrywanej w ich etnicznej różnorodności, a zarazem cech wspólnych. Centrum wspólnie z Uniwersytetem zorganizowało (1991–1998) kilkanaście konferencji i seminariów naukowych, poświęconych miejscu Polski w Europie (jak roli Uniwersytetu w rozwoju europejskiej kultury, pięćsetleciu studiów Mikołaja Kopernika, architekturze teatralnej końca XIX wieku, miejscu twórczości Matejki w malarstwie środkowoeuropejskim, narodom i stereotypom, Polsce w Europie, sztuce ok. 1900 r., metropoliom historycznym i wielu innym tematom). Utrwałyły je liczne publikacje. Centrum podjęło też (od 1993) edycję cennej, wielotomowej serii Materiałów do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej. Prowadzi też (od 1992) w sesjach letnich działalność edukacyjną w postaci międzynarodowego ośrodka (College for New Europe z siedzibą w Przegorzalach). W zajęciach prowadzonych po angielsku uczestniczą studenci Europy Wschodniej i Zachodniej, także z USA. Międzynarodowe Centrum Kultury w formie wystaw promuje też różne dziedziny sztuki. W czerwcu 1992 r. odbył się w Krakowie Europejski Miesiąc Kultury, impreza o ogromnym rozmachu, dająca przegląd międzynarodowych osiągnięć muzycznych, plastycznych, teatralnych, filmowych oraz wystaw muzealnych [Purchla, Leśniak 1992–1998].

24 XI 1993 otwarto na Kazimierzu, w odrestaurowanym budynku dawnej modlitwni przy ul. Meiselsa, Centrum Kultury Żydowskiej. Piękne wnętrza mieszczą bibliotekę, galerię wystaw, salę koncertową, antykwariat i kawiarnię. Celem Centrum jest zachowanie i promocja dziedzictwa kulturowego Żydów z Kazimierza i całej Polski. Od czerwca 1991 r. odbywają się na Kazimierzu coroczne imprezy Festiwalu Kultury Żydowskiej. Niedługo potem (30 XI 1994), dzięki inicjatywie i hojności Andrzeja Wajdy, a następnie powołanej Fundacji Kyoto-Kraków, powstało Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” przy ul. Konopnickiej na Dębnikach. Odtąd Kraków stał się również ośrodkiem promującym wiedzę o kulturze Dalekiego Wschodu. Miastu przybył też reprezentacyjny ośrodek konferencyjny oraz siedziba Akademii Europy w odnowionej z ruiny i otwartej (6 IX 1996) Willi Decjusza na Woli Justowskiej.

Na wiosnę 1994 r. otwarto, w pięknie odrestaurowanym pałacyku Lewalskich przy ul. Krupniczej 22, nową siedzibę Austriackiego Konsulatu Generalnego, który (1991–1994) mieścił się przy ul. św. Jana 12. Dzięki pomysłowości konsula generalnego dra Emila Brixia (od połowy 1995 dra Alfreda Längla) oraz wicekonsula do spraw kultury Roberta J. Schleichera stał się miejscem licznych koncertów, wystaw malarstwa i fotografii, pokazów filmowych, konkursów, wieczorów autorskich, odczytów, sympozjów i promocji wydawnictw; żywym, licznie odwiedzanym ośrodkiem, poświęconym zbliżeniu kultury obu narodów. W latach 1994–1998 zorganizowano 1649 rozmaitych imprez. Wtedy rozpoczęto też coroczne obchody wiosennego święta ulicy Krupniczej, połączonego z występami muzycznymi i kiermaszami, stanowiącego atrakcję dla mieszkańców miasta oraz przyjezdnych.

Od 1996 r. odbywają się Międzynarodowe Turnieje Tańca Towarzyskiego (w Nowohuckim Centrum Kultury) o puchar Prezydenta miasta Krakowa; rozwijają dawne tradycje w Krakowie, zainicjowane przez twórcę polskiego ruchu tanecznego prof. Mariana Wieczystego (1902–1986).

W styczniu 1996 r. zainaugurowano program „Kraków 2000 – Europejskie Miasto Kultury”, cykl dorocznych festiwali, których kulminacją staną się obchody z okazji kończącego się stulecia: w 1996 r. IX Festiwal Teatrów Ulicznych oraz V Festiwal Unii Teatrów Europy, w 1997 spotkanie poetów Wschodu i Zachodu w Collegium Maius UJ, w 1998 odbył się Festiwal Krzysztofa Pendereckiego.

Do Krakowa poczeli powracać wybitni twórcy, kiedyś go na długo opuszczający, jak sławni pisarze Sławomir Mrożek czy Czesław Miłosz. Kraków doczekał się też (1996) swej Noblistki w osobie poetki Wisławy Szymborskiej.

Jak od wieków nadal wielką rolę odgrywa stale rozwijający się (liczący obecnie 11 Wydziałów) Uniwersytet Jagielloński, który już wkrótce obchodzić będzie 600-lecie odnowy dzięki hojnej fundacji swej Patronki św. Jadwigi. Obdarzył Jana Pawła II jako swego znakomitego magistra, doktora i docenta najwyższą, przyznaną przez wszystkie wydziały godnością: doktoratem honorowym oraz pierwszym i dotąd jedynym Złotym Medalem Uniwersytetu, goszcząc Go dwukrotnie w murach Collegium Maius (22 VI 1983, co uczczono już w następnym roku tablicą w kaplicy-celi św. Jana Kantego) oraz ostatnio (8 VI 1997) także w kolegiacie akademickiej św. Anny. Odwiedziny te utrwalono specjalnymi publikacjami. Dodajmy, że Uniwersytet zorganizował też w latach 1984, 1988 oraz 1993 sesje naukowe poświęcone myśli i nauczaniu Papieża Polaka w okresie Jego pontyfikatu.

W dniu 16 XII 1998, w pięćdziesięciolecie promocji doktorskiej ks. Karola Wojtyły, ówczesnego wikariusza parafii w Niegowici koło Bochni, podczas uroczystego posiedzenia w Collegium Maius obu senatów UJ i PAT omówiono dorobek teologiczny oraz doniosłość nauczania papieskiego, zarazem podjęto jednomyślnie uchwałę o odnowieniu Jego doktoratu.

Warto przypomnieć również dwukrotne pobyty delegacji UJ w Watykanie (11 V 1981, 30 V 1983), a także rektorów 55 polskich wyższych uczelni wszelkich specjalności (4 I 1996). Potwierdziły silne związki łączące jeszcze od lat pięćdziesiątych dawnego biskupa i kardynała Wojtyłę z krakowskim środowiskiem intelektualnym; przedstawicielami wielu dyscyplin humanistycznych, przyrodniczych i ścisłych, owocujących obecnie seminariami na temat: „Nauka – religia – dzieje”, odbywającymi się (od 1980), zwyczajowo co dwa lata w sierpniu, w papieskiej siedzibie letniej w Castel Gandolfo.

Jako odpowiedź na papieskie posłanie do rektorów (21 III 1996) Stowarzyszenie Katolickie Veritatis Splendor zorganizowało w Collegium Maius UJ kolokwium poświęcone tematyce „Polski na wirażu dziejów”.

Podczas wizyty delegacji Uniwersytetu w maju 1981 r. (profesorów Wojciecha Marii Bartła i Franciszka Sławskiego oraz ówczesnego studenta Macieja Prusa), tuż przed wstrząsającym sumienia całego świata zamachem na Jego życie, powiedział Ojciec Święty, że:

Zawsze nazywałem z głębokim wzruszeniem Uniwersytet Jagielloński moją Alma Mater... z którą jestem tak głęboko związany, której tak wiele zawdzięczam

w moim życiu, której dziedzictwo przyniosłem tutaj i noszę w sobie wszędzie, gdziekolwiek prowadzi mnie moje posługiwanie, moje posłannictwo [Beltowska 1997].

Podobne stwierdzenie znalazło się również w przemówieniu wygłoszonym podczas uroczystości odebrania doktoratu honorowego UJ (22 VI 1983) [Szafrąńska 1984].

Kontynuując temat Uniwersytetu Jagiellońskiego w minionym dwudziestolecu, dodajmy, że znacznie poszerzył zakres słuchaczy, prowadząc (od 1981) tłumnie odwiedzane zajęcia na Uniwersytecie Trzeciego Wieku, od 1988 trzyletnie Studia Otwarte kierunku humanistycznego i przyrodniczego, a także swe kontakty międzynarodowe z wieloma uczelniami Europy, Ameryki i Azji (Korea Południowa, Chiny i Japonia). Przyciąga do Krakowa również wielu cudzoziemców czy przedstawicieli Polonii z całego świata dzięki sesjom Szkoły Letniej (od 1970 odbyło się ich już 29) oraz aktywności Instytutu Badań Polonijnych w Collegium Pułaskiego w Przegorzalach, także działającego (od 1986) Międzywydziałowego Zakładu Historii i Kultury Żydów w Polsce UJ.

Wyróżnił doktoratami honorowymi wiele znakomych postaci w skali międzynarodowej. Otrzymali je m.in.: protektorka nauki i sztuki prof. Karolina Lanckorońska z Rzymu (29 V 1983), Javier Perez de Cuellar sekretarz generalny ONZ (19 II 1984), kompozytor Witold Lutosławski (6 XII 1984), reżyser Andrzej Wajda (13 IV 1989), poeta Czesław Miłosz (2 X 1989), filozof o. Józef Maria Bocheński z Fryburga Szwajcarskiego (12 X 1990), Jerzy Giedroyc z Paryża (9 V 1991), Edward Raczyński z Londynu (31 III 1992), Matka Teresa z Kalkuty (27 V 1993), historyk Aleksander Gieysztor (10 V 1996), pisarz Stanisław Lem (20 X 1998) oraz Krzysztof Penderecki (4 XII 1998).

Natomiast Papieska Akademia Teologiczna obdarzyła tą wysoką godnością kardynałów: Agostina Casarolę (2 VI 1990) oraz Andrzeja Marię Deskura (15 XI 1991).

Obie uczelnie od r. 1994 (ostatnio także przy współudziale Akademii Górniczo-Hutniczej) organizują doroczne Konferencje Metodologiczne obejmujące różne dyscypliny naukowe; w I półroczu 1997 UJ i PAT ogłosiły cykl wykładów poświęconych królowej Jadwidze, ponadto sesję naukową pt. „Święta Jadwiga patronka Europy” (11 V 1998).

Wreszcie wspomnijmy o rozpoczęciu (w początku 1998) wielkiej inwestycji, budowy III Kampusu UJ w rejonie Zakrzówka, Pychowic i Kostrza, w którym znajdują się budynki dydaktyczne i badawcze uniwersyteckich wydziałów: Biologii i Nauk o Ziemi, Chemii, Matematyki i Fizyki, Zarządzania i Komunikacji Społecznej, także centrum PAN, biblioteka, domy gościnne oraz studenckie PAT.

Mamy obecnie w Krakowie jedenaście wyższych uczelni państwowych, przybывая ostatnio także prywatne (licencjackie). W maju 1993 r. włączono znowu w obręb Uniwersytetu Akademię Medyczną w Krakowie tworzącą teraz Collegium Medicum UJ. Jubileusz 175-lecia obchodziła Akademia Sztuk Pięknych (2 XI 1993), swe 70-lecie (w maju 1970) Akademia Wychowania Fizycznego, a półwiecze działalności Akademia Ekonomiczna (V 1975), Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki (19 X 1995) oraz Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej (11 V 1996).

Od 16 XI 1989 wznowiła przerwane z powodów politycznych (w 1953 r.) istnienie Polska Akademia Umiejętności, która odtąd dynamicznie rozwija swą wielokierunkową działalność badawczą i doniosłej wartości wydawniczą, skupiając znowu w sześciu wydziałach oraz kilku komisjach grono wybitnych członków zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Na terenie Krakowa działa również (istniejący) od r. 1958 Oddział Polskiej Akademii Nauk, także posiadający swych członków, komisje naukowe oraz placówki.

Kraków jest miejscem wielu międzynarodowych konferencji i zjazdów naukowych, ostatnio po raz pierwszy obradował tu (27 VIII–2 IX 1998) Międzynarodowy Kongres Sławistów.

Życie organizacyjnonaukowe w Krakowie rozwija się także w licznych towarzystwach naukowych. Wspomnę tu jedynie ostatnio obchodzone jubileusze stulecia działalności Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (powstałego 21 XI 1896) oraz Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (4 XII 1898).

Teatr im. Juliusza Słowackiego, który obchodził stulecie otwarcia (21 X 1993), kontynuuje swe świetne tradycje repertuarowe, podobnie jak Teatr Stary im. Heleny Modrzejewskiej, który przygotował (17 X 1981), a wskutek ogłoszonego stanu wojennego jedynie częściowo zrealizowane, obchody dwóchsetlecia sceny narodowej w Krakowie, otwarł też (1 VI 1985) swe Muzeum.

Wezniej, bo (3 III 1981) swego rodzaju muzeum, doczekała się również głośna w świecie awangardowa twórczość dramaturgiczna oraz plastyczna Tadeusza Kantora (zm. 8 XII 1990), twórcy Teatru Cricot 2, w postaci Ośrodka Dokumentacji jego sztuki „Cricoteki” przy ul. Kanoniczej. Ulica ta również ostatnio obchodzi swe doroczne święto połączone z występami artystycznymi.

Na scenie Starego Teatru wystawiono (15 X 1988) premierę sztuki Przed sklepem jubilera Karola Wojtyły w reżyserii Anny Polony. Rok wcześniej jej wersję filmową w obsadzie międzynarodowej nakręcono w Krakowie (4 VII 1987); jedną z głównych ról kreował aktor amerykański Burt Lancaster. Oba teatry stworzyły wiele wspaniałych realizacji scenicznych, które trwale wpisały się w dzieje polskiej dramaturgii. Dodajmy, że w Teatrze im. Słowackiego odbyły się: (13 XII 1980) prapremiera opartego na biografii Brata Alberta, dramatu Brat naszego Boga autorstwa Karola Wojtyły, tamże jego ekranizacja w reżyserii Krzysztofa Zanussiego (światowa prapremiera filmu 8 VI 1997). Wezniej (14 XI 1996) obchodzono w nim również stulecie kina w Polsce i Krakowie. Nasze miasto jest też (od 1961) gospodarzem Ogólnopolskiego oraz (od 1964) Międzynarodowego Festiwalu Filmów Krótkometrażowych prezentujących dorobek twórców całego świata.

Już ponad 70 lat trwa obecność w eterze Rozgłośni Krakowskiej Polskiego Radia, obchodzącej swój jubileusz w lutym 1997 r. Obecnie z pałacyku Tarnowskich przy ul. Szlak przeniesie swą siedzibę do specjalnie wybudowanego, nowoczesnego gmachu przy alei Juliusza Słowackiego. Natomiast od stycznia 1990 r. ze studia w forcie Kopca Kościuszki rozpoczęto retransmisje muzyczne paryskiego Radia Fun, a następnie przekształcono je (od listopada 1992 r.) w rozgłośnię satelitarną, o nazwie Radio Muzyka Fakty (RMF FM), chętnie słuchaną zwłaszcza przez młodzież.

Wreszcie, na koniec tych uwag, wspomnieć trzeba o roli miasta jako ważnego ośrodka wydawniczego. O niektórych inicjatywach wspomniano już wcześniej. Wiadomo, że Kraków był w końcu XV w. kolebką drukarstwa, a od r. 1661 czasopiśmiennictwa polskiego. Nic więc dziwnego, że od wieków przoduje w rozwoju życia książki, także w nauce bibliologii i prasoznawstwa (uniwersytecki Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej rozpoczyna obchody swego 25-lecia, a Katedra Badań Prasoznawczych wywodzi się z tradycji jedynej w Polsce takiego Ośrodka działającego w Krakowie, począwszy od r. 1956).

Nie sposób tu wymienić wszystkich oficyn wydawniczych, od tych najstarszych jak uniwersytecka (Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego), po wiele prężnie działających obecnie (Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, krakowskie oddziały Wydawnictwa Naukowego PWN i „Ossolineum”, „Universitas”, Księgarnia Akademicka), jak też wielu innych, nowo powstałych. Służą wiernie polskiej kulturze mnogością i jakością wydawanych tytułów publikacji naukowych oraz utworów literatury pięknej (w tym wielu cracovianom), znakomitych autorów świeckich i duchownych. Potrafią również zaimponować tempem edytorskim, czego przykładem było ukazanie się wydanego przez „Znak”, już następnego dnia po odlocie papieża Jana Pawła II do Rzymu (11 VI 1997), zbioru Jego przemówień i homilii podczas ostatniej pielgrzymki do Ojczyzny [Jan Paweł II 1997]. Liczba tytułów poświęcona Janowi Pawłowi II, edycji tekstów Jego autorstwa (religijnych i literackich), a także albumów, wspomnień, czy opracowań monograficznych wydanych w pięknej szacie graficznej z roku na rok jedynie wzrasta.

Wielkość czasów, które przeżywa jedno pokolenie, można mierzyć szybkością doniosłych zmian, jakie stały się jego udziałem. Jeśli tę miarę zastosujemy do naszych czasów, to na pewno właśnie nasze pokolenie żyje w czasach wielkich, żyje w epoce szybko po sobie następujących bardzo głębokich i istotnych przemian historycznych

– stwierdził przed laty wybitny historyk, profesor Uniwersytetów Wrocławskiego i Jagiellońskiego Henryk Wereszycki (1898–1990) [Wereszycki 1987]. Cytat pochodzi z jego książki *Niewygaśnięta przeszłość*, której znaczenie określił papież Jan Paweł II słowami: „czytając, myślałem, jak bardzo jest potrzebna nam, Polakom” [Jan Paweł II 1988]. Warto dodać, że do zbliżenia tego uczonego z ówczesnym ks. kardynałem K. Wojtyłą doszło w Krakowie jeszcze z początkiem lat siedemdziesiątych [Orman 1998a; Orman 1998b].

Trafność przywołanego stwierdzenia H. Wereszyckiego potwierdzają też doświadczenia naszego pokolenia. Mieliśmy bowiem możliwość przeżyć i ujrzeć na własne oczy ogrom oraz doniosłość zasadniczych przemian naszej rzeczywistości, a w niej także wielu dziedzin kultury, które przyniosło dwudziestolecie – zaiste niezwykle – pontyfikatu pierwszego Polaka na stolicy św. Piotra.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Bednarski, T.Z. (1990). W rzeźbie i w kamieniu. Wyrazy czci dla Jana Pawła II. *Dz. Pol.* 241 z 16 X, s. 3.
- Beltowska, L. (1997). Karola Wojtyły związki z Uniwersytetem Jagiellońskim. Wystawa w Muzeum UJ. *Acta Univ. Jagell.* 7, s. 16.
- Bienkowski, W. (1979). Kraków – urbs celebrima. *Aura* 9, s. 7.

- Cholewka, M. (oprac.) (1998). *Przez Podgórze na Watykan*. Kraków: Wydaw. „Czuwajmy”.
- Jan Paweł II (1988). List z Castel Gandolfo (29 VIII) do H. Wereszyckiego w Krakowie, rkps w archiwum rodzinnym Henryka i Heleny Wereszyckich (w przygotowaniu do druku).
- . (1997). Jan Paweł II w Polsce. 31 maja 1997–10 czerwca 1997. Przemówienia i homilie. Kraków: Znak.
- . (1987). *Odwagi! Ja jestem, nie bójcie się*. III Podróż Apostolska do Polski (8–14 VI 1987). Poznań: W Drodze, s. 74.
- Malecki, J.M.; A. Kurz; J. Wyrozumski (red.) (1996). *Kronika Krakowa*. Warszawa: Wyd. Kronika M.B. Michalik.
- Orman, E. (1998a). *Historyk i historia*. W setną rocznicę urodzin Henryka Wereszyckiego. *Tygodnik Powszechny* 51–52, s. 6.
- . (1998b). *Historyk w trybach historii*. Wspomnienie o Henryku Wereszyckim. *Acta Univ. Jagell.* 3, s. 12.
- Purchla, J.; T. Leśniak (red.) (1992–1998). *Międzynarodowe Centrum Kultury Kraków. Rocznik 1991–1998*. Kraków: MCK.
- Szafrańska, A. (oprac.) (1984). *Pokój Tobie, Polsko*. Druga pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny. Homilie i przemówienia. Warszawa: Pax, s. 258–262.
- Tekieli, R. (1997). *Śladami Karola Wojtyły papieża Jana Pawła II po Krakowie*. Kraków: Agencja Turystyczno-Wydaw.
- Wereszycki, H. (1987). *Niewygasła przeszłość*. Refleksje i polemiki. Kraków: Znak, s. 308.
- Widacka, K. (koordynator edycji) (1998). *Ojciec Święty na Uniwersytecie Jagiellońskim*. Kraków: Wydaw. UJ.
- Wieczorek, A. (1998). *Kalendarium*. W: Budzyński, S.; I. Burchacka; A. Mazurek (red.). *XX lat pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II*. Co Polska i świat zawdzięczają Ojcu Świętemu? Warszawa: Oficyna Wydaw.-Poligraf. „Adam”.

Krzysztof Jaśko

**PRZEDRUKI Z PARYSKIEGO INSTYTUTU LITERACKIEGO
W KRAKOWSKICH OFICYNACH PODZIEMNYCH (1982–1990)**
REPRINTS OF BOOKS PUBLISHED BY INSTYTUT LITERACKI IN
PARIS ISSUED BY KRAKÓW UNDERGROUND PUBLISHERS
(1982–1990)

Abstrakt: Omówiono działalność wydawniczą dziesięciu największych krakowskich oficyn podziemnych, które w latach 1982–1990 zajmowały się m.in. przedrukowywaniem książek opublikowanych na emigracji. Szczegółowo przedstawiono przedruki dokonywane z wydawnictw ciągłych i książek paryskiego Instytutu Literackiego. Podano zestawienia statystyczne ukazujące dorobek poszczególnych wydawnictw podziemnych w tym zakresie oraz nazwiska autorów i tytuły książek najczęściej przedrukowywanych w oficynach krakowskich.

Abstract: This article presents the publishing activity of the ten biggest Kraków underground publishers (1982–1990), which concentrated their efforts mainly on reprinting books published in exile. Reprints from periodicals and books published by Instytut Literacki in Paris are examined and described with full particulars. Enclosed statistics illustrate the output of individual underground publishers. They also show which authors and books were most often reprinted by publishers from Kraków.

*

* * *

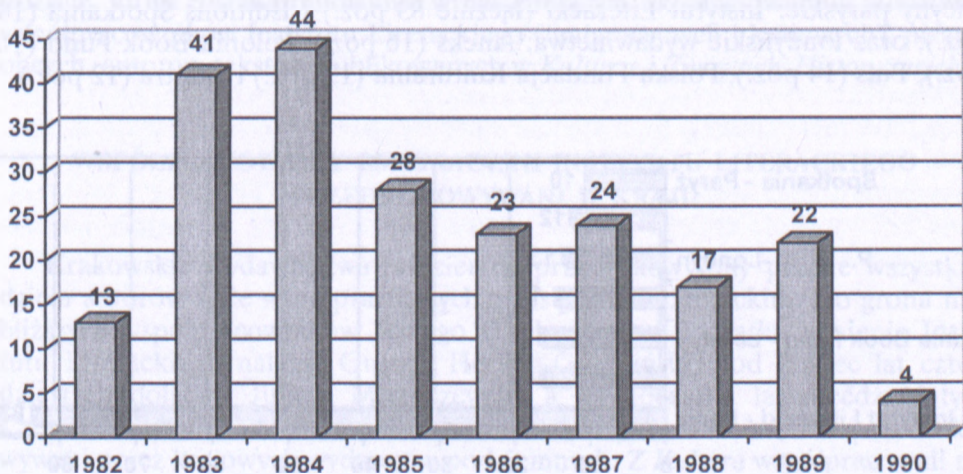
WSTĘP

Trudno dziś wyobrazić sobie wykształconego Polaka nie znającego dzieł Czesława Miłosza, Gustawa Herling-Grudzińskiego czy Józefa Mackiewicza, inteligenta, który choć raz nie czytał Roku 1984 Georga Orwella czy Archipelagu

Gułał Aleksandra Sołżenicyna. A przecież tak wiele dzieł niezwykle ważnych dla współczesnej literatury polskiej i światowej było w PRL objętych zapisem cenzorskim i nie mogło ukazać się w państwowym wydawnictwie ani być legalnie rozpowszechnianych. Jak to się więc stało, że pomimo zakazów i ograniczeń do czytelników polskich docierała jednak twórczość autorów zakazanych?

Zasłużyły się na tym polu szczególnie wydawnictwa emigracyjne. Upowszechniały one arcydzieła literatury powszechnej nie tylko wśród Polonii na całym świecie, ale ich dorobek edytorski docierał także do spragnionego wolnego słowa czytelnika krajowego. Niestety, tylko niewielka część książek publikowanych na emigracji docierała do kraju w postaci wydań oryginalnych. Czytelnicy w Polsce poznawali tę twórczość przede wszystkim dzięki przedrukowi dokonywanym przez krajowych wydawców podziemnych.

Przedruki z wydawnictw emigracyjnych stanowiły bardzo liczną część wszystkich podziemnych druków zwartych, które ukazywały się w Krakowie po wprowadzeniu stanu wojennego. Niektóre oficyny specjalizowały się wręcz w publikowaniu przedruków, stanowiących czasem nawet 70% całej ich produkcji. Na przykład krakowskie podziemne Wydawnictwo „X” wydało 23 przedruki z książek emigracyjnych w latach 1984–1989, gdy cała jego produkcja wydawnicza wynosiła 34 pozycje. W latach 1982–1990 nakładem wszystkich krakowskich wydawnictw podziemnych ukazało się ok. 715 książek, z czego 216 było sygnowanych jako przedruki z wydawnictw emigracyjnych wraz z podaniem źródła przedruku. Przytoczona w artykule statystyka przedruków podziemnych z wydawnictw emigracyjnych została opracowana w oparciu o materiały bibliograficzne zebrane przez autora, skonfrontowane ze spisami bibliograficznymi [Jastrzębski 1994 i Bibliografia BN 1995]. Zjawisko publikowania w drugim obiegu książek, które wcześniej wydane zostały na Zachodzie, osiągnęło swe apogeum w latach 1983 i 1984 – ponad 40 tytułów, aby następnie zmniejszyć się do liczby niewiele przekraczającej 20 przedruków rocznie.

Liczba tytułów książek emigracyjnych przedrukowanych w krakowskich oficynach podziemnych w latach 1982–1990 (na podstawie obliczeń własnych)

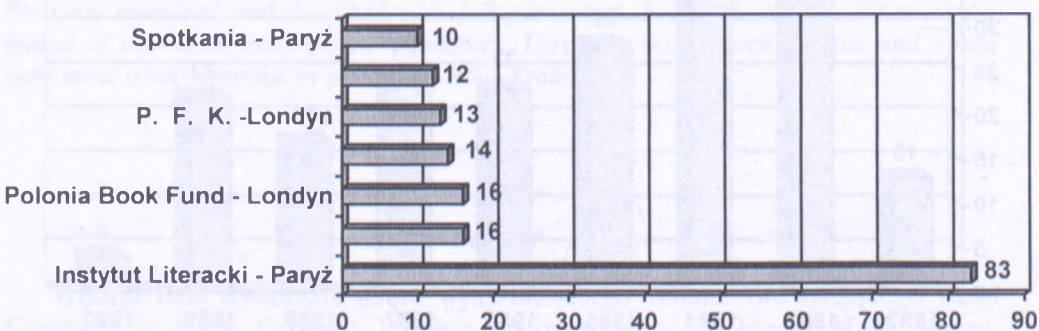

PRZEDRUKI Z WYDAWNICTW EMIGRACYJNYCH

Niezależni wydawcy krakowscy korzystali z dorobku wszystkich największych polskich oficyn emigracyjnych. Przedrukowywano także książki opublikowane przez środowiska emigracyjne innych państw bloku wschodniego oraz wydawnictwa działające w krajach wolnego świata. Często były przypadki przedrukowania książki bez podania źródła. Wydawano na przykład przedruk lub ksero z oryginału z dodaniem własnej karty tytułowej, która zastępowała oryginalną. Z tych względów dokładna liczba książek, dla których podstawą przedruku było wydawnictwo emigracyjne, nie jest możliwa do ustalenia. Możemy tu omówić jedynie książki, w których jako źródło przedruku wskazano konkretne wydawnictwo emigracyjne. Na podstawie zebranych materiałów można ocenić, że przedruki opublikowane przez oficyny podziemne w Krakowie w latach 1982–1990 wraz z podaniem źródła emigracyjnego stanowią ok. 30% całej krakowskiej niezależnej produkcji wydawniczej.

Do grona krakowskich oficyn podziemnych, które w swej produkcji wydawniczej korzystały z dorobku wydawnictw emigracyjnych, należały wszystkie największe niezależne wydawnictwa krakowskie. Czołowe miejsce zajmuje Oficyna Literacka (16 przedruków) wraz z jej agendami – Oficyną Wydawniczą Margines (13 poz.), Wszechnicą Społeczno-Polityczną (9 poz.), Oficyną Nieobecnych (7 poz.) – co łącznie daje liczbę 35 przedruków wydanych przez Oficynę Literacką pod różnymi nazwami. Wydawnictwo „X” opublikowało 23 przedruki, w większości książki o znacznej objętości, Promieniści – 14 pozycji, zwykle w formie broszur o małym formacie, Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze – 10 książek, w tym także dzieła kilkutomowe, Wydawnictwo Libertas – 9 tytułów (w tym Archipelag GUŁag), Wydawnictwo Rota – 7 broszur kilkunasto- i kilkudziesięciostronicowych, Wydawnictwo Kraków – 6 pozycji.

Wydawnictwa emigracyjne, z których najczęściej dokonywano przedruków, były związane ze środowiskami „paryskim” i „londyńskim”. Należały do nich oficyny paryskie: Instytut Literacki (łącznie 83 poz.) i Editions Spotkania (10 poz.); oraz londyńskie wydawnictwa: Aneks (16 poz.), Polonia Book Fund (16 poz.), Puls (14 poz.), Polska Fundacja Kulturalna (13 poz.) i Kontra (12 poz.).

Wydawnictwa emigracyjne, z których dokonywano największej liczby przedruków w latach 1982–1990 (na podstawie obliczeń własnych)

Największą liczbą przedruków w krakowskich wydawnictwach podziemnych może się poszczycić paryski Instytut Literacki i te właśnie wydawnictwa zostały bliżej przedstawione.

WYDAWNICTWA INSTYTUTU LITERACKIEGO W PARYŻU JAKO ŹRÓDŁO PODZIEMNYCH PRZEDRUKÓW

Instytut Literacki jest niewątpliwie największym i jednym z najważniejszych polskich wydawnictw emigracyjnych. Wkrótce po powstaniu przekształcił się w „czołowy ośrodek społeczno-politycznej myśli emigracyjnej” [Albert 1989, s. 616]. Oficyna Casa Editrice Lettere – bo tak brzmiała pierwotna nazwa Instytutu Literackiego – została założona we Włoszech w 1946 r. przez Jerzego Giedroycia i grupę jego przyjaciół – żołnierzy II Korpusu, którzy po demobilizacji, zmuszeni przez sytuację geopolityczną do pozostania na Zachodzie, uznali, że właśnie w ten sposób mogą najlepiej przysłużyć się krajowi. W roku 1947, ze względu na lepsze warunki do działalności, siedziba Instytutu Literackiego została przeniesiona do Paryża. Tam też mieści się do dnia dzisiejszego. W trakcie ponad pięćdziesięcioletniej działalności paryskiej tylko jeden raz zmieniono adres i od 1954 r. „Dom Kultury” znajduje się w Maisons-Laffitte pod Paryżem [Działalność Instytutu Literackiego omawiają: Berberysz 1995, Giedroyc 1994, Jaśko 1993].

Łączna liczba sygnowanych przedruków książek wchodzących w skład serii *Biblioteka Kultury*, dokonanych przez krakowskich wydawców podziemnych w latach 1982–1990, wynosi pięćdziesiąt trzy tytuły. Do tego dodać należy dwanaście tomów wyborów artykułów z różnych numerów miesięcznika *Kultura*, trzynaście pojedynczych artykułów wydanych w formie druków zwartych i pięć przedruków z kwartalnika *Zeszyty Historyczne* – wydawnictw ciągłych publikowanych także przez Instytut Literacki. Daje to łączną liczbę osiemdziesiąt trzy pozycje, które zostaną omówione w następującym układzie: według autorów – współpracowników Instytutu Literackiego (emigracyjnych i krajowych), pisarzy obcych, autorów tekstów publikowanych w *Kulturze* i *Zeszytach Historycznych*.

WSPÓŁPRACOWNICY EMIGRACYJNI INSTYTUTU LITERACKIEGO PRZEDRUKOWYWANI W KRAJU

Krakowskie wydawnictwa podziemne przedrukowywały przede wszystkim dzieła autorów stale współpracujących z Instytutem Literackim. Do grona najbliższych współpracowników Jerzego Giedroycia od początku istnienia Instytutu Literackiego należał Gustaw Herling-Grudziński, pod koniec lat czterdziestych dołączył Juliusz Mieroszewski, a na początku lat pięćdziesiątych Czesław Miłosz i Witold Gombrowicz – autorzy bardzo chętnie przedrukowywani przez krajowych wydawców podziemnych. Z *Kulturą* współpracowali też Maria Danilewicz-Zielińska, Andrzej Bobkowski, Aleksander Hertz czy Zygmunt Haupt.

Gustaw Herling-Grudziński był współpracownikiem Jerzego Giedroycia jeszcze w czasach działalności w II Korpusie Armii Polskiej gen. Andersa podczas drugiej wojny światowej, a następnie współzałożycielem Instytutu Literackiego i jego włoskim korespondentem. Wydawnictwo Libertas wydało w roku 1984 w dwóch tomach *Inny świat* (Przedruk z wydania: Paryż 1965), wstrząsającą relacją o przeżyciach autora w sowieckich więzieniach i łagrach. Sześć tomów *Dziennika* pisanego nocą było przedrukowane przez różnych wydawców. Bez podania adresu wydawniczego przedrukowano *Dziennik* pisany nocą 1971–1972 (Przedruk z wydania: Paryż 1973) i 4 pojedyncze tomy: 1976, 1977, 1978, 1979 (Przedruk z wydania: Paryż 1980), a Wydawnictwo Logos opublikowało w 1989 *Dziennik* pisany nocą 1984–1988 (Przedruk z wydania: Paryż 1989).

Juliusz Mieroszewski był od 1949 r. stałym londyńskim korespondentem *Kultury*, na łamach której pod pseudonimem Londyńczyk redagował „kronikę angielską” (potem „londyńską”). Zbiór jego artykułów publikowanych w *Kulturze* ukazał się nakładem Instytutu Literackiego w 1976 r. pod tytułem *Materiały do refleksji i zadumy* i został przedrukowany przez Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze w r. 1983.

Czesław Miłosz zadebiutował na emigracji w 1951 r., właśnie w Instytucie Literackim publikując w majowym numerze miesięcznika *Kultura* artykuł zatytułowany *Nie*, wyjaśniający powody pozostania na Zachodzie. Krakowska Oficyna Literacka przedrukowała w r. 1985 *Świadectwo poezji*. Sześć wykładów o dotkliwosciach naszego wieku (Przedruk z wydania: Paryż 1983) – książkę, na którą składają się odczyty wygłoszone przez autora na Uniwersytecie Harvard, a Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze *Nieobjętą ziemię* w 1985 i 1986 r. (Przedruk z wydania: Paryż 1984.) To pierwsze wydanie było sygnowane przez Wydawnictwo Trzeci Obieg, ale w rzeczywistości było to jedno wydawnictwo.

Witold Gombrowicz, podobnie jak Miłosz, rozpoczął stałą współpracę z Jerzym Giedroyciem w 1951 r. Fragmentami *Trans-Atlantyku* zamieszczonymi w majowej *Kulturze* i od tej pory publikował w Instytucie pierwodruki wszystkich swoich dzieł emigracyjnych. Jednym z najważniejszych dokonań literackich Gombrowicza jest jego *Dziennik*, o którym Maria Danilewicz-Zielińska napisała, że jest to „powieść Gombrowicza o Gombrowiczu” [Danilewicz-Zielińska 1992, s. 199]. Trzy tomy *Dzienników* Gombrowicza, za lata 1953–1956, 1957–1961, 1961–1966, które ukazały się w Paryżu w r. 1971, zostały przedrukowane w 1982 przez Oficynę Nieobecnych (pod tą nazwą ukrywała się Oficyna Literacka). *Opowiadania* (Przedruk z wydania: Paryż 1972) i *Varia* (Przedruk z wydania: Paryż 1973) – także wydała Oficyna Nieobecnych w 1982 r., *Wspomnienia polskie* (Przedruk z wydania: Paryż 1982) opublikowało Wydawnictwo „X” w 1987, a *Zbrodnię z premedytacją* (Przedruk z wydania: Paryż 1972) – Niezależne Wydawnictwo Jednego Wydawcy w 1982 r.

Z Instytutem Literackim współpracowała przez wiele lat Maria Danilewicz-Zielińska, piastująca w latach 1942–1973 funkcję kierownika Biblioteki Polskiej w Londynie, autorka trzech tomów bardzo cennej Bibliografii wydawnictw Instytutu Literackiego. Jej książkę *Szkice o literaturze emigracyjnej*, będącą ciekawym przeglądem wydarzeń, omówieniem instytucji i osób związanych z polską literaturą na emigracji, wydało Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze w 1983, korzystając z wydania paryskiego z 1978 r.

Książka Andrzeja Bobkowskiego – autora licznych przekładów z języka francuskiego, współpracownika miesięcznika *Kultura* – zatytułowana *Szkice piórkami*, będąca wspomnieniami autora z pobytu we Francji w okresie drugiej wojny światowej, została wydana w Instytucie Literackim w 1957 r. Dokładnie w trzydzieści lat później, w 1987 r., krakowskie Wydawnictwo „X” przedrukowało ją z wydania paryskiego.

Książki Aleksandra Hertza były także przedrukowywane przez oficyny krakowskie, m.in. Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze wydało *Szkice o ideologiach* (Przedruk z wydania: Paryż 1967) w 1985 r., a wydawnictwo Margines książkę *Zydzi w kulturze polskiej* (Przedruk z wydania: Paryż 1961) w 1987 r.

W *Kulturze* publikował swoje utwory Zygmunt Haupt, prozaik, tłumacz, lecz także malarz i architekt. W 1989 r. Instytut Literacki wydał w *Bibliotece Kultury* jego zbiór *Szpica*. Opowiadania, warianty, szkice, w opracowaniu Renaty Gorczyńskiej, który w tym samym roku przedrukowała Oficyna Literacka.

Znaną na całym świecie postacią życia politycznego jest Zbigniew Brzeziński, w latach 1977–1981 doradca prezydenta Stanów Zjednoczonych Jimmiego Cartera do spraw bezpieczeństwa narodowego. Jego artykuły i fragmenty książek ukazywały się zarówno w *Kulturze*, jak i w *Zeszytach Historycznych*. Wydawnictwo Libertas przedrukowało w 1990 r. książkę zatytułowaną *Wielkie bankructwo*, której oryginał ukazał się w Paryżu w tym samym roku.

PISARZE KRAJOWI PRZEDRUKOWANI Z INSTYTUTU LITERACKIEGO

Książki autorów krajowych często docierały do polskiego czytelnika za pośrednictwem wydawnictw emigracyjnych. Najważniejsze z nich były przedrukowywane następnie przez krajowe oficyny niezależne. Wydawcy krakowscy przedrukowywali z wydań paryskich m.in. tak znanych autorów, jak Zbigniew Herbert, Jacek Kaczmarski czy Marek Nowakowski. W przypadku dwóch pierwszych poetów ich tomiki wierszy ukazywały się w kraju w tym samym roku co oryginały emigracyjne.

W 1983 r. Instytut Literacki wydał najnowszy tomik poezji jednego z największych polskich poetów XX wieku – Zbigniewa Herberta, zatytułowany *Raport z oblężonego miasta i inne wiersze*, który jeszcze w tym samym roku został przedrukowany przez Oficynę Literacką i cieszył się w kraju ogromną popularnością. Niektóre wiersze wchodzące w jego skład posłużyły Przemysławowi Gintrowskiemu do stworzenia programu poetyckiego zatytułowanego „Raport z oblężonego miasta” i – dzięki kopiowaniu na kasetach – stały się bardzo znanymi piosenkami.

Także wiersze i piosenki Jacka Kaczmarskiego, najsłynniejszego opozycyjnego barda lat osiemdziesiątych, który po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego zdecydował się na pozostanie na Zachodzie, były publikowane w podziemiu na podstawie wydań Instytutu Literackiego. Wydawnictwo Ruchu Oporu Niezależnego Zrzeszenia Studentów przedrukowało w 1982 tomik *Zbroja* (Przedruk z wydania: Paryż 1982), a wydawnictwo Bez Cięć w 1986 r. w trzech tomach *Wiersze i piosenki* (Przedruk z wydania: Paryż 1983), opublikowane także przez nieznanego wydawcę w 1988 r.

Wspomniany już wcześniej Raport o stanie wojennym Marka Nowakowskiego, wydany w Paryżu w 1982 r., został uznany na Zachodzie za najbardziej rzetelne literackie świadectwo opisujące dzień codzienny Polaków w okresie stanu wojennego. Książka doczekała się licznych przedruków krajowych. W Krakowie opublikowały ją w 1984 r. dwa wydawnictwa: Biblioteka Wolnej Myśli i Biblioteka Obserwatora Wojennego.

PISARZE OBCY PRZEDRUKOWYWANI NA PODSTAWIE WYDAŃ INSTYTUTU LITERACKIEGO

Z Instytutu Literackiego przedrukowywano także książki pisarzy obcych, których tytuły na trwałe wpisały się do kanonu wielkiej literatury światowej. W grupie tej znaleźli się zarówno dysydenci z krajów Europy Środkowej i Wschodniej (m.in. Borys Pasternak, Aleksander Sołżenicyn), jak i pisarze z krajów wolnego świata (np. Albert Camus), bez których nie sposób wyobrazić sobie współczesną literaturę powszechną.

Oficyna Literacka przedrukowała w 1983 r., za wydaniem Instytutu Literackiego z 1967 r., najsłynniejszą książkę rosyjskiego noblisty Borysa Pasternaka – Doktor Żiwago, której integralną częścią był „stenogram ogólnego zebrania pisarzy moskiewskich z 31 X 1958 w sprawie Borysa Pasternaka”. Cieszyła się ona taką popularnością, że w kolejnym roku zrobiono dodruk ze zmienioną okładką. Wstęp do wydania krajowego napisał Andrzej Drawicz, z rosyjskiego tłumaczyli Jerzy Stempowski (pod pseudonimem Paweł Hostowiec przetłumaczył powieść) i Józef Łobodowski (wiersze oraz stenogram zebrania pisarzy).

Inną, znaną na całym świecie książką sowieckiego dysydenta jest Archipelag GUŁag Aleksandra Sołżenicyna. Polskie wydanie tej niezwykle ważnej książki zostało opublikowane przez paryski Instytut Literacki w 1974 r. w tłumaczeniu Jerzego Pomianowskiego (pod pseudonimem Michał Kaniowski). Przedmowę, napisaną przez Heinricha Bolla, przełożył z niemieckiego Juliusz Stroynowski. Z tego właśnie wydania korzystało krakowskie Wydawnictwo Libertas, podejmując się w latach 1983–1984 wydania Archipelagu GUŁag w podziemiu. Jako nazwę wydawcy podano w pierwszych dwóch tomach Niezależną Bibliotekę Krakowską, w trzecim Liberte, a pozostałe trzy sygnowało Wydawnictwo Libertas. Wydanie paryskie z 1974 r. było też podstawą do trzytomowej edycji dokonanej w 1989 r. przez Wydawnictwo „X”. Również inne książki Sołżenicyna były publikowane w podziemiu na podstawie wydań Instytutu Literackiego. Oficyna Literacka wydała w 1989 r. Krąg pierwszy w 2 tomach (Przedruk z wydania: Paryż 1972) także w tłumaczeniu Jerzego Pomianowskiego (podobnie jak w przypadku Archipelagu GUŁag pod pseudonimem Michał Kaniowski), wcześniej pod szyldem Oficyna Wydawnicza Margines wydano w 1987 r. Oddział chorych na raka (Przedruk z wydania: Paryż 1973) w przekładzie Józefa Łobodowskiego. W tym samym roku w Bibliotece „Promienistych” ukazała się książka Czterdzieści dni Kengiru będącą fragmentem omawianego wcześniej Archipelagu GUŁag (Przedruk z wydania: Paryż 1978, cz. V, rozdział 12).

W 1983 r. nieznanymi wydawcami krakowskimi dokonano przedruku książki Arthura Koestlera Ciemność w południe, której podstawą było wydanie Instytutu Literac-

kiego z tego samego roku. Przedmowę do wydania paryskiego napisał Władimir Bukowski, przełożył z angielskiego Tymon Terlecki.

Nie mniej ważną książką jest Wielka czystka Aleksandra Weissberga-Cybulskiego, opowiadająca o procesach politycznych w ZSRR w drugiej połowie lat trzydziestych, opublikowana przez Wydawnictwo Historyczne w 1984 r., w oparciu o wydanie paryskie z 1967 r. Przekładu z języka niemieckiego dokonał Adam Ciołkosz, a niezwykle ciekawy wstęp napisał Gustaw Herling-Grudziński.

Książka Alberta Camusa Człowiek zbuntowany była dwukrotnie przedrukowana z wydania paryskiego z 1958 r. przez nieznaną oficynę w 1983, a następnie przez Oficynę Literacką w 1984 r.

PODZIEMNE PRZEDRUKI Z MIESIĘCZNIKA *KULTURA*

Paryski miesięcznik *Kultura* był źródłem wielu ciekawych i ważnych artykułów, które wykorzystywały w swej produkcji wydawniczej podziemne oficyny. Niektóre wydawnictwa wyspecjalizowały się w wydawaniu artykułów z *Kultury*, najczęściej w formie niewielkich broszurek. Na uwagę zasługują tu krakowskie oficyny: Promieniści, Rota czy Biblioteka Obserwatora Wojennego.

Wydawnictwo Promieniści, które niejednokrotnie przedrukowywało książki opublikowane przez oficyny emigracyjne, korzystało także z artykułów zamieszczanych w *Kulturze* i wydało je jako kolejne książki w serii Biblioteka „Promienistych”. Wymienić tu należy pracę Krystyny Marek Jałta po latach z 1983 r. (Przedruk z: *Kultura* 1982 nr 5), Stanisława Barańczaka Samobójstwo sandauleizmu wydane w 1984 r. (Przedruk z: *Kultura* 1982 nr 10–11) i Leszka Kołakowskiego Pałka i teoria także z 1984 (Przedruk z: *Kultura* 1984 nr 3).

Również trzy przedruki z miesięcznika *Kultura* ma na swym koncie Wydawnictwo Rota. W 1985 r. opublikowano zbiór wierszy poświęconych marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu w wyborze Krzysztofa A. Jerzewskiego zatytułowany Marszałek w poezji polskiej (Przedruk z: *Kultura* 1985 nr 5), a w 1986 Psychologię więźnia autorstwa Józefa Piłsudskiego (Przedruk z: *Kultura* 1986 nr 7/8). W 1987 r. ukazała się książka Ryszarda Kuklińskiego Wojna z narodem widziana od środka (Przedruk z: *Kultura* 1987 nr 4) opowiadająca o przygotowaniach do wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, widzianych oczami jednego z najbliższych współpracowników gen. Wojciecha Jaruzelskiego.

Nakładem Biblioteki Obserwatora Wojennego ukazał się w 1983 r. tomik wierszy krakowskiej poetki Anki Kowalskiej zatytułowany Wiersze z obozu internowanych (Przedruk z: *Kultura* 1982 nr 11) będący poetycką relacją z pobytu autorki w obozach internowanych w Gołdapi i DarłóWKu w pierwszej połowie 1982 r. Praca Władysława Bieńkowskiego zatytułowana Polskiego dramatu ciąg dalszy została wydana w 1984 r. w oparciu o artykuł z *Kultury* z tego samego roku. (Przedruk z: *Kultura* 1984 nr 5).

Oficina podziemna Pod Prąd publikowała w postaci druków zwartych dokonane przez siebie wybory artykułów z kilku numerów *Kultury*. Publikowano je pod tytułem *Kultura*. Szkice, opowiadania, sprawozdania. Wybór artykułów z nr... W latach 1984–1987 ukazało się kilkanaście takich wyborów. Jeden

tom obejmował zwykle artykuły zebrane z dwóch, trzech lub czterech kolejnych numerów miesięcznika.

ZESZYTY HISTORYCZNE JAKO ŹRÓDŁO PRZEDRUKÓW O TEMATYCE HISTORYCZNEJ

Także materiały zamieszczane w kwartalniku *Zeszyty Historyczne*, którego kolejne tomy wydawane przez Instytut Literacki wchodziły w skład Biblioteki Kultury, były okazją do dokonywania wielu interesujących przedruków. Krakowscy wydawcy podziemni przedrukowywali nie tylko pojedyncze artykuły lub fragmenty prac publikowane w *Zeszytach Historycznych*, lecz także całe ich numery. Przykładem może być reedycja numerów 67, 68, 69 i 70 opublikowana przez Krakowskie Towarzystwo Wydawnicze w roku 1984 oraz Wybór z numerów 76, 77, dokonany przez to samo wydawnictwo w roku 1987.

Obok Wydawnictwa Promieniści zaznaczyła tu swoją obecność Biblioteka Wolnej Myśli i Wydawnictwo Kraków.

Wydawnictwo Promieniści przedrukowało w 1984 r. Deformacje w wykładzie historii w podręcznikach dla szkół średnich Mariana Piłki (Przedruk z: *Zeszyty Historyczne* 1984 nr 67) i w tym samym roku Stefana Korbońskiego Z dziejów łączności radiotelegraficznej Warszawa–Londyn w latach 1939–1945 (Przedruk z: *Zeszyty Historyczne* 1983 nr 66). Proces szesnastu w Moskwie Kazimierza Bagińskiego (Przedruk z: *Zeszyty Historyczne* 1963 nr 4), opisujący aresztowanie i skazanie przez władze sowieckie przywódców Polski Podziemnej, został opublikowany przez wydawnictwo Kraków w 1984 r., a następnie przez nieznanego wydawcę w rok później.

Biblioteka Wolnej Myśli wydała w 1983 r. Rozmowy w Cytadeli Adama Michnika (Przedruk z: *Zeszyty Historyczne* 1983 nr 64).

WNIOSKI

1. Przedstawiono najbardziej charakterystyczne przykłady materiałów publikowanych przez Instytut Literacki w Bibliotece Kultury, miesięczniku *Kultura* i *Zeszytach Historycznych*, które zostały uznane przez wydawców podziemnych za tak wartościowe, że podejmowali się oni trudu i ryzyka przedrukowywania ich w swoich oficynach.

2. Przedruki dokonywane przez wydawców podziemnych z książek i artykułów publikowanych przez oficyny emigracyjne miały niezaprzeczone znaczenie dla czytelnika krajowego. Pozwalały mu zapoznać się z dziełami twórców w kraju zakazanych, którzy na emigracji mogli bez skrupowania wydawać swoje prace. Dotyczyło to zarówno pisarzy emigracyjnych, jak i krajowych.

3. Liczba przedruków w stosunku do wydań oryginalnych przekraczała 30% całej podziemnej produkcji wydawniczej w Krakowie, co świadczy o dużym zapotrzebowaniu społeczeństwa na kontakt z literaturą emigracyjną. Obok przedruków sygnowanych ukazywały się też przedruki bez podania źródła, co

powoduje, że rzeczywista liczba książek emigracyjnych wydanych w podziemiu była znacznie większa.

4. Każde z grona największych krakowskich wydawnictw podziemnych działających w latach 1982–1990 ma na swym koncie od kilku do kilkudziesięciu książek opublikowanych w oparciu o pierwowzory emigracyjne. Także mniejsze oficyny w swej produkcji wydawniczej uwzględniały dorobek emigracji.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Albert, A. (1989). *Najnowsza historia Polski*. Londyn: Polonia Book Fund.
- Berberysz, E. (1995). *Książę z Maissons-Laffitte*. Gdańsk: Marabut.
- Bibliografia podziemnych druków zwartych z lat 1976–1989. (1995). Warszawa: Instytut Bibliograficzny BN.
- Danilewicz-Zielińska, M. (1992). *Szkice o literaturze emigracyjnej*. Wrocław: ZNiO.
- Giedroyc, J. (1994). *Autobiografia na cztery ręce*. Warszawa: Czytelnik.
- ; K.A. Jeleński (1995). *Listy 1950–1987*. Warszawa: Czytelnik.
- Jastrzębski, M. (1984). *Materiały do bibliografii druków zwartych wydanych poza zasięgiem cenzury 13 XII 1981–31 XII 1988*, Warszawa: BN.
- Jaśko, K. (1993). *Działalność wydawnicza Instytutu Literackiego w Paryżu*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Kocójowej. Kraków: IBIN UJ, maszynopis.
- Karpiński, J. (1988). *Taternictwo nizinne*. Warszawa: Myśl.
- Klimaszewski, B. (red.) (1992). *Mały słownik pisarzy polskich na obczyźnie*. Warszawa: Wydaw. Interpress.
- Kultura i jej krąg* (1995). Lublin: Wydaw. UMCS.
- Nowakowski, M. (1990). *Raport o stanie wojennym*. Białystok: Versus.
- Pietruszka, B. (1994). *Przedruki publikacji Instytutu Literackiego w drugim obiegu Polsce w latach 1976–1990*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Kocójowej, Kraków: IBIN UJ, maszynopis.
- Supruniuk, M.A. (1994). *Kultura. Materiały do dziejów Instytutu Literackiego w Paryżu*. Bibliografia działalności wydawniczej 1946–1990. Uzupełnienia. Toruń.
- Świerczyńska, D. (red.) (1995). *Kto był kim w drugim obiegu? Słownik pseudonimów pisarzy i dziennikarzy 1976–1989*. Warszawa: Instytut Badań Literackich PAN.

Jerzy Ronikier

**SZKOLNY PODRĘCZNIK HISTORII – SZCZEGÓLNY RODZAJ
KSIĄŻKI. PODRĘCZNIKI HISTORII DO SZKÓŁ ŚREDNICH
W OKRESIE 1920–1990**

**THE TEXTBOOKS OF HISTORY FOR SCHOOLS – A SPECIAL KIND
OF BOOKS. THE TEXTBOOKS OF HISTORY FOR SECONDARY
SCHOOLS 1920–1990**

Abstrakt: *Omówiono problem zmian, jakie zachodzą w konstrukcji i zadaniach szkolnego podręcznika do historii, przeznaczonego dla uczniów szkół średnich. W pierwszej części krótko omówiono definicję oraz obowiązujące dzisiaj zasady konstrukcji podręcznika. Część druga poświęcona została analizie wybranego zestawu podręczników gimnazjalnych, obowiązujących w okresie 1920–1990, którą kończy zestawienie ilościowe. W zakończeniu autor wskazuje na zmianę celów nauczania historii szkolnej jako głównego czynnika wpływającego na kształt, formę i zawartość szkolnego podręcznika historii.*

Abstract: *The author touches the subject of changes in the role and structure of history textbooks for secondary schools. In the first part, we can find a concise description of definitions and principles of writing textbooks which are obligatory today. The second part contains a brief analysis of selected textbooks for grammar schools which were obligatory between 1920 and 1990 and a few statistics. At the end, the author identifies the change of the purposes of teaching history as the main factor influencing the structure, form and contents of history textbooks.*

*

*

*

Nawet dziś, w epoce dynamicznie rozwijających się mediów elektronicznych, trudno wyobrazić sobie proces nauczania bez tego szczególnego dzieła, jakim jest podręcznik szkolny. Nic więc dziwnego, że właśnie wokół tej pomocy dydaktycznej od wielu lat toczy się ożywiona dyskusja. Jaki winien być podręcznik, jakim celom służyć, jaka winna być jego konstrukcja; czy też jak wyobrażają sobie niektórzy specjaliści, czy wyeliminuje nauczyciela z procesu dydaktycznego. To tylko kilka zasadniczych problemów zaprzatających uwagę specjalistów. Odpowiedzi na wszystkie te pytania winny ogniskować się na kartach podręcznika. Nim jednak przejdziemy do analizy szczególnego rodzaju książki, jaką jest podręcznik, przyjrzyjmy się bliżej ogólnie znanemu przedmiotowi, jakim jest sama książka. Obcuje z nią na co dzień i dlatego na pozornie banalne pytanie: czym jest książka?, nieodparcie narzuca się definicja zaczerpnięta z Encyklopedii Staropolskiej, która po drobnej korekcie mogłaby brzmieć, że: „jaka jest książka każdy widzi”. Inną najprostszą odpowiedzią jest opis jej zewnętrznej formy i kształtu. Jeżeli wyjdziemy z tego założenia, możemy powiedzieć, że jest to pewna ilość zadrukowanych stron papieru oprawiona w jakiś rodzaj okładek. Ma ona swoje określone trzy wymiary i charakterystyczną dla czasu swojego powstania formę i budowę wewnętrzną. Czy jednak tak sformułowana definicja jest wyczerpująca, a nawet czy jest prawdziwa. Opisuje ona bowiem zaledwie cechy fizyczne przedmiotu, jakim jest książka, nie mówi jednak nic o jej treści, a przecież główną trudność stanowi tu konieczność korelacji formy z treścią i funkcją społeczną. Problem ten najpełniej, choć może nieco nazbyt poetycko, wyraził w swojej książce R. Escaprit, pisząc:

[...] kiedy się ją bowiem bierze do ręki, trzyma się jedynie papier, książka jest gdzie indziej. A przecież jest zawarta na tych stronach [Escaprit 1969, s. 13].

Następstwem przyjęcia takiego punktu widzenia jest konstatacja, że książka jest przedmiotem, dzięki któremu każdy może podjąć dialog zarówno z jej żyjącymi autorami, jak i tymi, którzy już dawno odeszli, a więc jest szczególnym rodzajem środka komunikowania myśli i idei. W tym wypadku, istota zagadnienia tkwi w możliwości poznania poglądów innych ludzi, zwłaszcza tych, których dzieła weszły na stałe do skarbnicy kultury światowej, możemy poglądy te akceptować lub odrzucać, możemy się z nimi zgadzać lub polemizować, itd. Jak widać, problem ma charakter złożony i aby się o tym przekonać, wystarczy wejść do pierwszej z brzegu biblioteki i zapoznać się z funkcjonującym w niej systemem klasyfikacji.

STRUKTURA KSIĄŻKI SZKOLNEJ

Trudno tu wyliczyć wszystkie istniejące definicje podręcznika szkolnego, jest ich bowiem znaczna ilość. Można je podzielić na dwie zasadnicze grupy. Pierwsza z nich bierze za punkt wyjścia cel, jakiemu podręcznik ma służyć, przykładem może być definicja sformułowana przez R. Ingardena, wedle którego:

[...] jest to książka szkolna, która zawiera wybór najważniejszych wiadomości o przedmiotach pewnej dziedziny wiedzy i jest ściśle związana z kursem i programem nauczania danego przedmiotu [Ingarden 1939, s. 72].

Nowsza definicja autorstwa K. Lecha mówi, że podręcznik winien:

[...] w możliwie zwięzłym i logicznie uporządkowanym zarysie dać wygodny mne-
motechniczny skrót i szkielet kursu [Lech 1968, s. 103].

Z kolei nestor polskich metodyków nauczania W. Okoń chce, by podręcznik był przewodnikiem ucznia w poznawaniu świata, [Okoń 1973, s. 45]. Inna grupa specjalistów tworzy swoje definicje w oparciu o wyliczanie cech podręcznika. Definicje takie są znacznie bardziej szczegółowe i rozbudowane. Przykładem może tu być propozycja Cz. Maziarza, który cechy podręcznika podzielił na: konstytutywne i konsekwentne, a następnie po uszeregowaniu wymienia je kolejno, hierarchizując wedle ważności [Maziarz 1985, s. 12–14]. Niezależnie od różnych punktów widzenia, z jakich wychodzą autorzy poszczególnych definicji, wszyscy zgadzają się ze stwierdzeniem, że jest to książka szkolna i jako taka ma do spełnienia pewne określone zadania. Fakt ten powoduje, że książka ta winna się charakteryzować specyficzną konstrukcją i strukturą. W tym wypadku jednak mamy do czynienia ze znaczną zbieżnością poglądów, a różnice, jakie można tu odnotować, sprowadzają się głównie do stopnia szczegółowości proponowanych rozwiązań. J. Kmita definiuje strukturę jako:

[...] dowolny układ określonych elementów, powiązanych ze sobą takimi a nie innymi relacjami, oraz – ewentualnie – charakteryzujący się pewnymi elementami wyróżniającymi.

Definicję tę można zapisać symbolicznie w następujący sposób:

$$S = U; R_1 \dots R_n, a_1 \dots a_m,$$

gdzie S – struktura, U – dany zbiór elementów. $R_1 \dots R_n$ relacji łączących te elementy, $a_1 \dots a_m$ symbolizują m wyróżnionych ewentualnie elementów struktury – odgrywających w strukturze rolę specjalną [Kmita 1970, s. 45]. Zaproponowana przez J. Kmitę definicja struktury ma charakter uniwersalny i może być stosowana do wszelkich znaczeń tego terminu, takich jak np.: struktury funkcjonalne, struktury dynamiczne, struktury językowe, struktury społeczne itp. W odniesieniu do podręczników stosowane są najczęściej zasady wynikające z definicji ogólnej i sprowadza się ona najczęściej do porządkowania i wyliczania poszczególnych elementów struktury. Nie zostaną przytoczone wszystkie występujące tu klasyfikacje, gdyż większość specjalistów zgadza się w sprawie podstawowych zasad ich tworzenia. Dla zorientowania się w tych zasadach przytoczyć można propozycję D. Zujewa, który w swoim „zestawie komponentów strukturalnych podręcznika jako układu” wyróżnił dwa podstawowe działy, tj. „tekstów” i „elementów pozatekstowych”, które z kolei podzielił na trzy kategorie, przyjmując za podstawowe kryterium podziału funkcjonalność tworzących je elementów. W rezultacie otrzymał następującą strukturę podręcznika:

I. Teksty:

1. Teksty podstawowe.
2. Teksty uzupełniające.
3. Teksty wyjaśniające.

II. Elementy pozatekstowe (obudowa metodyczna):

1. System sterowania przyswajaniem wiedzy.

2. Materiały ilustracyjne.

3. System informacji [Zujew 1986, s. 165].

Przytoczony przykład nie jest oczywiście ani uniwersalny, ani jedyny, jakim możemy się posłużyć przy okazji charakteryzowania struktury podręcznika, gdyż także i tu występują rozmaite punkty widzenia. Uniwersalna jest w tym wypadku jedynie definicja, wedle której strukturę tworzy wiele rozmaitych elementów powiązanych ze sobą w jedną charakterystyczną formę. Całość stanowi określony celowy system logiczny, a co za tym idzie to właśnie cel determinuje rodzaj i kształt danej struktury.

ANALIZA KSIĄŻKI SZKOLNEJ

Morfologia a więc także i struktura podręcznika szkolnego, bardziej niż innego typu książek podporządkowana jest konkretnym celom dydaktycznym. Tradycyjnie wymienia się trzy podstawowe cele edukacji szkolnej, a to: poznawczy, kształcący i wychowawczy. Zadaniem podręcznika jest zogniskowanie na swoich kartach wszystkich tych trzech funkcji. O ile jednak dwie pierwsze nie wywoływały nigdy większych kontrowersji, to zupełnie inaczej przedstawia się problem celu trzeciego, tj. wychowawczego. Wokół definicji i realizacji tego celu, od początku interesującego nas okresu do dnia dzisiejszego, narastają liczne kontrowersje. Zmienia się też rola i znaczenie tego elementu w procesie edukacji szkolnej. W interesującym nas stosunkowo długim okresie (II Rzeczypospolitej, PRL i początkach III Rzeczypospolitej) mamy do czynienia z niemal permanentną reformą szkolnictwa. Zmieniała się organizacja (centralizacja organizacji szkolnictwa w latach dwudziestych, reforma jędrzejowiczowska, tajne szkolnictwo w czasie okupacji, jedenastolatka, ośmioklasowa szkoła podstawowa i nauczanie początkowe, powrót do zasad reformy jędrzejowiczowskiej w latach dziewięćdziesiątych), zmieniały się programy nauczania, a co za tym idzie zmieniały się też szkolne podręczniki i wreszcie zmieniały się oczekiwania, czyli cele nauczania historii. Wszystkie te zmiany utrudniają znalezienie jednej podstawowej płaszczyzny analizy. W tej sytuacji wydaje się właściwe przyjąć za punkt wyjścia podręcznik i zawarte w nim informacje, a więc układ chronologiczny biorący za podstawę tradycyjny rytm rozwoju naszego państwa i narodu. Obok wspomnianych wyżej zmian organizacyjnych, których źródłem były przesilenia społeczno-polityczne zachodzące w państwie, należy także zwrócić uwagę na dynamikę zmian zachodzących w kulturze, a więc w środowisku, w którym funkcjonuje szkoła. Można tu wymienić m.in. takie czynniki, jak:

- postęp zachodzący w naukach historycznych;
- postęp zachodzący w naukach humanistycznych i społecznych;
- wyczerpywanie się możliwości badawczych kolejnych metodologii;
- zmiany światopoglądowe;
- zmiany zachodzące w celach nauczania historii;
- ogólny postęp cywilizacyjny;
- upowszechnienie elektronicznych środków masowego przekazu;
- kultura masowa, itp.

Wszystkie te czynniki wpływały na kształt i cele nauczania szkolnej historii, a co za tym idzie na kształt i formę podręczników. Wspomnianym wyżej zmianom organizacyjnym i programowym zachodzącym w szkolnictwie towarzyszyły zmiany podręczników. Za przykład może tu posłużyć zestaw podręczników historii obowiązujących w całym omawianym okresie. Jeżeli za podstawowe kryterium wyboru tych podręczników przyjmiemy zakres materiału obowiązujący w pierwszych klasach szkół średnich, jedynym wspólnym elementem występującym we wszystkich podręcznikach będzie okres piastowski. Od tej epoki rozpoczyna się nauka historii ojczystej. Jest to jednak jedyny element stały, jaki można znaleźć w całym omawianym okresie, gdyż zakres materiału historycznego zmieniał się ustawicznie. Biorąc jednak za podstawę okres piastowski, można pokusić się na wyodrębnienie zespołu podręczników, które obowiązywały w pierwszych klasach szkół średnich. Proponowany tu zestaw ośmiu podręczników jest dość silnie zróżnicowany. Po odzyskaniu niepodległości podstawowym zadaniem Ministerstw Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego było scalenie trzech odrębnych, znacznie różniących się między sobą, organizacji szkolnych w jednolity system oświaty. W tym czasie podręcznikami gimnazjalnymi były m.in.: *Historia Powszechna i Polski*, Waleriana Krywulta. Zamość 1922. I *Historia średniowieczna*, Czesława Nankego cz. I. Lwów 1923. Funkcjonowały one już wcześniej w Galicji, a po przeprowadzeniu niezbędnych adaptacji, zostały oficjalnie zatwierdzone przez Ministerstwo. Podręczniki te, zarówno pod względem konstrukcji jak i samego zamysłu, różniły się między sobą bardzo znacznie. W pierwszym z nich, na 347 stronach znajdujemy całą historię powszechną wraz ze starożytnością i całą historię Polski, doprowadzoną do czasów aktualnych, czyli początku lat dwudziestych XX wieku. Podręcznik składa się z dwóch części; pierwsza poświęcona została historii powszechnej (235 ss.), druga – historii Polski (115 ss.). W rezultacie mamy tu do czynienia z dwoma odrębnymi podręcznikami w jednym.

Podręcznik Czesława Nankego obejmował epokę średniowiecza, a historia Polski została wpleciona w dzieje powszechne, stanowiąc jeden z ich integralnych elementów. Podręcznik ten swoją konstrukcją przypomina zbiór esejów, czy też rozpraw, z których każda posiada własny niezależny układ i narrację. Mimo pewnych wad był to podręcznik, wyjątkowo jak na owe czasy, nowoczesny.

Kolejne dwa podręczniki, które powstawały w latach trzydziestych, pisane już były w zgodzie z wymogami reformy jędrzejewiczowskiej. Pierwszy z nich, to: *Podręcznik do nauki historii*, autorstwa W. Moszczeńskiej i H. Mrozowskiej. Lwów 1934. Był on przeznaczony dla uczniów II kl. gimnazjalnej i obejmował dzieje Polski od jej początków do końca XVII w. Cechą charakterystyczną wszystkich wydawanych w tym czasie podręczników było wprowadzenie do tekstu kilku ważniejszych problemów historii powszechnej. Drugi, późniejszy nieco pt.: *Historia dla II klas gimnazjum*, którego autorem był znakomity historyk J. Dąbrowski, nie różnił się zakresem od poprzedniego, jednak był znacznie lepiej skonstruowany, przez co stawiał uczniom znacznie większe wymagania. Podręczniki te były także podstawą tajnego nauczania w czasie okupacji niemieckiej i obowiązywały jeszcze (po przeprowadzeniu niewielkich korekt) po drugiej wojnie światowej do kolejnej reformy 1948 r.

Zaprowadzanie komunistycznego ładu w Polsce wyparło ze szkół zarówno podręczniki polskich autorów, jak i zmarginalizowało nauczanie historii ojczyściej. Praktyczna realizacja idei internacjonalizmu wprowadziła do szkół podręczniki autorów radzieckich, w których położono szczególny nacisk na historię narodów ZSRR. Historia Polski. Warszawa 1950, G. Missalowej i J. Schoenbrenner, sprowadzona została do roli książki pomocniczej, w której autorki na 352 stronach zawarły całą historię Polski. Charakterystyczną cechą tego podręcznika było przedstawianie wydarzeń dziejowych przez pryzmat jedyne go prawdziwego motoru postępu, jakim wedle teorii marksistowskiej była walka klas jako antagonistycznych grup społecznych.

Drugi podręcznik z tego okresu, auterek H. Michnik i L. Mosler pt. Historia Polski do roku 1795. Warszawa 1955, jest z wielu powodów szczególnie interesujący. Przeznaczony został dla uczniów IX klasy zreformowanej jedenastolatki. Autorki podjęły tu próbę rzeczywistego przekształcenia tradycyjnej wizji historii zgodnie z zasadami marksizmu i leninizmu, podporządkowując historię polityczną dziejom gospodarczym widzianym przez pryzmat walki klas. Podręcznik ten liczący 472 strony, zwany popularnie „cegłą”, był najbardziej dojrzałym owocem pedagogiki marksistowskiej.

Kolejna reforma przyniosła podręcznik Jerzego Dowiata pt. Historia. Warszawa 1966. W tym przypadku reforma programów okazała się dość głęboka. Zlikwidowana została dwutorowość nauczania historii (historia powszechna i Polski) i powrócono do koncepcji ukazywania historii Polski jako jednego z elementów dziejów powszechnych. Główną nowością konstrukcyjną był tu podział na dwie części: starożytność i średniowiecze. Przelamywał on w ten sposób tradycyjną wizję dziejów Polski (Polska Piastów, Jagiellonów, królów elekcyjnych itd.), podporządkowując ją uniwersalnym rytmom dziejów powszechnych. Ostatnia z tego cyklu jest Historia (Średniowiecze) H. Manikowskiej i J. Tazbirowej. Warszawa 1989. Jest ona owocem kolejnej reformy podręczników szkolnych. W tym wypadku podjęta została próba zrealizowania postulatów zgłaszanych przez metodologów a dotyczących zasad budowy podręcznika. W rezultacie podręcznik ten przypomina swoją formą leksykon. Porównanie to nasuwa się zarówno na skutek dwuszpaltowego układu tekstu, jak i przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych książki, w której podstawowy problem rozwijany jest w formie kilku (4–5) lapidarnie sformułowanych haseł. Każdy z wyżej wymienionych podręczników powstawał w innych warunkach społeczno-politycznych i odpowiadał na inne zapotrzebowania, inne też cele miał realizować. W rezultacie różnią się między sobą wyraźnie zarówno konstrukcją, jak i zawartością treści merytorycznych. Różnice te ujęte w formę danych liczbowych przedstawione zostały w tabeli. Opisują one epokę piastowską. Kolejne kolumny zawierają: nazwiska autorów, liczbę stron poświęconych na omówienie danego okresu, liczbę wierszy, liczbę słów, liczbę ilustracji (w tym map) i liczbę ćwiczeń. Z zamieszczonych w tabeli danych najbardziej reprezentatywna jest liczba słów, za pomocą których opisane zostały dzieje danej epoki. Dwie pierwsze wielkości zależne są bowiem od rozmiarów strony, długości wiersza i ilości ilustracji. Natomiast układ ostatniego podręcznika jest dwuszpaltowy, stąd liczba wierszy jest niemal dwukrotnie większa niż w innych podręcznikach.

Autor	Liczba stron	Liczba wers.	Liczba słów	Liczba ilustr.	Liczba ćw.
W. Krywult	32	1 300	9 100	–	–
W. Nanke	57	2 890	20 170	2	–
W. Moszczeńska	73	2 250	15 750	29	55
J. Dąbrowski	70	2 275	17 220	37	72
G. Missalowa	37	1 125	9 000	20	–
H. Michnik	125	3 190	25 520	81	–
J. Dowiāt	86	1 740	12 000	51	73
H. Manikowska	52	2 130	8 460	33	44

Epoka piastowska

Przedstawione w tabeli dane pokazują wyraźne zróżnicowanie, jakie występuje pomiędzy poszczególnymi podręcznikami. Nawet w dwóch podręcznikach napisanych w latach trzydziestych, kiedy reforma jędrzejewiczowska stworzyła dość sztywne ramy programowe dla historii szkolnej, możemy odnaleźć wyraźne różnice wynikające zapewne z indywidualnych zainteresowań i sympatii autorów. Z prezentowanych tu podręczników najbardziej wyróżnia się Historia Polski autorstwa H. Michnik i L. Mosler. Wszystkie dane wskazują, że jest to podręcznik najbardziej rozbudowany. Główną przyczyną tego zjawiska jest nadmierne rozbudowanie partii dotyczących historii gospodarczej, a także prehistoryczne dzieje ziem polskich. Podobnie znaczne różnice występują pomiędzy podręcznikami J. Dowiata a H. Manikowskiej i J. Tazbirowej. Ten pierwszy, liczący 528 stron, obejmuje dwie epoki (starożytność i średniowiecze) i w rezultacie czasy jagiellońskie zostały zaledwie naszkicowane. Drugi, liczący 273 strony, omawia jedynie epokę średniowiecza i poświęca Jagiellonom znacznie więcej miejsca.

CELE NAUCZANIA

Charakterystyczną cechą polskiego szkolnictwa, w całym interesującym nas siedemdziesięcioletnim okresie, są permanentne reformy. A co ważniejsze, reformy te nigdy nie zostały doprowadzone do końca, tak aby można było powiedzieć, że mamy jeden spójny model oświaty państwowej. Poddawane jej były wszystkie elementy systemu oświatowego państwa. Zmieniała się organizacja, programy i podręczniki, a wraz z nimi cele kształcenia. Przyczyny tych zmian były rozmaite, w tym przypadku na czoło wysuwają się powody ideologiczne i polityczne, jednak nie tylko one są odpowiedzialne za istniejący stan rzeczy. Zmieniało się bowiem także otoczenie szkoły, przekształcało się społeczeństwo, zmieniała się kultura, następował dynamiczny postęp cywilizacji. Za tymi zmianami musiała nadążać zawsze spóźniona edukacja.

Trzy podstawowe zadania szkoły nie rozkładają się jednak proporcjonalnie pomiędzy poszczególne przedmioty. W podziale tym, to właśnie historii przypadła głównie w udziale realizacja celów wychowawczych. Temu też celowi podporządkowana została działalność dydaktyczna w niemal całym interesującym nas okresie. W rezultacie, historia traktowana była jako tworzywo dla zmieniających się światopoglądów. Po odzyskaniu niepodległości, w programach oświatowo-wychowawczych dominowały poglądy Narodowej Demokracji. Wyrażały one tradycyjnie idee jeszcze z okresu dążeń narodowyzwoleńczych i na pierwszy plan wysuwały hasła patriotyczne i narodowe. W podręcznikach, poza odpowiednim doбором materiału, uzewnętrzniały się one w postaci podniosłych mott, jakie możemy znaleźć na kartach tytułowych. Przykładem może tu być Historia średniowieczna Czesława Nankego, która zaopatrzona została następującą sentencją: „Przez poznanie dziejów naucz się własny naród kochać, inne szanować”. Kolejny podręcznik; Historia nowożytna, przywoływał zdanie T. Kościuszki: „Nie przez obcych wsparcie i łaskę, lecz przez własne usiłowania dochodzi naród do szczęścia, cnoty i sławy”. W rezultacie, wychowanie patriotyczne było nurtem dominującym w polskiej szkole lat dwudziestych [Jakubowska 1988, s. 25].

Reforma przeprowadzona przez Janusza Jędrzejewicza (1932) zmieniła gruntownie system organizacyjny i programy szkolne. Jako cel nadrzędny postawiono wychowanie państwowe, odwołując się do słów C.K. Norwida, że „Ojczyzna to wielki – zbiorowy obowiązek”. Program ten najbardziej wyraziście został zaakcentowany w odniesieniu do zamieszkujących Polskę licznych mniejszości narodowych, jak bowiem pisano:

Państwo polskie jest nie tylko prawnie, ale i historycznie macierzą mniejszości narodowych w skład niego wchodzących i stąd silne więzy przynależności państwowej wiążące wszystkich obywateli i obowiązująca ich odpowiedzialność względem państwa, w którym winni zgodnie bez względu na narodowość i wyznanie, współżyć i współpracować.

Głównym zadaniem nowych programów było konsekwentne podporządkowanie materiału nauczania celom pedagogicznym, który w rezultacie miał kształcić jednostki: samodzielne, twórcze i uspołecznione, przywiązane do tradycji narodowych i państwowych [Mauersberg 1988, s. 528]. W ten sposób zamierzano wychować świadomych swoich obowiązków obywateli, odpowiedzialnych za własne czyny, zdyscyplinowanych i zdolnych do ponoszenia ofiar na rzecz społeczeństwa. Materiał historyczny (zwłaszcza w klasach licealnych) dobierano tak, aby wśród młodzieży budzić uczucia miłości i bezgranicznego przywiązania do państwa polskiego [Michałowska 1935, s. 41]. W środowiskach pedagogicznych nowe programy zostały przyjęte dość życzliwie. Wyrażano także postulat, by w nowej szkole historia miała uprzywilejowane miejsce, tak aby mogła się stać: „przygotowaniem politycznym do spełnienia zadań narodu uzbrojonego w tak potężną broń jaką stanowi państwo” [Wychowanie 1934, s. 129].

Po kilku latach funkcjonowania nowego ustroju szkolnego poczęła się pojawiać jego krytyka. Na IV Kongresie Pedagogicznym (maj 1939 r.) podniosły się głosy domagające się zastąpienia wychowania państwowego wychowaniem państwowo-obywatelskim. Obowiązujące programy nauczania krytykowane były, z różnych pozycji, zarówno przez zwolenników lewicy, jak i prawicy. Wybuch dru-

giej wojny światowej i polityka okupanta wobec polskiego szkolnictwa zmusiły środowiska nauczycielskie do kontynuacji pracy pedagogicznej w podziemiu w formie tajnego nauczania. W nowych trudnych warunkach Tajna Organizacja Nauczycielska zrewidowała programy nauczania, stawiając sobie m.in. za cel wychowanie młodzieży w duchu ideałów opartych na treściach uznawanych przez naukę, zasadach sprawiedliwości społecznej, chrześcijańskich normach moralnych i tą drogą kształtowania postaw przydatnych narodowi polskiemu w walce zbrojnej. Z oczywistych przyczyn, podstawowymi pomocami nauczania pozostały podręczniki przedwojenne. W pierwszych latach po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej, kiedy instalacja nowych władz i propagowanej przez nią ideologii nie były jeszcze całkiem pewne, w szkolnictwie pozornie niewiele się zmieniło. Obowiązywała ta sama co dawniej organizacja, te same (z pewnymi korektami) programy nauczania i te same podręczniki. W odezwie do nauczycieli Resort Oświaty wyrażał aprobatę dla osiągnięć tajnego nauczania, a w przedwojennej szkole potępiał zmuszanie nauczycieli do agitacji na rzecz jednego ugrupowania politycznego i zapewniał:

[...] zupełną dowolność demokratycznych przekonań politycznych, wypowiedziania się i działalności zgodnej z przekonaniem [Wezwanie 1944, s. 34].

Wprowadzono jednak nowy model wychowania. Iluzje demokratyzacji szkolnictwa rozwiąły się jednak, kiedy po zjeździe zjednoczeniowym (PPR + PPS) Instrukcją z dnia 4 V 1948 w sprawie organizacji roku szkolnego 1948/49 został wprowadzony jednolity jedenastoletni system szkolnictwa. Zmianom organizacyjnym towarzyszyły zmiany programów nauczania, które za podstawę wychowania i nauczania szkolnego przyjęły światopogląd marksistowsko-leninowski. Historia została wprzęgnięta do realizacji zadań ideologicznych dla: „pokazania na konkretnym materiale, jak nacjonalizm będący narzędziem w rękach klas posiadających, paraliżował walkę wyzwolenczą mas ludowych, jak kierował ją przeciwko innym ludom” [Jakubowska 1986, s. 200]. Kolejne przesilenia polityczne doprowadziły do stopniowego wycofania się szkoły z pierwszego frontu walki ideologicznej. Coraz częściej też zaczęły się odzywać głosy domagające się realizacji naukowego poglądu na świat. Praktyczną konsekwencją nowych zadań stawianych przed szkolnictwem było ograniczenie lekcji historii.

Przedstawione tu pokrótce zmiany znajdowały swoje odbicie w podręcznikach. Powstawały one w konkretnych warunkach polityczno-społecznych i noszą wyraźne piętno swoich czasów. Pierwsze z nich podporządkowane różnym teoriom wychowawczym miały za zadanie przedstawiać wybrane obrazy przeszłości, które przekazywały z kolei określone ideały i wzorce zachowań. Historia jako nauczycielka życia, takie było główne jej zadanie w szkole. Brutalne podporządkowanie historii nowej ideologii i ukucie z niej broni w walce politycznej doprowadziło do deprecjacji i skrajnej relatywizacji prawdy historycznej.

Obecnie w miarę jak szkoła wycofuje się ze swych funkcji wychowawczych, historia jako przedmiot nauczania traci na znaczeniu, wypierana przez nauki ścisłe i przyrodnicze, i staje się jednym z wielu przedmiotów, których lepsza lub gorsza znajomość wymagana jest w programie edukacji. Zjawisko to stymulowane jest w znacznej mierze przyczynami obiektywnymi. Szkoła nie może bowiem ignorować zmian cywilizacyjnych zachodzących we współczesnym świecie, takich

jak np.: Internet, komputeryzacja, genetyka, loty kosmiczne itp. Wszystko to sprawia, że historia szkolna, pozbawiona swoich treści wychowawczych, dostarczycielki tradycyjnych wzorców moralnych i patriotycznych, mających rozbudzać wyobraźnię młodzieży, traci wiele na atrakcyjności, a co za tym idzie traci także swoje ważne miejsce w procesie edukacyjnym społeczeństwa.

Artykuł ten jest fragmentem większej pracy poświęconej roli podręcznika w tworzeniu mitu historycznego.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

Źródła:

- Dąbrowski, J. (1938). Historia. Wyd. 2. Lwów: Ks. Jakubowski.
- Dowiad, J. (1974). Historia. Wyd. 9. Warszawa: WSiP.
- Krywult, W. (1924). Historia powszechna i Polski. Wyd. 3. Zamość: Drukarnia Sejmikowa.
- Manikowska, H.; J. Tazbirowa (1992). Historia. Średniowiecze. Wyd. 4. Warszawa: WSiP.
- Michnik, H.; L. Mosler (1965). Historia Polski. Wyd. 9. Warszawa: PZWS.
- Missalowa, G.; J. Schoenbrenner (1953). Historia Polski. Wyd. 4. Warszawa: PZWS.
- Moszczeńska, W.; H. Mrozowska (1934). Podręcznik do nauki historii. Wyd. 1. Lwów: ZNiO.
- Nanke, Cz. (1926). Historia średniowieczna. Wyd. 4. Lwów-Warszawa: Książnica Atlas.
- Wezwanie do nauczycielstwa polskiego 1 VIII 1944. Dziennik Urzędowy Resortu Oświaty PKWN, 1944 nr 4.
- Wychowanie obywatelsko-państwowe. *Miesięcznik Pedagogiczny* 5, Warszawa 1934.

Opracowania:

- Esript, R. (1969). Rewolucja książki. Warszawa: PWN.
- Ingarden, R. (1939). O roli podręcznika w nauczaniu w szkole średniej. *Muzeum* 2, s. 7–12.
- Jakubowska, B. (1986). Przeobrażenia szkolnej edukacji historycznej w Polsce w latach 1944–1952. Warszawa: UW.
- Kmita, J. (1970). Kilka uwag o możliwości wykorzystania pojęć teorii grafów w procesie nauczania. *Neodidagmata* 1.
- Koszevska, B.; E. Nowak; E. Pogorzelska-Bartczak (red.) (1990). Poradnik dla autorów podręczników zawodowych. Warszawa: WSiP.
- Kupisiewicz, Cz.; Z. Matulka (red.) (1994). Nowoczesny podręcznik, problemy, propozycje badań. *Stud. Pedagog.*, s. 24–32.
- Lech, K. (1968). System nauczania. Warszawa: PWN.
- Mauersberg, S. (1988). Oświata. W: Polska odrodzona 1918–1939. Warszawa: PWN.
- Maziarski, Cz.; E. Widota (1985). Zagadnienia metodologii podręcznika akademickiego. Warszawa: PWN.
- Michałowska, J. (1935). Oblicze nowych programów. Warszawa: Nasz Księgarnia.
- Okoń, W. (1973). Funkcje i treści podręcznika szkolnego. W: T. Parnawski (red.). Z warsztatu podręcznika szkolnego. Warszawa: WSiP.
- Zujew, D. (1986). Podręcznik szkolny. Warszawa: WSiP.

Piotr Lechowski

LIKWIDACJA SKUTKÓW DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ W POLITYCE BIBLIOTECZNEJ PRL (1945–1950)

OVERCOMING THE CONSEQUENCES OF THE SECOND WORLD WAR IN THE LIBRARY POLICY OF POLISH PEOPLE'S REPUBLIC (1945–1950)

Abstrakt: *Odpowiedzialna za realizację polityki bibliotecznej w początkach PRL Naczelna Dyrekcja Bibliotek w Ministerstwie Oświaty podjęła w latach 1945–1950 szereg działań zmierzających do likwidacji skutków drugiej wojny światowej w dziedzinie bibliotekarstwa. Do najważniejszych z nich zaliczyć można: zabezpieczenie i rozdział kilku milionów książek z bibliotek opuszczonych i porzuconych, sprowadzenie księgozbiorów wywiezionych przez Niemców na Dolny Śląsk, rewindykację bibliotek polskich z obszaru innych państw, ewidencję strat i szkód bibliotecznych, przygotowanie roszczeń reparacyjnych wobec Niemiec za straty w zakresie bibliotekarstwa oraz uchwalenie i wdrożenie w życie „Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi”, dającego podstawy prawne pod odbudowę i rozwój systemu bibliotecznego w Polsce.*

Abstract: *The Main Library Office in the Ministry of Education, which was responsible for Polish library policy just after the Second World War, undertook a number of tasks aimed at overcoming the consequences of the war. Following are the most important of them: protection and distribution of a few million books from abandoned libraries, transport of the collections stored by Germans in Lower Silesia, revindication of Polish libraries (from the territories of different countries), recording of losses and damages in Polish libraries, preparation of Polish claims for war reparations regarding losses of libraries, and, at last but not least, passing and putting into force „The decree about libraries and the preservation of library collections” – the legal foundation of reconstruction and development of Polish library system.*

Sprawy bibliotek i księgozbiorów na ziemiach polskich wyzwolonych spod okupacji niemieckiej przejął, obwołany przez siebie w Lublinie 22 lipca 1944 r. tymczasowym organem państwowej władzy wykonawczej, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego. Do końca 1944 r. działania jego organów w tym zakresie nie miały podstaw prawnych, były nieskoordynowane i sprzeczne kompetencyjnie [Kłossowski 1984]. Pierwszym zarządzeniem dotyczącym księgozbiorów był wewnętrzny okólnik Ministerstwa Oświaty z 29 listopada 1944 r., który nakładał odpowiedzialność za zabezpieczanie ocalałych bibliotek i zbiorów bibliotecznych na kuratoria i inspektoraty szkolne. Ponieważ wkrótce potem Ministerstwo Kultury i Sztuki (MKiSz) scedowało swe potencjalne kompetencje w sprawach bibliotecznych na Ministerstwo Oświaty, resortowi temu przypadł główny udział w kształtowaniu polityki bibliotecznej w pierwszych latach PRL.

W lutym 1945 r., w oparciu o dotychczas istniejący referat d/s bibliotecznych, utworzony został w ramach Ministerstwa Oświaty Wydział Bibliotek (w marcu 1946 r. przekształcony w Naczelną Dyрекcję Bibliotek), który skupił grono wybitnych przedwojennych bibliotekarzy polskich, kierowanych początkowo przez Józefa Janiczka, a następnie Józefa Grycza.

Najpilniejszym zadaniem Wydziału Bibliotek bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych stała się organizacja akcji zabezpieczania księgozbiorów bibliotek (a także wypożyczalni książek i księgarni) uznanych za opuszczone (tzn. nie będących w posiadaniu właścicieli na skutek okoliczności związanych z okupacją, np. konfiskaty przez władze okupacyjne), porzuconych (tzn. będących własnością lub w posiadaniu państwa niemieckiego i jego obywateli) oraz podworskich (tzn. wywłaszczonych w wyniku reformy rolnej). Wymienione księgozbiory przechodziły z mocy prawa pod opiekę państwa polskiego, które w drodze zarządzeń i instrukcji Ministra Oświaty określało sposób ich przejęcia, zabezpieczenia i użytkowania. W początkowym okresie obowiązki te przypadły okręgowym wizytatorom bibliotecznym działającym z ramienia kuratorów okręgów szkolnych. Do końca 1945 r. zabezpieczono na ziemiach polskich od ok. 5 do 7 mln książek, w tym od ok. 1,3 do 2,6 mln książek polskich [Grycz 1946, s. 22; Janiczek 1946, s. 4]. 1 grudnia 1945 r., z myślą o centralnej koordynacji akcji, powołany został Urząd Delegata Ministerstwa Oświaty do zabezpieczenia księgozbiorów opuszczonych i porzuconych z siedzibą w Krakowie, który objął Stanisław Sierotwiński, historyk literatury, bibliotekarz Biblioteki Jagiellońskiej (BJ). W okresie od 1 grudnia 1945 r. do 31 grudnia 1946 r. Delegatura zabezpieczyła ok. 3,8 mln t., z czego ok. 1,8 mln t. zostało zwiezionych do Krakowa. Z początkiem 1947 r. Ministerstwo Oświaty przystąpiło do komasacji, segregacji i repartycji zabezpieczonych księgozbiorów. Utworzono w tym celu rejonowe zbiornice-segregatornie książek zabezpieczonych w Gdańsku, Szczecinie, Poznaniu, Wrocławiu, Katowicach i Krakowie, likwidując zarazem Urząd Delegata sprawowany przez Sierotwińskiego. Zadaniem zbiornic było sprowadzenie i czasowe magazynowanie zasobów książek zabezpieczonych, ich porządkowanie i segregowanie (m.in. w celu wydzielenia zbiorów stanowiących całość, a także zabytkowych i specjalnych) oraz selekcja tematyczna i regionalna. Sukcesywnie przekazywano zarazem wydzielone zasoby książek wskazanym przez Naczelną Dyрекcję Bibliotek instytucjom bibliotecznym, zarówno przedwojennym, jak i nowo powstającym (zwłaszcza bibliotekom publicznym), które w ten sposób pozyskiwały lub uzupełniały utracone pod-

czas okupacji zbiory [Jyż 1982]. W 1951 r., po rozdzieleniu większości książek, nastąpił kres działalności zbiornic rejonowych. Likwidacji uległa zbiornica krakowska, pozostałe przejęła w zarząd Zbiornica Księgozbiorów Zabezpieczonych w Katowicach, z magazynami w Bytomiu. Od 1952 r. objęła ona swym działaniem obszar całego państwa, pozostając samodzielną placówką biblioteczną do końca 1955 r., kiedy to została przekształcona w zamiejscowy oddział Biblioteki Narodowej pod nazwą Dział Zbiorów Zabezpieczonych i Druków Zbędnych w Bytomiu.

Zaraz po zakończeniu działań wojennych delegaci Ministerstwa Oświaty i bibliotekarze reaktywowanych instytucji podjęli działania zmierzające do powrotu z ziem przejmowanych przez administrację polską, głównie obszaru Dolnego Śląska (m.in. z Adelina, Bolesławia, Grotkowa, Krzeszowa, Książa, Legnicy, Nysy i Środy Śląskiej), zbiorów bibliecznych wywiezionych przez Niemców z Generalnego Gubernatorstwa, zwłaszcza w drugiej połowie 1944 r. Jednocześnie, we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych (MSZ) oraz powołanym w początkach 1945 r. w ramach Naczelnej Dyrekcji Muzeów i Ochrony Zabytków MKiSz Biurem Rewindykacji i Odszkodowań, podjęto zabiegi o rewindykację księgozbiorów polskich, które znalazły się na obszarze innych państw, głównie Niemiec (m.in. w Berlinie, Görbitsch (Garbicz) k. Słubic i Zandt w Bawarii), Austrii (m.in. w Brück, Fischorn k. Zell am See, Kaprun i Taxenbach), Czechosłowacji (m.in. w Pradze, Nowym Perstynie, Rakowniku i Czeskiej Lipie), a także na terenach przejętych przez ZSRR. Działania te, najbardziej intensywne w latach 1945–1947, doprowadziły do powrotu na ziemie Polski w nowych granicach szeregu wywiezionych partii zbiorów bibliotek warszawskich (m.in. Narodowej, Uniwersyteckiej, Krasieńskich, MSZ, Sejmu, Senatu i innych), lwowskich (m.in. Ossolińskich), krakowskich (m.in. BJ i części bibliotek zakładowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, w tym Zakładu Historii Sztuki) oraz śląskich (m.in. Śląskiej Biblioteki Publicznej w Katowicach) [Sawicka 1946; Skuza 1992; Szymiczek 1975/1978; Wiślicki 1946].

Osobno podnoszono też, głównie w latach 1944 i 1945, kwestie powrotu polskich dóbr kultury, w tym zbiorów bibliecznych, z ziem odstąpionych ZSRR. Niewielka ich część powróciła w granice PRL na mocy dwustronnych umów z republikami radzieckimi (litewską, białoruską i ukraińską) dotyczących repatriacji ludności polskiej. W wyniku oddzielnych starań w 1946 i 1947 r. do Wrocławia przewieziono ze Lwowa wyselekcjonowaną część zbiorów Biblioteki Ossolińskich (ok. 220 tys. vol., głównie druków zwartych, bez kolekcji czasopism), przekształconej w Bibliotekę Akademii Nauk Ukraińskiej SSR [Kowalski 1994, s. 86–90].

Wiosną 1945 r. Ministerstwo Oświaty rozpoczęło szeroko zakrojoną akcję ewidencji wojennych i okupacyjnych strat i szkód bibliotek wszystkich typów (niezależnie od formy ich własności), znajdujących się w granicach Polski z 1945 r., z wyłączeniem Ziem Północnych i Zachodnich. Rejestrację strat prowadziły władze szkolne różnych szczebli (głównie inspektoraty szkolne), które, w oparciu o specjalnie przygotowane i rozprowadzane kwestionariusze, gromadziły odpowiednio udokumentowane dane o stratach i szkodach w księgozbiorach, dokumentacji bibliecznej oraz wyposażeniu materialnym bibliotek. Działania rejestracyjne, bardzo pośpieszne i niewolne od błędów metodologicznych [Plis

1994], posłużyły do sporządzenia już w sierpniu 1945 r. przybliżonego bilansu strat bibliotek polskich w czasie drugiej wojny światowej, skorygowanego w niewielkim stopniu w początkach 1947 r. Wskazano w nim na utratę w latach 1939–1945 ok. 13,9 mln t. książek i czasopism oraz 684 tys. jednostek zbiorów specjalnych, czyli (wg ówczesnych szacunków) ok. 2/3 stanu zbiorów bibliotecznych sprzed wybuchu wojny*. Straty bibliotek szkolnych wyniosły ok. 80%, bibliotek oświatowych (samorządowych i organizacji społecznych) 72%, a bibliotek naukowych od 21 do 30%. Szacunkowa wycena materialna zarejestrowanych strat i szkód bibliotecznych wyniosła ok. 391 mln przedw. zł, z czego na księgozbiory (bez prywatnych) przypadło 339 mln zł, a na pozostałe szkody (w budynkach, lokalach, wyposażeniu i dokumentacji bibliotecznej) 52 mln zł [Bieńkowska 1994, s. 27].

Zadośćuczynienie ze strony Niemiec za poniesione w czasie okupacji straty w zakresie bibliotek i zbiorów bibliotecznych stanowiło przedmiot prac Biura Rewindykacji i Odszkodowań MKiSz, kierowanego przez Władysława Tomkiewicza. Zgodnie z ogólnymi założeniami przyjętymi przy likwidacji strat w zakresie kultury sformułowano szczegółowe tezy będące podstawą postulatów rewindykacyjno-odszkodowawczych za straty i szkody biblioteczne. Zamierzano dochodzić reparacji w drodze:

- zwrotu (rewindykacji) wszystkich zachowanych obiektów bibliotecznych wywiezionych z Polski i Ziem Odzyskanych;
- ekwiwalentnych rekompensat w naturze (tzw. restytucji zastępczej) za utraczone „zbiory niepowtarzalne” (specjalne) w postaci np. poloników znajdujących się w bibliotekach niemieckich;
- odszkodowań pieniężnych i materialnych za księgozbiory (sprzęty, urządzenia, katalogi itp.) zniszczone oraz wywiezione i rozproszone, a dotąd nie odnalezione, a także za straty osobowe i szkody poniesione przez środowisko zawodowe bibliotekarzy [Kowalski 1994, s. 146–147].

Niekorzystny dla Polski w końcu lat czterdziestych rozwój wydarzeń politycznych (m.in. narastająca zależność od ZSRR, nasilenie stalinizmu, powstanie dwóch państw niemieckich, początek zimnej wojny i inne) sprawił, że kwestie reparacji wojennych w dziedzinie kultury, w tym bibliotekarstwa, nie doczekały się ani międzynarodowych, ani dwustronnych uregulowań i nie zostały w praktyce zrealizowane. W początkach lat pięćdziesiątych władze PRL odstąpiły ostatecznie od zabiegów mających na celu powetowanie strat kulturalnych w czasie drugiej wojny światowej, likwidując Biuro Rewindykacji i Odszkodowań MKiSz oraz rezygnując z wszelkich roszczeń reparacyjnych wobec NRD. W 1953 i 1965 r. strona polska zgodziła się nawet na przekazanie NRD, bez zapewnienia stosownego ekwiwalentu, różnych księgozbiorów niemieckich (w sumie kilkaset tysięcy tomów, m.in. z Krakowa, Łodzi, Torunia i Lublina) nie mających większej wartości użytkowej dla bibliotek polskich oraz niektórych partii dzieł sztuki o dużym znaczeniu dla kultury niemieckiej. Podobny gest, motywowany względami politycznymi, władze PRL wykonały w 1977 r., przekazując NRD „w darze od narodu polskiego” sześć najcenniejszych manuskryptów muzycznych (Bacha, Beethove-

* Wielkości te są dziś kwestionowane jako cząstkowe, nie w pełni zweryfikowane, nie uwzględniające wszystkich kategorii bibliotek oraz odnoszące się tylko do części ziem polskich [Bieńkowska 1995, s. 86–87].

na i Mozarta) z części zbiorów b. Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie, zdeponowanych od r. 1948 w BJ.

W dalszym okresie istnienia PRL nie kontynuowano zinstytucjonalizowanych prac nad rejestracją i restytucją strat w zakresie kultury, w tym bibliotekarstwa. Odzyskanie pojedynczych zabytków piśmiennictwa zagrabionych w czasie okupacji z bibliotek polskich (np. Kodeksu Supraskiego z XI w. z Biblioteki Zamoyskich czy też rękopisu J. Długosza *Banderia Pruthenorum* z XV w. z Archiwum i Biblioteki Kapituły Metropolitalnej Krakowskiej) wiązało się z koniecznością ich odkupienia na Zachodzie po rynkowej cenie lub z wieloletnimi staraniami dyplomatycznymi, jak w przypadku depozytu skarbów kultury polskiej w Kanadzie (oprócz zbiorów wawelskich także 46 niezwykle cennych rękopisów Biblioteki Narodowej i Biblioteki Seminarium Duchownego w Pelplinie), które powróciły dopiero w 1959 r. [Kupś 1959]. Na fali odwilży po okresie stalinizmu ZSRR zwrócił Polsce w 1957 r., uważany za bezpowrotnie utracony, zbiór ponad 5 tys. starodruków i rękopisów z kilku bibliotek polskich (głównie z Pomorza), przejętych przez Armię Czerwoną na terytorium Niemiec, prawdopodobnie w Görbitsch [Muszyńska 1958].

Problematyka strat bibliotecznych z okresu drugiej wojny światowej powróciła na krótko pod koniec 1970 r. przy okazji układu normalizacyjnego PRL z Niemiecką Republiką Federalną. Kierownictwa bibliotek założonych przed 1939 r. zostały wówczas zobowiązane do sporządzenia wykazu strat i szkód poniesionych podczas okupacji niemieckiej. Ze względu na bardzo szybki wymóg odpowiedzi (np. w przypadku bibliotek podległych MKiSz – jeden tydzień) zgromadzone dane miały charakter fragmentaryczny i wtórny.

Najważniejszym zadaniem Wydziału Bibliotek, a potem Naczelnej Dyrekcji Bibliotek w pierwszych latach po zakończeniu okupacji niemieckiej była organizacja bieżącej działalności bibliotecznej w powojennej Polsce oraz nadanie jej trwałych ram prawnych stwarzających warunki do rozwoju i realizacji społecznie ważnych zadań o charakterze oświatowym i kulturalnym, takich jak: opieka nad zbiorami bibliotecznymi jako dziedzictwem narodowym, likwidacja analfabetyzmu, powszechny dostęp do książki i informacji naukowej, rozwój czytelnictwa, organizacja instytucji książki na Ziemiach Odzyskanych itp. Za priorytet uznano odtworzenie i rozbudowę trzech podstawowych sieci bibliotek: szkolnych, powszechnych (gminnych miejskich i wiejskich, powiatowych i wojewódzkich) oraz naukowych. Powołano w tym celu odnośne referaty oraz w krótkim czasie przygotowano projekt ustawy o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi stanowiący syntezę projektów przedwojennych, opracowany przez J. Grycza i J. Janiczka. Dekret o bibliotekach został uchwalony z mocą ustawy przez Krajową Radę Narodową (ówczesny organ władzy ustawodawczej) 17 kwietnia 1946 r., dając podstawy prawne organizacji nowoczesnego systemu bibliotecznego w Polsce. Dekret określił status zbiorów bibliotecznych, strukturę i cele systemu bibliotecznego oraz zasady jego organizacji. Powoływał ogólnokrajową sieć bibliotek publicznych (szkolnych, powszechnych i naukowych), określając cele i zakres ich działania, sposób finansowania i nadzoru. Sankejonował wyłączność kompetencyjną Ministerstwa Oświaty w sprawach bibliotek i zbiorów bibliotecznych wszystkich typów, umożliwiając prowadzenie jednolitej polityki bibliotecznej. Określał ponadto status bibliotek niepublicznych, tryb powoływania społecznych

organów doradczych, sankcje za uchylanie się od obowiązku rejestracji bibliotek itd. Pewne zastrzeżenia mógł budzić tylko zapis o możliwości przejmowania prywatnych księgozbiorów domowych na użytek instytucji publicznych, co legitymizować miało dotychczasowy sposób zabezpieczania bibliotek opuszczonych i podworskich [Zarzębski 1986].

W toku dalszych prac normatywnych Naczelna Dyrekcja Bibliotek wydała instrukcje dla bibliotek powiatowych, gminnych oraz punktów bibliotecznych, ujednotociła zasady gromadzenia i kompletowania księgozbiorów oraz metody i normy opracowania i udostępniania zbiorów, ustaliła nowe zasady egzemplarza obowiązkowego oraz wzory formularzy bibliotecznych, określiła wymagania kwalifikacyjne bibliotekarzy i zasady ich wynagradzania, stworzyła podstawy pod rozwój szkolnictwa bibliotekarskiego itd.

Dekret o bibliotekach odegrał bardzo znaczącą rolę w odbudowie i rozwoju bibliotekarstwa polskiego po drugiej wojnie światowej [Półwiecze 1996]. Najbardziej trwałym efektem jego realizacji stała się utworzona w ciągu kilku lat wielotysięczna sieć bibliotek powszechnych (i punktów bibliotecznych) różnych szczebli, która przynajmniej w części zastąpiła najbardziej zniszczone podczas okupacji i bardzo liczne w okresie międzywojennym biblioteki oświatowe. Ogromne znaczenie miał również fakt, że sprawy bibliotek i czytelnictwa zostały uznane w pierwszych latach powojennych za zadania wagi państwowej i że były one powszechnie akceptowane społecznie. Umożliwiło to szybką konsolidację środowiska zawodowego bibliotekarzy, które już w lutym 1945 r. reaktywowało w Krakowie Związek Zawodowy Bibliotekarzy (od 1946 r. i Archiwistów) Polskich oraz wznowiło wydawanie czasopisma *Bibliotekarz*. Rok później utworzony został w Łodzi Państwowy Instytut Książki jako ośrodek naukowo-badawczy w zakresie nauki o książce, bibliografii i dziedzin pokrewnych, a na tamtejszym uniwersytecie powstała pierwsza katedra bibliotekoznawstwa. Ukazał się też pierwszy powojenny numer kwartalnika *Przegląd Biblioteczny*.

Likwidacja skutków drugiej wojny światowej w dziedzinie bibliotekarstwa przestała być jednym z celów polityki oświatowej i kulturalnej PRL w początkach lat pięćdziesiątych, wraz z ukształtowaniem się w Polsce systemu ustrojowego opartego na stalinizmie. Rozwiązaniu uległa wówczas Naczelna Dyrekcja Bibliotek, ze stanowisk usunięci zostali dotychczasowi kreatorzy polityki bibliotecznej, m.in. J. Grycz i J. Janiczek, kompetencje w sprawach bibliotek przejęło MKiSz, a utworzony w jego ramach Centralny Zarząd Bibliotek ograniczył się wyłącznie do spraw bibliotekarstwa publicznego, zlikwidowano lub zreorganizowano szereg instytucji i stowarzyszeń działających przed 1939 r., co spowodowało m.in. rozproszenie bądź komasację i przemieszczenia wielu księgozbiorów, rozwiązano Państwowy Instytut Książki, odstąpiono od roszczeń mających na celu powetowanie strat kultury polskiej, m.in. w zakresie zbiorów bibliotecznych, zaprzestano gromadzenia i weryfikacji danych na ten temat, do dekretu o bibliotekach wprowadzono zmiany uniemożliwiające tworzenie społecznych organów doradczych, upaństwowiono i scentralizowano instytucje wydawnicze, drukarskie i księgarskie, zlikwidowano prywatne wypożyczalnie książek, nastąpiła delegacja kompetencji w sprawach bibliotek naukowych i fachowych na szereg resortów branżowych, w gromadzeniu księgozbiorów stosowano kryteria ideologiczne, w polityce personalnej – nomenklaturowe itd.

Wysiłek ówczesnej elity bibliotekarzy mających wpływ na kształt polityki bibliotecznej państwa oraz wielu środowisk lokalnych podjęty w latach 1945–1950 w celu likwidacji skutków drugiej wojny światowej należy ocenić pozytywnie. Umożliwił on odbudowę stanu bibliotekarstwa polskiego, zwłaszcza powszechnego, oraz stworzył trwałe warunki jego funkcjonowania i rozwoju w następnych latach, zwłaszcza po okresie stalinizmu.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Bieńkowska, B. (1995). Wokół raportu o stratach bibliotek polskich w czasie II wojny światowej. Problematyka bibliologiczna. W: *Symposia Bibliologica*. Warszawa: PTB, s. 85–92.
- . (oprac.) (1994). *Straty bibliotek polskich w czasie drugiej wojny światowej*. Warszawa: MKiSz.
- Grycz, J. (1946). Problemy biblioteczne obecnej doby. *Prz. Bibl.* 14, 1, s. 4–24.
- Janiczek, J. (1946). Sprawy biblioteczne w ramach działalności Ministerstwa Oświaty. *Biblioteczniczka* 13, 1–2, s. 1–13.
- Jyż, G. (1982). Ochrona książki polskiej w latach 1944–1946. *Bibliotekarz* 49, 3, s. 70–75.
- Kłossowski, A. (1984). PKWN w akcji ratowania książek. Warszawa: BN.
- Kowalski, W. (1994). Likwidacja skutków II wojny światowej w dziedzinie kultury. Wyd. 2. Warszawa: Instytut Kultury.
- Kupść, B. (1959). Powrót skarbów kultury narodowej z Kanady. *Prz. Bibl.* 27, 1/2, s. 136–139.
- M. [Muszyńska], K. (1958). Ocalałe rękopisy ze zbiorów polskich. *Prz. Bibl.* 26, 1/2, s. 70.
- Plis, J. (1994). Źródła dotyczące strat bibliotek w czasie II wojny światowej. Ocena ich wiarygodności. W: *Symposia Bibliologica*. Warszawa: PTB, s. 139–149.
- Półwiecze Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. Refleksje i opinie bibliotekarzy. Materiały ze spotkania „okrągłego stołu” Warszawa 17 kwietnia 1996 r. (1996). Warszawa: CUKB.
- Sawicka, S. (1946). Rewindykacja książki polskiej. *Prz. Zach.* 2, 2, s. 193–195.
- Skuza, C. (1992). Odzyskanie mienia polskiego po II wojnie światowej. Piła: Centrum Szkolenia Służby Czołgowo-Samochodowej.
- Szymiczek, F. (1975/1978, d r. 1980). Akcja zabezpieczania bibliotek i księgozbiorów na Śląsku w świetle dokumentów i wspomnień własnych. *Książnica Śląska* 20, s. 26–63.
- Wiślicki, A. (1946). Roczny bilans prac rewindykacyjnych. *Prz. Tech.* 67, 15–16, s. 1–4.
- Zarzębski, T. (1986). Geneza, życie i nauki Dekretu. *Prz. Bibl.* 54, 3/4, s. 279–295.

Alina Fitowa

**PROFESOR STANISŁAW KOT (1885–1975): DZIAŁALNOŚĆ
NAUKOWA, EDYTORSKA I INFORMACYJNA**
**PROFESSOR STANISŁAW KOT (1885–1975): SCIENTIFIC, PUBLISHING
AND INFORMATION ACTIVITIES**

Abstrakt: *Stanisław Kot, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego i członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności, był wybitnym znawcą historii polskiej kultury i wychowania. W szczególności badał stosunki kulturalne Polski z Zachodem, ruchy religijne okresu reformacji oraz historię i korzenie polskich idei politycznych. W czasie pierwszej i drugiej wojny światowej prowadził działalność niepodległościową. W latach 1914–1917 był członkiem Naczelnego Komitetu Narodowego w Krakowie, 1939–1944 ministrem w rządzie gen. Władysława Sikorskiego, a następnie Stanisława Mikołajczyka. Od 1941–1942 był ambasadorem RP w Moskwie, zaś od 1945–1947 pełnił tę funkcję w Rzymie. Politycznie był związany z ruchem ludowym. Po drugiej wojnie żył i zmarł na emigracji.*

Abstract: *Stanisław Kot, a professor of the Jagiellonian University and a member of Polish Academy of Arts and Sciences, was an eminent expert in the history of Polish culture and education. In particular, he did research work on cultural relationships between Poland and western countries, investigated religious movements of the Reformation and studied the history and roots of Polish political ideas. During the first and second world wars he was involved in activities aimed at regaining the independence of Poland. He was a member of Naczelny Komitet Narodowy in Kraków (1914–1917) and a minister in the general Władysław Sikorski and next in the Stanisław Mikołajczyk government (1939–1944). He was a Polish Ambassador in Moscow (1941–1942) and in Rome (1945–1947). As a politician, he was a representative of peasant parties. After the second world war he lived and died in exile.*

PRACE NAUKOWE I WYDAWNICZE

Stanisław Kot (1885–1975) w okresie II Rzeczypospolitej profesor UJ i członek czynny PAU był niewątpliwie jednym z najwybitniejszych znawców historii kultury i wychowania w Polsce, przedstawianych na szerokim tle europejskim. Przy czym w jego ujęciu wychowanie było odbłaskiem owej kultury – jej poziomu i kontekstu europejskiego. Stąd m.in. swoje badania naukowe, a zwłaszcza zadziwiająco rozległą kwerendę archiwalną i biblioteczną w wielu krajach Europy poświęcił głównie stosunkom kulturalnym Polski z Zachodem. Kot był też świetnym znawcą dziejów ruchów religijnych w Polsce (w szczególności okresu reformacji) a także historii polskich idei politycznych i ich korzeni w starożytności klasycznej. Znamstwo wyłuszczonej wyżej problematyki, a także jego rozległe plany badawcze i ogromna wręcz pasja z jaką przystępował do tej pracy, sprawiły, że w 1920 r. stworzono w UJ specjalnie dla niego katedrę historii kultury, którą kierował z powodzeniem do 1933 r., a którą odebrano mu ze względów politycznych.

Badania naukowe Kot rozpoczął już w 1910 r.; najpierw we Lwowie (gdzie kończył studia), a następnie w Krakowie. Przyuczali go do tej twórczej pracy najwybitniejsi w owym czasie uczeni: we Lwowie Wilhelm Bruchnalski, Bolesław Mańkowski i Ludwik Finkel, w Krakowie Bolesław Ulanowski, Stanisław Estreicher, Kazimierz Morawski i Ignacy Chrzanowski. We wspomnianym 1910 r. opublikował on pierwsze dwa studia naukowe: Andrzej Frycz z Modrzewa o wychowaniu i szkole oraz Szkoła lewartowska. Z dziejów szkolnictwa ariańskiego w Polsce. Do tematów tych będzie jeszcze wielokrotnie wracał. Dorobek naukowy Kota obliczany jest dziś na około 230 pozycji (licząc drugie wydanie – poz. 262): 24 książki i broszury, 97 rozpraw naukowych i artykułów, 31 recenzji, 27 edycji źródłowych i 17 biogramów do Polskiego Słownika Biograficznego; a ponadto kilkadziesiąt artykułów z publicystyki naukowej i politycznej oraz prac redakcyjnych. Publikacje jego nie są jeszcze dokładnie policzone, gdyż wiele z nich znajduje się w wydawnictwach zbiorowych i czasopismach naukowych zagranicznych, w tym wiele opublikowanych w językach obcych: angielskim, francuskim, niemieckim i włoskim. Trudności z dokładnym wyliczeniem publikacji Kota wynikają też stąd, że przez długie lata w PRL prac ani bibliografii Kota nie wolno było publikować. Zabronił tego osobiście Władysław Gomułka. Część owych rozpraw zebrał i wydrukował w 1987 r. jego uczeń, prof. Henryk Barycz, w publikacji pt. *Polska Złotego Wieku*. Studia i szkice. Do najwybitniejszych jego prac (bądź to z uwagi na ich warsztat, bądź rezonans naukowy i społeczny) należą:

- *Rzeczpospolita Polska w literaturze politycznej Zachodu*. Kraków 1919;
- *Andrzej Frycz Modrzewski*. Studium z dziejów kultury polskiej w. XVI. Kraków 1923;
- *Historia wychowania*. Zarys podręcznikowy. Warszawa 1924, wyd. 2 zmienione i pomnożone, T. 1–2. Lwów 1934. Wyd. 3 tego dzieła z dopełnieniami Kota gotowe do druku w Ossolineum w 1957 r. nie ukazało się z powodu zakazu ówczesnych władz państwowych; (skład został zniszczony). W 1995 r. wznowiło ów podręcznik warszawskie wydawnictwo „Żak”;

- Piotr Skarga. Kazania sejmowe. Kraków 1925, wyd. 2, Lwów 1939;
- Źródła do historii wychowania (Wybór). Cz. 1. Warszawa 1929, cz. 2. Warszawa 1930;
- Ideologia polityczna i społeczna Braci Polskich zwanych Arianami. Warszawa 1932;
- Szymon Budny. O urządzie miecza używającym. Warszawa 1932;
- Listy z Rosji do gen. Sikorskiego. Londyn 1955;
- Rozmowy z Kremlem. Londyn 1959;
- Jerzy Niemirycz w 300-lecie Ugody Hadziackiej. Paryż 1960.

Niemal równie istotnym dla nauki polskiej obszarem aktywności Kota była jego działalność organizacyjno-wydawnicza, której trzy bardzo ważne przedsięwzięcia przypadły na 1919 r. Po pierwsze – w tym roku, z jego inicjatywy, za jego staraniem i pod jego naukową redakcją zaczęła ukazywać się niezmiernie ceniona do dziś seria wydawnicza klasyków polskich (Seria I) i obcych (Seria II) pt. **Biblioteka Narodowa**. Był to cykl wydawniczy arcydzieł literatury polskiej i obcej (od średniowiecza po XIX wiek) zaopatrzonych we wstępy i naukowe komentarze najwybitniejszych uczonych, których imponującą ilość udało się Kottowi zjednać dla tej serii. Niektóre z wydanych w jej ramach polskich prac, jak np. Pan Tadeusz Adama Mickiewicza w opracowaniu Stanisława Pigonia, Treny Jana Kochanowskiego z wstępem i komentarzem Tedeusza Sinki, Beniowski Juliusza Słowackiego w opracowaniu Juliusza Kleinera wzbudzały i wzbudzają do dziś podziw dla opracowujących owe dzieła. Na tej I Serii, jak również na Serii II zawierającej przekłady i opracowania literatury obcej (głównie starożytnej Grecji i Rzymu oraz Anglii, Francji i Niemiec) wykształciły się całe pokolenia Polaków. Ogółem wydano 172 tomiki tejże **Biblioteki Narodowej**. Została ona wznowiona w 1947 r. – początkowo pod redakcją Kota, a następnie jego ucznia prof. Jana Hulewicza, który najpierw redagował ją wspólnie z prof. Samuelem Sandlerem, a później z prof. Mieczysławem Klimowiczem.

Drugim przedsięwzięciem edytorskim Kota w 1919 r. było założenie **Kra-kowskiej Spółki Wydawniczej**. Kot był głównym jej pomysłodawcą, jednym z założycieli i udziałowców, a także kierownikiem jej wydawnictw z dziedziny humanistyki. Przy czym – jak wyczytać to można w jego listach do żony [List z Warszawy z 11 XII 1919 r. zatytułowany „Droga Iduchno Moja”] – zabiegał on nie tylko o dobór poczytnych i poważnych autorów do tego wydawnictwa, lecz także o jego wyposażenie materiałowe – głównie o papier. Spółka ta – do czasu zawieszenia jej działalności edytorskiej w 1931 r. – była jedną z najpoważniejszych polskich oficyn wydawniczych prac z dziedziny nauki i literatury. Ogółem wydała 690 tytułów, a wśród nich 172 tomiki wspomnianej wyżej **Biblioteki Narodowej** (którą od 1933 r. za staraniem Kota przejęło Ossolineum), 61 Zeszytów źródłowych..., 3 tomy Dziejów kultury polskiej Aleksandra Brücknera i kilka powieści Zofii Kossak-Szczuckiej. Od 1922 r. posiadała też własny miesięcznik kulturalno-naukowy pt. *Przegląd Współczesny* redagowany przez świetnego romanistę prof. Stanisława Wędkiewicza oraz – od 1923 r. – własną księgarnię pn. Księgarnia Jagiellońska [Kraj 1998].

I trzecie przedsięwzięcie Kota z 1919 r. Mianowicie Kot współzakładał powstałe w tym roku w Warszawie pod auspicjami luteran Towarzystwo do Badań

Dziejów Reformacji w Polsce, po czym w 1921 r. zapoczątkował wydanie i redagowanie rocznika tegoż Towarzystwa pt. *Reformacja w Polsce*, który (z przerwami w latach 1928–1934 i w czasie drugiej wojny) ukazywał się do 1947 r. Kot wydał 10 roczników tego czasopisma, na łamach którego, prócz starszych historyków, publikowali także jego seminarzyści z UJ. Pewne aspekty kontynuacji tego naukowego czasopisma odnaleźć można w wydawanym od 1956 r. do dziś piśmie pt. *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*. Podano to we wstępie redakcyjnym do 1 nr tego pisma, z 1956 r., s. 7, a zwrócił już na to uwagę Zdzisław Pietrzyk we wstępie do Katalogu wystawy (s. 4) zorganizowanej Kotowi w 1997 r. przez Bibliotekę Jagiellońską [Pietrzyk 1997].

Na 1919 r. przypada też początek dziesięcioletniego sekretarzowania przez Kota założonej przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Komisji do Badania Dziejów Wychowania i Szkolnictwa w Polsce.

W 1928 r. Kot, obok profesorów Władysława Konopczyńskiego i Stanisława Kutrzeby, był współinicjatorem, a następnie współzałożycielem i członkiem Komitetu Redakcyjnego ukazującego się od 1935 r. Polskiego Słownika Biograficznego. Ostatecznie (po długiej dyskusji w środowisku historyków krakowskich i lwowskich) według jego pomysłu przyjęto w owym Słowniku układ haseł i ich opracowanie redakcyjne. Jego też postawa w dużym stopniu zaważyła na tym, że Słownik zaczęto wydawać w Krakowie, a nie we Lwowie, który o to zabiegał. [Podaję za referatem Renaty Dutkovej wygłoszonym w XII 1997 na sesji naukowej UJ poświęconej S. Kotowi.]

W 1930 r. Kot zorganizował imponujący liczebnością uczonych (w tym zagranicznych) i poziomem referatów zjazd, zwany też kongresem nauki polskiej w 400-lecie urodzin Jana Kochanowskiego, którego pokłosiem były opublikowane w latach 1931–1932 dwa tomy wybitnych prac historycznych. Były to: Pamiętnik Zjazdu i Kultura staropolska.

Od 1933 r. Kot był członkiem Komitetu Redakcyjnego **Biblioteki Pisarzy Polskich**, tj. serii wydawniczej PAU poświęconej literaturze staropolskiej, a ukazującej się w latach 1889–1950 (91 tomów). Redagował też serię **Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce**.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, że Kot od około 1928 r. do późnej starości niezwykle czynnie uczestniczył nie tylko w polskim, lecz także europejskim życiu naukowym. Brał on udział w wielu sympozjach i kongresach naukowych (historycznych i slawistycznych), na których wygłaszał referaty publikowane później w wielu zagranicznych pismach naukowych. Na przykład w 1931 r. miał odczyt w Paryżu o ruchu wydawniczym w Polsce i o Historii kultury A. Brücknera [Zapiski Kota w zbiorach J. Japy.]. W 1935 r. wygłosił cykl wykładów w Collège de France. Zapraszany był także z odczytami przez uniwersytety europejskie. Według zapisków dotyczących Kota, a znajdujących się w Bibliotece Jagiellońskiej [Rkp. akc. 136/83.] w 1938 r. miał on wyjechać z wykładami do Holandii na zaproszenie pięciu tamtejszych uniwersytetów, lecz minister spraw zagranicznych Józef Beck odmówił mu wówczas paszportu.

Od 1955 r. Kot pobierał stypendium z Fundacji Rockefellera na napisanie historii reformacji w Polsce i na Litwie. Badaniom tych zagadnień poświęcił on bardzo wiele czasu i wysiłku, lecz pracy tej nie zdołał już napisać. Podobnie wiele materiału zebrał do interesującej postaci szesnastowiecznego antytrynitarza –

Jana Paleologa, będącego protegowanym Habsburgów, o którym też nie zdołał już napisać [Pietrzyk 1997, s. 7].

W uznaniu zasług dla rozwoju nauki, a w szczególności uwypuklania powiązań naukowych i przenikania się kultur państw i narodów europejskich (zwłaszcza w okresie odrodzenia) Kot został członkiem Królewskiego Czeskiego Towarzystwa Naukowego w Pradze (1929), doktorem *honoris causa* Uniwersytetu w Oksfordzie (1941), Ukraińskiego Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki w Paryżu, Towarzystwa Hugo Grotius w Hadze, w 1948 r. włoskiej Akademii Nauk w Rzymie (Accademia Nazionale dei Lincei) i w 1959 r. doktorem *honoris causa* Uniwersytetu w Bazylei.

Uniwersytet Jagielloński w 1957 r. chciał mu także przywrócić odebraną w 1933 r. katedrę historii kultury, z którą to propozycją zwrócił się do Kota osobiście ówczesny rektor UJ prof. Zygmunt Grodziński. Kot w odpowiedzi rektorowi stwierdził, iż wprawdzie praca w UJ była najpiękniejszym okresem w jego życiu i rad by ją co rychlej podjąć, lecz uniemożliwia mu to brak w Polsce wolności politycznej i wolności dla twórczej pracy naukowej, do której już przywykł na Zachodzie [List ten po śmierci Kota opublikowany został przez Franciszka Wilka w *Jutrze Polski*, Londyn. R. 33, nr 1–2 (658–9) z 15 II 1976 r.].

DZIAŁALNOŚĆ POLITYCZNA W SŁUŻBIE NAUKI I KULTURY

Politycznie Kot zaczął działać już w latach gimnazjalnych w Rzeszowie, gdzie porwał go nurt ideowy młodzieży socjalistycznej. Tutaj związał się z organizacją młodzieżową tego nurtu pn. „Promieniści” i rychło stał się jednym z jej czołowych działaczy. W latach 1905–1908, będąc już studentem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, redagował pismo tej organizacji *Promień*. Wiążąc ideową i kontakt z działaczami socjalistycznymi utrzymywał także po przeniesieniu się w 1910 r. do Krakowa i jeszcze przez kilka następujących lat pisał (pod różnymi pseudonimami) artykuły polityczne do organu prasowego galicyjskich socjalistów – *Naprzodu* [Sam Kot o swoich związkach z ideologią i ludźmi PPS od lat gimnazjalnych i o pisaniu artykułów do wspomnianego *Naprzodu* jeszcze w latach 1911–1913 pisał w listach do żony Idy. Np. w listach z Krakowa z 12 II i 26 IV 1911 r., z Paryża z 1913 r.].

Po wybuchu pierwszej wojny światowej Kot rozpoczął działalność w powołanym w dniu 16 VIII 1914 r. w Krakowie Naczelnym Komitecie Narodowym, w którym przez całą wojnę kierował Biurem Prasowym Departamentu Wojskowego i z ramienia którego założył i redagował tygodnik *Wiadomości Polskie*. Po rozwiązaniu się NKN w 1917 r. wspólnie z Janem Dąbrowskim (późniejszym prof. UJ i PAN) redagował czasopismo polityczne *Przyszłość* [List do żony Idy z 31 VII 1918 r.].

W 1930 r. w związku z aresztowaniem na rozkaz Józefa Piłsudskiego ówczesnych posłów opozycyjnych (z byłym trzykrotnym premierem Wincentym Witosem na czele) Kot zainicjował i zredagował pismo z protestem 44 profesorów UJ, w którym uczeni ci określili ów areszt jako akt bezprawia i gwałtu. Za protest ten, zwany brzeskim (od Brześcia, w którym więziono aresztowanych)

Kot (po reformie Jędrzejewiczowskiej) w 1933 r. utracił katedrę historii kultury UJ, której już nigdy nie odzyskał. W tym też roku Kot wraz z wieloma polskimi uczonymi zaprotestował przeciwko ograniczaniu przez ówczesnego ministra WRiOP Janusza Jędrzejewicza autonomii wyższych uczelni, którego to protestu pokłosiem była wydana w tymże roku w Krakowie księga zbiorowa trzydziestu ówczesnych luminarzy nauki pt. W obronie wolności szkół akademickich. Wydarzenia te, spotęgowane przez proces wytoczony aresztowanemu w 1930 r. posłom, skłoniły Kota do wstąpienia do Stronnictwa Ludowego, z którym wiązało go jego chłopskie pochodzenie, jak też ideologia i program tegoż stronnictwa. W 1935 r. Kot wszedł w skład Rady Naczelnej Stronnictwa Ludowego. W następnym roku do jego Naczelnego Komitetu Wykonawczego i we władzach tych pozostał do końca drugiej wojny światowej.

Drugą wojnę światową Kot spędził poza granicami kraju. Przebywał najpierw w Rumunii, następnie krótko na Węgrzech, po czym we Francji, Anglii, w ZSRR i na Bliskim Wschodzie (w Teheranie, Jerozolimie i Kairze) skąd wrócił znów do Anglii. Pełnił w tym czasie wysokie funkcje w rządzie gen. Władysława Sikorskiego, a następnie Stanisława Mikołajczyka. Od 7 XII 1939–9 X 1940 był ministrem bez teki, od 10 X 1940–28 VIII 1941 ministrem spraw wewnętrznych, od 29 IX 1941–13 VII 1943 ambasadorem Rządu RP w ZSRR [Faktyczne urzędowanie w Moskwie Kot rozpoczął 4 IX 1941 r.], następnie przez 10 miesięcy ministrem stanu na Bliskim Wschodzie i od 18 III 1943 ministrem informacji i dokumentacji.

Pełniąc tak wysokie i siłą rzeczy niezmiernie absorbujące funkcje polityczne, Kot nigdy nie tracił z pola widzenia spraw związanych z nauką i kulturą polską. Zainteresowanie tymi sprawami i troska o nie przejawiała się przede wszystkim w ratowaniu biologicznej egzystencji aresztowanych, pozostałych w kraju lub rozsianych po świecie uczonych, artystów, dziennikarzy i pisarzy bądź to poprzez zapomogi finansowe, bądź poprzez zakładanie wydawnictw i czasopism informacyjno-literackich dających tym ludziom zatrudnienie i zarobki. Słał też apele do uczonych państw neutralnych, m.in. w sprawie uwolnienia aresztowanych 6 XI 1939 r. profesorów krakowskich [Buszko, Paczyńska 1995, s. 30, 247, 269].

W 1940 r. we Francji Kot poparł i zapewnił pomoc finansową z państwowego budżetu założonemu tam w dniu 17 III przez Mieczysława Grydzewskiego tygodnikowi *Wiadomości Polskie*, które (już przez samą osobę Grydzewskiego jako redaktora naczelnego, jak też tytuł i formę) pomyślane były jako kontynuacja przedwojennych, a wysoce poczytnych *Wiadomości Literackich* [Lewandowska 1993, s. 47]. W istocie *Wiadomości Polskie* stały się też pismem politycznym.

Po przeniesieniu się rządu RP w połowie 1940 r. do Anglii Kot utworzył tam Fundusz Kultury Narodowej, do prowadzenia którego (jeszcze w okresie francuskim) sprowadził specjalnie z Krakowa swego ucznia doc. UJ Jana Hulewicza. Ze środków tego Funduszu wspomaganych było wielu ludzi nauki w okupowanym kraju, m.in. profesorów UJ. Opiekę nad uczonymi Kot powierzał też konspiracyjnemu Stronnictwu Ludowemu, które ponaglane jego apelami już od początku 1940 r. dostarczało im pomocy finansowej, a także produktów żywnościowych [Relacja ustna Stanisława Mierzwycy o tym, że w II 1940 r. wysłannik Kota do kraju (z poważną ilością pieniędzy dla stronnictw politycznych) Salomon Miki-

ciński dostarczył mu karteczkę odręczną od Kota, w której zwracał on uwagę na tę kwestię (badania własne autorki z dziedziny historii konspiracyjnego ruchu ludowego)].

Objąwszy ambasadę Rządu RP w ZSRR (z siedzibą najpierw w Moskwie, a następnie w Kujbyszewie), Kot zgromadził wokół niej wielu przebywających tam na zsyłce lub co dopiero wyszłych z sowieckich więzień uczonych, pisarzy, publicystów i poetów, którym zapewnił m.in. materialne i techniczne środki na wydawanie pisma pt. *Polska* (podtytuł: *Tygodnik Polaków w ZSRR*). Naczelnym redaktorem *Polski* do VII 1942 r. był uzdolniony publicysta (jednocześnie *attaché* prasowy tej ambasady) Ksawery Pruszyński, a po jego wyjeździe razem z Kotem pisarz Teodor Parnicki. Do publicystów w tym piśmie należeli m.in. wybitny dziennikarz Bernard Singer, wybitny historyk literatury (a były uczeń Kota) Wiktor Weintraub, który prowadził w nim dział „Skarbnica literatury polskiej” i poeta Władysław Broniewski, który wspólnie z inż. Michałem Langiem sprawował też kierownictwo techniczne *Polski* [Ambasador Kot żegna Polaków w ZSRR. *Polska* nr 12–13 (14–15) z 25 IX 1942, s. 1].

Na Bliskim Wschodzie, dokąd Kot udał się bezpośrednio z ZSRR i gdzie przebywał 10 miesięcy, jego działalność również koncentrowała się głównie wokół zagadnień informacji, oświaty i kultury dla dziesiątków tysięcy przebywających tam Polaków wyprowadzonych przez gen. Władysława Andersa z Rosji. Kot, będąc ministrem stanu, powołał tam rządową agencję pn. Centrum Informacji na Wschodzie (CIW) z siedzibą w Jerozolimie, którego zadaniem było koordynowanie działalności w zakresie informacji i propagandy oraz wydawnictw polskich w tym rejonie. Kierownikiem tej Instytucji został współpracownik Kota z czasów ambasadorstwa w ZSRR dr Jan Tabaczyński, zaś zastępcą jego był doc. Kazimierz Grzybowski. Podlegała jej Polska Agencja Telegraficzna (PAT) w Jerozolimie. Ponadto w ramach CIW uruchomiono Dział Wydawnictw, który przejął wychodzącą od 23 VII 1941 r. w Jerozolimie *Gazetę Polską, Dziennik Informacyjny Polaków na Bliskim Wschodzie* oraz powołał do życia nowy dwutygodnik polityczno-literacki *W drodze*, który ukazywał się w Jerozolimie od 1 IV 1943–31 III 1946 r. Redaktorami jego byli Wiktor Weintraub i Władysław Broniewski, któremu przypisuje się inicjatywę powołania tego pisma. *W drodze*, obok nowojorskiego *Tygodnika Polskiego* było najpoważniejszym pismem literackim poza krajem, skupiającym na swych łamach najlepsze pióra polskie [Lewandowska 1993, s. 118–121].

Ponadto w okresie pobytu na Bliskim Wschodzie Kot zorganizował tam polską jakby oficynę wydawniczą nawiązującą swą nazwą i planem wydawniczym do serii *Biblioteki Narodowej* wydawanej od 1919 r. przez Krakowską Spółkę Wydawniczą. Była to mianowicie *Szkolna Biblioteczka na Wschodzie* pod kierownictwem dra Łukasza Kurdybachy. Wydano w niej około 100 tomików klasyków poezji i prozy polskiej oraz przekładów literatury obcej [Gmitruk, Hemmerling, Sałkowski 1989, s. 338]. Po zakończeniu drugiej wojny światowej, w początkach VIII 1945 r. Kot powrócił do kraju, po czym już 4 IX tego roku mianowany został ambasadorem Rządu RP w Rzymie, którą to funkcję pełnił do 11 X 1947 r. Zdymisjonowano go z niej ze względów politycznych, gdyż w tym czasie był on członkiem powołanego w kraju w dniu 22 VIII 1945 r. przez W. Witosa i S. Mikołajczyka PSL i wchodził do jego NKW, a od I 1946 r. także do Rady Naczelnej tego stronnictwa. Naciski

na wystąpienie z PSL – jak sam Kot ujawnił – wywierał na niego już w dniu 13 V tego roku ówczesny minister spraw zagranicznych Zygmunt Modzelewski [List Kota do Rektora Z. Grodzińskiego z II 1957 r. opublikowany przez F. Wilka w *Jutrze Polski.*].

Po opuszczeniu Ambasady RP w Rzymie Kot nie powrócił do kraju – pozostał już do końca życia na emigracji. Najpierw zamieszkał w Paryżu, a następnie w Londynie, gdzie zmarł i gdzie został pochowany. W tych emigracyjnych latach życia Kot usiłował godzić pracę naukową z polityczną; niestety ze szkodą dla tej pierwszej. Politycznie działał w PSL, pełniąc w nim bardzo wysokie funkcje. Mianowicie w IV 1949 r. wszedł on do RN tego stronnictwa, po czym rychło został delegatem jego NKW na Europę Zachodnią. 26 II 1952 r. został też prezesem Rady Europejskiej PSL, z ramienia której bywał na posiedzeniach Międzynarodowej Unii Chłopskiej (tzw. Zielonej Międzynarodówki). Od 1955–1963 r. był nieprzerwanie przewodniczącym RN PSL, z której to funkcji zrezygnował ze względu na stan zdrowia. Jednakże z uwagi na jego zasługi dla tego stronnictwa i polskiej wsi powierzono mu funkcję honorowego przewodniczącego tejże Rady. Kot był także członkiem Polskiego Narodowego Komitetu Demokratycznego. 14 I 1964 r. dostał on wylewu i do końca życia, tj. do 26 XII 1975 r., nie odzyskał już pełni władz fizycznych i umysłowych.

*
*   *

Na zakończenie jeszcze akcent biblioteczny. Otóż Kot, który spenetrował niemal wszystkie większe archiwa i biblioteki polskie oraz europejskie, stwierdził, iż najlepiej pracowało mu się w British Museum. Mianowicie w liście do żony pisany w Anglii w dniu 17 II 1939 r. pisał, co następuje:

[...] To British Museum jest zaczarowanym lokalem, z którego się nie mogę wyrwać, pracuje się tam jak nigdzie na świecie, nie zauważa się, że mijają godziny, aż naraz pod wieczór czuje się wyczerpanie. Nieraz tak silne, że zjadłwszy siadam w domu i przez dwie trzy godziny to siedzę, to leżę, aby wypocząć i dopiero położyć się spać, czasem i nogi mocno ciężą. Ale rano, o ile śpię znośnie, budzę się znów z ochotą do roboty i zaczyna się to samo. Niewyczerpane tu zasoby, wciąż i wciąż wpada się na coś nowego [...]

Interesujące, że takiemu samemu urokowi British Museum ulegali i inni jego czytelnicy. Iwan Majski przyczynę tego zauroczenia widział nie tylko w fachowej i uprzejmej obsłudze przez personel tejże biblioteki, lecz przede wszystkim w urządzeniu czytelnicy, zapewniającym każdemu z czytelników jak gdyby pełną izolację od innych, a zatem swoistą intymność, mimo iż czytelnia ta mieści około 500 osób.

[...] każdy stół – pisał Majski – dzieli pionowa ścianka takiej wysokości, że człowiek siedzący po jednej stronie nie może widzieć sąsiada z przeciwka. Każda strona podzielona jest na ponumerowane prostokąty takiej wielkości, że na tej płaszczyźnie może się wygodnie rozlokować jedna osoba z książkami, manuskryptami itp. Dla ułatwienia pracy każdy prostokąt ma wysuwany pulpit na książki, kałamarz, bibułę, dwa pióra: jedno ze stalówką, drugie gęsie. [...] Przed każdym prostokątem stoi wygodny, solidny fotel, który jakby zapraszał przybysza, aby usiadł i niezwłocznie

zabrał się do pracy. Całe otoczenie [...] sprawia, że człowiek bezwiednie nabiera chęci do pracy [...] Poruszający się zaś bezszelestnie pracownik biblioteki [...] szepcze mu tymczasem do ucha [...] za jakieś dwadzieścia do dwudziestu pięciu minut żądana książka będzie Panu dostarczona [Majski 1967].

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Barycz, H. (1987). Stanisław Kot – Życie i dzieło. W: Stanisław Kot. Polska Złotego wieku a Europa. Studia i szkice. Warszawa: PIW, s. 5–88.
- Buszko, J.; I. Paczyńska (oprac.) (1995). Podstępne uwięzienie profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Górniczej (6 XI 1939 r.). Dokumenty. Kraków: Wydaw. UJ, s. 30, 247, 269.
- Dejas, S. (1979). W: Katalog Biblioteki Narodowej. W sześćdziesięciolecie serii 1919–1979. Wrocław: ZNiO.
- Gmitruk, J.; Z. Hemmerling; J. Sałkowski (oprac.) (1989). W kraju i na emigracji. Materiały z londyńskiego archiwum ministra prof. Stanisława Kota (1939–1943). Warszawa: LSW, s. 338.
- Jutro Polski* 1/2, Londyn 1976 [poświęcony S. Kotowi].
- Kraj, P. (1998). Krakowska Spółka Wydawnicza (1919–1934). Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr hab. K. Bednarskiej-Ruszałowej. Kraków: IBIN UJ, maszynopis.
- Lewandowska, S. (1993). Prasa polskiej emigracji wojennej 1939–1945. Warszawa: Instytut Historii PAN, s. 47.
- Majski, I. (1967). Wspomnienia ambasadora radzieckiego, Warszawa: Książka i Wiedza, s. 274–276.
- Pietrzyk, Z. (1997). Stanisław Kot – uczonec i polityk. Katalog wystawy z 1997 r. w Bibliotece Jagiellońskiej. Kraków: BJ.
- Pokłosie poświęconej Stanisławowi Kotowi sesji naukowej w UJ odbytej w dniach 12–13 XII 1997 r. (w przygotowaniu do druku).
- Samsonowska, K. Bibliografia prac S. Kota. Maszynopis przygotowany do druku w pokłosiu sesji poświęconej Kotowi.
- Weintraub, W. (1994). O współczesnych i o sobie. Wspomnienia, sylwetki, szkice literackie. Kraków: Znak, s. 458–491.
- . (1976). Stanisław Kot (1885–1975). *Kultura* 3, s. 108–135.
- Wilk, F. (1976). Profesor Stanisław Kot. Życie i dzieło. Londyn: *Jutro Polski*, s. 9–10, 29–32, 41–42.
- Zapiski i listy Kota do żony Idy z lat 1909–1962 znajdujące się w zbiorach prywatnych zięcia Kota, prof. Józefa Japy.

Anna Gruca

**WYDAWCY W KRAKOWIE W LATACH 1878–1914.
USTALENIA WSTĘPNE**
PUBLISHERS IN KRAKÓW 1878–1914. INITIAL STATEMENTS

Abstrakt: Autorka zajmuje się wycinkiem krakowskiego ruchu wydawniczego w latach 1878–1914 – kategoriami wydawców. Opierając się na analizie Przewodnika Bibliograficznego z tych lat, wyróżniono 11 grup wydawców, a w każdej z nich – nakładców o największym dorobku. Podano także przybliżone, wymagające jeszcze weryfikacji dane statystyczne o liczbie pozycji opublikowanych przez poszczególnych nakładców. Artykuł powstał na marginesie przygotowywanego przez autorkę większego opracowania dotyczącego krakowskiego ruchu wydawniczego w okresie autonomii galicyjskiej.

Abstract: This article touches on the subject of publishing in Kraków in the years 1878–1914 – the issue of publishers categories. The analysis of Przewodnik bibliograficzny [„Bibliographic Guide” – a kind of Polish national bibliography] made it possible to distinguish 11 groups of publishers and to indicate the biggest publisher in each group. Approximate statistics show the number of publications issued by individual publishers (they still need verification). This article is only a small part of a bigger study, which is being prepared by the author, on publishing in Kraków during the period of Galician autonomy.

*

* * *

Ruch wydawniczy w Krakowie w dobie autonomii galicyjskiej nie doczekał się jak dotąd pełnego opracowania. Jedynie okres początków autonomii galicyjskiej, lata 1867–1882 omówiła Maria Kocójowa [Kocójowa 1990]. Nie sporządzono również bibliografii druków wydanych w tym czasie w Krakowie, a co za tym idzie nie dysponujemy pełnymi zestawieniami statystycznymi. Najobszerniej statystykę druków polskich tego okresu ujęła Maria Czarnowska [Czarnowska 1967]. Podała

ona jednak tylko zestawienia roczne liczby druków w interesującym nas okresie, bez podziału na miejscowości czy regiony. Bardziej szczegółowa jest tablica statystyczna zamieszczona w pracy Antoniego Potockiego [Potocki 1911]. Zawiera ona zestawienie druków opublikowanych na ziemiach polskich w podziale na poszczególne miejscowości i zabory, ale niestety Potocki kończy to zestawienie na 1893 r.

W 1961 r. ukazał się artykuł Stanisława Arcta i Eugenii Pawłowskiej [Arct, Pawłowska 1961]. Autorzy opierając się na *Przewodniku Bibliograficznym* publikowanym w Krakowie od 1878 r., dokonali charakterystyki wydawców warszawskich, wyróżniając ich kategorie, a także scharakteryzowali efekty pracy wydawców – opublikowane druki, dzieląc je według treści na dziewięć grup. Artykuł niniejszy jest próbą pokazania wycinka krakowskiego ruchu wydawniczego – kategorii wydawców, działających w Krakowie, opartą na tym samym źródle jak artykuł S. Arcta i E. Pawłowskiej. Posługując się *Przewodnikiem Bibliograficznym* z lat 1878–1914, wyróżniono 11 grup wydawców. Ich zestawienie prezentuje zamieszczona niżej tabela. Podano w niej liczbę wydawców zaliczonych do poszczególnych grup, liczbę opublikowanych pozycji oraz przeciętną wypadającą na jednego wydawcę. Policzono tutaj każdą opublikowaną pozycję, bez względu na format oraz objętość. Autorka zdaje sobie sprawę z tego, że nie jest to rozwiązanie idealne i nie pokazuje ono rzeczywistego wkładu poszczególnych nakładców w ruch wydawniczy tego okresu. W ostatecznej wersji opracowania dotyczącego tego zagadnienia jako jednostka statystyczna będzie występować liczba opublikowanych arkuszy.

Lp.	Kategoria	Liczba	Liczba tomów	Przeciętna
1	Firmy księgarskie	21	2 277	108,5
2	Wydawnictwa	15	535	35,6
3	Drukarnie	19	695	36,5
4	Wydawcy wymienieni z nazwiska	112	208	1,9
5	Redakcje czasopism	107	476	4,5
	Odbitki z czasopism	113	3 382	29,9
6	Instytucje i stowarzyszenia	588	1 886	3,2
7	Zakony	82	353	4,3
8	Instytucje kościelne	42	172	4,1
9	Szkoły	40	487	12,1
	UJ		155	
10	Tłumacze	45	57	1,3
11	Autorzy	2 654	2 730	1,9
	RAZEM		13 413	

Zaprezentowanych w tabeli wydawców można podzielić na dwie grupy: wydawców profesjonalnych i nieprofesjonalnych. Do tej pierwszej grupy zaliczylibyśmy księgarnie nakładowe oraz wydawnictwa nie prowadzące własnych księgarni, a także drukarnie. Nie jest tego typu instytucji dużo, bo tylko 55. Ich nakładem ukazało się 3507 pozycji, tj. 29,5%.

W grupie księgarni nakładowych pominięto publikacje firmy G. Gebethner i Sp., która – chociaż działała w Krakowie – była filią warszawskiej firmy Gebethnera i Wolffa, finansującej jej nakłady. Stąd też zazwyczaj nakłady tej firmy liczone są łącznie z nakładami Gebethnera i Wolffa. Spośród księgarni nakładowych najwięcej pozycji (979) opublikowała działająca w latach 1890–1916 Spółka Wydawnicza Polska [Gruca 1993]. Stanowi to aż 43% wszystkich pozycji opublikowanych nakładem księgarń. Drugie miejsce z liczbą 328 pozycji zajmuje księgarnia S.A. Krzyżanowski. Powyżej 100 pozycji opublikowały jeszcze księgarnie D.A. Friedleina (166 pozycji), J.M. Himmelblaua (133 pozycji) oraz Władysława Miłkowskiego (114 pozycji). Problem z zaklasyfikowaniem stwarza działalność Kazimierza Bartoszewicza, który w latach 1877–1892 prowadził własną księgarnię, pod której firmą także publikował, a jednocześnie wydawał własne prace, w opisie których *Przewodnik Bibliograficzny* jako nakładcę podaje autora. Stąd też można go również zaliczyć do autorów publikujących własnym nakładem. Łącznie opublikował 105 pozycji. Pozostałe księgarnie wydały poniżej 100 pozycji, a 6 z nich (W. Chaberskiego, J. Czerneckiego, F. Eberta, A. Fausta, M.M. Taffeta, Księgarnia Naukowa) – poniżej 10, przy czym trzeba tutaj dodać, iż Jan Czernecki w omawianym okresie dopiero zaczynał swoją działalność, a okres największego rozwoju jego firma przeżywała w latach międzywojennych.

Wydawnictw profesjonalnych, nie prowadzących własnych księgarni zidentyfikowano 15. Opublikowały one łącznie 695 pozycji, co stanowi 5,8%. Najwięcej pozycji – 98, ukazało się nakładem Spółki Nakładowej „Książka” [Adameczyk 1988], Wydawnictwa Apostolstwa Modlitwy (92), Wydawnictwa Groszowego im. Tadeusza Kościuszki (71). To ostatnie wydawnictwo było wspólnym przedsięwzięciem Zygmunta Kostkiewicza i Kaspra Wojnara, który również samodzielnie prowadził działalność wydawniczą, policzoną osobno i zaklasyfikowaną do grupy księgarń nakładowych.

Do profesjonalnych wydawców z racji zawodu związanego z książką można także zaliczyć drukarnie publikujące własnym nakładem. Można stwierdzić, że większość krakowskich drukarni publikowała książki własnym nakładem. Odnotowano 18 drukarni oraz zakład litograficzny M. Salba, które łącznie opublikowały 695 pozycji. Najwięcej opublikowała drukarnia W.L. Anczyca (280 pozycji). Powyżej stu pozycji wydały jeszcze drukarnie: *Czasu* (106) oraz Związkowa (104). Spośród pozostałych zakładów wyróżnia się jeszcze drukarnia Wincentego Korneckiego (66 pozycji). Na pozostałe zakłady przypada przeciętnie po kilkanaście tytułów. Zazwyczaj wydawane przez siebie pozycje drukarnie także drukowały we własnym zakresie.

W grupie wydawców nieprofesjonalnych najliczniejszą kategorię stanowią autorzy publikujący własnym nakładem. Było ich aż 1440. Przeważają tutaj autorzy, którzy opublikowali od 1–5 pozycji (1374), a wśród nich tacy autorzy, którzy wydali tylko jedną książkę. Jest ich aż 852. Od 6 do 10 tytułów wydało tylko 46 autorów, a powyżej tej liczby – tylko 30. Rekordzistami są: Jadwiga

Strokowa publikująca pod pseudonimem Jadwiga z Łobzowa, autorka książek dla dzieci oraz popularnych powiastek dla ludu, która w latach 1907–1914 opublikowała 55 tytułów, oraz publicysta Jerzy Moszyński, znany ze swoich licznych polemik politycznych, z liczbą 51 tytułów. Spośród znanych krakowskich uczonych i literatów większą liczbę pozycji wydali m.in. Stanisław Tarnowski (34), biskup Józef Pełczar (27), Stanisław Wyspiański (18), Józef Rostafiński (17), Wincenty Zakrzewski (14).

Pokrewną autorom grupę stanowią tłumacze wydający własnym nakładem tłumaczone przez siebie książki. Było ich w porównaniu z autorami niewiele, bo tylko 45. Zazwyczaj publikowali tylko jedną, najwyżej dwie książki. Większą liczbę opublikowali jedynie Aleksander Bandrowski, tłumacz z języka niemieckiego, m.in. Ryszarda Wagnera – 6 pozycji, oraz tłumacz Tacyta, Władysław Okęcki (4).

Również niewielką grupę stanowią wydawcy indywidualni. Było ich 112, a ich nakładem ukazało się 208 pozycji. Większość z nich opublikowała tylko jedną pozycję. Do wyjątków należy tu działalność kierownika Wydawnictwa Apostolstwa Modlitwy, księdza Michała Mycielskiego, wydawcy serii „Pobożne Książki dla Wiernych Każdego Stanu”, w której opublikował aż 50 tomików. Więcej pozycji wydali ponadto K. Jędrkiewicz (17 – pisma św. Alfonsa Liguori), L. Bajer (18), ksiądz Marian Morawski (6), B. Gorczyński (6).

Drugą liczbowo grupę wydawców po autorach publikujących własnym nakładem stanowią różnego rodzaju instytucje i stowarzyszenia, przy czym nie uwzględniono tutaj bogatej działalności Akademii Umiejętności, która wymaga osobnego opracowania. Było 588 tego rodzaju wydawców, a opublikowali łącznie 1886 pozycji. Przeciętna przypadająca na jednego wydawcę jest zatem niewielka. Publikacje tej grupy wydawców są mało zróżnicowane. Zazwyczaj różnego rodzaju stowarzyszenia publikowały swój statut lub jego projekt, sprawozdania z działalności. Tylko 77 instytucji i stowarzyszeń opublikowało więcej niż 10 pozycji, najwięcej Gmina Miasta Krakowa (95), Towarzystwo Szkoły Ludowej (96), Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (70), Towarzystwo Oświaty Ludowej (59), Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych (38), Krakowskie Towarzystwo Rolnicze (38).

Z grupy instytucji i stowarzyszeń w osobą grupę wyróżniono instytucje i stowarzyszenia kościelne (42). Zaliczono tutaj np. arcybryactwa m.in. Miłosierdzia, Męki Pańskiej, Najświętszego Konania, Miłosierdzia oraz kurie biskupią.

Niewielką grupę wydawców stanowią szkoły (40). Wpisały się na tę listę wszystkie ówczesne krakowskie gimnazja, Wyższa Szkoła Realna, szkoły żeńskie. Z miejscem wydania „Kraków” figurują także w *Przewodniku Bibliograficznym* gimnazja pozakrakowskie: w Bochni, Nowym Sączu, Tarnowie, Wadowicach oraz szkoły zawodowe, m.in. robót ręcznych w Oświęcimiu, szkoła kowalska w Sułkowicach, przemysłowa w Krzeszowicach, snycerska w Zakopanem, ślusarska w Świątnikach, rolnicza w Czernichowie. Pod względem treści wydawnictwa tej grupy nie są zbyt zróżnicowane. Są to głównie roczne sprawozdania z działalności, statuty, regulaminy oraz odbitki artykułów ze sprawozdań. Są tu również szkoły wyższe, przede wszystkim Uniwersytet Jagielloński (155), który wydawał głównie spisy wykładów i składy osobowe oraz Wyższa Szkoła Handlowa i Szkoła Sztuk Pięknych.

S. Arct i E. Pawłowska nie uwzględnili w swoim opracowaniu odbitek z czasopism, uznając je za część czasopisma. Wydaje się jednak, że pominięcie tej

kategorię druków zuboża obraz ruchu wydawniczego. Część odbitek z czasopism ukazywała się nakładem innych niż redakcja czasopisma wydawców (najczęściej był nim autor). Poza tym odbitki z czasopism to nie zawsze były broszury. Odbitki z krakowskich miesięczników *Przeglądu Polskiego* czy *Przeglądu Powszechnego* to często sporej objętości książki, jak np. Jana Badeniego: *Książd Karol Antoniewicz* (417 s.), Stanisława Grabskiego: *Zarys rozwoju idei społeczno-gospodarczych w Polsce* (287 s.), Faust J.W. Goethego w tłumaczeniu Leona Paszkowskiego (500 s.). Aż ze 113 czasopism ukazały się odbitki w liczbie 3382, przy czym liczymy tutaj jedynie te odbitki, w przypadku których *Przewodnik Bibliograficzny* nie podaje nakładcy, notując jedynie, z jakiego czasopisma jest to odbitka. Można przyjąć, iż ukazały się one nakładem redakcji czasopisma. Najwięcej odbitek ukazało się z tygodnika *Przegląd Lekarski* – aż 1911. Kolejne miejsca zajmują odbitki z *Przeglądu Polskiego* (159), *Postępu Okulistycznego* (112), *Przeglądu Powszechnego* (105), *Wiadomości Numizmatyczno-Archeologicznych* (99). Spośród krakowskich dzienników dominują odbitki z *Czasu* (320) oraz z *Nowej Reformy* (91). Pokrewną grupę stanowią pozycje, w przypadku których *Przewodnik Bibliograficzny* notuje, iż ukazały się one nakładem redakcji czasopism. Na listę tego typu wydawców wpisało się 107 redakcji czasopism z 476 wydanymi pozycjami. Najwięcej, bo 54 pozycje, opublikowała redakcja *Przeglądu Powszechnego*, następnie redakcja tygodnika *Prawda* – 46 pozycji, oraz *Nowej Reformy* – 35 pozycji. Niewiele mniej, bo 31 pozycji, opublikowała redakcja *Naprzodu*. Do dorobku wydawniczego tej redakcji można jeszcze doliczyć jeszcze 13 pozycji opublikowanych wspólnie z redakcjami innych czasopism. Warto jeszcze wymienić redakcje dwutygodnika *Świat* z 25 tytułami. Złożyły się na tę liczbę głównie dzieła z literatury pięknej, polskiej i obcej tworzące serię „Biblioteka Tygodnika Ilustrowanego Świat”.

Przedstawiony tutaj materiał to jedynie – jak to podano w tytule – ustalenia wstępne, powstałe na marginesie przygotowywanego przez autorkę większego opracowania poświęconego krakowskiemu ruchowi wydawniczemu doby autonomii galicyjskiej. Danych statystycznych tutaj zaprezentowanych nie można traktować jako ostateczne. Zebrany materiał wymaga jeszcze weryfikacji. W jej trakcie niektóre dane, zwłaszcza dotyczące wielkości produkcji wydawniczej poszczególnych nakładców, ulegną zapewne drobnym korektom. Jednak wydaje się, że ogólne proporcje dotyczące kategorii wydawców zostaną zachowane. W kręgu zainteresowań autorki pozostaje obecnie repertuar wydawniczy krakowskich wydawców. Dopiero jego ustalenie pozwoli na pokazanie pełnego obrazu krakowskiego ruchu wydawniczego, jego różnorodności, wpływu krakowskiego świata nauki na ten repertuar i wreszcie rzeczywistej roli wydawcy w jego ustalaniu, którą Teodor Paprocki w swoim Podręczniku księgarskim określał następująco:

W ogromnej większości wypadków on ostatecznie decyduje, czy rzecz ma się ukazać czy nie, czy dana myśl, idea, dany szereg faktów naukowych, nowa siła naukowa czy artystyczna ukaże się wobec publiczności, czy też pozostanie nadal w ukryciu. Wydawca zatem jest do pewnego stopnia kierownikiem ruchu księgarskiego, a co za tym idzie – i ruchu umysłowego [...] To znaczenie, ta rola wydawcy pociąga za sobą także pewne zobowiązania moralne, których wypełnienie takie lub inne określa moralność, obywatelskość wydawcy [Paprocki 1896 s. 15].

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- Adamczyk, D. (1988). Wydawnicza i kulturotwórcza działalność Spółki Nakładowej „Książka” 1904–1914. Z dziejów wydawnictw PPS. Warszawa: PWN.
- Arct, S.; E. Pawłowska (1961). Wydawcy warszawscy w latach 1878–1914. W: Tazbir, S. (red.). Z dziejów książki i bibliotek w Warszawie. Warszawa: PIW.
- Czarnowska, M. (1967). Ilościowy rozwój polskiego ruchu wydawniczego 1501–1965. Warszawa: BN.
- Gruca, A. (1993). Spółka Wydawnicza Polska (1890–1916). Wydawnictwo krakowskich konserwatystów. Kraków: Universitas.
- Kocójowa, M. (1990). Krakowski świat książki doby autonomii galicyjskiej. Kraków: Wydaw. UJ.
- Paprocki, T. (red.) (1896). Podręcznik księgarski. Warszawa: T. Paprocki i Sp.
- Potocki, A. (1911). Polska literatura współczesna. Cz. 2. Warszawa: Gebethner i Wolff.

DOKUMENTACJA 25-LETNIEJ DZIAŁALNOŚCI
IBS UJ (1974-2000)

DOCUMENTATION OF 25 YEARS ACTIVITY
OF IBS JU (1974-2000)

Część czwarta

Part four

**DOKUMENTACJA 25-LETNIEJ DZIAŁALNOŚCI
IBIN UJ (1974-2000)**

**DOCUMENTATION OF 25 YEARS ACTIVITY
OF LIS JU (1974-2000)**

- Instytut Sztuki Teatralnej
- Instytut Sztuki Audiovizualnej
- Instytut Wydawniczy i Centrum Wskazówki Bibliotecznej
- Instytut Zarządzania

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa w 1974 r. początkowo działał na 1974 r. w Instytucie Filologii Polskiej UJ jako Zakład, od 1982 r. – Katedra. Przygotowuje od dwudziestu pięciu lat wysoko kwalifikowaną kadrę dla modernizacji bibliotek, zdolną do wyspań dotyczących nowego postępu społeczeństwa informacyjnego, zgodnie z planami i założeniami Unii Europejskiej. IBIN należy do najbardziej prestiżowych jednostek prowadzących kształcąca bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w Polsce, ma 10 działających referatów akademickich oraz 100. IBIN amercyjany jest na zaleję listy, obok Uniwersytetu Warszawskiego i Wrocławskiego.

INSTYTUT BIN I JEGO PRACOWNICY: ROK AKAD. 1999/2000
LIS INSTITUTE OF JU AND ITS FACULTY & STAFF:
ACADEMIC YEAR 1999/2000

INFORMACJE OGÓLNE

31-007 Kraków, ul. Gołębia 16

Adres elektroniczny: <http://bilon.miks.uj.edu.pl>

Od r. akad. 1996/1997 w Uniwersytecie Jagiellońskim działa nowy Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej.

W skład Wydziału wchodzi następujące jednostki:

- **Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (dalej IBIN);**
- Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej z Ośrodkiem Badań Prasoznawczych;
- Instytut Psychologii Stosowanej;
- Instytut Spraw Publicznych;
- Instytut Sztuk Audiowizualnych;
- Instytut Wyalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej;
- Instytut Zarządzania.

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej usamodzielniony w 1994 r. początkowo działał od 1974 r. w Instytucie Filologii Polskiej UJ jako Zakład, od 1992 r. – Katedra. Przygotowuje od dwudziestu pięciu lat wysoko kwalifikowaną kadrę dla modernizacji bibliotek, zdolną do wyjścia naprzeciw nowym potrzebom społeczeństwa informacyjnego, zgodnie z planami i zaleceniami Unii Europejskiej. IBIN należy do najbardziej prestiżowych polskich placówek kształcących bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w Polsce. Na tle działających jedenastu akademickich ośrodków, IBIN umieszczany jest na czele tej listy, obok Uniwersytetu Warszawskiego i Wrocławskiego.

Obecną pozycję zawdzięcza IBIN UJ:

- inicjatywom programowym i organizacyjnym w skali krajowej, stałemu dostosowywaniu programów studiów do nowych potrzeb (m.in. pierwsze w Polsce na tym kierunku zajęcia z informacji biznesowej, uczestniczenie studentów w *distance education*, cykl wykładów zagranicznych z przedmiotu Nowe kierunki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej i Bibliotekoznawstwo międzynarodowe, wysoko oceniany, unikatowy w Polsce przedmiot Dydaktyka informacji naukowej, w latach 1995–1998 – w ramach programu Civic Education Project – kontraktowe wykłady z USA;
- wartości dorobku naukowego zespołu i jego znaczeniu jako ekspertów w kraju i na świecie – m.in. recenzowanie projektów i prac na stopnie profesorskie w USA, Słowacji, przyjmowanie stażystów zagranicznych, opracowywanie recenzji wydawniczych;
- rozwiniętej współpracy międzynarodowej;
- czynnemu uczestnictwu w konferencjach naukowych, także na świecie (m.in. wielokrotne reprezentowanie Polski za granicą);
- udziałowi w gremiach naukowych i redakcyjnych, poczynając od PAU, PAN do prestiżowych, profesjonalnych organizacji w USA, Anglii, Litwie, lub międzynarodowych, jak EUCLID, FID/ET, ALA i in.;
- organizowaniu od 1995 r. w każdym roku międzynarodowych środowiskowych konferencji metodologiczno-metodycznych z zakresu strategii edukacji i badań naukowych BIN;
- publikowaniu dwóch serii o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym pod red. Marii Kocójowej: 1) Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej [w:] Zeszyty Naukowe UJ; 2) Materiały Edukacyjne z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej IBIN UJ.

STUDIA I STUDENCI

Kierunek studiów: Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa powołany został w 1974 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim w ramach Instytutu Filologii Polskiej, na Wydziale Filologicznym (pierwszy rocznik w roku akad. 1974/1975). Od początku prowadzone były równolegle studia dzienne i zaoczne, od 1981 r. również studia podyplomowe z Bibliotekoznawstwa oraz od 1984 r. z Informacji Naukowej.

W ciągu ostatnich czterech lat program studiów uległ zasadniczym zmianom, zgodnie z potrzebami środowiska biblioteczno-informacyjnego. Ze studiów historyczno-humanistycznych zmienił się w program, w którym dominują zagadnienia informacji naukowej, zarządzania oraz komunikacji społecznej, przy wykorzystaniu komputeryzacji, co przyczyniło się do wzrostu liczby studentów.

Ta zmiana była możliwa dzięki przygotowaniu kadry do podjęcia nowych zadań, doksztalceniu jej za granicą oraz zapewnieniu zaplecza dzięki ufundowaniu przez MEN w 1994 r. laboratorium komputerowego dla potrzeb kształcenia bibliotekarzy w Polsce południowej i zmodernizowaniu go ze środków KBN w połączeniu z utworzeniem pracowni multimedialnej w 1999 r., a także wsparciu studium podyplomowego z automatyzacji bibliotek międzynarodowym grantem

HESP, pierwszym, jaki otrzymał w Polsce ten kierunek studiów uniwersyteckich (1994–1998), oraz dzięki udziałowi kadry zagranicznej w kształceniu w UJ (Civic Education Project, BC i in.).

Od roku akad. 1999/2000 wprowadzony został dwustopniowy tryb studiów (3-letni licencjat i 2-letnie studia magisterskie dla licencjatów BIN oraz dla licencjatów innych kierunków studiów 2 1/2 roku) a także opracowany europejski system kredytów ECTS.

Aktualnie studiuje w IBIN UJ ponad 500 studentów, kilku zagranicznych (Czechy, Kazachstan, Ukraina), około połowa na płatnych studiach.

Zainteresowanie kandydatów studiami jest duże (od 6–4 osób na jedno miejsce), limit na pierwszym roku: 60 na studiach dziennych, 60 na studiach zaocznych, na studiach podyplomowych 45. O absolwentów ubiegają się pracodawcy, wielu studentów otrzymuje pracę już na wyższych latach studiów.

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej jest typowym miejscem dla szkół bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na świecie, w przeciwieństwie do praktyki w kraju. Rozwiązanie strukturalne Uniwersytetu Jagiellońskiego jest prekursorskie w Polsce, wskazuje zrozumienie dla koniecznej przemiany tego kierunku i wywołało duże zainteresowanie środowiska akademickiego.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Instytut współpracuje z wieloma instytucjami krajowymi i zagranicznymi, uniwersytetami w Danii: Royal School of Library and Information Science; na Litwie: Uniwersytet w Wilnie, Faculty of Communication; w USA: University SUNY w Buffalo – School of Information and Library Studies Department of Communication; Rutgers University, School of Communication and Information and Library Studies; w Wielkiej Brytanii: Loughborough University – Department of Information and Library Studies; we Francji: Universitet Stendhal – Grenoble III; na Węgrzech: School of Librarianship and Information Science, Szombathely. Efektem współpracy są wspólne projekty badawcze, wymiana pracowników, współuczestniczenie w konferencjach oraz wiele artykułów i prac zbiorowych, głównie w języku angielskim.

Od 1995 r. w IBIN UJ w czerwcu są organizowane środowiskowe, międzynarodowe konferencje z licznym udziałem gości zagranicznych, poświęcone strategii rozwoju bibliotek i informacji naukowej oraz problemom metodologicznym, sponsorowane przez MEN.

STRUKTURA I PRACOWNICY IBIN UJ W 1999 ROKU

W IBIN UJ prowadzi zajęcia: 25 pracowników etatowych, w tym 8 samodzielnych (4 profesorów belwederskich), 4 doktorów, 3 etaty administracji, 2 pracowników technicznych oraz 28 specjalistów spoza UJ jest zatrudnionych na pracach zleconych.

Struktura IBIN obejmuje: jedną katedrę, trzy zakłady, laboratorium komputerowe i bibliotekę (wirtualną).

**SKŁAD DYREKCJI I RADY INSTYTUTU BIBLIOTEKOZNAWSTWA
I INFORMACJI NAUKOWEJ UJ****Adres:**

31-007 Kraków, ul. Gołębia 16, 422-10-33 w. 1347, 1370, fax: 422-90-22

Adres elektroniczny:

e-mail: ibin@bilon.miks.uj.edu.pl

<http://bilon.miks.uj.edu.pl>

Sekretariat: 31-007 Kraków, ul. Gołębia 16

tel. 422-10-33 w. 1347, 1370; fax: 422-90-22

e-mail: ibin@bilon.miks.uj.edu.pl

Sekretariat ds. ogólnych (w. 1370):

Krystyna Jamka, sam. ref. adm.; e-mail: kjamka@bilon.miks.uj.edu.pl

Sekretariat ds. studenckich (w. 1347):

studia dzienne: Grażyna Mikota, specjal.;

e-mail: gmikota@bilon.miks.uj.edu.pl,

studia zaoczne: Jolanta Jurkowska-Hudyga, st. ref.; e-mail:

jurkowska@bilon.miks.uj.edu.pl

Dyrektor: dr hab. Maria Kocójowa

e-mail: ikocoj@bilon.miks.uj.edu.pl

tel. 422-10-33 w. 1420, 1370

Zastępca dyrektora: dr hab. Wanda Pindłowa

e-mail: ipindel@bilon.miks.uj.edu.pl

tel. 422-10-33 w. 1347

Przewodniczący Rady Naukowej: prof. dr hab. Jacek Wojciechowski

tel. 422-10-33 w. 1420

Kierownik studiów licencjackich zaocznych: dr Maria Próchnicka

e-mail: maria@bilon.miks.uj.edu.pl

tel. 422-10-33 w. 1347

Kierownik studiów zaocznych: dr hab. Wiesław Babik

e-mail: wbabik@bilon.miks.uj.edu.pl

tel. 422-10-33 w. 1323

Kierownik Studium Podyplomowego Bibliotekoznawstwa: dr hab. Krystyna

Bednarska-Ruszajowa

e-mail: iruszaj@bilon.miks.uj.edu.pl

tel. 422-10-33 w. 1347

Kierownik Studium Podyplomowego Informatyki: dr hab. Wanda

Pindłowa

e-mail: ipindel@bilon.miks.uj.edu.pl

tel. 422-10-33 w. 1347

Laboratorium komputerowe (w. 1325):

inż. Irena Ćwikilewicz, spec. inż.-techn.;

e-mail: icwikil@bilon.miks.uj.edu.pl.

Piotr Boroń, administrator sieci komputerowej;

e-mail: iboron@bilon.miks.uj.edu.pl

Rada Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ

Przewodniczący: prof. dr hab. Jacek Wojciechowski

Członkowie:

Prof. dr hab. Janusz Barta

Prof. dr hab. Wiesław Bieńkowski

Prof. dr hab. Ryszard Markiewicz

Dr hab. Wiesław Babik

Dr hab. Krystyna Bednarska-Ruszajowa

Dr hab. Alina Fitowa

Dr hab. Maria Kocójowa

Dr hab. Andrzej Linert

Dr hab. Wanda Pindłowa

Przedstawiciel młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych:

mgr Małgorzata Stanuła

Przedstawiciel administracji: inż. Irena Ćwikilewicz

Przedstawiciel NSZZ „Solidarność”: dr Piotr Lechowski

Przedstawiciel studentów: Iwona Job

Sekretarz: dr Piotr Lechowski

JEDNOSTKI INSTYTUTU BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UJ

KATEDRA BIBLIOTEKARSTWA

31-128 Kraków, ul. Karmelicka 34

(adres do korespondencji: ul. Gołębia 16, 31-007 Kraków)

tel. 422-10-33 w. 1323, 1347, 1420, tel/fax: 422-90-22

Kierownik: prof. dr hab. Jacek Wojciechowski

Zakład prowadzi badania w zakresie: czytelnictwa, zasięgu piśmiennictwa bibliotek w Polsce, baz danych w działalności informacyjnej szkół wyższych, systemów komputerowych w bibliotekach polskich, zarządzania i marketingu w bibliotekach, języków informacyjno-wyszukiwawczych, rozwoju kolekcji bibliotecznych i ich roli w komunikacji społecznej.

Zakład prowadzi zajęcia dydaktyczne: Czytelnictwo, Organizacja i zarządzanie bibliotekami, Marketing, SeminaRIA magisterskie, Języki informacyjno-wyszukiwawcze, Bazy danych, Biblioteki w komunikowaniu.

---

* Uwaga: Podane przy biogramach liczby pozycji bibliograficznych obejmują cały dorobek autorów, nie tylko ujęty w czasie pracy etatowej w UJ [por. Dokumentacja VIII].

Prof. dr hab. Jacek Wojciechowski, prof. tyt. nadzw., absolwent filologii polskiej WSP w Krakowie, Studium Podyplomowego Akademii Ekonomicznej w Krakowie, doktorat i habilitacja w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ, specjalista w zakresie czytelnictwa, marketingu i zarządzania, zajmuje się w ramach badań nad komunikacją społeczną czytelnictwem, bibliotekami i kulturą literacką. Jego opracowania z zakresu organizacji bibliotek i marketingu należą w Polsce do unikatowych publikacji przedmiotowych. Publikuje też w Rosji, Anglii, USA.

Publikacje (700, w tym tekstów naukowych 255), do ważniejszych należą: Czytelnictwo (5 wyd. – ostatnie 1999),

Podstawy pracy z czytelnikiem (1991, 1999), Marketing w bibliotece (1993), Organizacja i zarządzanie w bibliotece (1997, 1998), Bibliotekarstwo – kontynuacje i zmiany (1999).

Udział w gremiach:

UJ: Przewodniczący Rady IBIN UJ i członek Komisji Dydaktycznej IBIN UJ. Przewodniczący Stałej Komisji Rektorskiej ds. Zamówień Publicznych, członek Rady Wydziału ZiKS UJ,

Redakcje: członek Komitetu Redakcyjnego serii Nauka dla Wszystkich.

Inne: Dyrektor naukowej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, członek Rady Legislacyjnej przy Min. Kultury i Dziedzictwa Narodowego, członek Grupy Doradczej ds. Budowy Biblioteki PAT w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium magisterskie, Czytelnictwo, Zarządzanie i organizacja bibliotek, Marketing.

Dr hab. Wiesław Babik, adiunkt

e-mail: wbabik@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwent BIN UJ, doktorat i habilitacja w dziedzinie nauk humanistycznych w Uniwersytecie Warszawskim, Wydział Neofilologii, specjalista w zakresie informacji naukowej.

Prowadzi badania w zakresie nowoczesnych systemów informacyjno-wyszukiwawczych: podstawy lingwistyczne, analiza, projektowanie i ocena oraz nowe środki komunikowania w społeczeństwie informacyjnym. Publikuje też za granicą. Podejmuje próby rozwiązań klasyfikacyjnych nt. zbiorów kartograficznych w Polsce.

Publikacje (116), do ważniejszych należą: Knowledge representation about map collection for information retrieval in a libraries context, *LIBER Quarterly* (1999), Termin i jego status w systemie leksykalnym języka informacyjno-wyszukiwawczego, *Zagadnienia Informacji Naukowej* (1998), Generowanie języków informacyjno-wyszukiwawczych ze słowników terminologicznych (1996).

Udział w gremiach:

UJ: członek Rady Wydziału ZiKS UJ, Rady oraz Komisji Dydaktycznej IBIN UJ, Kierownik Studiów Zaocznych IBIN UJ.

Towarzystwa: członek International Society for Knowledge Organization oraz In-

ternational Organization for Unification of Terminological Neologisms, członek Zarządu Polskiego Komitetu Międzynarodowej Organizacji Unifikacji Neologizmów Terminologicznych – MOUNT, sekretarz Zarządu International Federation of Terminology Banks – IFTB.

Redakcje: członek Komitetu Redakcyjnego czasopisma – *NEOTERM. Światowa Terminologia Specjalistyczna* w dwóch wersjach polskiej oraz angielskiej: *NEOTERM World Specialized Terminology*.

Inne: drugi etat w Uniwersytecie Śląskim.

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium magisterskie, Analiza, projektowanie i efektywność systemów informacyjnych, Bazy danych, Języki informacyjno-wyszukiwawcze, Wykorzystanie mikrokomputera w bibliotece.

Dr Piotr Lechowski, adiunkt

e-mail: lechow@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwent socjologii UJ i Studium Podyplomowego BIN UJ, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ, specjalista w zakresie historii książki i bibliotek XX w. oraz czytelnictwa, autor pierwszej próby syntezy strat bibliotek krakowskich w czasie drugiej wojny światowej.

Prowadzi badania nad dziejami bibliotek krakowskich w okresie międzywojennym, podczas drugiej wojny światowej i w pierwszych latach PRL.

Publikacje (19), do ważniejszych należą: Biblioteki Krakowa w okresie okupacji niemieckiej 1939–1945 (1999),

Biblioteki szkolne i oświatowe Krakowa w okresie międzywojennym, *Notes Biblioteczny* (1999), Wznowienie działalności bibliotecznej instytucji pozaszkolnych w Krakowie po okresie okupacji niemieckiej (1939–1945) [w:] *Wszechświat zwany biblioteką czyli łańcuckie peregrynacje z Mistrzem* (1999).

Udział w gremiach:

UJ: sekretarz Rady IBIN UJ.

Towarzystwa: wiceprezes Oddziału Krakowskiego i członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego oraz członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Oddział w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Proseminarium, Czytelnictwo, Biblioteka i książka w komunikowaniu, Źródła informacji, Zadania biblioteki szkolnej, opiekun praktyk.

Mgr Marek Nahotko, st. wykładowca

e-mail: nahotko@biblos.pk.edu.pl

absolwent BIN UJ, specjalista w zakresie informacji naukowej.

Prowadzi badania w zakresie: bibliotecznych systemów komputerowych, kontroli jakości usług bibliotecznych.

Publikacje (8), do ważniejszych należą: *New technology as a reason for need of librarian permanent education: technical library experiences*, *Information Science* (1999), Katalog tradycyjny i OPAC – preferencje użytkowników [w:] *IV Seminarium Komputerowe systemy biblioteczne w szkołach wyższych regionu kujawsko-pomorskiego*. Bydgoszcz 17–18

czerwca 1999 (1999 współaut.), Współpraca bibliotek TINLIB-owych w zakresie wspólnego narzędzia wyszukiwawczego [w:] Materiały na Międzynarodową Konferencję nt.: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie automatyzacji. Kraków 16–19.11.1998 (1998), Wpływ implementacji systemu TINLIB na strukturę organizacyjną BGPK [w:] IV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej. Zakopane 2–5.09.1997 r. (1997).

Udział w gremiach:

Inne: Dyrektor Biblioteki Głównej Politechniki Krakowskiej.

Zajęcia dydaktyczne: Zbiory biblioteczne, Opracowanie rzeczowe dokumentów, Zintegrowane systemy biblioteczno-informacyjne.

ZAKŁAD INFORMACJI NAUKOWEJ

31-007 Kraków, ul. Gołębia 16; tel. 422-10-33, w. 1347, tel/fax: 422-90-22

Kierownik: dr hab. Wanda Pindłowa,

e-mail: ipindel@bilon.miks.uj.edu.pl

Zakład prowadzi badania w zakresie: systemów informacyjnych, automatyzacji bibliotek, biblioteki wirtualnej, teorii i filozofii informacji naukowej, czasopism elektronicznych, programów współpracy bibliotek w ramach Unii Europejskiej, szarej literatury.

Zakład prowadzi zajęcia dydaktyczne: Informacja naukowa w procesie komunikacji społecznej – m.in. Użytkownicy informacji, Informacja biznesowa, Teoria informacji, Filozofia informacji, Pakiety programów z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej, Języki informacyjne, SeminaRIA magisterskie i doktorskie.

Prof. dr hab. Wiesław Bieńkowski, prof. zw.

absolwent historii i socjologii UJ, doktorat i habilitacja w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ, wybitny polski bibliograf, biograf, twórca źródeł informacji naukowej, historyk kultury, dziejopis Krakowa Warmii i Mazur, współpracownik międzynarodowych publikacji: International Bibliography of Historical Sciences w Paryżu oraz Österreichisches Biographisches Lexicon w Wiedniu. Recenzent wielu prac na stopnie naukowe, grantów i wydawnictw.

[zob.] *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej prof. dr hab. W. Bieńkowskiego* (1995).

Publikacje (538), do ważniejszych należą: *Strażnicy dziejów miasta narodowej pamięci* (1997), *Ludzie, którzy umiłowali Kraków* (współautor i red. 1997), *Bibliografia historii polskiej* (1968–1999), *Krzysztof Celestyn Mrongowicz* (1964, 1983).

Udział w gremiach:

UJ: członek Rady Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, Instytutu Filologii Polskiej UJ oraz Instytutu BIN UJ.

Towarzystwa: w zarządzie Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego oraz Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Redakcje: członek komitetów redakcyjnych: *Rocznika Krakowskiego*, *Studiów Historycznych*, *Biuletynu Biblioteki Jagiellońskiej*, *Krakowskiego Rocznika Archiwalnego*.

Inne: członek korespondent Wydziału II Historyczno-Filozoficznego PAU oraz delegat Walnego Zgromadzenia PAU, członek Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie: Historycznej, Prasoznawczej (zastępca przewodniczącego) i Etnograficznej; członek Rady Naukowej Polskiego Słownika Biograficznego, przewodniczący Rady Naukowej Biblioteki PAN w Krakowie, członek Rady Naukowej Instytutu Historii PAN w Warszawie, członek Rady Naukowej Biblioteki Gdańskiej PAN,

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium doktoranckie, Naukoznawstwo, Książka i biblioteka w kulturze Krakowa, Źródła informacyjne.

Dr hab. Wanda Pindłowa, adiunkt

e-mail: ipindel@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka filologii polskiej UJ, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ oraz habilitacja w Uniwersytecie Wrocławskim, specjalista w zakresie informacji naukowej i jej roli w komunikacji społecznej. Autorka pierwszych w Polsce opracowań o użytkownikach informacji naukowej, systemach ekspertowych i multimedialnych, elektronicznych czasopismach. Publikuje w renomowanych wydawnictwach zagranicznych i polskich. Kierownik międzynarodowego tematu badań z Danią.

Prowadzi badania w zakresie: infrometrii, elektronicznego publikowania, „szarej literatury”, teorii informacji

naukowej, kształcenia użytkowników informacji naukowej.

Publikacje (122), do ważniejszych należą: *Grey Literature in Poland* [In:] *Grey Literature in World*, Amsterdam (1998), *Zastosowanie techniki w informacji naukowej* [w:] *Informacja naukowa w Polsce. Tradycja i współczesność* (Olsztyn 1998), *Electronic Future of Academic Libraries* (współaut. i red., 1997), *Infrometria w nauce o informacji* (1994).

W formie międzynarodowego wyróżnienia otrzymała grant HESP, pierwszy w Polsce dla Studium Podyplomowego Informacji Naukowej UJ.

Udział w gremiach:

UJ: zastępca dyrektora oraz kierownik Studium Podyplomowego Informacji Naukowej, w kadencji 1996–1999 – dyrektor IBIN UJ. Członek Rektorskiej Komisji ds. Międzynarodowych Programów Edukacyjnych oraz Stałej Komisji Rektorskiej ds. Hotelu Asystenckich i Spraw Mieszaniowych. Zasiada w Radzie Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ i Radzie Naukowej Studium Pedagogicznego UJ, Radzie IBIN, przewodnicząca Komisji Dydaktycznej IBIN UJ.

Towarzystwa: skarbnik Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie, członek zarządu Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej.

Redakcje: członek Kolegium Redakcyjnego czasopisma *Praktyka i Teoria Informatyki Naukowej i Technicznej*.

Inne: członek Komisji Egzaminacyjnej na Bibliotekarza i Dokumentalistę Dyplomowanego przy MEN, Rady Naukowej Biblioteki Jagiellońskiej, Rady Naukowej Wydawnictwa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Uczestniczy w Sekcji Komunikacji Naukowej przy Komitecie Naukoznawstwa PAN, członek Grupy Doradczej ds. budowy Biblioteki PAT w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium doktoranckie, Seminarium magisterskie, Dydaktyka informacji naukowej, Podstawy nauki o informacji naukowej, Biblioteki Unii Europejskiej.

Dr Maria Próchnicka, adiunkt

e-mail: maria@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka BIN UJ, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w Uniwersytecie Wrocławskim, specjalista w zakresie informacji naukowej, autorka ważnych opracowań o psychologicznych aspektach badań użytkowników.

Prowadzi badania w zakresie: projektowania systemów informacyjnych, zachowań użytkowników informacji, problematyki komunikowania się użytkownika informacji z maszyną cyfrową.

Publikacje (21), do ważniejszych należą: Interfejs użytkownika do systemów wyszukiwania informacji, *Zagadnienia*

Informacji Naukowej (1995 – wyd. 1996), Kontakt człowiek – maszyna (nowa sytuacja użytkowników informacji) [w:] III Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej Jastrzębie Zdrój 29.05–02.06.1995 (1996), Informacja a umysł (1991).

Udział w gremiach:

UJ: przedstawiciel młodszych pracowników IBIN w Radzie Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ oraz członek Komisji Dydaktycznej IBIN UJ, kierownik zaocznych studiów licencjackich IBIN UJ.

Zajęcia dydaktyczne: Proseminarium, Opis dokumentów, Przegląd źródeł informacji, Formaty opisu dokumentów, Informacja patentowa i normalizacyjna.

Mgr Krystyna Dziewańska, wykładowca

e-mail: dziewan@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka filologii polskiej UJ, specjalista w zakresie przekładów z języka angielskiego.

Prowadzi badania w zakresie: komunikacji werbalnej i niewerbalnej, teorii i praktyki przekładu.

Publikacje (2), do ważniejszych należą: Teaching through Content: Using Content Materials in the Teaching of a Second Language. Proceedings of the Second Regional Workshop on Teaching Strategies in Higher Education: The Role of Innovation (1998).

Udział w gremiach:

Towarzystwa: członek Krakowskiego Towarzystwa Popularyzowania Wiedzy o Komunikacji Językowej TERTIUM.

Zajęcia dydaktyczne: Teksty fachowe w języku angielskim.

Mgr Małgorzata Janiak, wykładowca

e-mail: atjaniak@kinga.cyf-kr.edu.pl

absolwentka BIN UJ, specjalista w zakresie informacji naukowej.

Prowadzi badania w zakresie: filozofia informacji naukowej w tym szczególnie: chaos a informacja naukowa, teoria informacji naukowej w Polsce, tworzenie baz danych, wyszukiwanie informacji w Internecie.

Publikacje (9), do ważniejszych należą: *Polonia Sacra – przeszłość i treść czasopisma, Polonia Sacra: czasopismo Wydziału Teologicznego* (1997), *Przewodnik po adresach internetowych ciąg dalszy, FIDES. Biul. Bibl. Kość.* 1996 (druk 1997), *Czym więc jest książka?... FIDES. Biul. Bibl. Kość.* 1996 (druk 1997), *Adresy Internet-u, FIDES. Biul. Bibl. Kość.* (1995), *Funkcje programu MAK: wyszukiwanie, drukowanie spisów bibliograficznych, FIDES. Biul. Bibl. Kość.* (1995).

Udział w gremiach:

UJ: sekretarz zebrań naukowych w IBIN UJ.

Towarzystwa: sekretarz Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES.

Inne: współpracownik Biblioteki PAT w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Bazy danych, Programy biblioteczne, Wykorzystanie komputera w bibliotece, Wyszukiwanie informacji w Internecie.

Dokumentalista dypl. mgr Władysław Szczęch, starszy wykładowca, e-mail: wszczech@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwent matematyki UJ, specjalista w zakresie informacji naukowej i komputeryzacji bibliotek.

Prowadzi badania w zakresie: programów do komputeryzacji prac biblioteczno-informacyjnych, komputerowych baz danych oraz ekspert w zakresie automatyzacji bibliotek.

Publikacje (29), do ważniejszych należą: *Wykorzystanie komputera w bibliotece* (1996 współaut.), *Mikrokomputer w bibliotece, Nr specj. Poradnik Bibliotekarza* (1990 współaut.), *Międzynarodowe programy, systemy i ośrodki*

informacji naukowo-technicznej, Informator-przewodnik (1984).

Udział w gremiach:

UJ: członek Komisji Dydaktycznej IBIN UJ, opiekun Koła Naukowego Bibliotekoznawców UJ.

Towarzystwa: członek Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie.

Inne: współpracownik Biblioteki PAT w Krakowie, członek Grupy Doradczej ds. Budowy Biblioteki PAT w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Matematyczne podstawy informacji, Logika, Budowa tezaurysów, Free-Net, Pakiety programów, Systemy informacyjne, Użytkowanie komputera, Źródła informacji, Projektowanie i efektywność systemów informacyjnych.

Mgr Sabina Cisek, instruktor

e-mail: isabina@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka BIN, filozofii UJ i School of Business w Belgii, specjalista w zakresie informacji naukowej, autorka pierwszych zajęć dydaktycznych z informacji biznesowej dla kierunku BIN w Polsce.

Prowadzi badania w zakresie: filozofii nauki o informacji oraz informacji biznesowej.

Publikacje (24), do ważniejszych należą: Internet jako źródło informacji biznesowej [w:] IV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej, *PTINT* (1998), *Paradygmaty w nauce o informacji*, *Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny*

WBP w Krakowie (1996), *Filozoficzne podstawy informacji naukowej* [w:] *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*, pod red. M. Kocójowej (1993).

Udział w gremiach:

UJ: członek Komisji Dydaktycznej IBIN UJ.

Towarzystwa: skarbnik Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej oraz członek Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Informacja biznesowa, Użytkownicy informacji, Dydaktyka informacji, Uczeń i nauczyciel w bibliotece szkolnej, Podstawy nauki o informacji.

ZAKŁAD KSIĄŻKI I JEJ FUNKCJI W KOMUNIKOWANIU SPOŁECZNYM

31-128 Kraków, ul. Karmelicka 34

(adres do korespondencji: ul. Gołębia 16, 31-007 Kraków)

tel. 422-10-33 w. 1323, 1347, tel/fax: 422-90-22

Kierownik: dr hab. Krystyna Bednarska-Ruszajowa

e-mail: iruszaj@bilon.miks.uj.edu.pl

Zakład prowadzi badania: komunikacja społeczna za pośrednictwem książki w okresie oświecenia, książka i biblioteka w utworach literackich, książka i czytelnictwo w programach ruchu ludowego.

Zakład prowadzi zajęcia dydaktyczne: Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej od XV do XVIII w., Źródła informacji, Literatura polska, SeminaRIA magisterskie.

Dr hab. Krystyna Bednarska-Ruszajowa, adiunkt

e-mail: iruszaj@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka filologii polskiej UJ, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ oraz habilitacja w Uniwersytecie Wrocławskim, specjalista w zakresie książki i biblioteki w procesie komunikacji społecznej, bibliografii, metodologii, autorka polskiej bibliografii bibliologicznej wydanej w Niemczech.

Prowadzi badania w zakresie: książka w procesie komunikacji społecznej, opisy bibliotek w polskich utworach literackich do 1939 r. (Grant ind. KBN 1999–2002).

Publikacje (58), do ważniejszych należą: Bücher und ihre Leser in Wilna am Anfang des 19. Jahrhunderts (1996), Das polnische Buchwesen. Bibliographische Einführung (1994), Od Homera do Jana Jakuba Rousseau. W kręgu lektur profesorów krakowskich okresu Oświecenia (1991).

Udział w gremiach:

UJ: kierownik Studium Podyplomowego Bibliotekoznawstwa IBIN UJ, zastępca dyrektora IBIN w latach 1996–1999, członek Rady Wydziału ZiKS, Rady IBIN UJ, Komisji Dydaktycznej IBIN UJ.

Towarzystwa: członek Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie, Polskiego Towarzystwa Czytelniczego, współzałożycielka Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym.

Redakcje: członek Komitetu Redakcyjnego Prac z Zarządzania i Komunikacji Społecznej Zeszyty Naukowe UJ.

Inne: członek Zespołu ds. Specjalności Humanistycznych przy MEN (1997–1999), Grupy Doradczej ds. Budowy Biblioteki PAT w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium magisterskie, Biblioteka i książka w komunikowaniu (do XVIII w.), Podstawy nauki o bibliotece i książce.

Dr hab. Alina Fitowa, adiunkt

e-mail: afitowa@bilon.miks.uj.edu.pl

doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w WSP Kraków oraz habilitacja w Instytucie Historii PAN w Warszawie, specjalista w zakresie źródeł informacji

Prowadzi badania w zakresie: źródeł informacji naukowej, historii ruchu ludowego oraz Armii Krajowej na terenie okręgu krakowskiego.

Publikacje (10), do ważniejszych należą: NKWD i polskie podziemie 1944–1945. Z „teczek specjalnych” Józefa Stalina. Przekł. z jęz. ros. (1998), Inspektorat AK Nowy Sącz i 1-go Pułku Strzelców Podhalańskich pod dowództwem

Adama Stabrawy „Borowego” w świetle dokumentów źródłowych, *Studia Historyczne* (1996). Inspektorat AK Nowy Sącz w świetle dokumentów źródłowych, *Rocznik Sądecki* (1996).

Udział w gremiach:

UJ: kierownik studiów doktoranckich i członek Rady na Wydziale Zarządzania

i Komunikacji Społecznej oraz Rady IBIN UJ, członek Stałej Senackiej Komisji Dydaktycznej UJ.

Towarzystwa: członek Stowarzyszenia Autorów Polskich, Oddział w Krakowie, Wiceprezes Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych, Oddział w Krakowie, Prezes Klubu Myśli Ludowej, Członek Komisji Historycznej PAN.

Redakcje: Redaktor serii Prace i Materiały Komisji Historycznej PAN.

Inne: Przewodnicząca Klubu Myśli Ludowej w Krakowie, biegły sądowy w procesach dot. zabójstw politycznych po drugiej wojnie światowej.

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium, Proseminarium, Przegląd źródeł informacyjnych.

Dr hab. Andrzej Linert, adiunkt

e-mail: linert@bilon.miks.uj.edu.pl

doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w Uniwersytecie Łódzkim oraz habilitacja w UJ, specjalista w zakresie literatury polskiej, historii teatru i źródeł informacyjnych.

Prowadzi badania w zakresie: bibliografii, biografistyki, życia kulturalnego zwłaszcza teatrów śląskich.

Publikacje (131), do ważniejszych należą: Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego 1949–1992 (1998) oraz red. pracy zbiorowej Andrzej Urmanowicz (1998).

Udział w gremiach:

UJ: członek Rady Wydziału ZiKS oraz Instytutu BIN UJ.

Towarzystwa: prezes Społecznego Towarzystwa Oświatowego oddział Tychy, członek Towarzystwa Historyczno-Literackiego PAN w Katowicach, Towarzystwa Kultury Teatralnej.

Zajęcia dydaktyczne: Literatura polska i powszechna.

ZAKŁAD METODOLOGII BIBLIOTEKOWNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ

31-007 Kraków, ul. Gołębia 16

tel. 422-10-33 w. 1323, 1347, 1420, 422-90-22; fax: 422-90-22

Kierownik: dr hab. Maria Kocójowa, e-mail: ikocoj@bilon.miks.uj.edu.pl

Zakład prowadzi badania w zakresie: rola metodologii w osiągnięciu celów strategicznych w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, znaczenie dla komunikacji społecznej instytucji wytwarzających i pośredniczących w obiegu książki, zarządzanie wiedzą, rola podręczników z historii w przemianach mentalności społeczeństwa polskiego, edytorstwo naukowe, elektroniczne publikowanie, sieci rozległe i strategie wyszukiwania, badania porównawcze edukacji z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, *distance education*, edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej. Organizuje od 1995 r. coroczne środowiskowe naukowe ogólnopolskie i międzynarodowe konferencje poświęcone przemianom w bibliotekoznawstwie i informacji naukowej na świecie.

Zakład prowadzi zajęcia dydaktyczne: Seminaria magisterskie i doktorskie, Metodologia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej, Zagadnienia księgarskie i wydawnicze, Źródła informacji, Opracowanie dokumentów, Biblioteka wirtualna, Sieci rozległe i Strategie wyszukiwania, Biblioteki digitalne.

Dr hab. Maria Kocójowa, adiunkt, prof. UJ 1994–1999

e-mail: ikocoj@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka BIN Uniwersytetu Warszawskiego, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w Uniwersytecie Warszawskim oraz habilitacja w Uniwersytecie Wrocławskim, ekspert międzynarodowy w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, recenzent prac na stopnie naukowe kraju i za granicą, publikuje w renomowanych wydawnictwach zagranicznych.

Prowadzi badania w zakresie: roli biblioteki, informacji naukowej i książki w komunikowaniu w XIX–XX w., metodologii bibliotekoznawstwa oraz nad strategią przekształceń

edukacji bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej dla społeczeństwa informacyjnego XXI wieku. Kierownik międzynarodowych tematów badawczych UJ w tym zakresie prowadzonych z USA, Litwą, Bułgarią i Węgrami.

Publikacje (181), do ważniejszych należą: Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej (1999), Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej (1998), The need of a Digital Library for LIS Research in Poland [In:] Digital Libraries: Interdisciplinary Concepts, Challenges and Opportunities, Zagreb (1999) – współaut., Development of LIS Education in Poland [In:] *Informacijos Mokslai*, Vilnius (1999), Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce (1997), Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context (1996), Rola bibliotek w rozwoju demokracji (1995), Przewodnik po zbiorach rękopisów w Wilnie (1993) i baza danych w Internecie (1998), History of Polish Libraries (1993), Pamiętkom ojczystym ocalonym z burzy dziejowej (1978).

Udział w gremiach:

UJ: dyrektor IBIN UJ (kadencja 1999–2002), członek Stałej Senackiej Komisji UJ ds. badań naukowych i aparatury, Rady Wydziału ZiKS i IBIN UJ oraz pełnomocnik Dziekana Wydziału ZiKS UJ ds. komputeryzacji, prodziekan Wydziału ZiKS i przewodnicząca Rady IBIN UJ w latach 1996–1999.

Towarzystwa: Prezes i założyciel Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie. Członek: Polskiego Towarzystwa Rapperswilskiego, Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej, Towarzystwa Przyjaciół Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego; American Library Association (USA), European Association of Library and Information Education (EUCLID), The School Library Association (UK).

Redakcje: redaktor naukowy dwóch serii Instytutu BIN UJ: Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (1990–1995, sześć tomów) oraz Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ (1995–2000, dziewięć

tomów); członek Komitetu Redakcyjnego Prac z Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Zeszyty Naukowe UJ, Komitetu Redakcyjnego czasopisma *Studia o Książce, Międzyuczelniane Zeszyty Szkół Wyższych*, Komitetu Redakcyjnego czasopisma *Knigotyra*, Litwa.

Inne: członek Rady Naukowej Biblioteki PAN w Warszawie, Rady Naukowej *Krakowskiego Rocznika Archiwalnego*, Grupy Doradczej ds. Budowy Biblioteki PAT w Krakowie. Uczestnictwo w Sekcji Komunikacji Naukowej przy Komitecie Naukoznawczym PAN.

Zajęcia dydaktyczne: Seminarium doktoranckie, magisterskie, Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, Książka i biblioteka w komunikowaniu, Metodologia badań nad biblioteką i książką.

Dr Anna Gruca, adiunkt, igruca@filon.filg.uj.edu.pl
absolwentka BIN UJ, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ, specjalista w zakresie bibliografii i roli książki w komunikowaniu.

Prowadzi badania w zakresie: historii ruchu wydawniczego w Krakowie na przełomie XIX i XX wieku.

Publikacje (26), do ważniejszych należą: współautor bieżącej Bibliografii historii polskiej, *Wszechświat zwany biblioteką czyli łańcuckie peregrynacje z Mistrzem* (red. i współaut. 1999), *Spółka Wydawnicza Polska (1890–1916)* wydawnictwo krakowskich konserwatystów (1993), *Księgozbiór Stanisława Wyspiańskiego*, Kraków (1991).

Udział w gremiach:

Towarzystwa: sekretarz Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie.

Inne: kierownik Zakładu Bibliografii Bieżącej PAN w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Proseminarium, Podstawy nauki o bibliotece i książce (warsztat), Biblioteka i książka w komunikowaniu, opiekun praktyk studenckich w IBIN UJ.

Dr Jerzy Ronikier, st. wykładowca

e-mail: ironik@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwent historii UJ, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w UJ, specjalista w zakresie roli książki i biblioteki w procesie komunikowania społecznego.

Prowadzi badania w zakresie: metodologii mentalności oraz źródeł do badań historycznych.

Publikacje (8), do ważniejszych należą: *Bitwy polskie* (współaut., 1999), *Historia mentalności a metodologia nauk historycznych* [w:] *Historyka. Studia metodologiczne* (1997), *Hetman Adam Sieniawski i jego regimentarze* (1992).

Udział w gremiach:

Towarzystwa: członek Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Stowarzyszenia Wspólnota Polska,

Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

Inne: Prezes Fundacji Społeczno-Kulturalnej „Remedium”, członek Zarządu Fundacji Promocji Kultury Miasta Krakowa.

Zajęcia dydaktyczne: Źródła informacji naukowej, Książka i biblioteka w komunikowaniu.

Mgr Remigiusz Sapa, wykładowca,

e-mail: ujsapa@if.uj.edu.pl

absolwent historii UJ i Studium Podyplomowego Informacji Naukowej BIN UJ, specjalista w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Prowadzi badania w zakresie: środowiska informacyjnego Internetu, bibliotecznych systemów komputerowych, strategii wyszukiwania informacji.

Publikacje (15), do ważniejszych należą: Kształcenie bibliotekarzy w świetle konferencji generalnej LIBER [w:] Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej, pod red. M. Kocójowej (1998), Zachowania informacyjne użytkownika OPAC w Bibliotece Jagiellońskiej [w:] *Zagadnienia Informacji Naukowej* (1997) oraz liczne tłumaczenia tekstów profesjonalnych na język angielski.

Zajęcia dydaktyczne: Wyszukiwanie informacji w Internecie, rekonwersja katalogów, Strony WWW, Zarządzanie informacją w bibliotecznych systemach informacyjnych.

Mgr Małgorzata Jaskowska, asystent

e-mail: jaskowska@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka BIN UJ, specjalista w zakresie bibliograficznych baz danych oraz współczesnego rynku książki naukowej.

Prowadzi badania w zakresie: form promocji książki naukowej, współczesnych źródeł informacji bibliograficznej, baz danych.

Publikacje (9), do ważniejszych należą: Formy promocji krakowskiej książki naukowej w Internecie [w:] *Akad. Przew. Bibl.* (1998), Biblioteka wirtualna. Bazy danych [w:] Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej, pod red. M. Kocójowej (1998), Bibliograficzne bazy danych w sieci Internet (publikacja elektroniczna):

http://www.miks.uj.edu.pl/ibin/vb/bazy__int.html.

Udział w gremiach:

Towarzystwa: członek Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, Oddział w Krakowie.

Zajęcia dydaktyczne: Przegląd źródeł informacji, Obieg dokumentów i archiwizacja, Źródła informacji naukowej z zakresu ochrony środowiska.

Mgr Małgorzata Stanula-Boroń, asystent

e-mail: gosia@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwentka BIN i filozofii UJ, specjalista w zakresie opisów dokumentów.

Prowadzi badania w zakresie: filozoficznych aspektów informacji naukowej oraz baz danych.

Publikacje (5), do ważniejszych należą: Polskie Normy w zakresie opisu bibliograficznego dokumentów. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* (1998), Baza danych BD-TKCH o Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie (1980–1991). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* (1997), Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Polsce (1975–1993), *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.*,

cz. 1–2 (1996).

Zajęcia dydaktyczne: Opis dokumentów, Źródła informacji z ochrony zdrowia.

Mgr Krzysztof Jaśko, instruktor

e-mail: krzys@bilon.miks.uj.edu.pl

absolwent BIN UJ, specjalista w zakresie współczesnego księgarstwa polskiego, biblioteki wirtualnej IBIN i sieciowych bibliotek elektronicznych.

Prowadzi badania w zakresie: bibliotek wirtualnych, wydawnictw drugiego obiegu w PRL.

Publikacje (6), do ważniejszych należą: Biblioteka wirtualna w IBIN UJ [w:] Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej, pod red. M. Kocójowej (1998).

Udział w gremiach:

UJ: sekretarz Komisji Dydaktycznej IBIN UJ.

Zajęcia dydaktyczne: Zagadnienia księgarskie, Użytkowanie komputera, Biblioteka szkolna jako mediateka, Opis wydawnictw ciągłych.

Oprac. Maria Kocójowa

KALENDARIUM (1974–2000)

THE MOST IMPORTANT EVENTS IN THE HISTORY OF THE LIS
INSTITUTE OF JU (1974–2000)

1973

Wydarzenia ogólne: 13 X – Uchwała Sejmu w sprawie systemu edukacji narodowej; Raport o stanie oświaty; Raport o stanie bibliotek w Polsce – rozdział: Kadry biblioteczne i system kształcenia (oprac. Państwowa Rada Biblioteczna: 26 specjalistów, m.in. wniosek, że istnieje potrzeba zatrudnienia 400 absolwentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (dalej BIN) rocznie, a istniejące uczelnie mogą wykształcić jedynie 180); XII – powstanie Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego w zakresie BIN w Ministerstwie NSzWiT, oprac. m.in. planu 1974–1975 ogólnopolskiego programu kształcenia na poziomie studiów wyższych BIN.

UJ: 22 III 1973 r. Uchwała Rady Instytutu Filologii Polskiej UJ za dyrektury prof. H. Markiewicza o wystąpieniu do Ministerstwa NSzWiT o utworzenie studiów BIN w oparciu o program opracowany przez dyrektorów BJ – J. Baumgarta i S. Grzeszczuka w 1972 r. Wcześniej w UJ: od 1811–1868 r. wykłady bibliografii; w okresie II Rzeczypospolitej możliwość prywatnej docentury z bibliografii; w latach 1949–1951 specjalizacja bibliotekarska dla studentów Wydziałów Filologicznego i Filozoficzno-Historycznego; 1 X 1970–27 VI 1975 Międzywydziałowe Studium Bibliotekoznawstwa UJ (powołane przez Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego 21 XI 1969, zlikwidowane zarządzeniem Rektora UJ 27 VI 1974).

1974

Wydarzenia ogólne: Publikacja Raportu o stanie bibliotek polskich. Warszawa: BN 1974.

UJ: 10.05. 1974 r. – powołanie Zakładu BIN w Instytucie Filologii Polskiej UJ.

ZBIN: Siedziba: al. Mickiewicza 22 (w budynku Biblioteki Jagiellońskiej).

Pracownicy: Kierownik ZBIN UJ 1974–1994 prof. dr hab. S. Grzeszczuk z Instytutu Filologii Polskiej UJ (wicedyrektor BJ 1967–1974 r., dyrektor BJ 1978–1981); pierwszy adiunkt – przeniesiona z Muzeum Narodowego w Krakowie – M. Kocójowa (1 XI 1974 – nadal). Wykładowca z BJ – dyrektor BJ – J. Baumgart (1974–1978). Oddelegowani pracownicy z Biblioteki Jagiellońskiej: K. Bednarska-Ruszajowa (1 XI 1974 – nadal) oraz po 1/3 etatu w roku akad. 1974/1975: M. Stolzman (cały etat 1975–1986), T. Smolarczyk (1974–1975, później prace zlecone) oraz J. Pirożyński (1974–1975, cały etat 1993–1996).

Działalność naukowa w zakresie: bibliografii, historii książki i kultury.

Studia: Program własny UJ – 4-letnie studia magisterskie oprac. S. Grzeszczuk i J. Baumgart. Pierwsza rekrutacja rok akad. 1974/1975, limit studia dzienne – 60 (część historyków), zaoczne – 60 (podwyższona do 69 studentów ze względu na dużą liczbę zgłoszeń).

1975

Wydarzenia ogólne: 30 I – zatwierdzenie po długiej dyskusji przez Zespół Dydaktyczno-Wychowawczy Ministerstwa NSzWiT – dwóch wersji programów studiów BIN w Polsce: humanistyczno-społecznej oraz matematyczno-społecznej. Skasowanie obligatoryjności zajęć ideologicznych, zlikwidowanie lektoratów z j. obcych na studiach zaocznych, wprowadzenie możliwości zwolnień z praktyk dla studentów pracujących w bibliotekach.

UJ ZBIN:

Nowi pracownicy: Dyrektor Biblioteki PAN w Krakowie Z. Jabłoński (1975–1984), kierownik Pracowni Informacji Naukowej PAN w Krakowie W. Bieńkowski (1 X 1975–1999); pierwszy stażysta asystent – rusycysta J. Hławiczka (1975–1976). Ustalenie profilu księgozbioru Zakładu BIN i opieka merytoryczna – M. Kocójowa, wspólnie z kierownikiem biblioteki Instytutu Filologii Polskiej dr R. Jaskułą oraz z BJ L. Tabeau i H. Wagnerową, odpowiedzialnymi za biblioteki zakładowe UJ. Opiekę nad księgozbiorem wieloegzemplarzowym dla studentów obejmuje społecznie studentka A. Rewera (do 1977 r.).

Studia: Pierwszy zagraniczny wykład dla studentów – prof. L. Władimirow, b. Dyrektor Biblioteki ONZ w Nowym Yorku, pracownik Uniwersytetu w Wilnie. Obniżenie przez Ministerstwo NSzWiT limitów przyjęć na studia BIN w UJ do 40 studentów stacjonarnych (akcja ogólnopolska) i 67 zaocznych, wprowadzenie trybu nauki w sesjach trzydniowych raz na miesiąc.

1976

UJ: 1 X – Decyzja Kolegium Rektorskiego UJ przyznająca przekazany do remontu budynek przy ul. Gołębiej 16 oraz konsultacje planów adaptacji budynku dla potrzeb ZBIN IFP UJ. 1 X 1976–1986.

ZBIN UJ:

Pracownicy: Powołanie kierownika Studium Zaocznego BIN – M. Stolzman (1976–1979, 1985–1986), nowi pracownicy: W. Pindłowa (wcześniej prace zlecone,

etat od 1 X 1976 – nadal), obsada sekretariatu – M. Pawłowska (1976–1983). Staż w IBIN UW – J. Hławiczka (1–31III 1976). Nagroda Wyd. Kultury i Sztuki m. Krakowa dla W. Bieńkowskiego.

Działalność naukowa: Staż w ZBIN UJ – T. Frączyk z Muzeum Narodowego w Krakowie.

Studia: Opracowanie specjalizacji dla studiów dziennych i zaocznych: Historia książki (M. Stolzman), Informacja naukowa (W. Pindłowa), Bibliotekarstwo (M. Kocójowa). Decyzja władz UJ o wprowadzeniu od 1977/1978 tzw. matematycznej wersji ogólnopolskiego programu dla studiów dziennych, przygotowanej przez Uniwersytet Warszawski, dającej duże możliwości indywidualizacji programów i unowocześnienia na wzór programów europejskich. Wersja matematyczna programów zaszokowała profesjonalne środowisko i została wprowadzona eksperymentalnie tylko przez trzy uczelnie (UW, UJ oraz UAM) na 15 uczelniach w Polsce, prowadzących wówczas kierunek BIN. Obniżenie limitów do 30 studentów dziennych oraz 60 studentów zaocznych.

1977

ZBIN UJ: 5–6 I wizytacja Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego MNSzWiT w składzie: H. Więckowska (przewodnicząca), J. Kołodziejska (BN IKiCz), S. Kubiak (dyr. IBIN Poznań) i J. Wojnarowska (Ministerstwo NSzWiT), zalecenie o konieczności powiększenia kadry ZBIN UJ.

Nowi pracownicy: Z. Siatkowski (1977–1999) z IFP UJ; zastępca, następnie dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie – J. Wojciechowski (1 X 1977 – nadal), A. Stabryła z Akademii Ekonomicznej w Krakowie (1977–1978 półetat, potem zleczone) oraz stażyści studenci: polonistyki – J. Gruchała (1977–1994), matematyki – B. Różański (1977).

Działalność naukowa: Staż w IB UW r odbyła K. Bednarska-Ruszajowa (15 X–15 XII 1977). Zapoczątkownie konsultacji i wykładów gości z UK (Derek Austin z British Library).

Studia: 25 II – decyzja władz UJ o wprowadzeniu humanistycznej wersji programu dla studiów zaocznych od 1978/1979, ze względu na bliższy standard bibliotek w Polsce, w których pracują studenci zaocznicy. Od tego czasu UJ jako jedyna uczelnia w Polsce prowadziła równoległe dwa profile studiów: matematyczny dla studiów dziennych oraz humanistyczny dla studiów zaocznych. Zapoczątkowanie roku przygotowawczego na studiach zaocznych (zlecenie Komendy Wojewódzkiej MO). Powstanie studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców z trzema sekcjami: historii książki (przewodnicząca B. Szornel, opiekun naukowy M. Stolzman), informacji (przewodnicząca M. Kowalec, opiekun naukowy W. Pindłowa), bibliotekoznawstwa na studiach zaocznych (przewodnicząca A. Słomczyńska, opiekun naukowy M. Kocójowa). Śmierć w wypadku ulicznym studentki BIN UJ M. Nowak – dobrze zapowiadającej się poetki. Bal – półmetek studenci dzienni w Pałacu pod Baranami. Pierwsze studia indywidualne (M. Kowalec). Eksperyment: najlepsi studenci IV roku prowadzą zajęcia dydaktyczne pod opieką nauczycieli akademickich: B. Kamińska, A. Gruca, Z. Czarnocki oraz S. Neugebauer. Limit 30 studentów dziennych oraz 63 zaocznych. Opiekę nad księgozbiorem wieloegemplarzowym przejmuje studentka M. Błasiak.

1978

Wydarzenia ogólne: Program rozwoju bibliotek do 1990 r., Warszawa: BN.

UJ: 1 X – powołanie S. Grzeszczuka na dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej (1978–1981).

ZBIN UJ: Porozumienie z MBP w Krakowie w sprawie współpracy.

Nowi pracownicy: W. Szczęch (1 X 1978 – nadal), M. Górecka (1978–1986), H. Czubała (1978–1989), B. Kamińska – pierwsza stażystka – asystent, absolwentka studiów BIN UJ (1978–1988). Nagroda im. H. Radlińskiej Ministra KiSz. dla Z. Jabłońskiego; nagroda Sekretarza PAN – W. Bieńkowski. M. Kocójowa – wyróżnienie „Echa Krakowa” za najlepszą książkę roku 1978 o Krakowie.

Działalność naukowa i wykłady w Wilnie: S. Grzeszczuk, M. Stolzman. W Zakładzie BIN UJ sprecyzowanie trzech kierunków badań naukowych (rozważania na tle rozwoju życia umysłowego) 1. Treści księgoznawcze XIX w. czasopism, 2. Dzieje i funkcja książki w okresie staropolskim, 3. Potrzeby użytkowników i międzynarodowe systemy informacyjne.

Publikacje: W latach 1974–1978 (zakończenie pierwszego cyklu studiów magisterskich) pracownicy ZBIN UJ wydali 6 książek, 104 artykuły i rozprawy, 27 recenzji, 29 życiorysów do PSB, 25 do Österreichisches Biographisches Lexikon, 6 prac edytorskich oraz 19 redakcyjnych. Do druku oddano 85 opracowań.

Studia: Gościnne wykłady w ZIBIN UJ: A. Sitarska, IBIN UW i K. Migoń IB UW. Organizacja dwóch sesji naukowych studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców UJ (studia zaoczne): „Z problemów obiegu książki w Krakowie po drugiej wojnie światowej” (Polańczyk – opieka naukowa M. Kocójowa) i „Książka i biblioteka. Przeszłość i terażniejszość” (Tomaszów Mazowiecki – opieka naukowa M. Stolzman). Nagroda na ogólnopolskiej konferencji KNB dla studentek BIN UJ – M. Kowalec i M. Lebicy.

Pierwsze egzaminy magisterskie 4-letnich studiów BIN UJ: 14 VI – D. Radziszewska studia zaoczne (opiekun pracy M. Stolzman); 28 VI – L. Sucholewski studia dzienne (opiekun pracy W. Pindlowa); 16 XII – uroczyste wręczenie dyplomów magisterskich 25 absolwentom w auli Collegium Maius UJ. Sześć wyróżnień (dyplomy Ministerstwa Kultury i Sztuki) dla studentów zaocznych otrzymały: A. Grefkowicz, B. Lewińska, A. Ogórek, B. Strzelecka, D. Radziszewska (opiekun M. Stolzman) oraz J. Kubiak (opiekun M. Kocójowa). Nagroda SBP za pracę magisterską dla A. Winczewskiej (opiekun M. Stolzman). Opiekę merytoryczną nad księgozbiorem Zakładu BIN UJ przejmuje B. Kamińska, Limit studiów dziennych 30 osób; obniżenie limitu dla studiów zaocznych do 30 osób.

1979

ZBIN UJ:

Pracownicy: Pierwszy doktorat pracownika ZBIN – J. Wojciechowskiego „Społeczne funkcje powieści” (promotor S. Grzeszczuk). P.o. kierownictwo ZBIN UJ – M. Stolzman (1979–1981). Powołanie na kierownika Studium Zaocznego BIN – M. Kocójowej (1979–1984, 1991). Opiekun praktyk studenckich W. Szczęch (1979–1986) oraz opiekun KNB (1979 – nadal).

Działalność naukowa; Organizacja ogólnopolskiej metodycznej konferencji BIN w Osieczanach 4–8 XI (org. M. Stolzman i Z. Siatkowski). Indywidual-

na Nagroda Ministra oraz Indywidualna Nagroda Prezydenta M. Krakowa – M. Kocójowa.

Studia: Nagroda Sekretarza Naukowego PAN Wydział Nauk Społecznych dla studentki M. Kowalec. Sesja popularnonaukowa pierwszych absolwentów BIN UJ w Płocku zorganizowana przez Bożenę Strzelecką.

1980

ZBIN UJ: Przedłużenie studiów dziennych i zaocznych do 5 lat.

Pracownicy: Doktorat K. Bednarska-Ruszajowa „Książka, literatura, czytelnictwo na łamach *Monitora* 1765–1785” (promotor S. Grzeszczuk). Nowy pracownik: M. Kowalec – zam. Próchnicka (1 X 1980 – nadal), w sekretariacie – J. Chyra (1980–1983).

Działalność naukowa: Nawiązanie współpracy z Aberystwyth w Walii (wieloletnia umowa bezpośrednia UJ).

Studia: Pierwszy skrypt ZBIN „Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej” (oprac. K. Bednarska-Ruszajowa, M. Kocójowa, W. Pindłowa, skrypt UJ nr 337. Wydanie pierwszego Informatora o studiach zaocznych BIN UJ (oprac. M. Kocójowa) skrypt nr 348 i Dodatek. Zapoczątkowanie wydawnictwa poradników dla studiów zaocznych: „Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu Informacja naukowa” (oprac. W. Pindłowa), skrypt UJ nr 376.

1981

ZBIN UJ:

Pracownicy: 24 IV – tytuł profesora nadzwyczajnego dla W. Bieńkowskiego.

Studia: Otwarcie Studium Podyplomowego Bibliotekoznawstwa UJ (kierownik K. Bednarska-Ruszajowa); skrypty: „Poradnik do nauki przedmiotu „Metodyka i organizacja czytelnictwa”, aut.: J. Wojciechowski, skrypt UJ nr 383); Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu „Proseminarium bibliotekoznawstwa i informacji naukowej”, aut. K. Bednarska-Ruszajowa, M. Kocójowa, skrypt UJ nr 400. Nagroda Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek dla studenta J. Ławrowskiego za pracę magisterską (opiekun M. Kocójowa).

1982

ZBIN UJ:

Pracownicy: Doktorat W. Pindłowa „Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej w świetle nauki o informacji naukowej (informatologii) i pedagogiki” (promotor M. Dembowska).

Działalność naukowa: Projekt koncepcji wydawniczej 2 wydania Encyklopedii wiedzy o książce, oprac. M. Kocójowa i K. Bednarska-Ruszajowa, problem węzłowy 11.1 (współpraca z IB Wr.).

Studia: Drugie wydanie „Podstaw bibliotekoznawstwa i informacji naukowej”, aut. K. Bednarska-Ruszajowa, M. Kocójowa, W. Pindłowa, skrypt UJ nr 435.

1983

ZBIN UJ:

Pracownicy: Nagroda Ministra NSzWiT zespołowa: K. Bednarska-Ruszajowa, M. Kocójowa, W. Pindłowa „za osiągnięcia w dziedzinie wyróżniających się

podręczników dla studentów”. Nowa obsada sekretariatu: H. Majchrowska (1983–1985) i A. Krupa (1983–1987).

Działalność naukowa: Współpraca z Uniwersytetem w Sofii w sferze bibliotekoznawstwa (umowa bezpośrednia UJ) oraz nawiązanie współpracy z Niemcami (m.in. konferencje coroczne w Essen, uczestnictwo 1–3 osób z ZBIN UJ do 1997 r.). Staż M. Kowalec w Bochum.

Studia: Poradnik do nauki przedmiotu „Metodyka i organizacja czytelnictwa” wyd. 2 (autor: J. Wojciechowski) skrypt UJ nr 447; „Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu <Wstęp do badań historycznych dla bibliotekoznawców>” (aut. A. Pankowicz), skrypt UJ nr 459. Poradnik do nauki przedmiotu: Banki danych (aut. Zygmunt Ryznar) skrypt nr 440. M. Kocójowa – wykłady w katedrze BIN w Pradze. Zapoczątkowanie przez W. Pindlową wyjazdów na międzynarodowe konferencje do Essen nt. automatyzacji bibliotek (do 1997 r. 1–3 osób rocznie).

1984

ZBIN UJ:

Pracownicy: 1 IV – tytuł profesora zwyczajnego S. Grzeszczuk. 8 VI kolokwium habilitacyjne M. Stolzman na podstawie opracowania „<Nigdy od ciebie miasto>. Dzieje kultury wileńskiej lat międzypowstańowych (1832–1863)”. habilitacja zatwierdzona 1985, książka wyd. pośmiertnie 1987. Nagroda „Warmii i Mazur” – W. Bieńkowski.

Straty: 7 X – śmierć prof. dra Z. Jabłońskiego.

Działalność naukowa: Modyfikacja programu badawczego w Zakładzie BIN. Sprecyzowanie współpracy z Sofią do 1990 r.: temat nr 2 UJ Rozwój myśli naukowej z informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (Opiekun z UJ M. Kocójowa). Organizacja konferencji „Problematyka źródłoznawcza w bibliologii”, Bartkowa 21–24 XI, org.: M. Stolzman, S. Grzeszczuk.

Studia: Początek prowadzenia dwóch równoległych studiów podyplomowych: Bibliotekoznawstwa (kontynuacja – kierownik K. Bednarska-Ruszajowa) oraz nowego z Informacji Naukowej (kierownik W. Pindlowa).

1985

ZBIN UJ:

Pracownicy: Nagroda Prezydenta Miasta Krakowa – J. Wojciechowski oraz Z. Siatkowski. Nagroda zespołowa I stopnia „Polityki” – W. Bieńkowski. Kierownik Studium Podyplomowego IN – M. Kowalec (1985–1987). Powołanie ponowne na kierownika Studium Zaocznego M. Stolzman (1985–1986). Luty-czerwiec W. Pindlowa pracuje w Alliance College USA. Staż w Wolfenbüttel – J. Gruchała.

Prace naukowe: Publikacja pierwszej pracy zbiorowej pracowników ZBIN UJ pod red. Z. Jabłońskiego „Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych” (artykuły dziewięciu pracowników ZBIN UJ).

Studia: Pierwsze wydanie skryptu J. Wojciechowskiego „Czytelnictwo”, skrypt UJ nr 500 (do 1999 r. wznawiany 5-krotnie). Praktyki studentów w Essen, Niemcy.

1986

ZBIN UJ:

Pracownicy: Nagroda Funduszu Literatury – J. Wojciechowski. 1 III Doktorat J. Gruchały „Aratus” J. Kochanowskiego z 1579 r. – warsztat filologiczny poety” (promotor S. Grzeszczuk) i powołanie na kierownika Studium Zaocznego BIN 1986–1990, 1992–1996. W. Pindłowa pracuje w Chinach. Nowi pracownicy: J. Ronikier (1 XI 1986 – nadal) – opiekun praktyk studentów (1986–1991); sekretariat – I. Ćwikilewicz (1 II 1986–20 X 1988, laboratorium komputerowe: 2 X 1989 – nadal).

Straty: 25 XI – śmierć doc. dr hab. M. Stolzman.

Działalność naukowa: K. Bednarska-Ruszajowa Londyn, UK.

Studia: Praktyki studentów w Essen, Niemcy.

1987

ZBIN UJ:

Nowe pomieszczenia: Czerwiec – przenosiny na ul. Gołębią nr 16 do wyremontowanego przez Opole zabytkowego budynku: pierwszy przeprowadzony tutaj egzamin magisterski – W. Aleksandrowicz (opiekun pracy M. Kocójowa, recenzent W. Bieńkowski).

Pracownicy: Pierwszy doktorat absolwentki BIN UJ – A. Grucy. „Spółka Wydawnicza Polska (1890–1916) i jej rola w życiu umysłowym Krakowa” (promotor: W. Bieńkowski). Nagroda indywidualna I stopnia im. J. Kochanowskiego – W. Bieńkowski.

Studia: Seminarium polsko-angielskie nt. nowoczesnego bibliotekarstwa w Anglii, sponsorowane i prowadzone przez British Council.

1988

UJ: R. Drury z British Council wyróżniony odznaką „Zasłużony dla Uniwersytetu Jagiellońskiego” m.in. na wniosek Katedry BIN.

ZBIN UJ:

Pracownicy: Odznaka zasłużony pracownik informacji naukowo-technicznej: M. Kocójowa i W. Pindłowa. W. Pindłowa kierownik SPIN. Nowi pracownicy: Piotr Lechowski (1 XI 1988 – nadal), Ewa Skorupa (1988–1996).

Studia: Seminarium polsko-angielskie nt. nowoczesnego bibliotekarstwa w Anglii, sponsorowane i prowadzone przez British Council (nowy program).

Nagrody za prace magisterskie Centrum INTE w Warszawie dla Doroty Rybak i Barbary Figury – opiekun M. Kocójowa oraz dla Jolanty Jędralskiej (nagroda) i Barbary Siczki (wyróżnienie) – opiekun W. Pindłowa.

1989

Wydarzenia ogólne: Nowe prawo o stowarzyszeniach. Założenie Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego w Warszawie.

ZBIN UJ:

Pracownicy: Doktorat M. Kowalec „Zależność potrzeb informacyjnych twórców techniki od typu intelektu i fazy procesu myślenia” (promotor Cz. Nosal). Nowi pracownicy: S. Arcisz (zam. Cisek) (1 X 1989 – nadal).

Działalność naukowa: Nagroda zespołowa Ministra: S. Grzeszczuk i J. Gruchała.

Studia: Indywidualizacja programu studiów BIN UJ: dodanie opcji, specjalizacja rozliczana na punkty (prekursorska inicjatywa UJ w skali ogólnopolskiej). Wyd. 2 J. Wojciechowskiego „Czytelnictwo”, skrypt UJ nr 596. Praktyka studentów w Wilnie pod opieką W. Pindlowej, M. Kocójowej (Kronika opracowana przez studentów opublikowana w 1993 r., współred. E. Józwiak).

1990

Wydarzenia ogólne: Założenie z inicjatywy ZBIN UJ Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego.

ZBIN UJ:

Pracownicy: Habilitacje: M. Kocójowa na podstawie książki „Krakowski świat książki doby autonomii galicyjskiej” oraz J. Wojciechowski na podstawie książki „Powieść historyczna w świadomości potocznej”. Nagroda Ministra indywidualna – J. Gruchała.

Działalność naukowa: Współpraca w Sheffield, UK, stażystka z CHIN Tian Jin (opiekun K. Bednarska-Ruszajowa).

Publikacje zbiorowe: Tom w Zeszytach Naukowych UJ, Prace Historycznoliterackie dedykowany międzynarodowym partnerom ZBIN UJ: „Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej” pod red. M. Kocójowej (we wstępie dzieje współpracy zagranicznej, z artykułami współpracowników z Bułgarii, Litwy i British Council).

1991

ZBIN UJ: Pierwsze z cyklu kontynuowanych corocznie „Spotkanie opłatkowe” bibliotekarzy krakowskich, organizowane wspólnie z PTB i Biblioteką PAT w Krakowie w styczniu z udziałem 200–300 osób.

Pracownicy: Habilitacja: K. Bednarska-Ruszajowa na podstawie książki „Od Homera do Jana Jakuba Rousseau. W kręgu lektury profesorów krakowskich okresu Oświecenia”. Nagroda Ministra indywidualna – W. Pindłowa. Nowy pracownik – Anna Gruca (1 X 1991 – nadal). Staż w Londynie – J. Gruchała.

Działalność naukowa: Tematy współpracy naukowej z Wilnem (wymiana bezpośrednia UJ 1991 – nadal): 1. Litewsko-polskie związki w sferze księgoznawstwa oraz 2. wspólnie z Wydz. Hist. UJ Dzieje kultury Wilna i Krakowa (kier. M. Kocójowa). Wykłady i badania w Uniwersytecie w Wilnie – K. Bednarska-Ruszajowa i W. Bieńkowski. Wyjazd studyjny M. Kocójowej do ośrodków kształcenia w UK. Nawiązanie współpracy z Uniwersytetem Grenoble III – M. Próchnicka (do 1990 r. pod nazwiskiem Kowalec).

Publikacje zbiorowe: „Kultura książki w Krakowie” (CBBP 08.05 – temat 2.00.02.12) oraz „Książka polska w okresie zaborów”, oba tomy pod red. M. Kocójowej (nagroda Rektora UJ).

Studia: Wykłady M. Kocójowa w Katedrze BIN w Wilnie.

1992

UJ: Uchwała Senatu – podniesienie Zakładu BIN do rangi samodzielnej Katedry BIN w Instytucie Filologii Polskiej (za dyrektury prof. Jana Błońskiego).

Wprowadzenie od 1992/1993 formy studiów płatnych zaocznych, wieczorowych i podyplomowych.

KBIN UJ:

Pracownicy: Stanowisko profesora zwyczajnego – W. Bieńkowski, S. Grzeszczuk – urlop naukowy, kierownictwo KBIN – M. Kocójowa. 17 osób na etatach oraz ok. 30 zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia (specjaliści z bibliotek i ośrodków IN). S. Arcisz kończy w Belgii Limburg Business School, Intensive programme in Business Management. Sekretariat: Grażyna Mikota (1992 – nadal).

Działalność naukowa: Nowe grupy problemowe: 1. Książka, biblioteka, informacja naukowa w procesach komunikacji społecznej ze szczególnym uwzględnieniem Krakowa; 2. Problematyka teorii i metodologii oraz dydaktyki w nauce o książce, bibliotece i informacji naukowej, 3. Studia źródłowo-metodologiczne z zakresu bibliologii, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

K. Bednarska-Ruszajowa staże: Niemcy: Bremma (1 miesiąc) oraz Getynga (1 miesiąc).

Publikacje KBIN UJ: Katedra BIN. Działalność naukowa i dydaktyczna (aut. M. Kocójowa, W. Pindłowa) oraz w j. ang. Department of LIS JU (aut. jw.).

Studia: Otwarcie seminarium doktoranckiego przez W. Bieńkowskiego. Cykl wykładów „Business information” Michael Lowe, UK. Wyd. 3 J. Wojciechowskiego „Czytelnictwo”, skrypt UJ nr 664. J. Wojciechowski – opiekun praktyk studenckich KBIN UJ. Staż studentki M. Rząsy w Aberystwyth UK. Wprowadzenie płatnych studiów zaocznych i podyplomowych.

1993

KBIN UJ:

Nowi pracownicy: J. Pirożyński (1 X 1993–30 VI 1996).

Działalność naukowa: Wyjazd studyjny semestralny do Buffalo State University, USA: I–VI S. Arcisz (temat: informacja biznesowa) oraz IX–XII M. Kocójowa (temat: rozprzestrzenianie demokracji przez biblioteki). Grenoble – M. Próchnicka (temat: Zastosowanie nowoczesnej techniki w procesie dydaktycznym). Nawiązanie stałej współpracy w ramach umowy bezpośredniej UJ z Institute of Information and Library Studies SUNY Buffalo, USA oraz Sheffield University UK (przez BC). K. Bednarska-Ruszajowa badania w Bochum. Nawiązanie współpracy z Univerzita Komenskeho w Bratysławie (W. Pindłowa). Stażysta z Wilna A. Paciavicius (opiekun W. Bieńkowski). Wydanie przez J. Wojciechowskiego pierwszej w Polsce książki nt. Marketing w bibliotece.

Prace zbiorowe: Zapoczątkowanie własnej serii wydawniczej KBIN w Zeszytach Naukowych UJ pt. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej pod red. M. Kocójowej opracowaniem zbiorowym: Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (z. 1/3) z udziałem autorów zagranicznych, zwłaszcza stałych partnerów z Litwy i USA. Do 1999 r. wydano 5 tomów. Publikacja we współpracy z partnerami z Wilna „Przewodnika po zbiorach rękopisów w Wilnie” (w j. pol. i litewskim).

Studia: Studentki z Czech w KBIN. Pierwsze w UJ seminarium z marketingu i reklamy zorganizowane przez World Federation of Advertisers (dyplomy

ukończenia dla studentów), powtórzone w 1994 r. (opiekun M. Próchnicka). KBIN w EUCLID – przedstawiciel M. Kocójowa.

1994

KBIN UJ:

Pracownicy: Pierwszy wybór kierownika KBIN UJ – M. Kocójowa; mianowana na stanowisko profesora UJ (1994–1999). Nowi pracownicy: W. Babik (1 X 1994 – nadal).

Sprawy organizacyjne: MEN finansuje nowoczesne laboratorium w KBIN dla potrzeb szkolenia bibliotekarzy Polski Południowej.

Działalność naukowa: Wyjazd studyjny semestralny do Buffalo State University, USA: I–VI W. Pindłowa (temat: informacja o ochronie środowiska); K. Bednarska-Ruszajowa oraz J. Gruchała – Wolfenbüttel (po 1 miesiącu 1994–1996). Początek współpracy z Centrum Jana Pawła II w Rzymie (M. Kocójowa, W. Szczęch). 14–18 XI Międzynarodowa narada robocza w Bratysławie dająca asumpt do przyspieszenia reformowania studiów BIN w Polsce, zorganizowana przez UNESCO, IFLA, European Association for Library & Information Education and Research (EUCLID) nt. Techniki informacyjne w kształceniu bibliotekarzy, przedstawiciel Polski M. Kocójowa (UJ) i J. Woźniak (UW).

Studia: Nowa formuła Studium Podyplomowego Informacji Naukowej (SPIN) dla intensywnego kształcenia bibliotekarzy w zakresie automatyzacji bibliotek, kierownik W. Pindłowa. W formie wyróżnienia studium ZBIN UJ otrzymało zagraniczny, pięcioletni grant HESP, pierwszy wówczas w Polsce dla uczelni kształcącej z BIN. Studenci z Czechosłowacji i Kazachstanu w BIN. Cykl wykładów W. Zalewski z Stanford University, USA. Limit studiów zaocznych zwiększony do 71 osób, studiów dziennych do 42 osób.

1995

KBIN UJ:

Pracownicy: Wyjazd studyjny semestralny do Buffalo State University, USA – W. Szczęch (temat: komputerowe sieci lokalne); K. Bednarska-Ruszajowa w Wolfenbüttel (1 miesiąc), M. Próchnicka w Grenoble (temat: Wykorzystanie automatycznego przetwarzania tekstu w indeksowaniu dokumentów). Staże naukowe w IBIN UJ: 6 X 1995 – 6 II 1996 R. Dirsyte z Litwy, stypendystka Kasy im. J. Mianowskiego (opiekun naukowy M. Kocójowa); M. Szewczyk z Ukrainy, stypendystka MEN (opiekun M. Kocójowa).

Działalność naukowa: Organizacja 26 IV ogólnopolskiej konferencji, pierwszej w ZBIN UJ sponsorowanej przez MEN jako środowiskowej z Raportem o uczelniach kształcących z BIN w kraju pt. „Edukacja z zakresu BIN w Polsce”, org. M. Kocójowa. Konferencja połączona z wystawą studentów nt. wydawnictw szkół wyższych w tym zakresie 1990–1995 (katalog pod kier. D. Bromowicz). 3–5 VIII międzynarodowa konferencja w Przegorzałach „Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context” połączona z wystawą wydawnictw UJ oraz pokazem książki artystycznej J. i J. Tryznów: 170 uczestników, org.: z USA – W. Zalewski, Stanford i M. Tax-Choldin, American Association for the Advancement of Slavic Studies (AAASS) i z Polski – M. Kocójowa (sponsorzy: IREX, SOROS, KBN).

Publikacje zbiorowe: tom polsko-amerykański: Rola bibliotek w rozwoju demokracji pod red. M. Kocójowej i G.S. Bobinskiego z USA. Prace z BIN, t. 2/4. **Początek nowej drugiej serii KBIN – Materiały Edukacyjne BIN UJ** pod red. M. Kocójowej (do 2000 r. – 10 tomów): Poz. 1. – Zagraniczne bazy danych w krakowskich placówkach informacyjnych, oprac. W. Babik; poz. 2 – Edukacja z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość; poz. 3 – Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (wybór).

Zeszyty Naukowe UJ seria Varia: Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej profesora dra hab. Wiesława Bieńkowskiego, red. M. Kocójowa.

Studenci: z grantu TEMPUS studiował przez semestr Lacave Rodero z Madrytu pod opieką W. Pindlowej. Limit studiów dziennych zwiększony do 55 osób, studiów zaocznych do 70 osób.

1996

UJ Nowa struktura: Utworzenie nowego Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej, na który została przeniesiona Katedra BIN podniesiona do rangi Instytutu BIN. Pierwsza kadencja władz dziekańskich z wyboru 1996–1999: dziekan – E. Orzechowski, prodziekani – M. du Vall i M. Kocójowa; Przedstawiciele we władzach UJ z IBIN: Senacka Komisja ds. Finansów i Inwestycji – M. Kocójowa, Komisja ds. Jakości Studiów UJ – W. Pindłowa. Przewodniczący Komisji Rektorskiej ds. Zamówień Publicznych – J. Wojciechowski. Pełnomocnik Dziekana ds. Studium Doktoranckiego – A. Fitowa, Pełnomocnik Dziekana ds. Komputeryzacji – W. Szczęch. W Radzie Wydziału ZiKS zasiadają: W. Babik, K. Bednarska-Ruszajowa, W. Bieńkowski, A. Fitowa, M. Kocójowa, W. Pindłowa, J. Wojciechowski oraz wybrani jako przedstawiciele: administracji I. Ćwikilewicz, młodszych pracowników – J. Ronikier, studentów – M. Grzywacz.

IBIN UJ: Pierwsza kadencja władz instytutu z wyboru 1996–1999: dyrektor – W. Pindłowa, z-ca dyrektora – K. Bednarska-Ruszajowa; Rada Instytutu BIN UJ – przewodnicząca M. Kocójowa, członkowie: J. Barta, W. Babik, K. Bednarska-Ruszajowa, W. Bieńkowski, A. Fita, R. Markiewicz, W. Pindłowa, J. Wojciechowski, przedstawiciel młodszych pracowników – S. Cisek (d. Arcisz), administracji – I. Ćwikilewicz, studentów – D. Botko, sekretarz – M. Stanuła.

Struktura wewnętrzna: Zakład Informacji Naukowej (kierownik W. Pindłowa), Zakład Bibliotekoznawstwa (kierownik J. Wojciechowski), Zakład Książki i jej Funkcji Społecznej (kierownik K. Bednarska-Ruszajowa), Zakład Metodologii Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (kierownik M. Kocójowa), Laboratorium (kierownik I. Ćwikilewicz), Ośrodek Dokumentacji (kierownik W. Szczęch). Sekretariat (G. Mikota). Powołanie na kierownika studiów zaocznych – M. Próchnicka, kierownik Studium Zaocznego Podyplomowego Bibliotekoznawstwa – K. Bednarska-Ruszajowa, kierownik Studium Podyplomowego Informacji Naukowej – W. Pindłowa.

Pracownicy: Tytuły profesora: 24 IV J. Wojciechowski i 29 III J. Pirożyński. Habilitacja W. Pindlowej na podstawie książki *Informetria w nauce o informacji naukowej. Metody i problemy*. Nowi pracownicy: wiosenny semestr *visiting pro-*

essor D. Gagnier [sponsor z USA: Civic Education Project], A. Fita (1 I 1996 – nadal), M. Stanula, żona Stanula-Boroń (1 X 1996 – nadal), M. Janiak (1 X 1996 – nadal), M. Nahotko (1 X 1996 – nadal), K. Jaško (instruktor, nadal). Otwarcie seminariów doktoranckich przez M. Kocójową i W. Pindlową.

Działalność naukowa: 10 I uroczysty jubileusz 45-lecia pracy naukowej prof. W. Bieńkowskiego urządzony w Collegium Maius z udziałem władz UJ i gości spoza Krakowa. Wyjazd studyjny: K. Bednarska-Ruszajowa Wolfenbüttel (1 miesiąc) oraz kier. grantu KBN „Opisy bibliotek polskich w utworach literackich” (1996–1998); J. Wojciechowski kier. grantu KBN „Organizacja i zarządzanie bibliotekami”. Staż w IBIN UJ: III–IV Roman Motulski, Białoruś, stypendysta Kasy im. Mianowskiego (opiekun M. Kocójowa).

Konferencje: 4–5 VI ogólnopolska konferencja sponsorowana przez MEN „Rynek pracy a studia BIN w Polsce” oraz spotkanie z Kapitułą Białego Kraka w Krakowie, org. M. Kocójowa, 75 uczestników; jesień – międzynarodowa konferencja z UK „Electronic future of Academic Libraries” org. W. Pindlowa, dofinansowywana przez British Council.

Publikacje zbiorowe: Materiały Edukacyjne BiN UJ: poz. 4 – ogólnopolska praca zbiorowa zainicjowana przez British Council i prof. Franka Hogga, UK – Modern Libraries and Librarianship in Poland (red. M. Kocójowa i współred. A. Altenberger, Harvard University USA); poz. 5. Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context (red. M. Kocójowa, współred. W. Zalewski, Stanford University USA).

Studia: Zapoczątkowanie udziału studentów UJ w kursie *distance education* z USA, prowadzone przez prof. J.W. Ellisona, SUNY Buffalo, zwiększenie limitów do 50 studentów dziennych i 70 zaocznych. Studentka z Ukrainy.

1997

UJ: Nadanie odznaki „Zasłużony dla Uniwersytetu Jagiellońskiego” (uchwała Senatu UJ 30 IV) prof. Georgowi S. Bobinskiemu dziekanowi School of Library and Information Studies, State University New York, Buffalo, USA, na wniosek IBIN.

IBIN UJ:

Pracownicy: Habilitacja – W. Babik na podstawie książki „Generowanie języków informacyjno-wyszukiwawczych ze słowników terminologicznych”. Medal KEN: W. Bieńkowski, K. Bednarska-Ruszajowa, M. Kocójowa, W. Pindlowa. Nagroda SBP im. A. Łysakowskiego dla K. Bednarskiej-Ruszajowej. Nowy nauczyciel: *visiting professor* W. Wawro Cornell University, USA [sponsor z USA: Civic Education Project, dyrektor ze strony polskiej – Jakub Basista]. Nowi pracownicy: M. Jaskowska (1 I 1997 – nadal), K. Dziewańska (15 X 1997 – nadal), W. Gawarecki (od 1998 oddelegowany na studia doktoranckie), sekretariat – K. Tworek (1997–1998).

Działalność naukowa: K. Bednarska-Ruszajowa wyjazd studyjny do Marburga (3 tygodnie). Konferencje: 18–20 marca konferencja w Koninkach „Biblioteki i książki w literaturze” org. K. Bednarska-Ruszajowa (grant KBN); 20–21 V międzynarodowa i ogólnopolska konferencja sponsorowana przez MEN „Światowa strategia edukacji bibliotecznej i specjalistów informacji naukowej” połączona

z pokazem książki artystycznej z Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi, Wydawnictwa Artystycznego Kurtiak i Ley z Koszalina oraz absolwenta ASP w Krakowie – Z. Sałaja, org. M. Kocójowa, sekretarz M. Jaskowska, 80 uczestników,

Publikacje zbiorowe: Prace z BIN nr 5: *Elektronic Future of Academic Libraries* pod red. W. Pindlowej; *Materiały Edukacyjne BIN UJ* pod red. Marii Kocójowej; poz. 6: Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce.

Studia; zwiększenie limitów: Nawiązanie współpracy dydaktycznej z Centrum Badań Naukowych Konsulatu USA w Krakowie. Kontynuacja udziału studentów IBIN w kursie *distance education* prowadzonym przez prof. J.W. Ellisona z SUNY Buffalo, USA. Limit studiów zwiększony do 70 studentów dziennych i 70 zaocznych. Wydawnictwo informacyjne: *Vademecum* na rok akad. 1977/1998 Studium zaoczne BIN UJ. Oprac. W. Gawarecki i M. Próchnicka.

1998

IBIN UJ:

Nowe pomieszczenia przy ul. św. Filipa 25: przeniesienie Zakładu Książki i Jej Funkcji Społecznej oraz uzyskanie 3 sal wykładowych.

Pracownicy: Doktorat P. Lechowski „Skutki II wojny światowej dla bibliotek i księgozbiorów Krakowa” (promotor W. Bieńkowski). Medal Komisji Edukacji Narodowej: J. Wojciechowski. Indywidualna nagroda MEN za uczestniczenie w Komisji dla Bibliotekarzy Dyplomowanych: W. Pindłowa. Medal i dyplom honorowy za współpracę z Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Warszawie – M. Kocójowa oraz W. Pindłowa. Nowi pracownicy: *visiting professor* B. Feldman, USA [sponsor z USA: Civic Education Project]; M. Rząsa (1 X 1998–30 IX 1999), R. Sapa (1 X 1998 – nadal), administracja sieci – P. Boroń (1 VI 1998 – nadal), sekretariat: J. Jurkowska, zamężna Hudyga (1 IV 1998 – nadal), K. Jamka (3 XII 1998 – nadal).

Działalność naukowa: 3–4 VI konferencja ogólnopolska, sponsorowana przez MEN „Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w kontekście badań nad potrzebami społeczeństwa informacyjnego”, z pokazem informacji elektronicznej o Unii Europejskiej, filmami o Centrum Mitterranda w Paryżu, książek Oficyny Poetów i Malarzy z Londynu oraz najlepiej sprzedających się książek naukowych w USA (*International Sales Representative*) – org. M. Kocójowa, sekretarz M. Stanula (80 uczestników).

Publikacje zbiorowe: *Materiały Edukacyjne BIN UJ*; poz. 7: Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów z informacji naukowej z załączonym spisem udziału pracowników IBIN w międzynarodowych konferencjach 1994–1997 pod red. M. Kocójowej; poz. 8: Biblioteki i książki w literaturze, pod red. K. Bednarskiej-Ruszajowej.

Studia: Wprowadzenie standardów europejskich: opracowanie kredytów ECTS i tłumaczenia programu na j. ang. do Internetu. 18 V w Rabie Niżnej – pierwszy zjazd absolwentów studiów dziennych.

1999

UJ: Przedstawiciele IBIN we władzach UJ od października: A. Fita – członek Stałej Senackiej Komisji Dydaktycznej oraz kierownik Studium Doktoranckiego Wydziału ZiKS, M. Kocójowa – członek Stałej Senackiej Komisji ds. Badań Naukowych i Aparatury, J. Wojciechowski – przewodniczący Stałej Rektorskiej Komisji ds. Zamówień Publicznych, W. Pindłowa w Senackiej Komisji ds. Jubileuszu Odnowienia Akademii Krakowskiej i w Stałej Rektorskiej Komisji ds. Międzynarodowych Programów Edukacyjnych oraz w Stałej Komisji Rektorskiej ds. Hotelu Asystenckich i Spraw Mieszkańowych.

UJ Wydział ZiKS: M. Kocójowa – pełnomocnik dziekana ds. komputeryzacji Wydziału ZiKS, udział w Komitecie Redakcyjnym Prac Wydziału ZiKS: K. Bednarska-Rusajowa i M. Kocójowa; W. Pindłowa – delegat Wydziału ZiKS do Rady Biblioteki Jagiellońskiej. Członkowie Rady Wydziału ZiKS: J. Barta, W. Babik, W. Bieńkowski, K. Bednarska-Rusajowa, M. Kocójowa, R. Markiewicz, W. Pindłowa, J. Wojciechowski, przedstawiciel młodszej kadry M. Próchnicka, przedstawiciel administracji I. Ćwikilewicz, przedstawiciel studentów I. Job.

UJ IBIN: Druga kadencja władz z wyboru od października 1999–2002: Dyrektor – M. Kocójowa. Z-ca dyrektora – W. Pindłowa. Przewodniczący Rady Instytutu – J. Wojciechowski, członkowie: J. Barta, W. Babik, K. Bednarska-Rusajowa, W. Bieńkowski, A. Fita, M. Kocójowa, A. Linert, R. Markiewicz, W. Pindłowa, oraz przedstawiciel młodszej kadry M. Stanula, administracji I. Ćwikilewicz, studentów I. Job, sekretarz. P. Lechowski. Powołanie na kierownika studiów licencjackich zaocznych – M. Próchnickiej, studiów zaocznych pięcioletnich – W. Babik, kierownik Studium Podyplomowego Bibliotekoznawstwa – K. Bednarska-Rusajowa, Kierownik Studium Podyplomowego Informacji Naukowej – W. Pindłowa. KBN DOT dofinansowuje restrukturyzację środowiskowego laboratorium komputerowego dla potrzeb biblioteczarki Polski Południowej.

Pracownicy: Nowy pracownik: A. Linert (1 X 1999 – nadal) – 25 XI kolokwium habilitacyjne; zatwierdzenie VI 2000.

Straty: Śmierć prof. S. Grzeszczuka 20 X oraz prof. W. Bieńkowskiego 22 XI.

Działalność naukowa: 7–8 VI – międzynarodowa i ogólnopolska konferencja „Społeczeństwo informacyjne: użytkownicy informacji elektronicznej: przygotowanie, prawa, ograniczenia”, połączona z telekonferencją z USA w Konsulacie USA w Krakowie, org. M. Kocójowa, sekretarz R. Sapa (ok. 90 uczestników). K. Bednarska-Rusajowa „Biblioteki i książki w pamiętnikach polskich” (grant KBN 1999–2002). X – Staż Dan Ma z Chin, stypendystka MEN (opiekun W. Pindłowa). R. Sapa z ramienia Konsulatu USA był na stażu w Wiedniu.

Publikacje zbiorowe: Materiały Edukacyjne BIN UJ: poz. 9: Edukacja permanentna biblioteczarki i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie pod red. M. Kocójowej.

Studia: Kwiecień – symposium naukowe studentów BIN UJ w Rzymie nt. „Dokumentacja europejskiego znaczenia Świętej Jadwigi Królowej”, powtórzone w maju w Krakowie (ponad 150 uczestników), organizacja wspólna z Biblioteką PAT i Polskim Towarzystwem Bibliologicznym, Oddział w Krakowie.

W okresie 25-lecia 1978–1999 z pomyślnym wynikiem egzaminu magisterskiego ukończyło studia BIN UJ 802 osoby.

2000

IBIN UJ:

Pomieszczenia: Luty – zamiana pomieszczeń przy ul. św. Filipa 25 na ul. Karmelicką 34.

Działalność naukowa: 5–6 VI – międzynarodowa i ogólnopolska konferencja cykliczna: „Ocena jakości: edukacja, biblioteki, usługi informacyjne. Jakość kształcenia oraz pracy bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej w kontekście potrzeb społeczeństwa informacyjnego”, połączona z telekonferencją z USA w konsulacie USA w Krakowie; org. M. Kocójowa, sekretarz R. Sapa (ok. 90 uczestników). Sponsor MEN.

Publikacje zbiorowe: Materiały edukacyjne BIN UJ: poz. 10: Europejskie znaczenie Świętej Jadwigi Królowej, pod red. M. Kocójowej.

Studia: 24–25 stycznia 2000 BOBCATSSS 2000 „Intellectual Property vs The Right to Knowledge” – zjazd europejski ok. 200 studentów, organizowany wspólnie z Królewską Szkołą w Kopenhadze przez studentów: Gabrielę Bednarską, Irenę Bobinę, Monikę Duda, Małgorzatę Głównię, Katarzynę Kępa, Izabelę Kosowską, Monikę Krakowską, Katarzynę Kowalik, Pawła Liszkę, Barbarę Pietruszewską, Aleksandrę Prokop, Aleksandrę Skoropińską, Tobiasza Strzeleckiego, Annę Trojan, Paulinę Weigt, Małgorzatę Włodarską, Joannę Wucką, Agnieszkę Zielińską, Dan Ma pod opieką W. Pindlowej; 25 marca 2000 r.

Zjazd Absolwentów zorganizowany przez P. Lechowskiego, A. Grucę oraz Dyрекcję przy współpracy studentów BIN UJ: Marka Dykiela, Marty Dziurdzi, Anny Gajoch, Małgorzaty Główni, Małgorzaty Imosy, Lesława Jureczko, Jarosława Mikulskiego, Anny Rokicińskiej, Anny Sałosz, Barbary Sierek, Bogumiły Śliz, Małgorzaty Włodarskiej, Sylwi Woźniak, Łukasza Zabdrya i Agnieszki Zielińskiej (przeszło 200 osób).

Pierwsze roczniki od 1999/2000: Zmiana trybu studiów BIN na dwupoziomowe: licencjat (3 lata) + studia magisterskie (2 lata).

Studia za granicą: Dwie studentki IBIN UJ podjęły studia w Niemczech: A. Januszek, doktorantka R. Szczepaniak w Moguncji (program SOKRATES) oraz we Francji – A. Korycińska (studia przemienne).

Oprac. Maria Kocójowa

**WYKAZ PRAC NA STOPNIE NAUKOWE PRACOWNIKÓW
ETATOWYCH**

LIST OF DISSERTATIONS OF THE FACULTY OF LIS JU

1979

Jacek Wojciechowski: „Społeczne funkcje powieści”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków

Promotor: prof. dr hab. Stanisław Grzeszczuk

1980

Krystyna Bednarska-Ruszajowa: „Książka, literatura, czytelnictwo na łamach
<Monitora> (1765–1785)”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków

Promotor: prof. dr hab. Stanisław Grzeszczuk

1981

Wiesław Bieńkowski (dorobek naukowy po habilitacji)

Otrzymany stopień naukowy: profesor tytularny nadzwyczajny

Przewodniczący Rady Państwa

1982

Wanda Pindłowa: „Kształcenie studentów jako użytkowników informacji nau-
kowej w świetle nauki o informacji naukowej (informatologii) i pedagogiki”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków
Promotor: prof. dr hab. Maria Dembowska

1984

Stanisław Grzeszczuk (dorobek naukowy po habilitacji)

Otrzymany tytuł: profesor tytularny zwyczajny

Przewodniczący Rady Państwa

Zbigniew Jabłoński (dorobek naukowy)

Otrzymany stopień naukowy: profesor tytularny nadzwyczajny

Przewodniczący Rady Państwa

Małgorzata Stolzman: „Nigdy od ciebie miasto. Dzieje kultury wileńskiej lat międzypowstaniowych (1832–1863)”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków

1986

Janusz Gruchała: „<Aratus> Jana Kochanowskiego z 1579 r. – warsztat filologiczny poety”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków

Promotor: prof. dr hab. Stanisław Grzeszczuk

1987

Anna Gruca: „Spółka Wydawnicza Polska (1890–1916) i jej rola w życiu umysłowym Krakowa”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków

Promotor: prof. dr hab. Wiesław Biękowski

1989

Maria Próchnicka: „Zależność potrzeb informacyjnych twórców techniki od typu intelektu i fazy procesu myślenia”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Filologiczny, Wrocław

Promotor: prof. dr hab. Czesław Nosal

1990

Maria Kocójowa: „Krakowski świat książki doby autonomii galicyjskiej”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Filologiczny, Wrocław

Jacek Wojciechowski: „Powieść historyczna w świadomości potocznej”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Kraków

1991

Krystyna Bednarska-Ruszajowa: „Od Homera do Jana Jakuba Rousseau. W kręgu lektury profesorów krakowskich okresu Oświecenia”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Filologiczny, Wrocław

1992

Wiesław Bienkowski: (dorobek)

Otrzymane stanowisko: profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego
Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego

1994

Maria Kocójowa: (dorobek naukowy po habilitacji)

Otrzymane stanowisko: profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego

Jacek Wojciechowski: (dorobek naukowy po habilitacji)

Otrzymane stanowisko: profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego

1996

Jan Pirożyński: (dorobek naukowy po habilitacji)

Otrzymany stopień naukowy: profesor tytularny
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Jacek Wojciechowski: (dorobek naukowy po habilitacji)

Otrzymany stopień naukowy: profesor tytularny
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Wanda Pindłowa: „Informatyka w nauce o informacji. Metody i problemy”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Filologiczny, Wrocław

1997

Wiesław Babik: „Generowanie języków informacyjno-wyszukiwawczych ze słowników terminologicznych”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych
Uniwersytet Warszawski, Wydział Neofilologii, Warszawa

1998

Piotr Lechowski: „Skutki II wojny światowej (1939–1945) dla bibliotek i księgozbiorów Krakowa”

Otrzymany stopień naukowy: doktor nauk humanistycznych

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej, Kraków
Promotor: prof. dr hab. Wiesław Bienkowski

1999

Andrzej Linert: „Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego 1949–1992”

Otrzymany stopień naukowy: doktor habilitowany nauk humanistycznych

Kolokwium habilitacyjne 25 XI 1999, zatwierdzenie VI 2000

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Kraków

Oprac. Małgorzata Jaskowska

SPIS PARTNERÓW (1974–2000)

LIST OF POLISH AND FOREIGN PARTNERS (1974–2000)

Wykaz partnerów IBIN zarówno polskich, jak i zagranicznych obejmuje nazwiska osób, które współpracowały lub współpracują w zakresie dydaktyki (z), badań naukowych (współpr.), byli recenzentami (rec.), tłumaczami (tłum.) bądź gośćmi (gość). Zamieszczono też nazwiska doktorantów i stażystów. Wykaz odnosi się do części pierwszej książki głównie w oparciu o artykuł W. Pindlowej pt. „Partnerzyw kraju i na świecie”. Przy partnerach polskich podano nazwy instytucji, przy partnerach zagranicznych jedynie skrót nazwy państwa. Nie uwzględniono autorów i tłum. publikujących w pracach zbiorowych IBIN UJ [zob. Dokumentacja IX].

PARTNERZY POLSCY

Adamczyk Halina, BJ, z	Barta Janusz, Inst. WiOWI UJ, z
Aleksander Tadeusz, Inst. Pedagogiki UJ, z	Bartnik Jan, Inst. Ekonomii UJ, z
Aleksandrowicz Tadeusz, IBIN UŚ, staż	Basista Jakub, UJ, dyrektor CEP USA
Aleksandrowska Elżbieta, IBL PAN Wr, rec.	Baś Marzenna, BJ, z
Altenberger Alicja, USA, z, rec.	Baumgart Jan, BJ, z
Andrasz-Mrożek Monika, Archiwum m. Krakowa	Bednarczyk Jan, ks. Biblioteka PAT w Krakowie, z, współpr.
Axer Jerzy, Inst. Fil. Klasycznej UW, rec.	Bialic Augustyn, Wydaw. Ossolineum, z
Babiński Grzegorz, Inst. Socjologii UJ, z	Bielawska Krystyna, BJ, z
Babral Henryk, Drukarnia UJ, z	Bieńkowska Barbara, INSB UW, z, rec.
	Błoński Jan, IFP UJ, dyrektor IFP
	Biliński Lucjan, MKiSz
	Bobiatyński Zdzisław, IINTE, z

- Bogdanowicz Anita, BJ, z
 Bogucka Maria, Inst. Historii PAN Warszawa, rec.
 Bojar Bożena, Inst. Neofil. UW, rec.
 Borowski Andrzej, dyrektor IFP UJ
 Branny Andrzej, Inst. Fil. Angielskiej UJ, tłum.
 Bromowicz Danuta, BJ, z
 Bryndza-Stabro Stanisław, IFP UJ, z
 Brzostek Maria, Konsulat USA w Krakowie, z
 Brzoza Czesław, Inst. Hist. UJ, rec.
 Brzozowski Józef, Drukarnia UJ, z
 Bujnicki Tadeusz, Inst. Polonijny UJ, rec.
 Bukowski Marek, Inst. WiOWI UJ, z
 Burakowska-Nieczoda Elżbieta, BJ, z
 Burkot Stanisław, WSP Kraków, rec.
 Buszko Józef, Inst. Hist. UJ, rec.
 Bzinkowska Jadwiga, BJ, z
- Chojnacki Wojciech, Warszawa, rec.
 Ciałowicz Lucyna, Inst. Ekonomii UJ, z
 Ciechowicz Jan, Inst. Fil. UG, rec.
 Cieński Andrzej, IB UW, rec.
 Cybulski Radosław, IBIN UW, z, rec.
 Czabanowska-Wróbel Anna, IFP UJ, z
 Czerni Irena, BJ, z
 Czubała Barbara zob. Kamińska-Czubałowa
- Dajnowicz Krystyna, BJ, z
 Daszkiewicz Maria, OINT Inst. Obróbki Skrawaniem, z
 Dąbrowska Barbara, ZBIN WSP Kielce, doktorantka
 Dąbrowska Ewa, BJ, z
 Dembowska Maria, Warszawa, rec.
 Dobrzyńska-Lankosz Ewa, BG AGH, z
 Dopart Bogusław, IFP UJ, z
 Dróżdź Stanisław, doktorant
 Dryzek Helena, IINTE Warszawa, z
 Drzewiecki Marcin INSB UW, współpr.
 Duda Jerzy, RZB, współpr.
 Du Vall Michał, prodziekan Wydziału ZIKS UJ
 Dunin-Horkawicz Janusz, IBIN UŁ, z, rec.
 Dybiec Julian, Inst. Hist. UJ, z, rec.
 Dyrek Krystyna, Prorektor UJ
 Dziki Tomasz, IFP UJ, z
 Dziubecki Andrzej, Biblioteka BC w Warszawie, z
- Foryś Wit, Inst. Matematyki UJ, z
 Frankowicz Marek, Inst. Chemii UJ, współpr.
 Frączyk Tadeusz, Biblioteka Muzeum Narodowego w Krakowie, z
 Frodyma Dorota, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, z
 Frysztach Krzysztof, Inst. Socjologii UJ, z
- Gaca-Dąbrowska Zofia, IB UW, z, rec.
 Galas Janina, Konsulat USA w Krakowie, z
 Garczyńska Maria, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, z
 Gliński Wiesław, INSB UW, współpr.
 Goban-Klas Tomasz, Inst. Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ, z
 Górską Barbara zob. Mauer-Górska Barbara
 Górski Marek, Biblioteka Główna Politechniki Krakowskiej, z
 Gruchała Irena, BJ, z
 Gryglewicz Tomasz, Inst. Historii Sztuki UJ, z
 Gulińska Grażyna, IBIN Kielce, staż
- Hajdukiewicz Leszek, Inst. Hist. UJ, z
 Hayto Ligia, Biblioteka Główna AR, z
 Hess Mieczysław, Rektor UJ
 Hodorowicz Stanisław, Prorektor UJ
 Hombek Danuta, IBIN WSP Kielce, staż
 Hordyński Piotr, BJ, z
 Hrabia Stanisław, Inst. Muzykologii UJ, z
 Hulak Jan, BJ, z
 Hulewicz Jan, Archiwum UJ, z
- Inglot Mieczysław, IFP UW, rec.
- Jaglarz Monika, UJ, red. Acta Universitatis Cracoviense
 Jarecka Helena, Biblioteka Główna AGH, z
 Jaskuła Roman, IFP UJ, z
 Jaworska Marta, BJ, z
 Jaworski Stanisław, IFP UJ, z
- Kamińska-Czubała Barbara, doktorantka
 Kajtoch Jacek, IFP UJ, z
 Kapusta Joanna, doktorantka
 Kapuścik Janusz, Centr. Biblioteka Medyczna w Warszawie, rec.
 Kędziora Tomasz, INSB UW, doktorant

- Kęsek Jan, BJ, z
 Kierwiak Barbara, BJ, z
 Klas zob. Sasińska-Klas Teresa; Goban-Klas Tomasz
 Kluz Krystyna, Inst. Socjologii UJ, z
 Kłossowski Andrzej, Biblioteka Narodowa, z
 Koj Aleksander, Rektor UJ
 Kołodziejska Jadwiga, IKiCz, wizytator ZDW MNSzWiT
 Korpala Józef, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, z
 Kosiek Jadwiga, Biblioteka Główna AGH, z
 Kosiński Józef Andrzej, IB UW, rec.
 Kotulski Leszek, Inst. Informatyki UJ, z
 Koziński Zbigniew, BJ, z
 Krauz-Mozer Barbara, Inst. Nauk Politycznych UJ, z
 Krasnowolski Piotr, tłum.
 Krawczyk Jerzy, Biblioteka Główna AGH, z
 Krużel Krzysztof, Biblioteka PAN w Krakowie, z
 Krzystek Piotr, Inst. Filozofii UJ, z
 Kubiak Stanisław, wizytator ZDW MNSzWiT
 Kubiś Adam, ks., Rektor PAT w Krakowie
 Kuchtówna Lidia, Inst. Sztuki PAN Warszawa, rec.
 Kulikowski Julian Lech, PAN Warszawa, rec.
 Kuniński Miłowit, Inst. Filozofii UJ, z
 Kurek Halina, dziekan Wydz. Filolog. UJ
 Kwiecieński Mieczysław, IINTE Warszawa, rec.
- Lankosz-Dobrzyńska Ewa zob. Dobrzyńska-Lankosz Ewa
 Legutko Ryszard, Inst. Filozofii UJ, z
 Lipka Maria, Inst. Matematyki UJ, z
 Litewka Aleksander, Archiwum Miasta Krakowa, z
 Lubaszewska Antonina, IFP UJ, z
 Lubaszewski Wiesław, PAN w Krakowie, z
 Lubelska Magdalena, IFP UJ, z
- Łachwa Andrzej, Inst. Informatyki UJ, z
 Łukijaniuk Iwona, Biblioteka BC w Warszawie, z
- Mach Zdzisław, Inst. Socjologii UJ, z
- Madej Stanisław, dyrektor w MEN
 Madurowicz-Urbańska Helena, Inst. Historii UJ, z
 Majchrowski Jacek, Inst. Nauk Politycznych UJ, z
 Majewska-Koziół Lidia, UJ, z, tłum.
 Malak Tadeusz, Teatr Stary, z
 Malczak Jan, Instyt. Matematyki UJ, z
 Maleczyńska Kazimiera, IB UW, rec.
 Malik Teresa, BJ, z
 Małecki Jan Maria, AE Kraków, rec.
 Marcinek Marzena, Biblioteka Gł. Politechniki Krakowskiej, tłum.
 Marek Tadeusz, Prorektor UJ
 Markiewicz Henryk, dyrektor IFP UJ, rec.
 Markiewicz Ryszard, Inst. WiOWI UJ, z
 Marszakowa Irina, IBiIN UŚ, z
 Mauer-Górska Barbara, Biblioteka Wydziału Lekarskiego Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze, doktorantka
 Michalewicz Jerzy, Inst. Hist. UJ, z
 Michalik Jan, Dziekan Wydz. Filolog. UJ
 Migoń Krzysztof, IB UW, z, rec.
 Miklas Józef, Drukarnia UJ, z
 Mikułowski Pomorski Jerzy, Instytut Socjologii UJ, z
 Milc Ryszard, Biblioteka Gł. Politechniki Krakowskiej, z
 Mirek Małgorzata, doktorantka
 Miroszcwska Krytyna, Biblioteka Gł. AGH, z
 Misiowa Alina, BJ, z
 Moszczyńska-Petkowska Zofia, Biblioteka Narodowa, z
 Mrozowska Kamila, Inst. Pedagogiki UJ, z
 Muszkowski Krzysztof, gość
 Myszka Alicja, BJ, z
 Myśliński Jerzy, rec.
- Nagły Janina, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, z
 Nahotko Małgorzata ob. Puch-Nahotko Małgorzata
 Nahotko Marek, Biblioteka Gł. Politechniki Krakowskiej, z, doktorant
 Nalepa Krystyna, dyrektor adm. IFP UJ
 Nawieśniak Stanisław, Inst. Informatyki UJ, z
 Nęcki Zbigniew, Inst. Zarządzania UJ, z
 Niechwiej Jan, Inst. Matematyki UJ, z

- Niemirska Małgorzata, Biblioteka Inst. Anglistyki UJ, doktorantka
- Nosal Czesław, Inst. Org. i Zarz., Politechnika Wroclawska, z, rec.
- Nowak Andrzej, Inst. Filozofii UJ, z
- Nowakowska Maria, Prorektor UJ
- Orzechowski Emil, Dziekan Wydziału ZIKS UJ
- Pankowicz Andrzej, Inst. Historii UJ, z
- Paśnik Jacek, Inst. Ekonomiki Przemysłu Chemicznego, z
- Pawłowiczowa Maria, IBIN UŚ, staż
- Pawłowski Krzysztof, Inst. Filologii Klasycznej UJ, z
- Pelc Janusz, IFP UW, z
- Perkowska Urszula, Archiwum UJ, z
- Perlakowska Ewa, Archiwum Państwowe w Krakowie
- Petkowska Zofia zob. Moszczyńska-Petkowska Zofia
- Pieniążek Maria, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, z
- Pietrzyk Jan, BJ, z
- Pomorski Jerzy zob. Mikułowski Pomorski Jerzy
- Porębska Maria, Inst. Filozofii UJ, z
- Postawa Stanisława, PAT w Krakowie, współpr.
- Poznańska Wanda, Inst. Pedagogiki UJ, z
- Puch-Nahotko Małgorzata, Biblioteka Gł. Politechniki Krakowskiej, z
- Puchalski Jacek, INSB UW, współpr.
- Radoń Sławomir, Archiwum Miasta Krakowa, z
- Ratajewski Jerzy, IBIN UŚ, z
- Rebech Danuta, Biblioteka PAT w Krakowie
- Rogozik Janina Katarzyna, doktorantka
- Roguski Jerzy, Ambasada Amerykańska w Warszawie, współpr.
- Rokosz Jolanta, Inst. Językoznawstwa Ogólnego UJ, z
- Rosicka Janina, Inst. Ekonomii UJ, z
- Rykaczewska-Wiorogórska Bogumiła, Centrum Informatyczne UW, z
- Ryś Aleksandra, UJ, współpr.
- Ryznar Zygmunt, ZETO, z
- Sajkowski Alojzy, UAM Poznań, rec.
- Sambor Jadwiga, UW, rec.
- Sanetra Krystyna, BJ, z
- Sasińska-Klas Teresa, Inst. Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ, współpr.
- Schnaydrowa Bogumiła, Biblioteka PAN w Krakowie, z
- Sidor Maria, doktorantka
- Sienkiewicz Anna, BJ, z
- Sitarska Anna, IBIN UW i UB, z, rec.
- Skoczyński Jan, Inst. Filozofii UJ, z
- Skwarnicka Zofia, BJ, z
- Smolarczykowa Teresa, BJ, z
- Socha Irena, IBIN UŚ, staż
- Sosińska-Kalata Barbara, INSB UW, współpr.
- Sosnowski Leszek, Inst. Filozofii UJ, z
- Stabryła Adam, AE w Krakowie, z
- Stabryła Stanisław, Inst. Filologii Klasycznej UJ, z
- Stachowska Krystyna, Biblioteka PAN w Krakowie, z
- Staśto Leszek, Biblioteka Gł. Politechniki Krakowskiej, z
- Steczowicz Zofia, BJ, z
- Stróżewski Władysław, Inst. Filozofii UJ, z
- Strzetelski Jerzy, Inst. Fil. Angielskiej UJ, z
- Suchoń Alicja, Inst. Prawa UJ, doktorantka
- Szczepaniak Renata, doktorantka
- Szczerbińska Teresa, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, z
- Szymańska Beata, Inst. Filozofii UJ, z
- Szymański Józef, Inst. Hist. UMCS Lublin, rec.
- Szymoński Marek, Prorektor UJ
- Ścibor Eugeniusz, WSP Olsztyn i INTE Warszawa, rec.
- Ślaska Halina, BJ, z
- Tabeau Ludwika, BJ, współpr.
- Tadeusiewicz Hanna, IBIN UŁ, współpr.
- Tonver Mark, Konsulat USA w Krakowie
- Trafas Tomasz, Inst. Prawa UJ, z
- Treiderowa Anna, Biblioteka PAN w Krakowie, z
- Trojnar Andrzej, IBIN UŚ, staż
- Tych Feliks, Warszawa, rec.
- Ulewicz Tadeusz, IFP UJ, rec.

- Wagner Helena, BJ, konsultant
 Walas Teresa, IFP UJ, z
 Walczy Zofia, BJ, z
 Walek Janusz, MNK, z
 Wawrykiewicz Zofia, BJ, z
 Wcisło Zofia, BJ, z
 Weiss Tomasz, Dyrektor IFP UJ
 Wesolowska Danuta, IFP UJ, z
 Wierchowski Krzysztof, BJ, z
 Więckowska Helena, wizytator ZDW
 MNSzWiT
 Wilhardt Teresa, Biblioteka Gł. WSP Kraków, z
 Wojnarowska Jarosława, wizytator ZDW
 MNSzWiT
 Wolfarth Stanisław, Inst. Farmakologii PAN, współpr.
 Wolski W., Wojewódzki Ośrodek Patentowy w Krakowie, z
 Woźniak Jagoda, INSB UW, z
 Woźniakowski Krzysztof, IFP UJ, z
 Woźnowski Waclaw, IFP UJ, rec.
 Wróbel Józef, IFP UJ, z
 Wysocki Adam, IINTE Warszawa, rec.
 Zachorowski Stanisław, Inst. Filozofii UJ, z
 Zalewski Wojciech, USA, z
 Zaręba Ewa, Inst. Pedagogiki UJ, z
 Zarębianka Zofia, IFP UJ, z
 Ziejka Franciszek, Rektor UJ
 Zwiercan Marian, BJ, z
 Zybert Elżbieta B., INSB UW, współpr.
 Zyska Bronisław, IBIN UŚ, z
 Żbikowska-Migoń Anna, IB UW, z
 Żołnierczyk Jan, ZETO w Krakowie, z
 Żurkowska Renata, Biblioteka PAN, z

PARTNERZY ZAGRANICZNI

- Achleitner Herbert
 Adams Bernhard, Niemcy, z, współpr.
 Altenberger Alicja, USA, z, rec.
 Ambrozic Melita, Słowenia, współpr.
 Antoniadis George, Francja, z, współpr.
 Atanasov Liuben, Bułgaria, z, współpr.
 Aumente Jerome, USA, współpr.
 Austin Derek, UK, gość
 Bach Daglin, Norwegia, gość
 Beck Terry, UK, współpr.
 Bednarczykowa Krystyna, UK, współpr.
 Bentley Arthur D., UK, gość
 Berndt Michael, Niemcy, współpr.
 Blumendorf Peter, Niemcy, współpr.
 Bobiński George S., USA, współpr.
 Bobinski Mary, USA, z
 Burke Maria, UK, z, współpr.
 Burnett Peter, UK, z
 Calov Gudrun, Niemcy, gość
 Cankova Galina, Bułgaria, z
 Chachra Vinod, USA, z
 Dagité Ina M., Litwa, z
 Dan Ma, Chiny, staż
 Daskałow Sławejko, Bułgaria, współpr.
 Davis Donald Y., USA, współpr.
 Davis Runnalls, UK, współpr.
 Delius Kathe, Niemcy, współpr.
 Dickson Jean, USA, z
 Dirsite Rima, Litwa, staż
 Drury Russel, UK, z
 Dubauskas Stanislavas, Litwa, współpr.
 Dudzik obecnie Lenik Krystyna, UK, staż
 Dunnet Stephen C., USA, współpr.
 Edwards Luise M., UK, współpr.
 Ellison John W., USA, z
 Euseva Svetla, Bułgaria, współpr.
 Füssel Stephen, Niemcy, współpr.
 Feldman Barbara, USA, z
 Frank Róża, Węgry, współpr.
 Garnier Donna, USA, z
 Gessner Peter, USA, współpr.
 Glosienė Andronė, Litwa, współpr.
 Goulet Daniel V., USA, gość
 Grant Kerry S., USA, współpr.
 Green Cecil H., USA, współpr.
 Greiner William R., USA, współpr.
 Griffiths Jose-Marie, USA, gość
 Harbo Ole, Dania, współpr.
 Harries Steve, UK, gość

- Helal Ahmed Helmi, Niemcy, współpr.
 Hicks John, UK, z
 Hogg Frank N., UK, z
 Holm Lidia, Szwecja, staż

 Jacob Mary Ellen, USA, gość
 Janonis Oswaldas, Litwa, z
 Janulevicienė Alma, Litwa, współpr.
 Jin Tian, Chiny, staż
 Johanssen Karl Gustaw, Dania, współpr.
 Johnson Ian, UK, z, współpr.
 Jorgenson Carl Gustav, Dania

 Kacgbain Paul, Niemcy, z
 Kalczyńska Alina, Włochy, z
 Kastanskaitė Danutė, Litwa, z
 Kaunas Domas, Litwa, z, współpr.
 Kemp Ivory, UK, gość
 Kluskovskienė Rima, Litwa, współpr.
 Kubala Kathy, USA, współpr.

 Lalloo Chagan, Szwecja, z
 Lamarca Dolores, Hiszpania, z
 Large Andrew, UK, z
 Lavin Michael, USA, z
 Lenik Krystyna zob. Dudzik Krystyna
 Line Maurice, UK, z
 Loth Marc, Estonia, współpr.
 Loughridge F. Brendan, UK, z
 Lowe Michael A., UK, z

 MacGary Kevin, UK, z
 MacGrath William, USA, z, współpr.
 Mačiavičiūtė Elena, Litwa, z
 Makulova Sonia, Słowacja, z
 March Hanna, UK, z
 Matulaitytė Stasė, Litwa, z
 Merkle Hans, Izrael, z
 Miller Bob, USA, z
 Misjonas Remigius, Litwa, staż
 Motulski Roman, Litwa, staż
 Muranyi Peter, Węgry, z
 Muszkowski Krzysztof, UK, gość

 Navickienė Aušra, Litwa, z
 Nestler Friedrich, Niemcy, gość
 Nitecka Danuta, USA, współpr.
 Nitecki Joseph, USA, z
 Nowak Andreas, Niemcy, z

 O'Brien Maurcen, UK, z

 Pacevicius Arvydas, Litwa, staż
 Pálvölgyi Mihály, Węgry, z, współpr.

 Peciulkienė S., Litwa, współpr.
 Pelgen Stephen, USA, staż
 Perry Michale, Izrael, z
 Petkova Zornica M., Bułgaria, z, współpr.
 Pierce Sommers, z, współpr.
 Pors Niels, Dania, współpr.
 Potocka-Rey Anna, Francja, współpr.
 Potter Jeremy, UK, gość

 Quandt Richard E., USA, współpr.

 Raddon Rosemary, UK, z
 Ragoutienė Genovaitė, Litwa, współpr.
 Robertson Steve, UK, z
 Rodero Lacave, Hiszpania, staż
 Ronault Jacques, Francja, z

 Salter John, UK, z
 Samuelson Jeff, UK, z
 Saudargas Povilas, Litwa, z
 Scheiwiller Vanini, Włochy, z
 Schlünz Marina, Niemcy, współpr.
 Schramm Hans Peter, Niemcy, gość
 Schultz Helga, Niemcy, gość
 Segbert Monika, Komisja Europejska
 (Francja, Belgia), z
 Serchuk Barnett, USA, z
 Shaugnessy Tom, USA, z
 Smith Darwin, Francja, gość
 Smolny-Kostrewski Barbara, UK, z
 Sroka Marek, USA, z
 Stonienė Vanda, Litwa, z, współpr.
 Struzik John J., USA, gość
 Sturges Paul, UK, z
 Szewczuk Małgorzata, Ukraina, staż
 Szkuta Aleksander, UK, z

 Świerk Alfred, Niemcy, gość

 Šumanova Nina, Bułgaria, z

 Téglasi Agnes, Węgry, z
 Thau Bruno, Izrael, z
 Tonner Mark, USA, współpr.
 Torstenson Magnus, Szwecja, z
 Toth Gula, Węgry, z

 Viet Bui Huy, Wietnam, gość

 Wahlde Barbara von de, USA, z
 Wallé Elżbieta, Francja, z
 Walt Thomas van der, Płd. Afryka, z
 Wawro Wanda, USA, z
 Williams Peter, UK, gość

Wilson Tom, UK, z
 Władymirow Lew, Litwa, z
 Wołodin Boris, Rosja, z
 Wood Frances, UK, z
 Wormell Irenes, Dania, z
 Wyatt Roger B., USA, gość

Yen Nauyen Hai, Wietnam, gość

Zalewski Wojciech, USA, z
 Zinkevicienė Julja, Litwa, z
 Zubrow Marcia, USA, z

Żebierko Stojanov, Bułgaria, gość

Oprac. Wiktor Gawarecki i Wanda Pindłowa

CI CO ODESZLI...

THOSE WHO DEPARTED FROM THIS WORLD...

Prof. tyt. nadzw. dr Jan Baumgart (3 III 1904–17 VIII 1989) współtwórca koncepcji studiów i nauczyciel akademicki na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w Uniwersytecie Jagiellońskim (1974/1975–1977/1978). Zasłużony wieloletni pracownik (od 1948) i dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej aż do emerytury (1955–1974), wykładowca na specjalizacji bibliotekarskiej na Wydziale Filologicznym i Filozoficzno-Historycznym UJ (1951–1953), inicjator i kierownik Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa UJ (1970–1975). Wcześniej pracownik i dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu (1931–1947), bibliograf i dziejopis bibliotek wielkopolskich i krakowskich.

Publikacje (233), ważniejsze: *Bibliotekarstwo, biblioteki, bibliotekarze. Wybór prac* (1983).

Redakcje: 18 tomów bieżącej Bibliografii historii Polski 1944–1967; od 1949 (wyd. 1951) – 1976 (wyd. 1977), opracował też polskie piśmiennictwo do *International Bibliography of Historical Sciences*, Paris: UNESCO (materiał za lata 1948 (druk 1950) – 1973 (druk 1976)).

Inne: Członek Komisji do Spraw Bibliotek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, Komisji dla Bibliotekarzy Dyplomowanych, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Był współpracownikiem Zakładu BIN WSP w Kielcach

Zajęcia dydaktyczne w UJ: *Bibliotekarstwo. Seminarium magisterskie.*

[Zob.]: *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 1992 nr 1/2, bibliogr.

Prof. tytuł. zw. dr hab. Stanisław Grzeszczuk (11 XI 1934–20 X 1999) współtwórca koncepcji studiów i wieloletni kierownik Zakładu / Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (1974–1994), od 1994–1999 kierownik Katedry Edytorstwa i Nauk Pomocniczych IFP oraz nauczyciel akademicki w Uniwersytecie Jagiellońskim. Wicedyrektor (1967–1974) oraz dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej (1978–1981). Znamca książki i literatury staropolskiej.

Publikacje: (ponad 300, w tym kilkanaście książek, podręczników i wyborów tekstów), ważniejsze z historii literatury XVI–XVIII w., ponadto źródłowe prace bibliograficzne jak *Książka polska w ogłoszeniach prasowych XVIII w.* (kilka tomów od 1989 r.).

Redakcje: redaktor *Biuletynu Biblioteki Jagiellońskiej* (1969–1975), następnie członek Komitetu Redakcyjnego.

Inne: przewodniczący kolegium Dyrektorów Bibliotek Głównych Szkół Wyższych w Krakowie, członek Kolegium Bibliotek Centralnych, członek Prezydium Narodowego Zasobu Bibliotecznego, Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych, Komisji Historycznoliterackiej Krakowskiego Oddziału PAN, przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy i Dokumentalistów Dyplomowanych przy Ministrze Edukacji Narodowej (1989–1991).

Ostatnie pięć lat życia związany z Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej na Uniwersytecie Śląskim, wcześniej wieloletni współpracownik WSP w Rzeszowie

Zajęcia dydaktyczne w UJ: Literatura staropolska. Seminarium magisterskie.

[Zob.]: *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 1994 nr 1/2, bibliogr.

Prof. tytuł. nadzw. dr Zbigniew Jabłoński (17 V 1926–8 X 1984) związany z Zakładem BIN UJ od 1975 do śmierci jako nauczyciel akademicki.

Zasłużony bibliotekarz Biblioteki PAU (od 1948), a od 1953 PAN w Krakowie, wicedyrektor (1968) następnie dyrektor (1969–1984), badacz życia kulturalnego, zwłaszcza teatru w Krakowie oraz zagadnień związanych z bibliotekami naukowymi.

Publikacje (302) ważniejsze: z zakresu życia kulturalnego, zwłaszcza historii teatru w Krakowie oraz problemów organizacyjnych bibliotek naukowych.

Redakcje: sekretarz 1960–1967, następnie przewodniczący Komitetu Redakcyjnego *Rocznika Biblioteki PAN w Krakowie*, członek Rady Redakcyjnej *Przeglądu Bibliotecznego* (od 1978), przewodniczący (od 1982).

Inne: członek Komisji Nauk Historycznych i Komisji Wydawniczej PAN w Krakowie, Rady Naukowej Polskiego Słownika Biograficznego, Rady Redakcyjnej Słownika Polskich Towarzystw Naukowych, wiceprzewodniczący Komitetu Wydawniczego serii *Nauka dla Wszystkich*, członek Rad Naukowych bibliotek:

PAN w Warszawie, Kórniku, Gdańsku, Zakładu Narodowego Ossolineum, Biblioteki Narodowej w Warszawie; Podkomisji dla Spraw Bibliotek i Informacji Naukowej Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, wiceprzewodniczący Kolegium Dyrektorów Bibliotek Naukowych Krakowa, w Prezydium Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Zajęcia dydaktyczne w UJ: Historia kultury. Historia książki i bibliotek. Seminarium magisterskie.

[Zob.]: *Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie* 1985, bibliogr.; *Roczniki Biblioteczne* 1987, z. 1.

Doc. dr hab. Małgorzata Stolzman (6 VIII 1935–25 XI 1986) współtwórczyni koncepcji studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim jako zamiłowany nauczyciel akademicki w latach 1974–1986, kierownik studiów zaocznych BIN UJ w latach 1976–1979 i 1985–1986, kierownik Zakładu BIN UJ 1979–1981. Badacz książki i czasopism wileńskich XIX w.

Długoletni pracownik Biblioteki Jagiellońskiej (1957–1974), opiekun praktyk studenckich. Złożyła egzamin państwowy na bibliotekarza dyplomowanego w 1962 r. Od 1974–1986 oddelegowana do pracy dydaktycznej w Zakładzie BIN UJ (1974–1975 wymiar 1/3 etatu, 1976–1986 – cały etat).

Publikacje (36) ważniejsze: „Nigdy od Ciebie miasto”.

Dzieje kultury wileńskiej lat międzypowstaniowych (1832–1863) (1987); Dzieło literackie jako źródło wiedzy o książce. W: Z historycznych i metodologicznych problemów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, red. Z. Jabłoński (1985). UJ: Rady Instytutu Filologii Polskiej UJ i Wydziału Filologicznego UJ.

Inne: Członek Zespołu Dydaktycznego BIN przy Ministrze NSzWiT. Współpracownik Zakładu BIN WSP w Kielcach (1979–1981).

Zajęcia dydaktyczne w UJ: Historia kultury. Historia książki. Bibliografia. Źródła informacyjne. Seminarium magisterskie.

[Zob.]: *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 1988, nr 1/2, bibliogr.

Oprac. Maria Kocójowa

SPIS PRACOWNIKÓW ETATOWYCH (1974–2000)
LIST OF LIS JU PERMANENT EMPLOYEES (1974–2000)

Arcisz Sabina zob. Cisek Sabina

Babik Wiesław, dr hab., 1994 – nadal, kierownik studiów zaocznych 1999 – nadal
Bednarska-Ruszajowa Krystyna, dr hab., 1974 – nadal, kierownik Studiów Po-
dyplomowych Bibliotekoznawstwa 1981 – nadal, kierownik Zakładu Książki
i jej Funkcji Społecznej 1996 – nadal, wicedyrektor IBIN w pierwszej kadencji
1996–1999

Bieńkowski Wiesław prof. dr hab., 1975–1999

Boroń Piotr, 1998 – nadal, prac. inż.-techn.: administrator sieci komputerowej
Boroń-Stanula Małgorzata, mgr, 1996 – nadal, sekretarz Rady IBIN 1996–1999

Chyra Julia, mgr, 1980–1983, prac. adm.

Cisek Sabina, mgr, 1989 – nadal

Czubała Barbara zob. Kamińska-Czubała Barbara

Czubała Henryk, dr, 1978–1989

Ćwikilewicz Irena, inż., 1986–1988 prac. adm., 1989 – nadal prac. inż.-techn.:
kierownik laboratoriów komputerowych IBIN

Dziewańska Krystyna, mgr, 1997 – nadal

Fitowa Alina, dr hab. 1996 – nadal

Hudyga Jolanta, 1998 – nadal

Gawarecki Wiktor, mgr, 1997, od 1998 oddelegowany na studia doktoranckie

Górecka-Regucka Magdalena, mgr, 1978–1986

Gruca Anna, dr, 1991 – nadal, opiekun praktyk studenckich 1991 – nadal

Gruchała Janusz, dr, 1977–1994, kierownik studiów zaocznych BIN 1986–1990,
1992–1994

- Grzeszczuk Stanisław, prof. dr hab., kierownik Zakładu BIN IFP 1974–1979,
1982–1993
- Hławiczka Jerzy, mgr 1975–1976
- Jabłoński Zbigniew, prof. dr, 1975–1984
- Jamka Krystyna, 1998 – nadal, prac. adm.
- Jurkowska-Hudyga Jolanta zob. Hudyga Jolanta
- Janiak Małgorzata, mgr, 1996 – nadal
- Jaskowska Małgorzata, mgr 1997 – nadal, sekretarz Komisji Dydaktycznej IBIN
1997–1999
- Jaśko Krzysztof, mgr, 1996 – nadal, sekretarz Komisji Dydaktycznej 1999 – nadal
- Kamińska-Czubała Barbara, mgr, 1978–1988
- Kocójowa Maria, dr hab., prof. UJ 1994–1999, od 1974 – nadal; kierownik
studiów zaocznych 1979–1985, 1991; kierownik Katedry BIN IFP 1994–1996,
kierownik Zakładu Metodologii BIN od 1996 – nadal, przewodnicząca Rady
IBIN w pierwszej kadencji 1996- 1999, Prodziekan Wydziału ZiKS UJ w
pierwszej kadencji 1996- 1999; dyrektor IBIN w drugiej kadencji 1999- nadal
- Kowalec Maria zob. Próchnicka Maria
- Krupa Anna, prac. adm. 1983–1987
- Lechowski Piotr, dr, 1988 – nadal; opiekun praktyk studenckich 1991 – nadal,
sekretarz Rady Instytutu w drugiej kadencji 1999 – nadal
- Linert Andrzej, dr hab., 1999 – nadal
- Majchrowska Halina, prac. adm. 1983–1985
- Mikota Grażyna, prac. adm. 1992 – nadal
- Nahotko Marek, mgr, 1996 – nadal
- Pawłowska Maria 1976–1983, prac. adm.
- Pindłowa Wanda, dr hab., st. dokumentalista dyplomowany, 1976 – nadal, kierow-
nik Studium Podyplomowego Informacji Naukowej 1984 – nadal; kierownik
Zakładu Informacji Naukowej 1996 – nadal; dyrektor pierwszej kadencji
IBIN 1996–1999, wicedyrektor IBIN w drugiej kadencji 1999 – nadal
- Pirożyński Jan, prof. dr hab., 1/3 etatu 1974/75, etat 1993–1996
- Próchnicka Maria, dr, 1980 – nadal, kierownik Studium Podyplomowego Infor-
macji Naukowej 1985–1987; kierownik studiów zaocznych BIN 1994–1999,
kierownik zaocznych studiów licencyjnych 1999 – nadal
- Regucka Magdalena zob. Górecka-Regucka Magdalena
- Ronikier Jerzy, dr, 1986 – nadal, opiekun praktyk studenckich 1986- 1991
- Różański Bogdan, mgr, 1977/1978
- Rzasa Monika, mgr, 1998/1999
- Sapa Remigiusz, mgr, 1998 – nadal
- Siatkowski Zbigniew, dr, 1977–1999
- Skorupa Ewa, dr, 1988–1996
- Smolarczykowa Teresa, mgr 1974 – 1/3 etatu (następnie umowy)
- Stabryła Adam, 1/2 etatu 1977/1978
- Stanula Małgorzata zob. Boroń-Stanula Małgorzata

Stolzmań Małgorzata, dr hab., 1/3 etatu 1974/1975, etat 1975–1986, kierownik studiów zaocznych 1976–1979, 1985/1986; p.o. kierownika Zakładu BIN IFP 1979–1981

Szczech Władysław, mgr, dokumentalista dyplomowany, 1978 – nadal, opiekun praktyk studenckich 1979–1986; opiekun Koła Naukowego Bibliotekoznawców 1979 – nadal

Turska Elżbieta, 1997, prac. adm.

Tworek Katarzyna, mgr, 1997–1998, prac. adm.

Wojciechowski Jacek, prof. dr hab., 1977 – nadal, Kierownik Zakładu Bibliotekoznawstwa 1996–1999, podniesionego do rangi Katedry Bibliotekarstwa 1999 – nadal; przewodniczący Rady IBIN w drugiej kadencji 1999 – nadal

Oprac. Maria Kocójowa

PRACE NAUKOWE W OKRESIE PRACY ETATOWEJ. SPIS*
SCIENTIFIC PROFESSIONAL PUBLICATIONS OF THE LIS FACULTY
WITH CONTINUING APPOINTMENT. THE BIBLIOGRAPHICAL LIST

WSTĘP

W bibliografii przedstawiono dorobek piśmienniczy pracowników nauko-wo-dydaktycznych Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ według stanu zatrudnienia na dzień 1.10.1999 r. Obejmuje on 1228 publikacji naukowych dwudziestu jeden autorów, które ukazały się w trakcie ich etatowej pracy w Zakładzie/Katedrze/Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ w ciągu 25 lat istnienia (1974–1999).

Bibliografia posiada układ alfabetyczny według nazwisk autorów publikacji. Przy każdym nazwisku podano rok rozpoczęcia pracy w IBIN UJ. Pominęto pozostałe dane osobowe, ponieważ podane zostały w części IV pt. *Instytut BIN UJ i jego pracownicy: rok akad. 1999/2000*.

Publikacje poszczególnych autorów podzielone zostały na następujące rodzaje: 1) wydawnictwa zwarte, 2) redakcje książek, 3) artykuły i fragmenty prac zbiorowych, 4) recenzje, 5) tłumaczenia, 6) inne, np. audycje radiowe i telewizyjne. W ramach tych kategorii pozycje zostały uporządkowane chronologicznie, a w dalszej kolejności alfabetycznie. W przypadku recenzji kierowano się datą jej publikacji, a nie rokiem wydania dzieła recenzowanego. Bibliografia uwzględnia prace wydrukowane (w pojedynczych przypadkach także powielone) bądź utrwalone elektronicznie do końca 1999 r. Nie rejestruje natomiast tekstów złożonych do druku, z wyjątkiem przyjętych do tej księgi jubileuszowej.

---

* Od 1974 r. – Zakład BIN Instytutu Filologii Polskiej UJ, od 1992 r. – Katedra BIN IFP UJ, od 1996 r. – Instytut BIN na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ.

Zakres tematyczny bibliografii obejmuje publikacje, które mieszczą się w szeroko rozumianym profilu działalności naukowej, badawczej i dydaktycznej Instytutu BIN UJ na przestrzeni jego istnienia. W związku z tym pominięto publikacje pracowników Instytutu o charakterze pozanaukowym, np. z zakresu literatury pięknej, publicystyki społeczno-politycznej, krytyki literackiej lub też nie związane z uprawianą dyscypliną naukową, np. prace translatorskie z innych dziedzin wiedzy.

W opisie bibliograficznym przyjęto zasady stosowane powszechnie na gruncie międzynarodowym, oparte na instrukcji Harvard University. Kierując się przejrzystością i użytecznością opisu, uwzględniono w nim tylko niezbędne dane do identyfikacji poszczególnych pozycji. Pominięto tym samym niektóre dodatkowe elementy opisu, takie jak nazwa serii, numeracja roczników, obecność materiałów uzupełniających (np. ilustracji) itp. W przypadku wydawnictw ciągłych zachowano natomiast numerację poszczególnych części (np. zeszytów) w obrębie danego rocznika. Użyte w bibliografii skróty wyrazów i wyrażeń oraz tytułów wydawnictw ciągłych są zgodne z polskimi normami PN-85/N-01158 i PN-N-01178. Odpowiadają one konwencji języka, w której opublikowany został dany tekst.

Dane bibliograficzne pozyskiwano z różnych źródeł. Scalono i zweryfikowano fragmenty rozproszonych baz danych dotyczących działalności naukowej Instytutu, wykorzystano wewnętrzne sprawozdania i prace magisterskie rejestrujące publikacje pracowników (m.in. za lata 1990–1995 w oprac. M. Jaskowskiej), pozyskiwano informacje od samych autorów. Na użytek prowadzonych prac została założona baza danych w systemie Micro ISIS zaprojektowana przez inż. I. Ćwikilewicz. W jej tworzeniu brało udział 35 studentów III roku studiów dziennych bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ odbywających praktykę zawodową w zakresie informacji naukowej: G. Bednarska, I. Bobina, J. Budzyńska, M. Duda, J. Gajewska, A. Gajoch, I. Gondek, A. Grucel, E. Jargus, A. Jurek, K. Kaciczak, K. Kępa, D. Krawczyk, I. Kosowska, K. Kowalik, K. Kunc, B. Kurek, P. Liszka, A. Matuszyk, Ł. Mesek, A. Nowak, E. Nowak, T. Nowak, R. Płatek, B. Pławecka, A. Prokop, M. Rodzaj, A. Skoropińska, A. Sołtowski, T. Strzelecki, B. Śliz, A. Trojan, P. Weigt, S. Woźniak i J. Wucka. Tylko niewielką część opisów sporządzono z autopsji, główny wysiłek włożono w ich uzupełnianie, weryfikację, selekcję oraz ujednolicenie.

Wyszczególnieni w bibliografii pracownicy Instytutu BIN UJ nie posiadali jak dotąd drukowanego wykazu swoich publikacji. Wyjątek stanowił prof. dr hab. Wiesław Bieńkowski (zm. 1999), którego dorobek za lata 1949–1995 został zestawiony przez Łukasza Bieńkowskiego w wydanej w 1995 r. księdze pt. *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bieńkowskiego* pod red. M. Kocójowej. Ta bibliografia stanowi kontynuację ww. wykazu. W swej numeracji uwzględniła liczbę 301 prac Profesora za okres od 1975 r. (początku zatrudnienia w Zakładzie BIN UJ) do 1995 r. oraz zawiera opisy bibliograficzne 47 kolejnych jego publikacji za lata 1995 (kontynuacja) – 1999, co razem daje 348 pozycji z okresu zatrudnienia w UJ.

Kilku byłych, szczególnie zasłużonych, nieżyjących już pracowników posiada drukowane bibliografie swoich publikacji, z których część przypada na okres ich etatowej pracy w Zakładzie/Katedrze BIN UJ. Dotyczy to prof. dra hab. Stanisława Grzeszczuka (zm. 1999), współzałożyciela i wieloletniego kierow-

nika Zakładu/Katedry BIN UJ w latach 1974–1994 (D. Hombek, *Bibliografia prac Stanisława Grzeszczuka*, Biul. BJ 1994, 1/2, s. 7–34), prof. dra hab. Zbigniewa Jabłońskiego, dyrektora Biblioteki PAN w Krakowie, i nauczyciela akademickiego w Zakładzie BIN UJ w latach 1975–1984 (K. Stachowska, *Bibliografia prac prof. dra Zbigniewa Jabłońskiego za lata 1952–1985*, Roczn. Bibl. PAN Krak. 1986, s. 5–36) oraz doc. dr hab. Małgorzaty Stolzman (zm. 1986), zasłużonej wykładowczyni, związanej z Zakładem BIN od początku jego istnienia (K. Bednarska-Ruszajowa i W. Pindlowa, *Bibliografia prac Małgorzaty Stolzman*, Biul. BJ 1988, 1/2, s. 11–13). Drukowaną bibliografię swoich prac posiada też prof. dr hab. Jan Baumgart (zm. 1989), współtwórca koncepcji studiów bibliotecznoznawczych w UJ i wykładowca w latach 1974–1978 (J. Tyszkowska, *Bibliografia prac Jana Baumgarta*, Biul. BJ 1991, 1/2, s. 9–25).

Ponieważ bibliografia rejestruje tylko specjalistyczne publikacje obecnych pracowników IBIN UJ, nie obejmuje zatem całego dorobku piśmienniczego Instytutu za okres 25 lat jego istnienia. Dorobek ten, uzupełniony o publikacje z innych dziedzin, a także wcześniej zatrudnionych pracowników naukowych, uległby zwiększeniu do ok. 2000 pozycji.

Wśród 1228 odnotowanych w bibliografii publikacji są 82 wydawnictwa zwarte, głównie książki, 894 artykułów i fragmentów w czasopismach i pracach zbiorowych, 76 redakcji książek, 144 recenzji, 23 tłumaczenia oraz 9 audycji radiowych bądź telewizyjnych.

Wykaz skrótów tytułów wydawnictw ciągłych oraz wykaz akronimów nazw wydawnictw zob. Wykaz skrótów.

WYKAZ PUBLIKACJI BIBLIOGRAPHY

Dr hab. Wiesław Babik (w IBIN od 1994 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

1. Zagraniczne bazy danych w krakowskich placówkach informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1995.

2. Generowanie języków informacyjno-wyszukiwawczych ze słowników terminologicznych. Kraków: Wydaw. UJ 1996.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

3. Kartoteki wzorcowe a terminologiczne banki danych. *ZIN* 1994, 1–2, s. 81–85.

4. New Possibilities of Information Support for Research and Education on Protection of the Human Environment. In: Jankowska-Klapkowska, A. (i in.) (eds.). Training of Experts for European Cooperation on Protection of the Environment and Promotion of Sustainable Development. International Conference at University of Mining and Metallurgy. Cracov, 9–12 December 1993. Kraków: Univ. of Mining and Metallurgy 1994, p. 249–255.

5. Sieć informacyjna w zdrowiu publicznym: Konferencja naukowa, Kraków 20–21 kwietnia 1994. *ZIN* 1994, 1–2, s. 107–109.
6. Słowniki słów kluczowych – budowa i możliwości ich wykorzystania w zautomatyzowanych systemach informacyjnych. W: Sieć informacyjna w zdrowiu publicznym. Kraków 20–21 kwietnia 1994. Materiały konferencyjne. Kraków: Cent. Inform. Szkoły Zdrowia Publ. Coll. Medicum UJ 1994, s. 1–11.
7. Systemy biblioteczne, systemy informacyjne a systemy informacyjno-wyszukiwawcze: Refleksje terminologiczne. *ZIN* 1994, 1–2, s. 87–90.
8. Zagraniczne bazy danych CD-ROM w systemie bibliotecznym szkoły wyższej. W: Konferencja „Systemy biblioteczno-informacyjne w szkole wyższej”, Katowice 5–6 maja 1994. Katowice: IBiIN UŚ 1994, s. 1–9.
[maszyn. powiel.]
9. Bazy danych na dyskach optycznych – nowe źródło informacji ekonomicznej i biznesowej. W: Udział bibliotek naukowych w transformacji gospodarki polskiej. Kraków: Bibl. Gł. AE Krak. 1995, s. 57–72.
10. Europejska Integracja Informacyjna: Międzynarodowa konferencja naukowa na temat integralności i kompatybilności języków informacyjno-wyszukiwawczych. *ZIN* 1995, 1–2, s. 111–114.
11. Język i technologia 1995. *ZIN* 1995, 1–2, s. 102–103.
12. Terminology from the Point of View of Information Science. *NEOTERM. World Specialized Terminology* 1995, p. 128–131.
13. Wielofunkcyjne słowniki terminologiczne. W: Komputeryzacja bibliotek a potrzeby użytkowników, Kraków-Łopuszna 16–18 maja 1995. Kraków: Bibl. Gł. Politech. Krak. 1995, s. 41–48.
14. Wybór baz danych na nośnikach optycznych w warunkach istnienia ich komercyjnego rynku i dostępu sieciowego. W: Konferencja naukowa nt. „Technologia CD-ROM w naukach humanistycznych i społecznych” (Poznań 23–24 listopada 1995). Poznań [b.w.] 1995, s. 1–6.
[maszyn. powiel.]
15. Inżynieria języka naturalnego na potrzeby języka dla systemów informacyjno-wyszukiwawczych. W: Vetulani, Z. (i in.). Język i technologia 1995. Warszawa: Akad. Ofic. Wydaw. PLJ 1996, s. 66–69.
16. O pewnej metodzie formalnej oceny jakości słowników terminologicznych. *NEOTERM. Światowa Technologia Specjalistyczna* 1996, s. 72–78.
17. Technologia CD-ROM w naukach humanistycznych i społecznych. *ZIN* 1996, 1, s. 82–83.
18. Terminology as a Level for the Compatibility of Indexing Languages: Some Remarks. In: *Compatibility and Integration of Order Systems*. Warsaw: SBP 1996, p. 157–162.
19. Wykorzystanie baz danych i wydawnictw Ośrodka Przetwarzania Informacji w procesie edukacji na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa UJ. W: Konferencja na temat: „Informacja naukowo-techniczna jako narzędzie rozwoju nauki i promocji jej osiągnięć” (Warszawa 26 czerwca 1996). Warszawa 1996, s. 1–6.
[maszyn. powiel.]
20. Choosing an Automated Information Retrieval System – an Example of the Algorithm. In: *Proceedings of the 6th International Seminar „Scientific and Technical Information in Central and Eastern Europe”*, Zakopane, 1–3.09.1997. Zakopane: Inform. Process. Cent., Intern. Cent. for Sci. and Tech. Inform. 1997, p. 10–13.

21. Informacja naukowo-techniczna w krajach Europy Środkowej i Wschodniej: VI Międzynarodowe Seminarium, Zakopane 1–2 września 1997. *ZIN* 1997, 2, s. 128–129.
22. Program wykorzystywania telematyki w bibliotekach i ośrodkach informacji naukowej: (Konferencja w Warszawie 7–8 lutego 1997). *ZIN* 1997, 1, s. 99–100.
23. Telematics for the Access to CD-ROM Databases. In: Proceedings of the 6th International Seminar „Scientific and Technical Information in Central and Eastern Europe”, Zakopane, 1–3.09.1997. Zakopane: Inform. Process. Cent., Intern. Cent. for Sci. and Tech. Inform. 1997, p. 5–9.
24. Terminological Databanks as a Linguistic Tool for Transfer and Organization of Knowledge. *NEOTERM. World Specialized Terminology* 1997, p. 29–32.
25. Terminological Vocabularies as Lexical Corpora in Generating of Information Retrieval Languages. In: International Conference on Practical Applications in Language Corpora. Łódź: UŁ 1997, p. 463–474.
26. Application of the Definition Sequences and Sematic Nests Method in the Development of Terminological Dictionaries and Term Banks. *NEOTERM. World Specialized Terminology* 1998, p. 53–59.
27. Badanie jakości słowników terminologicznych metodą ciągów definicyjnych. *ZIN* 1998, 2, s. 18–35.
[współaut. Piechocka, E.]
28. Informacja a procesy podejmowania decyzji w bibliotece. W: Wdrażanie nowoczesnych technik zarządzania instytucjami non-profit na przykładzie naukowej biblioteki akademickiej. Materiały z konferencji (Kraków, 28–30 września 1998 r.). Kraków: Bibl. Gł. AE Krak. 1998, s. 15–24.
29. Information Management in the Computer Communicated Society. In: 7th International Seminar „Scientific and Technical Information in Central and Eastern Europe”, Zakopane, October 26–28, 1998. Proceedings of the Seminar. Zakopane: Inform. Process. Cent., Intern. Cent. for Sci. and Tech. Inform. 1998, p. 5–9.
30. Metoda ciągów definicyjnych – możliwości jej wykorzystania w systemach informacyjno-wyszukiwawczych. *ZIN* 1998, 1, s. 3–22.
[współaut. Bojar, B.]
31. Nowoczesne techniki zarządzania w bibliotekach akademickich. *ZIN* 1998, 2, s. 140–141.
32. O przydatności metody ciągów definicyjnych i gniazd semantycznych w budowie słowników terminologicznych i terminologicznych banków danych. *NEOTERM. Światowa Terminologia Specjalistyczna* 1998, s. 48–54.
33. Telematyka – koncepcja i wykorzystanie w społeczeństwie informacyjnym. *ZIN* 1998, 1, s. 63–72.
[współaut. Rykaczewska-Wiorogórska, B.]
34. Wpływ współczesnych technologii informacyjnych na bibliotekarstwo kartograficzne. *Prz. Bibl.* 1998, 4, s. 363–366.
35. Współpraca bibliotek naukowych w zakresie automatyzacji. *ZIN* 1998, 2, s. 148–149.
36. Zastosowanie mikrokomputerów w INTE. *ZIN* 1998, 2, s. 150–151.
37. Cartographic Materials as a Mean of Multi-Media Communication. *LIBER Q. J. Eur. Res. Libr.* 1999, 2, s. 180–188.
[współaut. Sowa-Babik, H.]
[także wersja elektr. <http://www.konbib.nl/kb/skd/liber/articles/babiksowa11.htm>]
38. Języki wyszukiwawcze stosowane do wyszukiwania informacji medycznej w systemie WWW. *Biul. Gł. Bibl. Lek.* 1999, s. 149–154.
39. Języki wyszukiwawcze stosowane do wyszukiwania informacji medycznej w sy-

stemie WWW. W: XVIII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Możliwości współpracy bibliotek naukowych i świadczenia usług w oparciu o rozległe sieci komputerowe”. Kraków 1999.

[CD-ROM]

40. Knowledge Representation about Map Collection for Information Retrieval in a Libraries Context. *LIBER Q. J. Eur. Res. Libr.* 1999, 2, p. 172–179.

[także wersja elektr. + <http://www.konbib.nl/kb/skd/liber/articles/babik11.htm>]

41. O definiowaniu w leksykografii wielojęzycznej. *NEOTERM. Światowa Terminologia Specjalistyczna* 1999, s. 50–56.

42. On Defining in the Multilingual Lexicography. *NEOTERM. World Specialized Terminology* 1999, p. 48–53.

43. O potrzebie nowych definicji terminów „system informacyjno-wyszukiwawczy” i „język informacyjno-wyszukiwawczy” na potrzeby informacji naukowej. *Biul. Inst. Met. Niezł.* 1999, s. 79–82.

[nr specj.]

44. Synonimia i homonimia – czy naprawdę niepożądane w nowoczesnych systemach informacyjno-wyszukiwawczych. *Biul. Inst. Met. Niezł.* 1999, s. 83–87.

[nr specj.]

45. Termin i jego status w systemie leksykalnym języka informacyjno-wyszukiwawczego. *ZIN* 1999, 1, s. 3–14.

46. The Application of the Terminological Dictionary for Creating Hypertext. [In:] Lewandowska-Tomaszczyk B. & Melia P.J. (Hrsg.): „PALC’99. Practical Application in Language Corpora. Proceedings of the 2nd International Conference. Łódź, Poland 15–18 April 1999”. Frankfurt am Main: Peter Lang, Eur. Verl. der Wissensch. 1999, p. 343–360.

47. The Application of the Terminological Dictionary for Creating Hypertext. [In:] Lewandowska-Tomaszczyk B. & Melia P.J. (Hrsg.): „PALC’99. International Conference on „Practical Application in Language Corpora”. Łódź, Poland 15–18 April 1999. Abstracts”. Łódź: UŁ 1999, p. 12–14.

48. Transformations in Information Society – New Challenges. In: 8th International Seminar „Scientific and Technical Information in Central and Eastern Europe. 11–12 October 1999, Proceedings of the Seminar. Warszawa: Inform. Process. Cent., Intern. Cent. for Sci. and Tech. Inform. 1999, p. 5–10.

RECENZJE

49. Choroś, K. (red.). Mikrokomputerowe systemy biblioteczno-informacyjne. Wrocław: Politech. Wrocław. 1992. Rec.: O mikrokomputerowych systemach informacyjno-wyszukiwawczych z dydaktycznego punktu widzenia. *ZIN* 1994, 1–2, s. 97–99.

50. Słownik słów kluczowych z religioznawstwa. Warszawa-Kraków: OIN PAN 1993. Rec.: Słownik słów kluczowych z religioznawstwa – nowe narzędzie do indeksowania i wyszukiwania literatury religioznawczej. *ZIN* 1994, 1–2, s. 102–105.

51. Felber, H. i Budin, G. Teoria i praktyka terminologii. Warszawa: UW 1994. Rec.: Terminologia a teoria języków informacyjno-wyszukiwawczych. *ZIN* 1995, 1–2, s. 92–96.

52. Surowaniec, J. Słownik słów kluczowych w logopedii. Kraków: WSP Krak. 1993. Rec.: Jeszcze o systemie leksykalnym języka słów kluczowych. *ZIN* 1995, 1–2, s. 89–92.

53. Chynał, J. Informacja techniczna. Kraków: WSP Krak. 1995. Rec.: Języki informacyjno-wyszukiwawcze w informacji technicznej. *ZIN* 1996, 1, s. 72–75.

54. Batorowska, H. i Czubała, B. Wybrane zagadnienia nauki o informacji i technologii informacyjnej. Kraków: WSP Krak. 1996. Rec.: Języki informacyjno-wyszukiawcze z dydaktycznego punktu widzenia. *ZIN* 1997, 1, s. 63–65.

55. Radwański, A. Komputery, biblioteki, systemy. Warszawa: SBP 1996. Rec.: Nowe komputerowe technologie informacyjne a automatyzacja procesów informacyjnych w bibliotekach i ośrodkach informacji. *ZIN* 1997, 1, s. 67–69.

56. Robotycki, Cz. (red.). Układ słów kluczowych do bazy danych o źródłach etnograficznych (Kultura ludowa Karpat Polskich). Kraków: Wydaw. UJ 1995. Rec.: Język informacyjno-wyszukiawczy dla systemu informacji o źródłach etnograficznych, ale jaki? *ZIN* 1997, 2, s. 116–119.

57. Daniłowicz, Cz. (red.). Sieciowe i multimedialne systemy informacyjne. Wrocław: Politech. Wrocl. 1996. Rec.: Sieciowe i multimedialne systemy informacyjne. *ZIN* 1998, 2, s. 128–130.

58. Dobrowolski, Z. Internet i biblioteka. Warszawa: SBP 1998. Rec.: Biblioteka a Internet – refleksje nad książką o Internecie dla bibliotekarzy. *ZIN* 1998, 1, s. 79–81.

59. Iyer, H. Classificatory Structures Concepts, Relations and Representations. Frankfurt am Main: INDEKS Verl. 1995. Rec.: Nowe spojrzenie na problematykę klasyfikacji jako języka informacyjno-wyszukiawczego. *ZIN* 1998, 1, s. 82–83.

60. MacKenzie Owen, J.S. i Wiercx, A. Knowledge Models for Networked Library Services. Luxemburg: Office for Official Publ. of the Eur. Communities 1996. Rec.: Modele wiedzy na potrzeby usług sieciowych w bibliotece. *ZIN* 1998, 2, s. 131–133.

61. Scholtes, J.C. Artificial Neural Networks for Information Retrieval in a Libraries Context. Luxembourg: Eur. Commiss., DG XIII-E3 1995. Rec.: Możliwości wykorzystania sztucznych sieci neuronowych w systemach informacyjno-wyszukiawczych. *ZIN* 1998, 1, s. 92–94.

62. Pietraszkiewicz, J. (i in.). Słownik języka informacyjno-wyszukiawczego biblioteki społeczno-ekonomicznej. Wrocław: Wydaw. AE im. O. Langego 1997. Rec.: Język słów kluczowych dla systemu informacji z dziedziny nauk społeczno-ekonomicznych. *ZIN* 1999, 2, s. 146–148.

Dr hab. Krystyna Bednarska-Ruszajowa (w IBIN od 1974 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

63. Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: Wybór tekstów. Wyd. 1. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

[współaut. Kocójowa, M. i Pindłowa, W.]

64. Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu Proseminarium bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1981.

[współaut. Kocójowa, M.]

65. Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: Wybór tekstów. Wyd. 2 zm. Kraków: Wydaw. UJ 1982.

[współaut. Kocójowa, M. i Pindłowa, W.]

66. Od Homera do Jana Jakuba Rousseau: W kręgu lektur profesorów krakowskich okresu Oświecenia. Kraków: Wydaw. UJ 1991.

67. Das polnische Buchwesen: Bibliographische Einführung. Frankfurt am Main: Peter Lang 1994.

68. Bücher und ihre Leser in Wilna am Anfang des 19. Jahrhunderts: „Journal der Ausleihungen der Bücher aus der Bibliothek der Wilnaer Universität“ (1805–1816) – Bibliographisch-Bibliologische Analyse. Frankfurt am Main: Peter Lang 1996.

REDAKCJE KSIĄŻEK

69. Biblioteki i książki w literaturze. Kraków: Wydaw. UJ 1999.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

70. Michał Hieronim Juszyński – bibliograf i bibliofil: Próba uporządkowania problemów. *Biul. BJ* 1976, 1/2, s. 69–92.

71. Zestawienie treści „Biuletynu Biblioteki Jagiellońskiej” za lata 1949–1975. *Biul. BJ* 1976, 1/2, s. 129–159.

[współaut. Berbelicki, W.]

72. Zagadnienia wytwarzania i rozpowszechniania książki na łamach „Monitora” (1765–1785). *Rocz. Bibl.* 1980, 2, s. 69–110.

73. Udział „Monitora” w kształtowaniu kultury czytelniczej epoki stanisławowskiej. *Biul. BJ* 1981, 1–2, s. 135–160.

74. Instytut Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego: Jubileusz ćwierćwiecza. *Prz. Bibl.* 1983, 1, s. 3–11.

75. Nauka i uczeni na łamach „Monitora” (1765–1785). *Rocz. Bibl. PAN Krak.* 1983, s. 5–48.

76. Kultura czytelnicza profesorów krakowskiej Szkoły Głównej Koronnej. *Ze Skarbcza Kult.* 1984, s. 59–105.

77. Model uczonego w polskim piśmiennictwie oświeceniowym. *Ze Skarbcza Kult.* 1984, s. 45–71.

78. Problematyka książki na łamach „Monitora” (1765–1785): Zestawienie bibliograficzne. *Biul. BJ* 1984, 1/2, s. 121–150.

79. Z teorii i metodologii księgoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych. *Stud. o Książ.* 1984, s. 289–298.

80. „Monitor” stanisławowski jako źródło do badań księgoznawczych. W: Jabłoński, Z. (red.). *Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych*. Kraków: Wydaw. UJ 1985, s. 15–36.

81. Z teorii i metodologii księgoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych. *Stud. o Książ.* 1985, s. 289–304.

82. Problematyka źródłoznawcza w bibliologii: Sprawozdanie z konferencji naukowej w Bartkowej (21–24 XI 1984 r.). *Prz. Bibl.* 1986, 1, s. 73–76.

83. Z teorii i metodologii księgoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych. *Stud. o Książ.* 1986, s. 289–306.

84. Kamilli Mrozowskiej badania nad szkolnictwem Komisji Edukacji Narodowej. *Stud. Hist.* 1987, 2, s. 323–330.

85. Małgorzata Stolzman (1935–1986). *Rocz. Bibl.* 1987, 2, s. 361–367.

86. Z metodologicznych problemów badań nad czytelnictwem okresu Oświecenia. *Rocz. Bibl.* 1987, 1, s. 99–117.

87. Bibliografia prac Małgorzaty Stolzman. *Biul. BJ* 1988, 1/2, s. 11–13.

[współaut. Pindłowa, W.]

88. Czytelnictwo wileńskich profesorów literatury w okresie Oświecenia. *Rocz. Komis. Hist. Lit.* [PAN] 1988, s. 3–21.

89. Literatura staropolska w lekturach profesorów krakowskich i wileńskich okresu Oświecenia. *Biul. BJ* 1988, 1–2, s. 127–141.

90. Metodologia badań nad historią czytelnictwa: Konferencja w Mogilanach. *Rocz. Bibl.* 1988, 1, s. 103–107.

91. Z teorii i metodologii księgoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych. *Stud. o Książ.* 1988, s. 387–399.
92. Die nationalsozialistische Bibliothekspolitik in Polen während des Zweiten Weltkrieges. *Wolfenbütteler Schriften zur Geschichte Buchwesens* 1989, S. 199–225. [współaut. Pirożyński, J.]
93. Z teorii i metodologii księgoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych. *Stud. o Książ.* 1989, s. 341–362.
94. Metoda bibliograficzna i jej zastosowanie. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 37–54.
95. Polska bibliografia bibliologiczna. W: Kocójowa, M. (red.). Książka polska w okresie zaborów: Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii. Kraków: Universitas 1991, s. 105–131.
96. Książka zakazana w odbiorze czytelniczym oświeceniowych uczonych. W: Kostecki, J. i Brodzka, A. (red.). Piśmiennictwo – systemy kontroli – obiegi alternatywne. 2. Warszawa: BN 1992, s. 38–56.
97. Zainteresowania czytelnicze Joachima Lelewela w okresie wileńsko-warszawskim (do r. 1824). W: Bienkowska, B. (red.). Joachim Lelewel – bibliotekarz i bibliograf. Warszawa: PWN 1992, s. 136–151.
98. „Dziennik pożyczania książek z Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego” 1805–1816: Pocii w lekturach i lektury poctów – analiza kilku faktów bibliologicznych zapisanych w źródle. W: Mlekicka, M. (red.). Bibliologia dyscypliną integrującą: Studia ofiarowane Profesor Barbarze Bienkowskiej. Warszawa: UW 1993, s. 247–252.
99. Svieciamojamo amziaus mokslininku skaitybos tyrimu metodologija [Metodologia badań nad czytelnictwem uczonych okresu Oświecenia]. *Knvygotyra* 1993, s. 5–14.
100. Z teorii i metodologii księgoznawstwa oraz dyscyplin pokrewnych. *Stud. o Książ.* 1993, s. 189–197.
101. Forschungsstand zur Geschichte polnischer Privatbibliotheken im 18. Jahrhundert. *Wolfenbütteler Notizen zur Buchgeschichte* 1993/1994 [wyd. 1994], 1, S. 37–51. [współaut. Pirożyński, J.]
102. Graf Jan Potocki in der Herzoglichen Bibliothek in Wolfenbüttel. In: Studien zur Geschichte der deutsch-polnischen Kulturbeziehungen vom Mittelalter bis zum 19. Jahrhundert. Kraków: Wydaw. UJ 1994, s. 23–45.
103. Wiadomości o Polsce w niemieckim czasopiśmie oświeceniowym „Gemeinnütziges Wochenblatt zur Kenntniss der Staaten”: Komunikat. *Biul. BJ* 1994, 1/2, s. 177–182.
104. Między Leibnizem, Lessingiem i Ebertem: Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel jako centrum oświecenia, tolerancji i demokracji. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 29–37.
105. Polska bibliografia bibliologiczna tematycznie, chronologicznie i środowiskowo opowiedziana. W: Stan i perspektywy polskiej bibliologii. Konferencja naukowa. Łódź: UŁ 1995, s. 1–12.
106. Z badań nad czytelnictwem uczonych: Ludwig Häusser (1818–1867) – niemiecki liberala czasów Bismarcka przy pracy nad genezą pierwszego rozbioru Polski. W: Kocójowa, M. (red.). Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bienkowskiego. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 231–241.
107. Biblioteki w polskich oświeceniowych opisach podróży zagranicznych. *Biul. BJ* 1996, 1/2, s. 241–251.
108. Nowe metody w badaniach nad dawną książką w Polsce. *Historyka. Stud. metodol.* 1996, s. 63–69.

109. Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich: (bibliografia). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1997, 1/2, s. 78–172.
[współaut. Janiak, M.]
110. Book from Antique to Enlightenment Borrowed by Vilnius Professors from the University Library between 1805–1816. *Knygotyra* 1997, p. 47–55.
111. Możliwości i efekty współpracy polskich bibliotekoznawców z niemieckim wydawnictwem Peter Lang. *Prz. Bibl.* 1997, 1, s. 133–137.
112. Opisy bibliotek w polskich utworach literackich: Konferencja naukowa w Koinakach 18–20 III 1997. *Ruch Lit.* 1997, 5, s. 769–773.
113. Światowe badania nad opisami bibliotek w utworach literackich. W: Bednarska-Ruszajowa, K. (red.). *Biblioteki i książki w literaturze*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 9–54.
114. Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich: materiały do bibliografii cd. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1999, 1, s. 7–66.
[współaut. Janiak, M.]
115. Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa UJ w świetle standardów wykształcenia zawodowego nauczycieli-bibliotekarzy. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie*. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 125–126.
116. Wstęp. W: Bednarska-Ruszajowa, K. (red.). *Biblioteki i książki w literaturze*. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 7–8.
117. Biblioteki i książki w utworach literackich. Rozterki badacza. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 173–178.
118. Działalność dydaktyczna IBIN UJ. Cz. I. Studenci. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 75–84.

RECENZJE

119. Aleksandrowska, E. (oprac.) „Monitor” 1765–1785. Wrocław: ZNiO 1976. Rec.: *Ruch Lit.* 1987, 6, s. 475–477.
120. Babnis, M. i Nowak, Z. (red.). *Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk – dzieje i zbiory*. Wrocław: ZNiO 1986. Rec.: *Prz. Bibl.* 1987, 2, s. 213–215.

Prof. dr hab. Wiesław Bińkowski (w IBIN od 1975 r.)

121–421. Bibliografia za lata 1975–1995 (301 poz.) została opublikowana w: Kocójowa, M. (red.). *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bińkowskiego*. Kraków: Wydaw. UJ, w ramach opracowania Łukasza Bińkowskiego pt. *Bibliografia prac Profesora Wiesława Bińkowskiego za lata 1949–1995*, s. 25–67. Poniższy wykaz stanowi kontynuację ww. bibliografii i obejmuje publikacje autora od 1995 r. (ciąg dalszy) do 1999 r.

WYDAWNICTWA ZWARTE

422. *Strażnicy dziejów Miasta Narodowej Pamięci: Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w latach 1896–1996*. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1997.

REDAKCJE KSIĄŻEK

423. Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1994. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1996.
424. International Bibliography of Historical Sciences. München: K.G. Saur 1996. [oprac. mater. pol.]
425. Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku. Katowice: Księgarnia św. Jacka 1996. [współred. Pater, M.]
426. Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1995. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1997.
427. Ludzie, którzy umiłowali Kraków: Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Kraków: TMHiZK 1997.
428. Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1996. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1998.
429. Oskar Kolberg 1814–1890: Materiały sesji naukowej Kraków, 26 XI 1994. Kraków: PAN 1998.
430. Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1997. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1999.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

431. Globalne pojęcie przedmiotu historii w historiografii polskiej w XIX i XX wieku: Postulaty i realizacje. *Spraw. z Czyn. i Posiedz. PAU* 1995, s. 48–49.
432. Grzegorz Smólski – zapomniany dziennikarz wiedeński. *Spraw. z Posiedz. Komis. Nauk. PAN Krak.* 1995, s. 117–118.
433. Seweryn Tadeusz, pseud. konspiracyjne: Białowąs, Boryna, Socha (1894–1975), etnograf, artysta malarz i grafik, działacz ruchu ludowego, Okręgowy Delegat Rządu na Kraj w Krakowie, docent UJ, dyrektor Muz. Etnograficznego w Krakowie, profesor nadzwyczajny. *PSB* 1995, s. 344–349.
434. Siarkowski Władysław, krypt. Ks. W. S., Siar., Siark., Tomił, Wł. Siar... (1840–1902), historyk, regionalista i etnograf. *PSB* 1995, s. 451–453.
435. Bibliografia Gdańska. *Libri Gedanenses* 1995/1996 [wyd. 1996], s. 177–183.
436. Działalność Tadeusza Seweryna w Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1926–1952. *Rocz. Muz. Etnogr. Krak.* 1996, s. 33–39.
437. Głos w dyskusji. W: Czwarta Ogólnokrajowa Narada Bibliografów, Warszawa 7–9 czerwca 1995. Warszawa: BN 1996, s. 320.
438. Jan Stanisław Bystron jako historyk kultury polskiej. *Spraw. z Posiedz. Komis. Nauk. PAN Krak.* 1996, s. 7–8.
439. Kazimierz Dobrowolski jako badacz książki. *Rocz. Bibl. PAN Krak.* 1996, s. 223–239.
440. Konstanty von Wurzbach und Albert Zipper: Aus der Geschichte der österreichisch-polnischen kulturellen Beziehungen im 19. und 20. Jahrhundert. *Stud. Austro-Pol.* 1996, 5, S. 481–508.
441. Kultura jako przedmiot historii: Postulaty i realizacje globalnego pojęcia historii w historiografii polskiej XIX i XX wieku. W: Broński, K. (i in.) (red.). Kraków – Małopolska w Europie Środką. Studia ku czci Jana M. Małeckiego w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. Kraków: Universitas 1996, s. 137–150.
442. Leszek Hajdukiewicz (1924–1995). *Odrodzenie i Reformacja w Polsce* 1996, s. 166–169.

443. Obchody kościuszkowskie w Krakowie 1894. W: Małecki, J. (red.). Kraków w powstaniu kościuszkowskim. Materiały sesji naukowej odbytej 28 maja 1994 roku. Kraków: TMHiZK 1996, s. 93–132.
444. Przedmowa. W: Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1994. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1996, s. VII–VIII.
445. Stojałowski Stanisław, krypt. i pseud. L. M. S., Prawdziwy Polak, Warszawiak, X. S. S. Tow. Jez., X. St. St. TJ (1845–1911), jezuita, od 1875 duchowny świecki, proboszcz, prałat honorowy Ojca Św., popularyzator teologii, działacz społeczno-polityczny, poseł do parlamentu austriackiego i do Sejmu Krajowego Galicji, dziennikarz i publicysta. W: Pater, M. i Bieńkowski, W. (red.). Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku. Katowice: Księgarnia św. Jacka 1996, s. 398–401.
446. Wspomnienia z pracy w Bibliotece Miejskiej w Gdańsku w latach 1951–1953. *Libri Gedanenses* 1995/1996 [wyd. 1996], s. 223–236.
447. Dziennikarze polscy w dziesięciu tomach „Austriackiego Leksykonu Biograficznego 1815–1950” [streszczenie]. *Spraw. z Posiedz. Komis. Nauk. PAN Krak.* 1997, s. 39–40.
448. Erfahrungen bei der Bearbeitung der Bibliografia historii polskiej (Bibliographie der polnischen Geschichte). In: *Bibliographien zur Geschichte Ostmitteleuropas*. Marburg: Verl. Herder-Inst. 1997, S. 21–26.
449. Jak powstało Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa? W: Bieńkowski, W. (red.). Ludzie, którzy umiłowali Kraków: Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Kraków: TMHiZK 1997, s. 5–13.
450. Janina Bieniarzówna (24 V 1916 – 1 III 1997). *Kwart. Hist.* 1997, 4, s. 159–161.
451. Janina Bieniarzówna (24 V 1916 – 1 III 1997). *Rocz. PAU* 1996/1997 [wyd. 1997], s. 165–168.
452. Józef Muczkowski (1860–1943). W: Bieńkowski, W. (red.). Ludzie, którzy umiłowali Kraków: Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Kraków: TMHiZK 1997, s. 151–160.
453. Klemens Bąkowski (1860–1938). W: Bieńkowski, W. (red.). Ludzie, którzy umiłowali Kraków: Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Kraków: TMHiZK 1997, s. 45–56.
454. Konstanty Wurzbach i Albert Zipper: Z dziejów stosunków kulturalnych austriacko-polskich XIX i XX wieku. *Stud. Austro-Pol.* 1997, s. 427–448.
455. Profesor Janina Bieniarzówna (1916–1997) członek honorowy Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. *Rocz. Krak.* 1997, s. 161–166.
456. Przedmowa. W: Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1995. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1997, s. VII–VIII.
457. Bieżąca bibliografia historii polskiej – doświadczenia i perspektywy [streszczenie]. *Spraw. z Czyn. i Posiedz. PAU* 1998, s. 36–37.
458. Jeszcze jeden pamiętnik świadka historii. W: Głąb, Z. Z Polski do Polski przez Ural i Apeniny. Kraków: Tow. Sympatyków Hist. 1998, s. 9–13.
459. O współczesnych formach uczenia pamięci Oskara Kolberga: Rozwój badań nad kulturą ludową w Polsce (1800–1967) (Głos w dyskusji). W: Bieńkowski, W. (red.). Oskar Kolberg 1814–1890: Materiały sesji naukowej Kraków, 26 XI 1994. Kraków: PAU 1998, s. 68–74.
460. Polacy – ludzie prasy w dziesięciu tomach „Austriackiego Leksykonu Biograficznego”. *Rocz. Hist. Prasy Pol.* 1998, 1/2, s. 11–22.
461. Powstanie Akademii Umiejętności. *Rocz. PAU* 1997/1998 [wyd. 1998], s. 96–107.
462. Przedmowa. W: Frazik, W. (i in.) (oprac.). Bibliografia historii polskiej za rok 1996. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1998, s. VII–IX.

463. Schroeder (Schröder) Artur (1882–1934). *Österr. Biogr. Lexikon 1815–1950*. 1998, s. 228–229.
464. Sesja naukowa z okazji 650-lecia miasta Mrągowa (Mrągowo, 21 V 1998). *Stud. Hist.* 1998, 4, s. 625–627.
465. Kalendarium seminariów wyjazdowych – Łañcut 1990–1999 r. W: Gruca, A. (i in.) (red.). *Wszechświat zwany Biblioteką czyli łañcuckie peregrynacje z Mistrzem*. Kraków: nakł. aut. 1999, s. 9–12.
466. Krakowscy prekursorzy badañ ludoznawczych w pierwszej połowie XIX wieku. W: Fryś-Pietraszkowa, E. i Spiss, A. (red.). *Przed 100 laty i dzisiaj. Ludoznawstwo i etnografia między Wiedniem, Lwowem, Krakowem a Pragą. Materiały z sesji naukowej towarzyszącej 74 Walnemu Zgromadzeniu Delegatów PTL*. Kraków 1998. Kraków: PTL 1999, s. 45–62.
467. Korespondencja Władysława Konopczyńskiego z Mieczysławem Haimanem z lat 1931–1947. *Rocz. Bibl. PAN Krak.* 1999, s. 425–444.
468. Losy życia Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza. *Mrągowskie Stud. Humanist.* 1999, s. 59–68.
469. Oskar Kolberg a Akademia Umiejętności w Krakowie. W: Strzałkowski, A. (red.). *Prace Komisji Historii Nauki*. Kraków: PAU 1999, s. 7–21.
470. Przedmowa. W: Frazik, W. (i in.) (oprac.). *Bibliografia historii polskiej za rok 1997*. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1999, s. VII–VIII.
471. Schupp Helena Elconora Joanna (1877–1948). *Österr. Biogr. Lexikon 1815–1950* 1999, S. 373.
472. Słowo wstępne. W: Fryś-Pietraszkowa, E. i Spiss, A. (red.). *Przed 100 laty i dzisiaj. Ludoznawstwo i etnografia między Wiedniem, Lwowem, Krakowem a Pragą. Materiały z sesji naukowej towarzyszącej 74 Walnemu Zgromadzeniu Delegatów PTL*. Kraków 1998. Kraków: PTL 1999, s. 9–10.
473. Związki Uniwersytetu Poznańskiego z Polską Akademią Umiejętności w Krakowie: (głos w dyskusji). W: Hauser, P. (i in.). *Alma Mater Posnaniensis. W 80. rocznicę utworzenia Uniwersytetu w Poznaniu*. Poznań: UAM 1999, s. 167–169.
474. Korespondencja Władysława Konopczyńskiego z Mieczysławem Haimanem z lat 1931–1947. *Rocz. PAN* 1999, 44, s. 425–444.
475. Życie kulturalne Krakowa w latach 1978–1998. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 179–189.

RECENZJE

476. Chojnacki, W. *Bibliografia polskich publikacji podziemnych wydanych pod rządami komunistycznymi w latach 1939–1941 i 1944–1953: Czasopisma, druki zwarte, druki ulotne*. Warszawa: Lit. Tow. Wydaw. 1996. Rec.: *Stud. Hist.* 1997, 2, s. 287–290.
477. Ziemia Będzińska – przeszłość, terażniejszość, kultura. Będzin 1996. Rec.: *Powrót Roczniaka. Akt. Będziń.* 1997, 1, s. 2.
478. Wakar, A. *Olsztyn. Dzieje miasta*. Olsztyn: Radio Wa-Ma 1997. Rec.: *Stud. Hist.* 1998, 2, s. 296–298.

Mgr Sabina Cisek (w IBIN od 1989 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

479. *Filozoficzne podstawy informacji naukowej*. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 175–187.
[pod nazw. Arcisz]

480. Kształcenie przyszłych bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w zakresie „Business Information”. W: *Udział bibliotek naukowych w transformacji gospodarki polskiej: Konferencja, Kraków 11–13 września 1995 r.* Kraków: Bibl. Gł. AE Krak. 1995, [s. 1–8].

[pod nazw. Arcisz]

481. *Libraries in Europe's Post Communist Countries: Their International Context.* *Acta Univ. Jagell.* 1995, 2, s. 16.

[pod nazw. Arcisz]

482. Potrzeby informacyjne w gospodarce rynkowej. W: *III Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej. Materiały konferencyjne.* Warszawa: PTIN 1995, s. 54–58.

[pod nazw. Arcisz]

483. Rola bibliotekarza w procesach informacyjnych społeczeństwa demokratycznego końca XX wieku: Wybrane zagadnienia teoretyczne. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). *Rola bibliotek w rozwoju demokracji.* Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 15–22.

[pod nazw. Arcisz]

484. Sprawozdanie z konferencji: „Libraries in Europe's Post Communist Countries: Their International Context”, Kraków-Przegorzały, August 3–5, 1995. W: Kocójowa, M. i Zalewski, W. (red.). *Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (wybór materiałów).* Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 15–20.

[pod nazw. Arcisz]

485. The Most Important Libraries in Poland. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland.* Kraków: PTB 1995, p. 94–101. [współaut. Próchnicka, M.]

[pod nazw. Arcisz]

486. Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście, Kraków-Przegorzały, 3–5 sierpnia 1995. *ZIN* 1996, 1, s. 77–79.

[pod nazw. Arcisz]

487. Informacja biznesowa i jej użytkownicy w bibliotekach publicznych na Zachodzie. *Biul. Inform.-Instr. WBP Krak.* 1996, 1, s. 17–26.

[pod nazw. Arcisz]

488. Konferencja „Elektroniczna przyszłość bibliotek naukowych”, Kraków 11–12 grudzień 1995 r. *ZIN* 1996, 1, s. 89–91.

[pod nazw. Arcisz]

489. Paradygmaty w nauce o informacji. *Biul. Inform.-Instr. WBP Krak.* 1996, 2, s. 11–20.

[pod nazw. Arcisz]

490. Report of the Conference: „Libraries in Europe's Post- Communist Countries: Their International Context”, Poland, Kraków-Przegorzały, August 3–5, 1995. In: Kocójowa, M. i Zalewski, W. (eds.). *Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context.* Kraków: Wydaw. UJ 1996, p. 16–21.

[pod nazw. Arcisz]

491. Informacja biznesowa w Internecie. *Biul. Inform.-Instr. WBP Krak.* 1997, 2, s. 11–19.

[pod nazw. Arcisz]

492. Podsumowanie dyskusji. W: Kocójowa, M. (red.). *Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce.* Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 165–166.

[pod nazw. Arcisz]

493. Internet jako źródło informacji biznesowej. W: *IV Krajowe Forum Infor-*

macji Naukowej i Technicznej, Zakopane 2–5 września 1997. Warszawa: PTIN 1998, s. 303–308.

[pod nazw. Arcisz]

494. Obrady konferencji „Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej” w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 192–195.

[współaut. Gruca, A.]

[pod nazw. Arcisz]

495. Społeczeństwo informacyjne w Europie. Wybór z dokumentów UE. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 147–154.

496. Zasada just-in-time w pracy Oddziału Informacji Biznesowej w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie. W: Wdrażanie nowoczesnych technik zarządzania w instytucjach non-profit na przykładzie naukowej biblioteki akademickiej. Materiały z konferencji (Kraków, 28–30 września 1998). Kraków: Bibl. Gł. AE Krak. 1998, s. 27–35.

[współaut. Żmudzka-Kosała, M.]

497. Reklama usług bibliotecznych i informacyjnych. W: Barczak, A.S. i Pitrus, A. (red.). Ze świata reklamy. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 83–91.

498. Współczesna nauka o informacji naukowej: wybrane zagadnienia. W: Gruca, A. (i in.) (red.). Wszechświat zwany Biblioteką czyli łańcuckie peregrynacje z Mistrzem. Kraków: nakł. aut. 1999, s. 136–146.

499. Problematyka filozoficzna we współczesnej nauce o informacji. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 125–134.

TŁUMACZENIA

500. Kocójowa, M., Pindłowa, W. The Institute of Librarianship and Information Science, The Jagiellonian University (ILIS UJ). Tł. z j. pol. In: Pindłowa, W. (ed.) Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich. Kraków: JU Press 1997, p. 96–105.

[pod nazw. Arcisz]

501. Segbert, M. Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji: Europejski Program Badawczy dla Bibliotek. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 17–25.

502. Wormell, I. Współcześni pracownicy informacji: Problem identyfikacji i integracji. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 35–41.

Mgr Krystyna Dziewańska (w IBIN od 1997 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

503. Teaching through Content: Using Content Materials in the Teaching of a Second Language. Proceedings of the Second Regional Workshop on Teaching Strategies in Higher Education. W: Fowkes, R. (ed.). The Role of Innovation. Szeged: CEP 1998, p. 65–70.

TŁUMACZENIA

504. Feldman, B. Bibliotekarz dający się zauważyć w społeczeństwie. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ, 1999, s. 26–31.

Dr hab. Alina Fitowa (w IBIN od 1996 r.)

REDAKCJE KSIĄŻEK

505. NKWD i polskie podziemie 1944–1945: Z „teczek specjalnych” Józefa W. Stalina. Przekład z jęz. ros. Kraków: Universitas 1998.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

506. Grypsy i zeznania więzienne Tadeusza Seweryna „Sochy”. *Rocz. Muz. Etnogr. Krak.* 1996, s. 53–89.

507. Inspektorat AK Nowy Sącz i 1 Pułk Strzelców Podhalańskich pod dowództwem Adama Stabrawy „Borowego” w świetle dokumentów źródłowych. *Stud. Hist.* 1996, 1, s. 65–89.

508. Ludowcy na emigracji i instrukcje kierowanego przez nich MSW dla Delegata Rządu na Kraj w czasie II wojny światowej: (Materiały źródłowe). *Rocz. Hist. Mus. Hist. Pol. Ruchu Lud.* 1997, s. 165–198.

509. Wywiad Komendy Głównej AK i polityka krajowa gen. Kazimierza Sosnkowskiego w 1944 r. w świetle listu Kazimierza Iranka-Osmeckiego. *Dzieje Najnowsze* 1997, 3, s. 193–206.

510. Komentarze. W: Fitowa, A. (red.). NKWD i polskie podziemie 1944–1945: Z „teczek specjalnych” Józefa W. Stalina. Przekład z jęz. ros. Kraków: Universitas 1998, s. 289–412.

511. Posłowie II. W: Fitowa, A. (red.). NKWD i polskie podziemie 1944–1945: Z „teczek specjalnych” Józefa W. Stalina. Przekład z jęz. ros. Kraków: Universitas 1998, s. 427–444.

512. Armia Krajowa wobec perspektywy wkroczenia Armii Czerwonej na ziemię polskie (w świetle korespondencji KG AK gen. Stefana Roweckiego z NW gen. Władysławem Sikorskim). W: Paczyńska, I. (red.). Studia z historii Polski XIX i XX w. ofiarowane Profesorowi Józefowi Buszce w pięćdziesięciolecie doktoratu. Kraków: Tow. Wydaw. „Historia Iagellonica” 1999, s. 265–283.

513. Inspektorat AK Nowy Sącz w okresie likwidacji (styczeń-marzec 1945): Dokumenty. *Stud. Hist.* 1999, 1, s. 127–143.

514. Profesor Stanisław Kot (1885–1975): działalność naukowa, edytorska i informacyjna. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 217–225.

Dr Anna Gruca (w IBIN od 1991 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

515. Księgozbiór Stanisława Wyspiańskiego. Kraków: WL 1991.

516. Spółka Wydawnicza Polska (1890–1916): Wydawnictwo krakowskich konserwatystów. Kraków: Universitas 1993.

517. Bibliografia historii polskiej za rok 1992. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1994.
[współprac. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]
518. Bibliografia historii polskiej za rok 1993. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1995.
[współprac. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]
519. Bibliografia historii polskiej za rok 1994. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1996.
[współprac. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]
520. Bibliografia historii polskiej za rok 1995. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1997.
[współprac. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]
521. Bibliografia historii polskiej za rok 1996. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1998.
[współprac. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]
522. Bibliografia historii polskiej za rok 1997. Kraków: Wydaw. Profesjonal. Szkoły Biznesu 1999.
[współprac. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]

REDAKCJE KSIĄŻEK

523. Wszechświat zwany Biblioteką czyli łańcuckie peregrynacje z Mistrzem. Kraków: nakł. aut. 1999.
[współred. Kabata, J. i Suchoń, A.]

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

524. „Krakus” (1891–1895) – konserwatywne pismo dla ludu. *Stud. Hist.* 1991, 2, s. 229–245.
525. Wydawnictwa poznańskie w asortymencie księgarni Spółki Wydawniczej Polskiej (1890–1916) w Krakowie. W: Kocójowa, M. (red.). *Kultura książki w Krakowie doby autonomii galicyjskiej*. Wrocław: *Wiedza o Kult.* 1991, s. 49–62.
526. Krakowskie konseksje Oskara Kolberga. *Rocz. Krak.* 1993, s. 63–76.
[współaut. Bieńkowski, W.]
527. Władysław Schmidt. *Österr. Biogr. Lexikon 1815–1950* 1993, S. 303.
528. Seruga Józef (1886–1940), podpułkownik WP, archiwista, bibliotekarz, historyk. *PSB* 1995, s. 329–331.
529. Wydawnicze dzieje „Wyboru poczyj” Teofila Lenartowicza (1876 r.) W: Kocójowa, M. (red.). *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bieńkowskiego*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 135–141.
530. Jubileusz Profesora Wiesława Bieńkowskiego. *Acta Univ. Jagell.* 1996, 4, s. 5.
531. Problemy warsztatu bieżącej „Bibliografii historii polskiej”. W: *Czwarta Ogólnokrajowa Narada Bibliografów, Warszawa 7–9 czerwca 1995*. Warszawa: BN 1996, s. 235–242.
[współaut. Frazik, W. i Gąsiorowski, S. i Solak, Z.]
532. Józef Roman Łakociński (1838–1905). W: Bieńkowski, W. (red.). *Ludzie, którzy umiłowali Kraków: Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*. Kraków: TMHiZK 1997, s. 131–137.
533. Władysław Bartynowski (1832–1918). W: Bieńkowski, W. (red.). *Ludzie, którzy umiłowali Kraków: Założyciele Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa*. Kraków: TMHiZK 1997, s. 37–44.

534. „Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w kontekście badań nad potrzebami społeczeństwa informacyjnego w Unii Europejskiej”: IV Międzynarodowa Konferencja w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ. *Acta Univ. Jagell.* 1998, 10/11, s. 14–15.

535. IV Międzynarodowa Konferencja „Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w kontekście badań nad potrzebami społeczeństwa informacyjnego Unii Europejskiej (Kraków, 3–4 czerwca 1998 r.). *Prz. Bibl.* 1998, 2/3, s. 191–194.

536. Obrady konferencji „Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej” w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 192–195. [współaut. Arcisz, S.]

537. Oskar Kolberg i księgarze. W: Gruca, A. (i in.) (red.). *Wszechświat zwany Biblioteką* czyli łańcuckie peregrynacje z Mistrzem. Kraków: nakł. aut. 1999, s. 69–76.

538. Sprawozdanie z IV Międzynarodowej Konferencji. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 184–189. [współaut. Lechowski, P.]

539. Działalność dydaktyczna. Cz. II. Absolwenci: Tak się zaczęło ... W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 85–90.

540. Wydawcy w Krakowie w latach 1878–1914. Ustalenia wstępne. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 226–231.

Mgr Małgorzata Janiak (w IBIN od 1996 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

541. Adresy Internet-u. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1995, 1, s. 59–70.

542. Funkcje programu MAK: (wyszukiwanie, drukowanie spisów bibliograficznych). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1995, 1, s. 75–90.

543. Czym więc jest książka? Stosem kart papieru, zapisanych, powiązanych w jedną całość? Zbiorem myśli o świecie, doznaniach ludzkich, o życiu społeczeństwa i materii? (Wybór cytatów o książkach i bibliotekach z ksiąg różnych, nie pretendujących do miana bytu idealnego). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1996, 1–2, s. 77–98.

544. Przewodnika po adresach internetowych ciąg dalszy. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1996, 1–2, s. 141–148.

545. Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich: (bibliografia). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1997, 1/2, s. 78–172. [współaut. Bednarska-Ruszajowa, K.]

546. Polonia Sacra – przeszłość i treść czasopisma. *Pol. Sacra* 1997, 1, s. 61–78.

547. Wybór hasła dla opisów bibliograficznych: (porównanie hasel w PB oraz CKHWW, wraz z opisem zasad ich tworzenia, w formie podręcznika dla bibliotekarzy Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1997, 1/2, s. 221–262.

548. Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich: Materiały do bibliografii cd. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1999, 1, s. 7–66. [współaut. Bednarska-Ruszajowa, K.]

549. Nieprzewidywalność informacji: Porządek i chaos. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 157–164.

Mgr Małgorzata Jaskowska (w IBIN od 1997 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

550. Bibliograficzna baza danych BIN. Publikacje pracowników naukowych polskich ośrodków kształcenia wyższego bibliotekoznawstwa i informacji naukowej za lata 1990–1995. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 188–189.

551. Bibliograficzne bazy danych w sieci Internet. Kraków: IBIN 1998.
[wersja elektr. <http://www.miks.uj.edu.pl/ibin/vb/bazy---int.html>]

552. Biblioteka wirtualna w IBIN UJ. Cz. 2. Bazy Danych. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 216–225.

553. Formy promocji krakowskiej książki akademickiej w Internecie. *Akad. Przew. Bibliogr.* 1998, 3, s. 27–28.

554. Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego poleca następujące publikacje swoich pracowników. *Notes Bibl.* 1998, 1, s. 88–93.

555. Polskie elektroniczne źródła informacji naukowej dla Unii Europejskiej. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 170–176.

556. Informacja naukowa w systemie komunikowania społecznego. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 151–156.

557. Prace magisterskie (1978–1999). Spis. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 336–371.

558. Wykaz prac na stopnie naukowe pracowników etatowych. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 268–271.

Mgr Krzysztof Jaśko (w IBIN od 1997 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

559. Komputerowa bibliograficzna baza danych „Biblioteka Kultury”. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 192–193.

560. Biblioteka wirtualna w IBIN UJ. Cz. 1. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 202–216.

561. Biblioteka wirtualna IBIN UJ jako pomoc w edukacji permanentnej bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej. W: Kocójowa, M. (red.) Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 166–170.

562. Przedruki z paryskiego Instytutu Literackiego w krakowskich oficynach podziemnych (lata 1982–1990). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 190–199.

Dr hab. Maria Kocójowa (w IBIN od 1974 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

563. Pamiątkom ojczystym ocalonym z burzy dziejowej: Muzeum Emeryka Hutten Czapskiego (Stańków-Kraków). Kraków: WL 1978.

564. Finis coronat opus: Uniwersytet Jagielloński. Kierunek bibliotekoznawstwo i informacja naukowa, studia zaoczne 1975/6–1978/9. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

565. Informator ogólny dla słuchaczy Studium Zaocznego Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

566. Informator ogólny dla słuchaczy Studium Zaocznego Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej; dodatek na rok akademicki 1980/81. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

567. Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Wyd. 1. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

[współaut. Bednarska-Ruszajowa, K. i Pindłowa, W.]

568. Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu Proseminarium bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1981.

[współaut. Bednarska-Ruszajowa, K.]

569. Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Wyd. 2 zm. Kraków: Wydaw. UJ 1982.

[współaut. Bednarska-Ruszajowa, K. i Pindłowa, W.]

570. Krakowski świat książki doby autonomii galicyjskiej: (Kształtowanie nowego modelu w latach 1867–1882). Kraków: Wydaw. UJ 1990.

571. Informator wydawniczy Towarzystwa Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas na 1992 (1). Kraków: Universitas 1992.

572. Informator wydawniczy Towarzystwa Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas na 1992 (2). Kraków: Universitas 1992.

573. Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej: Działalność naukowa i dydaktyczna. Kraków: Universitas 1992.

[współaut. Pindłowa, W.]

574. The Department of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University: Guide. Cracow: Universitas 1992.

[współaut. Pindłowa, W.]

575. Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego: Informator. Kraków: Universitas 1992.

[współaut. Rażny, A. i Ziejka, F.]

576. History of Polish Libraries. Kraków: Universitas 1993.

577. Przewodnik po zbiorach rękopisów w Wilnie. Kraków: PTB, Universitas 1993.

578. The Department of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University: Guide. Cracow: JU Press 1994.

[współaut. Pindłowa, W.]

579. Rękopisy polskie w zbiorach wileńskich [Polish Manuscripts in Vilnius Collection]. Kraków: IBIN UJ 1998.

[Baza danych; <http://www.miks.uj.edu.pl/wilno/>]

REDAKCJE KSIĄŻEK

580. Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego [Research Reports Librarianship and Information Studies of the Jagiellonian University]: [seria wydaw. IBIN UJ, poz. 8]. Kraków: PTB, Wydaw. UJ 1990–

581. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informatyki [Studia in Librarianship and Information Science]. Zesz. Nauk. UJ: [seria wydaw. IBIN UJ, poz. 4(6)]. Kraków: Wydaw. UJ 1990–

582. Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990.

583. Książka polska w okresie zaborów: Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii. Kraków: Universitas 1991.

584. Kultura książki w Krakowie doby autonomii galicyjskiej. Wrocław: Wiedza o Kult. 1991.

585. Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993.

586. Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (wybór materiałów). Kraków: PTB 1995.

587. Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość. Kraków: PTB 1995.

588. Modern Libraries and Librarianship in Poland. Kraków: PTB 1995.
[współred. Altenberger, A.]

589. Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ 1995.
[współred. Bobinski, G.S.]

590. Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bienkowskiego. Kraków: Wydaw. UJ 1995.

591. Libraries in Europe's Post-Communist Countries. Kraków: PTB 1996.
[współred. Zalewski, W.]

592. Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce. Kraków: Wydaw. UJ 1997.

593. Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998.

594. Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999.

595. Zarządzanie i komunikowanie: Tendencje rozwoju badań naukowych u progu XXI wieku. Kraków: Wydaw. UJ 1999.

596. Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

597. Emeryk Hutten Czapski – zbieracz i badacz rosyjskich numizmatów. *Wiad. Numiz.* 1976, 4, s. 193–215.

598. Zarys historii zbiorów Emeryka Hutten Czapskiego. *Rozpr. i Spraw. Muz. Nar. Krak.* 1976, s. 122–184.

599. E. Hutten Czapski. *The Numis. Circ.* 1977, p. 363.

600. Nowolecki Aleksander Konstanty. *PSB* 1978, s. 375–377.

601. Przyczynek do genezy Towarzystwa Numizmatycznego w Krakowie. *Wiad. Numiz.* 1978, 3–4, s. 165–177.

602. Pamięci zasłużonego kolekcjonera. *Życie Lit.* 1979, 9, s. 12.

603. Biblioteki: (Na marginesie VIII Zjazdu Bibliotekarzy Polskich). *Życie Lit.* 1980, 45, s. 14.

604. Geneza księgarni, działalność i exodus z Warszawy Aleksandra Nowoleckiego. *Rocz. Bibl.* 1980, 1, s. 257–319.

605. Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75–1977/78. *Biul. BJ* 1980, 1/2, s. 137–177.

[współaut. Stolzmann, M.]

606. Wstęp. W: Bednarska-Ruszajowa, K. (i in.). Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Wyd. 1. Kraków: Wydaw. UJ 1980, s. 7–13.
607. Alarm dla bibliotek. *Życie Lit.* 1981, 1, s. 8–9.
[udział w dyskusji]
608. Wstęp. W: Bednarska-Ruszajowa, K. (i in.). Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Wyd. 2 zm. Kraków: Wydaw. UJ 1982, s. 7–13.
609. Ogólnokrajowa sesja naukowa poświęcona roli Krakowa w dziejach narodu na przełomie XIX/XX wieku: (Kraków, 19–20 VI 1981). *Stud. Hist.* 1983, 1, s. 169–173.
610. W poszukiwaniu modelu badań dziejów ośrodków książki polskiej. *Rocz. Bibl.* 1983, 1–2, s. 375–407.
611. Z metodyki prac magisterskich kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W: Jabłoński, Z. (red.). Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych. Kraków: Wydaw. UJ 1983, s. 109–137.
612. Znaczenie i potrzeba badań bibliologicznych nad rolą Krakowa przełomu XIX i XX wieku. W: Małecki, J. (red.). Kraków na przełomie XIX i XX w. Materiały sesji naukowej z okazji Dni Krakowa w 1981 r. Kraków: TMHiZK 1983, s. 124–129.
613. Rozważania nad wyborem podstawy źródłowej w badaniach bibliologicznych: (Na przykładzie Krakowa okresu niewoli narodowej). *Stud. o Książ.* 1985, s. 19–38.
614. Znaczenie kulturalno-społeczne XIX-wiecznych faksymiliów starych druków Władysława Bartynowskiego. *Rocz. Bibl.* 1985, 1–2, s. 383–416.
615. Marek Wierzbicki 1905–1979. *Biul. BJ* 1986, 1/2, s. 219–226.
616. Związki E. Hutten Czapskiego z Muzeum Narodowym w Krakowie. W: Emeryk Hutten Czapski (1897–1979). Szkic biograficzny i wspomnienia współczesnych. Londyn: Ofic. Poetów i Malarzy 1986, s. 39–50.
617. Testament Władysława Ludwika Anczyca napisany w Krakowie 7 marca 1883. *Rocz. Bibl.* 1987, 1, s. 333–370.
618. Badania kultury książki na przykładzie Krakowa XIX/XX w. *Stud. o Książ.* 1988, s. 217–245.
619. U źródeł przemian introligatorstwa krakowskiego doby autonomii galicyjskiej. *Biul. BJ* 1988, 1–2, s. 157–184.
620. I Kongres kultury niezależnej Litwy. *Por. Bibl.* 1990, 9, s. 33–35.
621. Jubileusz 40-lecia londyńskiej „Oficyny Poetów i Malarzy” w Krakowie. *Ruch Lit.* 1990, 6, s. 471–474.
[współaut. Pindłowa, W.]
622. Propozycje dla dydaktyki kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 165–175.
623. Wprowadzenie. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 11–23.
624. Dziś i jutro badań kultury książki w Krakowie doby autonomii galicyjskiej. W: Kocójowa, M. (red.). Kultura książki w Krakowie doby autonomii galicyjskiej. Wrocław: Wiedza o Kult. 1991, s. 7–13.
625. Nowe oferty dla badań dziejów polskiej książki w okresie zaborów. W: Kocójowa, M. (red.). Książka polska w okresie zaborów: Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii. Kraków: Universitas 1991, s. 13–39.
626. Przedmowa. W: Kocójowa, M. (red.). Książka polska w okresie zaborów: Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii. Kraków: Universitas 1991, s. 9–11.
627. Spotkanie bibliotekarzy w Krakowie. *Biul. PAT* 1991, 10, s. 230–231.

628. Wystawiennictwo krakowskiej książki a przemiany mentalności Polaków w dobie autonomii galicyjskiej. W: Kocójowa, M. (red.). *Kultura książki w Krakowie doby autonomii galicyjskiej*. Wrocław: Wiedza o Kult. 1991, s. 63–90.

629. Głód polskiej książki na Wileńszczyźnie w latach 1989–1990. W: Kubiak, H. (i in.) (red.). *Mniejszości polskie i Polonia w ZSRR*. Wrocław–Kraków: ZNiO 1992, s. 237–243.

630. Jak zostać bibliotekarzem XXI wieku. *Kwart. Eduk. Universitas* 1992, 2, s. 78.

631. Pożegnanie z londyńską „Oficyną pod Mostem”. *Biul. Inform.-Instr. MBP Krak.* 1992, 2, s. 39–44.

[współaut. Pindłowa, W.]

632. Przydatność badań bibliologicznych dla specjalistów różnych dziedzin zajmujących się okresem II wojny światowej. W: Małecki, J. (red.). *Kraków w czasie II wojny światowej. Materiały sesji naukowej z okazji Dni Krakowa w roku 1991*. Kraków: TMHiZK 1992, s. 107–111.

633. Szansa dla książki naukowej. *Dz. Pol.* 1992, 18.

634. Grupa robocza systemu CONSPECTUS w Budapeszcie. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 243–244.

635. Informacja o wydawnictwach drugiego obiegu w Polsce i na świecie. W: Małecki, J. (red.). *Wydawnictwa podziemne w powojennym Krakowie: Materiały sesji naukowej odbytej 26 czerwca 1992 roku*. Kraków: TMHiZK 1993, s. 61–68.

636. Nowy model studiów kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w Polsce. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 87–96.

637. Poland's Cultural Heritage – How is Preserved During Foreign Domination. *Pol. Arts Club Buffalo Monthly Bull.* 1993, 10, p. 5–8.

638. Potrzeby i oczekiwania w zakresie badań proweniencyjnych. W: Mlekicka, M. (red.). *Bibliologia dyscypliną integrującą: Studia ofiarowane Profesor Barbarze Bienkowskiej*. Warszawa: UW 1993, s. 329–336.

639. Wstęp. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 9–27.

640. Naujausias Krokuvos Jogailos Universiteto Bibliotekininkystes ir Mokslines Informacijos Specialybes Specializaciju Modelis. *Inform. Mokslai* 1994, 1, s. 69–79.

641. Poland. In: Wiegand, W. A. i Davis, D. G. jr. (eds.). *Encyclopedia of Library History*. New York–London: Garland Publ. Inc. 1994, p. 499–502.

642. Polonia w bibliotekach litewskich. W: Jagosz, M. ks. (red.). *Sesja stałej konferencji Archiwów, Bibliotek i Muzeów Polskich na Zachodzie*. Rzym: Ośr. Dok. Pontyfikatu Jana Pawła II 1994, s. 90–98.

643. Słowo. *Biul. PAT* 1993/1994 [wyd. 1994], s. 259–262.

644. „Przetrwać jako naród”: Rola fundacji ziemiańskich w XIX i XX wieku. W: Chrzanowski, T. (red.). *Dziedzictwo. Ziemianie polscy i udział ich w życiu narodu*. [Wyd. 1]. Kraków: Znak 1995, s. 240–256.

645. Biblioteki kościelne w programie kształcenia kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1995, 1, s. 47–51.

646. Chronological Table of the Most Important Facts about Books and Libraries in Poland. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 75–85.

647. Czy stowarzyszenia są dzisiaj potrzebne?: (Tradycje i teraźniejszość na przykładzie stowarzyszeń działających na terenie południowej Polski). *Probl. Społ. Ruchu Nauk.* 1995, 3/4, s. 49–63.

[współaut. Milczanowski, P.]

648. Foreword. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 5–6.
649. Kierunki badań nad bibliotekami i informacją naukową w USA w latach dziewięćdziesiątych XX wieku w perspektywie rozwoju demokracji. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). *Rola bibliotek w rozwoju demokracji*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 76–86.
650. *Librarianship and Information Science: Education and Library Staff Training in Poland*. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 16–21.
[współaut. Pindłowa, W.]
651. *Major Associations of Polish Librarianship*. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 86–89.
652. Metoda topograficzna w badaniach nad książką i biblioteką. W: Kocójowa, M. (red.). *Studia bibliologiczno-bibliograficzne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bienkowskiego*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 165–175.
653. *New Outlook for the LIS Program: The breaking of Psychological Barriers in Libraries while Introduction New Technology*. In: *EUCLID International Conference Improved Practice and Integrated Skills in the LIS Field*. Kopenhaga 21–22 November 1995. Kopenhaga: EUCLID/FID/ET 1995, p. 1–5.
[współaut. Pindłowa, W.]
654. *Objaśnienie do raportów*. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość*. Kraków: PTB 1995, s. 43–47.
655. *Od redaktora*. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość*. Kraków: PTB 1995, s. 5–6.
656. *Od Redaktora*. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (wybór materiałów)*. Kraków: PTB 1995, s. 5–8.
657. *Ogólnopolska konferencja kierownictwa i ekspertów ze szkół wyższych w Uniwersytecie Jagiellońskim*. *Acta Univ. Jagell.* 1995, s. 14–15.
658. *Polish Libraries at Present*. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 7–11.
[współaut. Pindłowa, W.]
659. *Potrzeby i propozycje zmian w kształceniu z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce w świetle zaleceń międzynarodowych*. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość*. Kraków: PTB 1995, s. 9–15.
660. *Profesjonalizm w kształceniu bibliotekarzy*. W: *Kształcenie bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym. Szanse i zagrożenia*. Warszawa: CUKB 1995, s. 67–75.
661. *Promocja polskiej książki naukowej: Symposium w Warszawie zorganizowane przez Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 4 listopada 1995 r.* *Acta Univ. Jagell.* 1995, 3, s. 9.
662. *Przyszłość kształcenia specjalistów informacji naukowej w krajach postkomunistycznych*. *Bibliotekarz* 1995, 7–8, s. 9–12.
663. *Raport Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie*. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość*. Kraków: PTB 1995, s. 71–80.
664. *Status bibliotek i bibliotekoznawstwa w Centralnej i Wschodniej Europie: poszukiwania naukowe – edukacja – praktyka*. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteki*

w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (wybór materiałów). Kraków: PTB 1995, s. 150–153.

665. Więzy Profesora Wiesława Bieńkowskiego z Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej IFP Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Kocójowa, M. (red.). *Studia bibliologiczno-bibliograficzne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bieńkowskiego*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 13–25.

666. Wstęp. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). *Rola bibliotek w rozwoju demokracji*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 9–12.

667. Zalecenia UNESCO, IFLA, EUCLID dotyczące kształcenia specjalistów z informatyki naukowej w Europie Wschodniej i krajach CEI w ramach Generalnego Programu Informatyki. *PTiNT* 1995, 1, s. 39–41.

668. „Przetwać jako naród”: Rola fundacji ziemiańskich w XIX i XX wieku. W: Chrzanowski, T. (red.). *Dziedzictwo. Ziemianie polscy i udział ich w życiu narodu*. Wyd. 2. Kraków: Znak 1996, s. 221–237.

669. Foreword. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1996, p. 5–6.

670. Foreword by General Editor. In: Kocójowa, M. i Zalewski, W. (eds.). *Libraries in Europe's Post Communist Countries*. Stanford–Cracow: PTB 1996, p. 7–11.

671. Integracja środowiska bibliotekoznawców i informatologów z wyższych uczelni w Polsce: Naukowe konferencje ogólnopolskie i międzynarodowe Instytutów / Katedr / Zakładów Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej (Kraków 1995–1996). *Prz. Bibl.* 1996, 4, s. 353–356.

672. Konferencja. Kraków 4–5 czerwca: Rynek pracy a studia BiłN w Polsce. *PTiNT* 1996, 3, s. 28–30.

673. List of Panel Sessions with Topics Relating to Libraries and Archives. V World Congress of Central and East European Studies (Warsaw, 6–11 August 1995). In: Kocójowa, M. i Zalewski, W. (eds.). *Libraries in Europe's Post Communist Countries*. Kraków: PTB 1996, p. 282–286.

674. Pracownik bibliotek kościelnych w XXI wieku. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1996, 1–2, s. 47–57.

675. Promocja polskiego bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej za granicą. *Acta Univ. Jagell.* 1996, 2, s. 13.

676. Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. *Acta Univ. Jagell.* 1996, 9–10, s. 9.

677. The Numismatic Passion of Count Emeryk Hutten-Czapski. *Nota Numis.* 1996, 1, p. 9–22.

678. The Status of Libraries and Librarianship in Central & Eastern Europe: Research – Education – Practice chaired by M. Kocójowa. In: Kocójowa, M. i Zalewski, W. (eds.). *Libraries in Europe's Post Communist Countries*. Kraków: PTB 1996, p. 99–102.

679. Changes in the Career and Education of Librarians and Information Scientists in Poland During a Period of Great Changes. In: *Finding Common Ground: Journalists Library and Information Specialists in a Global Age*. New Brunswick: Rutgers Univ. 1997.

[wersja elektr. <http://www.rutgers.edu>]

680. Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informatyki naukowej: (pokłosie III Światowej Konferencji IFLA-CPERT, Kopenhaga 1997). *PTiNT* 1997, 4, s. 22–25.

681. Implication of Democracy for Continuing Education of Librarians and Information Specialists. In: Achleitner, H.K. (ed.). *Information and Restructuring for Democracy*. Emporia, Kansas: Emporia Univ. 1997.

[wersja elektr. <http://www.emporia.edu/s/>; www/slim/globnet/publish.htm]

682. Informacje o Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej oraz o Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 203–212.

[współaut. Pindłowa, W.]

683. Kolekcja numizmatyczna Czapskich. *Tydzień Polski. Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza – Polish Daily & Soldiers Daily* [Londyn] 1997, 6, s. 12.

684. Konfrontacja potrzeb rynku pracy i studiów bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 11–18.

685. Konfrontacja potrzeb rynku pracy i studiów BiIN. *PTiNT* 1997, 3, s. 28–30.

686. Meritorious for the Jagiellonian University for Professor George S. Bobinski. *Newsl. Intern. Relat. Cent. JU* 1997, 4, s. 3–5.

687. Muzeum Numizmatyczne w Krakowie. *Alma Mater* 1997, 5, s. 53–58.

688. Opening Address. In: Pindłowa, W. (ed.) *Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich*. Kraków: JU Press 1997, p. 52–53.

[tekst równol. w j. pol. s. 156–157]

689. Pięciolecie współpracy State University New York Buffalo, USA i Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UJ. *Acta Univ. Jagell.* 1997, 11, s. 15–16.

690. Polish Experiences in Continuing Education for Librarians. In: Ward, L. i Weingand, D.E. (eds.). *Human Development: Competencies for the Twenty-First Century. Papers from the IFLA CPERT Third International Conference on Continuing Professional Education for the Library and Information Professions*. München: K.G. Saur 1997, p. 374–377.

[współaut. Pindłowa, W.]

691. Postulaty bibliotekarzy-praktyków uczestników II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej w UJ dotyczące zmian w programie studiów BiIN. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 196.

692. Przedsięwzięcia integracyjne Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1997, 1–2, s. 29–42.

693. Relation of Library and Information Studies to the Job-Market in Poland. Summary. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 215.

694. Sondażowe wyniki badań potrzeb rynku pracy w Polsce Południowej. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 21–28.

695. Specjalizacja na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w Uniwersytecie Jagiellońskim w roku akad. 1996/97. W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 139–148.

696. Specjalizacja na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w Polsce (Generalia). W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 90–101.

697. Studia podyplomowe dla archiwistów. *Archiwista Pol.* 1997, 4, s. 28–35.

698. The Institute of Librarianship and Information Science, The Jagiellonian University (ILIS UJ). In: Pindłowa, W. (ed.) *Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich*. Kraków: JU Press 1997, p. 96–105.

[współaut. Pindłowa, W.]

[tekst równol. w j. pol. s. 204–213]

699. The Role of Internet in the Education of Network LIS Professionals in Poland. *FID News Bull.* 1997, 2, p. 64–66.
[współaut. Pindłowa, W.]
700. Współpraca Krakowa z Bochum i inicjatywa marburska. *Prz. Bibl.* 1997, 1, s. 109–113.
701. Education of Librarians and Information Professionals: Global Strategy. Summary. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotecznej i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 249–251.
702. Na zamku w Montresor. *Alma Mater* 1997/1998 [wyd. 1998], 7, s. 46–50.
703. Od redaktora naukowego. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 11–12.
704. Polish Libraries and Librarianship in a Time of Challenge and Change. In: de la Pena McCook, K. i Ford, B. i Lippincott, K. (eds.). *Libraries: Global Reach/Local Touch*. Chicago-London: Amer. Libr. Assoc. 1998, p. 139–143.
[współaut. Bobinski, G.S.]
705. Polskie próby globalizacji edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej w kontekście międzynarodowym: Perspektywa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotecznej i pracowników informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 165–176.
706. Studia podyplomowe dla archiwistów: (projekt Uniwersytetu Jagiellońskiego). W: Nałęcz, D. (red.). *Archiwa polskie wobec wyzwań XXI wieku. Pamiętnik III Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, Toruń, 2–4 września 1997. T. 2.* Warszawa: Nacz. Dyr. Arch. Państw., Stow. Archiwistów Pol., 1998, s. 51–60.
707. The Aims and Accomplishments of the Polish Bibliological Association. Kraków: PTB 1998.
[wersja elektr. <http://www.miks.uj.edu.pl/ptb/>]
708. Udział przedstawicieli Instytutu BiN UJ w międzynarodowym forum nt. przemian edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej w latach 1994–1997. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 226–232.
[współaut. Pindłowa, W.]
709. Zasługi dla Uniwersytetu Jagiellońskiego Profesora George'a S. Bobinski ze State University New York Buffalo, USA. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 25–32.
710. Badania nad edukacją permanentną bibliotekarzy: Doświadczenia międzynarodowe a Polska. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie.* Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 81–90.
711. Biblioteka i książka w komunikowaniu. W: Kocójowa, M. (red.). *Zarządzanie i komunikowanie. Tendencje rozwoju badań u progu XXI wieku.* Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 109–130.
712. Continuing Education of Librarians and Information Specialists: International Outlook. Abstract. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie.* Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 11–13.
713. Development of LIS Education in Poland. *Inform. Mokslai* 1999, 11–12, p. 52–63.
714. Elektroniczna dokumentacja europejskiego dziedzictwa piśmienniczego Litwy i Polski. W: *Z Badań nad Pol. Księgozb. Hist.* 19. Warszawa: UW 1999, s. 189–195.

715. Foreword. W: Kocójowa, M. (red.). Zarządzanie i komunikowanie. Tendencje rozwoju badań u progu XXI wieku. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 20–27.

716. Informacje o Instytucie BiIN UJ. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 208–218.

[współaut. Pindłowa, W.]

717. Information about Institute of Librarianship and Information Science and the Faculty of Management and Communication at the Jagiellonian University. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 219–223.

[współaut. Pindłowa, W.]

718. Od redaktora naukowego. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 14–16.

719. Rola stowarzyszeń profesjonalnych w inspirowaniu i rozwoju komunikowania naukowego. *Zag. Naukozn.* 1999, 1, s. 87–95.

720. The Need of a Digital Library for LIS Research in Poland. In: COLIS 3. Digital Libraries: Interdisciplinary Concepts, Challenges and Opportunities. Zagreb: Lokve 1999, p. 322–328.

[współaut. Pindłowa, W.]

721. Unia Europejska – wybór ważniejszych informacji. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 95–99.

722. Wstęp. W: Kocójowa, M. (red.). Zarządzanie i komunikowanie. Tendencje rozwoju badań u progu XXI wieku. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 11–19.

723. Ci co od nas odeszli... W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 279–281.

724. Current global information of LIS JU (in English). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s.

725. Instytut BIN UJ i jego pracownicy: rok. akad. 1999/2000. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 235–252.

726. Kalendarium (1973–2000). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 253–267.

727. Rozwój badań naukowych. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 55–74.

728. Spis pracowników etatowych (1974–2000). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 282–284.

729. Srebrna rocznica w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ (r. akad. 1974/1975–1999/2000). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 9–18 (w j. pol. i ang.).

730. Wspomnienia w fotografiach. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 425 [wkładka 16 s. nlb.].

731. Wykaz skrótów. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 19–24.

[współaut. Lechowski, P.]

732. Zawartość serii i prac zbiorowych z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej wydanych przez UJ (1985–2000). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 372–401.

[współaut. Cwikilewicz, I., Tąta, M.]

RECENZJE

733. Pelcowa, J. Polskie normy bibliograficzne. Warszawa: SBP 1977. Rec.: *Prz. Bibl.* 1980, 4, s. 405–409.
[współaut.: Pindłowa, W.]

734. Tadeusiewicz, H. Drukarstwo polskie drugiej połowy XIX w. w świetle fachowych czasopism. Łódź: UŁ 1982. Rec.: *Stud. o Książ.* 1984, s. 223–232.

735. Vrchoťka, J. (i in.). Priručka pro knihovny muzei a galerii. Praha: Nationalny Muzei 1982. Rec.: *Prz. Bibl.* 1985, 2, s. 279–284.

736. Migoń, K. Nauka o książce. Zarys problematyki. Wrocław: ZNiO 1984. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1986, 1/2, s. 496–508.

737. Link Lenczowski, A. (red.). Żydzi w dawnej Rzeczypospolitej. Wrocław: ZNiO 1992. Rec.: *Prostowanie ścieżek. Dz. Pol.* 1992.

TŁUMACZENIA

738. Przedmowa George S. Bobinski. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 8.

739. Apel światowego zjazdu stowarzyszeń bibliotekarzy w Budapeszcie. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 193–195.

AUDYCJE

740. Muzeum im. E. Hutten Czapskiego w Krakowie. Kraków: Progr. Ogólnopol. PR 1984.

741. Wielki kolekcjoner (Emeryk Hutten-Czapski jun.). Kraków: Progr. Ogólnopol. PR 1992.

742. Studia BIN w Polsce i USA – Buffalo. USA: Progr. lokalny TV 1993.

743. Współpraca UJ i SUNY – Buffalo. USA: Progr. lokalny radia Buffalo 1993.

Dr Piotr Lechowski (w IBIN od 1988 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

744. Bieńkowska, B. (i in.). Straty bibliotek w czasie II wojny światowej w granicach Polski z 1945 roku: Wstępny raport o stanie wiedzy. Warszawa: MKiSz 1994.
[współpr.]

745. Biblioteki Krakowa w okresie okupacji niemieckiej 1939–1945. Kraków: PTB 1999.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

746. Bibliografia prac Seweryna Udzieli. *Rocz. Muz. Etnogr. Krak.* 1991, s. 115–131.
[współaut. Zębalska, U.]

747. Seweryn Udziela jako założyciel Biblioteki Muzeum Etnograficznego w Krakowie. *Rocz. Muz. Etnogr. Krak.* 1991, s. 67–81.
[współaut. Zębalska, U.]

748. Straty księgozbiorów polskich w Małopolsce w czasie II wojny światowej [komunikat]. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 249.

749. Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce. Status i przyszłość. Kraków 26.04.1995. *Bibliotekarz* 1995, 7–8, s. 42–43.

750. Polskie katalogi wystaw XIX i XX wieku: Propozycja badawcza. W: Kocójowa, M. (red.). *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bieńkowskiego*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 185–194.

751. Protokół z ogólnopolskiej konferencji kierownictwa i ekspertów szkół wyższych pt. „Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Statut i przyszłość”, która odbyła się w Krakowie w dniu 26 kwietnia 1995 roku. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość*. Kraków: PTB 1995, s. 16–22.

[współaut. Próchnicka, M.]

752. Straty bibliotek Krakowa podczas II wojny światowej. W: *Symposia Bibliologica*. Warszawa: PTB 1995, s. 175–184.

753. Biblioteki naukowe Krakowa w okresie międzywojennym. *Notes Bibl.* 1998, 1, s. 33–62.

754. Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej. Konferencja. *PTiNT* 1998, 3–4, s. 53–55.

755. Biblioteki szkolne i oświatowe Krakowa w okresie międzywojennym. *Notes Bibl.* 1999, 1, s. 45–67.

756. Losy bibliotek szkół krakowskich podczas II wojny światowej. W: Jarowiecki, J. (red.). *Kraków–Lwów. Książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku. IV*. Kraków: WSP Krak. 1999, s. 195–206.

757. Sprawozdanie z IV Międzynarodowej Konferencji. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie*. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 184–189.

[współaut. Gruca, A.]

758. Jubileuszowy zjazd absolwentów BIN UJ 2000. Sprawozdanie ze zjazdu. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 410–414.

759. Wznowienie działalności bibliotecznej instytucji pozaszkolnych w Krakowie po okresie okupacji niemieckiej (1939–1945). W: Gruca, A. (i in.) (red.). *Wszechświat zwany Biblioteką czyli łańcuckie peregrynacje z Mistrzem*. Kraków: nakł. aut. 1999, s. 102–114.

760. Likwidacja skutków drugiej wojny światowej w polityce bibliotecznej PRL (1945–1950). W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 210–216.

761. Prace naukowe w okresie pracy etatowej. Spis. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 285–335.

762. Wykaz skrótów. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 19–24.

[współaut. Kocójowa, M.]

Dr hab. Andrzej Linert (w IBIN od 1999 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

763. Kiedyś bito aktorów. *Śląsk* 1999, 5, s. 24–27.

764. Henryk Cepnik. W: Fazana, M. i Serafina, F. (red.). *Śląski Słownik Biograficzny. Seria nowa. I*. Katowice: UŚ 1999, s. 43–45.

765. Edmund Rygier. W: Fazana, M. i Serafina, F. (red.). Śląski Słownik Biograficzny. Seria nowa. I. Katowice: UŚ 1999, s. 254–256.

Mgr Marek Nahotko (w IBIN od 1995 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

766. Zastosowania komputera w bibliotece. Warszawa: SBP 1996.
[współaut. Maj, J. i Szczęch, W.]

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

767. Systemy biblioteczne TINLIB w polskich bibliotekach technicznych. W: Zintegrowane systemy biblioteczne w aspekcie stworzenia jednolitego systemu bibliotecznego. Materiały konferencyjne. Białystok–Supraśl 17–19 czerwca 1996. Białystok: Polit. Białost. 1996, s. 83–89.

768. TINLIB jako nowoczesne narzędzie pracy bibliotekarza: Zamierzenia rozwoju systemu. W: III Seminarium Komputerowe „Systemy biblioteczne w szkołach wyższych regionu bydgoskiego i toruńskiego”. Bydgoszcz–Lubostroń 24–25 kwietnia 1997. Bydgoszcz: Bibl. Gł. Akad. Tech.-Rol. 1997, s. 71–74.

769. Wpływ implementacji zintegrowanej systemu TINLIB na strukturę organizacyjną Biblioteki Głównej PK. W: IV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej. Zakopane 2–5 września 1997. Warszawa: PTIN 1998, s. 115–120.

770. Współpraca bibliotek TINLIB-owych w zakresie wspólnego narzędzia wyszukiwawczego. W: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie automatyzacji. Kraków 16–19 listopada 1998. Warszawa: SBP 1998, s. 86–89.

771. Jak korzystać z katalogu komputerowego BG PK. *Nasza Politech.* 1999, s. 28–30.

[współaut. Nahotko, M.]

772. Katalog tradycyjny i OPAC – preferencje użytkowników. W: IV Seminarium „Komputerowe systemy biblioteczne w szkołach wyższych regionu kujawsko-pomorskiego”. Bydgoszcz 17–18 czerwca 1999 r. Bydgoszcz: Bibl. Gł. Akad. Tech.-Rol. 1999, s. 79–84.

[współaut. Nahotko, M.]

773. New Technology as a Reason for Need of Librarian Permanent Education: Technical Library Experiences. *Inform. Sci.* 1999, 11–12, p. 183–190.

Dr hab. Wanda Pindłowa (w IBIN od 1976 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

774. Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: Wybór tekstów. Wyd. 1. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

[współaut. Bednarska-Ruszajowa, K. i Kocójowa, M.]

775. Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu informacja naukowa. Kraków: Wydaw. UJ 1980.

776. Podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: Wybór tekstów. Wyd. 2 zm. Kraków: Wydaw. UJ 1982.

[współaut. Bednarska-Ruszajowa, K. i Kocójowa, M.]

777. Metodyka kształcenia użytkowników informacji naukowej pracujących zawodowo. Warszawa: CINTe 1983.

778. Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej: Z pogranicza informatologii i pedagogiki. Kraków: Wydaw. UJ 1984.

779. Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej: Działalność naukowa i dydaktyczna. Kraków: Universitas 1992.

[współaut. Kocójowa, M.]

780. The Department of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University: Guide. Cracow: Universitas 1992.

[współaut. Kocójowa, M.]

781. Informetria w nauce o informacji. Metody – problemy. Kraków: Universitas 1994.

782. The Department of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University: Guide. Cracow: JU Press 1994.

[współaut. Kocójowa, M.]

REDAKCJE KSIĄŻEK

783. Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich. Kraków: JU Press 1997.

[tekst równol. w j. ang. i pol.]

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

784. Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej. W: Głombiowski, K. (i in.) (red.). Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego. Wrocław: ZNiO 1976, s. 35.

785. System wyszukiwania informacji z zakresu metalurgii żelaza w Bibliotece Głównej AGH. *Prz. Bibl.* 1977, 4, s. 389–392.

786. Szkolenie studentów jako użytkowników informacji naukowej w Bibliotece Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. *ZIN* 1977, 2, s. 136–145.

[współaut. Czujowa, M.]

787. Rola podręczników i literatury fachowej w permanentnym kształceniu społeczeństwa. W: Materiały ogólnopolskiej sesji naukowej nt. „Rola informacji naukowej w ustawicznym kształceniu społeczeństwa”. Poznań: UAM 1978, s. 1–12.

[maszyn. powiel.]

788. Z doświadczeń projektowania systemu rejestracji wypożyczeń i zwrotów w Bibliotece Głównej AGH. *Prz. Bibl.* 1978, 3, s. 317–321.

789. Metody badań efektywności nauczania studentów jako użytkowników informacji naukowej: Ogólnokrajowa sesja naukowa nt. „Model biblioteki szkoły wyższej”. Poznań: Wiedza o Kult. 1979, s. 1–25.

[maszyn. powiel.]

790. Problematyka i metody bieżącej bibliografii narodowej w Polsce. W: Seminar „Mestoto i ulogata na nacionalnite bibliografii vo afirmacijata na kulturite vrednosti ne eden narod” 22–23 octombri 1979. Kraków-Skopje: [b.w.] 1979, s. 1–11.

[maszyn. powiel.]

791. Problematika i metodi nacionalnate tekovna bibliografija vo Polska. *Bibliotekarska Iskra* 1980, s. 49–60.

792. Alarm dla bibliotek. *Życie Lit.* 1981, 1, s. 8–9.

[udział w dyskusji]

793. Biblioteki. W: Sikora, M. (red.). Kronika Krakowa 1976–1977. Kraków: WL 1981, s. 120–123.

794. Pobyt delegacji Biblioteki Jagiellońskiej w Skopje: (Wrażenia i refleksje). *Biul. BJ* 1982, 1–2, s. 159–165.

795. Biblioteki. W: Sikora, M. (red.). Kronika Krakowa. 1978. Kraków: WL 1984, s. 101–103.
796. Makroregionalny system informacji z zakresu ochrony środowiska: Koncepcja wstępna. Kraków: PAN Krak. 1984.
[maszyn. powiel.]
797. Międzynarodowe sympozjum „Wydawnictwa i biblioteki elektroniczne”: (Essen, 29–30 sierpnia 1983). *Prz. Bibl.* 1984, 3–4, s. 443–447.
798. Przygotowanie studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej do udziału w procesie kształcenia użytkowników informacji w bibliotekach szkół wyższych. W: Jaroosz, A. i Piegza, M. (red.). Informacja naukowa a dydaktyka. Katowice: UŚ 1984, s. 7–34.
799. Sviazi informatiki s pedagogikoj. W: INFOS 84. Zbornik zo 14 Informatičkego Seminaru Konaneho v dnoch 9–12 Aprila 1984 na Stribskom Plese. Bratislava: ALFA – Vyd. Tech. a Ekon. Lit. 1984, s. 155–165.
[maszyn. powiel.]
800. „Informediary” – nowe czasopismo z zakresu informacji. *ZIN* 1985, 2, s. 133–135.
801. Elektroniczne czasopisma i systemy elektronicznego rozpowszechniania dokumentów. *Prz. Bibl.* 1985, 2, s. 227–238.
802. Próba zastosowania podejścia systemowego do problemu kształcenia studentów jako użytkowników informacji naukowej. W: Jabłoński, Z. (red.). Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych. Kraków: Wydaw. UJ 1985, s. 139–164.
803. Biblioteka Alliance College – wrażenia z pobytu w Stanach Zjednoczonych. *Bibliotekarz* 1986, 10–11, s. 10–11.
804. Nowe czasopismo dla bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej „British Journal of Academic Librarianship”. *ZIN* 1986, 2, s. 143–144.
805. Biblioteka Narodowa w Chinach: (korespondencja z Pekinu). *Por. Bibl.* 1987, 9, s. 3–5, 19.
806. Organizacja służb informacji i bibliotek w Chińskiej Republice Ludowej: Zarys ogólny. *APID* 1987, 6, s. 10–15.
807. Problemy obučenija rabotajuščich potrebitelej informacii. W: FENTO Konferencyjne Materialy. INFORMACIJA 87. Warszawa: CINTe 1987, s. 62–71.
808. Badania informetryczne wpływu informacji naukowej na inne nauki społeczne na podstawie piśmiennictwa polskiego. *ZIN* 1988, 2, s. 22–54.
809. Bibliografia prac Małgorzaty Stolzman. *Biul. BJ* 1988, 1/2, s. 11–13.
[współaut. Bednarska-Ruszajowa, K.]
810. Bibliometria i jej znaczenie dla badań nad książką. *Stud. o Książ.* 1988, s. 301–327.
811. Kształcenie kadr dla służb informacji naukowej w Chińskiej Republice Ludowej. *Por. Bibl.* 1988, 1–2, s. 10–13.
812. Zawód pracownika informacji naukowej w zmieniającym się świecie techniki. Olsztyn: WSP 1988, s. 67–76.
813. Biblioteka Aleksandryjska – powrót do korzeni kultury: Odbudowa po dwu tysiącach lat. *Por. Bibl.* 1989, 1–2, s. 12–15.
814. Kształcenie w zakresie informacji naukowej. W: Wojakowski, J. (red.). Kształcenie akademickie w zakresie księgoznawstwa, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej – przeszłość, przyszłość i terażniejszość. Warszawa: UW 1989, s. 71–77.
815. Wokół informetrii, bibliometrii i naukometrii. *APID* 1989, 1–2, s. 3–7.
816. Bibliometria, informetria i scientometria – refleksje terminologiczne i wza-

- jemne relacje. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 63–73.
817. Hiperteksty, multi i hipermedia. *Biul. Inform. MBP Krak.* 1990, 4, s. 51–66.
818. Jubileusz 40-lecia londyńskiej „Oficyny Poetów i Malarzy” w Krakowie. *Ruch Lit.* 1990, 6, s. 471–474.
[współaut. Kocójowa, M.]
819. Nowy budynek starożytnej Biblioteki Aleksandryjskiej. *Por. Bibl.* 1990, 4–5, s. 12–14.
820. Informatyka w programach studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. *Prz. Bibl.* 1991, 3/4, s. 265–273.
821. Systemy ekspertowe w badaniach nad książką. W: Kocójowa, M. (red.). Książka polska w okresie zaborów: Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii. Kraków: Universitas 1991, s. 75–104.
822. Pożegnanie z londyńską „Oficyną pod Mostem”. *Biul. Inform.-Instr. MBP Krak.* 1992, 2, s. 39–44.
[współaut. Kocójowa, M.]
823. Biblioteka wirtualna a przyszłość służb informacyjnych w bibliotekach uczelnianych. W: Materiały III Forum Informacji Naukowej i Technicznej, Jastrzębie Zdrój 29.05–2.06.1995. [b.m.w.]: PTIN 1993, s. 260–266.
824. Dokąd zmierzają biblioteki we współczesnym świecie czyli sympozja w Essen (Niemcy). W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 221–222.
825. Nowa generacja systemów komunikacji: Hiper-teksty, hiper- i multimedia. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 119–130.
826. Nowa szansa uzyskiwania pełniejszej informacji czyli hiperteksty i multimedia. W: Materiały z konferencji „Zastosowanie mikrokomputerów w informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej”. Gliwice 23–24 XI 1993. Gliwice: Inst. Met. Niezel. 1993, s. 1–11.
[maszyn. powiel.]
827. Sprawozdanie z działalności Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy i Dokumentalistów Dyplomowanych w kadencji 1989–1991. *Prz. Bibl.* 1993, 1/2, s. 119–121.
828. Wypowiedź na temat nowej ustawy bibliotecznej: Forum dyskusyjne nt. Na jaką ustawę o bibliotekach czekamy? *Prz. Bibl.* 1993, 2/3, s. 161–182.
[głos w dyskusji]
829. Z kontaktów międzynarodowych Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ w roku akademickim 1991/1992. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 229–233.
830. Ekspertines sistemas. *Inform. Mokslai* 1994, 1, s. 57–68.
831. Kraków Poland's Ancient Capital and Its Institutions of Higher Education. *Pol. Art Club Buffalo Monthly Bull.* 1994, 4, p. 4–8.
832. Czy bariera językowa w przekazie informacji naukowej jest równocześnie barierą demokracji?. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 95–106.
833. Education System in Poland. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 16–21.
834. Kształcenie bibliotekarzy w zakresie źródeł informacji naukowej o ochronie środowiska. *PTiNT* 1995, 4, s. 37.

835. Librarianship and Information Science: Education and Library Staff Training in Poland. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 16–21.

[współaut. Kocójowa, M.]

836. New Outlook for the LIS Program: The breaking of Psychological Barriers in Libraries while Introduction New Technology. In: EUCLID International Conference Improved Practice and Integrated Skills in the LIS Field. Copenhagen 21–22 November 1995. Copenhagen: EUCLID/FID/ET 1995, p. 1–5.

[współaut. Kocójowa, M.]

837. Nowy kierunek studiów podyplomowych w Uniwersytecie Jagiellońskim. *PTiNT* 1995, 1, s. 36–37.

838. Polish Libraries at Present. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 7–11.

[współaut. Kocójowa, M.]

839. Z kontaktów międzynarodowych Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UJ w latach 1993–1994. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). *Rola bibliotek w rozwoju demokracji*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 171–180.

840. Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich. *Acta Univ. Jagell.* 1996, 5, s. 12–13.

841. Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich: Omówienie konferencji odbytej w grudniu 1995 r. w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej IFP UJ. *PTiNT* 1996, 2, s. 38–40.

842. Informatyka w nauce o informacji. Metody – problemy [omówienie]. *ZIN* 1996, 1.

843. Democracy in Libraries – What Does it Mean?: Referat na konferencji międzynarodowej „Information and Restructuring for Democracy” zorganizowanej przez UW, Centrum Informatyki UW, oraz Emporia State University. Uniwersytet Warszawski 5–7 XI 1997. Warszawa 1997.

[wersja elektroniczna: <http://www>]

844. Foreword by the Editor. In: Pindłowa, W. (ed.) *Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich*. Kraków: JU Press 1997, p. 7–9.

[tekst równol. w j. pol. s. 107–109]

845. Informacja i przebudowa dla demokracji: Międzynarodowa konferencja, Warszawa 5–7 listopada 1997. *PTiNT* 1997, 4, s. 33–36.

846. Informacje o Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej oraz o Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Kocójowa, M. (red.). *Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce*. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 203–212.

[współaut. Kocójowa, M.]

847. The Institute of Librarianship and Information Science, The Jagiellonian University (ILIS UJ). In: Pindłowa, W. (ed.) *Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich*. Kraków: JU Press 1997, p. 96–105.

[współaut. Kocójowa, M.]

[tekst równol. w j. pol. s. 204–213]

848. Luksemburg: Konferencja nt. starej literatury [cz. I]. *PTiNT* 1997, 3, s. 40–42.

849. Luksemburg cz. II: Konferencja nt. starej literatury. *PTiNT* 1997, 4, s. 28–29.

850. Podsumowanie Krajowego Forum Informatyki Naukowej i Technicznej w Zakopanem 3–5 września 1997 rok. *PTiNT* 1997, 3, s. 14–15.

851. Polish Experiences in Continuing Education for Librarians. In: Ward, L.

i Weingand, D.E. (eds.). *Human Development: Competencies for the Twenty-First Century. Papers from the IFLA CPERT Third International Conference on Continuing Professional Education for the Library and Information Professions*. München: K.G. Saur 1997, p. 374–377.

[współaut. Kocójowa, M.]

852. Introduction. In: Pindlowa, W. (ed.). *Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich*. Kraków: JU Press 1997, p. 13–14. [tekst równol. w j. pol. s. 115–116]

853. *Szara literatura w Polsce 1997*. Kraków: Ośr. Przetw. Inform. Nauk. w Warszawie 1997.

[maszyn. powiel.]

854. Szkolenie dla potrzeb bibliotekarstwa i informacji naukowej. W: Projekt poprawy polskiego systemu bibliotek szkół wyższych poprzez rozwój strategii doradztwa. Kielce-Ameliówka 17–19 marca 1997. Kielce: Bibl. Gł. Politech. Świętokrz. 1997, s. 45–53.

855. The Institute of Librarianship and Information Science, The Jagiellonian University (ILIS UJ). In: Pindlowa, W. (ed.). *Electronic Future of Academic Libraries / Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich*. Kraków: JU Press 1997, p. 96–105.

[współaut. Kocójowa, M.]

[tekst równol. w j. pol. s. 204–213]

856. The Role of Internet in the Education of Network LIS Professionals in Poland. *FID News Bull.* 1997, 2, p. 64–66.

[współaut. Kocójowa, M.]

857. Współpraca Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ z biblioteką uniwersytecką w Essen. *Prz. Bibl.* 1997, 1, s. 115–117.

858. Biblioteki sieci Uniwersytetu Jagiellońskiego wobec automatyzacji. W: Materiały na Międzynarodowej Konferencji „Współpraca bibliotek naukowych w procesie automatyzacji”. Warszawa: SBP 1998, s. 131–145.

[współaut. Znamierowska, B.]

859. Helena Jarecka. Artykuł wspomnieniowy. *Prz. Bibl.* 1998, 2/3, s. 265–267.

860. Information Technology in the Process of Transforming Democracy. *Newsl. Intern. Relat. Cent. JU* 1997/1998 [wyd. 1998], 5, p. 12–13.

861. Kształcenie i doskonalenie kadry informacyjnej. W: IV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej Zakopane' 97 „Rola informacji naukowej i technicznej w dobie dostosowania gospodarki kraju do wymagań Unii Europejskiej”. Zakopane 2–5 września 1997. [b.m. i w.] 1998, s. 21–27.

862. Przygotowanie nauczycieli informacji naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim. W: Jarowiecki, J. (red.). *Nauczyciel. Bibliotekarz. Przygotowanie do zawodu*. Kraków: WSP Krak. 1998, s. 151–155.

863. Technika w informacji naukowej. W: Ścibor, E. (red.). *Informacja naukowa w Polsce. Tradycja i współczesność*. Olsztyn: WSP 1998, s. 171–195.

864. The Role of Professional and Academic Associations in the Development of Professional Ethics and the Understanding of the Mission that Libraries and Information Centers Should Fullfill. In: *Twenty-First Century Information Society: The Role of Library Associations. Proceedings of the Conference (Budapest, 10–13 May 1998)*. [Budapest]: Open Society Institute 1998, p. 75–79.

865. Udział przedstawicieli Instytutu BiłN UJ w międzynarodowym forum nt. przemian edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej w latach 1994–1997. W: Kocójowa, M. (red.). *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 226–232.

[współaut. Kocójowa, M.]

866. Unia Europejska a kształcenie wyższe bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w Polsce. W: Kocójowa, M. (red.). Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 141–146.

867. Changes in Continuing Education. In: Informacijos Mosklai. Mokslo dorboi. Vilniaus: Universitetas 1999, p. 159–166.

868. Informacja naukowa w komunikowaniu. W: Kocójowa, M. (red.). Zarządzanie i komunikowanie: tendencje rozwoju badań naukowych u progu XXI wieku. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 131–148.

869. Informacje o Instytucie BiIN UJ. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 208–218.
[współaut. Kocójowa, M.]

870. Information about Institute of Librarianship and Information Science and the Faculty of Management and Communication at the Jagiellonian University. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 219–223.
[współaut. Kocójowa, M.]

871. Kształcenie specjalistów informacji w programie nauczania Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W: Drzewiecki, M. i Puchalski, J. (i in.). Informacja naukowa a dydaktyka: Międzynarodowa Konferencja w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej Gdańsk 10–12 czerwca 1999 r. Warszawa: INSB UW 1999, s. 127–136.

872. Studia podyplomowe BiIN w aspekcie Unii Europejskiej. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 93–94.

873. Studium Podyplomowe Informacji Naukowej. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 122–123.

874. The Jagiellonian University Library Network in Relation to the Process of Automation. In: Woźniak, J. i Miller, R. C. (eds.). Warszawa: SBP 1999, p. 136–150.
[współaut. Znamierowska, B.]

875. The Need of a Digital Library for LIS Research in Poland. W: COLIS 3. Digital Libraries: Interdisciplinary Concepts, Challenges and Opportunities. Zagreb: Lokve 1999, s. 322–328.
[współaut. Kocójowa, M.]

876. Wprowadzenie komputeryzacji i informacji do nawiązywania współpracy bibliotek: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie automatyzacji. Międzynarodowa konferencja, Kraków, 16–19 listopada 1998. *PTiNT* 1999, 1, s. 39–41.

877. Wykorzystanie technologii elektronicznego przetwarzania w procesie informacji i komunikacji naukowej. *Zag. Naukozn.* 1999, 1, s. 79–85.

878. Partnerzy w kraju i na świecie. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 27–54.

879. Spis partnerów w kraju i na świecie (1974–2000). W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 272–278.
[współaut. Gawarecki, W.]

880. Ścieżki, „infostrady” oraz rozdroża informacji naukowej. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 93–102.

RECENZJE

881. Pelcowa, J. Polskie normy bibliograficzne. Warszawa: SBP 1977. Rec.: *Prz. Bibl.* 1980, 4, s. 405–409.

[współaut.: Kocójowa, M.]

882. Helal, A.H. i Weiss, J.W. (eds.). *Future of Online Catalogues*. Essen: Gesamthochschulbibl. 1986. Rec.: *Komputeryzacja bibliotek. Prz. Bibl.* 1988, 1, s. 67–73.

883. Helal, A.H. i Weiss, J.W. (eds.). *International Library Cooperation. 10th Anniversary Essen Symposium 19 October – 22 October 1987*. Essen: Gesamthochschulbibl. 1988. Rec.: *Międzynarodowa współpraca bibliotek. Prz. Bibl.* 1989, 3, s. 265–269.

884. Cybulski, R. *Książka na świecie*. Wrocław: ZNiO 1991. Rec.: *Prz. Humanist.* 1993, 2/3, s. 138–139.

885. Sordylowa, B. *Z problematyki bibliotek i informacji naukowej*. Warszawa: Bibl. PAN 1997. Rec.: *Zag. Naukozn.* 1997, 4, s. 502–503.

886. Wormell, I. *Success Factors for Fee-Based Information Services*. Nordinfo 1996. Rec.: *Jak sprzedać informację. PTiNT* 1997, 1/2, s. 75–76.

887. Wormell, I. *The International Impact of Scientific Journals – How „International” the International Journals Are? The Analysis of the Geographical Distribution of Authors Citations and Subscriptions for Seven Selected CIS Journals. CIS Report 7. Royal School of Librarianship. Denmark, Copenhagen [1998]*. Rec.: *PTiNT* 1998, 2, s. 30–32.

TŁUMACZENIA

888. Sever, S. *Edukacja bibliotekarzy w Izraelu*. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 51–59.

889. Loughridge, B. *Nowe kierunki w organizacji i zarządzaniu biblioteką uczelnianą*. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 97–105.

890. Mačiavičiūtė, E. *Specyfika nauczania bibliografii w Uniwersytecie Wileńskim*. Tł. z j. ros. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 79–85.

AUDYCJE

891. *Nowoczesne środki techniczne w bibliotekach*. Kraków: Progr. lokalny PR 1984.

892. *Najmłodszy czytelnicy i użytkownicy informacji. Książka i czytelnik*. Warszawa: IV Progr. Ogólnopol. PR 1985.

893. *Inna rola książki – biblioterapia*. Warszawa: IV Progr. Ogólnopol. PR 23 kwiecień 1992.

894. *Elektroniczna informacja w programach studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ. Program regionalny TVP*, Kraków 25 stycznia 1996.

895. *Changing of Users of on-line Systems and Multimedia. Wypowiedź na wideo-konferencji USA-Polska zorganizowanej przez The Rutgers University, New Jersey oraz Wydział ZiKS UJ*. Kraków: Konsulat Amerykański 30 X 1997.

[wersja elektron. <http://www.usconsulate.krakow.pl>]

Dr Maria Próchnicka (w IBIN od 1980 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

896. Informacja a umysł. Kraków: Universitas 1991.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

897. Co to jest tezaursus?. *Por. Bibl.* 1980, 6, s. 129–133.

[pod nazw. Kowalec]

898. Relacja cybernetyki i nauki o informacji naukowej w zakresie genezy i przedmiotu badań. Katowice: UŚ 1981, s. 1–9.

[maszyn. powiel.]

[pod nazw. Kowalec]

899. Die Rolle der wissenschaftlichen Information unter anderen Motiven für die Neuerer- und Erfindertätigkeit. In: 13. Kolloquium über Information und Dokumentation. Themenkreis 48. Ilmenau: Tech. Univ. 1984, S. 109–118.

[pod nazw. Kowalec]

900. Die Spezifik der Informationsverarbeitung im Prozess der Schöpferischer Tätigkeit. In: 14. Kolloquium über Information und Dokumentation. Themenkreis 3. Ilmenau: Tech. Univ. 1986, S. 196–204.

[pod nazw. Kowalec]

901. Typ intelektu a reguły myślenia i poszukiwania informacji. *Zag. Naukozn.* 1989, 1, s. 47–72.

[współaut. Nosal, C.]

902. Wpływ typu intelektu na częstość stosowania reguł heurystycznych. *Zag. Naukozn.* 1989, 3–4, s. 501–518.

[współaut. Nosal, C.]

903. Projekt badań wpływu cech indywidualnych użytkowników na zachowania informacyjne w procesie rozwiązywania problemów. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 93–108.

[pod nazw. Kowalec]

904. Zachowania użytkowników w procesie poszukiwania informacji. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 159–174.

905. Kształcenie studentów w zakresie automatyzacji bibliotek w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej IFP UJ. W: Komputery w bibliotekach – Polska 94. Warszawa: SBP 1994, s. 209–215.

[współaut. Szczęch, W.]

906. Człowiek wobec maszyny. Nowa sytuacja użytkowników informacji. W: Materiały konferencji jubileuszowej z okazji 50-lecia Biblioteki Głównej UMCS Lublin, 23–24 listopada 1995, *Folia Bibliol.* 1994/1995 [wyd. 1995], s. 57–65.

907. Protokół z ogólnopolskiej konferencji kierownictwa i ekspertów szkół wyższych pt. „Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość”, która odbyła się w Krakowie w dniu 26 kwietnia 1995 roku. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość. Kraków: PTB 1995, s. 16–22.

[współaut. Lechowski, P.]

908. Rola Biblioteki Sejmowej w procesie obsługi informacyjnej parlamentarzystów. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). Rola bibliotek w rozwoju demokracji. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 107–114.

909. The Most Important Libraries in Poland. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland*. Kraków: PTB 1995, p. 94–101. [współaut. Arcisz, S.]
910. Interfejs użytkownika do systemów wyszukiwania informacji. *ZIN* 1996, 1, s. 25–34.
911. Kontakt człowiek – maszyna: (nowa sytuacja użytkowników informacji). W: III Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej Jastrzębie Zdrój 29.05–2.06.1995 r. Materiały konferencyjne. [b.m. i w.] 1996, s. 204–208.
912. Odpowiedzialność społeczna pracowników informacji. *ZIN* 1996, 1, s. 83–84.
913. Publikacje elektroniczne w bibliotekach. *Biul. Inform.-Instr. WBP Krak.* 1996, 1, s. 5–16.
914. Sprawozdanie z konferencji „Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce. Status i przyszłość”. *ZIN* 1996, 1–2, s. 103–106.
915. Style interakcji użytkowników z systemami wyszukiwania informacji (określenia – problematyka – próba typologii). *ZIN* 1999, 1, s. 29–36.
916. Modelowanie procesu wyszukiwania informacji. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 116–124.

Dr Jerzy Ronikier (w IBIN od 1986 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

917. Hetman Adam Sieniawski i jego regimentarze: (Studium z historii mentalności szlachty polskiej 1706–1725). Kraków: Universitas 1992.
918. Bitwy Polskie 1500–1800. Kraków: Znak 1998. [współaut. Gąsowski, T. i Zalewski, Z.]

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

919. Historia mentalności w badaniach nad książką i czytelnikiem. W: Kocójowa, M. (red.). *Książka polska w okresie zaborów: Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii*. Kraków: Universitas 1991, s. 61–72.
920. Jakub Zygmunt Rybiński. *PSB* 1992, s. 325–329.
921. Rada Główna Opiekuńcza w świetle pamiętników Adama Ronikiera. W: Małecki, J. (red.). *Kraków w czasie II wojny światowej. Materiały sesji naukowej z okazji Dni Krakowa w roku 1991*. Kraków: TMHiZK 1992, s. 77–88.
922. Oświeceniowa metodologia nauk historycznych Jana Potockiego. W: Kocójowa, M. (red.). *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bienkowskiego*. Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 221–230.
923. Historia mentalności a metodologia nauk historycznych. *Historyka. Stud. Metodol.* 1996, s. 53–62.
924. Szkolny podręcznik historii – szczególny rodzaj książki. Analiza podręczników historii do szkół średnich w okresie 1920–1990. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 200–209.

Mgr Remigiusz Sapa (w IBIN od 1998 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

925. Komputerowe katalogi biblioteczne w środowisku informacyjnym Internetu. W: Kocójowa, M. (red.). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 135–143.

TŁUMACZENIA

926. Mačiavičiūtė, E. Bibliotekarstwo, nauka o informacji i komunikacji na Uniwersytecie Wileńskim. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 117–126.

927. Melling, M. Określenie wymagań klientów w odniesieniu do jakości usług. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*. Wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 175–188.

928. Bluck, R. Organizacja biblioteki z myślą o klientach. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*. Wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 205–220.

929. Rea, G. Promowanie usług bibliotecznych. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*. Wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 189–204.

930. Williams, D. i Farmer, J. Przyszłe zadania i umiejętności pracownika informacji naukowej. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 86–95.

931. Harbo, O. Rola kształcenia dla przyszłości bibliotekarstwa europejskiego. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 66–71.

932. Johnson an, M. Rozwój kadr w międzynarodowych technicznych programach współpracy: Na przykładzie projektu LISTEN realizowanego w ramach programu TEMPUS. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 72–85.

933. Buick, R. Rozwój kadr w odniesieniu do bibliotekarzy dziedzinowych. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*. Wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 146–158.

934. Noon, P. Rozwój kadr w odniesieniu do kierownictwa bibliotek. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*. Wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 159–171.

935. Sykes, P. Rozwój kadr w odniesieniu do młodszych bibliotekarzy. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*: wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 135–145.

936. Wymagania co do powierzchni bibliotek akademickich i centrów zasobów kształcenia przygotowane przez Andrew McDonalda na zlecenie Komitetu Doradczego SCOUNL ds. Budownictwa. Tł. z j. ang. W: Kemp, I. i Wildhardt, T. (red.). *Zarządzanie biblioteką: Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim*. Wybór tekstów. Warszawa: SBP 1998, s. 29–39.

937. Pálvölgyi, M. Zarządzanie informacją: Narodziny nowego programu. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ 1998, s. 127–137.

938. Téglasi, A. Edukacja permanentna: Węgierskie rozwiązania w szkoleniu w zakresie zarządzania. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja permanentna*

bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 51–54.

939. Frank, R. i Murányi, P. Wybrane zagadnienia przekwalifikowania nauczycieli na bibliotekarzy szkolnych na Węgrzech. Tł. z j. ang. W: Kocójowa, M. (red.). Edukacja premanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie. Kraków: Wydaw. UJ 1999, s. 55–62.

Mgr Małgorzata Stanula-Boroń (w IBIN od 1996 r.)

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

940. Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Polsce (1975–1993). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1996, 1/2, s. 99–109.

[pod nazw. Stanula]

941. Baza danych BD-TKCH o Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie (1980–1991). *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1997, 1/2, s. 51–61.

[pod nazw. Stanula]

942. Baza danych: Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie w latach 1980–1991 (BD-TKCH). W: Kocójowa, M. (red.). Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce. Kraków: Wydaw. UJ 1997, s. 191–192.

[pod nazw. Stanula]

943. Polskie Normy w zakresie opisu bibliograficznego dokumentów. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1998, 11, s. 92–109.

[pod nazw. Stanula]

944. Potrzeba promocji zdrowia w programach kształcenia studentów BIN. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 144–150.

Mgr Władysław Szczęch (w IBIN od 1978 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

945. Metodičeskije ukazanija po prognozirowaniju razvitija podsistem MSNTI. Moskva: MCNTI 1978.

[współaut. Gere, P.]

946. MSNTI kak sistema s obratnoj svjaz'ju. Moskva: MCNTI 1978.

[współaut. Mosu, A.]

947. Predloženijsa po soveršenstvovaniju sistemy izdanij i uslug MSNTI. Moskva: MCNTI 1978.

[współaut. Radionow, I.]

948. Międzynarodowe programy, sieci i systemy informacji naukowej: (Przewodnik). Wyd. 1. Warszawa: CINTe 1984.

949. Międzynarodowe programy, sieci i systemy informacji naukowej: (Przewodnik). Wyd. 2. Warszawa: CINTe 1986.

950. Słownik słów kluczowych z ekonomii politycznej. Kraków: OIN PAN 1988.

[współaut. oprac. metodycz.]

951. Słownik słów kluczowych z filozofii. Kraków: OIN PAN 1988.

[współaut. oprac. metodycz.]

952. Słownik słów kluczowych z językoznawstwa. Kraków: OIN PAN 1988.

[współaut. oprac. metodycz.]

953. Słownik słów kluczowych z pedagogiki. Kraków: OIN PAN 1988.
[współaut. oprac. metodycz.]
954. Słownik słów kluczowych z psychologii. Kraków: OIN PAN 1988.
[współaut. oprac. metodycz.]
955. Mikrokomputer w bibliotece. *Por. Bibl.* 1990, s. 1–100.
[współaut. Nahotko, M.]
[nr specj.]
956. Słownik słów kluczowych z neuropsychologii. Kraków: OIN PAN 1991.
[współaut. oprac. metodycz.]
957. Słownik słów kluczowych z historii Polski. Kraków: OIN PAN 1992.
[współaut. oprac. metodycz.]
958. Zastosowania komputera w bibliotece. Warszawa: SBP 1996.
[współaut. Maj, J. i Nahotko, M.]

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

959. Czynnności wiedzotwórcze a nauka o informacji naukowej. W: Jabłoński, Z. (red.). *Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych.* Kraków: Wydaw. UJ 1985, s. 165–176.
960. Pakiet programów Micro CDS/ISIS – opis i możliwości wykorzystania. *ZIN* 1987, 1, s. 83–92.
961. Pakiet programów Micro ISIS i możliwości jego wykorzystania. *Biul. Inst. Met. Niezł.* 1987, 1–4, s. 169–171.
[współaut. Nahotko, M.]
962. Pakiet programów Micro ISIS i możliwości jego wykorzystania w dydaktyce. W: Kocójowa, M. (red.). *Z metodologicznych i dydaktycznych problemów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.* Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 151–164.
963. Akademska sieć informacyjna Janet. *ZIN* 1992, 2, s. 179–188.
964. Tezaurusz z metodologii historii. W: Słownik słów kluczowych z historii Polski. Kraków: OIN PAN 1992, s. 225–243.
[współaut. Babik, W. i Nahotko, M.]
965. Janet – akademicka sieć informacyjna Wielkiej Brytanii. W: Kocójowa, M. (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.* Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 107–117.
966. Kształcenie studentów w zakresie automatyzacji bibliotek w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej IFP UJ. W: *Komputery w bibliotekach – Polska 94.* Warszawa: SBP 1994, s. 209–215.
[współaut. Próchnicka, M.]
967. System informacji o zawartości polskich czasopism naukowych. W: II Ogólnopolska Konferencja SPIN. Warszawa: SPIN 1994.
[współaut. Gromek, A.]
968. Komputeryzacja bibliotek krakowskich. W: Kocójowa, M. i Bobinski, G.S. (red.). *Rola bibliotek w rozwoju demokracji.* Kraków: Wydaw. UJ 1995, s. 128–141.
969. Uwagi na temat komputeryzacji bibliotek. *FIDES. Biul. Bibl. Kośc.* 1995, 1, s. 70–74.
970. Rola pracowni komputerowej w dydaktyce bibliotekoznawstwa. W: *Kształcenie bibliotekarzy dla przyszłości.* Jachranka: SBP 1996, s. 180–185.
971. Uwagi na temat komputeryzacji bibliotek krakowskich. *Folia Bibliol.* 1998, s. 65–75.
972. Freenets – the First Step to Distance Education in the Institute of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University. W: *7th International BOB-*

CATSSS SYMPOSIUM Proceedings. Bratislava: Komensky Univ. 1999, p. 447–452.
[też CD-ROM]

973. Sieci Free-Net. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 103–106.

Prof. dr hab. Jacek Wojciechowski (w IBIN od 1977 r.)

WYDAWNICTWA ZWARTE

974. Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu Metodyka i organizacja czytelnictwa. [Wyd. 1]. Kraków: Wydaw. UJ 1981.

975. Funkcje prozy literackiej. Kraków: MBP 1983.

976. Poradnik metodyczny do nauki przedmiotu Czytelnictwo. Wyd. 2. Kraków: Wydaw. UJ 1983.

977. Czytelnictwo. Wyd. 1. Kraków: Wydaw. UJ 1985.

978. Czytelnictwo. Wyd. 2. Kraków: Wydaw. UJ 1989.

979. Powieść historyczna w świadomości potocznej: Zarys problematyki. Kraków: Wydaw. UJ 1989.

980. Podstawy pracy z czytelnikiem. Warszawa: SBP 1991.

981. Czytelnictwo. Wyd. 3. Kraków: Wydaw. UJ 1992.

982. Marketing w bibliotece. Warszawa: SBP 1993.

983. Czytelnictwo. Wyd. 4 popr. i uzup. Kraków: Wydaw. UJ 1994.

984. Osnovy raboty z czitatielami. T. 1/3. Moskwa: RGB 1994.

985. Organizacja i zarządzanie w bibliotekach. Wyd. 1. Warszawa–Kraków: Wydaw. Nauk. PWN 1997.

986. Organizacja i zarządzanie w bibliotekach. Wyd. 2. Warszawa–Kraków: Wydaw. Nauk. PWN 1998.

987. Bibliotekarstwo: kontynuacje i zmiany. Kraków: Wydaw. UJ 1999.

988. Czytelnictwo. Wyd. 5 popr. Kraków: Wydaw. UJ 1999.

REDAKCJE KSIĄŻEK

989. Pisarze Ziemi Krakowskiej. Kraków: WL 1976.

990. Pisarze pod Wawelem. Kraków: Universitas 1992.

ARTYKUŁY I FRAGMENTY PRAC ZBIOROWYCH

991. Faulkner znany i nieznany. *Lit. na świecie* 1977, 10, s. 406–413.

992. Książka czeka na Godota. *Tyg. Kult.* 1977, 20, s. 3.

993. O czytaniu. *Tyg. Kult.* 1978, 7, s. 5.

994. Seminaria biblioteczne. *Por. Bibl.* 1978, 7/8, s. 149–152.

995. Seminaria biblioteczne. *Bibliotekarz* 1978, 9, s. 201–204.

996. Tradycje i mit nowoczesności. *Bibliotekarz* 1978, 4, s. 95–97.

997. Wiedza o literaturze w kształceniu bibliotekarzy. W: Z doświadczeń kształcenia bibliotekarzy. Warszawa: MKiS 1978, s. 38–40.

998. Wprowadzenie do lektury. *Życie Lit.* 1978, 38, s. 14.

999. Absencja. *Tyg. Kult.* 1979, 32, s. 1, 4.

1000. Dyskusja w zespole. *Por. Bibl.* 1979, 1/2, s. 20–23.

1001. Granice literatury. *Por. Bibl.* 1979, 7, s. 130–132.

1002. Książki i biblioteki. *Nowe Książ.* 1979, 9, s. 6–7.
1003. O czymś innym. *Por. Bibl.* 1979, 11–12, s. 293–294.
1004. Problem fikcji. *Por. Bibl.* 1979, 9, s. 234–236.
1005. Selekcja. *Por. Bibl.* 1979, 3, s. 57–60.
1006. Znaki zapytania. *Tyg. Kult.* 1979, 1, s. 3.
1007. Lektura refleksyjna. *Por. Bibl.* 1980, 1, s. 13–14.
1008. Manowce obiegu literatury. *Nowe Książ.* 1980, 23, s. 92–94.
1009. Ostatnie Lato. *Mies. Lit.* 1980, 5, s. 55–61.
1010. Wieczory pod dębem. *Tyg. Kult.* 1980, 19, s. 12.
1011. Współczesna recepcja prozy literackiej. *Biul. Polonist.* 1980, 1/2, s. 116–120.
1012. Wtórny obieg książki. *Życie Lit.* 1980, 6, s. 17.
1013. Bilans końcowy. *Mies. Lit.* 1981, 10, s. 40–45.
1014. Czy książka dla dzieci przestanie istnieć. *Tyg. Kult.* 1981, 27, s. 1.
1015. Odwrót. *Tyg. Kult.* 1981, 40, s. 1, 4.
1016. Prestiż społeczny bibliotekarza. *Bibliotekarz* 1981, 1, s. 16–17.
1017. Problem numer któryś. *Tyg. Kult.* 1981, 21, s. 1, 4.
1018. Twórczość Jana Kochanowskiego we współczesnej świadomości potocznej. *Kult. i Społ.* 1981, 1/2, s. 149–168.
1019. Z czym w następny wiek. *Tyg. Kult.* 1981, 15, s. 1, 4.
1020. Czy książka na kartki. *Tyg. Kult.* 1982, 1, s. 1, 4.
1021. Czym wieje z regałów. *Tyg. Kult.* 1982, 4, s. 11.
1022. Harce modelarzy. *Tyg. Kult.* 1982, 24, s. 1, 6.
1023. Z czym do czytelnika. *Tyg. Kult.* 1982, 39/40, s. 6.
1024. Egzegeza wg Jaana (Krossa). *Pismo* 1983, 4, s. 126–131.
1025. Ile książek na głowę. *Tyg. Kult.* 1983, 16, s. 1, 4.
1026. Wydawniczy „cud” i co dalej. *Tu i Teraz* 1983, 36, s. 12.
1027. Biblioteki. *Tu i Teraz* 1984, 7, s. 3.
1028. Kogo obchodzi krytyka literatury. *Tu i Teraz* 1984, 17, s. 11.
1029. Nie tylko komputery. *Bibliotekarz* 1984, 2, s. 38–41.
1030. Pałace i rudery. *Tu i Teraz* 1984, 43, s. 1, 5.
1031. Szkice do portretu Polaków. *Mies. Lit.* 1984, 5, s. 64–70.
1032. Badanie eksperymentalne. W: Jabłoński, Z. (red.). *Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych*. Kraków: Wydaw. UJ 1985, s. 177–188.
1033. Czas żałować róż. *Kultura* 1985, 29, s. 1, 4.
1034. Literatura i życie. *Tu i Teraz* 1985, 11, s. 1, 9.
1035. Brak pary. *Tyg. Kult.* 1986, 43, s. 1, 6.
1036. Wyścig bez zająca. *Tyg. Kult.* 1986, 40, s. 1, 6.
1037. Golgota. *Mies. Lit.* 1987, 4, s. 56–66.
1038. Koniec ery dobrych wujków. *Tyg. Kult.* 1987, 33, s. 5.
1039. Kto przygarnie biblioteki. *Tyg. Kult.* 1987, 8, s. 7.
1040. Powieść historyczna i tekst historiograficzny w obiegu bibliotecznym. *Rocz. Bibl.* 1987, 31, s. 323–332.
1041. Tyłem do życia. *Tyg. Kult.* 1987, 27, s. 1, 4.
1042. Życie kulturalne i paragrafy. *Tyg. Kult.* 1987, 22, s. 11.
1043. Jakby więcej barw. *Mies. Lit.* 1988, 8, s. 40–58.
1044. Mecenat. *Tyg. Kult.* 1988, 28, s. 13.
1045. Na parcianym pasku. *Tyg. Kult.* 1988, 6, s. 11.

1046. Temat ogórkowy. *Tyg. Kult.* 1988, 22, s. 13.
1047. Dalej niż bliżej. *Tyg. Kult.* 1989, 3, s. 10.
1048. Echa pozytywistycznych norm w odbiorze powieści. *Prz. Humanist.* 1989, 7, s. 43–57.
1049. Jutro, pojutrze, za rok. *Tyg. Kult.* 1989, 29, s. 13.
1050. Kicsa jak sito. *Tyg. Kult.* 1989, 34, s. 13.
1051. Kopanie leżącego. *Tyg. Kult.* 1989, 35, s. 13.
1052. Literatura w zaułku. *Tyg. Kult.* 1989, 6, s. 13.
1053. Sezon lat chudych. *Tyg. Kult.* 1989, 41, s. 4.
1054. To niezwykle słowo – godność. *Mies. Lit.* 1989, 10, s. 77–92.
1055. Wiedza o czytelnictwie. *Prz. Bibl.* 1989, 3, s. 233–239.
1056. Czytelnictwo – meandry dydaktyki. W: Kocójowa, M. (red.). Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1990, s. 133–139.
1057. Balast. *Wokanda* 1991, 18, s. 3.
1058. Biblioteka jako wielosemiotyczne medium komunikacji społecznej. *Rocz. Bibl.* 1991, 1–2, s. 19–29.
1059. Czytelnicza mizéria. *Przekrój* 1991, 2402, s. 8–9.
1060. Konteksty. *Bibliotekarz* 1991, 4, s. 5–7.
1061. Kula i płot. *Dekada Lit.* 1991, 33, s. 9.
1062. Na krańcu świata. *Puls* 1991, 53, s. 69–76.
1063. O krok od zapaści. *Dekada Lit.* 1991, 12, s. 1–2.
1064. Zakręt. *Bibliotekarz* 1991, 2/3, s. 2–5.
1065. Gra o przetrwanie. *Nowe Książ.* 1992, 7/8, s. 23.
1066. Płatanie sieci. *Bibliotekarz* 1992, 1, s. 14–15.
1067. Tabakiera i nos. *Bibliotekarz* 1992, 4, s. 2–4.
1068. W przeciwnym kierunku. *Prz. Tyg.* 1992, 30, s. 12.
1069. Być. *Bibliotekarz* 1993, 9, s. 11–14.
1070. Co dalej z literaturą polską. *Prz. Lit.* 1993, 4, s. 3.
1071. Jak to robią Anglicy. *Bibliotekarz* 1993, 10, s. 4–7.
1072. Pożegnanie z bibliotekami. *Polityka* 1993, 9, s. VIII.
1073. Razem czy osobno. *Bibl. w Szkole* 1993, 9, s. 6–7.
1074. W gąszczu zagrożeń. *Bibliotekarz* 1993, 12, s. 3–6.
1075. Zespół powiatowy bibliotek publicznych. *Prz. Bibl.* 1993, 3/4, s. 203–217.
1076. Zmatematyzowana analiza treści: [content analysis]. W: Kocójowa, M. (red.). Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Kraków: Wydaw. UJ 1993, s. 145–158.
1077. Bibliografika. *Bibliotekarz* 1994, 7/8, s. 20–23.
1078. Biblioteka pierwszego kontaktu. *Bibl. w Szkole* 1994, 6, s. 4.
1079. Krach. *Wypożycz. Międzybibl.* 1994, 3, s. 1–4.
1080. Macierzowe rozwiązania organizacyjne w bibliotekach. *Rocz. Bibl.* 1994, 1–2, s. 3–12.
1081. Marketing w bibliotece. *Bibl. w Szkole* 1994, 2, s. 23–25.
1082. Na dziurawym garnuszku. *Sycyna* 1994, 2, s. 15.
1083. Strukturalne modyfikacje. *Bibliotekarz* 1994, 10, s. 8–11.
1084. Wypychanka. *Bibliotekarz* 1994, 4, s. 19–21.
1085. Biblioteki publiczne w Polsce: Zmiany w latach dziewięćdziesiątych. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (wybór materiałów). Kraków: PTB 1995, s. 43–46.
1086. Doradztwo. *Bibliotekarz* 1995, 2, s. 3–6.

1087. Dziś koniunktura a jutro? *Nowe Książ.* 1995, 5, s. 4–5.
1088. Egzemplarz obowiązkowy. *Sycyna* 1995, 17/18, s. 13.
1089. Kłopoty z literaturą. *Sycyna* 1995, 20, s. 9.
1090. Modern Public Libraries in Poland. In: Kocójowa, M. i Altenberger, A. (eds.). *Modern Libraries and Librarianship in Poland (Part 2)*. Kraków: PTB 1995, p. 41–47.
1091. Nowe stare bibliotekarstwo. *Prz. Bibl.* 1995, 1, s. 45–53.
1092. O kształceniu bibliotekarzy. *Bibliotekarz* 1995, 10, s. 3–5.
1093. O potrzebie krytyki. *Nowe Książ.* 1995, 8, s. 67.
1094. Telewizyjne dzieci. *Bibl. w Szkole* 1995, 1/2, s. 2–3.
1095. Umiejętność czytania. *Bibl. w Szkole* 1995, 6, s. 5–6.
1096. Ustawianie ustawy. *Bibliotekarz* 1995, 7/8, s. 12–15.
1097. Uwagi o formach kształcenia bibliotekarzy. W: Kocójowa, M. (red.). *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość*. Kraków: PTB 1995, s. 35–40.
1098. Zmagania z przestrzenią. *Bibliotekarz* 1995, 6, s. 19–21.
1099. Belles-lettres in the Library. *Public Libr.* 1996, 2, p. 120–123.
1100. Bibliotekarstwo. *Bibliotekarz* 1996, 5, s. 3–6.
1101. Czasopisma bibliotekoznawcze. *Forum Akad.* 1996, 2, s. 28–29.
1102. Kompleks pustego portfela. *Bibliotekarz* 1996, 1, s. 8–11.
1103. Koncepcje biblioteki publicznej. *Bibliotekarz* 1996, 11, s. 3–6.
1104. Otwórzcie biblioteki. *Forum Akad.* 1996, 4, s. 14–15.
1105. Pismo i obraz. *Sycyna* 1996, 5, s. 8.
1106. Podcinanie gałęzi. *Sycyna* 1996, 12, s. 7.
1107. Public Libraries in Poland. *Focus Intern. Comp. Librarianship* 1996, 1, p. 23–27.
1108. Public Libraries in Poland: The Changes of the 90's. In: Kocójowa, M. (ed.). *Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context* International Librarians' Conference, Poland, Kraków-Przegorzały, 3–5 August 1995. Kraków: PTB 1996, p. 128–131.
1109. Z organizacyjnych problemów bibliotek szkolnych. *Bibl. w Szkole* 1996, 4, s. 1–2.
1110. Bibliotekarz w bibliotece. *Rocz. Bibl.* 1997, 41, s. 3–11.
1111. Dawni i nowi. Układanka. *Kresy* 1997, 3, s. 248–252.
1112. Kultura czytelniczna na wsi. W: *O kulturze na wsi*. Wrocław-Ciechanów: KODRTK 1997, s. 98–105.
1113. Niby studia. *Forum Akad.* 1997, 6, s. 22–23.
1114. Powiatyzacja. *Bibliotekarz* 1997, 3, s. 3–5.
1115. Pożytki z fundacji. *Nowe Książ.* 1997, 2, s. 78–79.
1116. Spór o egzemplarz. *Śląsk* 1997, 7, s. 42–43.
1117. Tworzenie kolekcji w bibliotekach publicznych. W: *Blżej biblioteki*. Warszawa: PTCz 1997, s. 125–145.
1118. Twórczość Jana Kasprówicza w potocznym obiegu współczesnym. W: *O Janie Kasprówiczu w siedemdziesięciolecie zgonu*. Kraków: Ofic. Podhal. 1997, s. 9–29.
1119. European Cities of Culture 2000. *Focus Intern. Comp. Librarianship* 1998, 3, p. 193–195.
1120. Literatura instant. *Śląsk* 1998, 6, s. 38–39.
1121. Literatura w świecie elektroniki. *Ruch Lit.* 1998, 1, s. 1–16.
1122. Nowa biblioteka akademicka. *Forum Akad.* 1998, 3, s. 8–9.
1123. Obok praskiej wiosny. *Zdanie* 1998, 1/4, s. 26–29.

1124. Ogon jako noga. *Rocz. BN* 1998, s. 173–176.
 1125. Szkoła. *Śląsk* 1998, 3, s. 42–43.
 1126. Świat wielomedialny. *Śląsk* 1998, 1, s. 30–32.
 1127. W gąszczu niewiadomych. *Bibliotekarz* 1998, 1, s. 2–5.
 1128. W kręgu informacji i nieinformacji. *Bibliotekarz* 1998, 4, s. 2–5.
 1129. W kręgu ocen. *Forum Akad.* 1998, 11, s. 22–23.
 1130. W kręgu zamówień publicznych. *Forum Akad.* 1998, 1, s. 24–25.
 1131. Z problemów organizacji zasobów bibliotecznych. *Prz. Bibl.* 1998, 1, s. 5–15.
 1132. Falstart. *Nowe Książ.* 1999, 5, s. 77.
 1133. Studia na odległość. *Forum Akad.* 1999, 5, s. 40–41.
 1134. W tyglu reform. *Śląsk* 1999, 3, s. 8–9.
 1135. Twórczość Jana Kasprowicza w potocznym obiegu współczesnym. W: Jan Kasprowicz. W siedemdziesięciolecie śmierci. Olsztyn: WSP, 1999, s. 45–60.
 1136. Uczelnia w każdym powiecie. *Forum Akad.* 1999, 10, s. 27–28.
 1137. Zdarzenia i mity. *Kresy* 1999, 38/39, s. 237–240.
 1138. O komunikacji nieinformacyjnej. W: Kocójowa, M. (red.). Biblioteka i informacja w komunikowaniu. Kraków: Wydaw. UJ 1999/2000, s. 167–172.

RECENZJE

1139. Studia o Książce. T. 9. Rec.: *Nowe Książ.* 1979, 23, s. 89–90.
 1140. Cudnik, R. Skarbnice wiedzy: Studium budownictwa bibliotek. Wrocław: ZNiO 1980. Rec.: *Nowe Książ.* 1980, 20, s. 12–13.
 1141. Migoń, K. Z dziejów nauki o książce. Wrocław: ZNiO 1979. Rec.: *Nowe Książ.* 1980, 21, s. 45–47.
 1142. Komasa, I. Jan III Sobieski miłośnik książek. Wrocław: ZNiO 1982. Rec.: *Nowe Książ.* 1982, 4, s. 83–84, 86.
 1143. Kosmanowa, B. Książka i jej czytelnicy w dawnej Polsce. Wrocław: ZNiO 1982. Rec.: *Nowe Książ.* 1983, 6, s. 89–90.
 1144. Śliwowsky, M. R. Płatonow. Warszawa: PIW 1983. Rec.: *Nowe Książ.* 1983, 8, s. 90–91.
 1145. Balcerzan, E. Włodzimierz Majakowski. Warszawa: PIW 1984. Rec.: *Nowe Książ.* 1985, 3, s. 120–123.
 1146. Chylińska, J. Szybkie czytanie. Warszawa: WSiP 1984. Rec.: *Stud. o Książ.* 1986, s. 335–336.
 1147. Kupłowski, W. Ideologia narodnicka a literatura rosyjska. Kraków: PWN 1986. Rec.: *Nowe Książ.* 1987, 7/8, s. 100–102.
 1148. Lalewicz, J. Socjologia komunikacji literackiej. Wrocław: ZNiO 1985. Rec.: *Stud. o Książ.* 1987, s. 370–373.
 1149. Borowiecka, E. Poznawcza wartość sztuki. Lublin: KUL 1986. Rec.: *Stud. o Książ.* 1989, s. 307–310.
 1150. Kennedy, A. The Psychology of Reading. New York: Metuchen and Comp. 1984. Rec.: *Stud. o Książ.* 1989, s. 297–300.
 1151. Martin, L.A. Organizational Structure of Libraries. New York: The Scarecrow Press 1984. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1989, 1–2, s. 307–309.
 1152. Kies, C. Marketing and Public Relations for Libraries. Metuchen: The Scarecrow Press 1987. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1991, 1–2, s. 344–346.
 1153. Siekierski, S. Życie literackie wsi współczesnej na tle jej przeobrażeń kulturowych. Warszawa: LSW 1985. Rec.: *Pol. Libr. Today* 1991, s. 78–81.
 1154. Line, M.B. (ed.). Academic Library Management. London: Libr. Assoc. Publ. 1990. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1992, 1–2, s. 290–292.

1155. Kawamura, H. (ed.). *International Directory of Libraries for the Blind*. München: K.G. Saur 1990. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1992, 1–2, s. 288–290.
1156. Kołodziejska, J. *Kultura. Gospodarka. Biblioteki*. Warszawa: BN 1992. Rec.: *Nowe Książ.* 1992, 12, s. 66–67.
1157. Wolff, K. *Książka wśród młodzieży wiejskiej: (w 10 lat później)*. Warszawa: BN 1991. Rec.: *Ruch Lit.* 1992, 1/2, s. 153–154.
1158. *Z badań nad współczesnym funkcjonowaniem książki*. Warszawa: BN 1991. Rec.: *Ruch Lit.* 1992, 3, s. 304–305.
1159. Beenham, R. i Harrison, C. *The Basics of Librarianship*. London: Clive Bingley 1990. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1993, s. 211–213.
1160. *Dostęp do zasobów piśmiennictwa krajowego i zagranicznego*. Warszawa: BN 1992. Rec.: *Ruch Lit.* 1993, 1/2, s. 168–170.
1161. *Emigracja i tamizdat*. Kraków: Wydaw. UJ 1993. Rec.: *Nowe Książ.* 1993, 10, s. 47–48.
1162. Hart, A. *Understanding the Media*. London: Routledge 1991. Rec.: *Ruch Lit.* 1993, 3, s. 343–345.
1163. Papuzińska, J. *Książki. Dzieci. Biblioteki*. Warszawa: UW 1992. Rec.: *Nowe Książ.* 1993, 3, s. 57–58.
1164. Siekierski, S. *Książka literacka*. Warszawa: LSW 1993. Rec.: *Ruch Lit.* 1993, 6, s. 746–747.
1165. *Sztuka – mimesis czy kreacja*. Lublin: KUL 1992. Rec.: *Ruch Lit.* 1993, 6, s. 851–854.
1166. Weilhs, J. *The Integrated Library: Encouraging Access to Multimedia*. Phoenix: The Oryx Press 1991. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1993, 1–2, s. 213–215.
1167. Clair, G. i Williamson, J. *Managing the New One-Person Library*. London: Bowker-Saur 1992. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1994, 1–2, s. 214–215.
1168. da Silva, R. i Turiff, A. *Developing the Secondary School Resource Centre*. London: Kogan Page 1993. Rec.: *Prz. Bibl.* 1994, 1/2, s. 135–136.
1169. Kondek, S.A. *Władza i wydawcy*. Warszawa: BN 1992. Rec.: *Ruch Lit.* 1994, 1/2, s. 154–157.
1170. *Literatura rosyjska XX wieku*. Warszawa: Slaw. Ośr. Wydaw. 1992. Rec.: *Nowe Książ.* 1994, 3, s. 39–40.
1171. Van Riel, R. (ed.). *Reading the Future: a Place for Literature in Public Libraries*. London: The Arts Council of G.B. 1992. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1994, 1–2, s. 215–217.
1172. *Słownik pisarzy rosyjskich*. Warszawa: WP 1994. Rec.: *Nowe Książ.* 1994, 9, s. 39.
1173. Straus, G. *Powszechność i powszedniość lektury*. W: *Z badań nad współczesnym funkcjonowaniem książki*. Warszawa: BN 1991. Rec.: *Ruch Lit.* 1994, 1/2, s. 175–177.
1174. Wolff, K. *Losy wiejskich czytelników książek: Studium porównawcze*. Warszawa: BN 1993. Rec.: *Ruch Lit.* 1994, 1/2, s. 177–179.
1175. Bienkowska, B. (i in.). *Straty bibliotek polskich w czasie II wojny światowej*. Warszawa: MKiSz 1994. Rec.: *Nowe Książ.* 1995, 1, s. 37–38.
1176. Casteleyn, M. i Webb, S. *Promoting Excellence: Personnel Management and Staff Development in Libraries*. London: Bowker-Saur 1993. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1995, 1–2, s. 178–180.
1177. Emery, Ch. *Buyers and Borrowers*. New York: The Haworth Press 1993. Rec.: *Prz. Bibl.* 1995, 2, s. 199–200.
1178. Harvey, R. *Preservation in Libraries*. London: Bowker-Saur 1993. Rec.: *Prz. Bibl.* 1995, 2, s. 201–202.

1179. Irving, A. *Marketing the Information Profession*. London: Libr. Assoc. Publ. 1992. Rec.: *Prz. Bibl.* 1995, 1, s. 75–76.
1180. *Koncepcja bibliotecznego dzieła na rubieżce 2000 g*. Moskwa: Ros. Gosudarstw. Bibl. 1992. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1995, 1–2, s. 165–167.
1181. Porębina, G. i Poręba, S. *Historia literatury rosyjskiej 1917–1991*. Katowice: UŚ 1994. Rec.: *Nowe Książ.* 1995, 7, s. 42–43.
1182. Sherman, S. *ABC of Library Promotion*. Metuchen: The Scarecrow Press 1992. Rec.: *Prz. Bibl.* 1995, 1, s. 76–78.
1183. Stuart, R.D. & Moran, B.B. *Library and Information Center Management*. Englewood: Libr. Unlimit. Inc. 1993. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1995, 1–2, s. 180–182.
1184. Suchanek, L. *Aleksander Sołżenicyn*. Kraków: UJ 1995. Rec.: *Nowe Książ.* 1995, 6, s. 28.
1185. Tomasiak, E. *Czytelnictwo i biblioterapia w pedagogice specjalnej*. Warszawa: WSPS 1994. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1995, 1–2, s. 189–191.
1186. Weingand, D.E. *Administration of the small Public Library*. Chicago: Amer. Libr. Assoc. 1992. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1995, 1–2, s. 163–165.
1187. Whittaker, D. *The Basics of Library-Based User Service*. London: Libr. Assoc. Publ. 1993. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1995, 1–2, s. 176–178.
1188. *Dać świadectwo prawdzie*. Kraków: Wydaw. UJ 1996. Rec.: *Nowe Książ.* 1996, 7, s. 50.
1189. Helal, A.H. & Weiss, J.W. (eds.). *Electronic Documents and Information: from Preservation to Access*. Essen: Universitätsbibl. Essen 1996. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1996, 1–2, s. 180–181.
1190. *Encyclopaedia of Library History*. New York/London: Garland Publ. 1994. Rec.: *Prz. Bibl.* 1996, 1, s. 71–73.
1191. Fiebig, J. *Nadawca i odbiorca w procesie komunikacji*. Szczytno: Wyż. Szk. Policji 1996. Rec.: *Ruch Lit.* 1996, 5, s. 644–645.
1192. *Forum czytelnicze: Książka – prasa – video*. Warszawa: PTCz 1995. Rec.: *Ruch Lit.* 1996, 1, s. 117–119.
1193. Góra, B. *Regionalne czasopisma bibliotekarskie wydawane w Polsce (1953–1985)*. Kraków: WSP Krak. 1996. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1996, 1–2, s. 181–183.
1194. Kinnell, M. & Mac Dougall, J. *Meeting the Marketing Challenge: Strategies for Public Libraries: and Lesure Services*. London: Taylor Graham Publ. 1994. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1996, 1–2, s. 160–161.
1195. Klimowicz, J. *Przewodnik po współczesnej literaturze rosyjskiej*. Wrocław: Tow. Przyj. Polonistyki Wrocl. 1996. Rec.: *Nowe Książ.* 1996, 10, s. 32–33.
1196. *Książek-Szczepanikowa, A. Ekranowy czytelnik – wyzwanie dla polonisty*. Szczecin: Uniw. Szczec. 1996. Rec.: *Ruch Lit.* 1996, 6, s. 779–780.
1197. *Kultura popularna – literatura – książka – rynek. Forum czytelnicze II*. Warszawa: PTCz 1996. Rec.: *Ruch Lit.* 1996, 5, s. 631–633.
1198. Ostapow, J. *Biblioteczna kognitologia*. Krasnodar: Krasnodarska Gosudarstw. Akad. Kult. 1995. Rec.: *Prz. Bibl.* 1996, 2/3, s. 209–211.
1199. *Polish Libraries Today 1995*. Rec.: *Prz. Bibl.* 1996, 2/3, s. 207–209.
1200. Powell, R.R. *Basic Research Methods for Librarians*. Norwood: Alex Publ. Corp. 1993. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1996, 1–2, s. 156–158.
1201. Sawoniak, H. *Biblioteki współczesne, bibliografia, informacja naukowa*. Katowice: UŚ 1995. Rec.: *Prz. Bibl.* 1996, 1, s. 71–73.
1202. Straus, G. i Wolff, K. *Czytanie i kupowanie książek w Polsce w 1994 roku: (Raport z badań)*. Warszawa: BN 1996. Rec.: *Ruch Lit.* 1996, 5, s. 633–635.
1203. Straus, G. i Wolff, K. *Polacy i książki*. Warszawa: BN 1996. Rec.: *Nowe Książ.* 1996, 6, s. 69.

1204. The Status, Reputation and Image of the Library and Information Profession. München: K.G. Saur 1994. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1996, s. 161–163.
1205. Z lektur zagranicznych. Rec.: *Prz. Bibl.* 1996, 1, s. 76–78.
1206. Z lektur zagranicznych. Rec.: *Prz. Bibl.* 1996, 4, s. 374–379.
1207. Dymara, B. Wczesnoszkolna edukacja literacka. Kraków: Ofic. Wydaw. IMOWS 1996. Rec.: *Ruch Lit.* 1997, 4, s. 760–762.
1208. Ennis, K. (ed.). Guidelines for College Libraries: Recommendation for Performance and Resourcing. London: Libr. Assoc. Publ. 1996. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1997, 1–2, s. 214–215.
1209. Kołodziejska, J. Za drzwiami bibliotek. Warszawa: BN 1997. Rec.: *Prz. Bibl.* 1997, 2/3, s. 276–279.
1210. Krajewska, A. i Lewandowicz, Z. Miłośnicy komiksów. Warszawa: BN 1997. Rec.: *Ruch Lit.* 1997, 6, s. 936–937.
1211. Maj, J. Biblioteki publiczne 1945–1990 na tle innych instytucji kultury. Warszawa: BN 1996. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1997, 1–2, s. 208–210.
1212. Marzec, A. Ze słowa na obraz. Kraków: Wydaw. IMPULS i TEXT 1996. Rec.: *Ruch Lit.* 1997, 5, s. 758–760.
1213. Mokry, W. Literatura i myśl ukraińska. Kraków: Wydaw. UJ 1996. Rec.: *Nowe Książ.* 1997, 2, s. 25.
1214. Słownik literatury popularnej. Wrocław: Tow. Przyj. Polonistyki Wrocl. 1997. Rec.: *Ruch Lit.* 1997, 6, s. 924–927.
1215. Trotta, M. Successful Staff Development. New York: Neal Schuman Publ. Inc. 1995. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1997, 1–2, s. 210–212.
1216. Dunin, J. Pismo zmienia świat. Warszawa–Łódź: Wydaw. Nauk. PWN 1998. Rec.: *Prz. Bibl.* 1998, 2/3, s. 201–203.
1217. Literatura w kształceniu i wychowaniu. Katowice: UŚ 1998. Rec.: *Ruch Lit.* 1998, 6, s. 834–835.
1218. Straus, G. i Wolff, K. Zainteresowanie książką w społeczeństwie polskim w 1996 r.: (Raport z badań). Warszawa: BN 1998. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1998, s. 180–183.
1219. Tyszkowska-Kasprzak, E. Rosyjska poezja pokolenia odwilżowego w Polsce. Wrocław: Uniw. Wrocl. 1997. Rec.: *Nowe Książ.* 1998, 1, s. 37.
1220. Unwin, L. (i in.). The Role of Library in Distance Learning. London: Bowker-Saur 1998. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1998, s. 166–169.
1221. Weingand, D. Customer Service Excellence: A Concise Guide for Librarians. Chicago/London: Amer. Libr. Assoc. 1997. Rec.: *Rocz. Bibl.* 1998, s. 164–166.
1222. Z lektur zagranicznych. Rec.: *Prz. Bibl.* 1998, 1, s. 92–99.
1223. Z lektur zagranicznych. Rec.: *Prz. Bibl.* 1998, 2/3, s. 218–221.
1224. Eco, U. Semiologia życia codziennego. Warszawa 1998. Rec.: *Ruch Lit.* 1999, 1, s. 101–104.
1225. Rażny, A. Literatura wobec zniewolenia. Kraków: Wydaw. UJ 1999. Rec.: *Nowe Książ.* 1999, 7, s. 30.
1226. Suchanek, L. Homo sovieticus. Kraków: Wydaw. UJ 1999. Rec.: *Nowe Książ.* 1999, 7, s. 30.
1227. Z lektur zagranicznych. Rec.: *Prz. Bibl.* 1999, 1/2, s. 96–101.
1228. Leksykon. Literatura rosyjska. Rec.: *Nowe Książ.* 1999, 11, s. 38.

PRACE MAGISTERSKIE (1978–1999). SPIS

MASTER THESIS 1978–1999. THE LIST

Seminarium dr hab. Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej

1993

- 1/1 Graca Aldona: *Świat ksiązek profesora Jana Safarewicza.*
2/2 Tabor Bożena: *Kalendarze Michała Grölla – próba charakterystyki.*

1994

- 3/3 Fajak Halina: *Trzydzieści lat drzeworytu w „Tygodniku Ilustrowanym” (1859–1889).*
4/4 Janik Beata: *Sacra Scriptura, sancti Patres, expositores Sacrae Scripturae w bibliotece oo. Reformatów w Bieczu.*
5/5 Korfanty Beata: *Polskie edycje haśni Bolesława I.eśmiana (1913–1993).*
6/6 Lis Wojciech: *Rozwój i wyposażenie drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1840–1900.*
7/7 Podsiadło Grażyna: *Firmy konsultingowe na tle informacji dla biznesu.*
8/8 Słowińska-Panck Monika: *Dziewiętnastowieczne wydania zbiorowe dzieł Szekspira w Polsce.*
9/9 Wijas Katarzyna: *Ksiądz Stanisław Sapiński i świat jego ksiązek.*
10/10 Zajac Lidia: *Biblioteki Gorlic w okresie międzywojennym.*

1995

- 11/11 Kowalska Teresa: *Biblioteki parafialne w Krakowie. Stan na rok 1995.*

1996

- 12/12 Fura Małgorzata: *Kształcenie uczniów liceów ogólnokształcących w zakresie „Przysposobienia czytelniczego i informacyjnego” z wykorzystaniem środków audiowizualnych.*

- 13/13 Grzeszczuk Marta: *Polskie ilustrowane wydania Pana Tadeusza w kolekcji Andrzeja Leśkiewicza.*
- 14/14 Grzeszczuk Michał: *Z badań nad repertuarem wydawniczym Ignacego Grebla.*
- 15/15 Habrat-Pazdro Agnieszka: *Techniczne środki dydaktyczne do nauczania języka niemieckiego w bibliotece szkoły średniej.*
- 16/16 Jewuła Beata: *Materiały audiowizualne w nauczaniu języka polskiego na przykładzie powieści polskiej w okresie pozytywizmu, Młodej Polski, dwudziestolecia międzywojennego.*
- 17/17 Kapusta Joanna: *Materiały audiowizualne i multimedialne – definicja, typologia, charakterystyka, zastosowanie i polski rynek.*
- 18/18 Nowowiejska Joanna: *Biblioteka szkolna jako centrum informacyjno-dydaktyczne szkoły.*
- 19/19 Sowa Iwona: *Prawo biblioteczne a prawo autorskie. Próba uporządkowania problemów.*

1997

- 20/20 Curzydło Magdalena: *Stanisław Trembecki w świecie książek.*
- 21/21 Dec Agnieszka: *Książki i czytelnictwo w twórczości Adama Kazimierza Czartoryskiego i Franciszka Zabłockiego.*
- 22/22 Fijołek Katarzyna: *Opisy bibliotek w pamiętnikach Juliana Ursyna Niemcewicza.*
- 23/23 Kozioł Kinga: *Biblioteka naukowa polsko-amerykańskiego Instytutu Pediatrii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego na tle innych polskich naukowych bibliotek medycznych.*
- 24/24 Policht Aneta: *Problemy bibliologiczne w twórczości Franciszka Bohomolca.*
- 25/25 Różnowicz Lucyna: *Udostępnianie zbiorów i informacji na przykładzie wojewódzkiej i miejskiej biblioteki publicznej w Rzeszowie.*
- 26/26 Stefaniczek Dariusz: *Książka, biblioteka i czytelnictwo w twórczości literackiej Jana Potockiego.*
- 27/27 Trzaska Beata: *Biblioteki krakowskich domów dziecka.*
- 28/28 Załęska Anna: *Biblioteki szkolne w Przemysłu w okresie międzywojennym.*
- 29/29 Zimońska Anna: *Problematyka bibliologiczna w twórczości Ignacego Potockiego.*

1998

- 30/30 Babicka Anna: *Zbiory audialne Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jastrzębiu Zdroju.*
- 31/31 Domiszewski Wojciech: *„Gazeta Bieszczadzka” z roku 1991 i 1997. Analiza porównawcza. (Pierwszych 10 numerów).*
- 32/32 Grzywacz Marta: *Wydania dzieł myślicieli oświeceniowych: Dawida Hume’a, Immaneula Kanta, Jana Jakuba Rousseau, Woltera w latach 1896–1996.*
- 33/33 Jaworska Grażyna: *Zawartość treściowa „Ziemi Radomyskiej” za lata 1995 i 1997.*
- 34/34 Kołodziejczyk Alicja: *Oddział „Książki mówionej” Miejskiej Biblioteki Publicznej w Katowicach.*
- 35/35 Kraj Paweł: *Krakowska Spółka Wydawnicza (1919–1934). Przyczynek do historii.*
- 36/36 Langer Janusz: *Książka, biblioteka, czasopismo na łamach „Głosu Sądeckiego”.*
- 37/37 Łyko Aleksandra: *Biblioteka Uniwersytecka filii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Stalowej Woli.*
- 38/38 Maciuk Ewa: *Krakowski rynek księgarski – stan na rok 1997.*
- 39/39 Niemirska Monika: *Osiemnastowieczne piśmiennictwo polskie z zakresu życia wewnętrznego w Bibliotece Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie. Analiza bibliologiczna.*

- 40/40 Nowicka Olga: *Monografia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie za lata 1946–1997.*
- 41/41 Smeđder Monika: *Debiuty poetyckie w repertuarze krakowskich wydawnictw (1989–1997).*
- 42/42 Trybulska Aneta: *XVII-wieczne drukowane polonika włoskie w Bibliotece Czarotorskich.*
- 43/43 Ziółkiewicz Bogusław: *Biblioteki w XIX-wiecznych polskich opisach podróży.*

1999

- 44/44 Bąk Agnieszka: *Literatura Sienkiewicza na dawnych kartach pocztowych.*
- 45/45 Biernat Marcin: *Muzyka organowa w wydaniach Polskiego Wydawnictwa Muzycznego.*
- 46/46 Cierniak Magdalena: *Polonica w księgozbiorach mieszczan krakowskich okresu Oświecenia.*
- 47/47 Chopcian Barbara: *Biblioteki niemieckich towarzystw kulturalno-społecznych we Wrocławiu.*
- 48/48 Domagała Aneta: *Inspiracja góralszczyzną w ilustracji książkowej Młodej Polski.*
- 49/49 Fidos Beata: *Biblioteka Centrum Kultury Żydowskiej w Krakowie.*
- 50/50 Frankowicz Sabina: *Książka w „salonach” Młodej Polski. Rekonesans.*
- 51/51 Jodłowska Anita: *Książka w polskim salonie romantycznym.*
- 52/52 Kot Monika: *Siedemnastowieczna włoska książka religijna w języku łacińskim w zbiorach Biblioteki Prowincji Małopolskiej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie. Analiza bibliologiczna*
- 53/53 Kruczek Iwona: *Motyw biblioteki i bibliotekarza w filmie.*
- 54/54 Łabno Małgorzata: *Biblioteki mniejszości ukraińskiej w Krakowie.*
- 55/55 Łagan Anna: *Charakterystyka Biblioteki Słowackiej Mniejszości Narodowej w Krempachach na Spiszu.*
- 56/56 Morelowski Zbigniew: *Wydawnictwa informacyjne w księgozbiorze Juliana Tuwima w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie.*
- 57/57 Ochał Katarzyna: *Księgozbiór dr Zofii Roszek w zbiorach Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej.*
- 58/58 Orlof Katarzyna: *Biblioteki mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim.*
- 59/59 Pietruszka Edyta: *Walerian Ludwik Hillenbrand – księgarz, drukarz i nakładca.*
- 60/60 Przybyła Mirela: *Oddział Literatury Polskiej w Karwinie.*
- 61/61 Sidor Monika: *Księgozbiór prof. Jana Safarewicza w Bibliotece Instytutu Filologii Klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego.*
- 62/62 Styka Aleksandra: *Właściciele i pracownicy Biblioteki Zamkowej w Łańcucie.*
- 63/63 Urban Robert: *Biblioteki żydowskie w Zamościu w latach 1867–1939.*
- 64/64 Ziętara Anna: *Działalność kulturalno-oświatowa w bibliotece Oświatowej Jednostki Wojskowej 2771 przy ul. Ułanów w Krakowie.*
- 65/65 Zub Monika: *Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej – próba monografii.*

Seminarium prof. dra hab. Wiesława Bienkowskiego

1979

66/1 Bobulska Bożena: *Zagadnienia bibliotekarskie i wydawnicze w działalności Towarzystwa Oświaty Ludowej w latach 1882–1917.*

67/2 Janusz-Bobka Dorota: *Problemy książki i czytelnictwa na łamach miesięcznika Towarzystwa Szkoły Ludowej oraz Przewodnika Oświatowego w latach 1901–1939.*

68/3 Lis Jadwiga: *Organizacja młodzieży galicyjskiej „Promień” i jej działalność oświatowo-wydawnicza w latach 1899–1912.*

69/4 Motor Janina: *Działalność oświatowa i bibliotekarska Heleny Radlińskiej w okresie krakowskim (1906–1918).*

70/5 Nowak Ewa: *Biblioteka szkolna Gimnazjum im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle w latach 1868–1939.*

71/6 Rajzer Renata: *Towarzystwo Uniwersytetu Ludowego im. A. Mickiewicza wobec problemu czytelnictwa i książki.*

1980

72/7 Pękala Alicja: *Zarys działalności Krakowskiego Towarzystwa Oświaty Ludowej w latach 1882–1917.*

73/8 Batko Zofia: *Miejska Biblioteka Publiczna w Wieliczce w latach 1945–1975.*

74/9 Cieślińska Barbara: *Działalność wydawnicza i biblioteczna Czytelni Akademickiej im. A. Mickiewicza w Krakowie.*

75/10 Gut Bogumiła: *Kulturotwórcza rola Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bochni w latach 1946–1975.*

76/11 Horwacka Teresa: *Życie księzek i czasopism w powiecie łańcuckim w okresie okupacji hitlerowskiej (1939–1944).*

77/12 Saletra Teresa: *Działalność biblioteczna i wydawnicza Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w latach 1923–1939.*

78/13 Szal Aniela: *Życie kulturalne w powiecie łańcuckim w latach 1944–1955.*

79/14 Żmudka Jolanta: *Problemy bibliotekoznawcze na łamach „Miesięcznika Towarzystwa Szkoły Ludowej” oraz „Przewodnika Oświatowego” w latach 1901–1939.*

1981

80/15 Dukat-Sitko Marta: *Problematyka bibliotek uniwersyteckich na łamach współczesnych czasopism naukowych z lat 1945–1979.*

81/16 Riedel Jolanta: *Adam Bar (1895–1955) bibliograf i historyk literatury.*

82/17 Ringer Elżbieta: *Działalność i działalce Krakowskiego Oddziału Towarzystwa Uniwersytetu Ludowego im. A. Mickiewicza. Cele i metody pracy oświatowej.*

83/18 Sadzińska Maria: *Środowisko literackie Łodzi w latach 1945–1948.*

84/19 Wittek Bożena: *„Polska Bibliografia Adnotowana Wiedzy o Środkach Masowego Komunikowania” na tle działalności Ośrodka Badań Prasoznawczych w Krakowie.*

1982

85/20 Garczyńska Maria: *Problematyka bibliologiczna w twórczości Jana Stanisława Bystronia (1892–1964).*

86/21 Horyń Maria: *Bibliografia zamojska stan, potrzeby i próba ujęcia.*

87/22 Jardzioch Daniela: *Spotkania autorskie jako nowa forma pracy z czytelnikiem w bibliotekach publicznych na przykładzie m. Łodzi.*

1983

88/23 Lamża Maria: *Instytucjonalne uwarunkowania czytelnictwa w Rybnickim Okręgu Węglowym (1958–1978)*.

89/24 Matusik Barbara: *Wiktor Hahn (1871–1959) jako bibliograf*.

90/25 Iwlijew Ewa: *Życie i działalność Antoniego Jacka Koraszewskiego w służbie kultury regionu śląskiego*.

1984

91/26 Ćwieka Ewa: *Piotr Grzegorzczak (1894–1968). Bibliograf i kronikarz polskiego życia kulturalnego*.

1985

92/27 Curyło Monika: *Twórczość dramatyczna Szekspira i jej recepcja w Krakowie w XIX wieku. Książka i teatr*.

93/28 Gancarz Barbara: *Bibliofilskie związki Józefa Maksymiliana Ossolińskiego i Zygmunta Celichowskiego z Krakowem*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

94/29 Kamińska Barbara: *Hilary Meczyszewski i jego teatr*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

95/30 Kostka Lucyna: *Polska tragedia klasycystyczna i jej recepcja w teatrze krakowskim w pierwszej połowie XIX wieku*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

96/31 Przybylska Danuta: *Książka polska podstawą repertuaru teatru krakowskiego w latach dyrekcji Adama Skorupki i Stanisława Koźmiana (1865–1885)*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

97/32 Siedlecka Alicja: *Działalność wydawnicza Józefa Szujskiego w Towarzystwie Naukowym Krakowskim i Akademii Umiejętności*.

98/33 Smagowicz Dorota: *Antoni Zygmunt Helcel (1808–1870) i jego związki z historią książki polskiej*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

99/34 Trytek Tadeusz: *Legenda i prawda historyczna w kształtowaniu wiedzy o przeszłości Krakowa w I połowie XIX wieku – ich funkcja i znaczenie (na przykładzie dorobku Konstantego Majeranowskiego, Ambrożego Grabowskiego i Józefa Mączyńskiego)*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

1986

100/35 Brusik-Jach Bożena: *Pamiętniki z lat 1815–1846 i ich wartość źródłowa dla dziejów teatru*.

101/36 Kwik Małgorzata: *Z dziejów krakowskich bibliotek teatralnych*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

102/37 Lupa Lucyna: *Krakowskie druki ulotne z lat 1846–1848 i ich funkcja społeczna*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

103/38 Tucholska Magdalena: *Twórczość dramatyczna „wielkich romantyków polski-ch” i jej recepcja w Krakowie w drugiej połowie XIX wieku*. (praca zainspirowana przez prof. dr. hab. Zbigniewa Jabłońskiego)

1988

104/39 Bogacka Maria: *Edward Franciszek Arvay. Drukarz i księgarz rzeszowski przelomu XIX i XX wieku*.

105/40 Ciarkowska Hanna Jadwiga: *Drukarstwo plockie w latach 1918–1939*.

- 106/41 Dyrłaga Jadwiga: *Działalność biblioteczna i wydawnicza Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej w Żywcu w latach 1892–1939.*
- 107/42 Galas Zofia: *Zygmunt Jeleń księgarz i drukarz tarnowski.*
- 108/43 Kosińska Jadwiga: *Działalność „Książnicy Atlas” we Wrocławiu w latach 1946–1952.*
- 109/44 Książek Grażyna: *Wydawnicze dzieje kolekcji pieśni ks. Michała Marcina Mioduszeńskiego (1787–1868).*
- 110/45 Kulpińska Maria: *Obraz życia społeczno-politycznego w Przemysłu na łamach „Echa Przemyskiego” (1896–1918).*
- 111/46 Mandera Iwona: *Dzieje książki polskiej w okresie międzywojennym w Rybniku.*
- 112/47 Napiórkowska Małgorzata: *Działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bolesławcu w latach 1975–1985.*
- 113/48 Wojewodziec-Nowak Krystyna: *Działalność Gorzowskiego Towarzystwa Kultury w latach 1975–87.*

1991

- 114/49 Białaszczyk Ewa: *Kronika „Przewodnika Bibliograficznego” w latach 1882–1900 jako źródło do badań bibliologicznych.*
- 115/50 Feter Maria: *Działalność Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu (1873–1914).*
- 116/51 Gajewska Elżbieta: *Działalność Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze w latach 1933–1989.*
- 117/52 Goclan Beata: *Tematyka bibliologiczna na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1783–1785.*
- 118/53 Kmieciak-Harasimowicz Maria: *Twórcy ilustracji w książkach dla dzieci Marii Konopnickiej w latach 1889–1980.*
- 119/54 Korus Katarzyna: *Dział wydawnictw Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1980–1990.*
- 120/55 Kościeszka-Kuszyko Romana: *Czasopismo harcerskie „Na tropie” 1928–1939. (praca zainspirowana przez dr hab. Małgorzatę Stozman)*
- 121/56 Kozdrój Waclaw: *Miesięcznik „Powściągliwość i Praca” (1898–1939) i jego zawartość bibliologiczna.*
- 122/57 Małek Janina: *Życie i działalność bibliotekarska, społeczna i kulturalno-oświatowa Ireny Augustyniakowej.*
- 123/58 Mądrzak Izabela: *Działalność bibliotek Gorzowa Wielkopolskiego w zakresie informacji naukowo-technicznej w latach 1975–1991.*
- 124/59 Procajło Grażyna: *Świat książek Marii Dąbrowskiej w oparciu o „Dzienniki” pisarki.*
- 125/60 Przytuła Urszula: *Świat lektur Zofii Nałkowskiej na podstawie „Dzienników”.*
- 126/61 Wielkopolan Agnieszka: *Stanisław Konopka (1896–1982) jako bibliotekarz, bibliograf, historyk książki lekarskiej i bibliofil.*
- 127/62 Włodarczyk Grażyna: *Działalność wydawnicza Naczelnej Organizacji Technicznej i Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych w Częstochowie.*
- 128/63 Włodyka Magdalena: *Działalność wydawnicza Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie w latach 1945–1990.*
- 129/64 Wrąbel Anna: *Działalność pisarska Edwarda Kopczyńskiego i jej efekty wydawnicze.*
- 130/65 Wyszńska Maria: *Świat książek Jerzego Andrzejewskiego.*

1993

- 131/66 Balakowicz Marianna: *Czytelnictwo niesłyszących.*
- 132/67 Binkiewicz Elżbieta: *Problemy bibliologiczne na łamach „Wiadomości Literackich” (1924–1939).*

133/68 Czech Małgorzata: *Działalność wydawnicza gimnazjum sądeckiego w latach 1818–1914*.

134/69 Jankowiak Marzena: *Biblioteka Kórnicka w latach działalności Stanisława Bodniaka*.

135/70 Kaczmarczyk Renata: *Działalność wystawiennicza Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie w latach 1952–1992*.

136/71 Oleksiak Justyna: *Ankieta „W pracowniach pisarzy i uczonych” w tygodniku „Odrodzenie” w latach 1946–1947*.

137/72 Słabosz-Palacz Katarzyna: *Karta pocztowa z lat 1865–1939 w świetle badań naukowych. Analiza zbioru pocztówek Archiwum Muzeum Etnograficznego w Krakowie*. [Fragmenty drukowane w *Studiach bibliograficzno-bibliologicznych*, Kraków 1995]

1995

138/73 Bąk Helena: *„Bluszcz” i jego redaktorka Maria Ilnicka w latach 1865–1896*.

139/74 Bujak Bernardetta: *Świat książki na łamach „Czasu” pod redakcją Antoniego Beaupré (1934–1937)*.

140/75 Bujak Janina: *Świat książki na łamach „Czasu” w latach 1898–1901 ze szczególnym uwzględnieniem redakcji literackiej Stanisława Estreichera*.

141/76 Górecka Violetta: *Wydawnictwa zwarte dotyczące Wieliczki wydane w latach 1872–1994*.

142/77 Kawalec Anna: *Ilustrowany Kurjer Codzienny. Redaktor graficzny Tadeusz Olszewski i jego znaczenie wśród pracowników IKC-a*.

143/78 Leska Maria: *Londyńska Oficyna Poetów i Malarzy Czesława i Krystyny Bednarczyków w latach 1949–1995*.

[Książka opublikowana przez Oficynę Portów i Malarzy, Londyn 1998]

144/79 Łańcuch Joanna: *Treści bibliologiczne na łamach „Bluszczu” za redakcji Józefy Bąkowskiej w latach 1896–1901*.

145/80 Michalec Anita: *Tygodnik „Iskry” oraz problematyka kulturalna na jego łamach w latach 1923–1939*.

146/81 Polańska Magdalena: *„Księgi pamiątkowe bibliologów polskich wydane po II-giej wojnie światowej”*.

147/82 Świątek Jolanta: *Księgozbiór Ignacego Trybowskiego (1931–1994)*.

1996

148/83 Wójtowicz Wiesława: *Franciszek Kotula (1900–1983). Próba biografii. Bibliografia twórczości historycznej, etnograficznej i literackiej*.

1997

149/84 Cieżadlik Elżbieta: *Wydawnictwa polskich utworów Lilian Seynour-Tulasiewicz w latach 1946–1996*.

150/85 Depczyńska Magdalena: *Działalność działu informacyjno-bibliograficznego WBP w Krośnie w latach 1975–1995*.

151/86 Ferenc Ewa: *Subsytutowna funkcja literatury w odbiorze czytelników dorosłych (na przykładzie filii bibliotecznej w Rzeszowie)*.

152/87 Kulisiewicz Marta: *Wydawnictwo i księgarnia Ferdynanda Hoesicka w Warszawie w latach 1900–1913*.

153/88 Kwaśna Iwona: *Bibliologiczne wydawnictwa zwarte Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w latach 1945–1944*.

154/89 Rajzer Renata: *Materiały źródłowe do działalności wydawniczej Wacława Anczyca (1866–1938)*.

- 155/90 Szwed Zofia: *Miejska Biblioteka Publiczna w Oświęcimiu*.
- 156/91 Tyran Joanna: *Biblioteka Państwowego Muzeum w Oświęcimiu w latach 1947–1996*.
- 157/92 Urbańska Tatiana: *Twórczość bibliograficzna „Śląskiego Estreichera” – Ludwika Brożka (1907–1976)*.
- 158/93 Witrylak Agata: *Wydawnictwa zwarte o Krynicy XVIII–XX w.*
- 159/94 Zabrońska Lucyna: *Księgozbiór kardynała Władysława Rubina w Lubaczowie*.
- 160/95 Zajac Barbara: *Biblioteka Publiczna w Jaśle (1946–1996). Pół wieku w służbie społeczności lokalnej*.
- 161/96 Zaręba Renata: *Wydawnictwa obchodów kościuszkowskich na ziemiach polskich w 1894 roku*.
- 162/97 Zaucha Jagoda: *Działalność Towarzystwa Oświaty Ludowej w Tarnowie (1882–1914)*.
- 163/98 Zielińska Mirosława: *Czasopismo „Szpargały” (1934–1939) i jego treści bibliologiczne*.

Seminarium prof. dra hab. Juliana Dybca

1990

- 164/1 Burlińska Bożena: *Przekłady literatury obcej w Polsce w latach 1800–1830*.
- 165/2 Lazar Grażyna: *Edycje „Dziejów narodu polskiego” Józefa Chociszewskiego*.
- 166/3 Nocoń Janina: *Przekłady literatury obcej w Polsce w latach 1831–1863*.

1991

- 167/4 Luberadzka Maria Hanna: *Drukarnie krakowskie lat 1906–1910*.
- 168/5 Oliwa Krystyna: *Drukarnictwo krakowskie w latach 1900–1905*.
- 169/6 Stanisławska Grażyna: *Podręczniki fizyki w Polsce w XIX wieku*.

1992

- 170/7 Zwolińska Barbara: *Przekłady literatury obcej w Polsce w latach 1881–1900*.

1998

- 171/8 Bednarz Mirosław: *Polskie przekłady zagranicznej literatury historycznej 1989–1996*.
- 172/9 Czupryńska Elżbieta: *Literatura piękna w recenzjach „Tygodnika Powszechnego” (1989–1996)*.
- 173/10 Drwięga Ewa: *Popularyzacja wiedzy o Sanoku w piśmiennictwie z lat 1945–1997*.
- 174/11 Dudek Marek: *Prasa mielecka w latach 1945–1997*.
- 175/12 Głogowska Marta: *Wydawnictwa Instytutu Śląskiego w latach 1934–1939*.
- 176/13 Kulesa Ewa: *Muzeum przyrodnicze im. Profesora Władysława Szafera w Ojcowie*.
- 177/14 Pawłowska Ewa: *Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu Zdroju*.
- 178/15 Ślącza Lidia: *Rola „Inżynierii i Budownictwa” w popularyzowaniu osiągnięć naukowych uczonych polskich w latach 1938–1998*.
- 179/16 Ziobro Bożena: *Propaganda polityczna: druki ulotne w okresie plebiscytu i powstań na Śląsku*.

Seminarium prof. dra hab. Stanisława Grzeszczuka

1987

180/1 Batko Ewa: *Działalność wydawnicza w zakresie piśmiennictwa staropolskiego w Galicji w latach 1800–1918.*

181/2 Hulak Ewa: *Bibliografia przedmiotowa Wacława Potockiego.*

182/3 Jaskólkowska Małgorzata: *Jan Czubek. Życie i działalność (1849–1932).*

183/4 Kupiec Ewa: *Popularyzacja twórczości Wacława Potockiego w PRL. Bibliografia podmiotowa.*

184/5 Machaj Barbara: *Kalendarium życia i twórczości Łukasza Opalińskiego (1612–1662).*

185/6 Tkaczyk Ewa: *Bibliografia reprodukcji portretów pisarzy polskich z XVI i XVII wieku.*

186/7 Zawada Marta: *Teksty Wacława Potockiego w rękopisach bibliotek krakowskich.*

1988

187/8 Kamińska Dorota: *Problematyka dawnej książki i literatury na łamach czasopism wydawanych przez polskie biblioteki naukowe.*

188/9 Kęsek Krystyna: *Problematyka dawnej książki i literatury na łamach czasopism biblio- i księgoznawczych. („Studia o Książce”, „Bibliotekarz”, „Roczniki Biblioteczne”, „Przegląd Biblioteczny”).*

189/10 Nowak Elżbieta: *Problematyka dawnej książki na łamach „Pamiętnika literackiego”.*

190/11 Staśko Ewa: *Recepcja twórczości Łukasza Górnickiego od XVI do pierwszej połowy XIX wieku.*

1989

191/12 Citak Maria: *Materiały do biografii i twórczości wybranych pisarzy staropolskich w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej.*

192/13 Fossa Jolanta: *„Treny” Jana Kochanowskiego. Monografia hibiograficzna.*

193/14 Grzyb Małgorzata: *Reklama książki w czasopismach polskich schyłku XVIII w.: na podstawie ogłoszeń zamieszczonych w Gazecie Warszawskiej i Korespondencie Warszawskim w latach 1796–1800.*

194/15 Kajor Krystyna: *Reklama książki na łamach „Kuriera Polskiego” w latach 1730–1760.*

195/16 Lisowska-Navarro Małgorzata: *Ogłoszenia księgarsko-wydawnicze na łamach czasopism krakowskich i lwowskich XVIII wieku.*

196/17 Pałucka Ewa: *Wacław Potocki. Kalendarium życia i twórczości.*

197/18 Węglarz Anna: *Przewodnik bibliograficzny po biografjach i charakterystykach bibliotekarzy i księgoznawców polskich.*

198/19 Zielińska Irena: *Przewodniki po Krakowie 1603–1900.*

1990

199/20 Borowicz Donata: *Stan wiedzy o dziejach książki polskiej w czasach stanisławowskich.*

200/21 Sowińska Jadwiga: *Józef Jerzy Matyaszowski, tamowski drukarz z przelomu XVIII i XIX wieku.*

201/22 Szczęch Danuta: *Książka, biblioteka, czytelnictwo w pamiętnikach czasów saskich.*

1991

- 202/23 Czyż-Gawel Renata: *Problematyka bibliologiczna na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1777–1779.*
- 203/24 Dębska Elżbieta: *Adam Naruszewicz w sądach współczesnych i potomnych.*
- 204/25 Kucharska Anna: *Reklama polskich utworów dramatycznych na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1774–1795.*
- 205/26 Łucka Zofia: *Eklibrisy autorów polskich XVIII wieku.*
- 206/27 Maliszewska Dominika: *Działalność reklamowa Piotra Dufoura na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1775–1796.*
- 207/28 Mrozek Joanna: *Działalność reklamowa Michała Grolla na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1774–1783.*
- 208/29 Niczyperowicz Katarzyna: *Problematyka bibliologiczna na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1774–1776.*
- 209/30 Skrejko Magdalena: *Reklama książki literackiej na łamach „Gazety Warszawskiej” w latach 1786–1795.*
- 210/31 Włodek Marzena: *Działalność reklamowa Ignacego Grebla w latach 1772–1790.*

1995

- 211/32 Buć Anna: *Reklama wydawnicza i księgarska piśmiennictwa polskiego na łamach „Wiadomości Warszawskich” w latach 1770–1773.*
- 212/33 Dziob Barbara: *Działalność reklamowa drukarni Jezuitów na łamach „Wiadomości Warszawskich” i „Gazety Warszawskiej” w latach 1764–1785.*
- 213/34 Kierczak Anna: *Działalność reklamowa Jana Augusta Posera na łamach „Wiadomości Warszawskich” i „Gazety Warszawskiej” w latach 1769–1792.*
- 214/35 Krawiec Agnieszka: *Reklama utworów polskich pisarzy oświeceniowych w „Gazecie Warszawskiej” w latach 1764–1795.*
- 215/36 Nawojowska Joanna: *Działalność reklamowa Michała Grölla na łamach „Wiadomości Warszawskich” i „Gazety Warszawskiej” w latach 1764–1778.*
- 216/37 Rybarczyk Agnieszka: *Reklama wydawnicza i księgarska piśmiennictwa polskiego na łamach „Wiadomości Warszawskich” w latach 1764–1769.*
- 217/38 Zielińska Agnieszka: *Reklama wydawnicza i księgarska piśmiennictwa polskiego na łamach „Gazety Narodowej i Obcej”.*

Seminarium prof. dra hab. Zbigniewa Jabłońskiego

1978

- 218/1 Błasiak Kazimierz: *Mieszczkańskie i arystokratyczne salony jako ośrodki upowszechniania książki w Wolnym Mieście Krakowie w latach 1815–1846.*
- 219/2 Brycka Beata: *Działalność księgarska i wydawnicza Jacka Drelinkiewicza.*
- 220/3 Grześ Lucyna: *Konstanty Majeranowski i jego rola w dziejach książki Wolnego Miasta Krakowa.*
- 221/4 Podsiadły Aleksandra: *Polska literatura dramatyczna w produkcji wydawniczej połowy XIX wieku.*
- 222/5 Szornel Barbara: *Roczniki Towarzystwa Naukowego Krakowskiego jako odbicie zainteresowań badawczych Towarzystwa i jego członków (1817–1852).*
- 223/6 Wojtowicz Jacek Maciej: *Pamiętniki z okresu Wolnego Miasta Krakowa (1815–1846) jako źródło do badań księgoznawczych.*

1979

224/7 Baj Tadeusz: *Kraków – jego dzieje i zabytki w produkcji wydawniczej Wolnego Miasta.*

225/8 Czarnocki Zbigniew Andrzej: *Działalność księgarska i typograficzna Jakuba Matyaszewicza.*

226/9 Hanus Marek: *Książki zakazane w Wolnym Mieście Krakowie w latach działalności Stanisława Służewskiego na stanowisku asesora cenzury.*

227/10 Pilecka Anna: *Józef Czech – księgarz, wydawca i drukarz krakowski. (Próba monografii).*

1980

228/11 Ciągło Halina: *Michał Stachowicz jako ilustrator książki polskiej.*

229/12 Czech Anna: *Działalność bibliotekarska Józefa Alojzego Putanowicza (1737–1788).*

230/13 Czuba Robert: *Kraków jako miejsce wydań literatury pięknej w Oświeceniu.*

231/14 Gurbisz Halina: *Związki bibliofilskie Józefa Maksymiliana Ossolińskiego z Krakowem.*

232/15 Kozłowska Ewa: *Józef Muczkowski – bibliolog i bibliotekarz.*

233/16 Metych Krzysztof: *Jan Maj – próba monografii.*

234/17 Mordarska Barbara: *Działalność biblioteczna Jacka Idziego Przybylskiego.*

235/18 Pawlak Leokadia: *Daniel Edward Friedlein – próba monografii.*

236/19 Stec Hanna: *Z dziejów bibliotek prywatnych w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846).*

237/20 Szegda Maria: *Stanisław Stachowicz (1719–1791). Próba monografii.*

1981

238/21 Kremer Małgorzata: *Z dziejów książki rękopiśmiennej w epoce porozbiorowej.*

239/22 Niedośpiał Anna: *Z dziejów krakowskiej firmy Greblów.*

240/23 Pawlik Barbara: *Kalendarze krakowskie czasu oświecenia.*

241/24 Wydmańska Anna: *Józef Jerzy Trassler. Próba monografii.*

1982

242/25 Błasiak Maria: *Działalność księgarska Ambrożego Grabowskiego.*

243/26 Gzyl Jadwiga: *Rudolf Bogunił Koch (1771 – ok. 1854). Próba monografii.*

244/27 Jakubowska Danuta: *Anna Dziedzicka – bibliopolka i typografka. Próba monografii.*

245/28 Maślanka Elżbieta: *Działalność kolekcjonerska Ludwika Morstina.*

246/29 Placek Kazimiera: *Polska literatura dramatyczna w produkcji wydawniczej czasów Oświecenia.*

1983

247/30 Antos-Malara Józefa: *Stanisław Gieszkowski (1801–1850). Próba monografii.*

248/31 Bogdańska-Stec Urszula: *Działalność kolekcjonerska Ludwika Łętowskiego.*

249/32 Majoch Barbara: *Z dziejów księgozbioru Józefa Szujskiego.*

250/33 Mercik Anna: *Literatura piękna w krakowskiej produkcji wydawniczej w latach 1820–1850.*

251/34 Oszejca Maria: *Wpływ Komisji Edukacji Narodowej na rozwój bibliotek polskich.*

252/35 Pędlewska-Podpora Janina: *Pożar Krakowa w 1850 roku. Szkic z dziejów książki.*

253/36 Pycińska Elżbieta: *Kolekcjonerstwo w Wolnym Mieście Krakowie. Przesłanki ideowe i próby realizacji.*

254/37 Sabik Małgorzata: *Wystawa Starożytności Słowiańskich w Krakowie w 1858 roku. Rękopisy – druki – ryciny.*

1985

255/38 Pieczek Grażyna: *Krakowska książka oświeceniowa w relacjach pamiętnikarskich i epistolograficznych.*

Seminarium dr hab. Marii Kocójowej

1978

256/1 Bednarska Elżbieta: *Międzynarodowa wymiana wydawnictw jako forma uzupełniania zbiorów bibliotek głównych krakowskich szkół wyższych w okresie po II wojnie światowej.*

257/2 Biela Edward: *Ekslibris krakowski w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.*

258/3 Chylicka Tamara: *Zorganizowane formy ruchu bibliofilskiego w Krakowie po II wojnie światowej.*

259/4 Gańczorz Irena: *Powstanie i działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mysłowicach w latach 1948–1977.*

260/5 Gawor Eugeniusz: *Kierunki badań bibliologicznych w Krakowie po drugiej wojnie światowej.*

261/6 Gruca Anna: *Księgozbiór Stanisława Wyspiańskiego zachowany w Muzeum Narodowym w Krakowie.*

[Książka wydana przez Wydawnictwo Literackie, Kraków 1991]

262/7 Gutowska Maria: *Próba charakterystyki wytypowanych bibliotek krakowskich muzeów.*

263/8 Jezierska Krystyna: *Działalność firmy S. A. Krzyżanowski pod zarządem Mariana Krzyżanowskiego w latach 1908–1964.*

264/9 Kolb Małgorzata: *Powstanie, rozwój i działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mielcu w latach 1948–1977.*

265/10 Kubiak Janina: *Czytelnia Naukowa i Beletrystyczna Anieli Starzewskiej w Krakowie w latach 1908–1976.*

[Dyplom Ministerstwa KiSZ; fragmenty drukowane w Biuletynie Informacyjno-Instrukcyjnym MBP, Kraków 1978, nr 114]

266/11 Myszkorowska Stefania: *Działalność instrukcyjno-metodyczna bibliotek wielkomiejских na przykładzie MBP Krakowa i MBP im. L. Waryńskiego w Łodzi.*

267/12 Wątek Alicja: *Stefan Kamiński – księgarz, wydawca, bibliofil.*

1979

268/13 Delowicz Kornelia: *Archiwum i Biblioteka Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie. Próba monografii.*

269/14 Dziewińska Alicja: *Biblioteki dla dzieci w krakowskiej sieci bibliotek publicznych po II wojnie światowej.*

270/15 Ficek Stanisława: *Życie książki w Krakowie w okresie autonomii (1867–1918) w świetle opublikowanych pamiętników.*

271/16 Hankiewicz Małgorzata: *Powstanie, rozwój i działalność Biblioteki Głównej Politechniki Częstochowskiej.*

272/17 Jakubowska Barbara: *Działalność instrukcyjno-metodyczna biblioteki wielkomiejskiej na przykładzie Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy.*

273/18 Kaliniak Anna: *Czytelnictwo literatury fachowej wśród kadry inżyniersko-technicznej w bibliotece fachowej Huty Stalowa Wola.*

274/19 Maj Teresa: *Powstanie, rozwój i działalność Biblioteki Publicznej w Krośnie w latach 1948–1978.*

[Fragment drukowany w MBP w Krakowie. Informator 1987]

275/20 Ratowska Albina: *Próba charakterystyki sieci publicznych bibliotek dla dzieci w Rzeszowie.*

276/21 Słomczyńska Alicja: *Księgozbiór imienia Ernesta Bandrowskiego zachowany w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Krakowie.*

[Fragment publikowany w Biuletynie Informacyjno-Instrukcyjnym MBP w Krakowie 1980, nr 124]

277/22 Tabaczk Jadwiga: *Powstanie, rozwój i działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Rzeszowie (1945–1975).*

278/23 Wiśniewska Grażyna: *Koncepcje polskiej ustawy bibliotecznej i ich realizacja.*

279/24 Zahel Halina: *Powstanie, rozwój i działalność Biblioteki Muzeum Okręgowego w Przemysłu (1909–1979).*

[Fragment publikowany w „Roczniku Przemyskim” w 1980 r.]

280/25 Ziemińska Zofia: *Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie za lata 1953–1979.*

[Fragment publikowany w Biuletynie Informacyjno-Instrukcyjnym MBP w Krakowie 1980, nr 124]

1980

281/26 Doniec Ewa: *Organizacja księgozbioru z wolnym dostępem do półek.*

282/27 Jastrząb-Miśniewska Grażyna: *Koncepcje polskiej ustawy bibliotecznej i ich realizacja.*

283/28 Kozioł Anna: *Biblioteka Państwowego Domu Dziecka nr 5 w Krakowie.*

284/29 Sasiadowicz Maria: *„Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” (R. 1–25).*

285/30 Zięba Elżbieta: *Życie książki w Krakowie w świetle „Wiadomości Numizmatyczno-Archeologicznych” w latach 1889–1908.*

1981

286/31 Czeluśniak Wiesława: *Rejestr handlowy firm pojedynczych Krakowskiego Sądu Handlowego z lat 1863–1917 jako źródło do badań bibliologicznych.*

287/32 Łyczak Dorota: *Działalność księgarsko-nakładowa Józefa Cypcera (1817–1881).*

288/33 Moskała Anna: *Powstanie, rozwój i działalność Dzielnicowej Biblioteki Publicznej w Nowej Hucie.*

289/34 Samela Halina: *Powstanie, rozwój i działalność Biblioteki Zakładowego Domu Kultury Huty im. Lenina w Krakowie.*

290/35 Smialek Józef: *Dokumenty audiowizualne w praktyce bibliotecznej województwa miejskiego krakowskiego.*

291/36 Zaborna Elżbieta: *„Kronika” Kwartalnika Historycznego w latach 1898–1918 jako źródło do badań bibliologicznych.*

1982

292/37 Bruś Ewa: *Problemy bibliologiczne na łamach lwowskiego czasopisma literackiego „Mrówka” 1869–1871.*

293/38 Dąbrowska Halina: *Działalność wydawniczo-księgarska Kazimierza Bartoszewicza w latach 1875–1892.*

- 294/39 Drzymala Helena: *Władysław Miłowski. Krakowski księgarz i wydawca.*
- 295/40 Greczyk Karol: „Przegląd Sądowy i Administracyjny Lwowski” z lat 1876–1886 jako źródło do badań bibliologicznych.
- 296/41 Jeż Renata: *Problemy bibliologiczne na łamach „Głosu Narodu” w latach 1893–1903.*
- 297/42 Karwat Renata: *Dar Michała Bobrzyńskiego dla Biblioteki Jagiellońskiej w 1879 roku.*
- 298/43 Kretschmer Genowefa: *Działalność wydawniczo-księgarska Franciszka Trzecińskiego w latach 1866–1872.*
- 299/44 Krzystyniak Wiesława: *Produkcja drukarni krakowskich drugiej połowy XIX wieku w świetle „Bibliografii Polskiej” Karola Estreichera.*
- 300/45 Ławrowski Józef: *Drukarnia Władysława Teodorczuka w Krakowie 1903–1908.* [Nagroda Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek]
- 301/46 Pajor Barbara: „Krytyka” jako źródło do badań bibliologicznych.
- 302/47 Szczodrowska-Woźniak Jolanta: *Działalność Wydawnicza Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego.*
- 303/48 Troc Regina: *Władysław Bortynowski (1832–1918) jako bibliofil i antykwariusz.*
- 304/49 Woźniak Jolanta: *Działalność wydawnicza Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1898–1914.*

1983

- 305/50 Kantele Eleonora: *Działalność księgarsko-wydawnicza Adolfa Dygasińskiego w Krakowie 1872–1877.*
- 306/51 Kret Małgorzata: *Sprawozdania Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej jako źródło do badań bibliologicznych.* [Fragment publikowany w „Studia o Książce” 1985]
- 307/52 Malinowska Barbara: *Józef Edward Friedlein (1811–1917) księgarz, wydawca i kolekcjoner.*
- 308/53 Piwowarska-Mucha Anna: *Krakowskie problemy bibliologiczne w świetle kroniki zamieszczonej w „Książce” w latach 1901–1914.*
- 309/54 Sosin Maria: *Problemy bibliologiczne na łamach „Gazety Lwowskiej” za lata 1891–1895.*
- 310/55 Śmitkowska Jadwiga: *Krakowskie problemy bibliologiczne w Kronice „Przewodnika Bibliograficznego” w l. 1901–1913.*

1984

- 311/56 Czyżowska Maria: *Księgarnia Leona Frommera w Krakowie w latach 1879–1939.*
- 312/57 Żmuda Maria: *Józef Mehoffer jako współtwórca pięknej książki polskiej.*

1985

- 313/58 Czudec Małgorzata: *Udział książki w krakowskich ekspozycjach w latach 1883–1914.*
- 314/59 Miedzianowska Jadwiga: *Biblioterapia – metoda terapii społecznej.*

1986

- 315/60 Gołębiowska Grażyna: *Polskie przepisy katalogowania alfabetycznego. Historia i współczesność.*
- 316/61 Kania Elżbieta: *Krakowski etap „Gospodarza. Kalendarza Ilustrowanego Wydawnictwa Groszowego im. Tadeusza Kościuszki” 1896–1913.*

317/62 Kietlińska-Kamińska Maria: *Nowosądeckie „Szkolnictwo” (1895–1913) w świetle badań bibliologicznych.*

318/63 Solarz Renata: *Seria wydawnicza (Scriptores Rerum Polonicarum) 1872–1917.*

1987

319/64 Aleksandrowicz Władysława: *Księgozbiór Edwarda Jelinka zachowany w dziele „Bohemica” w Bibliotece Jagiellońskiej.*

320/65 Działo Józefa: *Próba charakterystyki dodatków do „Czasu” z lat 1849–1860.* (kontynuacja opieki dr hab. Małgorzaty Stolzman)

321/66 Ekiert Beata: *„Studia o Książce” z lat 1980–1985 w świetle badań metodą cytowań bibliograficznych.*

322/67 Figura Barbara: *Zastosowanie znikrofilmowanej dokumentacji technicznej w biurze projektowo-konstrukcyjnym na przykładzie Zakładu Projektowo-Konstrukcyjnego Kombinatu Metalurgicznego Huta im. Lenina.*

[Nagroda CENTRUM Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej]

323/68 Gotfryd Bogusława: *Drukarnia „Czasu” w latach 1871–1875.*

324/69 Grodecka Tamara: *Seria „Biblioteka Krakowska” na tle działalności Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w latach 1897–1916.*

325/70 Karaś Małgorzata: *Rozwój produkcji nakładowej i drukarskiej w 1881 r. w Krakowie w świetle „Bibliografii Polskiej” K. Estreichera.*

326/71 Kaspera Lidia: *Produkcja wydawnicza polska w 1900 roku na podstawie Bibliografii Polskiej Karola Estreichera.*

327/72 Kowalska Elżbieta: *Drukarnia Narodowa Franciszka Ksawerego Pobudkiewicza w latach 1861–1878.*

328/73 Kowandy Eleonora: *Działalność nakładowo-drukarska Wincentego Korneckiego w latach 1870–1903.*

329/74 Kurzawa Barbara: *Zbiór afiszów teatralnych w Bibliotece i Archiwum Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie.*

330/75 Marcinkowska Czesława: *Władysław Ludwik Anczyc jako wydawca książek dla dzieci i młodzieży 1862–1883.*

331/76 Marecka Renata: *Świat książki wobec jubileuszu 500-lecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1900 r.*

332/77 Piekarska Małgorzata: *Rejestr handlowy firm spółkowych Krakowskiego Sądu Handlowego z lat 1863–1917 jako źródło do badań bibliologicznych.*

333/78 Rybak Dorota: *Najważniejsze czynniki wpływające na funkcjonowanie ośrodka informacji naukowej (na przykładzie ZOINTE przy Filii Instytutu Szklita i Ceramiki w Krakowie).*

[Nagroda CENTRUM Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej]

334/79 Stoch Anna: *Obsługa informacyjna racjonalizatorów i wynalazców w zakładach przemysłowych na terenie PRL w latach 1972–1986.*

335/80 Wojciechowska Krystyna: *Dzieje i funkcje „Dziennika Wileńskiego” w latach 1805–1830.* (kontynuacja opieki dr hab. Małgorzaty Stolzman)

1988

336/81 Bednarczyk Jan: *Bieżące czasopisma zagraniczne w wybranych bibliotekach kościelnych Krakowa w latach 1981–1986.*

1990

337/82 Bornstedt Jolanta: *Reklama książki na łamach „Dziennika Mów Pisma Dla Polek” (1872–76).*

- 338/83 Florek Ewa Jadwiga: *Księgozbiory domowe użytkowników Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy Dzielnicy Wola Wypożyczalni dla dorosłych i młodzieży nr 73 w roku 1988.*
- 339/84 Gawrońska Hanna: *Działalność informacyjno-dokumentacyjna i wydawnicza Ośrodka Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta w Warszawie w latach 1967–1989.*
- 340/85 Józwiak Elżbieta: *„Warszawski Rocznik Literacki” (1871–1880). Problematyka księgoznawcza.*
- 341/86 Kryst Bożena: *Wychowanie estetyczne w programie Oddziału Dziecięcego Filii nr 9 Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kaliszu w latach 1980–1988.*
- 342/87 Krzyżak Małgorzata: *Świat książki w krakowskiej działalności Adama Asnyka w latach 1870–1897.*
- 343/88 Kulpa Lidia: *Druki skonfiskowane w Galicji w latach 1882–1900 w świetle kroniki „Przewodnika Bibliograficznego”.*
- 344/89 Kunderak Krystyna: *Analiza gromadzenia zbiorów w wojewódzkiej bibliotece publicznej w Kielcach w latach 1983–1988.*
- 345/90 Piotrowska Ewa: *Biblioteka Gimnazjum św. Anny w Krakowie w latach 1850–1918.*
- 346/91 Simlat Bożena: *Papiernia w Dusznikach Zdroju 1562–1989.*
- 347/92 Wasylow Renata: *Rola i funkcja kartotek Ośrodka Informacji Naukowej i Bibliograficznej Centralnej Biblioteki Wojskowej w latach 1986–88.*
- 348/93 Wojakowska Renata: *Rola wydawnictw historycznych dla dzieci i młodzieży w zachowaniu tożsamości narodowej Polaków pod zaborami po powstaniu styczniowym.*
- 349/94 Zajączkowska Agnieszka: *Recepcja literatury pięknej w środowisku racjonalizatorów WSK PZL Mielec.*

1991

- 350/95 Pawłowska Zofia: *Książka w autonomicznym Krakowie w świetle kronik „Tygodnika Ilustrowanego” w latach 1867–1901.*
- 351/96 Wilczyńska Jolanta: *Krakowskie wydawnictwa o zabytkach sakralnych w okresie autonomii galicyjskiej (1867–1914).*
- 352/97 Wildhardt Artur: *Wydawnictwa upamiętniające 500-lecie bitwy pod Grunwaldem opublikowane w latach 1902–1913.*
- 353/98 Wściubiak Jolanta: *Problematyka polskiego ruchu wydawniczego w pracach magisterskich studentów Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ w latach 1978–1990.*

1992

- 354/99 Kapera Jan: *Dedykacje w księgozbiorze Zofii i Zdzisława Jachimeckich i ich znaczenie w badaniach księgoznawczych.*
- 355/100 Pogwizd Marta: *Drukarnia Wincentego Kordeckiego (1870–1903).*
- 356/101 Szczerbowska Iwona: *Rola ilustracji dla promocji sztuki polskiej (na przykładzie czasopisma „Świat” z lat 1888–1895).*
- 357/102 Wszolek-Hankus Zofia: *Życie kulturalne w Wieliczce na przełomie XIX i XX wieku.*

1993

- 358/103 Ablewicz Paulina: *„Zbiory polskie...” Edwarda Chwalewika – „istotna zasługa oddana nauce polskiej”.*
- 359/104 Jaglarz Monika: *Zbiory humanistyczne w bibliotece Jana Zajączkowica, profesora Akademii Krakowskiej przełomu XVII/XVIII wieku.*
- 360/105 Jaśko Krzysztof: *Działalność wydawnicza Instytutu Literackiego w Paryżu.*

361/106 Rząsa Monika: *Książka w kościele i sztuce kościelnej.*

362/107 Szpunar Małgorzata: *Działalność biblioteki na tle rozwoju Muzeum Polskiego w Rapperswilu w latach 1976–1992.*

363/108 Widomska Izabela: *Biblioteka polska w Paryżu w latach 1945–1992.*

1994

364/109 Kazanecka Agnieszka: *Krakowska „Arka” w latach 1983–1989.*

365/110 Pietruszka Barbara: *Przedruki publikacji Instytutu Literackiego w drugim obiegu w Polsce w latach 1976–1990.*

366/111 Popielarski Zbigniew: *Działalność biblioteczna i bibliograficzna o. Romualda – Michała Antoniego Gustawa.*

367/112 Stanuła Małgorzata: *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie 1980–1991 (baza danych).*

368/113 Stefańska Ewa: *Krakowska prasa oficjalna i prasa drugiego obiegu w systemie komunikowania masowego (na przykładzie II pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski w 1983 roku).*

1995

369/114 Abrahamowicz Beata: *Informacja bibliograficzna o piśmiennictwie dla dzieci i młodzieży w Polsce 1945–1995 (baza danych).*

370/115 Bednarczyk Małgorzata: *Edward Kuntze (1880–1950) i jego zasługi dla rozwoju bibliotekarstwa w Polsce.*

371/116 Buzdygan Dorota: *Zagraniczne czasopisma bibliotekarskie z 1993 roku w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej. (Próba oceny zasobu i stanu wykorzystania).*

372/117 Krasiczyńska Joanna: *Działalność bibliotekarska Jana Baumgarta (1904–1989).*

373/118 Krywicka Elżbieta: *Edukacja w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Polsce w latach 1946–1995.*

374/119 Pasternak Mieczysława: *Prace bibliotekarskie Fryderyka Papeego (w latach 1880–1939).*

375/120 Wrona Bożena: *Bibliografia Historii Polskiej jako źródło informacji do badań nad książką i biblioteką. Analiza roczników za lata 1989–1992, wydanych od 1992 do 1994 r.*

1996

376/121 Böhm Gabriela: *Polskie oddziały bibliotek publicznych na Śląsku Cieszyńskim (Zaolziu) w latach 1974–1995.*

377/122 Folwarczna Anna: *Polski ruch wydawniczy na Zaolziu w latach 1945–1995.*

378/123 Gałaszek Alina: *Fragmenty biblioteki magnackiej zachowane w państwowym muzeum zamkowym w Pszczynie.*

379/124 Jaskowska Małgorzata: *Stan, rozwój i perspektywy badań naukowych z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej po roku 1989 w polskich ośrodkach kształcenia wyższego.*

380/125 Lato Urszula: *Rola Tadeusza Przytkowskiego (1905–1977) w rozwoju polskiego bibliofilstwa.*

381/126 Majcher Sylwia: *Rynek pracy absolwentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ w Krakowie.*

382/127 Ruszaj Przemysław: *Automatyzacja biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie na tle rozwiązań krajowych i zagranicznych.*

1997

383/128 Chwastek Wiesława: *Polskie czasopisma z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w latach 1986–1995*.

384/129 Kowal Dorota: *Bibliotekarki Krakowa. Udział kobiet w profesjonalizacji zawodu bibliotekarza*.

385/130 Mikulaścik Barbara: *Księgozbiór Henryka Barycza w zbiorach Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie*.

386/131 Troneczek Ewa: *Miejska Biblioteka Publiczna w Żywcu i jej funkcje na rzecz lokalnego społeczeństwa*.

387/132 Ubas Marta: *Zalipie jako ośrodek kultury i sztuki ludowej Powiśla Dąbrowskiego*.

388/133 Wasiek Jarosław: *Etyka pracy dydaktycznej nauczyciela bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*.

1998

389/134 Barańska Bernadeta: *Lektury z języka polskiego szkoły średniej w okresie PRL w przekładach na język angielski w USA i UK*.

390/135 Gładowski Maciej: *Królowa Jadwiga w piśmiennictwie polskim w latach 1933–1939*.

391/136 Grzywacz Marcin: *Rola distance education w kształceniu bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej*.

392/137 Prokuska Danuta: *Działalność kulturalna, dydaktyczna i wydawnicza Duszpasterstwa Służby Liturgicznej i Ruchu Światło – Życie Archidiecezji Krakowskiej (1967–1998)*.

393/138 Sopińska Jolanta: *Fragment prywatnego księgozbioru Józefa Czapskiego w Muzeum Narodowym w Krakowie*.

1999

394/139 Baliś Izabela: *Prasa i społeczność polonijna w Belgii w latach 1989–1998*.

395/140 Ciszewska Dorota: *Osiemdziesiątolecie Biblioteki Muzeum Polskiego w Ameryce*.

396/141 Curzydło Marcin: *Powstanie: rozwój i działalność Wydawnictwa „Maszachaba” w Krakowie w latach 1990–1998*.

397/142 Galinski Grzegorz: *Królowa Jadwiga Święta w prozie polskiej okresu niewoli narodowej (1793–1918)*.

398/143 Jasnos Beata: *Święta Jadwiga Królowa w krakowskich publikacjach katolickich w latach 1945–1997*.

399/144 Jaśkowiec Marzcna: *Marian Friedberg (1902–1969) jako zastępca archiwisty miasta Krakowa*.

400/145 Leśniak Inga: *Święta Jadwiga Królowa w prasie i książkach polskich z 1997 roku*.

401/146 Musiejewska Katarzyna: *Jan Czarniecki (1871–1955) – księgarz, wydawca krakowski*.

402/147 Okoń Karina: *Lektury z języka polskiego w opinii uczniów klas VII. (Sondażowe badania środowiska wielkomiejskiego, małomiejskiego i wiejskiego na przykładzie Krakowa, Końskich i Skarżyska Kościelnego 1 1998 r.)*

403/148 Rebeck Danuta: *Ikonografia św. Jadwigi Królowej w publikacjach (1801–1918)*. Cz. 1: *Tekst*, Cz. 2: *Ilustracje*.

404/149 Schönwald Joanna: *Polskie kalendarze na Zaozium w latach 1918–1998*.

405/150 Simm Małgorzata: *Użytkownicy biblioteki ośrodka dla niewidomych i niedowidzących w Krakowie*.

406/151 Stachewicz Joanna: *Feliks Pieczętkowski (1903–1979) – księgarz, wydawca i działacz społeczny.*

407/152 Stachnik Paweł: *Referat Wydawnictw Wojskowych Departamentu Wojskowego na tle działalności Naczelnego Komitetu Narodowego w latach 1914–1916.*

408/153 Szczepaniak Renata: *Petycje o beatyfikację Królowej Jadwigi z diecezji łuckiej, lwowskiej i wileńskiej z 1933 r. (Analiza bibliologiczno-historyczna).*

409/154 Szczepaniuk Irena: *Publikacje o Kazachstanie wydane w Polsce po II wojnie światowej.*

410/155 Świerczek Monika: *Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Dunarowskiego w Limanowej (1990–1998).*

411/156 Węgrzynowicz-Nowak Halina: *Biblioterapia młodzieży niedosłyszącej (eksperyment w Zakładzie Rehabilitacji Zawodowej Głuchych w Krakowie 1998–1999).*

Seminarium dra hab. Andrzeja Pankowicza

1989

412/1 Antuszcwicz Katarzyna: *Więzenia i obozy hitlerowskie w warszawskiej prasie Polski podziemnej.*

413/2 Hołowiak Joanna: *Działalność Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie w latach 1945–1987.*

414/3 Szybka Beata: *Literatura podróżnicza w księgozbiorze Sapiechów z Krasiczyna.*

415/4 Witczak Dorota: *„Bluszcz” w latach 1927–39. Monografia bibliograficzna.*

1990

416/5 Konik Renata: *Łemkowie i Łemkowszczyzna w piśmiennictwie Polski Ludowej.*

417/6 Małt Kamila: *Więzenia i obozy hitlerowskie w polskiej prowincjonalnej prasie konspiracyjnej II wojny światowej.*

1991

418/7 Lipiec Wanda: *Teatralia w prasie krakowskiej w latach 1945–1949.*

419/8 Poraj-Chlebowska Ewelina: *Więzenia i obozy hitlerowskie w krakowskiej prasie konspiracyjnej II wojny światowej.*

Seminarium dr hab. Wandy Pindlowej

1978

420/1 Bossowska-Szeremeta Barbara: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Oddziale Informacji Naukowej Biblioteki Jagiellońskiej.*

421/2 Dobrowolska Barbara: *Problematyka informacyjna w wydawnictwach Związku Bibliotekarzy Polskich w latach 1917 do 1939.*

422/3 Dubiel Krystyna: *Projekt modelu sieci informacyjnej w wyższej uczelni technicznej.*

423/4 Kuszowa Krystyna: *Model sieci informacji naukowej w uniwersytecie.*

424/5 Malicka Ewa: *Zakład Informacji Naukowej Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego na tle naukowej informacji medycznej w Polsce.*

425/6 Nalepa Teresa: *Sposoby indeksowania i wyszukiwania informacji treściowej na podstawie katalogów rzeczowych: katalogu przedmiotowego i katalogu opartego na Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej.*

426/7 Nicpoń Zofia: *Analiza potrzeb informacyjnych małomiejskiego środowiska oraz możliwości ich zaspokajania na przykładzie własnej biblioteki.*

427/8 Pietrzak Jadwiga: *Analiza zakresu udzielania informacji w Bibliotece Głównej Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.*

428/9 Pietrzak Marek: *Języki informacyjno-wyszukiwawcze w polskiej literaturze czasopiśmienniczej z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w latach 1967–1974. Badanie metodą cytowań.*

429/10 Psurek Janina: *Możliwości wprowadzenia mechanizacji i automatyzacji w wojewódzkiej i miejskiej bibliotece publicznej w Katowicach, w dziale opracowania zbiorów.*

430/11 Pyrzowski Andrzej: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Bibliotece Głównej Akademii Rolniczej w Krakowie na tle działalności naukowej Uczelni.*

431/12 Robotycka Barbara: *Zakładowy ośrodek informacji techniczno-ekonomicznej Biura Studiów i Projektów Hutnictwa BIPROSTAL w Krakowie w systemie SINTO.*

432/13 Różycki Bogusław Wojciech: *Projekt makroregionalnego zautomatyzowanego systemu informacji (MZSIN) dla południowo-wschodniego makroregionu Polski. Próba ujęcia organizacyjno-funkcjonalnego.*

433/14 Rutkowska Joanna: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Bibliotece Głównej Akademii Ekonomicznej w Krakowie na tle działalności Uczelni i środowiska.*

434/15 Sobota Teresa: *Problematyka informacyjna w czasopiśmiennictwie wydawanych przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w latach 1945–1970.*

435/16 Sucholewski Leszek: *Informacja naukowa jako samodzielna dyscyplina w świetle prac uczonych radzieckich.*

436/17 Tworuszka Anna: *Analiza działalności Branżowego Ośrodka Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Instytutu Metalurgii Żelaza w Gliwicach i możliwości współpracy tego ośrodka z SINTO.*

437/18 Wądrzyk Urszula: *Zautomatyzowany katalog jako bank danych na przykładzie systemu „KRAKUS”.*

1979

438/19 Behcicki Sylwii: *Metodyka wydawnictw informacyjnych typu informator regionalny.*

439/20 Kaczmarczyk Alicja: *Analiza działalności Zakładowego Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej przy Zakładach Azotowych w Tamowie i możliwości jego współpracy z SINTO.*

440/21 Lasota Barbara: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie na tle działalności biblioteki i środowiska.*

441/22 Leśniak Teresa: *Działalność informacyjna bibliotek szkolnych oraz perspektywy jej rozwoju w zreformowanej szkole średniej.*

442/23 Pietrzyk Krystyna: *System informacji ekonomicznej w świecie i w Polsce.*

443/24 Stachura Alicja: *Krajowy system rolniczej informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej a działalność bibliotek publicznych (na przykładzie Działu Książki Rolniczej w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Dąbrowie Tarnowskiej).*

444/25 Stępek Jolanta: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Oddziale Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej na tle działalności Biblioteki i Uczelni.*

445/26 Szumilas Danuta: *Problemy mechanizacji prac bibliotekarskich i informa-*

cyjnych na łamach wybranych tytułów czasopism polskich z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

446/27 Turkowiak Stanisław: *Analiza systemowa Działu Udostępniania Zbiorów Centralnej Biblioteki Statystycznej na przykładzie podsystemu – MAGAZYN.*

447/28 Wiśniowska Maria: *Branżowy Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Budowy Urządzeń Chemicznych „CEBEA” w Krakowie w SINTO.*

1980

448/29 Borek Ewa: *Analiza literatury dotyczącej szkolenia użytkowników informacji naukowej na łamach Library and Information Science Abstracts w latach 1976–1979.*

449/30 Cyrek Maria: *Rola Miejskiej Biblioteki Publicznej w Myślenicach w zaspokajaniu potrzeb informacyjnych użytkowników.*

450/31 Durlik Elżbieta: *Analiza działalności informacyjnej zakładowego ośrodka informacji technicznej i ekonomicznej Biura Studiów i Projektów Energetycznych „Energo-projekt” w Krakowie ze szczególnym uwzględnieniem metod udzielania informacji bieżącej.*

451/32 Gajda Anna: *Biblioteka Międzyresortowego Instytutu Fizyki i Techniki Jądrowej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na tle krajowej i światowej informacji nukleonicznej.*

452/33 Kowalec Maria: *Analiza porównawcza wybranych polskich tezaursów specjalistycznych.*

453/34 Krużel Krzysztof: *Analiza działalności informacyjnej Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie ze szczególnym uwzględnieniem metod udzielania informacji bieżącej w latach 1970–1979.*

454/35 Lebica Maria: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Branżowym Ośrodku Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Instytutu Górnictwa Naftowego i Gazownictwa na tle działalności Instytutu i środowiska.*

455/36 Mauer Barbara: *Badanie możliwości współpracy bibliotek publicznych z wybranymi ośrodkami INTE woj. katowickiego w działalności informacyjnej.*

456/37 Meissner Krystyna: *Zapotrzebowanie na poszczególne rodzaje działalności informacyjnej prowadzonej przez BOINTE GIG oraz recepcja i wykorzystanie informacji przez użytkowników.*

457/38 Niedościał Maria Beata: *Analiza literatury dotyczącej szkolenia użytkowników informacji naukowej na łamach „Referatywnego Żurnala” Seria „Informatika” w latach 1970–1979.*

458/39 Pałka Irena: *Biblioteka szkolna ośrodkiem informacji naukowej.*

459/40 Sławińska Anna: *Analiza systemowa Oddziału Udostępniania Zbiorów Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej w Krakowie ze szczególnym uwzględnieniem Wypożyczalni.*

460/41 Topolska Lena: *Metody badań potrzeb informacyjnych. (Przegląd).*

1981

461/42 Boulange-Niwińska Elżbieta: *Badanie potrzeb użytkowników informacji w Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach.*

462/43 Kapustka Alina Urszula: *Biblioteka Lekarska Oddziału Terenowego Instytutu Matki i Dziecka w Rabce i jej rola informacyjna.*

463/44 Niezgodzka Alicja: *System informacji w zakresie wychowania fizycznego i sportu w Polsce.*

464/45 Piwowska Zofia: *Organizacja i działalność branżowego ośrodka INTE na przykładzie BOINTE przy OBR „DETRANS” w Bytomiu i jego rola w SINTO.*

465/46 Szymańska Danuta: *Charakterystyka kwereń Oddziału Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej za lata 1970–1978.*

1982

466/47 Dańczak Janina: *Problematyka użytkowników informacji naukowej na łamach „Referatywnego Żurnala” seria nr 59 „Naučnaja i Techničeskaja Informacija” w latach 1963–1969.*

467/48 Gondek Anna: *Kształcenie użytkowników informacji naukowej w świetle literatury referowanej w „Library and Information Science Abstracts” w latach 1970–1975.*

468/49 Krupa Krystyna: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Oddziale Głównej Biblioteki Lekarskiej w Rzeszowie na tle bazy informacyjnej systemu Naukowej Informacji Medycznej.*

469/50 Purlal Grażyna: *Analiza kwerend użytkowników w Zakładowym Ośrodku Informacji Naukowej Technicznej i Ekonomicznej w Zakładach Mechanicznych „Ponar – Tamów”.*

470/51 Rębowska Lucyna: *Rola Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nowym Targu w zakresie zaspokajania potrzeb informacyjnych.*

471/52 Suchoń Alina: *Indeks KWOC dla Aktualnych Problemów Informacji i Dokumentacji za lata 1976–1980 sporządzony na EMC CYBER-72.*

472/53 Wojtusik Anna: *Rola biblioteki instytutowej szkoły wyższej w kształceniu użytkowników informacji naukowej.*

473/54 Znamirowska Zofia: *Charakterystyka polskiego piśmiennictwa z zakresu badań potrzeb użytkowników informacji za lata 1970–1979 metodą cytowań bibliograficznych.*

1983

474/55 Irla Barbara: *Rola radia w kształceniu użytkowników informacji naukowej.*

475/56 Lembas Anna: *Polskie piśmiennictwo na temat informacji patentowej za lata 1971–1980 badane metodą cytowań bibliograficznych.*

476/57 Patena Alina: *Badanie polskiego piśmiennictwa prawniczego za lata 1976–1980 metodą analizy cytowań bibliograficznych.*

477/58 Patena Wiktor: *Główne kierunki rozwoju informacji naukowej w latach 1970–1977. Analiza piśmiennictwa rejestrowanego przez Bulletin Signalétique 101 Sciences de l'Information. Documentation i Referatywny Żurnal. Otdelnyj vypusk 59.*

478/59 Podleśna Hanna: *Badanie polskiego piśmiennictwa z lat 1975–1980 na temat: „Automatyzacja w placówkach informacji” z wykorzystaniem metody analizy cytowań bibliograficznych.*

1984

479/60 Banasik Anna: *Miejsce Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie w Systemie Informacji Pedagogicznej.*

480/61 Batko Maria: *Zadania Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w zakresie gromadzenia informacji o zbiorach czasopism zagranicznych z dziedziny górnictwa i metalurgii.*

481/62 Bunsch Zofia: *Warsztat informacyjny etnografa.*

482/63 Butyńska Maria: *Działalność informacyjna Biblioteki Głównej Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie.*

483/64 Eljasz Jadwiga: *Pojęcia dokument, dokumentacja i informacja w polskim piśmiennictwie terminologicznym z zakresu informacji naukowej i dziedzin pokrewnych.*

484/65 Jarosz Zofia: *Badanie stopnia przygotowania uczniów szkół średnich do korzystania z informacji naukowej.*

485/66 Kędzior Kazimiera: *Badanie potrzeb informacyjnych studentów zamieszkałych w Domu Studenta Uniwersytetu Warszawskiego przy ul. Kickiego.*

486/67 Kozłowska Alicja: *Miejsce Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Suwałkach w systemie informacji pedagogicznej.*

487/68 Król Joanna: *Branżowy Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Głównego Instytutu Górniczego w Systemie Informacji o Przemysle Wydobywczym*.

488/69 Nahotko Marek: *Zastosowanie komputerowych systemów on-line w działalności informacyjnej (próba zaprojektowania systemu wyszukiwania danych bibliograficznych na EMC VARIAN)*.

489/70 Niepsuj Bożena: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Branżowym Ośrodku Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Instytutu Obróbki Skrawaniem w Krakowie*.

490/71 Sokołowska-Gogut Anna: *Model organizacyjno-funkcjonalny terytorialnego ośrodka informacji naukowej dla biura projektowo-badawczego w budownictwie*.

491/72 Sybilska Zofia: *Charakterystyka piśmiennictwa z zakresu elektroniki w oparciu o metodę cytowań na podstawie wybranych publikacji pracowników Wydziału Elektronicznej Politechniki Warszawskiej*.

492/73 Szczepańska Anna: *Działalność informacyjna Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej w Krakowie*.

493/74 Trojanowska-Bitka Anna: *Indeks słów kluczowych do rocznika 1979 „Aktualnych Problemów Informacji i Dokumentacji” sporządzony na emc CYBER-72*.

494/75 Wiśniewski Tomasz: *Badanie potrzeb informacyjnych studenta na etapie pisania pracy magisterskiej w uczelni ekonomicznej*.

1985

495/76 Bzibziak Małgorzata: *Projekt systemu informacji o przepisach prawnych dotyczących ochrony środowiska*.

496/77 Chytrowska Elżbieta: *Próba oceny realizacji procesu kształcenia użytkowników informacji w szkole podstawowej*.

497/78 Nowak Violetta: *Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej dla Potrzeb Rewaloryzacji Krakowa (ODiNR). Model funkcjonalno-organizacyjny*.

498/79 Sawicka Wiesława: *Wykorzystanie literatury polskiej i obcej w publikacjach autorów polskich zamieszczonych w czasopiśmie „Zagadnienia Informacji Naukowej” w latach 1972–83*.

1986

499/80 Babik Wiesław: *Kierunki rozwoju informacji naukowej w latach 1976–1985 na podstawie Journal of the American Society for Information Science i Aktualnych Problemów Informacji i Dokumentacji*.

500/81 Bielecka Małgorzata: *Wykorzystanie INTE przez pracowników Instytutu Odlewnictwa w Krakowie*.

501/82 Budziak Jolanta: *Miejsce i rola informacji naukowej w organizacji i zarządzaniu przedsiębiorstwem przemysłowym*.

502/83 Czerwińska-Cabaj Iwona: *Popularyzacja nauki w telewizji*.

503/84 Gacek Lidia: *Przygotowanie uczniów szkół podstawowych do korzystania z informacji naukowej*.

504/85 Kurek Aneta: *Model ośrodka informacji w biurze projektów*.

505/86 Kusz Marzena: *Wykorzystanie metody analizy cytowań bibliograficznych do budowy list rangowych czasopism*.

506/87 Morawska Anna: *Badanie potrzeb informacyjnych pracowników naukowych w Instytucie Obróbki Skrawaniem w Krakowie metodą analizy przypadków (case study)*.

507/88 Nowakowska Jadwiga: *Barьеры w działalności informacyjnej*.

508/89 Skrok Małgorzata: *Rola szkoły podstawowej w kształceniu użytkowników informacji naukowej*.

509/90 Szepełak Alicja: *Analiza piśmiennictwa z zakresu informatyki prawniczej za lata 1975–1984 metodą cytowań bibliograficznych*.

510/91 Tworkowska Lidia: *Wykorzystanie mikrokomputera MK-45 w podstawowych procesach bibliotecznych.*

1987

511/92 Jasiewicz Wojciech: *Analiza bibliometryczna wybranych cech źródeł informacji patentowej w ZOINTE w Śląskich Zakładach Elektro-Węglowych w Nowym Sączu.*

1988

512/93 Arcisz Sabina: *Polski wkład w dorobek teorii informacji naukowej w ramach Międzynarodowej Federacji Dokumentacji (FID) w latach 1937–1960.*

513/94 Brewczyńska Izabela: *Udział Polski w opracowaniu międzynarodowej bibliografii historycznej „International Bibliography of Historical Sciences”.*

514/95 Jędralska Jolanta: *Piśmiennictwo nt. informacji patentowej na łamach czasopisma „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” za lata 1953–1987 badane metodą analizy cytowań bibliograficznych.*

[Nagroda CENTRUM Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, 1988]

515/96 Siczka Barbara: *Marketing jako konieczność w perspektywie samofinansowania się ośrodków informacji.*

[Nagroda CENTRUM Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, 1988]

516/97 Urban Bogumiła: *Działalność Zakładu Dokumentacji Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk i jego wkład w rozwój warsztatu informacyjnego historyka.*

517/98 Witecka Ewa: *Analiza metod i zakresu udzielania informacji w Bibliotece Głównej Politechniki Krakowskiej.*

1989

518/99 Bista-Gramatyka Elżbieta: *Warsztat informacyjny psychologa.*

519/100 Bogdanowicz Zofia: *Działalność oddziału muzycznego Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie.*

520/101 Kocęga Alicja: *Charakterystyka polskiego piśmiennictwa z zakresu badań potrzeb użytkowników informacji w latach 1980–1986 przeprowadzona metodą analizy cytowań bibliograficznych.*

521/102 Kozieł Anna: *Analiza metod i zakres udzielania informacji w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach.*

522/103 Okraszewska-Marczyk Renata: *Badanie metodą cytowań bibliograficznych czasopisma „Zagadnienia Informacji Naukowej” za lata 1981–1985.*

523/104 Osoba Jolanta: *Zagadnienia automatyzacji bibliotek i ośrodków informacji na łamach polskich czasopism fachowych w latach 1981–1985 (badane metodą analizy cytowań bibliograficznych).*

524/105 Rybczyk Barbara: *Model biblioteki szkoły średniej.*

1990

525/106 Anchim Marek: *Kształcenie uczniów jako użytkowników informacji.*

526/107 Burzyńska Bernadeta: *Funkcja informacyjna „Czasopisma technicznego” wydawanego w Krakowie w latach 1880–1899.*

527/108 Dubin Paweł: *Systemy ekspertowe, EXSYS system przekładowy.*

528/109 Frączek Maria: *Badanie studentów Domu Studenckiego „Żaczek” jako potencjalnych użytkowników informacji.*

529/110 Janik Teresa: *Nauki filozoficzne a informacja naukowa.*

530/111 Nowak Katarzyna: *Baza danych prac magisterskich wykonanych w UJ z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w latach 1978–1989.*

531/112 Powarunas Jadwiga: Wykorzystanie pakietu MICRO ISIS do budowy bazy danych z zawartości czasopisma „Zagadnienia Informacji Naukowej” za lata 1979–1987.

532/113 Syjota Elżbieta: Niewidomi w bibliotece. Uwarunkowania dostępu do książek oraz korzystanie z bibliotek w świetle badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku krakowskim.

533/114 Wądołna Elżbieta: Wykształcenie a wybór pracy zawodowej (na przykładzie przygotowania do zawodu pracownika informacji i badania losów absolwentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej UJ).

1991

534/115 Barszczowska Beata: Zastosowanie mikrokomputerów do prac bibliotecznych i informacyjnych w Bibliotekach Głównych Szkół Wyższych w Krakowie. Stan na rok 1990.

535/116 Bassa Elżbieta: Informacja naukowa i komunikacja masowa – powiązania interdyscyplinarne.

536/117 Postrzednik Tomasz: Baza danych o filmach znajdujących się w wideotece Zakładu Filmu i Telewizji Instytutu Filologii Polskiej UJ.

537/118 Zielińska Iwona: Bibliograficzna baza danych „Góry” (na podstawie czasopisma „Turysta”).

1992

538/119 Dracz Marta: Szkic osobowości nauczyciela-bibliotekarza.

539/120 Fic Teresa: Projekt systemu informacji firmowej dla Sekcji Współpracy z Przemysłem ZOITE w BOiPE „Energoprojekt”.

540/121 Gocek Marta: Systemy ekspertowe.

541/122 Kontor Halina: Faktograficzna baza danych o repertuarze teatrów krakowskich w latach 1985–1990.

542/123 Matulska Agnieszka: Środowisko naturalne Krakowa z punktu widzenia sozologii. Bibliograficzna baza zawartości czasopism za lata 1985–92).

543/124 Ochał Joanna: Terminologia informacji naukowej w polskim piśmiennictwie z lat 1979–1990.

544/125 Ruwińska Urszula: Bibliograficzna baza danych dotycząca historii Biecza. (Obejmuje: pełny zestaw pozycji – lata 1950–1982, dane częściowe – lata 1983–1990).

545/126 Schabowska Edyta: Sieć bibliotek publicznych w Krakowie i jej praktyczne możliwości zaspokajania potrzeb informacyjnych.

546/127 Tomowicz Agnieszka: Model samodzielnego Ośrodka Informacji Farmakologicznej.

547/128 Tutak Kinga: Przygotowanie uczniów szkół średnich do korzystania z informacji naukowej.

1993

548/129 Bulzak Monika: Mikrofonny – nośniki informacji archiwalnej.

549/130 Chmura Lucyna: Czynniki warunkujące wyszukiwanie i udostępnianie informacji archiwalnej użytkownikom w archiwach polskich.

550/131 Emilewicz Małgorzata: Oddział czasopism Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie – propozycja modelowa.

551/132 Gebhardt Agata: System informacji patentowej w Polsce w latach 1990–1993.

552/133 Kosiorowska Beata: Status pracowników informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej.

553/134 Lis Katarzyna: Badania bibliometryczne opisów patentowych i wzorów użytkowych w zakresie ochrony środowiska opublikowanych na łamach „Biuletynu Urzędu Patentowego RP” w latach 1990–1992.

554/135 Rydzik Beata: *Działalność branżowych ośrodków informacji – przeszłość i obecne uwarunkowania ich rozwoju.*

555/136 Zawisz Renata: *Zastosowanie sieci komputerowych w pracach biblioteczno-informacyjnych.*

556/137 Zientarska Agnieszka: *Zautomatyzowane katalogi centralne bibliotek amerykańskich i kanadyjskich.*

1994

557/138 Madlewska Renata: *Wykorzystanie bazy danych MEDLINE-CD w Krakowie.*

558/139 Róg Monika: *Problemy bibliotek dla niepełnosprawnych w Polsce.*

1995

559/140 Bigaj Teresa: *Uczeń szkoły podstawowej jako czytelnik i użytkownik informacji w kontekście faz rozwoju umysłowego i czytelniczego.*

560/141 Czub Małgorzata: *Działalność informacyjna bibliotek zakładowych w Bielsku-Białej.*

561/142 Gdula Stanisław: *Regionalny system informacji ekologicznej na przykładzie Bielska-Białej.*

562/143 Górak Agnieszka: *„The School Librarian”, czasopismo dla bibliotekarzy szkolnych w Wielkiej Brytanii.*

563/144 Kmicieńska Joanna: *Ośrodki informacji w instytucjach prowadzących działalność badawczą w Krakowie.*

1996

564/145 Garlacz Renata: *Materiały konferencyjne jako źródło informacji dla bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.*

565/146 Gawarecki Wiktor: *Pracownicy ośrodków kształcących w zakresie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Polsce. Baza danych.*

566/147 Klimek Robert: *Elektroniczne czasopisma w sieci Internet.*

567/148 Kot Marzena: *Biblioteka szkolna jako centrum dydaktyczno-informacyjne szkoły.*

568/149 Kraus Edyta: *Działalność skomputeryzowanej biblioteki Instytutu Francuskiego w Krakowie.*

1997

569/150 Barcik Joanna: *Warsztat informacyjny hydrobiologa.*

570/151 Borgul-Kroll Agnieszka: *Kształcenie bibliotekarzy, dokumentalistów i pracowników informacji naukowej w Republice Federalnej Niemiec.*

571/152 Chrostek Katarzyna Ewa: *Internet jako źródło informacji – wykorzystanie w bibliotekach i aspekty prawne.*

572/153 Dąbrowska Magdalena: *Biblioteki więzienne i czytelnictwo więźniów w latach dziewięćdziesiątych (w świetle badań).*

573/154 Góral Wiesław: *Biblioterapia dziecięca na terenie placówek leczniczych Warszawy.*

574/155 Margol Dorota: *MOL – komputerowy system obsługi biblioteki szkolnej.*

575/156 Nowaczyk Ewa: *Komputeryzacja działalności bibliotecznej w Bibliotece Głównej Akademii Ekonomicznej w Katowicach.*

576/157 Sagańska Joanna: *Informacja biznesowa. Wykorzystanie informacji biznesowej przez krakowskie przedsiębiorstwa z uwzględnieniem roli bibliotek w udostępnianiu tej informacji.*

577/158 Siekierska-Helizon Agnieszka: *Komputeryzacja biblioteki publicznej przyczyną zmian organizacyjnych i postaw bibliotekarzy na przykładzie MBP im. J. Słowackiego w Tarnowie.*

578/159 Zięba Jacek: *Automatyzacja bibliotek i ośrodków informacji naukowej na łamach polskich czasopism specjalistycznych w latach 1986–1990. Badania metodą analizy cytowań bibliograficznych.*

579/160 Zinnal Izabela: *Dziecko jako użytkownik informacji.*

1998

580/161 Augustyniak Marta: *Kształcenie uczniów szkół podstawowych jako czytelników i użytkowników informacji.*

581/162 Botko Dagmara: *Nowoczesne zbiory audiowizualne w bibliotekach szkół podstawowych.*

582/163 Budzewska-Bardziej Małgorzata: *Potrzeby informacyjne studentów jako użytkowników Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej.*

583/164 Domin-Włodarczyk Agnieszka: *Badanie świadomości informacyjnej studentów Politechniki Krakowskiej.*

584/165 Kiczek Anna: *Naukowa informacja medyczna na internetowych stronach www.*

585/166 Rozmus Kinga: *Człowiek niepełnosprawny a biblioteka publiczna.*

586/167 Szczyrek Dorota: *Informacja biznesowa na internetowych stronach www.*

587/168 Tobiasz Urszula: *Kasety wideo w bibliotece publicznej.*

588/169 Wawryk Renata: *Wykorzystanie baz danych na CD-ROM w Bibliotece Głównej Akademii Ekonomicznej w Krakowie.*

589/170 Wyskiel Sławomir: *Projektowanie systemów multimedialnych.*

590/171 Znamierowska Barbara: *VTLS w sieci bibliotek Uniwersytetu Jagiellońskiego.*

1999

591/172 Antoń Grażyna: *Biblioteka muzealna jako zaplecze informacyjne dla pracowników naukowych muzeów. Na przykładzie Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku.*

592/173 Barczyk Monika: *Automatyzacja bibliotek publicznych oraz wykorzystanie przez użytkowników elektronicznej informacji na przykładzie MBP im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie.*

593/173 Cich Danuta: *Użytkownicy i nie-użytkownicy informacji w zasięgu oddziaływania Gminnej Biblioteki Publicznej w Pleśnej.*

594/174 Drogoś Katarzyna: *Edukacja informacyjna uczniów szkół średnich.*

595/175 Dziura Marta: *Działalność informacyjna ośrodka kształcenia zakładowego Huty im. Sendzimir po 1989 roku.*

596/176 Frączek-Chodorek Marzena: *Kształcenie użytkowników informacji naukowej w II LO im. E. Plater w Sosnowcu.*

597/177 Głowacki Gabriel: *Zagraniczne i polskie narzędzia do wyszukiwania informacji w Internecie.*

598/178 Kicza Joanna: *Szara literatura.*

599/179 Kulon Robert: *Kierunki rozwoju informacji biznesowej w Krakowie w latach 90-tych.*

600/180 Lasek Dawid: *Problematyka integracji europejskiej w świadomości studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.*

601/181 Mlost Agnieszka: *Rola instytucji zagranicznych i bibliotek obcojęzycznych w promowaniu kultury swojego kraju.*

602/182 Niewaldka Monika: *Wykorzystanie elektronicznych nośników w naukowej informacji medycznej.*

- 603/183 Nosal Marta: *Użytkownik biblioteki na przykładzie alumnów Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach.*
- 604/184 Parys Monika Ewa: *Dostępność źródeł informacji biznesowej w wybranych bibliotekach publicznych Krakowa.*
- 605/185 Pułczyńska Maria: *Działalność Korczakowskiej Republiki Dziecięcej „Dyliarnia” w procesie komunikacji społecznej.*
- 606/186 Rysiewicz Magdalena: *Kształcenie uczniów jako użytkowników informacji.*
- 607/187 Sarata Violetta: *Przygotowanie dziecka ze środowiska wiejskiego do odbioru informacji naukowej poprzez bibliotekę szkolną.*
- 608/188 Siembab Jadwiga: *Rola biblioteki szkoły podstawowej w przygotowaniu uczniów jako użytkowników informacji.*
- 609/189 Wołek Sylwia: *Przyszłość bibliotek i zawodu bibliotekarza.*
- 610/190 Zięba Grażyna: *Public relations w świadomości i działaniach bibliotekarzy bibliotek publicznych.*

Seminarium prof. dra hab. Jana Pirożyńskiego

1989

- 611/1 Antczak Dorota: *Krakowskie biblioteki renesansowe.*
- 612/2 Borowska Danuta: *Repertuar wydawniczy pierwszych oficyn krakowskich z XV i pierwszej połowy XVI w. (Kasper Straube, Szwajpolt Fiol, Kasper Hochfeder, Jan Haller, Florian Unger, Hieronim Wietor).*
- 613/3 Burek Ewa: *Książka jako czynnik integrujący kulturę Polski z kulturą pozostałej części Europy w okresie Renesansu.*
- 614/4 Czogalik Marek: *Organizacja i funkcjonowanie drukarni jezuickich od XVI do XVIII wieku w Polsce.*
- 615/5 Walczak-Dądela Ilona: *Trzy największe drukarnie krakowskie w drugiej połowie XVI wieku, próba porównania warsztatów typograficznych Jana Januszowskiego, Macieja Wierzbity i Andrzeja Piotrkowczyka.*

1996

- 616/6 Bartosik Katarzyna: *Handel książką w Polsce w dobie Renesansu.*
- 617/7 Bassara Urszula: *Dzieje oficyny drukarskiej Jakuba Matyaszewicza.*
- 618/8 Bator Iwona: *Historia biblioteki hr. Tamowskich w Dzikowie.*
- 619/9 Bodzińska Magdalena: *Jan Maj – drukarz, księgarz, redaktor „Gazety Krakowskiej”.*
- 620/10 Gieras Violetta: *Nauka dla wszystkich – monografia serii wydawniczej.*
- 621/11 Kęsek Ewa: *Krakowska drukarnia Franciszka Cezarego.*
- 622/12 Kicińska Alicja: *Drukarnia Piotrkowczyków w służbie Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1674–1735.*
- 623/13 Kosut Agata: *Księgozbiór Józefa Kalasantego Szaniawskiego podarowany O.O. Jezuitom.*
- 624/14 Kozynacka Dorota: *Dzieje kościelnej i politycznej cenzury w szesnastowiecznej Europie.*
- 625/15 Matusiak Agnieszka: *Polskie kalendarze astrologiczne drukowane w Krakowie w XVII wieku.*
- 626/16 Smoleń Jadwiga: *Dzieje oficyny drukarskiej rodziny Piotrkowczyków.*
- 627/17 Wilczyńska Agnieszka: *Rola księgarzy krakowskich w propagowaniu idei i prądów oświeceniowych.*

1997

628/18 Duda Ewa: *Jan Maj – drukarz, księgarz i dziennikarz.*

629/19 Gryzik Kinga: *Józef Czech jako kontynuator drukarsko-księgarskiej firmy Grebłowskiej.*

630/20 Joniec Zofia: *Polskie biblioteki fundacyjne w okresie zaborów i ich rola w zachowaniu pamiątek kultury narodowej.*

631/21 Kłosińska Iwona: *Działalność rodziny Friedleinów na rzecz książki krakowskiej w okresie zaborów.*

632/22 Korzeniak Grażyna: *Księgarstwo krakowskie w latach 1815–1846.*

633/23 Langiewicz Marta: *Polska szkoła inkunabulistyki.*

634/24 Malik Jacek: *Rola drukarstwa i księgarstwa krakowskiego w okresie Oświecenia.*

635/25 Szyszka Jadwiga: *Biblioteka domu kultury Zakładów Azotowych S.A. w Tarnowie-Mościcach (dawniej im. Feliksa Dzierżyńskiego) w latach 1945–1992.*

Seminarium dra Zbigniewa Siatkowskiego

1981

636/1 Buczyńska Irena: *Rola spotkań autorskich w upowszechnianiu kultury. Z doświadczeń bibliotek publicznych na Opolszczyźnie w latach 1970–1979.*

637/2 Korpanty Anna: *Zarys monograficzny mieleckich wydawnictw regionalnych.*

638/3 Kotara Zofia: *Zakopiańskie czwartki literackie.*

639/4 Wywrocka Irena: *Miesięcznik „Profile”. Próba monografii.*

1982

640/5 Biela Feliksa: *„Rocznik Przemyski” 1909–1979 – próba monografii.*

641/6 Jachyniak Maria: *Zagadnienia piśmiennictwa na łamach „Wierchów” po drugiej wojnie światowej.*

642/7 Macedońska Krystyna: *Kolekcja bibliofilska Stanisława Kadyiego w Jaśle.*

1983

643/8 Bryjka Helena: *„Seria Tatrzańska” Wydawnictwa Literackiego. Próba monografii.*

644/9 Galik Anna: *Ruch wydawniczy w „Przeglądzie Księgarskim i Wydawniczym” w latach 1971–1980.*

645/10 Rusin Irena: *Kwartalnik „Gronie” w latach 1933–1939 i wydawnictwo „Karta Groni” w latach 1968–1981. (Zarys monograficzny).*

1984

646/11 Florek Roman: *Działalność Tarnowskiego Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej 1892–1939.*

647/12 Nowak Jadwiga: *Związek Stanisława Pigionia z ziemią krośnieńską.*

648/13 Seweryn Maria: *Charakterystyka serii „Cracoviana” za lata 1937–1983.*

1987

649/14 Malak Maria: *Księgozbiór Edmunda Krasickiego. (praca zainspirowana przez dr hab. Małgorzatę Stolzman)*

650/15 Pierzchała Anna: *Dzieje wydawnicze książki Tomasza a Kempis „O naśladowaniu Chrystusa” w przekładach polskich.* (praca zainspirowana przez dr hab. Małgorzatę Stolzman)

1988

651/16 Banaszek Anna: *Życie kulturalne Radomia w okresie I wojny światowej na łamach Gazety Radomskiej.*

652/17 Bednarz Beata: *Zagadnienia księgoznawcze na łamach „Dziennika Wileńskiego” w latach 1815–1830.*

653/18 Chłoń Elżbieta: *Krajobraz polski w twórczości ilustracyjnej Michała Elwiro Andriollego.*

654/19 Deszczka Alina: *Propaganda i reklama książki w kobiecym czasopiśmie „Świt” (1884–1887).*

655/20 Gaweł Elżbieta: *Repertuar teatralny Wilna na łamach Kuriera Litewskiego w latach 1801–1830.*

656/21 Gorczowska Małgorzata: *Życie i działalność Antoniego Marcinkowskiego.*

657/22 Jamróg Krystyna: *Ludzie książki na łamach „Tygodnika Ilustrowanego” w latach 1859–1918.*

658/23 Mitka Elżbieta: *Odtworzenie repertuaru teatru wileńskiego na podstawie zachowanych w Polsce roczników „Kuriera Litewskiego” za lata 1831–1864.*

1989

659/24 Benesiewicz Lucyna: *Rola regionalnego ruchu wydawniczego na przykładzie Beskidzkiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Bielsku-Białej.*

1990

660/25 Szczepaniak-Kawa Anna: *Wydawnictwa Państwowego Teatru Ludowego jako dokumentacja działalności scenicznej.*

661/26 Wyroba Anna: *„Biblioteka Krakowska” – seria wydawnicza Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w latach 1916–1985.*

1991

662/27 Kaczmarczyk Lucyna: *Rękopiśmienne dedykacje autorskie w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Stefana Żeromskiego w Zakopanem.*

Seminarium prof. dra hab. Adama Stabryły

1979

663/1 Baran Zdzisława: *Badanie funkcji oddziału informacji naukowej biblioteki szkoły wyższej (na przykładzie Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej im. S. Staszica w Krakowie).*

664/2 Boczoń Urszula: *Kryteria wyboru rozwiązań strukturalnych krajowej sieci informacji SINTO.*

665/3 Czarnicka Anna: *Realizacja funkcji komunikowania zewnętrznego oddziału informacji naukowej w strukturze biblioteki wyższej szkoły ekonomicznej.*

666/4 Fidyk Waldemar: *Analiza wartości w badaniu efektywności „informacji patentowej”.*

- 667/5 Krasoń Danuta: *Założenia budowy klasyfikatora informacji naukowej technicznej i ekonomicznej oraz jego wykorzystanie w przedsiębiorstwie przemysłowym.*
- 668/6 Niedźwiedzka Ewa: *Założenia organizacji bibliotek powszechnych (na przykładzie bibliotek szpitalnych).*
- 669/7 Rządźka Krystyna: *Badanie relacji systemotwórczych w strukturze organizacyjnej ośrodków INTE.*
- 670/8 Siwiec-Kurczab Bożena: *Relacje systemotwórcze w Międzynarodowym Systemie Informacji Naukowej i Technicznej.*
- 671/9 Szal Elżbieta: *Zakres badań organizatorskich podstawowych procedur roboczych (na przykładzie Oddziału Magazynów Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie).*
- 672/10 Szkutak Stanisława: *Funkcje procesu informacyjnego zakładowego ośrodka informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej.*
- 673/11 Twardy Tercsa: *Założenia budowy systemu rejestrowania informacji naukowo-techniczno-ekonomicznej ze szczególnym uwzględnieniem kartotek wieloaspektowych.*

1980

- 674/12 Osmęda Zofia: *Badanie procesu drogi książki.*

Seminarium dra hab. Małgorzaty Stolzman

1978

- 675/1 Bil-Jaruzelska Irena: *Anicety Renier – pracownik książki polskiej.*
- 676/2 Grefkowicz Alina: *Działalność wydawnicza Pauliny Krakowowej.*
[Dyplom Ministerstwa KiSZ]
- 677/3 Kamińska Barbara: *Koncepcje typograficzno-graficzne wybranych czasopism ilustrowanych na przełomie XIX i XX w.*
- 678/4 Kmak Teresa: *Powstanie i rozwój bibliotek publicznych na terenie Sądecczyzny (1891–1974).*
- 679/5 Lewińska Barbara: *Początki litografii w Krakowie.*
[Dyplom Ministerstwa KiSZ]
- 680/6 Lisak Lidia: *Powstanie i działalność biblioteki publicznej w Szydłowcu w latach 1930–1977.*
- 681/7 Malacina Hanna: *Problematyka bibliologiczna w poznańskim „Tygodniku Literackim”.*
- 682/8 Mayer Krystyna: *Ludwik Fiszer – wydawca łódzkiego „Ogniska Rodzinnego”.*
- 683/9 Ogórek Anna: *Powstanie, rozwój i działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tomaszowie Mazowieckim w latach 1928–1978.*
[Dyplom Ministerstwa KiSZ]
- 684/10 Radziszewska Danuta: *Ocena przydatności użytkowej nowych budynków bibliotek publicznych województwa katowickiego 1970–1977.*
[Dyplom Ministerstwa KiSZ. Pierwsza ukończona praca na studiach zaocznych.]
- 685/11 Strzelecka Bożena: *„Korespondent Płocki” jako przykład prowincjonalnej inicjatywy wydawniczej.*
[Dyplom Ministerstwa KiSZ]
- 686/12 Sulikowska Jarosława: *Kalendarze księgarskie i literackie wydawane w Warszawie w XIX wieku.*
- 687/13 Szwonek Ewa: *„Dziennik Mód Paryskich”. (Zarys problematyki bibliologicznej).*
- 688/14 Spiwak Henryka: *Funkcje oświatowo-informacyjne bibliotek w małych miastach na przykładzie Sulejowa k/Piotrkowa Trybunalskiego.*

689/15 Tomczyk Teresa: *Powstanie, rozwój i działalność Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Grodzisku Mazowieckim w latach 1946–1977.*

690/16 Trela Teresa: *„Odcinek powieściowy” jako forma wydawnicza w świetle prasy warszawskiej w latach 1851–1863.*

691/17 Wereszka Anna: *Propaganda książki na łamach wileńskich czasopism literackich w okresie międzypowstaniowym (1831–1963).*

692/18 Wichrowska Lucyna: *Problematyka drukarska na łamach „Gazety Przemysłowo-Rzemieślniczej” 1872–1879.*

693/19 Wieczorek Kazimiera: *Rola działalności popularyzatorskiej bibliotek publicznych w rozwoju czytelnictwa na terenie województwa częstochowskiego.*

694/20 Winczewska Antonina: *Działalność rejonowych bibliotek publicznych w szpitalach miasta Łodzi.*

1979

695/21 Chyra Julia: *Koncepcje typograficzno-graficzne Jana Bukowskiego.*

696/22 Dziędzic Marta: *Książka, biblioteka, czytelnictwo na łamach „Przeglądu Tygodniowego” (1866–1904).*

697/23 Jarząbek Elżbieta: *Informacja o książce na łamach „Kraju”.*

698/24 Łyczko Aldona: *Problematyka bibliologiczna na łamach „Kłosów”.*

699/25 Miłowski Krzysztof: *Spółka księgarsko-wydawnicza w Żytomierzu.*

700/26 Nowak Teresa: *Firma wydawniczo-księgarska Zawadzkich w Wilnie w latach 1839–1865.*

701/27 Zwiercan Magdalena: *Drukarnia W.L. Anczyca i Sp.*

702/28 Zychowska Lucyna: *Monografia „Nowin Niedzielných” (1876–1878).*

1980

703/29 Baliga Agnieszka: *Informacja wydawniczo-księgarska w wybranych czasopiśmie warszawskich w latach 1848–1863.*

704/30 Bzowska Maria: *Problemy bibliologiczne na łamach „Biesiady Literackiej”.*

705/31 Drzazga Ewa: *„Dwutygodnik Literacki” 1844–1845. Monografia czasopisma.*

706/32 Garus Joanna: *Organizacja udostępniania zbiorów na przykładzie bibliotek publicznych woj. katowickiego.*

707/33 Jagusztyn Genowefa: *Informacja o książce na łamach Gazety Codziennej za redaktorstwa Józefa Ignacego Kraszewskiego.*

708/34 Jeziorski Krzysztof: *Produkcja i rozpowszechnianie książki historycznej w świetle prasy warszawskiej 1848–1863.*

709/35 Klimas-Waligóra Anna: *Problematyka książki dla ludu na łamach warszawskiego „Głosu” (1886–1899).*

710/36 Krajewska Małgorzata: *Problematyka bibliologiczna w „Przeglądzie Naukowym”.*

711/37 Krauze Wiesława: *Problematyka kształcenia kadr bibliotekarskich na poziomie wyższym w Polsce Ludowej.*

712/38 Małysiak Helena: *Biblioteka Branickich i Tarnowskich w Suchej. (Próba zarysu monograficznego).*

713/39 Michońska Anna: *Książka i jej funkcja społeczna na łamach Biblioteki Warszawskiej w latach 1879–1914.*

714/40 Molęda Stanisława: *Powstanie, rozwój i działalność Biblioteki Publicznej w Olkuszu w latach 1917–1977.*

715/41 Natkowska Zofia: *Propaganda i reklama książki na łamach czasopism społeczno-literackich w Wolnym Mieście Krakowie.*

- 716/42 Neugebauer Stanisław: *Produkcja i rozpowszechnianie książki i wydawnictw muzycznych w świetle prasy warszawskiej lat 1848–1863.*
- 717/43 Podsobińska Helena: *Zarys monograficzny „Pamiętnika Lwowskiego”.*
- 718/44 Przybylska Czesława: *Jan Augustyniak – bibliotekarz i działacz społeczny.*
- 719/45 Rewera Anna: *Problemy księgoznawcze na łamach „ATHENEUM” Józefa Ignacego Kraszewskiego (1841–1851).*
- 720/46 Rudowicz Małgorzata: *Analiza form i treści rebusów na łamach „Tygodnika Ilustrowanego” w latach 1859–1882.*
- 721/47 Rzepowa Krystyna: *Problematyka kulturalna pierwszego tygodnika Rzeszowa. („Przegląd Rzeszowski” i „Kurier Rzeszowski”).*
- 722/48 Wilga Ewa: *Reklama i propaganda książki na łamach warszawskich czasopism kobiecych II połowy XIX w.*

1981

- 723/49 Bieniasz Tadeusz: *„Niwa” 1872–1899. Wybrane zagadnienia bibliologiczne.*
- 724/50 Budacz Józef: *Problematyka kryminalno-sądowa w „Ilustrowanym Kurierze Codziennym” w latach 1910–1924.*
- 725/51 Carko Jolanta: *Sprawy książki i czytelnictwa na łamach „Wiadomości Brukowych”.*
- 726/52 Gąjoch Grażyna: *Władysław Piasecki (1901–1978) jako bibliotekarz, teoretyk i praktyk. Szkic do monografii.*
- 727/53 Jamróz Władysława: *Działalność księgarsko-wydawnicza Elizy Orzeszkowej.*
- 728/54 Murzewska Maria: *Propaganda i reklama książki na łamach „Kroniki Rodzinnej” w czasie redaktorstwa Aleksandry z Chomętowskich Borkowskiej.*
- 729/55 Staszewska Anna: *Książka dla dzieci i młodzieży do roku 1864. Rozwój form wydawniczych.*

1982

- 730/56 Adamska Dorota: *Bibliotekarska działalność Jerzego Samuela Bandtkiego.*
- 731/57 Borek Anna: *Monografia „Przeglądu Zakopiańskiego”.*
- 732/58 Gorczyca Alicja: *Problemy księgoznawcze na łamach czasopisma „Wizerunki i Roztrząsania Naukowe” (1834–1843).*
- 733/59 Habas Weronika: *„Wybór Pisarzy Polskich” Tadeusza Mostowskiego.*
- 734/60 Kitrys Danuta: *„Głos Rzeszowski” w latach 1897–1913. Zarys monograficzny.*
- 735/61 Lenik Monika: *Rynek księgarsko-wydawniczy w Wilnie w latach 1830–1863.*
- 736/62 Mossór Maria: *Samuela Merzbacha wydanie „Pism” Adama Mickiewicza w latach 1857–1858.*
- 737/63 Stawicka Anna: *Firma wydawniczo-księgarska Teofila Glücksberga w Wilnie w latach 1828–1858.*
- 738/64 Szarek-Świerczek Jadwiga: *Działalność drukarni Wojciecha Lenika w Krośnie (1889–1949).*
- 739/65 Szeliga Renata: *Rozwój i działalność Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu 1909–1980.*
- 740/66 Witek Elżbieta: *Terapeutyczna rola książki (w świetle badań przeprowadzonych w Szpitalu Rejonowym w Mielcu).*
- 741/67 Wojnarowicz Ewa: *Hipolit Skimborowicz jako pracownik książki polskiej.*
- 742/68 Zielińska Maria: *Problematyka książki w lwowskich „Nowinach” (1854–1856).*

1983

- 743/69 Długosz Emilia: *Działalność edytorska Michała Pawlikowskiego.*

- 744/70 Dwurażny Małgorzata: *Informacje o książce na łamach „Tygodnia Literackiego, Artystycznego, Naukowego i Społecznego” (1874–1881).*
 745/71 Mszyca Marzena: *Kazimierz Władysław Wójcicki XIX-wieczny redaktor i edytor.*
 746/72 Niemiec Maria: *Jan Smolka – działacz społeczno-kulturalny, archiwista i bibliotekarz (1882–1946).*
 747/73 Panek Jadwiga: *Koło Przyjaciół Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rabce.*

1984

- 748/74 Babiarsz Danuta: *Artystyczne edycje dzieł Emila Zegadłowicza.*
 749/75 Cymbalista Ryszarda: *Upowszechnianie książki i literatury w działalności ZDK WSK „PZL-Rzeszów”.*
 750/76 Garbuz Maria: *Książka i literatura w twórczości Bolesława Prusa. Wybrane problemy.*
 751/77 Górka Anna: *Szata graficzna „Chimery”.*
 752/78 Konik Zofia: *Działalność drukarska Józefa Ignacego Kraszewskiego.*
 753/79 Kurdziel Grażyna: *„Gwiazda” – czasopismo postępu i zaangażowania.*
 754/80 Nowak Mirosława: *Książka w życiu i działalności Towarzystwa Filomatów.*
 755/81 Olejnik Lucyna: *Ilustracje książkowe Wincentego Smokowskiego.*
 756/82 Pasterska Maria: *Literatura piękna w warszawskich czasopismach literackich w latach 1815–1830.*
 757/83 Puch Małgorzata: *Problematyka bibliologiczna na łamach krakowskich pism kobiecych lat 1864–1914.*
 758/84 Rec Maria: *Świat lektur Cypriana Norwida.*
 759/85 Sak Małgorzata: *Problematyka księgoznawcza na łamach „Tygodnika Petersburskiego” 1830–1856.*
 760/86 Siegmund Eufemia: *„Tygodnik Powszechny” 1877–1885. Wybrane zagadnienia bibliologiczne.*
 761/87 Wojciechowska Alicja: *Książka w życiu Narcyzy Żmichowskiej.*

1985

- 762/88 Czernianin Halina: *Tygodnik Wileński 1815–1822.*
 763/89 Lis Ewa: *Kontakty edytorskie Stanisława Moniuszki.*
 764/90 Wittek Ewa: *„Przewodnik Naukowy i Literacki” (1873–1883).*

1986

- 765/91 Buczak Wanda: *Działalność dydaktyczna i publicystyczna Jana z Bogumina Kuglina.*
 766/92 Bułat Barbara: *Reklama i propaganda książki w „Kłosach” (1865–1890).*
 767/93 Drabicka Marta: *Polskie czasopisma bibliofilskie Dwudziestolecia Międzywojennego.*
 768/94 Gorzkowska Anna: *Motywy książki w twórczości Stefana Żeromskiego.*
 769/95 Hubisz Danuta: *Kalendarium życia i twórczości Kazimierza Wyki.*
 770/96 Kukula Krystyna: *Zenon Przesmycki wydawca Cypriana K. Norwida.*
 771/97 Lang Ewa: *Kolekcjonerstwo Wiktora Gomulickiego.*
 772/98 Merć Maria: *Zainteresowania czytelnicze kadry inżynierjno-technicznej.*
 773/99 Pczacka Małgorzata: *Miejsce książki w życiu i twórczości Janusza Korczaka.*
 774/100 Pogon Bogusława: *Ilustracje książkowe Władysława Skoczylasa.*
 775/101 Postuła Teresa: *Życie książki na Śląsku w okresie Powstań i Plebiscytu w świetle ogłoszeń prasowych.*
 776/102 Sidor Maria: *Dzieje wydawnicze pisma zbiorowego „Wieniec”.*

777/103 Sikora Maria: *Działalność ilustratorska Edwarda Okunia.*

778/104 Smorawińska Ewa: *Obraz kultury romantycznej w albumie Teofila Lenartowicza „Umarli Żywi”.*

779/105 Szlachta Agnieszka: *Dedykacje drukowane w okresie Romantyzmu.*

780/106 Szmit Ewa: *Książka w życiu i twórczości Adama Mickiewicza.*

781/107 Tomczyk Katarzyna: *Polskie śpiewniki w latach 1844–1918.*

782/108 Wocko Danuta: *Dedykacje w księgozbiorze Józefa Ignacego Kraszewskiego.*

Seminarium prof. dra hab. Jacka Wojciechowskiego

1982

783/1 Bogdan Grażyna: *Funkcja książki i jej sytuacja w życiu kulturalnym żołnierzy.*

784/2 Faber Czesława: *Potrzeby informacyjno-lekturowe uczniów szkół średnich (na przykładzie populacji szkolnej Jastła).*

1984

785/3 Augustyn Małgorzata: *Motywacje zainteresowań czytelniczych uczniów klas VI–VII.*

1994

786/4 Czajkowicz Anita: *Typy umysłu a realizacja funkcji literatury w procesie odbioru.*

787/5 Janda Bożena: *System informacyjny w wojewódzkiej sieci bibliotek publicznych: rzeczywistość i model perspektywiczny.*

788/6 Marecka Elżbieta: *Zakładowe biblioteki beletrystyczne – specyfika, model i perspektywy istnienia.*

789/7 Noga Agata: *Zadania sieci bibliotek publicznych w gminie – model a praktyka.*

1995

790/8 Kłeczek Teresa: *Biblioteka w szkole podstawowej – funkcje postulowane i rzeczywistość.*

1996

791/9 Kamieniarz Anna: *Organizacja udostępniania zbiorów w bibliotekach publicznych.*

[Fragment publikowany w Biuletynie Informacyjno-Instrukcyjnym MBP w Krakowie w 1996, nr 2(186), s. 21–33]

792/10 Stasik Elżbieta: *Zainteresowania czytelnicze uczniów szkół średnich – na przykładzie środowiska krośnieńskiego.*

1998

793/11 Golc Teresa: *Model sieci bibliotek publicznych w mieście średniej wielkości.*

794/12 Janusz Danuta: *Funkcje biblioteki naukowej w środowisku nieakademickim.*

795/13 Klisiewicz Anna: *Promocja biblioteki publicznej.*

796/14 Kolbrecka Józefa: *Zadania gminnej biblioteki publicznej – na przykładzie gminy Biały Dunajec.*

797/15 Rojek-Mazurkiewicz Agnieszka: *Relacje biblioteki głównej i filii w sieci bibliotek publicznych.*

[Fragment publikowany w *Notessie Bibliotecznym* 1998, nr 2(190), s. 47–58]

798/16 Sagan Robert: *Bibliotekarskie czasopisma zawodowe w rozwijaniu wiedzy profesjonalnej.*

[Fragment publikowany w *Notessie Bibliotecznym* 1999, nr 1(191), s. 13–38]

799/17 Szewczyk Anna: *Powinności biblioteki publicznej i szkolnej wobec uczniów szkół podstawowych w środowisku wiejskim.*

800/18 Wiatrowicz Małgorzata: *Model publicznej biblioteki osiedlowej.*

801/19 Włodek Agnieszka: *Funkcje czytelnia w bibliotece publicznej.*

1999

802/20 Kurak Agnieszka: *Zadania biblioteki publicznej w małym mieście.*

Oprac. Małgorzata Jaskowska

**ZAWARTOŚĆ SERII ORAZ PRAC ZBIOROWYCH
Z BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ
WYDANYCH PRZEZ UJ (1985–2000)**

CONTENTS OF THE SERIES PUBLISHED BY THE LIS JU (1985–2000)

**I. SERIA W ZESZYTACH NAUKOWYCH UJ: PRACE Z BIBLIOTEKOZNAWSTWA
I INFORMACJI NAUKOWEJ**

**[JAGIELLONIAN UNIVERSITY SCHOLARLY FASCICLE: STUDIA IN
LIBRARIANSHIP AND INFORMATION SCIENCE]**

1. Z historycznych i metodologicznych problemów badań księgoznawczych i bibliotekoznawczych [From Historical and Methodological Problems of Research in Book Science and Library Science], Red. Z. Jabłoński. Kraków 1985, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. CCV, seria Varia. ISBN 83-233-0027-5.

Zawartość: Z. Jabłoński. Wprowadzenie, s. 7–14; K. Bednarska-Rusajowa. „Monitor” stanisławowski jako źródło do badań księgoznawczych, s. 15–36; M. Stolzman. Dzieło literackie jako źródło wiedzy o książce, s. 37–54; W. Bieńkowski. Zespoły archiwalne pochodzenia prywatnego jako źródło do badań bibliologicznych i bibliografii ludzi książki (na przykładzie archiwum osobistego K. Bąkowskiego), s. 55–68; Z. Jabłoński. Książka i teatr, s. 69–88; B. Kamińska. Piotr Moszyński wśród kolekcjonerów krakowskich, s. 89–108; M. Kocójowa. Z metodyki prac magisterskich kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, s. 109–138; W. Pindłowa. Próba zastosowania podejścia systemowego do problemu kształcenia studentów jako użytkowników informacji naukowej, s. 139–164; W. Szczęch. Czynności wiedzotwórcze a nauka o informacji naukowej, s. 165–176; J. Wojciechowski. Badania eksperymentalne, s. 177–188.

Contents: Z. Jabłoński. Introductory Remarks, p. 7–14; K. Bednarska-Ruszajowa. „Monitor” as a Source for Research in Book Science, p. 15–36; M. Stolzman. Literary Work as a Source for Book Science, p. 37–54; W. Bieńkowski. Private Archives as a Source for Biographical Research in Book Science (the Example of K. Bakowski’s Private Archive), p. 55–68; Z. Jabłoński. Book and Theater, p. 69–88; B. Kamińska. Piotr Moszyński among other Collectors in Kraków, p. 89–108; M. Kocójowa. Master Thesis Methodology in Library Science and Information Science, p. 109–138; W. Pindłowa. Attempt to Apply the System Approach to the Problem of Teaching Students as Scientific Information Users, p. 139–164; W. Szczęch. Knowledge Creation and Information Science, p. 165–176; J. Wojciechowski. Experimental Research, p. 177–188.

2. Z problemów metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informacji naukowej [Selected Aspects of Methodology and Didactics of Library and Information Science]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1990. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. t. CMLIX. Prace Historycznoliterackie. z. 74. ISBN 83-233-0341-X, ISSN 8083-436X.

Zawartość: M. Kocójowa. Wprowadzenie – przedstawiono dzieje rozwoju międzynarodowej współpracy Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UJ. (też w tłum. na j. ang. i ros.), s. 11–36; K. Bednarska-Ruszajowa. Metoda bibliograficzna i jej zastosowanie, s. 37–54; L. Atanasov, G. Cankova. Bibliometria. naukometria. informetria – nauka czy metoda?, s. 55–62; W. Pindłowa. Bibliometria. informetria i scientometria – refleksje terminologiczne i wzajemne relacje, s. 63–74; I. Dagite, O. Voverene. Teoria informacji naukowej a naukoznawstwo (aspekt metodologiczny), s. 75–84; H. Vodičkova. Wybrane teoretyczne i metodologiczne problemy nauki o identyfikacji dokumentów, s. 85–92; M. Kowalec. Projekt badań wpływu cech indywidualnych użytkowników na zachowania informacyjne w procesie rozwiązywania problemu, s. 93–108; B. Kamińska-Czubałowa. Analiza semiotyczna w badaniach nad księgozbiorami historycznymi, s. 109–122; E. Kirova. Metody kształcenia i działalności badawczej w zakresie historii bibliotek. ..., s. 123–132; J. Wojciechowski. Czytelnictwo – meandry dydaktyki, s. 133–140; N. Šumanova. Doświadczenia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej w prowadzeniu przedmiotu „Obsługa informacyjna” na studiach podyplomowych w Sofii, s. 141–150; W. Szczęch. Pakiet programów MicroISIS i możliwości jego wykorzystania w dydaktyce, s. 151–164; M. Kocójowa. Propozycje dla dydaktyki kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, s. 165–176; R. Drury, I. Łukijaniuk. Formy pomocy British Council dla dydaktyki kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, s. 177–185.

Contents: M. Kocójowa. Introduction, p. 11–36; K. Bednarska-Ruszajowa. Bibliographic method and its application, p. 37–54; Bibliometrics, Scientometrics, Informetrics – a Discipline or a Method?, p. 55–62; W. Pindłowa. Bibliometrics, Informetrics and Scientometrics – Terminological Reflexions and Relations, p. 63–74; I. Dagite, O. Voverene. Theory of Information Science and Theory of Scientific Knowledge (Methodological Aspects), p. 75–84; H. Vodičkova. Some Theoretical and Methodological Aspects of Document Identification Theory, p. 85–92; M. Kowalec. A Study Project of the Influence of Individual Characte-

ristics of User on the Information Seeking Behaviour in the Process of Problem Solving, p. 93–108; B. Kamińska-Czubałowa. Semiotic Analysis in Researches into Historical Collections of Books, p. 109–122; E. Kirova. Scientific Methods in the Teaching and Research in the Field of Libraries History Applied in the Department of Librarianship and Information Science at the Kliment Ohridsky University in Sofia, p. 123–132; J. Wojciechowski. Readership Analysis – Some Difficulties in Teaching the Subject, p. 133–140; N. Šumanova. The Department of Librarianship and Information Science Experience in Teaching the Subject „Reference Services” in Postgraduate Courses in Sofia, p. 141–150; W. Szczęch. MicroISIS Programme packages and Its Possible Application in Students Education, p. 151–164; M. Kocójowa. Some Teaching Suggestions for Courses in Librarianship and Information Science, p. 165–176; R. Drury, I. Łukijaniuk. British Council help for Library Schools, p. 177–185.

3. *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej* [New Trends in Education and Research in Librarianship and Information Science]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1993. Zeszyty Naukowe UJ. t. MCV. Prace Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej. z. 1 [3]. ISBN 83-7052-168-1, ISBN 83-233-0657-5.

Zawartość: M. Kocójowa. Od redaktora, s. 9–21 (też w j. ang. i ros.); **Cz. I. Dydaktyka**, s. 31–94: A. Altenberger. J.W. Collins. Metody kształcenia kadry kierowniczej dla bibliotek i ośrodków informacji, s. 31–42; D. Schmidmaier. Przygotowanie studentów bibliotekoznawstwa dla potrzeb XXI wieku, s. 43–50; S. Sever. Edukacja bibliotekarzyw Izraelu, s. 51–60; S. Dubauskas. G. Raguotienė. Katedra bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wileńskiego, s. 61–70; A. Miežinienė. M. Prokopčik. Szkolenie komputerowe studentów specjalności bibliotekarstwa i bibliografii na Uniwersytecie Wileńskim, s. 71–78; E. Mačiavičiūtė. Specyfika nauczania bibliografii w Uniwersytecie Wileńskim, s. 79–86; M. Kocójowa. Nowy model studiów kierunku bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce, s. 87–94; **Cz. II. Metodologia**, s. 97–187: B. Loughridge. Nowe kierunki w organizacji i zarządzaniu biblioteką uczelnianą, s. 97–106; W. Szczęch. JANET – Akademska Sieć Informatyczna Wielkiej Brytanii, s. 107–118; W. Pindłowa. Nowa generacja systemów komunikacji: hiper-teksty, hiper- i multi-media, s. 119–130; R. Davis. Promocja książki przez British Council w Polsce, s. 131–144; J. Wojciechowski. Zmatematyzowana analiza treści, s. 145–158; M. Próchnicka. Zachowania użytkowników w procesie poszukiwania informacji, s. 159–174; S. Arisz. Filozoficzne podstawy informacji naukowej, s. 175–187; **Cz. III: *Silva rerum 1989–1992***, red. W. Pindłowa, s. 191–196 (w j. pol., ang. i ros.); Kronika praktyki w Wilnie studentów bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego we wrześniu 1989 r. Przyczynek do programu studiów. pod red. E. Józwiak i M. Kocójowej, s. 197–220; W. Pindłowa. Dokąd zmierzają biblioteki we współczesnym świecie czyli Sympozja w Essen, s. 221–222; G.S. Bobinski. Amerykański program nauczania historii książki, s. 223–228; W. Pindłowa. Z kontaktów międzynarodowych Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UJ w roku akademickim 1991/1992, s. 229–234; W. Zalewski. Dokumentacja i informacja naukowa w programie międzynarodowego kongresu jubileuszowego Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce, s. 235–240; A. Wade. Międzynarodowy system

biblioteczny CONSPECTUS, s. 241–244; K. Pilarczyk. Trzy lata prac zespołu bibliograficznego „Programu Judaica” w Krakowie (1989–1992), s. 245–248; P. Lechowski. Straty księgozbiorów polskich w Małopolsce w czasie II wojny światowej, s. 249–250; Informacje o autorach artykułów, s. 251–254; Prace zbiorowe Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego wydane w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego [zawartość tomu 1 i 2], s. 255.

Contents: M. Kocójowa. From the Editor, p. 9–21; **Part I – Training**, p. 31–94: A. Altenberger. J.W. Collins. Methods of Instruction in Management for Libraries and Information Centres, p. 31–42; D. Schmidmaier. Preparing Students of Librarianship for the Needs of the 21st Century, p. 43–50; S. Sever. Education of Librarians in Israel, p. 51–60; S. Dubauskas. G. Raguotienė. Chair of Librarianship and Bibliography of the University of Vilnius, p. 61–70; A. Miežinienė. M. Prokopčik. Teaching Computers in Librarianship at the University of Vilnius, p. 71–78; E. Mačiavičiūtė. Distinctive Features of Teaching Bibliography in Vilnius, p. 79–86; M. Kocójowa. The New Model of Courses in Librarianship and Information Science in Poland, p. 87–94; **Part II – Methodology**, p. 97–187: B. Loughridge. New Trends in Organization and Management of an Academic Library, p. 97–106; W. Szczęch. JANET – Joint Academic Network in Great Britain, p. 107–118; W. Pindłowa. Hypertext and Multimedia as a New Generation of Communication Systems, p. 119–130; R. Davis. British Councils Promotion of the Book in Poland, p. 131–144; J. Wojciechowski. Mathematical Methods in Content Analysis, p. 145–158; M. Próchnicka. Information-seeking Behaviour of Users, p. 159–174; S. Arcisz. Philosophical References in Information Science, p. 175–187; **Part III: *Silva rerum 1989–1992***, ed. W. Pindłowa, p. 191–196 (w j. pol., ang. i ros.); Chronicle of Field Studies at Vilnius in September 1989 by Students of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University. A Contribution to the Academic Program, p. 197–220; W. Pindłowa. Contemporary Development of Libraries, i.e., Conference in Essen, p. 221–222; G.S. Bobinski. American Programs of Teaching of History of Book, p. 223–228; W. Pindłowa. International Relations of the Department of Librarianship and Information Science in 1991/1992, p. 229–234; W. Zalewski. Documentation and Information Session at the International Congress of the Polish Institute of Arts and Sciences of America. Yale University, New Haven, Conn., 18–20 June 1992, p. 235–240; A. Wade. An International System: the CONSPECTUS, p. 241–244; K. Pilarczyk. The Bibliographic Team of the „Judaica Program” in Cracow. Three Years Report (1989–1992), p. 245–248; P. Lechowski. Losses of the Book Collections in Małopolska Region During World War II, p. 249–250; Notes about Authors, p. 251–254; Contents of the Collective Publications of the Department of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University Edited in Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego [contents of volumes 1 and 2], p. 255.

4. Rola bibliotek w rozwoju demokracji [The Role of Libraries in the Democratic Process]. Red. M. Kocójowa i G.S. Bobinski. Kraków 1995. Zeszyty Naukowe UJ. t. MCLXV. Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. z. 2 [4]. ISBN 83-233-0844-6 [w. j. ang. i pol.].

Zawartość: G.S. Bobinski. Przedmowa [w j. ang.], s. 7–8; M. Kocójowa, Wstęp s. 9–12; Edukacja – Teoria – Praktyka, s. 15–168; S. Arcisz. Rola bibliotekarza w procesach informacyjnych społeczeństwa demokratycznego końca XX wieku. Wybrane zagadnienia teoretyczne, s. 15–22; M. Basinski. [Dostęp do źródeł: udostępnianie unikatowej literatury, w j. ang.], s. 23–28; K. Bednarska-Ruszajowa. Między Leibnizem. Lessingiem i Ebertem. Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel jako centrum oświecenia. tolerancji i demokracji, s. 29–37; G.S. Bobinski. [Publiczne biblioteki w USA – wyjątkowa i żywotna siła demokracji, w j. ang.], s. 38–43; M.F. Bobiński. [Rola telewizji w amerykańskich bibliotekach publicznych, w j. ang.], s. 44–49; D.J. Chrisman. [Równoprawny dostęp do elektronicznych źródeł informacji, w j. ang.], s. 50–57; W.E. McGrath. [W kręgu tradycji Kopernika – tworzenie naukowej teorii bibliotekoznawstwa: wolność nadań, w j. ang.], s. 58–67; S. Hildenbrand. [Promocja uczestnictwa; biblioteki i rola kobiet w amerykańskim społeczeństwie, w j. ang.], s. 68–75; M. Kocójowa. Kierunki badań nad bibliotekami i informacją naukową w USA w latach dziewięćdziesiątych XX wieku w perspektywie rozwoju demokracji, s. 76–85; L. Peterson. [Nowe definicje działalności służb informacyjnych w bibliotekach, w j. ang.], s. 86–94; W. Pindłowa. Czy bariera językowa w przekazie informacji naukowej jest równocześnie barierą demokracji?, s. 95–106; M. Próchnicka. Rola Biblioteki Sejmowej w procesie obsługi informacyjnej parlamentarzystów, s. 107–114; W. Sławińska. [Trzy biblioteki emigracyjne w służbie ochrony polskiej tradycji demokratycznej, w j. ang.], s. 115–127; W. Szczęch. Komputeryzacja bibliotek krakowskich, s. 128–141; B. von Wahlde. [Wspólny zasób w bibliotekach akademickich, w j. ang.], s. 142–149; A.N. Yerkey. [Ogólnodostępne lokalne sieci komputerowe Free Nets i biblioteki. Korzyści z informacji z sieci, w j. ang.], s. 150–158; W. Zalewski. Doświadczenia w polityce gromadzenia zbiorów w amerykańskich bibliotekach, s. 159–168; **Silva rerum:** W. Pindłowa. Z kontaktów międzynarodowych Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej IFP UJ w latach 1993 i 1994, s. 171–180

Contents: G.S. Bobinski. Forward, p. 7–8; M. Kocójowa, Introduction [in Polish], p. 9–12; Education – Theory – Practice, p. 15–168; S. Arcisz. The Role of Librarian in Information Processes within the Democratic Society on the Turn of the 20th Century. Some Theoretical Problems [in Polish], p. 15–22; M. Basinski. Access to Resource: Making Public the Unique in Literature, p. 23–28; K. Bednarska-Ruszajowa. Between Leibnitz, Lessing and Ebert. The Wolfenbüttel Prince August Library, Germany, as a Center of Enlightenment, Tolerance and Democracy [in Polish], p. 29–37; G.S. Bobinski. Public Libraries in the U.S. – A Unique and Vital Force for Democracy, p. 38–43; M.F. Bobiński. The Role of Television in American Public Libraries, p. 44–49; D.J. Chrisman. Equitable Access to Electronic Information Sources, p. 50–57; W.E. McGrath. In the Tradition of Copernicus – Building a Scientific Theory of Librarianship: the Freedom to Research, p. 58–67; S. Hildenbrand. Promoting Participation; Libraries and Women's Roles in American Society, p. 68–75; M. Kocójowa. Trends in Library and Information Science Research in the USA in the 1990's and Implication for Democracy [in Polish], p. 76–85; L. Peterson. Modern Definition of Personal Assistance in Reference Service, p. 86–94; W. Pindłowa. In the Transfer of Information Science is the Linguistic Barrier at the Same

Time a Barrier to Democracy? [in Polish], p. 95–106; M. Próchnicka. The Role of the Biblioteka Sejmowa the Library of Lower House of the Polish Parliament in the Process of Providing Information Service for MPS [in Polish], p. 107–114; M. Sławińska. Three Emigre Libraries – or Preserving the Polish Democratic Tradition, p. 115–127; W. Szczęch. The Automation of Cracow's Libraries [in Polish], p. 128–141; B. von Wahlde. Resource Sharing in Academic Libraries, p. 142–149; A.N. Yerkey. Community Computer Networks and Libraries. Benefits of Networked Information, p. 150–158; W. Zalewski. Experiences on Collection Development in American Libraries [in Polish], p. 159–168; SILVA RERUM [in Polish]: W. Pindlowa. International Relations of the Department of Librarianship and Information Science IFP UJ in 1993 and 1994, p. 171–180.

5. Electronic Future of Academic Libraries [Elektroniczna przyszłość bibliotek akademickich]. Red. W. Pindlowa. Kraków 1997. ISBN 83-233-1030-0 [w j. ang. i pol.].

Contents: W. Pindlowa. Foreword by the Editor, p. 7–10; M. Szymoński. Introductory Remarks, p. 11–12; W. Pindlowa. Introduction, p. 13–14; **Part I. Research in Virtual Library**, p. 15–50: K. Zamorski. Introduction, p. 16; T. Beck. The Role and Value of the Internet for Academic Research, p. 17–26; P. Burnett. Trends in Library Automation, p. 27–38; H. March. EBSCO Subscription Services – Corporate and Historical Information, p. 39–43; Panel Discussion by: M. Szymoński, M. Frankowicz, E. Mańczak-Wohlfeld, E. Orzechowski, p. 44–50; **Part II. Academic Libraries in Future**, p. 51–78: M. Kocójowa. Opening Address, p. 52–53; J.B. Czermiński. From Electronic Library to Virtual Library, p. 54–61; M. O'Brian. Oakham – School Library for the Future, p. 62–65; W. Satoła. Internet at Cracow Scientific Bookstore, p. 66–68; Panel Discussion: What Directors of Traditional Academic Libraries are Thinking about Electronic Future? Should we Teach Librarians or Cybrarians? by: T. Wildhardt, M. Nahotko, J. Wojciechowski, K. Zamorski, p. 66–78; **Part III. Discussion:** J. Woźniak, T. Beck, K. Zamorski, H. March, M. Szymoński, E. Orzechowski, W. Pindlowa, W. Satoła, M. O'Brien, E. Lankosz, P. Burnett, J. Wojciechowski M. Nahotko, M. Marcinek, A. Kegel, p. 79–94; Programme, p. 91–92; Participants of the Conference, p. 93–94; **Part IV. Silva rerum** by M. Kocójowa, W. Pindlowa. LIS Institut JU, p. 95–105.

Zawartość: W. Pindlowa. Od redakcji, s. 107–110; M. Szymoński. Otwarcie konferencji, s. 111–114; W. Pindlowa. Powitanie, s. 115–116; **Cz. I. Badania w bibliotece wirtualnej**, s. 117–154: K. Zamorski. Zagajenie, s. 117; T. Beck. Rola i znaczenie Internetu w prowadzeniu działalności badawczej, s. 119–129; P. Burnett. Kierunki automatyzacji bibliotek, s. 130–141; H. March. EBSCO Subscription Services – informacje o instytucji i jej historii, s. 142–147; Dyskusja panelowa: M. Szymoński, M. Frankowicz, E. Mańczak-Wohlfeld, E. Orzechowski, s. 148–154; **Cz. II. Biblioteki akademickie w przyszłości**, s. 155–186: M. Kocójowa. Zagajenie, s. 155; J.B. Czermiński. Od biblioteki elektronicznej do biblioteki wirtualnej, s. 158–167; M. O'Brian. OAKHAM – biblioteka szkolna stworzona z myślą o przyszłości, s. 168–172; W. Satoła. Internet w Krakowskiej Głównej Księgarni Naukowej, s. 173–175; Dyskusja panelowa. Co dyrektorzy

tradycyjnych bibliotek akademickich myślą o elektronicznej przyszłości? Czy mamy kształcić bibliotekarzy czy cyborgów?: T. Wildhardt, M. Nahotko, J. Wojciechowski, K. Zamorski, s. 176–186; Cz. III. **Głosy w dyskusji:** J. Woźniak, T. Beck, K. Zamorski, H. March, M. Szymoński, E. Orzechowski, W. Pindłowa, W. Satoła, M. O'Brien, E. Lankosz, P. Burnett, J. Wojciechowski, M. Nahotko, M. Marcinek, A. Kegel, s. 187–198; Program konferencji, s. 199–200; Spis uczestników konferencji, s. 201–202; Cz. IV. **Silva rerum** M. Kocójowa, W. Pindłowa. Instytut BIN UJ, s. 203–213.

**II SERIA KATEDRY/INSTYTUTU BIN: MATERIAŁY EDUKACYJNE
BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UNIWERSYTETU
JAGIELLOŃSKIEGO, RED. MARIA KOCÓJOWA**

[RESEARCH REPORTS OF LIBRARIANSHIP AND INFORMATION STUDIES OF
THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY EDITED BY MARIA KOCÓJOWA]

1. *Wiesław Babik. Zagraniczne bazy danych w krakowskich placówkach informacyjnej naukowej. Opis 54 baz* [Foreign 54 Databases in Information Science Centres in Kraków]. Kraków 1995. 40 ss. ISBN 83-901577-4-8.

2. *Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość* [Teaching Library and Information Science at Schools of Higher Education in Poland: The Present and the Future]. Red. M. Kocójowa. Kraków: PTB Kr. 1995. 148 ss. ISBN 83-901577-5-6.

Zawartość: M. Kocójowa. Od redaktora, s. 5–6; Cz. I, s. 7–40: M. Kocójowa. Potrzeby i propozycje zmian w kształceniu z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce w świetle zaleceń międzynarodowych, s. 9–15; P. Lechowski. M. Próchnicka. Protokół z Ogólnopolskiej Konferencji Kierownictwa i Ekspertów Szkół Wyższych pt. „Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość”, która odbyła się w Krakowie w dniu 26 kwietnia 1995 r., s. 16–22; R. Cybulski. Komisja egzaminacyjna do przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na bibliotekarza dyplomowanego oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej, s. 23–28; Opinie dyrektorów bibliotek Polski południowej, s. 29–30; Głosy w dyskusji: K. Migoń, J. Kozłowski, M. Adamezyk, B. Woźniczka-Paruzel, F. Mincer, J. Wojciechowski, s. 31–40; Cz. II. **Raporty**, s. 41–130: M. Kocójowa. Objasnienie do raportów, s. 43–47; F. Mincer. Raport Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, s. 48–52; E. Piotrowska. Raport Zakładu Nauki o Książce Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego, s. 53–55; I. Socha. Raport Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, s. 56–65; J. Dzieniakowska. Raport Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowo-Technicznej WSP w Kielcach, s. 66–70; M. Kocójowa. Raport Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, s. 71–79; J. Jarowiecki. Raport Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. s. 80–85; M. Juda. Raport Zakładu Nauk Pomocniczych

Historii i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, s. 86–91; B. Karkowski. Raport Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, s. 92–96; E. Ścibor. Raport Zakładu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, s. 97–99; J. Pyzio. Raport Zakładu Bibliotekoznawstwa i Dokumentacji Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, s. 100–103; J. Tondel. Raport Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, s. 104–108; T. Kędziora. Raport Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego, s. 109–120; Raport Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, na podstawie materiałów IB oprac. M. Rząsa, konsultacje: A. Żbikowska-Migoń, s. 121–130; Cz. III. Aneksy, s. 131–145; Aneks 1. Wydawnictwa ośrodków kształcenia wyższego w Polsce z zakresu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej 1990–1995 (wybór). Katalog wystawy w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ urządzonej z okazji konferencji w dniu 26 kwietnia 1995, oprac. studenci BIN UJ pod kier. D. Bromowicz, s. 133–142; Aneks 2. M. Jaskowska. Informacja o bazie danych publikacji nauczycieli akademickich Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Polsce za lata 1990–1995. s. 143; Aneks 3. Spis uczestników konferencji: „Edukacja z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na poziomie wyższym w Polsce. Status i przyszłość”, s. 144–145.

Contents: M. Kocójowa. From the Editor, p. 5–6; **Part I**, p. 7–40: M. Kocójowa. Needs and Recommendations for Changes in LIS Education at Schools of Higher Education in Poland Against the Background of International Recommendations, p. 9–15; P. Lechowski, M. Próchnicka. Records of the All-Polish Conference of Managers and Experts in Higher Education Entitled: Teaching Library and Information Science at Schools of Higher Education in Poland. The Present and the Future (Kraków, 26th April 1995), p. 16–22; R. Cybulski. Examining Board for Evaluating the Qualifications of Candidates for the Post of Certified Librarian and Certified Documentalist and Information Professional, p. 23–28; Opinions of Library Directors from the South of Poland, p. 29–30; Discussion: K. Migoń, J. Kozłowski, M. Adamezyk, B. Woźniczka-Paruzel, F. Mincer, J. Wojciechowski, p. 31–40; **Part II: Reports**, p. 41–130: M. Kocójowa. Explanatory Comments to the Reports, p. 43–47; F. Mincer. Report of the LIS Chair of the Teacher's Training College in Bydgoszcz, p. 48–52; E. Piotrowska. Report of the Department of Book Science at the Faculty of Philology and History of Gdańsk University, p. 53–55; I. Socha. Report of the LIS Institute of Silesian University, p. 56–65; J. Dzieniakowska. Report of the LIS Institute of the Teacher's Training College in Kielce, p. 66–70; M. Kocójowa. Report of the LIS Chair of the Jagiellonian University, s. 71–79; J. Jarowiecki. Report of the LIS Chair of the Teacher's Training College in Kraków, p. 80–85; M. Juda. Report of the Department of Auxiliary Sciences of History and Library Science of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, p. 86–91; B. Karkowski. Report of the LIS Chair of Łódź University, p. 92–96; E. Ścibor. Report of the LIS Department of the Teacher's Training College in Olsztyn, p. 97–99; J. Pyzio. Report of the Department of Librarianship and Documentation of Adam Mickiewicz University in Poznań, p. 100–103; J. Tondel. Report of the LIS Chair of Nicholas Copernicus Univer-

sity in Toruń, p. 104–108; T. Kędziora. Report of the LIS Institute of Warsaw University, p. 109–120; M. Rząsa, A. Żbikowska-Migoń. Report of the Institute of Library Science of Wrocław University, p. 121–130; **Part III: Appendices**, p. 131–145: Appendix 1. Selective List of Publications of Polish Higher LIS Schools 1990–1995 (Selection). Catalog of Exhibition Organized at the LIS Chair of the Jagiellonian University During the Conference on 26th April 1995, p. 133–142; Appendix 2. Information on the Database of Polish LIS Academic Teachers' Publications 1990–1995, p. 143; Appendix 3. List of Participants of the Conference: Teaching Librarianship and Information Science at Schools of Higher Education in Poland. The Present and the Future (Kraków, 26th April 1995), p. 144–145.

3. Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście (Wybór materiałów). Międzynarodowa Konferencja Bibliotekarzy. Kraków-Przegorzały. 3–5 sierpnia 1995 [Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context (Selected Papers). International Librarians' Conference. Kraków-Przegorzały. 3–5 August 1995]. Red. M. Kocójowa. 158 pp. ISBN 83-901577-6-4. Zob. poz. 5.

Zawartość: M. Kocójowa. Od redaktora, s. 5–8; W. Zalewski. Wstęp do wersji materiałów pokonferencyjnych w języku angielskim, s. 9–10; M. Szymoński. Przemówienie inauguracyjne Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 11–12; M. Smethurst. Przemówienie Wicedyrektora British Library, s. 13–14; S. Arcisz. Sprawozdanie z konferencji: „Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context”, s. 15–20; **Cz. I. Przemiany w krajach postkomunistycznych**, s. 21–62; K. Zamorski. Biblioteka Jagiellońska i proces demokratyzacji w latach 1990–1995, s. 23–29; E. Dobrzyńska-Lankosz. Krótki opis „Projektu automatyzacji bibliotek krakowskiego środowiska naukowego”, s. 30–32; J.B. Czermiński. Implementacja VTLIS w bibliotekach polskich, s. 33–36; J. Wołosz. Biblioteka Narodowa w Warszawie a zmiany demokratyczne, s. 37–42; J. Wojciechowski. Biblioteki Publiczne w Polsce: zmiany w latach dziewięćdziesiątych, s. 43–46; D. Krastev. Biblioteki w trakcie przekształceń (na przykładzie Bułgarii), s. 47–50; Przemiany edukacji z zakresu bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w latach 1990–1995: R. Motulski. Białoruś, S. Skotele. Łotwa, K. Jaśko, M. Rząsa. Polska, S. Kimlička. Słowacja, V.S. Babych. Ukraina, s. 51–62; **Cz. II. W oczach świata**, s. 63–142; M. Smethurst. Pracować razem w Europie, s. 65–70; B. Henderson. Konsorcjum Europejskich Bibliotek Naukowych, s. 71–76; D.C. Matuszewski. Programy IREX: wymiana międzynarodowa i lokalne możliwości, s. 77–84; P. Burnett. Regionalny Program Biblioteczny. Instytut Otwartego Społeczeństwa, s. 85–93; M. Beaven Remnek. Wpływ tekstów elektronicznych na rozwój w zbiorach bibliotekach naukowych, s. 94–99; A. Trehub. Bibliotekarstwo sławistyczne i World Wide Web – tworzenie zasobów, s. 100–106; K. Varnum. Bibliotekarz jako pośrednik między użytkownikami a elektroniczną informacją, s. 107–113; J. Zmroczek. Przyszłość wymiany z punktu widzenia bibliotekarzy w Wielkiej Brytanii, s. 114–120; M.A. Jankowska. Biblioteka usługowa – nowe zadania bibliotek w Europie Wschodniej i Centralnej, s. 121–128; D.R. Kunz. Centrum Informatyki Nauk Społecznych, s. 129–135; M. Byrne. Archiwum Bezpieczeństwa Narodowego: rzecznik otwartości, s. 136–140; R. Davies. Archiwum Rosyjskie

w Leeds, s. 141–142; **Zakończenie**, s. 143–156; M. Tax Choldin. Biblioteka i społeczeństwo, s. 145; Ch. Thomas. Możliwości współpracy z krajami postkomunistycznymi z perspektywy Zachodu, s. 146–147; H. Hollender. Komentarz, s. 148–149; M. Kocójowa. Status bibliotek i bibliotekoznawstwa w Centralnej i Wschodniej Europie: poszukiwania naukowe – edukacja – praktyka, s. 150–152; L. Edwards. Spojrzenie w przyszłość: biblioteki i bibliotekoznawstwo w Europie Wschodniej, s. 153–154; M. Beaven Remnek. Rozwój zbiorów i wymiana międzynarodowa, s. 154–156.

Uwaga: Artykuły w języku angielskim – zob. 5. Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context. International Librarians' Conference. Poland. Kraków-Przegorzały. 3–5 August 1995

4. Modern Libraries and Librarianship in Poland [Współczesne biblioteki i bibliotekarstwo w Polsce]. Ed. by M. Kocójowa and A. Altenberger. Kraków 1996. 112 pp. ISBN 83-901577-0-5 [w j. ang.].

Contents: M. Kocójowa. Foreword, p. 5–6; M. Kocójowa and W. Pindłowa. Polish Libraries at Present, p. 7–11; W. Pindłowa. The System of Education in Poland, p. 12–15; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Librarianship and Information Science Education and Library Staff Training in Poland, p. 16–21; J. Lohman. Polish Culture: Some Facts and Comments, p. 22–26; Z. Gaca-Dąbrowska. Research Libraries in Poland, p. 27–31; J. Wołosz. The National Library in Warsaw, p. 32–35; J. Kołodziejska. Public Libraries in Poland (Part 1), p. 36–40. J. Wojciechowski. Modern Public Libraries in Poland (Part 2), p. 41–47; E.B. Zybert, M. Drzewiecki. School Libraries in Poland, p. 48–52; L. Biliński. Library Legislation in Poland, p. 53–57; R. Cybulski. Book Production and Book Trade in Poland, p. 58–62; R. Davis. Promotion of the Book in Poland by British Council in Warsaw, p. 63–69; J. Samuelson. Postscript, p. 70–72; Appendix 1. M. Kocójowa. Chronological Table of the Most Important Facts about Books and Libraries in Poland, p. 75–85; Appendix 2. M. Kocójowa. Major Association of Polish Librarianship, p. 86–89; Appendix 3. W. Pindłowa. List of Universities and Teacher's Training Colleges Running Librarianship and Information Science Programmes, p. 90–93; Appendix 4. S. Arcisz, M. Próchnicka. List of the Most Important Libraries in Poland, p. 94–101; Appendix 5. K. Jaśko, M. Rząsa. Polish Science. Culture. Books and Libraries in Statistics, p. 102–110.

Zawartość: M. Kocójowa. Wstęp, s. 5–6; M. Kocójowa i W. Pindłowa. Współczesne biblioteki polskie, s. 7–11; W. Pindłowa. System kształcenia w Polsce, s. 12–15; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Edukacja w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz szkolenie personelu bibliotecznego w Polsce, s. 16–21; J. Lohman. Kultura Polska: wybrane fakty i komentarze, s. 22–26; Z. Gaca-Dąbrowska. Biblioteki naukowe w Polsce, s. 27–31; J. Wołosz. Biblioteka Narodowa w Warszawie, s. 32–35; J. Kołodziejska. Biblioteki publiczne w Polsce (Część 1), s. 36–40. J. Wojciechowski. Nowoczesne biblioteki publiczne w Polsce (Część 2), s. 41–47; E.B. Zybert, M. Drzewiecki. Biblioteki szkolne w Polsce, s. 48–52; L. Biliński. Polskie prawo biblioteczne, s. 53–57; R. Cybulski. Polski rynek wydawniczy i księgarski, s. 58–62; R. Davis. Promocja książki w Polsce przez British Council w Warszawie, s. 63–69; J. Samuelson. Postscript,

s. 70–72; Aneks 1. M. Kocójowa. Tabela chronologiczna najistotniejszych wydarzeń z historii bibliotek i książki w Polsce, s. 75–85; Aneks 2. M. Kocójowa. Główne stowarzyszenia w polskim środowisku bibliotekarskim, s. 86–89; Aneks 3. W. Pindlowa. Lista uniwersytetów i wyższych szkół pedagogicznych oferujących studia w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, s. 90–93; Aneks 4. S. Arcisz, M. Próchnicka. Spis najważniejszych polskich bibliotek, s. 94–101; Aneks 5. K. Jaško, M. Rząsa. Polska nauka, kultura, książka i biblioteki w statystykach, s. 102–110.

5. Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context. International Librarians' Conference. Poland. Ed. by Maria Kocójowa & Wojciech Zalewski, Kraków-Przegorzały. 3–5 August 1995. Kraków: PTB Kr. 1996. 292 pp. ISBN 83-901577-7-2 [w j. ang.].

Contents: W. Zalewski. Introduction, p. 5–6; M. Kocójowa. Foreword by the General Editor, p. 7–11; M. Szymoński. Opening Remarks by Vice – Rector of the Jagiellonian University, p. 12–13; M. Smethurst. Welcome by Deputy Chief Executive of The British Library, p. 14–15; S. Arcisz. Report of the Conference: „Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context” Poland. Kraków. August 3–5 1995 r., p. 16–22; **Informational Session** chaired by W. Zalewski, p. 23–36; W. Zalewski. Introduction, p. 24; M. Byrne. The National Security Archive: An Advocate for Openness, p. 25–29; D.R. Kunz. U. Becker. Informationszentrum Sozialwissenschaften, p. 30–36; **Library at Home and Community** chaired by M. Tax Choldin, p. 37–64; M. Tax Choldin. Introduction, p. 37–38; E. Genieva. Librarianship in the Present-day Russia: Recent Developments and Prospects, p. 40–44; A. Zemskov. Russian Regional Libraries and Central Scitech Libraries in Mid-nineties. Comparative Study, p. 45–57; V.D. Navrotska. Ukrainian Libraries: Experiences and Perspectives of International Cooperation, p. 58–60; D. Krastev. Libraries in Transition, p. 61–64; **Outlook and Contribution to Post-Communist Countries from the West** chaired by Ch. Thomas, p. 65–98; Ch. Thomas. Introduction, p. 66–68; M. Smethurst. Working Together in Europe, p. 69–74; B. Henderson. The Consortium of European Research Libraries (CERL), p. 75–80; D. C. Matuszewski. IREX Programs: International Exchanges and Indigenous Capacities, p. 81–87; P. Burnett. The Regional Library Program of the Open Society Institute, p. 88–95; H. Hollender. A Comment, p. 96–98; **The Status of Libraries and Librarianship in Central & Eastern Europe: Research – Education – Practice** chaired by M. Kocójowa, p. 99–157; M. Kocójowa. Introduction, p. 100–102; V. Chachra. Multimedia and Virtual Libraries, p. 103–111; K. Zamorski. The Jagiellonian Library and the Democratic Process in Poland in the Years 1990–1995, p. 112–121; J. Wołosz. The National Library in Warsaw and Democratic Changes, p. 122–127; J. Wojciechowski. Public Libraries in Poland: the Changes of the 90's, p. 128–131; L. Edwards. Looking to the Future: Libraries and Librarianship in Eastern Europe, p. 132–133; **Poster Session: Changes in Librarianship and Information science Education in the Years 1990–1995:** R. Motulski. Belarus; J. Čejpek. The Czech Republic; U.M. Papp. Estonia; S. Skotele. Latvia; Collective Body: A. Glosienė, D. Kastanaskaitė, D. Kaunas, R. Kluskovskienė, V. Stonienė, V. Saudargas. Lithuania; K. Jaško, E. Dobrzyńska-Lankosz, M. Rząsa. Poland;

S. Kimlička. Slovakia; V. Babych. Ukraina; H. March. Libraries Now and European Library Forum, p. 134–158; **Collection Development and Exchange** chaired by M. Beaven Remnek, p. 159–193; M. Beaven Remnek. Summary, p. 160–162; E. Kodrič Dacič. Electronic Publications: a Challenge to Legislation, p. 163–166; M.B. Remnek. The Impact of E-texts on Collection Development in Research Libraries, p. 167–172; K. Varnum. The Librarian as Interface between Users and Electronic Information, p. 173–178; L. Kalinova. International Book Exchange as a Method of Collection Development, p. 179–183; P. Żak. Should Exchange be the Main Source of Foreign Acquisitions in Polish Research Libraries?, p. 184–187; J. Zmroczek. The Future of Exchanges: a View from the UK, p. 188–194; **Towards Integration and Cooperation Library Automation in the East European and International Context** chaired by E. Krysiak, p. 195–224; E. Krysiak. Summary, p. 196–197; J. Steinerova. Future Staff Education and Training for Automated Libraries, p. 198–206; J.B. Czermiński. VTLS Implementation in Polish Libraries, p. 207–210; A. Trehub. Slavic Librarianship and the World-Wide Web: Creating Content, p. 211–217; A.P. Pries-Heijke. Library Automation in the Netherlands, p. 218–224; **Closing Session** chaired by E. Genieva, p. 225–230; General Discussion. Postulates from the Floor: T. Wildhardt, E. Dobrzyńska-Lankosz. Poland, A. Glosienė. Lithuania, E. Maresch. United Kingdom, p. 226–228; W. Zalewski. Concluding Remarks, p. 229–230; Appendix 1. E. Kubać. List of Books Presented at the Exhibition: „Major Works by Scholars of the Jagiellonian University. 1990–1995”, p. 232–241; Appendix 2. W. Pindłowa. List of Universities and Teacher Training Colleges Running Librarianship and Information Science Programmes in Poland, p. 242–245; Appendix 3. S. Arcisz, M. Próchnicka. The Most Important Libraries in Poland, p. 246–253; Appendix 4. Some Remarks on Contemporary Bookselling: Commercial Firms Distributing Books from Eastern and Central Europe: Altenberger Books International; Ars Polona; Correspondance des Arts (Tryzno); East View Publications, Inc.; Interdocumentation Company; Kubon & Sagner Buchexport – Import GmbH; Lexicon (M. Woliński); Mezhdunarodnaya Kniga; N. Ross Publishing, Inc.; Orbis Books LTD; Russian Press Service, Inc., p. 254–267; Appendix 5. M. Rząsa. List of Participants of the International Librarians Conference. Kraków. August 3–5 1995, p. 268–281; Appendix 6. M. Kocójowa. List of Panel Sessions with Topics Relating to Libraries and Archives. V World Congress of Central and East European Studies (Warsaw. 6–11 August 1995), p. 282–286.

Uwaga: Artykuły w języku polskim (wybór) – zob. 3. Biblioteki w europejskich krajach postkomunistycznych w międzynarodowym kontekście

6. Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce. Kraków 4–5 czerwca 1996 [Relation of Library and Information Studies to the Job Market in Poland]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1997. 216 ss. ISBN 83-233-1031-9.

Zawartość: M. Kocójowa. Od redaktora, s. 11–18; S. Hodorowicz. Otwarcie II Ogólnopolskiej Konferencji „Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce”, s. 19–20; M. Kocójowa. Sondażowe wyniki badań potrzeb rynku pracy w Polsce Południowej, s. 21–28; W. Pindłowa. **Perspektywy poszerzenia rynku pracy dla absolwentów bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce:** M. Daszkiewicz. Ośrodek informacji, W. Satoła.

Księgarnia, M. Skrejko. Muzeum, M.M. Tytko. Archiwum, A. Trojanowska-Bitka. Konsorcjum do przekształceń wolnej przedsiębiorczości, J. Kozłowski. Komitet Badań Naukowych, s. 29–55; J. Wojciechowski. **Rynek pracy w bibliotekach publicznych, szkolnych, kościelnych a absolwenci bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej**: L. Biliński. Ministerstwo Kultury i Sztuki, M. Pieniążek. Biblioteki publiczne, M. Strumidło. Biblioteki szkolne, J. Bednarczyk. Biblioteki kościelne, s. 57–70; M. Nahotko. **Rynek pracy bibliotek naukowych a absolwenci bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej**: B. Sordylowa. Biblioteka PAN w Warszawie, A. Radziszewska. Biblioteka Główna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, M. Śliwińska. Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, T. Malik. Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, A. Kegel. Biblioteka Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, s. 71–88; M. Kocójowa. **Programy specjalizacji na studiach bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce a rynek pracy**, s. 89–164; M. Kocójowa. *Generalia*, s. 89–101; M. Komza, Z. Gaca-Dąbrowska. Wrocław; H. Tadeusiewicz. Łódź; I. Socha, E. Gondek. Katowice; J. Tondel, E. Głowacka. Toruń; E. Piotrowska. Gdańsk; A. Radziejowska-Hilchen. Warszawa; M. Kocójowa. Kraków UJ; U. Jakubowska, J. Dzieńniakowska. Kielce; J. Szocki. Kraków WSP; S. Arcisz. Podsumowanie dyskusji, s. 165–166; M. Komza; Podsumowanie konferencji, s. 167–170; G. Deschatelets. Otworzyć programy bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w kierunku nowego świata elektronicznego i strategii informacji, s. 171–184; **Aneksy 1–8**: Bazy danych w IBiN UJ: W. Gawarecki. Ogólnopolska baza danych o pracownikach naukowych w ośrodkach kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w Polsce; M. Jaskowska. Publikacje nauczycieli akademickich kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w Polsce za lata 1990–1995; R. Klimek. Elektroniczne czasopisma polskie w sieci Internet; M. Stanula. Baza danych o Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie (BD-TKCh 1980–1991); K. Jaśko. Komputerowa bibliograficzna baza danych Biblioteka „Kultury”; B. Garlacz. Baza danych CONFER „szara literatura”; S. Majcher. Cechy pracowników bibliotek oczekiwane przez pracodawców; M. Kocójowa. Postulaty bibliotekarzy-praktyków uczestników II Ogólnopolskiej Konferencji naukowej nt. „Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce”, Kraków, Uniwersytet Jagielloński, 1996 r. dotyczące zmian w programie studiów bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej; U. i K. Witkiewiczowie. Wieczór przy świecach z Kapitułą Białego Kruka; U. Lato. Tadeusz Przypkowski w Kapitułe Orderu Białego Kruka; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Informacje o Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej oraz Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1996 r.; Wydawnictwa seryjne Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego; K. Jaśko. Spis uczestników II Ogólnopolskiej Konferencji „Rynek pracy a studia bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej w Polsce”, Kraków, 4–5 czerwca 1996 r., s. 185–214; M. Kocójowa. Summary. s. 215.

Contents: M. Kocójowa. Foreword by the Editor, p. 11–18; Opening Remarks by Professor Dr hab. Stanisław Hodorowicz, the Vice-Rector of the Jagiellonian University, p. 19–20; M. Kocójowa. The Results of the Preliminary Survey of the Job Market in the South of Poland, p. 21–28; W. Pindłowa. **The Perspectives of**

Widening the Job Market for Library and Information Studies Graduates: M. Daszkiewicz. An Information Center, W. Satoła. A Bookstore, M. Skrejko. A Museum, M.M. Tytko. Archives, A. Trojanowska-Bitka. Free Enterprise Transition Consortium, J. Kozłowski. The State Committee for Scientific Research (KBN), p. 29–55; J. Wojciechowski. **The Job Market in Public, School, Ecclesiastical Libraries and Library and Information Studies Graduates:** L. Biliński. The Ministry of Culture and Arts, M. Pieniążek. Public Libraries, M. Strumidło. School Libraries, J. Bednarczyk. Ecclesiastical Libraries, p. 57–70; M. Nahotko. **The Job Market in Academic and Research Libraries and Library and Information Studies Graduates:** B. Sordylowa. The Polish Academy of Science Library in Warsaw, A. Radziszewska. The Silesian University Main Library in Katowice, M. Śliwińska. The Toruń University Library, T. Malik. The Jagiellonian Library in Kraków, A. Kegel. The University of Maining and Metallurgy Library in Kraków, p. 71–88; M. Kocójowa. **Library and Information Studies Specialization Programmes in Poland and the Job Market**, p. 89–164; M. Kocójowa. General Matters, p. 89–101; M. Komza, Z. Gaca-Dąbrowska. Wrocław; H. Tadeusiewicz. Łódź; I. Socha, E. Gondek. Katowice; J. Tondel, E. Głowacka. Toruń; E. Piotrowska. Gdańsk; A. Radziejowska-Hilchen. Warszawa; M. Kocójowa. Kraków; U. Jakubowska, J. Dzieniakowska. Kielce; J. Szocki. Kraków; S. Arcisz. The Discussion Summary, p. 165–166; M. Komza. The Conference Summary, p. 167–170; G. Deschatelets. Opening LIS curricula to the new Worlds of Electronic and Strategic Information, p. 171–184; **Appendices 1–8:** Databases in the Institute of Librarianship and Information Science, Jagiellonian University: W. Gawarecki. Nationwide Database on Library and Information Studies Faculty in Poland; M. Jaskowska. Polish Library and Information Studies Faculty Works 1990–1995; R. Klimek. Polish Electronic Journals in the Internet; M. Stanula. The Weeks of Christian Culture in Kraków Database (BD-TKCh 1980–1991); K. Jaško. The Computerised Bibliographic Database „Kultura Library”; B. Garlacz. CONFER Database „grey literature”; S. Majcher. Employers Expectations in Relation to Library Workers Features; M. Kocójowa. The Postulates of Librarians – Participants of the Second National Conference „The Job Market and Library and Information Studies in Poland”, Kraków, Jagiellonian University, 1996 Concerning Changes in Library and Information Studies Curricula; U. i K. Witkiewiczowie. The Evening Reception by ‘Kapituła Białego Kruka’; U. Lato. Tadeusz Przypkowski in ‘Kapituła Orderu Białego Kruka’; M. Kocójowa, W. Pindłowa. A Note about the Institute of Librarianship and Information Science, Faculty of Management and Communication, Jagiellonian University in 1996; Series published by the Institute of Librarianship and Information Science, Jagiellonian University; K. Jaško. A List of Participants of the Second National Conference „The Job Market and Library and Information Studies in Poland”, Kraków, June 4–5, 1996, p. 213–214; M. Kocójowa. Summary. p. 215.

7. *Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów z informacji naukowej* [Education of Librarians and Information Professionals: Global Strategy]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1998. 249 ss. ISBN 83-233-1109-9, ISSN 1505-9286

Zawartość: M. Kocójowa. Abstrakt i Od redaktora naukowego, s. 11–14; **Część wstępna:** Uroczystość wręczenia odznaki: „Zasłużony dla Uniwersytetu Jagielloń-

skiego”, s. 15–32; Dyplom dla prof. G.S. Bobinski w języku polskim i angielskim, s. 16–17; Przemówienie Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Współpracy Międzynarodowej Profesora Marka Szymońskiego, s. 18–19; Podziękowanie Profesora George’a S. Bobinski, s. 20–21; *Curriculum Vitae* Profesora George’a S. Bobinski, s. 22–24; M. Kocójowa. Zaslugi dla Uniwersytetu Jagiellońskiego Profesora George’a S. Bobinski, s. 25–32; **Część pierwsza: Priorytety w globalizacji edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej**, s. 33–138; J. Wormell. Współcześni pracownicy informacji: problem identyfikacji i integracji, s. 35–41; G.S. Bobinski. Minimum programowe studiów w dziedzinie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w USA, s. 42–46; W. Wawro. Refleksje nad programami studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w USA, s. 47–50; M. Sroka. Najnowsze kierunki rozwoju baz bibliograficznych – 116 Konferencja ALA, San Francisco 1997, s. 51–56; R. Sapa. Kształcenie bibliotekarzy w świetle konferencji generalnej LIBER, Berno Szwajcaria 1997, s. 57–65; O. Harbo. Rola kształcenia dla przyszłości bibliotekarstwa europejskiego – European Association of Library and Information Education and Research, s. 66–71; I.M. Johnson. Rozwój kadr w międzynarodowych technicznych programach współpracy na przykładzie programu LISTEN/TEMPUS, s. 72–85; D. Williams. J. Farmer. Przyszłe zadania i umiejętności pracownika informacji, s. 86–95; M. Tornstenson. Biblioteki i społeczeństwo: makrostrukturalne aspekty studiów nad biblioteką i informacją naukową, s. 96–106; J.Z. Nitecki. Parę słów o amerykańskiej filozofii biblioteczno-informacyjnej, s. 107–116; E. Mačiavičiūtė. Bibliotekoznawstwo, nauka o informacji i komunikacji na Uniwersytecie Wileńskim, s. 117–126; M. Pálvölgyi. Zarządzanie informacją: narodziny nowego programu, s. 127–138; **Część druga: Polskie próby globalizacji edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej w kontekście międzynarodowym**, s. 139–184; W. Pindłowa. Unia Europejska a kształcenie wyższe bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w Polsce, s. 141–146; S. Cisek. Społeczeństwo informacyjne w Europie. Wybór z dokumentów EU, s. 147–154; E.B. Zybert. Perspektywa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 155–160; M. Komza. Perspektywa Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 161–164; M. Kocójowa. Perspektywa Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 165–176; D. Pietruch-Reizes. Plany Uniwersytetu Śląskiego, s. 177–180; J. Dzieniakowska, B. Gierszewska. Plany Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach, s. 181–184; **Aneksy**, s. 185–249; **III Ogólnopolska i Międzynarodowa Konferencja BIIN w UJ**, s. 185–201; Otwarcie Konferencji przez Profesora Marka Szymońskiego Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 187–188; Program: „Światowa strategia edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej”, Kraków 20–21 V 1997 r., s. 189–191; A. Gruca, S. Arcisz. Sprawozdanie z obrad, s. 192–195; Wieczór przy świecach z książką artystyczną z Łodzi (Tryznowie), Koszalina (Kurtiak i Ley) i Krakowa (Z. Sałaj), s. 196–201; K. Jaśko. M. Jaskowska. Biblioteka wirtualna w IBiIN UJ, s. 202–225; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Udział przedstawicieli IBiIN UJ w międzynarodowych forum nt. przemian edukacji bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej w latach 1994–1997, s. 226–232; J.W. Ellison. Nauczanie na odległość: najważniejsze perspektywy, s. 233–240; M. Grzywacz. *Distance education* w IBiIN UJ, s. 241–242; Spis seryjnych wydawnictw edukacyjnych IBiIN UJ, s. 243–248; M. Kocójowa. Summary, s. 249–251.

Contents: M. Kocójowa. Foreword from Editor, p. 11–14; **Introductory Part:** Celebration of „The Meritoribus for the Jagiellonian University”, p. 15–32; Certificate of Medal for Professor George S. Bobinski, US, p. 16–17; Awarding Ceremony by Vice President of the Jagiellonian University Professor Marek Szymoński, p. 18–19; Comments by Professor George S. Bobinski Upon Receipt of the Meritorious Service Medal, p. 20–21; Curriculum Vitae of Professor George S. Bobinski, p. 22–24; M. Kocójowa. Contributions of Professor George S. Bobinski for the Jagiellonian University, p. 25–32; **Part One: The Priorities on Global Education for Librarians and Information Professionals**, p. 33–138: I. Wormell. Modern Information Professionals: the Problem of Identification and Integration, p. 35–41; G.S. Bobinski. Core Studies in Library and Information Science in the United States, p. 42–46; W. Wawro. Comments for Librarianship and Information Education in the United States, p. 47–50; M. Sroka. 116 Annual ALA 97' Conference: Development of Bibliographical Data Bases, p. 51–56; R. Sapa. Education of Librarians in the Light of LIBER 97' Conference, p. 57–65; O. Harbo. The Role of European Education in the Future of Librarianship, p. 66–71; I.M. Johnson. Staff Development in International Technical Cooperation Programmes: the Case of the TEMPUS Joint European Project 'LISTEN', p. 72–85; D. Williams, J. Farmer. Future Needs and Skills, p. 86–95; M. Tornstenson. Libraries and Society: the Macrostructural Aspects of Library and Information Studies, p. 96–106; J.Z. Nitecki. Comments to American Philosophy of Librarianship and Information Science, p. 107–116; E. Mačiavičiūtė. Library, Information, and Communication Studies at the Vilnius University, p. 117–126; M. Pálvölgyi. Information Management: Birth of a New Programme, p. 127–138; **Part Two: Polish Attempts to Globalize Education of Librarians and Information Professionals**, p. 139–184: W. Pindłowa. European Union and Academic Education of Librarians and Information Workers in Poland, p. 141–146; S. Cisek. The Global Information Society in Europe. Selective Documents, p. 147–154; E.B. Zybert. Perspective of Warsaw University, p. 155–160; M. Komza. Perspective of Wrocław University, p. 161–164; M. Kocójowa. Perspective of the Jagiellonian University, p. 165–176; D. Pietruch-Reizes. Plan for the Development of LIS Curricula in Silesian University in Katowice, p. 177–180; J. Dzieńniakowska, B. Gierszewska. Plan for the Development of LIS Curricula in Pedagogical University in Kielce, p. 181–184; **Appendices**, p. 185–249: **The Third National and International Conference of LIS Jagiellonian University:** „The World Strategy of Education Librarians and Information Professionals”, 20–21 May, 1997, Kraków, p. 185–201: Opening Remarks by Vice-Rector of the Jagiellonian University / Professor Marek Szymoński, p. 187–188; Programme of the Third National and International Conference, p. 189–191; A. Gruca, S. Arcisz. Report on the Third National and International Conference, p. 192–195; Candles Evenig with Polish Artistic Books from Łódź (Tryznowie), Koszalin (Kurtyak and Ley), Kraków (Z. Sałaj), p. 196–201); K. Jaśko. M. Jaskowska. LIS Virtual Library at LIS Institute of the Jagiellonian University, Poland, p. 202–225; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Participation of the Academic Teachers of the LIS Institute of the Jagiellonian University on the International Forum of Development Education of Librarians and Information Professionals 1994–1997, p. 226–232; J.W. Ellison. Distance Learning: A Primary Perspective, p. 233–240;

M. Grzywacz. Distance Education in the Institute of LIS, the Jagiellonian University, Poland, p. 241–242; List of Books of the LIS Education Development Edited by the Faculty of the Jagiellonian University, p. 243–248; M. Kocójowa. Summary, p. 249–251.

8. Biblioteki i książki w literaturze. Materiały konferencji naukowej w Koninkach 18–20 marca 1997 roku [Libraries and Books in Belles-Lettres. Papers of the Conference held in Koninki. Poland. 18–20 March 1997]. Red. K. Bednarska-Ruszajowa. Kraków 1998. 165 ss. ISBN 83-233-1137-4, ISSN 1505-9286.

Zawartość: K. Bednarska-Ruszajowa. Wstęp, s. 7–8; K. Bednarska-Ruszajowa. Światowe badania nad opisami bibliotek w utworach literackich, s. 9–54; I. Imańska. Biblioteka klasztorna w Monachomachii Ignacego Krasickiego, s. 55–61; M. Jarczykowa. Motyw książki w Podolance Michała Dymitra Krajewskiego, s. 62–74; J. Kostecki, M. Rowicka. Biblioteki w zaborze rosyjskim w powieściach realistycznych II połowy XIX wieku, s. 75–91; A. Jabłońska. Pismo, książka i biblioteka starożytnego Egiptu w Faraonie Bolesława Prusa, s. 92–101; N. Milanowska. Charakterystyka bohaterów z punktu widzenia ich stosunku do książki w powieściach Elizy Orzeszkowej Ostatnia miłość i Na prowincji, s. 102–108; B. Burdziej. Księgi święte Żydów w literaturze polskiej XIX wieku (Niemcewicz, Krasieński, Orzeszkowa), s. 109–121; A. Dymmel. Motyw biblioteki i postać bibliotekarza w romansie popularnym Heleny Mniszek i Marii Rodziewiczówny, s. 122–130; B.A. Cessak. Biblioteka jak Feniks. Motyw biblioteki w twórczości Melchiora Wańkowicza, s. 131–140; Z. Siatkowski. Księgozbiór domu poety, s. 141–142; J. Dunin. Książka w aforyzmach, s. 143–149; W. Próchnicki. *Homo legens*, s. 150–160; Spis edukacyjnych wydawnictw seryjnych IBIN UJ, s. 161–166; K. Bednarska-Ruszajowa. Summary, s. 159.

Contents: K. Bednarska-Ruszajowa. Introduction, p. 7–8; K. Bednarska-Ruszajowa. World-wide Research on How Libraries Are Portrayed in Literary Works, p. 9–54; I. Imańska. The Monastery Library in Monachomachia of Ignacy Krasicki, p. 55–61; M. Jarczykowa. The Book Motif in Podolanka of Michał Dymitr Krajewski, p. 62–74; J. Kostecki, M. Rowicka. Polish Libraries under the Russian Partition in the Realistic Novels of the Second Half of the 19th Century, p. 75–91; A. Jabłońska. The Inscription, the Book and the Library in Ancient Egypt in the Pharaoh of Bolesław Prus, p. 92–101; N. Milanowska. The Representation of the Heroes with Reference to Their Relationship to the Book in the Novels of Eliza Orzeszkowa *Ostatnia miłość* and *Na prowincji*, p. 102–108; B. Burdziej. Jewish Holy Books in Polish Literature of the 19th Century (Niemcewicz, Krasieński, Orzeszkowa), p. 109–121; A. Dymmel. The Motif of the Library and the Central Figure of the Librarian in the Popular Novels of Helena Mniszek and Maria Rodziewicz, p. 122–130; B.A. Cessak. The Library as a Phoenix. The Motif of the Library in the Works of Melchior Wańkowicz, p. 131–140; Z. Siatkowski. The Book Collection in the Poet's Home, p. 141–142; J. Dunin. The Book in Aphorisms, p. 143–149; W. Próchnicki. *Homo legens*, p. 150–160; Contents of the Educational Series Published by the ILIS JU, p. 161–166; K. Bednarska-Ruszajowa. Summary, p. 159.

9. *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie* [Continuing Education of Librarians and Information Specialists: International Outlook]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1999. 224 ss. ISBN 83-233-1225-7

Zawartość: M. Kocójowa. Abstract, s. 11–13; M. Kocójowa. Od redaktora naukowego, s. 14–16; **Cz. I. Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej: tendencje globalne:** M. Segbert. Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej: europejski program badawczy dla bibliotek, s. 19–25; B. Feldman. Bibliotekarz dający się zauważyć w społeczeństwie, s. 26–31; E. Walle. Edukacja permanentna w Bibliothèque Nationale de France, s. 32–41; M. Pálvölgyi, G. Tóth. Kierunki zmian kształcenia permanentnego na Węgrzech w związku z wejściem w 1997 r. nowej Ustawy o ochronie dóbr kultury, muzeach i instytucjach z nimi związanych, usługach bibliotek publicznych, s. 42–50; A. Téglasi. Edukacja permanentna: węgierskie rozwiązania w szkoleniu w zakresie zarządzania, s. 51–54; R. Frank, P. Murányi. Wybrane zagadnienia przekwalifikowania nauczycieli na bibliotekarzy szkolnych na Węgrzech, s. 55–62; W.M. Grabski. Europa i europeizm w polityce medialnej XX–XXI wieku: problem oświaty permanentnej, s. 63–80; M. Kocójowa. Badania nad edukacją permanentną bibliotekarzy: doświadczenia międzynarodowe a Polska, s. 81–90; **Cz. II. Rola studiów podyplomowych BiIN w Polsce dla rozwoju edukacji permanentnej i zbliżenia w Europie.** **A. Wiadomości ogólne,** s. 93–99; W. Pindłowa. Studia podyplomowe BiIN w aspekcie Unii Europejskiej, s. 93–94; M. Kocójowa. Unia Europejska – wybór ważniejszych informacji, s. 95–99; **B. Programy i opinie kierowników studiów podyplomowych w 10 uczelniach polskich,** s. 100–150; M. Kocójowa. Tabela zbiorcza: studia podyplomowe w Polsce, s. 100–101; A. Sitarska. Białystok, s. 102–110; E. Piotrowska. Gdańsk, s. 111; Z. Gębołyś, D. Pietruch-Reizes. Katowice, s. 112–118; K. Warda. Kielce, s. 119; W. Pindłowa, K. Bednarska-Ruszajowa. Kraków, s. 120–126; B. Karkowski. Łódź, s. 127–130; E. Ścibor. Olsztyn, s. 131–132; B. Woźniczka-Paruzel. Toruń, s. 133–135; R. Cybulski, K. Materska, A. Radziejowska-Hilchen. Warszawa, s. 136–145; K. Gieda. Wrocław, s. 146–150; **C. Potrzeby środowiska: opinie bibliotekarzy i nauczycieli akademickich BiIN,** s. 151–165; B. Budyńska, W.M. Grabski, H. Hollender, M. Marcinek, J. Ratajewski, B. Rykaczewska-Wiorogórska, E. Ścibor, M.M. Tytko, J. Wielgut-Walczak; **D. Znaczenie elektronicznych źródeł dla rozwoju edukacji permanentnej,** s. 166–178; K. Jaśko. Biblioteka Wirtualna IBiIN UJ jako pomoc w edukacji permanentnej bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej, s. 166–170; M. Jaskowska. Polskie elektroniczne źródła informacji naukowej dla Unii Europejskiej, s. 170–175; P. Boroń. Informacja wirtualna o Unii Europejskiej, s. 176–178; **Cz. III. Dokumentacja IV Międzynarodowej Konferencji Instytutu BiIN UJ.** **A. Otwarcie – program – sprawozdanie – podsumowanie,** s. 181–192; Prorektor UJ prof. M. Szymoński. Otwarcie Konferencji, s. 181; Program Konferencji, s. 182–183; A. Gruca, P. Lechowski. Sprawozdanie z Konferencji, s. 184–189; M. Komza. Podsumowanie Konferencji, s. 190–192; **B. Apel światowego zjazdu stowarzyszeń bibliotekarzy 1998,** s. 193–195; **C. Promocja wydawnictw,** s. 196–213; D. Bromowicz. Oficyna Poetów i Malarzy Krystyny Bednarczykowej w Londynie, s. 196–199; E. Ledóchowicz. Wydawnictwa uniwersyteckie amerykańskie, s. 200–201; P. Boroń. Pokazy infor-

macji elektronicznej o wydawnictwach (Wydawnictwo UJ, FNP, serie wydawnicze IBIN UJ), s. 202–213; D. M. Kocójowa, W. Pindlowa. Informacje o Instytucie BiN UJ, s. 214–223.

Contents: M. Kocójowa. Abstract, p. 11–13; M. Kocójowa. From the Editor, p. 14–16; **Part I: Continuing Education of Librarians and Information Specialists: Global Tendencies:** M. Seibert. Continuing Education for Librarians and Information Specialists: The European Research Programme for Libraries, p. 19–25; B. Feldman. The Visible Librarian, p. 26–31; E. Walle. Continuing Education in Bibliothèque Nationale de France, p. 32–41; M. Pálvölgyi, G. Tóth. Changing Directions in Continuing Professional Education (CPE) in Hungary with Regard on the New Law Issued in 1997 (about Protection of Cultural Values, Museums and Institutions Cooperating with Them, Public Library Services), p. 42–50; A. Téglasi. Continuing Education: Hungarian Solutions for Training in Management, 51–54; R. Frank, P. Murányi. Some Problems of Retraining Teachers to School Librarians at Berzsényi College, p. 55–62; W.M. Grabski. Europe and the Question of Being an European in Media Policy on the Turn of 20th Century: the Issue of Continuing Education, p. 63–80; M. Kocójowa. Development and Research Trends in Continuing Education for Librarians: International and Polish Experiences, p. 81–90; **Part II: The Role of Polish Postgraduate Studies in Librarianship and Information Science in Continuing Education Development and in European Rapprochement European Union – Selected Information. A. General Information,** p. 93–99; W. Pindlowa. Postgraduate Studies in Librarianship and Information Science in the Context of the European Union, p. 93–94; M. Kocójowa. The European Union – Important Information, p. 95–99; **B. Curricula and Opinions of the Head of Studies at Ten Polish Universities,** p. 100–150; M. Kocójowa. Table: Postgraduate Studies in Librarianship and Information Science, p. 100–101; A. Sitarska. Białystok, p. 102–110; E. Piotrowska. Gdańsk, p. 111; Z. Gębołyś, D. Pietruch-Reizes. Katowice, s 112–118; K. Warda. Kielce, p. 119; W. Pindlowa, K. Bednarska-Ruszajowa. Kraków, p. 120–126; B. Karkowski. Łódź, p. 127–130; E. Ścibor. Olsztyn, p. 131–132; B. Woźniczka-Paruzel. Toruń, p. 133–135, R. Cybulski, K. Materska, A. Radziejowska-Hilchen. Warszawa, p. 136–145; K. Gieda. Wrocław, p. 146–150; **C. The Needs of the Professional Circle: the Opinions of Librarians and LIS Teachers,** p. 151–165; B. Budyńska, W.M. Grabski, H. Hollender, M. Marcinek, J. Ratajewski, B. Rykaczewska-Wiorogórska, E. Ścibor, M.M. Tytko, J. Wielgut-Walczak; **D. Importance of Electronic Sources of Scientific Information for Continuing Education Development,** p. 166–178; K. Jaško. Virtual Library of the ILIS JU as a Help in Continuing Education of Librarians and Information Specialists, p. 166–169; M. Jaskowska. Polish Electronic Sources of Scientific Information in the Context of the European Union, p. 170–175; P. Boroń. Virtual Information about the European Union, p. 176–178; **Part III. Documentation of the 4th International Conference Organized by the LIS Institute of the Jagiellonian University in Kraków. A. Opening – Programme – Report – Summary,** p. 181–192; Vice-Rector JU prof. M. Szymoński. Conference Opening, p. 181; Programme, p. 182–183; A. Gruca, P. Lechowski. Report on the Conference, p. 184–189; M. Komza. Conference Summary, p. 190–192;

B. Appeal of the International Congress of Librarians Associations 1998, p. 193–195; **C. Promotion of Publishers**, p. 196–213; D. Bromowicz. Krystyna Bednarczykowska's Poetry and Painters Press, London, p. 196–199; E. Ledóchowicz. Academic Publishers from the USA, p. 200–201; P. Boroń. Presentations of Electronic Information about Publishers and Their Publications and New Books (Jagiellonian University Press, Monographic Series Published by the Foundation for Polish Science, Series Published by the LIS Institute of the Jagiellonian University), p. 202–213; D. M. Kocójowa, W. Pindłowa. Information about the LIS Institute of the Jagiellonian University [Polish and English version], p. 214–223.

10. Europejskie znaczenie Świętej Jadwigi Królowej [European Significance of Saint Hedwig the Queen]. Red. M. Kocójowa. Kraków 2000. 235 ss. ISBN 83-233-1303-2, ISSN 1505-9286

Zawartość: Ks. kard. F. Macharski. Słowo wstępne, s. 7; Prorektor UJ prof. S. Hodorowicz. Otwarcie Sympozjum w Krakowie, s. 8; M. Kocójowa. Od redaktora naukowego, s. 9–14; Ks. inf. M. Jagosz. Wprowadzenie, s. 15–17; Petycja Konferencji Episkopatu Polski, s. 18–19; Listy od Jana Pawła II i bpa S. Dziwisza, s. 20; J. Dużyk. Krakowianie o Świętej Jadwidze Królowej w Rzymie, s. 21–24; Cz. I, s. 27–78; ks. inf. M. Jagosz. Święta Jadwiga Królowa – Patronką Europy, s. 27–38; ks. J. Bednarczyk. Krakowskie starania o uznanie Świętej Jadwigi Królowej Patronką Europy, s. 39–44; S. Postawa. Archiwum Świętej Jadwigi Królowej w Krakowie, s. 45–62; K. Jelonek-Litewka. Źródła dotyczące Świętej Jadwigi Królowej w zbiorach Archiwum Państwowego w Krakowie, s. 63–69; U. Perkowska. Święta Jadwiga Królowa w aktach Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 70–76; Cz. II, s. 79–176; M. Kocójowa. Program badawczy w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego związany ze Świętą Jadwigą Królową, s. 79–90; R. Szczepaniak. Kult Królowej Jadwigi na kresach wschodnich w świetle petycji o beatyfikację w okresie międzywojennym, s. 91–98; M. Gradowski. Wkład świata nauki w rozwinięcie kultu królowej Jadwigi w okresie międzywojennym. Konieczność przeprowadzenia nowych badań, s. 99–104; D. Rebech. Ikonografia Świętej Jadwigi Królowej w publikacjach z lat 1801–1918, s. 105–118; J. Wielgut-Walczak. Królowa Jadwiga w poezji. Próba nowego spojrzenia, s. 119–126; G. Galimski. Święta Jadwiga Królowa w prozie polskiej, s. 127–136; B. Jasnos. Kult Świętej Jadwigi Królowej w świetle katolickich wydawnictw i czasopism powojennych w Krakowie, s. 137–145; I. Dziewońska-Leśniak. Rok kanonizacji Świętej Jadwigi Królowej w świetle polskich publikacji w 1997 roku, s. 146–158; H. Węgrzynowicz-Nowak. Odbiór ikonografii Świętej Jadwigi Królowej u młodzieży z wadami słuchu – eksperyment, s. 159–166; M. Świerczek. Idee Świętej Jadwigi Królowej w działalności Jana Pawła II w świetle dedykacji w książkach zachowanych w Bibliotece PAT w Krakowie, s. 167–174; **Aneksy:** Kalendarium życia Świętej Jadwigi Królowej, s. 177–178; ks. inf. M. Jagosz. Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie i współpraca z innymi instytucjami, s. 179–188; H. Kupiszewska. Święta Jadwiga Królowa w zbiorach Ośrodka Dokumentacji Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie, s. 189–203; A. Bładowska-Stroppolo. Watykańska Szkoła Bibliotekoznawstwa, s. 204–205; K. Żaboklicki. Stacja Naukowa PAN w Rzymie, s. 206–210; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Informacje o Instytucie Biblioteko-

znawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, s. 211–214; ks. J. Bednarczyk. Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, s. 215–216; ks. J. Dziasek. Zbiory parafii Świętej Jadwigi Królowej w Krakowie, s. 217; M. Kocójowa. Polskie Towarzystwo Bibliologiczne. Oddział w Krakowie, s. 218–220; s. A. Sielepin. Zgromadzenie Sióstr Świętej Jadwigi Królowej Służebnic Chrystusa Obecnego, s. 221–223; M. Łuczyńska-Bruzda. Sodaliczka Świętej Jadwigi Królowej, s. 224–225; Zaproszenie na Sympozjum „Dokumentacja europejskiego znaczenia Św. Królowej Jadwigi w zbiorach polskich i włoskich” Rzym–Kraków 1999, s. 226–227; Spis uczestników z Krakowa Sympozjum w Rzymie, s. 228–229; M. Kocójowa. Summary, s. 230–231.

Contents: Rev. Francis Cardinal Macharski. Introduction, s. 7; Vice Rector of the Jagiellonian University Professor S. Hodorowicz. Opening of Symposium in Cracow, s. 8; M. Kocójowa. From Editor, s. 9–14; Rev. mitred prelate M. Jagosz. Foreword, s. 15–17; Petition of Polish Bishops Conference – 1st March 1999, s. 18–19; Letters from His Holiness John Paul II and Bishop S. Dziwisz, s. 20; J. Dużyk. Cracovians in Rome about St Hedwig the Queen, s. 21–24; **Part I**, s. 27–78: Rev. mitred prelate M. Jagosz. St Hedwig the Queen – the Patroness of Europe, s. 27–38; ks. J. Bednarczyk. Efforts Made in Cracow to Honor St Hedwig the Queen as the patroness of Europe, s. 39–44; S. Postawa. St Hedwig the Queen’s Archive in Cracow, s. 45–62; K. Jelonek-Litewka. Sources Regarding St Hedwig the Queen in the State Archive in Cracow, s. 63–69; U. Perkowska. St Hedwig the Queen in the Collection of the Jagiellonian University Archives, s. 70–76; **Part II**, s. 79–176: M. Kocójowa. Research Project Conducted at the Institute of Librarianship and Information Science at the Jagiellonian University on St Hedwig the Queen, s. 79–90; R. Szezepaniak. Cult of St Hedwig the Queen on the Polish Eastern Borderland Between 1918 and 1939 in the Light of Petitions for her Beatification, s. 91–98; M. Gradowski. Scientists’ Contribution to the Development of St Hedwig’s Cult Between 1918 and 1939, s. 99–104; D. Rebech. Iconography of St Hedwig the Queen 1801–1918, s. 105–118; J. Wielgut-Walczak. St Hedwig the Queen in Polish Poetry. A New Approach, s. 119–126 G. Galimski. St Hedwig the Queen in Polish Prose, s. 127–136; B. Jasnos. Cult of St Hedwig the Queen in the Light of Catholic Books and Journals Published After the Second World War in Cracow, s. 137–145; I. Dziewońska-Leśniak. The Year of Canonization of St Hedwig the Queen in the Light of Polish Publications in 1997, s. 146–158; H. Węgrzynowicz-Nowak. Reception of the Iconography of St Hedwig the Queen Among Hearing impaired Young People – an Experiment, s. 159–166; M. Świerczek. St Hedwig’s Ideas in the Pontificate of John Paul II in the Light of Dedications on Books Collected by the Library of Pontifical Academy of Theology in Cracow, s. 167–174; **Appendices:** Curriculum vitae of St Hedwig the Queen, s. 177–178; Rev. mitred prelate M. Jagosz. Documentation Center of John Paul II Pontificate in Rome and its Cooperation with Other Institutions, s. 179–188; H. Kupiszewska. Blessed Hedwig the Queen in the Collection of Documentation Center of John Paul II Pontificate in Rome, s. 189–203; A. Bładowska-Stroppolo. Vatican School of Librarianship, s. 204–205; K. Żaboklicki. Scientific Center of Polish Academy of Sciences in Rome, s. 206–210; M. Kocójowa, W. Pindłowa. Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University,

s. 211–214; Rev. J. Bednarczyk. Library of Pontifical Academy of Theology in Kraków, s. 215–216; Rev. J. Dziasek. Collections of St Hedwig's Parish in Cracow, s. 217; M. Kocójowa. Polish Bibliological Society, s. 218–220; s. A. Sielepin. Congregation of the Sisters of St Hedwig the Queen of the Servants of Present Christ, s. 221–223; M. Łuczyńska-Bruzda. Sodality of St Hedwig the Queen, s. 224–225; Invitation to the Symposium: „Documentation of European Significance of St Hedwig the Queen in Polish and Italian Collections” Roma–Cracow 1999, s. 226–227; List of Participants from Kraków of the Symposium in Rome, s. 228–229; M. Kocójowa. Summary, s. 230–231.

VARIA

1. Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej prof. dra hab. Wiesława Bieńkowskiego [Studies in bibliography and bibliology]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1995. 312 ss. VARIA UJ. t. CCCXLIV. nr ogólny 1914. ISBN 83-233-0866-7.

Zawartość: A. Borowski. *Civis Cracoviensis*, s. 9–10; H. Markiewicz. Recenzja dorobku naukowego i dydaktycznego Wiesława Bieńkowskiego, s. 11–12; M. Kocójowa. Więzi Profesora Wiesława Bieńkowskiego z Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej IFP Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 13–24; Ł. Bieńkowski. Bibliografia prac Profesora Wiesława Bieńkowskiego za lata 1949–1995, s. 25–67; **Rozprawy**, s. 71–288: J. Bieniarzówna. Cracoviana w księgozbiorze Jana Schindlera ostatniego prezesa Senatu Wolnego Miasta Krakowa, s. 71–84; G.S. Bobinski. Fundacja Andrew Carnegie dla bibliotek w Stanach Zjednoczonych, s. 85–90 [w j. ang.]; W. Chojnacki. Rozwój form rozpowszechniania książki polskiej wśród imigrantów w USA na przełomie XIX i XX w., s. 91–104; J. Dużyk. „Orda jest ojcem rysowników ilustrujących piękności własnego kraju”, s. 105–114; J. Dybiec. Jubileusz Uniwersytetu Jagiellońskiego (1864–1900–1964–2000?), s. 115–126; W. Frazik. Druki zwarte drugiego obiegu wydane w Krakowie 1978–1990. Próba ujęcia statystycznego, s. 127–134; A. Gruca. Wydawnicze dzieje Wyboru poezji Teofila Lenartowicza (1876 r.), s. 135–142; S. Grzeszczuk. O początkach działalności drukarskiej Michała Grölla, s. 143–152; A.W. Jarosz. Walory literackie i informacyjne listów poetów z XVII wieku: Olbrychta Karmanowskiego i Daniela Naborowskiego, s. 153–164; M. Kocójowa. Metoda topograficzna w badaniach nad książką i biblioteką, s. 165–174. M. Komza. Literatura na murach. Kilka uwag o reklamie książki, s. 175–184; P. Lechowski. Polskie katalogi wystaw z XIX i XX wieku. Propozycja badawcza, s. 185–194; A. Majkowska-Aleksiewicz. Pracownicy drukarni, litografii i giserni Lwowa w 1862 roku, s. 195–202; J.M. Małecki. Związki Pomorza z Krakowem na polu bibliografii (Jan Daniel Hoffman, Jerzy Samuel Bandtkie, s. 203–208; K. Migoń. Bolesław Iwiński i międzynarodowa statystyka druków, s. 209–220; J. Ronikier. Oświeceniowa metodologia nauk historycznych Jana Potockiego, s. 221–230; K. Bednarska-Ruszajowa. Z badań nad czytelnictwem uczonych. Ludwik Häusser (1818–1867) – niemiecki liberał czasów Bismarcka przy pracy nad genezą pierwszego rozbioru Polski, s. 231–242; M. Rząsa. Książka w sztuce kościelnej,

s. 243–258; K. Słabosz-Palacz. Karta pocztowa z lat 1870–1939 w świetle badań naukowych, s. 259–266; Z. Solak. Michał Römer i masoneria wileńska (1911–1915) w świetle jego „Dziennika”, s. 267–280; A. Żbikowska-Migoń. Najpopularniejsze dzieła europejskiej historiografii książki w XVIII wieku (w świetle ówczesnych cytowań bibliograficznych), s. 281–288; **Wspomnienia**, s. 291–300; W. Ogrodziński. Wycieczka w minione, s. 291–296; M. Wrzesień. Spotkania z Towarzystwem Kulturalnym im. Oskara Kolberga w Przysusze, s. 297–300; Indeks nazwisk, s. 301–311.

Contents: A. Borowski. *Civis Cracoviensis*, p. 9–10; H. Markiewicz. Wiesław Bieńkowski as a Scientist and a Teacher – a Review, p. 11–12; M. Kocójowa. Prof. Wiesław Bieńkowski's bonds with the Chair of Library and Information Science of the Faculty of Philology of the Jagiellonian University, p. 13–24; Ł. Bieńkowski. Bibliography of Prof. Wiesław Bieńkowski (1949–1995), p. 25–67; Dissertations, p. 71–288; J. Bieniarzówna. Cracoviana in the Library of the Last President of the Senate of the Free City of Cracow, Canon Jan Schindler, p. 71–84; G.S. Bobinski. The Impact of Carnegie Library: Philanthropy in the United States [in English], p. 85–90; W. Chojnacki. Distribution of Polish Books Among Polish Immigrants in the USA on the Turn of the 19th Century, p. 91–104; J. Dużyk. Napoleon Orda, Graphics Artist, p. 105–114; J. Dybiec. Jagiellonian University Jubilees (1864–1900–1964–2000?), p. 115–126; W. Frazik. The Underground Books and Brochures Published in Cracow in 1978–1990: A Statistical Approach, p. 127–134; A. Gruca. The Publishing History of Wybór poezji [Selected Poems] by Teofil Lenartowicz (1876), p. 135–142; S. Grzeszczuk. Michał Gröll and his Early Printing Work, p. 143–152; A.W. Jarosz. The Letters of Daniel Naborowski and Olbrycht Karmanowski and Their Literary and Informative Value, p. 153–164; M. Kocójowa. The Topographical Method in Book and Library Research, p. 165–174. M. Komza. Literature on the Walls: a Few Comments on Book Advertisements, p. 175–184; P. Lechowski. Polish Exhibition Catalogues in the 19th and the 20th Century. A Proposal for Research, p. 185–194; A. Majkowska-Aleksiewicz. The Employees of the Lvovian Printing Houses, Lithographic Workshops, and Type Foundries in 1862, p. 195–202; J.M. Małecki. Bibliographical Links Between Cracow and Pomerania: Jan Daniel Hoffman and Jerzy Samuel Bandtkie, p. 203–208; K. Migoń. Bolesław Iwiński and International Publications Statistics, p. 209–220; J. Ronikier. An Enlightenment Idea: Jan Potocki's Methodology in Historical Studies, p. 221–230; K. Bednarska Ruszajowa. Academic Readership: Ludwik Häusser (1818–1867), a German Liberal Under Bismarck, at Work on the Causes of the First Partition of Poland (1772), p. 231–242; M. Rząsa. Books in Church Art, p. 243–258; K. Słabosz-Palacz. Academic Studies on Postcards (1870–1939), p. 259–266; Z. Solak. Michał Römer and the Free Masonry in Wilno (1911–1915) in the Light of his Diary, p. 267–280; A. Żbikowska-Migoń. Popularity Statistics on the Basis of Citation Frequencies for Works on the History of Book in the 18th Century, p. 281–288; **Remembrances**, p. 291–300; W. Ogrodziński. An Excursion into the Past, p. 291–296; M. Wrzesień. Meetings with the Oskar Kolberg Cultural Society in Przysucha, p. 297–300; Index, p. 301–311.

2. *Książka polska w okresie zaborów. Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii* [The Polish Book in the Period of the Partitions of Poland (1795–1918). Selected Problems of Methodology and the Teaching of Bibliology, Library Science, Informatology and the Others Humanities Researches]. Red. M. Kocójowa. Kraków 1991. 136 ss. ISBN 83-7052-028-6

Zawartość: M. Kocójowa. Przedmowa, s. 9–12; M. Kocójowa. Nowe oferty dla badań dziejów polskiej książki w okresie zaborów, s. 13–39; W. Bieńkowski. Biografistyka w badaniach nad książką, s. 41–59; J. Ronikier. Historia mentalności w badaniach nad książką i czytelnictwem, s. 61–74; W. Pindłowa. Systemy eksperckie w badaniach nad książką, s. 75–104; K. Bednarska-Ruszajowa. Polska Bibliografia Bibliologiczna (Baza Danych), s. 105–131.

Contents: M. Kocójowa. Foreword, p. 9–12; M. Kocójowa. New Perspectives in the Study of the History of Polish Books in the Period of Partition (1795–1918), p. 13–39; W. Bieńkowski. Biographical Studies on Book Research, p. 41–59; J. Ronikier. Methodology of the History of Mentality and Its Possible Uses in the Studies of the History of Books and Readership, p. 61–74; W. Pindłowa. Experts Systems and Their Usefulness in Bibliology as well as in the Methods of Teaching in Library Science and Information Science, p. 75–104; K. Bednarska-Ruszajowa. Polish Bibliological Bibliography (Data Base), p. 105–131.

3. *Kultura książki w Krakowie doby autonomii galicyjskiej* [Book Culture in Kraków during the Period of Partition of Poland named Galician Autonomy]. Red. M. Kocójowa. Wrocław 1991. 186 ss. ISBN 83-7044-021-5.

Zawartość: M. Kocójowa. Dziś i jutro badań kultury książki w Krakowie w dobie autonomii galicyjskiej (1867–1918), s. 7–14; W. Bieńkowski. Wydawnictwa obchodu dwóchsetlecia odsieczy wiedeńskiej w 1883 r. i ich rejestracja bibliograficzna, s. 15–28; J. Dybiec. Rola Biblioteki Jagiellońskiej w rozwoju nauczycielskiego ruchu naukowego w Galicji w latach 1867–1914, s. 29–48; A. Gruca. Wydawnictwa poznańskie w asortymencie księgarni Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (1890–1916), s. 49–62; M. Kocójowa. Wystawiennictwo krakowskiej książki a przemiany mentalności Polaków w okresie autonomii galicyjskiej, s. 63–90; G. Maj. Znaczenie „Kalendarza Krakowskiego” J. Czecha dla umocnienia więzi narodowej, s. 91–104; U. Perkowska. Studentki Uniwersytetu Jagiellońskiego z zaboru rosyjskiego w latach 1894–1914 i ich rola w upowszechnianiu piśmiennictwa polskiego i treści narodowych, s. 105–130; E. Skorupa. Książka jako źródło siły moralnej narodu (ocena książek historycznych i literackich w czasopiśmie satyrycznym „Diabeł” w latach 1869–1890), s. 131–156; K. Stachowska. Akademia Umiejętności w Krakowie w służbie polskiej książki naukowej w latach 1873–1918, s. 157–174; Indeks nazwisk, s. 175–184; Spis ilustracji, s. 185–186.

Contents: M. Kocójowa. Present Day and the Future of Research on Book Culture in Kraków During the Period of Galician Autonomy, p. 7–14; W. Bieńkowski. Publications Inspired by the Celebration of the 200th Anniversary of the Rescue of Vienna in 1883 and their Bibliography, p. 15–28; J. Dybiec. Role of the Jagiellonian Library in the Development of Scientific Activities of Teach-

ers in Galicia in the Years 1867–1914, p. 29–48; A. Gruca. Publications from Poznań in the Assortment of Spółka Wydawnicza Polska's Bookshop in Kraków (1890-1916), p. 49–62; M. Kocójowa. Exhibitions of Books Published in Kraków and Mental Transformations of Polish Population During the Period of Galician Autonomy, p. 63–90; G. Maj. Role of J. Czech's „Kalendarz Krakowski” in Consolidation of Polish National Bonds, p. 91–104; U. Perkowska. Female Students of the Jagiellonian University from Russian Sector of Partitioned Poland and Their Role in Dissemination of Polish Literature and Polish National Ideology, p. 105–130; E. Skorupa. Book as a Source of Moral Strengths of the Nation (the Reviews of Historical and Literary Books in a Satirical Journal „Diabeł” 1869–1890), p. 131–156; K. Stachowska. Polish Academy of Arts and Sciences in Kraków in Service to Scientific Books in the Years 1873–1918, p. 175–184; List of illustrations, p. 185–186.

INDEKS / INDEX

Indeks obejmuje autorów, redaktorów i tłumaczy prac zbiorowych wydanych w Zakładzie/Katedrze/Instytucie BIN UJ w latach 1985–2000. Odsyłacz stanowią numery rzymskie obu serii (seria I = Prace z Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej oraz seria II = Materiały Edukacyjne Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej) łamane przez kolejny tom i strony. Literą V oznaczono prace zbiorowe wydane poza tymi seriami i dodano im numerację tomów dla ułatwienia cytowania.

- Adamczyk Mieczysław II/2, s. 32–33
 Aleksiewicz Anna zob. Majkowska-Aleksiewicz Anna
 Altenberger Alicja I/3, s. 31–42; II/5, s. 254–255
 Arcisz Sabina I/3, s. 175–187; I/4, s. 15–22, 95–105; II/3, s. 15–20, s. 129–135; II/4, s. 94–101; II/5, s. 16–22, s. 246–253; II/6, s. 165–166, s. 215; II/7, s. 35–41, s. 147–154, s. 192–195; II/9, s. 19–25; zob. Cisek Sabina
 Atanasov Liubien I/2, s. 55–62
 Babik Wiesław II/1, s. 1–40
 Babych Wasyl II/3, s. 59–62; II/5, s. 153–157
 Basinski Michael I/4, s. 23–28
 Beaven Remnek Miranda zob. Remnek Beaven Miranda
 Beck Terry I/5, s. 17–26, s. 80–84, s. 119–129, s. 188–192
 Becker Urlike II/5, s. 30–36
 Bednarczyk Jan, ks. II/6, s. 69–70; II/10, s. 39–44, s. 215–216
 Bednarczykowa Krystyna II/9, s. 196–199
 Bednarska-Ruszajowa Krystyna I/1, s. 15–36; I/2, s. 37–54; I/4, s. 29–37; II/8, s. 7–54, s. 159; II/9, s. 124–126; V/1, s. 231–242 V/2, s. 105–124
 Bieniarzówna Janina V/1, s. 71–85
 Billiński Lucjan II/4, s. 53–57; II/5, s. 60–63
 Bienkowski Łukasz V/1, s. 25–70
 Bienkowski Wiesław I/1, s. 55–68; V/I [ku czci]; V/2, s. 41–60; V/3, s. 15–28
 Bitka Anna zob. Trojanowska-Bitka Anna
 Bładowska-Stroppolo Agnieszka II/10, s. 204–205
 Bobinski George S. I/3, s. 223–228; red. I/4, s. 7–8, s. 38–43; II/7, s. 20–24, s. 42–46; V/1, s. 85–90
 Bobinski Mary I/4, s. 44–49
 Boroń Piotr II/9, s. 176–178, s. 202–203
 Borowski Andrzej V/1, s. 9–10

- Branny Andrzej, tłum. I/2, s. 26–29, s. 53–54, s. 61, s. 73, s. 83, s. 90, s. 106, s. 121, s. 131–132, s. 138–139, s. 149, s. 163, s. 174; II/4, s. 27–31, s. 41–47, s. 53–62; V/2, s. 4–7
- Bromowicz Danuta II/2, s. 133–142; II/9, s. 196–199
- Bruzda Maria zob. Łuczyńska-Bruzda Maria
- Budyńska Barbara II/9, s. 151–152
- Burdziej Bogdan II/8, s. 109–121
- Burnett Peter I/5, s. 27–38, s. 83, s. 85–86, s. 130–141, s. 191–194; II/3, s. 85–93; II/5, s. 88–95
- Byrne Malcolm II/3, s. 136–140; II/5, s. 25–29
- Cankova G. I/2, s. 55–62
- Cessak Beata Anna II/8, s. 131–140
- Chachra Vinod II/5, s. 103–111
- Chojnacki Wojciech V/1, s. 91–104
- Choldin Tax Marianna II/3, s. 145–148; II/5, s. 37–38
- Chrisman Diane I/4, s. 50–57
- Cisek Sabina zob. Arcisz Sabina
- Collins John I/3, s. 31–42
- Cybulski Radosław II/2, s. 23–28; II/4, s. 58–62; II/9, s. 140–143
- Czermiński Jurand I/5, s. 54–61, s. 158–167; II/3, s. 33–36; II/5, s. 207–210
- Czubała Barbara zob. Kamińska-Czubała Barbara
- Čejpek Jiri II/5, s. 135–137
- Dacif Kodrič Eva II/5, s. 163–166
- Dagitë Ina I/2, s. 75–84
- Daszkiewicz Maria II/6, s. 33–37; Davie Richard II/3, s. 141–142
- Davis Runnalls I/3, s. 131–144; II/4, s. 48–52, s. 63–69
- Deschatelets Gilles II/6, s. 171–184
- Diehl Katarzyna II/4, s. 32–35; II/5, s. 122–127
- Dobrzyńska-Lankosz Ewa I/5, s. 83, s. 87–88, s. 191–192, s. 195–196; II/3, s. 30–32; II/5, s. 147–149, s. 227
- Drury Russel I/2, s. 177–185
- Dubauskas Stanislawas I/3, s. 61–70
- Dzieniakowska Jolanta II/2, s. 66–70; II/7, s. 181–184
- Dziewańska Krystyna, tłum. II/8, s. 53–54, s. 61, s. 74, s. 90–91, s. 101, s. 108, s. 120–121, s. 129–130, s. 140, s. 142, s. 149, s. 159; II/9, s. 26–31
- Dziewońska-Leśniak Inga II/10, s. 146–158
- Drzewiecki Marcin II/4, s. 48–52
- Dunin-Horkawicz Janusz II/8, s. 143–149
- Dużyk Józef II/10, s. 21–24; V/1, s. 105–114
- Dybiec Julian V/1, s. 115–126; V/3, s. 29–48
- Dymmel Anna II/8, s. 122–130
- Dziasek Jan II/10, s. 217
- Dziwisz Stanisław II/10, s. 20
- Edwards Louise II/3, s. 153–154; II/5, s. 132–133
- Ellison John W. II/7, s. 233–240
- Farmer Jane II/7, s. 86–95
- Feldman Barbara II/9, s. 26–31
- Frank Róża II/9, s. 55–62
- Frankowicz Marek I/5, s. 46–47, s. 150–151
- Fraziek Wojciech V/1, s. 127–134
- Frączek Maria I/3, s. 200–201, s. 208, s. 214–215
- Gaca-Dąbrowska Zofia II/4, s. 27–31
- Galimski Grzegorz II/10, s. 127–136
- Garlacz Renata II/6, s. 194
- Gawarecki Wiktor II/6, s. 187
- Gawieca Ekaterina II/5, s. 40–44
- Gębolyś Zdzisław II/9, s. 113–115
- Gieda Krystyna II/9, s. 146–150
- Gierszewska Barbara II/7, s. 181–184
- Głosienė Audronė II/5, s. 141–143, s. 227–228
- Gondek Elżbieta II/6, s. 117–126
- Grabski Władysław Maria II/9, s. 63–80, s. 153–154
- Gradowski Maciej II/10, s. 99–104
- Gruca Anna II/7, s. 192–195; II/9, s. 184–189; V/1, s. 135–142; V/3, s. 49–62
- Grzeszczuk Stanisław V/1, s. 143–152
- Grzywacz Marcin II/7, s. 241–242
- Habro Ole II/7, s. 66–71
- Henderson Bob II/3, s. 71–76; II/5, s. 75–80
- Hilchen-Radziejowska Anna zob. Radziejowska-Hilchen Anna
- Hildenbrand Suzanne I/4, s. 68–75
- Hodorowicz Stanisław II/6, s. 19–20; II/10, s. 8

- Hollender Henryk II/3, s. 148–150; II/5, s. 96–98; II/9, s. 154–155
- Horkawicz Janusz zob. Dunin-Horkawicz Janusz
- Imańska Iwona II/8, s. 55–61
- Jankowska Maria Anna II/3, s. 121–128
- Jabłońska Anna II/8, s. 92–101
- Jabłoński Zbigniew red. I/1, s. 7–14, s. 69–87
- Jagosz Michał, ks. infułat II/10, s. 15–17, s. 27–38, s. 179–188
- Jakubowska Urszula II/6, s. 149–156
- Jan Paweł II II/10, s. 20
- Jankowska Maria Anna II/3, s. 121–128
- Jarczykowa Mariola II/7, s. 62–74
- Jarosz Adam V/1, s. 153–164
- Jarowiecki Jerzy II/2, s. 80–85
- Jasnos Beata II/10, s. 137–145
- Jaskowska Małgorzata II/2, s. 143; II/6, s. 188–189; II/7, s. 202–225; II/9, s. 170–176
- Jaśko Krzysztof II/3, s. 54–56; II/4, s. 102–110; II/5, s. 143–146; II/6, s. 192–193; II/7, s. 202–225; II/9, s. 166–170
- Jelonek-Litewka Krystyna II/10, s. 63–69
- Johnson Ian II/7, s. 72–85
- Jóźwiak Elżbieta red. I/3, s. 197–220
- Juda Maria II/2, s. 86–91
- Kalinova Liudmila II/5, s. 179–183
- Kamińska Barbara zob. Kamińska-Czubała Barbara
- Kamińska-Czubała Barbara I/1, s. 89–108; I/2, s. 109–122
- Karkowski Bogumił II/2, s. 92–96; II/9, s. 127–130
- Kastanaskaitė Danutė II/5, s. 141–143
- Kaunas Domas II/5, s. 141–143
- Kegel Anna II/6, s. 86–87
- Kędziora Tomasz II/2, s. 109–120
- Kimlička Stefan II/3, s. 58–59; II/5, s. 151–153
- Kirova Elena I/2, s. 123–132
- Klimek Robert II/6, s. 189–190
- Kluskovskienė Rima II/5, s. 141–143
- Kocójowa Maria I/1, s. 109–138; red. I/2, s. 9–21, s. 165–176; red. I/3, s. 11–36, s. 87–94, s. 197–220; red. I/4, s. 76–85; I/5, s. 52–53, s. 95–105, s. 155, s. 203–213; red. II/2, s. 5–6, s. 9–15, s. 43–47, s. 71–79; red. II/3, s. 5–8, s. 150–152; red. II/4, s. 5–11, s. 16–21, s. 75–89; red. II/5, s. 7–11, s. 100–102, s. 282–286; red. II/6, s. 11–18, s. 21–28, s. 89–184, s. 196, s. 203–212, s. 215; red. II/7, s. 11–14, s. 25–32, s. 165–176, s. 226–232, s. 249–251; red. II/9, s. 11–16, s. 81–90, s. 95–99, s. 100–101; red. II/10, s. 9–14, s. 79–90, s. 211–214, s. 218–220, s. 230–231; red. V/1, s. 13–24, s. 165–174; red. V/2, s. 9–39; red. V/3, s. 7–14, s. 63–90
- Kodrič Eva zob. Dacič Kodrič Eva
- Kołodziejska Jadwiga II/4, s. 36–40
- Konza Małgorzata II/6, s. 104–110, s. 167–169; II/7, s. 161–164; II/9, s. 190–192; V/1, s. 175–184
- Kostecki Janusz II/7, s. 75–91
- Kowalec Maria I/2, s. 93–108; zob. Próchnicka Maria
- Kozłowski Jan II/2, s. 32; II/6, s. 53–55
- Krasnowolski Piotr, tłum. I/4, s. 21–22, s. 36–37, s. 85, s. 114; II/4, s. 5–26, s. 36–40, s. 76–89
- Krastev Dincho II/3, s. 47–50; II/5, s. 61–64
- Krysiak Ewa II/5, s. 195–196
- Kubać Ewa II/5, s. 232–241
- Kubon & Sagner II/5, s. 261–262
- Kulczycki Jerzy i Aleksandra II/5, s. 266
- Kulpa Lidia I/3, s. 202, s. 209, s. 217
- Kunz Dieter II/3, s. 129–135; II/5, s. 30–36
- Kupiszewska Helena II/10, s. 189–203
- Kurtiak i Ley II/7, s. 198–200
- Lankosz Ewa zob. Dobrzyńska-Lankosz Ewa
- Lato Urszula II/6, s. 202
- Lechowski Piotr I/3, s. 249–250; II/2, s. 16–22; II/9, s. 184–189; V/1, s. 185–194
- Ledóchowicz Ewa II/9, s. 200–202
- Leśniak Inga zob. Dziewońska-Leśniak Inga
- Litewka Krystyna zob. Jelonek-Litewka Krystyna
- Lohman Jerzy II/4, s. 22–26
- Lohman Magdalena, tłum. I/3, s. 15–17, s. 48–49, s. 69, s. 76, s. 84, s. 94, s. 117, s. 157, s. 172
- Loughridge Brendan I/3, s. 97–106
- Łuczyńska-Bruzda Maria II/10, s. 224–225
- Łukijaniuk Iwona I/2, s. 177–185

- Macharski Franciszek, ks. kard. II/10, s. 7
 Mačiavičiūtė (Macevičiute) Elena I/3, s. 79–86; II/7, s. 117–126
 Maj Grażyna V/3, s. 91–104
 Majcher Sylwia II/6, s. 195–196
 Majewska-Koziół Lidia, tłum. I/2, s. 31–35, s. 55, s. 61–62, s. 73–74, s. 83–84, s. 90–91, s. 106–107, s. 122, s. 132, s. 139, s. 150, s. 163–164, s. 175, s. 185; V/3, s. 28, s. 47, s. 62, s. 89–90, s. 104, s. 129, s. 155, s. 173
 Majkowska-Aleksiewicz Anna V/1, s. 195–202
 Malik Teresa II/6, s. 83–95
 Małecki Jan V/1, s. 203–208
 Mańczak-Wohlfeld Elżbieta I/5, s. 47–48, s. 151–152
 March Hanna I/5, s. 30–43, s. 86, s. 142–147, s. 156–157
 Marcinek Marzena, tłum. I/5, s. 88–89, s. 196–197; II/3, s. 13–14, s. 47–50, s. 53, s. 58–128, s. 136–148, s. 153–156, s. 193–195, s. 214–223; II/9, s. 155–157
 Maresch Eugene II/5, s. 228
 Markiewicz Henryk V/1, s. 11–12
 Materska Katarzyna II/9, s. 136–139
 Matuszewski Daniel II/3, s. 77–84; II/5, s. 81–87
 McGrath William I/4, s. 58–67
 Miežinienė Alla I/3, s. 71–78
 Migoń Krzysztof II/2, s. 31–32; V/1, s. 209–220
 Milanowska Nina II/8, s. 102–108
 Mincer Franciszek II/2, s. 34–35, s. 48–52
 Motulski Roman II/3, s. 51–52; II/5, s. 134–135
 Murányi Peter II/9, s. 55–62
 Nahotko Marek I/5, s. 70–72, s. 86, s. 178–180, s. 193; II/6, s. 70–88
 Navrotska Valentina II/5, s. 58–60
 Nitecki Joseph II/7, s. 107–116
 Nowak Halina zob. Węgrzynowicz-Nowak Halina
 Nowak Katarzyna I/3, s. 203, s. 210, s. 215–216
 O'Brien Maureen I/5, s. 62–65, s. 83, s. 168–172, s. 191
 Ogrodziński Władysław V/1, s. 291–296
 Orzechowski Emil I/5, s. 48–49, s. 81–82, s. 152–153, s. 189–190
 Papp Ülle Marike II/5, s. 137–138
 Pálvölgyi Mihály II/7, s. 127–138; II/9, s. 42–50
 Perkowska Urszula II/10, s. 70–76; V/3, s. 105–130
 Peterson Lorna I/4, s. 86–94
 Pieniążek Maria II/6, s. 64–66
 Pietruch-Reizes Diana II/7, s. 177–180; II/9, s. 115–118
 Pilarczyk Krzysztof I/3, s. 245–247
 Pindłowa Wanda I/1, s. 139–164; I/2, s. 63–74; I/3, s. 98–104, s. 119–130, red. s. 191–250, s. 213–214, s. 221–222, s. 229–234; I/4, s. 27–28, s. 42–43, s. 48–49, s. 66–67, s. 74–75, s. 93–106, s. 126–127, s. 147–149, s. 157–158, s. 171–180; red. I/5, s. 7–10, s. 13–14, s. 88–90, s. 107–109, s. 115–116, s. 190–198, s. 204–213; II/4, s. 7–21, s. 90–93; II/5, s. 242–245; II/6, s. 29–56; II/7, s. 141–146, s. 226–232; II/9, s. 93–94, s. 120–123, s. 214–223; II/10, s. 211–214; V/1, s. 89; V/2, s. 75–104
 Piotrowska Elżbieta I/3, s. 204, s. 211, s. 218–219; II/2, s. 53–55; II/6, s. 130–133; II/9, s. 111
 Płaczynka Michał, tłum. I/3, s. 21–27, s. 41–42, s. 60, s. 70, s. 77, s. 85, s. 94, s. 104–105, s. 117–118, s. 129–130, s. 144, s. 158, s. 173, s. 186–187, s. 195–196
 Postawa Stanisława II/10, s. 45–62
 Pries-Heijke Anne II/5, s. 218–224
 Prokopčik Marija I/3, s. 71–78
 Próchnicka Maria I/3, s. 159–174; I/4, s. 107–114; II/2, s. 16–22; II/4, s. 94–101; II/5, s. 246–253; zob. Kowalec Maria
 Próchnicki Włodzimierz II/8, s. 150–160
 Pyzio Jan II/2, s. 100–103
 Radziejowska-Hilchen Anna II/6, s. 134–138; II/9, s. 140–145
 Radziszewska Anna II/6, s. 77–79
 Raguotienė Genovaite I/3, s. 61–70
 Ratajewski Jerzy II/9, s. 157–158
 Rebec Danuta II/10, s. 105–118
 Reizes Diana zob. Pietruch-Reizes Diana
 Remnek Beaven Miranda II/3, s. 94–99, s. 154–156; II/5, s. 160–162, s. 167–172
 Ronikier Jerzy V/1, s. 221–230; V/2, s. 61–74

- Ross Norman II/5, s. 264–266
 Rowicka Małgorzata II/7, s. 75–91
 Ruszajowa Krystyna zob. Bednarska-Ruszajowa Krystyna
 Rykaczewska-Wiorogórska Bogumiła II/9, s. 159–161
 Rząsa Monika II/2, s. 121–130; II/3, s. 56–57; II/4, s. 102–110; II/5, s. 149–151, s. 268–281; II/7, s. 96–106; V/1, s. 243–258
 Sagner zob. Kubon & Sagner
 Sałaj Zbigniew II/7, s. 200–201
 Samuelson Jeff II/4, s. 70–72
 Sapa Remigiusz II/7, s. 42–46, tłum: s. 57–95, s. 117–137, s. 249–251; II/9, s. 11–13, s. 42–62; II/10, s. 230–233
 Satola Wojciech I/5, s. 66–68, s. 82, s. 173–175, s. 190–191; II/6, s. 38–41
 Saudargas Povilas II/5, s. 141–143
 Schmidmaier Dieter I/3, s. 43–50
 Seibert Monika II/9, s. 19–25
 Sever Shmuel I/3, s. 51–60
 Siatkowski Zbigniew II/8, s. 141–142
 Sielpin Adelajda II/10, s. 221–223
 Sitarska Anna II/9, s. 102–110
 Skorupa Ewa V/3, s. 131–156
 Skotele Solveiga II/3, s. 53; II/5, s. 139–141
 Skrejko Małgorzata II/5, s. 42–43
 Słabosz-Palacz Katarzyna V/1, s. 259–266
 Sławińska Wanda, tłum. I/4, s. 11–12, s. 105–106, s. 115–127, s. 140–141
 Smethurst Michael II/3, s. 13–14, s. 65–70; II/5, s. 14–15, s. 69–74
 Socha Irena II/2, s. 56–65; II/6, s. 117–126
 Solak Zbigniew V/1, s. 267–280
 Sordyłowa Barbara II/6, s. 74–76
 Sroka Marek II/7, s. 51–56
 Stachowska Krystyna V/3, s. 157–174
 Stamirowska Krystyna, tłum. I/3, s. 15–17
 Stanuła Małgorzata II/6, s. 191–192
 Steinerova Jela II/5, s. 198–206
 Stolzman Małgorzata I/1, s. 37–54
 Stoniené Vanda II/5, s. 141–143
 Stroppolo Agnieszka zob. Bładowska-Stroppolo Agnieszka
 Strumidło Maria II/6, s. 67–68
 Syjota Elżbieta I/3, s. 205, s. 212
 Szczepaniak Renata II/10, s. 91–98
 Szczęch Władysław I/1, s. 165–177; I/2, s. 151–164; I/3, s. 51–52, s. 107–118 I/4, s. 128–141; II/3, s. 51–52
 Szocki Józef II/6, s. 157–164
 Szymoński Marek I/5, s. 11–12, s. 44–46, s. 81, s. 111–114, s. 148–150, s. 189; II/3, s. 11–12; II/5, s. 12–13; II/6, s. 18–19; II/7, s. 187–188; II/9, s. 181
 Ścibor Eugeniusz II/2, s. 97–99; II/9, s. 131–132, s. 161–162
 Śliwińska Maria II/6, s. 80–82
 Świerczek Monika II/10, s. 167–174
 Šumanova Nina I/2, s. 141–150
 Tadeusiewicz Hanna II/6, s. 111–116
 Tax Choldin Marianna zob. Choldin Tax Marianna
 Téglasi Agnes II/9, s. 51–54
 Thomas Christine II/3, s. 146–147; II/5, s. 66–68
 Tondel Janusz II/2, s. 104–108; II/6, s. 127–129
 Tornstenson Magnus II/7, s. 96–106
 Toth Gyula II/9, s. 42–50
 Trehub Aaron II/3, s. 100–106; II/5, s. 211–217
 Trojanowska-Bitka Anna II/6, s. 49–52
 Tryznowie Jadwiga i Janusz II/5, s. 256; II/7, s. 196–198
 Tytko Marek Mariusz II/6, s. 44–48; II/9, s. 163
 Varnum Ken II/3, s. 107–113; II/5, s. 173–178
 Vodičkova Hana I/2, s. 85–92
 Voverene Ona I/2, s. 75–85
 Wade Ann I/3, s. 241–244
 Wahlde Barbara von I/4, s. 142–149
 Walle Elżbieta II/9, s. 32–41
 Warda Kazimierz II/9, s. 119
 Wawro Wanda II/7, s. 47–50
 Wądołna Elżbieta I/3, s. 206, s. 212–213
 Węgrzynowicz-Nowak Halina II/10, s. 159–166
 Wielgut-Walczak Jadwiga II/9, s. 164–165; II/10, s. 119–126
 Wilk Małgorzata, tłum. I/4, s. 56–57; V/1, s. 84, s. 104, s. 114, s. 125, s. 133, s. 141, s. 151, s. 164, s. 174, s. 184, s. 194, s. 201, s. 208, s. 219, s. 230, s. 241, s. 257, s. 266, s. 279, s. 288, s. 295, s. 300
 Williams Dorothy II/7, s. 86–95

- Wildhardt Artur I/3, s. 206–207, s. 213, s. 218
- Wildhardt Teresa I/5, s. 69–70, s. 90, s. 176–177, s. 198; II/5, s. 226–227
- Wiorogórska Bogumiła zob. Rykaczewska-Wiorogórska Bogumiła
- Witkiewiczowie Urszula i Kazimierz II/6, s. 197–201
- Wojciechowski Jacek I/1, s. 177–188; I/2, s. 133–140; I/3, s. 145–158; I/5, s. 72–75, s. 85, s. 180–183, s. 192–193; II/2, s. 35–40; II/3, s. 43–46; II/4, s. 41–47; II/5, s. 127–131; II/6, s. 57–59
- Woliński Maciej II/5, s. 262
- Wołosz Jan II/3, s. 37–42; II/4, s. 32–35; II/5, s. 122–127
- Wormell Irene II/7, s. 35–41
- Woźniak Jagoda I/5, s. 80–81, s. 188
- Woźniczka-Paruzel Bronisława II/2, s. 33–34; II/9, s. 133–135
- Wrzesień Mieczysław V/1, s. 297–300
- Yerkey Neil I/4, s. 150–158
- Zalewski Wojciech I/3, s. 235–240; I/4, s. 159–168; II/3, s. 9–10; II/5, s. 5–6, s. 23–36, s. 229–230, s. 179–183
- Zamorski Krzysztof I/5, s. 16, s. 75–77, s. 80–81, s. 87, s. 117–118, s. 183–185, s. 189–190, s. 194–195; II/3, s. 23–29; II/5, s. 112–121
- Zybert Elżbieta II/4, s. 48–52; II/7, s. 155–160
- Zemskov Andrei II/5, s. 45–57
- Zmroczek Janet II/3, s. 114–120; II/5, s. 188–194
- Żaboklicki Krzysztof II/10, s. 206–210
- Żak Peter II/5, s. 184–187
- Żbikowska-Migoń Anna II/2, s. 121–130; V/1, s. 281–290

Oprac. Maria Kocójowa
przy współpracy Ireny Cwikilewicz i studenta Michała Tąty

Janusz Barta, Ryszard Markiewicz*

**INFORMACJA A PRAWO. WYKŁAD JUBILEUSZOWY Z OKAZJI
ZJAZDU ABSOLWENTÓW BIBLIOTEKOZNAWSTWA
I INFORMACJI NAUKOWEJ UJ
INFORMATION AND LAW. A JUBILEE LECTURE**

Janusz Barta:

Uczeń Czarnoksiężnika. Na pewno Państwo zetknęli się z tym bardzo znanym poematem W. Goethego, a jeżeli nie, to z tworem muzycznym, a jeżeli nie – to, na pewno z wersją filmową, w której w sposób rysunkowy przedstawiono następującą historię. Otóż stary czarownik, posiadający wielkie laboratorium, zgłębia wiedzę, bada materię, bada żywioty, zbiera informacje, zna coraz więcej tajemnych, przydatnych formuł. Ale wiek ma swoje prawa. Postanawia zatrudnić młodego ucznia. Dla ucznia laboratorium to coś niezwykłego, ale zamiast czekać, kiedy mistrz będzie wprowadzał go w arkana wiedzy, już to z niepohamowanej ciekawości, już to z zarozumiałości, a może po prostu z rozgoryczenia, że nauka tak długo trwa, postanawia sam prowadzić eksperymenty, zbadać żywioty. Kończy się to niemalże tragicznie. W ostatniej chwili zjawia się czarownik, ratuje sytuację, opanowuje żywioty. Ta historia traktuje właściwie o wiedzy i informacji, informacji naukowej. Ukazuje jej wartość i siłę, mówi o dostępie do informacji i o prawie dostępu. Zwraca uwagę na to, że informacja może być dobrem cenionym oraz chronionym; czarownik chroni ją w ten sposób, że na razie nikomu jej nie ujawnia, on sam tylko ją zna, może kiedyś ujawni ją swemu uczniowi. Ale czy dziś nie ma silnych, skutecznych instrumentów prawnych, które pozwalałyby

---

*Prof. dr hab. Janusz Barta i prof. dr hab. Ryszard Markiewicz, członkowie Rady Naukowej Instytutu BIN UJ, specjaliści z Instytutu Wyszukiwalności i Ochrony Własności Intelektualnej WZiKS UJ; wykład wygłoszony dnia 25 marca 2000 r. w Auli Collegium Novum.

tym, którzy określoną wiedzę osiągnęli, odkryli, mieć władzę nad informacją naukową decydować o tym, czy ją udostępniać, czy nie udostępniać? Czy są takie uregulowania, które tej materii dotyczą?

Ryszard Markiewicz:

Proszę Państwa, spójrzmy na obowiązujące ustawodawstwo. Przede wszystkim nasuwa się tutaj myśl o ochronie informacji w ramach ochrony tajemnicy. Tutaj możemy wziąć pod uwagę ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, która zawiera rozbudowane przepisy dotyczące tajemnicy i ochrony przed zawłaszczeniem jej przez osobę nieupoważnioną. Inną ustawą, traktującą o tajemnicy, jest ustawa o informacjach niejawnych, która dotyczy tajemnicy państwowej i tajemnicy służbowej. Wreszcie sejm uchwalił ostatnio ustawę o ochronie własności przemysłowej, która też ma elementy związane z utrzymaniem w tajemnicy wynalazku, rozwiązania technicznego.

Ale, proszę Państwa, to, o czym dzisiaj chcemy mówić, to nie tylko ustawy. Będziemy mówić o trzech ważnych zagadnieniach prawa autorskiego; o ochronie baz danych, o problemie reprografii, a także o ochronie związanej z systemem zabezpieczeń dostępu do informacji i ochrony tych zabezpieczeń. Możecie Państwo powiedzieć: zaraz, nie bardzo wiadomo, dlaczego mówimy o prawie autorskim przy ochronie informacji, skoro przecież jest tak, że prawo autorskie chroni twórców utworów, a sama informacja, samo odkrycie naukowe, powinno z tej ochrony się wymykać. A jednak problem powstaje.

Janusz Barta:

No tak, ale jeżeli tak podejmiemy do tego zagadnienia to mnie się wydaje, że właściwie prawo autorskie staje się jakimś dziwnym instrumentem ochrony czegoś, co jest zewnętrznym, czegoś, co jest czasem nawet dość banalne, a nie chroni tego, co najbardziej istotne, tej wiedzy, tej informacji, która daje właśnie, jak tu było powiedziane, być może władzę, siłę, być może pieniądze. To jest czasem najbardziej zaskakujące dla słuchaczy wykładów z zakresu prawa autorskiego, że informacja nie jest chroniona.

Niemniej jednak pojawiają się ostatnio próby włączenia prawa autorskiego, które wydają się temu najbliższe, do tego, aby tę informację chronić. Przy takich próbach stworzenia ochrony informacji stajemy przed dylematem konfliktu interesu. Z jednej strony, interes tego, który tę informację zdobył, zdołał osiągnąć swoją pracą, chcąc mieć możliwość z niej korzystania i czerpania korzyści. Z drugiej strony, interes tych, którzy chcą do tej informacji dotrzeć, chcą mieć łatwy, prosty dostęp, nieograniczony barierami prawnymi. Jak to wobec tego próbuje się przynajmniej na dziś, bardziej lub mniej udolnie, rozwiązać. Akceptuje się, że informacja nie jest chroniona przez prawa autorskie, bowiem nie nosi piętna osobistego autora. Dodaje się jednak: no dobrze, pojedyncza informacja nie, ale jeżeli stworzymy zbiór informacji, zestaw, bazę danych, jak modnie się mówi, to już co innego. Łatwo będzie objąć taki zbiór ochroną przewidzianą przez prawo autorskie, gdy dobór lub zestawienie jego elementów cechować się będzie oryginalnością. Ale znów to nie o to chodzi. Nie o to chodzi, by był to zbiór danych ukształtowany fantazyjnie, nacechowany indywidualnością; chodzi o to, żeby baza

była konkretna, użyteczna, rzeczowa, łatwa w obsłudze. Okazuje się tymczasem, że to są te kryteria, które dla prawa autorskiego są obojętne. W efekcie powstaje obecnie coś obok prawa autorskiego, kreuje się specjalną ochronę baz danych, ale niezależną od indywidualności, twórczości, opartą na dotychczas dla prawa autorskiego zupełnie nieznanym kryterium, kryterium istotnych inwestycji. Jakbyśmy to nie rozumieli, to w każdym razie chodzi o wysiłek intelektualny, organizacyjny, finansowy, który staje się przyczyną tego, iż pewne zbiory danych należy objąć ochroną, należy ich producentom przyznać wyłączność eksploatacyjną. W tym kierunku idą regulacje w Unii Europejskiej. Czynią one przedmiotem ochrony nie informację jako taką, nie fantazyjne zbiory materiałów, jakimi są np. antologie literackie, ale kompletne, łatwe w obsłudze zbiory informacji rzeczowej. Te są najbardziej wartościowe i dla nich próbuje się stworzyć nowe modele ochrony, którą czasem nazywa się ochroną *sui generis*.

Ryszard Markiewicz:

Ta ochrona baz danych jest jednak takim współczesnym koniem trojańskim w dziedzinie prawa autorskiego. Janusz kulturalnie opowiedział, jak tylnymi drzwiami wprowadza się tę ochronę, jak dochodzi w gruncie rzeczy do ochrony informacji. Oznacza to upadek podstawowego paradygmatu prawa autorskiego. Prawo autorskie miało chronić ducha, indywidualność, tymczasem te przepisy, o których ty mówisz, zaczęły na pierwszym miejscu stawiać inwestycje, nakłady, wkład pracy. Ten koń trojański polega nie tylko na tym, że przestajemy chronić indywidualność, polega także na tym, że zaczynamy prawo autorskie rozwarstwiać i wprowadzać przedziwne metodologie. Prawo autorskie powinno być między innymi oparte na zasadzie wolnego, prywatnego dostępu do chronionych dzieł w ramach tzw. dozwolonego użytku osobistego. Otóż chodzi o ten fakt dostępu. Dlaczego proszę państwa my dziś mówimy o przepisach Unii Europejskiej, a nie na przykład o prawie amerykańskim, które wydawałoby się dla nas o wiele bardziej atrakcyjne. Amerykanie powiedzieliby, taka ochrona jest za mocna. Jeżeli by już wprowadzać na tym polu ochronę, to bardziej bazując na zasadach uregulowań o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Więc chronić tylko wtedy, gdy ktoś w nieuczciwy sposób wykorzystuje cudzą własność. Natomiast w prawie Unii Europejskiej standard ochrony jest o wiele wyżej ustanowiony. W ogóle korzystanie z cudzej bazy jest tu bezwzględnie zakazane.

Dlaczego my o tym mówimy? Otóż, najpóźniej za dwa, trzy lata zostanie taka ochrona w Polsce wprowadzona, co oznacza dla nas, jako użytkowników rozmaitych zbiorów informacji, i dla Państwa, jako zarządzających bibliotekami, niesłychane ograniczenia w dostępie do informacji.

I proszę Państwa, druga sfera, o której warto by tutaj powiedzieć, która się z tym wiąże. Wszyscy o tym dobrze wiemy, jak się rozszerza nasz dostęp do możliwości kopiowania, zwielokrotniania utworów; ten dostęp jest funkcją postępu technicznego. Nigdy jeszcze sporządzanie kopii nie było tak łatwe i wygodne. Wydaje się, że ten rozwój jest racjonalny. Spójrzmy jednak, proszę Państwa, co się dzieje na tym polu, jeżeli chodzi o przepisy prawne. Po pierwsze, stwierdza się, że twórcy czy innemu podmiotowi prawa autorskiego należy się racjonalne wynagrodzenie za korzystanie z jego utworów poprzez reprografię.

Proponuje się, i w Polsce jest to w pewnym sensie już zrealizowane, ale idzie to coraz dalej, aby pobierać opłaty od producentów aparatów zwielokrotniających, czyli kopiarek. Po drugie, postuluje się żeby pobierać pieniądze również od osób, które wykonują te kopie, które dokonują zwielokrotnienia, jeżeli robią to na zasadzie odpłatnej. I to jest jeden kierunek dotyczący obciążeń finansowych. Drugi kierunek, bardzo nowy, polega na wprowadzeniu prawnych ograniczeń. Chodzi tu nie tyle o reprografię w cudzysłowie papierową, co o reprografię inaczej utrwalającą przedmioty prawa autorskiego, czyli w praktyce o reprografię cyfrową. To tutaj mają nastąpić lub już następują istotne ograniczenia, mniej więcej takie, które wszystkie reprograficzne uprawnienia sprowadzają do prawa konserwacji zbiorów w bibliotece czy uzupełniania koniecznych zbiorów. Dozwolone dotychczas kopiowanie w celach badawczych chce się wyłączyć w imię zapewnienia godziwych dochodów dla podmiotu prawa autorskiego.

Janusz Barta:

Z tym można się zgodzić, ale nie do końca. Koncentrowanie uwagi na twórcy, czy szerzej – podmiocie prawa autorskiego i jego interesach, to jest, przepraszam bardzo, patrzeć na całe zagadnienie trochę z jednej strony. Ten, kogo chronią dziś przepisy prawa autorskiego, to już nie jest indywidualny autor, artysta, pisarz, który pracuje gdzieś na poddaszu, jak to przedstawiano na dziewiętnastowiecznych obrazach, ale coraz częściej bogaty producent, np. baz danych, programów komputerowych. Prawo autorskie na przełomie XX i XXI wieku chroni wielkie międzynarodowe firmy, wydawnictwa.

Jeżeli szanujemy nawet argument, który leży u podstaw wprowadzania opłat od urządzeń kserograficznych i od punktów kserograficznych, że w rezultacie posługiwania się nimi cierpi autor, to stosowane rozwiązania nie tak wiele tu pomagają. Bo nawet jeżeli te pieniądze zostaną ściągnięte w jakiś sposób, to jak one mają trafić do tego autora, którego książki były kopiowane. One trafiają do organizacji, która go reprezentuje, ale nikt dokładnie nie wie, z czego kopiowano, i nie ma możliwości przełożenia tej eksploatacji na dochody dla tego, który stworzył tę wartość rzeczywistą, czyli autora.

Dalej jest to patrzeć z jednej strony też dla tego, że trochę pomijamy tutaj взгляд na osobę użytkownika, tego, który chce korzystać, chce mieć dostęp, jest może tak niecierpliw jak ten uczeń czarnoksiężnika, chce mieć szybciej informację. I to ułatwiają mu punkty kserograficzne. Dlaczego jego sytuacja ma się zmienić, z tego powodu tylko, że korzysta z takiej nowoczesnej technologii, a nie, jak dawniej, tę samą stronę mozolnie przepisuje w bibliotece. Ja sam zresztą, gdy zaczynałem pracę w Uczelni, miałem okazję to czynić; nie było jeszcze urządzeń kserograficznych. Ale nikt nie kazał mi płacić za to, że wykorzystuję cudzą pracę, robiąc „odręczną” kopię. Natomiast jak teraz robimy kopie, przy użyciu urządzenia kserograficznego, i oszczędzamy sobie czasu, to mamy ponieść pewną opłatę wykraczającą poza koszty eksploatacyjne? I znowu jeżeli mówimy o tym, że opłaty zostaną nałożone na punkty kserograficzne czy na urządzenia, że będą w kalkulowane w cenę tych urządzeń, to nie całkiem prawda. Na dobrą sprawę to i tak zawsze opłata zostanie ostatecznie przeniesiona na użytkownika. Nie straci ten właściciel punktu ksero, bo on tylko podniesie cenę jednej kopii.

I znowu mamy uderzenie w tego, który o tę informację, czystą informację, użyteczną dla siebie, zabiega.

Wobec tego jest to, moim zdaniem, wątpliwe rozwiązanie, a szczególnie wówczas, gdy przybiera taką postać, jak to w tej chwili proponuje się w projekcie nowej ustawy o prawie autorskim, gdzie dochodzi już do kumulacji żądań. A więc nawet jeśli jakaś opłata włączona jest już w cenę urządzeń kserograficznych, to nadto równocześnie ma być pewna kwota pobierana od punktów kserograficznych, i to na dodatek nie patrząc na to, jaki one mają charakter, czy działają dla zysku, czy też są to punkty kserograficzne takie jak w bibliotekach, gdzie opłata ma pokryć zaledwie koszty eksploatacyjne. Tutaj nie chodzi o to, żeby ten, kto posiada kopiarkę, wzbogacił się z tego tytułu; chodzi najwyżej o to, żeby wpływy zrównoważyły koszty eksploatacji.

W związku z tym, gdy tak na to patrzymy, całościowo, z dystansu, to dostrzeżemy, iż tworzymy rzeczywiście jakąś finansową barierę dostępu do informacji, do utworów naukowych.

Jeżeli już zresztą mówimy o tych urządzeniach nowoczesnych, reprograficznych, o barierach technicznych czy finansowych, to nie powinniśmy pominąć innych rozwiązań, które zresztą wydawałyby się może użyteczniejsze w dobie nowej ery, ery informatycznej, nowego kształtującego się ładu informacyjnego. Otóż coraz więcej informacji uzyskujemy poprzez sieci komputerowe, w sposób elektroniczny, z elektronicznych nośników. Coraz częściej to właśnie w sieci znajduje się potrzebna informacja, która jest zapisana w sposób elektroniczny. Wobec tego, być może, właściwym modelem ochrony nie byłoby szukanie nowych rozwiązań prawnych, które – jak się pokazuje – budzą wiele wątpliwości, lecz odwołanie się do technicznych metod zabezpieczania i stwarzanie na tej drodze wyłączności dysponowania informacją i czerpania w związku z tym należnych korzyści. Tu chodzi o zabezpieczenia techniczne, które coraz częściej się stosuje, o zabezpieczanie dostępu do baz danych, do zgromadzonych informacji poprzez sieci, czemu towarzyszy pewna prawna otoczka. To, co się teraz proponuje na przykład w krajach Unii Europejskiej, polega na tym, że niedozwolone jest produkowanie, sprzedawanie używanie, reklamowanie, dysponowanie technicznymi sposobami, które pozwalałyby usunąć takie zabezpieczenia dostępu do materiału źródłowego. A więc niech ten, który ten materiał naukowy w sieci lub w inny elektroniczny sposób udostępnia, ma prawo zabezpieczyć od strony technicznej dostęp i korzystanie z niego. Natomiast produkowanie, wprowadzenie do obrotu czy stosowanie jakichkolwiek możliwych technicznych metod obejścia tych zabezpieczeń w celu uzyskania nielegalnego dostępu stanowiłoby przestępstwo, stanowiłoby czyn zagrożony karą.

Ryszard Markiewicz:

No nie, teraz ja muszę się sprzeciwić. To, co ty mówisz, to jest troszeczkę przerażający obraz. Obraz o tyle przerażający, że o dużym stopniu realności w kontekście ostatnich zmian, jakie zostały wprowadzone do prawa autorskiego. Mam na myśli ten przepis nowelizacji polskiej ustawy autorskiej, który obciąża odpowiedzialnością karną osobę, która produkuje, rozpowszechnia bądź jedynie posiada urządzenie służące do nielegalnego obchodzenia lub usuwania zabezpie-

czeń dostępu. Co to może oznaczać? Po pierwsze, trzeba powiedzieć, że każde z urządzeń, o których tu mówimy, może służyć do nielegalnego dostępu, bo czy dostęp jest nielegalny, czy legalny, zależy od tego czy korzystanie z uzyskanego materiału mieści się w ramach dozwolonego użytku osobistego. Natomiast niebezpieczeństwo, które w ten sposób się promuje, polega na tym, że istotnie zostanie odcięty dostęp do informacji; dotknie to także twórców, podmioty prawa autorskiego. No bo jeżeli w sieci komputerowej rozpowszechniony zostanie jakikolwiek przekaz połączony zabezpieczeniem, to niezależnie od tego, czy będzie to utwór współczesny, czy to będzie jakiś tekst, co do którego już dawno wygasło prawo autorskie, dostęp do niego będzie dla nas niemożliwy.

Jeżeli w tym kierunku będzie zmierzał rozwój prawa, to wygląda na to, że to jest prawdziwe niebezpieczeństwo. Oznacza to „rewolucję” nie tylko dla nas, jako użytkowników, ale także dla funkcjonowania bibliotek, centrów informacji, które, do całej tej części, materiału informacyjnego, nazwijmy „nie papierowej”, będą miały niesłychanie utrudniony dostęp. Powstaje pytanie, jak odnieść się do tego kasandrycznego obrazu, który tu przedstawiamy. Co mamy robić: użytkownicy, odbiorcy informacji, prawnicy, ludzie bibliotek? Wydaje się, że my jako konsumenci informacji powinniśmy być zainteresowani w jak najpóźniejszym podwyższeniu poziomu ochrony, a więc wprowadzeniu ochrony dla baz danych oraz przed usuwaniem zabezpieczeń. Ale to jest program na najbliższe dwa, trzy lata. Należy przyjąć, że w stosunkowo niedługim czasie wspomniana ochrona zostanie też w Polsce wprowadzona. Co w tej sytuacji robić? Mnie się wydaje, że, po pierwsze, biblioteki i ośrodki informacji naukowo-technicznej powinny myśleć o tym, aby same stały się wydawcami i producentami baz danych i materiałów, które są rozprowadzane. Same powinny decydować, komu i na jakich warunkach je oferować. Z jednej strony, można w ten sposób zapewnić dochody finansowe, z drugiej strony, umożliwi to, że staną się one kontrahentami dla producentów własnej informacji. Po drugie, ośrodki te powinny starać się ze sobą współpracować. Producent baz danych, czy innych materiałów, produkuje je po to, by je sprzedać u klientów biblioteki i ośrodków informacji naukowej. Tylko wtedy, kiedy będą one działać wspólnie, razem, jest szansa, że wynegocjują racjonalne warunki. Gdy wszyscy będziemy działać osobno, to wtedy sytuacja będzie gorsza. Ale nie możemy się oszukiwać, dostęp do informacji stanie się o wiele droższy niż w chwili obecnej i od tego nie ma odwrotu. W tej sytuacji wydaje się racjonalne, by już obecnie podjąć odpowiednie działania, by ograniczyć niebezpieczeństwa dla bibliotek związane z prognozowaną ewolucją prawa.

Lucyna Pyrzowska *

ABSOLWENCI GRADUATES

Witam bardzo serdecznie, z wielką radością wszystkich obecnych, w tak wypełnionej auli Collegium Novum.

Wielki to dla nas splendor, że aż tak uroczysta oprawa została nadana naszemu spotkaniu. Cieszę się, że tak wielu absolwentów znalazło czas i miało ochotę spotkać się, niekiedy po dwudziestu pięciu latach.

Sama jestem absolwentką pierwszego rocznika kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa studiów dziennych. Z satysfakcją wspominamy i doceniamy, że nasze studia miały bardzo rozległy, humanistyczny profil. Dały nam też solidne wiadomości i umiejętność poruszania się w świecie informacji.

Bardzo dziękujemy za to wszystkim naszym nauczycielom akademickim z szacownej Alma Mater Iagellonicae. Nie sposób wspomnieć wszystkich. Wielu z nich odeszło już na zawsze.

Mój rok, jako jedyny, zorganizował we wrześniu 1998 r. w Rabie Niżnej spotkanie absolwentów z okazji dwuzestolecia ukończenia studiów. Okazało się, że większość moich koleżanek i kolegów pozostało w swoim zawodzie. Sama, historyk książki, stałam się bibliotekarzem systemowym i byłam zmuszona zastąpić chronogramy i filigrany komputerem, serwerami i bazami danych.

Jednak nic nie zastąpi cichego i refleksyjnego kontaktu z książką, nic nie ma takiej wartości, jak spotkanie z żywym człowiekiem. I nadal pozostaje to czymś najcenniejszym. Dlatego bardzo jestem wdzięczna tym, których starania i praca pozwoliły nam na to dzisiejsze przeżycie.

---

* Mgr Lucyna Pyrzowska, absolwentka pierwszego rocznika studiów BIN UJ, obecnie bibliotekarz systemowy w Bibliotece PAU i PAN w Krakowie, zabrała głos w imieniu absolwentów na zjeździe Absolwentów BIN UJ w dniu 25 marca 2000 r. w auli Collegium Novum.

Myślę, że bibliotekarz to potęga, bo ten, kto ma informację, ten ma władzę. Żałować tylko należy, że wciąż ta prawda nie przebiła się w naszym kraju, i mieć nadzieję, że już niedługo stanie się ona oczywista.

Piotr Lechowski

SPRAWOZDANIE ZE ZJAZDU ABSOLWENTÓW BIN UJ **REPORT OF GRADUATE MEETING 2000**

25 marca 2000 r. miał miejsce uroczysty Zjazd Absolwentów Bibliotekoznawstwa i Informatyki UJ, zorganizowany z okazji Jubileuszu 25-lecia kierunku w Uniwersytecie Jagiellońskim. Zaproszenie do udziału w spotkaniu przyjęło ponad 200 absolwentów studiów dziennych i zaocznych reprezentujących wszystkie roczniki, które do tej pory ukończyły studia i otrzymały dyplomy magistra bibliotekoznawstwa i informatyki UJ. Szczególnie licznie stawili się absolwenci najstarszych roczników, łącznie z pierwszym, wypromowanym w roku akad. 1977/78. Wychowankowie zjechali z całej Polski, reprezentując różne pokolenia i zawody. Byli wśród nich bibliotekarze i pracownicy informatyki, nauczyciele akademicy, archiwiści, księgarze, wydawcy oraz przedstawiciele wielu innych profesji.

Zjazd, zorganizowany w roku 600-lecia odnowienia Akademii Krakowskiej i oficjalnie włączony w program jego obchodów, miał godną i uroczystą oprawę. Swą obecnością zaszczyliło go blisko 40 pracowników naukowo-dydaktycznych, bibliotekarzy i pracowników informatyki, którzy prowadzą bądź prowadzili zajęcia dydaktyczne w Zakładzie / Katedrze / Instytucji BIN w ciągu 25 lat jego istnienia. Główne uroczystości, stanowiące pierwszą część Zjazdu, odbyły się w wypełnionej po brzegi auli Collegium Novum UJ w obecności władz dziekańskich Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ oraz Dyrekcji i Rady Instytutu BIN UJ.

Przy dźwiękach hymnu uniwersyteckiego *Gaude Mater Polonia* uroczyste-go otwarcia Zjazdu dokonał prodziekan Wydziału ZiKS UJ ds. studenckich dr hab. M. du Vall. W zagajeniu powiedział, że świętujące jubileusz 25-lecia bibliotekoznawstwa i informatyka naukowa jest najstarszym kierunkiem studiów na najmłodszym wydziale uniwersyteckim, utworzonym przed czterema laty. Na-

stępnie głos zabrał dziekan Wydziału ZiKS UJ prof. dr hab. E. Orzechowski, który przybliżył zebranym strukturę, dokonania i plany kierowanego przez siebie drugą kadencję wydziału. Podkreślił, że do jego dynamicznego rozwoju przyczyniła się w sposób znaczący aktywna i wysoko oceniana działalność naukowo-badawcza i dydaktyczna zespołu pracowników Instytutu BIN. Nowoczesne bibliotekoznawstwo i informacja naukowa ma, w jego opinii, dobre perspektywy rozwoju w ramach nauk o zarządzaniu i komunikacji społecznej. Rozwój ten wspomóc mogą swą wiedzą, doświadczeniem i innowacyjnością także praktycy, bibliotekarze i pracownicy informacji naukowej, absolwenci kierunku.

W imieniu organizatorów i swoim własnym gości powitała dyrektor Instytutu BIN UJ dr hab. Maria Kocójowa. Wyrażając radość z tak liczego przybycia absolwentów kierunku, szczególnie serdecznie przywitała zasłużonych, długoletnich nauczycieli akademickich w Instytucie BIN, na co dzień bibliotekarzy, dokumentalistów i pracowników informacji naukowej wielu instytucji krakowskich, zwłaszcza Biblioteki Jagiellońskiej i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, od lat współpracujących z Instytutem BIN w kształceniu zawodowym studentów. Gromkie oklaski uhonorowały długoletni trud dydaktyczny w Zakładzie / Katedrze / Instytucie BIN UJ mgr Haliny Adameczyk, mgr Danuty Bromowicz, dr Jadwigi Bzinkowskiej, mgr Marii Daszkiewicz, mgr Ireny Gruchały, mgra Piotra Hordyńskiego, mgra Mariana Kęska, mgr Teresy Malik, dr Aliny Misiowej, mgra Jerzego Paśnika, mgr Krystyny Sanetry, mgr Zofii Steczowicz, mgr Teresy Szczerbińskiej, mgr Zofii Wawrykiewicz, mgr Zofii Weisło, mgr Beaty Zaleskiej i dra Mariana Zwiercana.

Aplauzem przyjęto obecność długoletnich pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu BIN UJ: mgra Augustyna Bialica, dra Janusza Gruchały, dr hab. Marii Kocójowej, dr hab. Wandy Pindlowej, prof. dra hab. Jana Pirożyńskiego, dra Zbigniewa Siatkowskiego, mgra Władysława Szczęcha i prof. dra hab. Jacka Wojciechowskiego. Szczególnie uhonorowano, nieobecną z powodu choroby, dr hab. Krystynę Bednarską-Ruszajową, współorganizatorkę Zjazdu.

Niektórzy z gości występowali w podwójnej roli, zarówno absolwentów, jak i aktualnych bądź byłych nauczycieli akademickich kolejnych roczników studiów BIN UJ, jak dr hab. Wiesław Babik, ks. dr Jan Bednarczyk, mgr Zofia Bunsch-Müller, mgr Sabina Cisek (z d. Arcisz), mgr Wiktor Gawarecki, mgr Magdalena Górecka-Regucka, dr Anna Gruca, mgr Małgorzata Janiak, mgr Małgorzata Jaskowska, mgr Krzysztof Jaśko, dr Barbara Kamińska-Czubałowa, mgr Marek Nahotko, dr Maria Próchnicka (z d. Kowalec), mgr Małgorzata Puch-Nahotko, mgr Monika Rząsa i mgr Małgorzata Stanula-Boroń.

W swym wystąpieniu dr hab. M. Kocójowa nakreśliła pokrótce historię studiów bibliotekoznawczych w Uniwersytecie Jagiellońskim od ich utworzenia do chwili obecnej, z sentymentem wspominając pierwsze roczniki studentów oraz początki działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej w pierwszej siedzibie Zakładu, prywatnym mieszkaniu prof. J. Baumgarta w Bibliotece Jagiellońskiej. Zwróciła zarazem uwagę na skalę zmian, jakie zaszły w obrębie dyscypliny w ostatnim ćwierćwieczu, zwłaszcza w zakresie technologii informacyjnych, oraz wymogi, którym musi sprostać w najbliższej przyszłości zawód bibliotekarza i pracownika informacji naukowej. „Visible librarian”, bibliotekarz dający się zauważyć w społeczeństwie, świadomy swojej roli w tworzeniu społeczeństwa informacyj-

nego to oprócz profesjonalizmu podstawowe cechy absolwenta kierunku. Złożyła zarazem podziękowania za trud włożony w edukację sporego już grona bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej wszystkim obecnym i byłym wykładowcom BIN UJ, którzy otrzymali z tej okazji specjalne dyplomy opatrzone stosownymi cytatami. Wspomniała też zmarłych nauczycieli akademickich kierunku prof. dra hab. Jana Baumgarta, prof. dra hab. Wiesława Bieńkowskiego, prof. dra hab. Stanisława Grzeszczuka, prof. dra hab. Zbigniewa Jabłońskiego, doc. dr hab. Małgorzatę Stolzmannową oraz mgr Teresę Smolarezykową, wybitnych uczonych, dydaktyków i bibliotekarzy, na trwale wpisanych w dzieje Instytutu i indywidualne biografie wielu jego wychowanków. Zebrani uczcili ich pamięć minutą ciszy.

Wśród życzeń wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i zawodowym skierowanych przez M. Kocójową do grona absolwentów BIN pojawiła się też zachęta do odnowienia przez nich bliższych kontaktów ze swoją uczelnią poprzez podjęcie kolejnych form kształcenia, na przykład studiów podyplomowych lub doktoranckich. Zapowiedziała też wydanie książki jubileuszowej z okazji 25-lecia Instytutu BIN UJ „Biblioteka i informacja w komunikowaniu”, którą otrzymają uczestnicy Zjazdu. Na zakończenie podziękowała współorganizatorom uroczystości ze strony IBIN UJ: dr. Annie Grucy, dr. Piotrowi Lechowskiemu i inż. Irenie Cwikilewicz, a także studentom IV i V roku studiów dziennych: M. Dykielowi, M. Dziurdzi, A. Gajoch, M. Głowni, M. Imosie, L. Jureczko, J. Mikulskiemu, A. Rokocińskiej, A. Sałosz, B. Sierek, B. Śliz, M. Włodarskiej, S. Woźniak, Ł. Zabdyrowi, J. Zaleskiej, A. Zielińskiej, którzy czynnie włączyli w się w organizację jubileuszowego spotkania swoich starszych koleżanek i kolegów.

Listy gratulacyjne nadesłane z okazji 25-lecia Instytutu BIN UJ oraz Zjazdu Absolwentów odczytała dr hab. W. Pindłowa, wicedyrektor ds. dydaktycznych. Ze wzruszeniem cytowała telegram od Stanisławy Grzeszczukowej, żony zmarłego kilka miesięcy temu kierownika Zakładu / Katedry BIN UJ w latach 1974–1994 prof. S. Grzeszczuka, w którym wyrażając przekonanie, że spełnia wolę męża, życzyła Instytutowi „sukcesów i dalszego wspaniałego rozwoju”. Dr hab. Włodzimierz Próchnicki z Instytutu Filologii Polskiej UJ podkreślił, że dorobek ćwierćwiecza IBIN „[...] jest częścią dokonań Uniwersytetu, a zarazem stanowi sumę pracy i wielu różnorodnych działań naukowych i dydaktycznych całego zespołu”. Krystyna Bednarczykowa, wydawca, współtwórczyni Oficyny Poetów i Malarzy w Londynie złożyła pani dyrektor M. Kocójowej i kierowanemu przez nią zespołowi „pełne wyrazy szacunku i uznania za 25-letnią działalność na rzecz książki”. Życzenia dla Instytutu wraz z gratulacjami, ukłony dla wykładowców oraz serdeczne pozdrowienia dla znajomych z lat studenckich przekazali też absolwenci, m.in. Irena Bil-Jaruzelska z Białegostoku, Halina Czernianin (z d. Erhardt) z Wrocławia, Beata Goclan z Rzeszowa, Anna Gondek z Krakowa, Jan K. Kapera z Wallington z USA, Janina Kubiak ze Skarżyska Kamiennej, Elżbieta Ringer z USA, Małgorzata Sak z Perth w Australii i Tadeusz Trytek z Tarnowa.

Wielką radość ze spotkania, nieraz po wielu latach, ze swoimi nauczycielami akademickimi oraz koleżankami i kolegami ze studiów wyrazili przedstawiciele absolwentów: mgr Lucyna Pyrzowska z Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, starościna pierwszego, historycznego rocznika studiów dziennych oraz mgr Anna Sokołowska-Gogut, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej

w Krakowie, absolwentka studiów zaocznych. Z satysfakcją mówiły o solidnym wykształceniu otrzymanym na studiach, z wdzięcznością wyrażały się o swoich wykładowcach, z sentymentem i humorem wspominały lata studenckie.

Pierwszą część Zjazdu uświetnił wykład naukowy, który wygłosili prof. dr hab. Janusza Barta i prof. dr hab. Ryszard Markiewicz z Instytutu Wynaalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej UJ, członkowie Rady Instytutu BIN UJ. W atrakcyjnej formie dwugłosu omówili temat „Informacja a prawo”, koncentrując się na zagadnieniach prawa autorskiego, a w szczególności najbardziej dyskutowanych w tej chwili kwestiach ochrony prawnej baz danych, swobody reprografii oraz ochrony systemów zabezpieczających dostęp do informacji. W konkluzji stwierdzili, że postęp techniczny w coraz większym stopniu faworyzuje użytkownika informacji, a nie jej twórcę. Nieuchronną konsekwencją takiego stanu rzeczy będzie rozszerzanie się postanowień prawa autorskiego, ograniczenie swobodnego dostępu do informacji oraz uczynienie go znacznie droższym niż obecnie. W tym kontekście postulowali zmianę dotychczasowej, tradycyjnej roli biblioteki, z instytucji wyłącznie pośredniczącej w udostępnianiu informacji na instytucję również produkującą, wytwarzającą zbiory informacji.

Wszyscy goście otrzymali pamiątkowe dyplomy uczestnictwa w Zjeździe oraz zestaw materiałów informacyjnych o Instytucie BIN UJ, jego strukturze, zespole pracowników, rodzajach i programach studiów oraz publikacjach w ramach dwóch macierzystych serii wydawniczych. Obdarowani zostali też numerami czasopisma uczelnianego Alma Mater, książkami z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej wydanymi przez Wydawnictwo UJ i Oddział Krakowski Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego oraz materiałami promocyjnymi związanymi z rocznicą 600-lecia odnowienia Akademii Krakowskiej. Uroczystości towarzyszyła wystawa publikacji pracowników naukowych Instytutu BIN UJ oraz serii wydawnictw zbiorowych pod redakcją M. Kocójowej, przygotowana przez studentów.

Druga część Zjazdu, o charakterze spotkania towarzyskiego, połączonego z poczęstunkiem, odbyła się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie przy ul. Rajskiej 1. Gości powitał dyrektor Biblioteki, prof. dr hab. Jacek Wojciechowski, kierownik Katedry Bibliotekarstwa w Instytucie BIN UJ. Ze wzruszeniem, że wszyscy razem jeszcze raz mogą się spotkać, wniósł toast za pomyślność w życiu osobistym i zawodowym absolwentów BIN UJ oraz ich nauczycieli akademickich. Z żalem wspominał tych, którzy odeszli na zawsze. Wyraził opinię, że największym kapitałem polskiego bibliotekarstwa jest zespół dobrze wykształconych, profesjonalnie przygotowanych do zawodu bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej, rekrutujących się głównie spośród absolwentów studiów BIN. To oni zmieniają dziś rzeczywistość i wizerunek bibliotekarstwa, to na nich ciąży obowiązek przejęcia dorobku poprzedników i sprostanie wymagań przyszłości.

Bardzo miły i oryginalny prezent w imieniu absolwentów pierwszego rocznika studiów dziennych złożył na ręce pani dyrektor M. Kocójowej Wojciech Różycki. Był to rysunek wykonany przez Andrzeja Piskorza podczas jednego z wykładów w 1974 r., przedstawiający rezolutną dziewczynkę z długimi warkoczami, z książką w rękę, symbolizującą nowo powstały Zakład Bibliotekoznawstwa UJ. Rysunek został opracowany komputerowo w 2000 r. i opatrzony dedykacją: „W 25 rocznicę utworzenia studiów bibliotekoznawczych w Uniwersytecie Jagiellońskim

Szacownemu Gronu Profesorów z wyrazami wdzięczności i pamięci. Absolwenci pierwszego rocznika 1978”.

Swoim wykładowcom, którzy „uprzejmi byli być wówczas jeszcze magistrami” podziękował publicznie także Stanisław Neugebauer, studiujący w latach 1974–1978. Z satysfakcją podkreślił, że pomimo profesji odległej od ukończonego kierunku studiów, wiedza, którą nabył, okazała się bardzo przydatna i stanowiła dobrą podstawę do przyswojenia nowych umiejętności.

Zachęceni przez gospodarza, dyrektora Wojciechowskiego, słowami „czujcie się jak u siebie w domu” uczestnicy Zjazdu do późnych godzin wieczornych, w całkowicie swobodnej atmosferze, toczyli rozmowy i dyskusje towarzyskie. Ze wzruszeniem i sentymentem wspominali wspólnie przeżyte lata, trudy nauki i uroki życia studenckiego. Przypominali się swoim wykładowcom, dziękowali im za cierpliwość i wyrozumiałość, wspominali sesje egzaminacyjne, odnawiali przerwane kontakty osobiste. Dzielili się też doświadczeniami i osiągnięciami zawodowymi, satysfakcją z przeobrażeń, jakim uległ zawód bibliotekarza, świadomością wyzwań, jakim musi jeszcze sprostać.

Dzięki uprzejmości dyrekcji Biblioteki oraz pomocy ze strony zespołu pracowników działu szkoleń i promocji pod kierownictwem mgr T. Szczerbińskiej spotkanie odbyło się w pięknie urządzonej salach bibliotecznych na II piętrze, a goście mieli do dyspozycji gorące i zimne dania, wina, napoje, torty, owoce itd. Mogli też zapoznać się z posterami na temat historii i działalności naukowo-badawczej Instytutu BIN UJ, przygotowanymi przez studentów III roku pod opieką mgr D. Bromowicz.

Na Zjeździe spotkało się kilka pokoleń ludzi, którzy w okresie minionych 25 lat ukończyli studia w Uniwersytecie Jagiellońskim i otrzymali cenione w zawodzie dyplomy magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Pomimo znacznej nieraz różnicy wieku, różnych dróg życiowych i doświadczeń zawodowych wszystkich złączył sentyment do ukończonej uczelni, satysfakcja z dokonanego wyboru, przekonanie, że wiedza, którą nabyli na studiach stanowiła dobrą podstawę do życiowego startu i przyczyniła się do ich rozwoju intelektualnego i zawodowego. Swą, tak liczną obecnością na Zjeździe godnie uczcili „srebrny” jubileusz swojego kierunku. To do nich skierowała poniższe słowa K. Bednarska-Ruszajowa: „Byliście i jesteście naszą dumą i nadzieją. Wspominajcie nas serdecznie, bo w każdym z Was jest cząstka nas samych”.

INFORMATION ABOUT THE INSTITUTE OF LIS JU

Address: <http://bilon.miks.uj.edu.pl>

GENERAL INFORMATION

The new Faculty of Management and Communication was established at the Jagiellonian University in the academic year 1996/97. This Faculty consists of:

- Institute of Librarianship and Information Science (ILIS);

and:

- Institute of Applied Psychology;
- Institute of Audiovisual Arts;
- Institute of Inventiveness and Protection of Intellectual Property;
- Institute of Journalism and Social Communication with the Press Research Center;
- Institute of Management;
- Institute of Public Affairs.

For more than 25 years ILIS has prepared highly qualified specialists for libraries modernization who are able to face the challenge of the new needs of information society in accordance with the plans and recommendations of the European Union. ILIS is one of the most prestigious LIS school in Poland. Together with LIS Institute of Warsaw and Wrocław Universities, ILIS is placed at the top of the list of 13 institutions offering LIS courses.

ILIS owes its present status to the following factors and activities:

- innovative (in the national scale) initiatives in the field of curricula and organization; permanent adjusting its programs to changing needs (among others: ILIS as the first LIS school in Poland offered courses in business information, its students participated in an American Internet course and in the series of lectures given each year by foreign lecturers for 1st, 4th and

5th years entitled: *Modern Trends in Librarianship and Information Science*, ILIS offers highly evaluated and unique subject *Didactics of Information Science* and also, since 1995–1997 within the *Civic Education Project* – it has offered lectures by specialists from the USA;

- the quality of scientific output of the employees and their expert role in Poland and abroad – among others: reviewing projects and dissertations in the USA and Slovakia and offering internships to foreign students;
- well developed international cooperation specially with Lithuanian, US, UK, Denmark and now started with Mainz, Germany;
- active participation in scientific conferences (also abroad, many times as a Polish representative);
- membership and activity in scientific associations and editorial boards, for example The Polish Academy of Arts and Sciences, prestigious professional associations from USA, UK and Lithuania and also international organizations like EUCLID, FID/ET, ALA;
- editing of two scientific series entitled:

1. *Prace z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego)* [*Studia in Librarianship and Information Science – Jagiellonian University Scholarly Fascicle*], ed. by M. Kocójowa (from 1990 – 5 vol.).

2. *Materiały Edukacyjne z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego* [*Research Reports of Librarianship and Information Studies of the Jagiellonian University*], ed. by M. Kocójowa (from 1995 – 10 vol.).

STUDIES AND STUDENTS

Studies of Librarianship and Information Science began in 1974 at the Institute of Polish Philology (at the Faculty of Philology) and this situation didn't change till the academic year 1995/96. Since the very beginning there have been offered courses for full-time and extramural students. Post graduate studies has been offered since 1981.

The curriculum has been fundamentally changed for the last three years according to the new needs of the information and library circle. Historical and humanistic studies changed into curriculum dominated by the issues of information science, scientific communication, automation and information technology (IT). This change was possible thanks to the readiness of the personnel of ILIS to face new challenges and supplementing their education abroad. It was also supported by the Ministry of Education which in 1994 financed the purchase of computer equipment for the laboratory intended for training librarians from the South of Poland (its modernization was financed by the State Committee for Scientific Research in 1998). Additionally, ILIS as the only LIS school in Poland received HESP grant which provided financial support for postgraduate studies in library automation (1994–1998). At present, more than 500 students take part in the courses offered by ILIS (also a few from abroad – Czech Republic

and Kazakhstan) – about half of them have to pay the fee. There are a lot of candidates (about 4-6 for one place) but only 70 full-time and 70 extramural new students can be enrolled each year. Furthermore, employers compete for the graduates and many of our students get a job during 4th or 5th year of their studies (mainly as the result of their internship). Contrary to Poland, faculties like the faculty of Management and Communication are typical places for LIS schools abroad. It means, that the Jagiellonian University as the precursor of such organizational changes in Poland proved its understanding of the necessity of changes and caused deep interest at academic circles. ILIS JU begins in the academic year 1999/2000 studies in three levels: bachelor level (3 years), master level (2 years) and doctoral studies (4 years); standard ECTS.

STRUCTURE AND PERSONNEL

There are 26 people employed at ILIS (since 1996 at the new Faculty of Management and Communication). Among them 9 professors, 4 doctors and 5 office workers and computer officers. Additionally, about 30 specialists are hired for particular purposes. The team of ILIS is young, ambitious and respected not only in Cracow (co-ordination of works connected with automation and documentation). ILIS consists of 1 chair, 4 departments, a computer laboratory and the Center of Documentation of Scientific Information and a Virtual Library.

Authorities of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University:

1. Director: Associate Professor Maria Kocójowa, Ph.D. (habilitation);
2. Vice-director: Associate Professor Wanda Pindlowa, Ph.D. (habilitation);
3. Head of Extramural Studies: Associate Professor Wiesław Babik, Ph.D. (habilitation);
4. Head of Bachelor Studies: Assistant Professor: Maria Próchnicka, Ph.D.;
5. Head of Postgraduate Studies on Librarianship: Assistant Professor Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Ph.D. (habilitation);
6. Head of Postgraduate Studies on Information Science: Wanda Pindlowa, Ph.D. (habilitation).

Board of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University

1. President: Full Professor Jacek Wojciechowski, Ph.D. (habilitation);
2. Full Professor Janusz Barta, Ph.D. (habilitation);
3. Full Professor Wiesław Bieńkowski, Ph.D. (habilitation);
4. Full Professor Ryszard Markiewicz, Prof. Ph.D. (habilitation);
5. Associate Professor Wiesław Babik, Ph.D. (habilitation);
6. Associate Professor Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Ph.D. (habilitation);
7. Associate Professor Alina Fitowa, Ph.D. (habilitation);
8. Associate Professor Maria Kocójowa, Ph.D. (habilitation);
9. Associate Professor Wanda Pindlowa, Ph.D. (habilitation);
10. Assistants' representative: Sabina Cisek, M.A.;

11. Office workers' representative: Irena Ćwikilewicz, M.Sc.;
12. Students' representative: Iwona Job;
13. Representative of „NSZZ Solidarność”: Piotr Lechowski, Ph.D.

DEPARTMENTS AT LIS INSTITUTE OF THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY

I. DEPARTMENT OF INFORMATION SCIENCE

Head: Associate Professor Wanda Pindlowa, Ph.D. (habilitation, senior documentalist).

Scientific research: information systems, library automation, virtual libraries, information theory and philosophy, electronic journals, library cooperation projects in the European Union, gray literature.

Courses: Scientific Information in Communication Processes (including: issues of information users), Business Information, Information Theory, Information Philosophy, Software for Libraries and Information Centers, Information Languages, M.A. and Ph.D. Seminars.

Faculty:

1. Associate Professor Wanda Pindlowa, Ph.D.

Research interests: informetrics, electronic publishing, gray literature, information theory, information users education.

Courses: Ph.D. Seminar, M.A. Seminar, Didactics of Information Science, Foundations of Information Science, Libraries in the European Union.

2. Full Professor Wiesław Bieńkowski, Ph.D. (habilitation)

Research interests: an eminent Polish bibliographer and biographer, author of scientific information sources, historian of culture (Cracow, Warmia and Mazury), collaborator in international publications: *International Bibliography of Historical Sciences in Paris* and *Österreichisches Biographisches Lexicon in Vienna*; reviewer of many thesis (scientific degrees), grants and publications. See: *Studia bibliograficzno-bibliologiczne* – a collective work to celebrate 45th anniversary of Prof. W. Bieńkowski's scientific activities (1995).

Courses: Ph.D. Seminar, Science of Science, Books and Libraries in Cracow's Culture, Information Sources.

3. Maria Próchnicka, Ph.D. (Assistant Professor)

Research interests: designing of information systems, information users behavior, issues of communication between information users and computers.

Courses: Proseminar, Document Description, Information Sources, Bibliographic Description Formats, Patent and Standard Information.

4. Krystyna Dziewańska, M.A. (lecturer)

Research interests: verbal and non-verbal communication, translation theory and practice.

Courses: Professional Texts in English.

5. Władysław Szczęch, M.Sc. (qualified documentalist, senior lecturer)

Research interests: software for library automation, computer databases; an expert in library automation.

Courses: Mathematical Foundations of Information Science, Logic, Thesauruses, Free-Net, Library Software, Use of Computers, Information Sources, Information Systems Designing and Evaluation.

6. Małgorzata Janiak M.A. (senior lecturer)

Research interests: information science philosophy (particularly: the issue of chaos in information science), theory of information science in Poland, databases creating, information retrieval on the Internet.

Courses: Databases, Library Software, Use of Computer in Libraries, Information Retrieval on the Internet.

7. Sabina Cisek M.A. (assistant)

Research interests: information science philosophy, business information.

Courses: Business Information, Information Users, Didactics of Information Science, Pupils and Teachers in a School Library, Foundations of Information Science.

II. CHAIR OF LIBRARIANSHIP

Head: Full Professor Jacek Wojciechowski, Ph.D. (habilitation).

Scientific research: readership, scope of library publishing in Poland, databases of information activities of universities, computer systems in Polish libraries, library management and marketing, information retrieval languages, library collections development and their role in communication processes.

Courses: Readership, Library Management and Marketing, M.A. Seminars, Information Retrieval Languages, Databases, Libraries in Communication Processes.

Faculty:

1. Full Professor Jacek Wojciechowski, Ph.D. (habilitation)

Research interests: a specialist in readership, management and marketing, research on scientific communication, readership, libraries and literature culture. Prof. Wojciechowski's papers on library organization and marketing are unique in Poland and are published also in Russia, Great Britain and the USA.

Courses: M.A. Seminar, Readership, Library Management and Organization, Marketing.

2. Associate Professor Wiesław Babik, Ph.D. (habilitation)

Research interests: modern information retrieval systems, their linguistic foundations, analysis, evaluation and designing, modern communication media in information society. Prof. Babik also works on classification of cartographic collections. His papers are published in Poland and abroad.

Courses: M.A. Seminar, Analysis, Information Systems Designing, Analysis and Effectiveness, Databases, Information Retrieval Languages, Use of Computers in Libraries.

3. Piotr Lechowski, Ph.D. (Assistant Professor)

Research interests: the history of libraries in Cracow in the years 1918–1939, during the Second World War and at the beginnings of Polish People's Republic.

Courses: Proseminar, Readership, Books and Libraries in Communication, Information Sources, Goals of School Libraries; internship.

4. Marek Nahotko, M.A. (lecturer)

Research interests: library computer systems, library services quality.

Courses: Library Collections, Subject Cataloging, Integrated Library and Information Systems.

III. DEPARTMENT OF METHODOLOGY OF LIBRARIANSHIP AND INFORMATION SCIENCE

Head: Associate Professor Maria Kocójowa, Ph.D. (habilitation).

Scientific research: role of methodology in accomplishing strategic aims in librarianship and information science, role of institutions which produce books and mediate the process of their circulation for communication processes, knowledge management, the role of history textbooks in transformations of the mentality of Polish society, editing of scientific publications, electronic publishing, wide area networks and search strategies, comparative research on LIS education, distance education, continuing education of librarians and information specialists. Since 1995, this department has been organizing all-Polish and international conferences on changes in librarianship and information science in the world.

Courses: M.A. and Ph.D. Seminars, LIS Methodology, Books and Libraries in Communication Processes, Book Trade, Publishing, Information Sources, Virtual Libraries, Wide Area Networks and Search Strategies, Digital Libraries.

Faculty:

1. Associate Professor Maria Kocójowa, Ph.D. (habilitation)

Research interests: role of libraries, scientific information and books in communication in 19th and 20th centuries, methodology of librarianship, strategy of transformations of librarians and information specialists education for information society in 21st century. Head of international research projects conducted in cooperation with the institutions from the USA, Lithuania, Bulgaria and Hungary.

Courses: Ph.D. Seminar, M.A. Seminar, Foundations of Librarianship and Information Science, Books and Libraries in Communication Processes, Methodology of Book and Library Research.

2. Anna Gruca, Ph.D. (Assistant Professor)

Research interests: history of publishing industry in Cracow on the turn of 19th and 20th centuries.

Courses: Proseminar, Foundations of Book and Library Science (workshop), Books and Libraries in Communication Processes, internship.

3. Jerzy Ronikier, Ph.D. (senior lecturer)

Research interests: methodology of research on mentality, information sources for historical studies.

Courses: Sources of Scientific Information, Books and Libraries in Communication Processes.

4. Remigiusz Sapa M.A. (lecturer)

Research interests: information environment of the Internet, information retrieval, quality of information, library computer systems.

Courses: Information Retrieval on the Internet, Retrospective Conversion of Library Catalogs, Information Management in Library Computer Systems, HTML.

5. Małgorzata Jaskowska M.A. (assistant)

Research interests: scientific book promotion, modern sources of bibliographic information, databases.

Courses: Information Sources, Document Circulation and Archives, Environmental Protection Scientific Information Sources.

6. Małgorzata Stanula-Boroń, M.A. (assistant)

Research interests: philosophical aspects of information science, databases.

Courses: Document Description, Information Sources in Health Protection.

7. Krzysztof Jaśko, M.A. (instructor)

Research interests: virtual libraries, underground publications in Polish People's Republic.

Courses: Book Trade, Use of Computers, School Library as a Media Center, Document Description – Serials.

IV. DEPARTMENT OF BOOK AND ITS ROLE IN SOCIAL COMMUNICATION

Head: Associate Professor Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Ph.D. (habilitation).

Scientific research: books in communication processes in the Enlightenment period, books and libraries in literature, books and readerships in the programs of peasants parties.

Courses: Books and Libraries in Communication Processes (from 15th to 18th centuries), Information Sources, Polish Fiction, M.A. Seminars.

Faculty:

1. Associate Professor Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Ph.D.

Research interests: books in communication processes, descriptions of libraries in Polish literature (a grant from State Committee for Scientific Research 1999–2000).

Courses: M.A. Seminar, Libraries and Books in Communication (till 18th century), Foundations of Book and Library Science.

2. Associate Professor Alina Fita Ph.D. (habilitation)

Research interests: sources of scientific information, the history of peasant parties and Home Army [Armia Krajowa] in Cracow district.

Courses: Seminar, Proseminar, Information Sources.

3. Associate Professor Andrzej Linert, Ph.D. (habilitation)

Research interests: bibliography, biography, culture (particularly: Silesian theatres).

Courses: Polish and Foreign Fiction.

V. COMPUTER LABORATORY

Head: Irena Ćwikilewicz, M.Sc. (computer-officer).

Faculty: Piotr Boroń (technical worker).

SCIENTIFIC RESEARCH

The faculty of ILIS have published more than 2000 articles and many books. 17 members of faculty have obtained scientific degrees: 9 have become professors and have done a habilitation, and 4 have obtained a doctor's degree. Additionally, a few people from outside of the Jagiellonian University obtained a doctor's degree at ILIS. 12 doctoral students are now in progress (3 of them are nearing to their ends).

ILIS publishes two series edited by Maria Kocójowa: *Studies in Librarianship and Information Science* and *Research Reports of Librarianship and Information Studies*. Two individual grants and one for a professor conferring degrees were received from the State Committee for Scientific Research. The Scientific Circle of Library Science Students, which is very active, takes part in conferences preparations, databases presentations, creating and maintaining the web site of the Faculty. ILIS closely cooperates with Polish Bibliological Society – Cracow Branch (membership), Polish Association of Scientific and Technical Information (membership), Federation of Ecclesiastical Libraries FIDES (membership). Besides, ILIS cooperate with many libraries – especially from Cracow (the Jagiellonian Library, County Public Library, the Main Library of the Cracow University of Technology, Government Archive) and others.

Scientific research in the field of librarianship and information science which are carrying on at the LIS Institute of JU is interdisciplinary and humanistic. In the context of librarians and scientific information the research is connected both with social communication and concerning the following groups of issues:

- a book and a library in social communication processes (information circulation, journals, virtual libraries), information concerning local authorities, management and organization, psychological aspects of information science and work with a reader, the role of libraries and information centers in the process of democratization, and the user studies;
- the issues of theory, methodology and education in the context of books study, libraries and scientific information – among others annual all-Polish or international conferences and the series (with the contribution of foreign authors) on the methodology of researches in the field of librarianship and information science, which is unique in Poland;
- studies/databases (methodological sources) about books, libraries, scientific information, humanities – for example: the list of Polish electronic journals, the documentation of the weeks of Christian culture in Cracow, Polish Bibliological Bibliography, information about scientific researches which are carrying on at all Polish LIS departments and institutes and their employees, database containing the list of manuscripts collected in Vilnius (<http://www.bilon.uj.edu.pl>), Virtual LIS Library;
- LIS education of blind and visually impaired persons.

CONFERENCES AT THE LIS INSTITUTE OF JU IN 1999-2000

- 7–8 June, 1999: 5th International Conference **Electronic Information Users**; organized by Prof. Maria Kocójowa (email: ikocoj@bilon.miks.uj.edu.pl); secretary – Remigiusz Sapa (email: ujsapa@if.uj.edu.pl);
- 1999/2000: **The 25th Jubilee of the LIS Institute of the Jagiellonian University**; organized by Prof. Maria Kocójowa (email: ikocoj@bilon.miks.uj.edu.pl) and Prof. Wanda Pindlowa (email: ipindel@bilon.miks.uj.edu.pl); secretaries: Anna Gruca and Piotr Lechowski (email: lechow@bilon.miks.uj.edu.pl);
- 24-26 January 2000: **8th International BOBCATSSS Symposium on Library and Information Science: Intellectual Property vs The Right to Knowledge**, organized by Royal School of LIS Denmark, EUCLID with Poland as a hosting country and the LIS Institute of JU as the host – Wanda Pindlowa (email: ipindel@bilon.miks.uj.edu.pl); local secretary: Remigiusz Sapa (email: ujsapa@if.uj.edu.pl);
- 5–6 June 2000: VI International Conference **Quality Assessment: Education, Libraries and Information Services**; organized by Prof. Maria Kocójowa (e-mail: ikocoj@bilon.miks.uj.edu.pl); secretary – Remigiusz Sapa (email: ujsapa@if.uj.edu.pl).

WSPOMNIENIA W FOTOGRAFIACH

REMEMBRANCES IN PHOTOGRAPHS

Wybór fotografii: Maria Kocójowa

WSPOMNIENIA W FOTOGRAFIACH

REMEMBRANCES IN PHOTOGRAPHS

Wybór fotografii: Maria Kocójowa

1. Współzałożyciel studiów BIN w UJ prof. dr Jan Baumgart w otoczeniu studentów pierwszego rocznika 1974/75

2. Profesor Stanisław Grzeszczuk kierownik Zakładu BIN UJ razem z Seniorem-Profesorem dr. hab. Wiesławem Bieńkowskim

3. Najdawniejszy zespół nauczycieli BIN UJ na „półmetku” pierwszego rocznika studentów w Rotundzie, jesień 1975 r. (od lewej: Maria Kocójowa, Zbigniew Jabłoński, Wanda Pindłowa, Małgorzata Stolzman)

4. Pierwszy asystent w Zakładzie BIN UJ Krystyna Bednarska-Ruszajowa razem z prof. dr. hab. Jackiem Wojciechowskim

5. Długoletni współpracownicy i przyjaciele Zakładu BIN UJ – dyrektorzy instytutów BIN w Warszawie i we Wrocławiu; prof. dr hab. Radosław Cybulski i prof. dr hab. Krzysztof Migoń (z lewej)

6. Przyjaciele IBIN UJ z Warszawy (pierwsza z lewej: prof. B. Bieńkowska) i z Wrocławia (D. Platt, Z. Gaca-Dąbrowska i z prawej strony – M. Komza)

7. Sukcesy wydawnicze Zespołu BIN UJ (od lewej stoją: Anna Gruca z książką autorską *Księgozbiór Stanisława Wyspiańskiego*, Maria Kocójowa z książką autorską *Świat książki okresu autonomii galicyjskiej*, Wiesław Bieńkowski – kierownik grantu – praca zbiorowa *Książka polska w okresie zaborów*, Sabina Arcisz, oraz Krystyna Bednarska-Ruszajowa z książką autorską *Od Homera do J. Rousseau*), 1991 r.

8. Pierwsza pracownia komputerowa, ufundowana przez MEN w 1994 r. Prorektor UJ prof. dr hab. Marek Szymoński, inicjator komputeryzacji studiów humanistycznych w UJ (pierwszy z lewej), w otoczeniu studentów i pracowników Zakładu BIN UJ

9. Wycieczka studentów do biblioteki klasztoru Kamedułów na Bielanych, 1994 r.

10. Współpraca naukowa z Essen, Niemcy od 1983 r.: zaproszenia na konferencje i praktyki studentów: dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej – Ahmed H. Helal i kierownik działu udostępniania – Kathe Delius (w okularach).

11. Organizatorzy konferencji „Libraries in Europe's Post-Communist Countries: Their International Context” w auli w Collegium Maius w 1995 r., od lewej od góry: Wojciech Zalewski, USA; Katerina Geneva, Rosja; Miranda Beaven Remnek, USA; Maria Kocójowa, UJ; Marianna Tax Choldin, USA, oraz Ewa Krysiak, Biblioteka Narodowa w Warszawie

12. Współpraca naukowa z Litwą, goście z Wilna na międzynarodowej konferencji organizowanej wspólnie z USA w Przegorzalach w 1995 r. (od lewej: Rima Kluskovskienė, Biblioteka Uniwersytecka w Wilnie, prof. Domas Kaunas – kierownik Katedry w Wilnie, Maria Kocójowa – współorganizator konferencji, doc. Povilas Saudargas – dyr. Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk, doc. Danutė Kastanauskaitė – wykładowca bibliografii z Wilna

13. Współpraca od 1991 r. z USA ze State University Buffalo, NY: dziekan prof. George S. Bobinski, z Jean Dickson, kierownikiem Zbioru Polskiego oraz Barbara von Wahlde prorektor ds. Bibliotek

14. Wanda Sławińska – tłumacz tekstów BIN UJ i Kathy Kubala – opiekun gości z UJ w Buffalo

15. Podziękowanie dla Wandy Wawro z Cornell University, USA – jednej z trzech nauczycielek nowoczesnego bibliotekoznawstwa w UJ, finansowanej z programu „The Civic Education Project”, USA (na fotografii z kwiatami, 1996 r.)

16. Bibliotekarstwo bez granic – toast w Królewskiej Szkole w Kopenhadze: Lesley M. Moyo, Botswana, Płd. Afryka i Wanda Pindlowa, UJ na konferencji „Human Development Competencies for the Twenty-First Century”, 1997 r.

17. Spotkania opłatkowe dla bibliotekarzy, organizowane od 1991 r. przez BIN UJ, PTB Oddział Kraków wspólnie z Biblioteką PAT w Krakowie: 200–300 uczestników w każdym roku, młodzież z UJ przygotowuje program artystyczny

18. Z prezydentem American Library Association – Barbarą Ford w Budapeszcie: Wanda Pindłowa i Maria Kocójowa, na tle posteru o Oddziale w Krakowie Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, 1998 r.

19. Środowiskowe konferencje organizowane przez IBIN UJ od 1995 r.: II Ogólnopolska i międzynarodowa konferencja „Rynek pracy a studia BIN w Polsce”, 1996 r.

20. Wieczór przy świecach z Kapitułą Białego Kruka: Kanclerz Zakonu – inż. Jerzy Duda zapowiada wejście na obrady konferencji członków Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego, 1996 r.

21. Jubileusz 45-lecia pracy naukowej prof. dr. hab. Wiesława Bieńkowskiego, aula Collegium Maius, od lewej stoją: prorektor UJ prof. dr. hab. Franciszek Zięjka (obecnie JM Rektor UJ), JM Rektor UJ prof. dr. hab. Aleksander Koj, Jubilat, prof. UJ dr. hab. Maria Kocójowa, kierownik Katedry BIN IFP UJ, 10 stycznia 1996 r.

22. Wręczenie prof. dr. hab. Wiesławowi Bieńkowskiemu książki jubileuszowej

23. Pierwsze władze dziekańskie nowo powołanego Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ w trakcie pochodu na otwarcie roku akademickiego 1996/1997 (dziekan prof. dr hab. Emil Orzechowski, prodziekan dr hab. Michał du Vall (w otoczeniu prof. Janusza Barty IWIOI i Wiesława Godzica ISZA, prodziekan prof. UJ dr hab. Maria Kocójowa – IBIN i prof. Alicja Helman ISZA)

24. Zespół BIN UJ, 1998 r., od lewej stoją: Małgorzata Stanula, Krystyna Bednarska-Ruszajowa, Piotr Lechowski, Jacek Wojciechowski, Wiesław Babik, Małgorzata Jaskowska, Wanda Pindłowa, Jerzy Ronnikier, Sabina Cisek, Władysław Szczęch, Remigiusz Sapa, Piotr Boroń, Krystyna Dziewańska, Wiktor Gawarecki; siedzą: Maria Kocójowa, Wiesław Bieńkowski, Maria Próchnicka, Irena Ćwikilewicz, Anna Gruca

25. Krystyna Bednarczykova z londyńskiej Oficyny Poctów i Malarzy w trakcie prelekcji dla uczestników międzynarodowej konferencji w IBIN UJ na temat „Edukacja permanentna bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej”, 1998 r.

26. Współpracownicy IBIN UJ z Katedry LIS z Szombathely, Węgry, 1998 r.: obok Wandy Pindlowej stoi Agnes Téglasi i Peter Murányi; siedzą od lewej Michaly Pálvölgyi, Maria Kocójowa i Gyula Toth – dwaj dyrektorzy Katedry w Szombathely

27. Sympozjum „Dokumentacja europejskiego znaczenia św. Jadwigi Królowej”, Rzym 19 kwietnia 1999 r.: audyencja uczestników z IBIN UJ, Biblioteki PAT i archiwistów u papieża Jana Pawła II

28. Powtórzenie Sympozjum „Dokumentacja europejskiego znaczenia św. Jadwigi Królowej” w Krakowie, w dzień urodzin Papieża 18 maja 1999 r.: wręczenie Błogosławieństwa Ojca Świętego Jana Pawła II dla zespołu pracowników IBIN UJ w obecności prorektora UJ prof. dr. hab. Stanisława Hodorowicza, otwierającego Sympozjum w Krakowie

29. Studentki z Czech w IBIN UJ z Danutą Bromowicz, wykładowcą przedmiotu: „Wystawy i promocja bibliotek”

30. Profesorowie Janusz Barta i Ryszard Markiewicz – członkowie rady IBIN UJ i autorzy jubileuszowego wykładu, na Zjeździe absolwentów studiów BIN UJ w dniu 25 marca 2000 r. w auli Collegium Novum oraz pracownicy IBIN UJ

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

Srebrna rocznica w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UJ / Maria Kocójowa	9
Silver jubilee of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University (in English) / Maria Kocójowa	14
Wykaz skrótów / List of Abbreviations	19

Część pierwsza

JUBILEUSZ 25-LECIA STUDIÓW BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ W UJ (1974/1975–1999/2000)

Rozdział pierwszy	
Partnerzy w kraju i na świecie / Wanda Pindłowa	27
Rozdział drugi	
Rozwój badań naukowych / Maria Kocójowa	55
Rozdział trzeci	
Działalność dydaktyczna:	
I. Studenci / Krystyna Bednarska-Ruszajowa	75
II. Absolwenci: Tak się zaczęło... / Anna Gruca	85

Część druga

INFORMACJA W KOMUNIKOWANIU

Rozdział czwarty	
Ścieżki, „infostrady” oraz rozdroża informacji naukowej / Wanda Pindłowa	93
Rozdział piąty	
Sieci Free-Net / Władysław Szczęch	103
Rozdział szósty	
Federacja FIDES w Polsce oraz Międzynarodowa Rada Stowarzyszeń Bibliotek Teologicznych / ks. Jan Bednarczyk	107

Rozdział siódmy	
Modelowanie procesu wyszukiwania informacji / Maria Próchnicka.....	116
Rozdział ósmy	
Problematyka filozoficzna we współczesnej nauce o informacji / Sabina Cisek.....	125
Rozdział dziewiąty	
Komputerowe katalogi biblioteczne w środowisku informacyjnym Internetu / Remigiusz Sapa.....	135
Rozdział dziesiąty	
Potrzeba promocji zdrowia w programach kształcenia studentów BiIN / Małgorzata Stanuła.....	144
Rozdział jedenasty	
Informacja naukowa w systemie komunikowania społecznego / Małgorzata Jaskowska.....	151
Rozdział dwunasty	
Nieprzewidywalność informacji: porządek i chaos / Małgorzata Janiak ...	157

Część trzecia

BIBLIOTEKI I KSIĄŻKI W KOMUNIKOWANIU

Rozdział trzynasty	
O komunikacji nieinformacyjnej / Jacek Wojciechowski.....	167
Rozdział czternasty	
Biblioteki i książki w utworach literackich. Rozterki badacza / Krystyna Bednarska-Ruszajowa.....	173
Rozdział piętnasty	
Życie kulturalne Krakowa w latach 1978–1998 / Wiesław Bieńkowski....	179
Rozdział szesnasty	
Przedruki z paryskiego Instytutu Literackiego w krakowskich oficynach podziemnych (1982–1990) / Krzysztof Jaśko.....	190
Rozdział siedemnasty	
Szkolny podręcznik historii – szczególnie rodzaj książki. Podręczniki historii do szkół średnich w okresie 1920–1990 / Jerzy Ronikier.....	200
Rozdział osiemnasty	
Likwidacja skutków drugiej wojny światowej w polityce bibliotecznej PRL (1945–1950) / Piotr Lechowski.....	210
Rozdział dziewiętnasty	
Profesor Stanisław Kot (1885–1975): działalność naukowa, edytorska i informacyjna / Alina Fitowa.....	217
Rozdział dwudziesty	
Wydawcy w Krakowie w latach 1878–1914. Ustalenia wstępne / Anna Gruca.....	226

Część czwarta

DOKUMENTACJA 25-LETNIEJ DZIAŁALNOŚCI IBIN UJ (1974–1999)

I Instytut BIN UJ i jego pracownicy: rok akad. 1999/2000 / Maria Kocójowa	235
II Kalendarium (1974–2000) / Maria Kocójowa	253
III Wykaz prac na stopnie naukowe pracowników etatowych / Małgorzata Jaskowska	268
IV Spis partnerów w kraju i na świecie (1974–2000) / Wiktor Gawarecki, Wanda Pindlowa	272
V Ci co od nas odeszli... / Maria Kocójowa	279
VI Spis pracowników etatowych (1974–2000) / Maria Kocójowa	282
VII Prace naukowe w okresie pracy etatowej. Spis / Piotr Lechowski	285
VIII Prace magisterskie (1978–1999). Spis / Magorzata Jaskowska	336
IX Zawartość serii oraz prac zbiorowych z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej wydanych przez UJ (1985–2000) / Maria Kocójowa, Irena Ćwikilewicz, Michał Tąta	372
X Jubileuszowy zjazd absolwentów BIN UJ 2000 – Informacja a prawo. Wykład jubileuszowy / Janusz Barta, Ryszard Markiewicz	402
– Absolwenci / Lucyna Pyrzowska	408
– Sprawozdanie ze zjazdu absolwentów BIN UJ/ Piotr Lechowski	410
XI Brief information about the Institute of LIS JU (in English) / Maria Kocójowa	415
XII Wspomnienia w fotografiach / Maria Kocójowa	425

LIBRARY AND INFORMATION IN COMMUNICATION

CONTENTS

Introduction

Silver jubilee of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University (in Polish) / Maria Kocójowa	9
Silver jubilee of the Institute of Librarianship and Information Science of the Jagiellonian University (in English) / Maria Kocójowa	14
List of Abbreviations	19

Part One

25 YEARS OF STUDIES IN LIBRARIANSHIP AND INFORMATION SCIENCE
AT THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY (1974–1999)

Chapter one Polish and foreign partners / Wanda Pindlowa	27
---	----

Chapter two	
Scientific activities / Maria Kocójowa	55
Chapter three	
Teaching activities	
I. Students / Krystyna Bednarska-Ruszajowa	75
II. Graduates: that was the beginning... / Anna Gruca	85

Part Two

INFORMATION IN COMMUNICATION

Chapter four	
Paths, information highways and crossroads of information science / Wanda Pindlowa	93
Chapter five	
Free-Net / Władysław Szczęch	103
Chapter six	
Polish FIDES and International Council of Theological Libraries Societies / rev. Jan Bednarczyk	107
Chapter seven	
Shaping of information retrieval processes / Maria Próchnicka	116
Chapter eight	
Philosophical aspects of modern information science / Sabina Cisek	125
Chapter nine	
OPAC in the information environment of the Internet / Remigiusz Sapa	135
Chapter ten	
Needs for health promotion at LIS curricula / Małgorzata Stanula	144
Chapter eleven	
Scientific information in communication / Małgorzata Jaskowska	151
Chapter twelve	
Unpredictability of information: order and chaos / Małgorzata Janiak	157

Part Three

LIBRARIES AND BOOKS IN COMMUNICATION

Chapter thirteen	
On non-informing communication / Jacek Wojciechowski	167
Chapter fourteen	
Libraries and books in fiction: Researcher's irresolution / Krystyna Bednarska-Ruszajowa	173
Chapter fifteen	
Cultural events in Kraków 1978–1998 / Wiesław Bieńkowski	179
Chapter sixteen	
Reprints of books published by Instytut Literacki in Paris issued by Kraków underground publishers (1982–1990) / Krzysztof Jaśko	190

Chapter seventeen	
The textbooks of history for schools – a special kind of books.	
The textbooks of history for secondary schools 1920–1990 /	
Jerzy Ronikier	200
Chapter eighteen	
Overcoming the consequences of the Second World War in the library	
policy of Polish People's Republic (1945–1950) / Piotr Lechowski	210
Chapter nineteen	
Professor Stanisław Kot (1885–1975): scientific, publishing	
and information activities / Alina Fitowa	217
Chapter twenty	
Publishers in Kraków: 1878–1914. Initial statements / Anna Gruca	226

Part Four

DOCUMENTATION OF 25 YEARS ACTIVITY OF LIS JU (1974–2000)

I LIS Institute of JU and its faculty and staff: academic year 1999/2000 /	
Maria Kocójowa	235
II The most important events in the history of the LIS Institute of JU	
(1973–2000) / Maria Kocójowa	253
III List of dissertations of the faculty of LIS JU/ Małgorzata Jaskowska	268
IV List of Polish and foreign partners (1974–2000) / Wiktor Gawarecki,	
Wanda Pindlowa	272
V Those who departed from this world. . . / Maria Kocójowa	279
VI List of LIS JU permanent employess (1974–2000) / Maria Kocójowa	282
VII Scientific professional publications of the LIS faculty with continuing	
appointment. The bibliographical list / Piotr Lechowski	285
VIII Master thesis 1978–1999. The list / Małgorzata Jaskowska	336
IX Contents of the series published by the LIS JU (1985–2000) /	
Maria Kocójowa, Irena Ćwikilewicz, Michał Tąta	372
X Jubilee celebrations: graduate meeting 2000	
– Information and law. A jubilee lecture / Janusz Barta,	
Ryszard Markiewicz	402
– Graduates / Lucyna Pyrzowska	408
– Report of graduate meeting 2000 / Piotr Lechowski	410
XI Brief information about the Institute of LIS JU (in English) /	
Maria Kocójowa	415
XII Remembrances in photographs / Maria Kocójowa	425

BIBLIOTHECA
UNIV. IAGIELL.
CRACOVIENSIS

45-

Nowe wyzwania stawiane przez społeczeństwo postindustrialne naszych czasów zmieniają image bibliotek: praktyki, edukacji, jak i teorii badań naukowych. 25 lat doświadczeń pracowników Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego, jednej z najważniejszych placówek naukowo-edukacyjnych w Polsce kształcących bibliotekarzy i specjalistów informacji naukowej, pozwoliło ukazać wyniki badań nad priorytetowymi tematami dla rozwoju komunikowania dawniej i dziś, w Polsce i na świecie. Przedstawiono ciekawe dla użytkowników elektroniczne oferty, także osiągnięcia wynikające z nowatorskich ujęć tematów historycznych. Omówiono efekty współpracy naukowej w kraju i za granicą. Absolwenci mogą odnaleźć swoje nazwiska w spisach prac magisterskich i innej dokumentacji dorobku dydaktycznego Instytutu.

ISBN 83-233-1295-8

